Nr 165

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.; given Stockholms slott den 13 april 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag,

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

2) förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

3) förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.;

4) förordning om upphävande av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete;

5) förordning angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m.;

6) förordning angående mjölkavgift m. m.;

7) förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete;

8) förordning om ändring i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift;

9) förordning angående ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost;

10) förordning angående avgift å majs m. m.;

11) förordning angående tillverkningen av potatismjöl;

12) förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 30 juni 1944 (nr 459) angående avgift för smör som användes för framställning av grädde m. m.;

dels inhämta riksdagens yttrande över härvid fogat förslag till förordning om klassificering av kött;

dels föreslå riksdagen att bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sam. B. Norup

Propositionens huvudsakliga innehåll

I anslutning till riksdagens principbeslut hösten 1955 angående den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter framlägges i propositionen förslag till de mittpriser, prisgränser, införselavgifter och prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m., vilka bör tillämpas under treårsperioden den 1 september 1956—den 31 augusti 1959. Förslagen grundas på en överenskommelse, som den 19 mars 1956 träffats mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation, å andra sidan.

Till ledning för överenskommelsen har legat bl. a. undersökningar av jordbruksbefolkningens inkomstläge samt av det internationella marknadsläget för jordbruksprodukter. Vid den jämförelse, som i förstnämnda undersökningar gjorts med industriarbetarlönen i de nuvarande två lägsta dyrortsgrupperna, har för jordbrukets del räknats med normal produktion och nu gällande priser. Den slutliga bedömningen av allt tillgängligt statistiskt material om jordbruksbefolkningens inkomstläge har givit till resultat, att vid normal skörd och nu gällande priser någon större förskjutning i inkomstlikställigheten icke föreligger jämfört med det läge, som rådde vid utgången av den tidsperiod, för vilken inkomstlikställighet konstaterats i samband med riksdagens principbeslut hösten 1955. Med utgångspunkt härifrån skall enligt överenskommelsen de förändringar i prisrelationerna mellan olika produkter, vilka ansetts böra vidtagas, icke medföra någon nämnvärd förändring av den genomsnittliga producentprisnivån (mittprisnivån) per den 1 september 1956, då det nya systemet träder i kraft, jämfört med den nivå, som avsetts med jordbruksprisöverenskommelsen hösten 1955. Bl. a. till följd av den sänkning av till statskassan inflytande regleringsavgift på fettvaror, vilken står i samband med en sänkning av priset på margarin, samt en subventionering av den avtalade prishöjningen på konsumtionsmjölk, beräknas emellertid överenskommelsen vid den förutsatta mittprisnivån komma att per den 1 september 1956 för konsumenterna medföra en besparing av omkring 65 miljoner kronor per år räknat.

Med samma utgångspunkt har vidare införselavgifterna i princip beräknats som skillnaden mellan de erforderliga mittpriserna och de rådande priserna på världsmarknaden. Avgifterna har endast i undantagsfall upptagits till högre belopp än 25 procent av importpriserna. Till utförselavgifterna kommer vissa mindre avgifter för kött och fläsk, vilka redan fastställts av riksdagen, samt interna utjämningsavgifter på brödsäd, fabrikspotatis, mjölk, grädde och ost ävensom kött och fläsk.

Enligt överenskommelsen skall vidare 4-procentregeln i modifierad form tillämpas för 1956 års skörd.

I propositionen lämnas dessutom bl. a. förslag till omläggning av formerna för de prisreglerande åtgärderna på fabrikspotatisodlingens område, till

användning av de medel, som under regleringsåret 1956/57 beräknas inflyta genom upptagande av införselavgifter m. m., samt till stöd åt lin- och hampodlingen under nästa regleringsår.

Vidare framlägges förslag till vissa författningar.

Medelsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1956/57 beräknas till 187 miljoner kronor, därav 180 miljoner kronor till allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg i vissa delar av landet samt leveranstillägg för mjölk, 2 miljoner kronor till stöd åt odlingen av lin och hampa, 1 miljon kronor till fraktbidrag för fodersändningar till Västerbottens och Norrbottens län samt 4 miljoner kronor till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. På grund av reservationer från innevarande och tidigare år beräknas anslagsbehovet till de prisreglerande åtgärderna till 161 miljoner kronor. Därjämte äskas ett förslagsanslag på 15 miljoner kronor till kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.

Riksdagen föreslås skola godkänna ett förslag om avsättande av ett belopp av 100 miljoner kronor av statsmedel till en grundfond i ett planerat system för reglering av skördeskador.

Regleringsavgifterna på fettvaror m. m. beräknas tillföra riksstatens inkomstsida 49 miljoner kronor under budgetåret 1956/57. Titeln Diverse kapitalfonder beräknas komma att tillföras ett belopp av 3 miljoner kronor, utgörande ränteinkomster på investeringsanslagen för lagring av jordbruksprodukter och för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. Å andra sidan beräknas statsinkomsterna minska med 12 miljoner kronor på grund av att tullarna på jordbruksområdet slopas.

Förslag

till

förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd må förordna, att levande djur och andra varor av de slag som angivas i *bilaga* till denna förordning icke få införas till riket utan särskilt tillstånd.

Vid meddelande av dylikt tillstånd må uppställas sådana villkor för dess tillgodonjutande som prövas vara erforderliga.

2 §.

Ärenden rörande beviljande av införseltillstånd prövas, såvitt ej Kungl. Maj:t annat föreskrivit, av jordbruksnämnden.

Ansökan om införseltillstånd skall avfattas enligt formulär, som fastställes av vederbörande tillståndsmyndighet.

3 §.

När införseltillstånd meddelas, skall därom utfärdas skriftligt bevis, angivande den myckenhet som får införas, den tid under vilken införseln får äga rum och de villkor i övrigt som må hava föreskrivits för tillgodonjutande av tillståndet.

Vid införsel skall tillståndsbeviset företes för tullmyndigheten som har att på beviset göra anteckning om dagen för införseln, den myckenhet som införes och det land varifrån införseln äger rum.

Tillståndsmyndigheten äger medgiva, att sammanslutning, som erhållit Kungl. Maj:ts eller jordbruksnämndens bemyndigande att handhava prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, må för viss tid eller tills vidare och under villkor som nämnden fastställer med ensamrätt införa i bilagan upptaget varuslag, för vilket förordnande enligt 1 § meddelats. I fråga om införsel på grund av dylikt tillstånd skall vad i andra stycket stadgats icke äga tillämpning.

4 §.

Vid förtullning av vara som angivits i bilagan skall, i den mån jordbruksnämnden så bestämmer, varuhavaren eller, om varan införes för annans räkning, denne vara skyldig, att, enligt de föreskrifter nämnden meddelar, till tullmyndigheten för nämndens räkning lämna skriftlig uppgift om varans inköps- och ursprungsland samt dess myckenhet och värde och därvid förete handlingar för styrkande av uppgiftens riktighet.

5 §.

Förordnande enligt 1 § utgör icke hinder för transitering eller annan befordran under tullverkets kontroll eller för uppläggning i frihamn eller å tullager eller provianteringsfrilager; dock må å provianteringsfrilager upp-

lagd vara icke utan medgivande av vederbörande tillståndsmyndighet för varje särskilt fall disponeras annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning.

Ej heller skall sådant förordnande hava avseende å

a) vara som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma, om den varit tullbelagd, skulle hava åtnjutits enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6, 7 eller 8 § samma förordning; eller

b) vara som enligt föreskrifter, meddelade av generaltullstyrelsen, försändes landvägen antingen över riket från en till annan utrikes ort eller över utlandet från en till annan ort inom riket.

6 §.

För i 1 § omförmäld vara, som införes till riket och förtullas, skall, i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden i prisreglerande syfte så bestämmer, utgå avgift *(införselavgift)*.

7 §.

Bestämmelserna i 6 § skola icke hava avseende å vara som i föreskriven ordning utlämnas från provianteringsfrilager för fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning.

Beträffande vara, som införes under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma, om den varit tullbelagd, skulle hava åtnjutits enligt 5, 6, 7 eller 8 § tulltaxeförordningen, skall skyldighet att erlägga införselavgift föreligga allenast såvitt fråga är om återinförsel av vara, vid vars utförsel erhållits återbäring av förut erlagd införselavgift.

8 §.

Vara, för vilken införselavgift skall utgå, skall med avseende å rätten till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager likställas med till riket inkommen tullbelagd vara i allmänhet.

9 §.

Vad i 2 § tulltaxeförordningen under a) och f) samt i 9 § samma förordning sägs om tull skall även hava avseende å införselavgift.

Införselavgift skall erläggas till tullverket i den ordning som är föreskriven beträffande tull. Jämväl i fråga om betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för dröjsmål med eller uteblivande av betalning skall angående införselavgift gälla detsamma som rörande tull.

10 §.

Återbäring av införselavgift må efter ansökan åtnjutas vid utförsel av varan till utrikes ort eller svensk frihamn; dock må, om varan ej utföres i oförändrat skick, återbäring åtnjutas allenast i den omfattning och på de villkor som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer.

Närmare föreskrifter angående ansökan om återbäring samt prövning av sådan ansökan meddelas av Kungl. Maj:t.

11 §.

Därest särskilda skäl föreligga må Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden meddela befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga införselavgift så ock medgiva återbäring, helt eller delvis, av sådan avgift jämväl i annat fall än i 10 § sägs.

12 §.

Medel som inflyta genom upptagande av införselavgift skola i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver användas för prisreglering på jordbrukets område eller åtgärder i samband därmed.

13 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, därest varan ej enligt 14 § skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returförtullning.

Vad i första stycket stadgats gäller oaktat varan är fri från tull och skall tillämpas jämväl om varan är fri från avgift vid införsel eller om anmälan till utförsel icke gjorts inom föreskriven tid.

14 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid med denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom som sålunda skolat förklaras förverkad ej tillrättaskaffas, gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna att brottet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket samt om beslag av gods, som kan antagas vara förverkat, och förfarandet med beslagtaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 5 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs provianteering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 4 § stadgad uppgiftsskyldighet, straffes med dagsböter.

16 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning i enlighet med vad sålunda stadgats ej komma till stånd, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t efter anmälan av generaltullstyrelsen förordnar.

17 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

18 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande tillståndsmyndighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. samt förordningen den 1956 (nr) angående reglering av införseln av socker m. m. skola upphöra att gälla.

Utan hinder av bestämmelserna i denna förordning må införas vara, för vilken före förordningens ikraftträdande införseltillstånd beviljats i enlighet med då gällande bestämmelser.

Bilaga

Förteckning

över varor, vilka omfattas av förordningen den 1956 angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Statistiskt nr	Varuslag
1—3: 2	Hästar
4—9	Nötkreatur, får och svin
10	Fjäderfä
14	Kött och ätbara delar av fjäderfä, ej särskilt nämnda
15—20	Kött av får, häst och nötkreatur
ur 23	Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst, nötkreatur och svin
24—26	Fläsk
64—67	Mjölk och grädde[1]
68: 1—2	Smör, naturligt
69—70: 3	Ost
ur 71	Ägg av fjäderfä
72	Äggula och flytande äggvita[1]
100	Vitbetor (sockerbetor), råa
102	Manioka- och arrowrot
106, 107: 1—2	Potatis, rå; ävensom potatisflingor
170—171, 176—178	Havre, majs, råg, vete och korn
179—180	Ärter och bönor, tjänliga till människoföda
ur 181	Hirs, sorghum och linser
182—184	Mjöl av havre, råg och vete
ur 186	Mjöl av korn, majs, hirs, sorghum och manioka- och arrowrot samt av oljehaltiga frön och frukter, ej hänförligt till annat nummer; ävensom finmalen torkad potatis
187, 189	Havregryn och vetegryn
ur 190	Gryn av råg, korn, majs, hirs och sorghum; ävensom kluvna ärter
191—193, ur 194	Kli med undantag av mandelkli
195	Malt, även krossat
196—197, ur 198, 199—200	Potatismjöl och annan stärkelse med undantag av majsstärkelse i detaljhandelsförpackningar, innehållande högst 1 kg netto[1]
201	Gryn av andra vegetabilier än spannmål
ur 207	Hampfrö
ur 281	Korv och andra annorledes än genom kokning, saltning, torkning och rökning till förtäring beredda, ej särskilt nämnda varor av djurs kött eller andra djurdelar med undantag av varor av fisk och skaldjur

[1] Bakhjälpmedel, innehållande mer än 10 % fett (ur statistiska numren 64, 65, 72, 196—200, 287 och 290) omfattas icke av denna förordning.

Statistiskt nr	Varuslag
283—287	Socker[1]
288	Sirap
289	Melass
290	Druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap[1]
291	Frukt- och mjölksocker
293	Kulör, även i fast form, icke innehållande sprit
ur 299: 1, ur 302	Glass, glasspulver och puddingpulver, beredda av mjölk eller ägg
314	Konserver av kött av nötboskap eller får
ur 321: 2	Konserver av bönor med fläsk
ur 321: 3	Konserver av kött, ej särskilt nämnt, och andra djurdelar samt därav till förtäring beredda varor, andra än av fisk och skaldjur
359—365: 2	Oljekakor
367—370	Gluten- och melassfoder samt mjöl av krossade oljekakor eller av extraktionsåterstoder av oljehaltiga frön eller frukter, även med inblandning av animaliska ämnen
ur 372	Betmassa och annat avfall från sockertillverkning, drav, drank och annat avfall från bryggerier eller brännerier; restprodukter från stärkelsetillverkning samt liknande restprodukter; fodermedel med tillsats av melass eller socker; ävensom fodermedel, ej hänförliga till annat nummer, med undantag av mineralfodermedel
ur 533	Äggalbumin
ur 620	Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem o. dyl.; dock icke vara i detaljhandelsförpackningar, innehållande högst 1 kg netto
904: 1—2, ur 905, 911	Hampa med undantag av manilla- och cantalahampa; ävensom hampblår

[1] Bakjälpmedel, innehållande mer än 10 % fett (ur statistiska numren 64, 65, 72, 196—200, 287 och 290) omfattas icke av denna förordning.

Förslag

till

förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd må förordna, att levande djur och andra varor av de slag som angivas i *bilaga* till denna förordning icke få utföras ur riket utan särskilt tillstånd.

Vid meddelande av dylikt tillstånd må uppställas sådana villkor för dess tillgodonjutande som prövas vara erforderliga.

2 §.

Ärenden rörande beviljande av utförseltillstånd prövas, såvitt ej Kungl. Maj:t annat föreskrivit, av jordbruksnämnden.

Ansökan om utförseltillstånd skall avfattas enligt formulär, som fastställes av vederbörande tillståndsmyndighet.

3 §.

När utförseltillstånd meddelas, skall därom utfärdas skriftligt bevis, angivande den myckenhet som får utföras, den tid under vilken utförseln får äga rum och de villkor i övrigt som må hava föreskrivits för tillgodonjutande av tillståndet.

Vid utförsel skall tillståndsbeviset företes för tullmyndigheten, som har att på beviset göra anteckningar om dagen för utförseln, den myckenhet som utföres och det land till vilket utförseln äger rum.

Tillståndsmyndigheten äger medgiva, att sammanslutning, som erhållit Kungl. Maj:ts eller jordbruksnämndens bemyndigande att handhava prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, må för viss tid eller tills vidare och under villkor som nämnden fastställer med ensamrätt införa i bilagan upptaget varuslag, för vilket förordnande enligt 1 § meddelats. I fråga om utförsel på grund av dylikt tillstånd skall vad i andra stycket stadgats icke äga tillämpning.

4 §.

I samband med avgivande av utgående varuanmälan för vara som angivits i bilagan skall, i den mån jordbruksnämnden så bestämmer, varuhavaren eller, om varan utföres för annans räkning, denne vara skyldig att, enligt de föreskrifter nämnden meddelar, till tullmyndigheten för nämndens räkning lämna skriftlig uppgift om varans försäljnings- och förbrukningsland samt dess myckenhet och värde och därvid förete handlingar för styrkande av uppgiftens riktighet.

Den som underlåter att lämna här avsedd uppgift straffes med dagsböter.

5 §.

Utan hinder av förordnande enligt 1 § må gods utföras:

a) därest varan utföres under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma, om den varit tullbelagd, skulle hava åtnjutits enligt 7 eller 8 § tulltaxeförordningen;

b) med fartyg eller luftfartyg, som medförande godset på resa mellan utrikes orter anlöper svensk hamn;

c) under järnvägs eller postverkets kontroll under sådana förhållanden, att enligt 117 § tullstadgan förpassning därå icke erfordras;

d) såsom skeppsproviant eller i och för restaurangrörelse å järnvägståg, färja eller luftfartyg, såvida godset prövas icke överstiga för ändamålet erforderlig myckenhet;

e) av resande eller å transportmedel anställda personer, såvida godset utgöres av förnödenheter som prövas icke överstiga behovet under resan;

f) då godset enligt föreskrifter, meddelade av generaltullstyrelsen, försändes landvägen antingen över riket från en till annan utrikes ort eller över utlandet från en till annan ort inom riket.

6 §.

För i 1 § omförmäld vara som utföres ur riket skall, i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden i prisreglerande syfte så bestämmer, erläggas avgift *(utförselavgift)*.

7 §.

Vad i 6 § stadgas skall icke äga tillämpning å vara, vilken landvägen annorledes än å järnväg utföres för gränsbefolkningens räkning eller vilken utföres under sådana förhållanden som avses i 5 §.

8 §.

Uppbörd och redovisning av utförselavgifter verkställas av jordbruksnämnden eller den nämnden därtill bemyndigar. Utförsel av vara för vilken utförselavgift skall utgå må ej ske utan att för tullmyndigheten företes bevis att avgiften erlagts.

Medel som inflyta genom upptagande av utförselavgift skola i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver användas för prisreglering på jordbrukets område eller åtgärder i samband därmed.

9 §.

Om särskilda förhållanden föranleda därtill, må jordbruksnämnden meddela befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga utförselavgift så ock medgiva återbäring av sådan avgift.

10 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande tillståndsmyndighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 6 juni 1952 (nr 365) angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. skall upphöra att gälla.

Utan hinder av bestämmelserna i denna förordning må utföras vara, för vilken före förordningens ikraftträdande utförseltillstånd beviljats i enlighet med då gällande bestämmelser.

Bilaga

Förteckning

över varor, vilka omfattas av förordningen den 1956 angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Statistiskt nr	Varuslag
1—3: 2	Hästar
4—9	Nötkreatur, får och svin
10	Fjäderfä
14	Kött och ätbara delar av fjäderfä, ej särskilt nämnda
15—20	Kött av får, häst och nötkreatur
ur 23	Ätbara, ej särskilt nämnda delar av får, häst, nötkreatur och svin
24—26	Fläsk
64—67	Mjölk och grädde
68: 1—2	Smör, naturligt
69—70: 3	Ost
ur 71	Ägg av fjäderfä
72	Äggula och flytande äggvita
100	Vitbetor (sockerbetor), råa
102	Manioka- och arrowrot
107: 1—2	Potatis, rå; ävensom potatisflingor
157	Senap, omalen
170—171, 176—178	Havre, majs, råg, vete och korn
179—180	Ärter och bönor, tjänliga till människoföda
ur 181	Hirs, sorghum och linser
182—184	Mjöl av havre, råg och vete
ur 186	Mjöl av korn, majs, hirs, sorghum och manioka- och arrowrot samt av oljehaltiga frön och frukter, ej hänförligt till annat nummer; ävensom finmalen torkad potatis
187, 189	Havregryn och vetegryn
ur 190	Gryn av råg, korn, majs, hirs och sorghum; ävensom kluvna ärter
191—193, ur 194	Kli med undantag av mandelkli
195	Malt, även krossat
196—197, ur 198, 199—200	Potatismjöl och annan stärkelse med undantag av majsstärkelse i detaljhandelsförpackningar, innehållande högst 1 kg netto
201	Gryn av andra vegetabilier än spannmål
ur 202	Bakhjälpmedel, innehållande mer än 10 % fett
203—205, ur 207, ur 208	Jordnötter, kopra, sojabönor, rapsfrö samt andra icke ätbara, oljehaltiga frön och frukter, ej särskilt nämnda, med undantag av oiticicafrö, ricinoljefrö och bokollon
244	Oleomargarin
245	Ister och flott
248—250	Talg (premier jus och presstalg härunder inbegripna)

Statistiskt nr	Varuslag
251—256	Animaliska oljor samt annat djurfett, även härdade, ej hänförliga till annat nummer
ur 258	Fettsyror, ej särskilt nämnda, andra än ullfettsyra och ricinoljefettsyra (även dehydratiserad)
259	Stearin
261: 1—2, ur 262, 263: 1—267, ur 268: 3, 269—273	Vegetabiliska feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer, med undantag av ricinolja, kinesisk eller japansk träolja samt oiticicaolja
274	Smör, konstgjort (margarin)
275—276	Konstister
279: 3	Såser, innehållande mer än 20 % fett
ur 281	Korv och andra annorledes än genom kokning, saltning, torkning och rökning till förtäring beredda, ej särskilt nämnda varor av djurs kött eller andra djurdelar med undantag av varor av fisk och skaldjur
283—287	Socker
288	Sirap
289	Melass
290	Druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap
291	Frukt- och mjölksocker
292: 2—6	Fettemulsioner
ur 292: 7	Bakhjälpmedel, innehållande mer än 10 % fett
293	Kulör, även i fast form, icke innehållande sprit
ur 299: 1, ur 302	Glass, glasspulver och puddingpulver, beredda av mjölk eller ägg; ävensom bakhjälpmedel, innehållande mer än 10 % fett, och wafers, innehållande mer än 20 % fett
ur 300,	Wafers, innehållande mer än 20 % fett
314	Konserver av kött av nötboskap eller får
ur 321: 2	Konserver av bönor med fläsk
ur 321: 3	Konserver av kött, ej särskilt nämnt, och andra djurdelar samt därav till förtäring beredda varor, andra än av fisk och skaldjur
359—365: 2	Oljekakor
367—370	Gluten- och melassfoder samt mjöl av krossade oljekakor eller av extraktionsåterstoder av oljehaltiga frön eller frukter, även med inblandning av animaliska ämnen
ur 372	Betmassa och annat avfall från sockertillverkning, drav, drank och annat avfall från bryggerier eller brännerier; restprodukter från stärkelsetillverkning samt liknande restprodukter; fodermedel med tillsats av melass eller socker; ävensom fodermedel, ej hänförliga till annat nummer, med undantag av mineralfodermedel
ur 533	Äggalbumin
ur 565	Smör- och ostfärger, beredda med olja
ur 620	Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem o. dyl.; dock icke vara i detaljhandelsförpackningar, innehållande högst 1 kg netto

Förslag

till

förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

Införselreglering

1 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd må förordna, att fettråvaror och fettvaror av de slag, som angivits i *bilaga* till denna förordning, icke få införas till riket utan tillstånd av jordbruksnämnden.

Vid meddelande av dylikt tillstånd må uppställas sådana villkor för dess tillgodonjutande som prövas vara erforderliga.

2 §.

När införseltillstånd meddelas, skall därom utfärdas skriftligt bevis, angivande den myckenhet som får införas, den tid under vilken införseln får äga rum och de villkor i övrigt som må hava föreskrivits för tillgodonjutande av tillståndet.

Vid införsel skall tillståndsbeviset företes för tullmyndigheten, som har att på beviset göra anteckning om dagen för införseln, den myckenhet som införes och det land varifrån införseln äger rum.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t och enligt grunder, som Kungl. Maj:t fastställer äger jordbruksnämnden medgiva, att sammanslutning, som erhållit Kungl. Maj:ts eller nämndens bemyndigande att handhava prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, må för viss tid eller tills vidare och under villkor som nämnden fastställer med ensamrätt införa i bilagan upptaget varuslag, för vilket förordnande enligt 1 § meddelats. I fråga om införsel på grund av dylikt tillstånd skall vad i andra stycket stadgats icke äga tillämpning.

3 §.

Vid förtullning av vara som angivits i bilagan skall, i den mån jordbruksnämnden så bestämmer, varuhavaren eller, om varan införes för annans räkning, denne vara skyldig att, enligt de föreskrifter nämnden meddelar, till tullmyndigheten för nämndens räkning lämna skriftlig uppgift om varans inköps- och ursprungsland samt dess myckenhet och värde och därvid förete handlingar för styrkande av uppgiftens riktighet.

4 §.

Förordnande enligt 1 § utgör icke hinder för transitering eller annan befordran under tullverkets kontroll eller för uppläggning i frihamn eller å tullager eller provianteringsfrilager; dock må å provianteringsfrilager upplagd vara icke utan medgivande av jordbruksnämnden för varje särskilt fall disponeras annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning.

Ej heller skall sådant förordnande hava avseende å

a) vara som införes under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma, om den varit tullbelagd, skulle hava åtnjutits enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än de under e) och s) upptagna eller enligt 8 § samma förordning; eller

b) vara som enligt föreskrifter, meddelade av generaltullstyrelsen, försändes landvägen antingen över riket från en till annan utrikes ort eller över utlandet från en till annan ort inom riket.

Förordnande enligt 1 § första stycket skall, intill en myckenhet av sammanlagt fem kilogram för varor av de slag som upptagits i bilagan, ej heller hava avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller å vara, som av resande medföres och framföres till tullklarering i ett sammanhang vid inresetillfället under förutsättning, att varan är avsedd för den resandes eller hans familjs personliga behov eller utgör gåva till närstående person för dennes personliga bruk och således icke införes i omsättningssyfte eller för yrkesmässig förbrukning.

5 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, därest varan ej enligt 18 § skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returförtullning.

Vad i första stycket stadgats gäller oaktat varan är fri från tull och skall tillämpas jämväl om varan är fri från avgift vid införsel eller om anmälan till utförsel icke gjorts inom föreskriven tid.

Införselavgift, regleringsavgift och regleringsbidrag

6 §.

För i bilagan under B och C upptagna varor, som införas till riket och förtullas, samt för fetter, oljor och fettsyror, vilka här i landet utvinnas ur utländsk fettråvara av de slag som avses under A i bilagan, skall i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden i prisreglerande syfte så förordnar erläggas *införselavgift* och *regleringsavgift*. Regleringsavgift skall härjämte, i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden i nyss nämnt syfte så förordnar, utgå för fetter, oljor och fettsyror, vilka här i landet utvinnas ur inhemsk fettråvara av de slag, som angivits under A i bilagan. Avgiftsskyldighet, som avses i detta stycke, föreligger även om utvinningen av fetter, oljor och fettsyror skett av fettråvara, som dessförinnan undergått förmalning, krossning, pressning eller liknande bearbetning.

Vid förändring av regleringsavgiftens storlek för vara, som avses i bilagan under B, skall, i den omfattning Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer, motsvarande efterreglering vidtagas även beträffande regleringsavgiften för inneliggande lager av avgiftsbelagd vara av samma slag hos den som inför, utvinner, driver handel med eller för industriell fabrikation förbrukar sådan vara.

7 §.

Vad i 2 § tulltaxeförordningen under a) och f) samt i 9 § samma förordning sägs om tull skall även hava avseende å införselavgift.

Vara för vilken avgift skall utgå skall med avseende å rätten till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager likställas med till riket inkommen tullbelagd vara i allmänhet.

8 §.

Avgift skall icke utgå för vara, som i föreskriven ordning utlämnas från provianteringsfrilager för fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning.

Ej heller skall avgift utgå för vara som jämlikt 4 § må införas utan särskilt tillstånd. Beträffande vara som återinföres skall skyldighet att erlägga avgift föreligga allenast såvitt fråga är om återinförsel av vara, som antingen utförts innan förordnande om avgift för varan meddelats eller vid vars utförsel erhållits sådant regleringsbidrag, varom i 12 § förmäles.

9 §.

Avgift skall uppbäras av jordbruksnämnden i den ordning Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer. För sådana i bilagan under B och C avsedda varor, som införas till riket, skall avgiftsskyldigheten åvila den, för vars räkning införseln sker. För varor, vilka utvinnas ur till riket införda fettråvaror av de slag som avses i bilagan under A, skall avgiftsskyldigheten åvila den som verkställer utvinningen.

För erläggande av regleringsavgift vid sådan efterreglering, som avses i 6 § andra stycket, svarar innehavaren av varulagret.

10 §.

Jordbruksnämnden äger av inflytande införselavgifter och regleringsavgifter bestrida kostnaderna för utbetalande av regleringsbidrag enligt vad i 12 § sägs. I den mån de ej användas för sådant ändamål eller för återbäring, varom stadgas i 12 eller 13 §, skola de medel, som inflyta genom upptagande av införselavgift, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för prisreglering på jordbrukets område eller åtgärder i samband därmed och de medel, som inflyta genom upptagande av regleringsavgift, av nämnden redovisas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

11 §.

Inbetalas icke avgift i föreskriven ordning, må avgiften på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

12 §.

Återbäring av avgift må efter ansökan lämnas för svinn, som uppstår vid härdning och raffinering, och för fettsyror, som framkomma vid raffinering av vegetabiliska oljor samt val- och annan sjödjursolja.

För vara, som avses i bilagan under B och C eller som utvunnits ur sådan vara som avses i bilagan under A, åtnjutes, där varan kommit till användning för annat än matnyttigt ändamål eller enligt bevis av tullmyndighet utförts ur riket eller till svensk frihamn eller ingått såsom beståndsdel i annan sålunda utförd vara, efter ansökan visst bidrag *(regleringsbidrag)*, motsvarande högst den införselavgift och den regleringsavgift, som skulle ha utgått vid import av vara av samma slag.

Ansökan om regleringsbidrag skall skriftligen göras hos jordbruksnämnden sist tolv månader efter utgången av den månad, under vilken sådant förhållande uppstått som enligt andra stycket utgör förutsättning för åtnjutande av bidrag. Har ansökan inkommit senare, må bidrag ej utgå med mindre Kungl. Maj:t det medgiver. I denna paragraf avsedd återbäring av avgift och utbetalning av regleringsbidrag skall i övrigt ske i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer.

13 §.

Därest särskilda skäl föreligga må Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden meddela befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga avgift så ock medgiva återbäring, helt eller delvis, av avgift jämväl i annat fall än i 12 § sägs.

Skyldighet att använda fettämne ur svenskt oljeväxtfrö

14 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden äger föreskriva, att envar, som yrkesmässigt tillverkar vara av sådant slag som angivits i bilagan under C, skall vara skyldig att därvid till viss myckenhet använda ur svenskt oljeväxtfrö framvunna fettämnen. Vid bestämmandet av dessa myckenheter skall beaktas, att fullgoda varor skola kunna framställas. Föreskrift skall innebära skyldighet för tillverkaren att i genomsnitt under varje tidsperiod använda sådan myckenhet av fettämnet eller fettämnena att den motsvarar viss angiven procent av den sammanlagda mängden fettämnen, som använts för tillverkningen under perioden.

Antecknings- och redovisningsskyldighet

15 §.

Envar som bedriver verksamhet, varmed följer skyldighet att erlägga i denna förordning avsedd avgift, eller sådan skyldighet att använda fettämne ur svenskt oljeväxtfrö, som avses i 14 §, är skyldig att i enlighet med de närmare föreskrifter jordbruksnämnden meddelar föra sådana anteckningar angående rörelsen, som erfordras för kontroll över att bestämmelserna i denna förordning eller med stöd av densamma givna föreskrifter iakttagas.

Det åligger därjämte näringsidkare, som avses i första stycket, *dels* att på anfordran tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud nämnda anteckningar och förda handelsböcker med därtill hörande handlingar ävensom de övriga uppgifter angående rörelsen som erfordras för kontrollen, *dels* att i den utsträckning jordbruksnämnden bestämmer och i enlighet med de närmare anvisningar nämnden meddelar till nämnden eller dess ombud lämna regelbundna uppgifter angående rörelsen.

Näringsidkare, som avses i första stycket, är vidare skyldig att lämna ombud för jordbruksnämnden tillträde till fabrik, lagerlokal eller annan av näringsidkaren disponerad lägenhet för kontroll av varulager. Nämnden eller dess ombud äger jämväl, utan att ersättning härför utgår till näringsidkaren, taga prov ur dylikt varulager.

16 §.

Den som idkar handel med vara som angivits i bilagan eller med produkt vari dylik vara ingår är, ändå att bestämmelserna i 15 § icke äro tillämpliga på honom, skyldig att på anfordran lämna jordbruksnämnden eller dess ombud sådana upplysningar om sin rörelse, som nämnden finner erforderliga för kontroll över efterlevnaden av denna förordning och med stöd av densamma givna föreskrifter, ävensom att, där jordbruksnämnden finner det påkallat för kontrollens utövande, tillhandahålla nämnden eller dess ombud sina handelsböcker med tillhörande handlingar.

17 §.

Upplysning, som inhämtas med stöd av 15 eller 16 §, må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med upplysningens inhämtande avsedda ändamålet.

Ansvarsbestämmelser m. m.

18 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid med denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom som sålunda skolat förklaras förverkad ej tillrättaskaffas, gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna att brottet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket samt om beslag av gods, som kan antagas vara förverkat, och förfarandet med beslagtaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 3 § stadgad uppgiftsskyldighet straffes med dagsböter.

20 §.

Underlåter någon att fullgöra med stöd av 14 § stadgad skyldighet att använda ur svenskt oljeväxtfrö framvunnet fettämne, straffes med dagsböter.

21 §.

Den som ej fullgör vad enligt 15 § första eller andra stycket eller 16 § åligger honom straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes, där gärningen innebär fara i bevishänseende men ej enligt allmän lag är belagd med straff, den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt anteckningar eller uppgifter som avses i nämnda stadganden. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om straff för vägran att lämna tillträde för kontroll enligt 15 § tredje stycket samt för brott mot den i 17 § stadgade tystnadsplikten stadgas i strafflagen.

22 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 20 § eller 21 § första eller andra stycket omförmäld förseelse, som förövas av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

23 §.

Har någon vägrat att lämna jordbruksnämnden eller dess ombud tillträde till lokal för kontroll eller provtagning enligt 15 § tredje stycket eller att på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud handelsbok eller annan handling, varom förmäles i 15 eller 16 §, eller underlåtit att i föreskriven ordning avlämna uppgift, som där avses, må nämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma sådant vite.

24 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning i enlighet med vad sålunda stadgats ej komma till stånd, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t efter anmälan av generaltullstyrelsen förordnar.

25 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

26 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 30 december 1955 (nr 718) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m. skall upphöra att gälla.

Utan hinder av bestämmelserna i denna förordning må införas vara, för vilken före förordningens ikraftträdande införseltillstånd beviljats i enlighet med då gällande bestämmelser.

Bilaga

Förteckning

över varor, vilka omfattas av förordningen den 1956 angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror m. m.

Statistiskt nr	Varuslag
	A. Fettråvaror
157	Senap, omalen
203—205, ur 207, ur 208	Jordnötter, kopra, sojabönor, rapsfrö samt andra icke ätbara, oljehaltiga frön och frukter, ej särskilt nämnda, med undantag av hampfrö, oiticicafrö, ricinoljefrö och bokollon
	B. Fett, oljor och fettsyror
245	Ister och flott
248—250	Talg (premier jus och presstalg härunder inbegripna)
251—256	Animaliska oljor samt annat djurfett, även härdade, ej hänförliga till annat nummer
ur 258	Fettsyror, ej särskilt nämnda, andra än ullfettsyra och ricinoljefettsyra (även dehydratiserad)
259	Stearin
261: 1—2, ur 262, 263: 1—267, ur 268: 3, 269—273	Vegetabiliska feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer, med undantag av ricinolja, kinesisk eller japansk träolja samt oiticicaolja
	C. Produkter av livsmedelsindustri
ur 64, ur 65 ur 72, ur 196—200, ur 202, ur 287, ur 290, ur 292: 7, ur 299: 1, ur 302	Bakhjälpmedel, innehållande mer än 10 % fett
244	Oleomargarin
274	Smör, konstgjort (margarin)
275—276	Konstister
279: 3	Såser, innehållande mer än 20 % fett
292: 2—6	Fettemulsioner
ur 299: 1, ur 300, ur 302	Wafers, innehållande mer än 20 % fett
ur 565	Smör- och ostfärger, beredda med olja

Förslag

till

förordning om upphävande av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete

Härigenom förordnas, att förordningen den 11 juni 1937 angående utförselbevis för råg och vete, vilken genom förordning den 30 juni 1943 (nr 457) erhållit giltighet tills vidare, skall upphöra att gälla med utgången av augusti 1956; dock att bestämmelsen i 2 § förordningen även därefter skall gälla i fråga om rätt för innehavare av utförselbevis att hos generaltullstyrelsen utbekomma visst tullbelopp.

Förslag

till

förordning angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd äger i prisreglerande syfte förordna, att den, som inom landet använder potatis för tillverkning av brännvin eller för tillverkning annorledes än till förbrukning i eget hushåll av potatisstärkelse (potatismjöl) eller stärkelseprodukter, för den tillverkade varan skall erlägga *tillverkningsavgift*. Avgiftens belopp bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden, under iakttagande av

att avgiften för *brännvin*, räknat efter liter med en etylalkoholhalt av 50 volymprocent, icke överstiger 4 öre, och

att avgiften för *stärkelse* eller *stärkelseprodukt*, räknat efter kilogram ren stärkelse, icke överstiger 6 öre.

2 §.

I den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden därom förordnar, skall för i *bilaga* till denna förordning angivna varor, vilka införas till riket och förtullas, erläggas *kompensationsavgift* med belopp, som för varje varuslag, efter omräkning till ren stärkelse motsvarar tillverkningsavgiften för inhemsk potatisstärkelse.

Avgiftens belopp fastställes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

3 §.

Tillverkningsavgift skall erläggas till jordbruksnämnden i den ordning nämnden bestämmer och må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av nämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

4 §.

Då särskilda skäl därtill äro, må jordbruksnämnden medgiva återbäring av eller befrielse från tillverkningsavgiften.

5 §.

I fråga om kompensationsavgift skola, såvitt angår rätten till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager, undantag från avgiftsplikt, ordningen för avgiftens erläggande, betalningsanstånd, ställande av säkerhet, påföljd vid fördröjd eller utebliven betalning, återbäring av avgift, avgiftsbefrielse och inleverans av medel, som influtit genom upptagande av avgift, gälla samma regler som i 7 §, 8 §, 9 § andra stycket, 10 § och 11 § förordningen den 1956 (nr) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. stadgats beträffande införselavgift.

6 §.

Medel som inflyta till jordbruksnämnden genom upptagande av i denna förordning avsedda avgifter skola, sedan därur efter Kungl. Maj:ts bestämmande täckts kostnader för uppbörd och kontroll, enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar användas till prisreglering på jordbrukets område eller åtgärder i samband därmed.

7 §.

Tillverkare, som avses i 1 §, är skyldig att, i den mån jordbruksnämnden så föreskriver och i enlighet med de närmare föreskrifter jordbruksnämnden meddelar,

dels föra sådana anteckningar över sin rörelse, som erfordras för kontroll över att bestämmelserna i denna förordning eller med stöd av densamma givna föreskrifter iakttagas;

dels till ledning vid fastställande av tillverkningsavgift till nämnden lämna regelbundna deklarationer angående sin tillverkning;

dels ock i övrigt lämna nämnden eller dess ombud uppgifter angående rörelsen och på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud förda handelsböcker med därtill hörande handlingar ävensom sådana anteckningar, som ovan sagts.

8 §.

Jordbruksnämnden eller dess ombud äger att, för kontroll av efterlevnaden av de i denna förordning eller med stöd därav givna föreskrifterna om tillverkningsavgift, verkställa undersökning av lokal, vari tillverkning av i 1 § avsedd vara bedrives, ävensom av därtill hörande lagerlokaler. Nämnden eller dess ombud äger jämväl taga prov av stärkelse eller stärkelseprodukter, som förvaras i sådana lokaler. Tillverkare är ej berättigad till ersättning för dylika prov.

9 §.

Vad som inhämtas av deklaration, handelsbok eller annan handling, som avgivits eller tillhandahållits på grund av stadgande i 7 § eller vid undersökning enligt 8 §, må ej yppas i vidare mån än ärendets beskaffenhet kräver; dock må deklaration, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till myndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager att utföra sådan bearbetning.

10 §.

Underlåter någon att föra anteckningar eller lämna deklarationer eller uppgifter enligt vad som stadgas i 7 §,

eller vägrar någon att i enlighet med föreskrifterna i 7 § tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud där omförmäld handling,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes, där gärningen innebär fara i bevishänseende men ej enligt allmän lag är belagd med straff, den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt i 7 § avsedda anteckningar eller uppgifter. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration till ledning vid fastställande av allmän avgift lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Om straff för vägran att lämna tillträde för undersökning eller provtagning, som avses i 8 §, stadgas i allmänna strafflagen.

11 §.

Bryter någon mot den i 9 § stadgade tystnadsplikten, dömes, där han ej för brottet är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, till dagsböter eller fängelse.

12 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 10 § första eller andra stycket omförmäld förseelse, som förövas av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

13 §.

Brott, varom i 11 § sägs, må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsägande.

14 §.

Har någon vägrat att lämna jordbruksnämnden eller dess ombud tillträde till lokal för verkställande av undersökning eller provtagning enligt 8 § eller att på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud handelsbok eller annan handling, som avses i 7 §, eller underlåtit att i föreskriven ordning avlämna där avsedd deklaration eller uppgift, må nämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma vite enligt denna paragraf.

15 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956.

Bilaga

Förteckning

över varor, för vilka enligt förordningen den 1956 angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m. kompensationsavgift må uttagas

Statistiskt nr	Varuslag
196	Potatismjöl
290	Druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap
ur 620	Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem o. dyl., dock icke vara i detaljhandelsförpackning innehållande högst 1 kg netto

Förslag

till

förordning angående mjölkavgift m. m.

Härigenom förordnas som följer.

A. Mjölkavgift

1 §.

I enlighet med vad nedan angives skall, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, i prisreglerande syfte viss avgift *(mjölkavgift)* upptagas å inom riket saluförd mjölk och grädde ävensom å mjölk, som kommer till användning för beredande hos mjölkproducenten av smör eller ost till avsalu.

2 §.

1. Avgiften för mjölk skall utgå med det belopp, högst 3 öre för kilogram, som Kungl. Maj:t bestämmer.
2. Avgiften för grädde skall för varje kilogram mjölk, som enligt av Kungl. Maj:t fastställda beräkningsgrunder skall anses hava åtgått för gräddens beredande, utgå med det belopp som bestämts enligt stadgandet under 1.
3. Vid erläggande av avgift för mjölk, som använts för beredande hos mjölkproducenten av smör eller ost för avsalu, skall den avgiftspliktiga mjölkmängden beräknas enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.
4. Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må enligt de föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar, mjölkavgift kunna efterskänkas.

3 §.

Mjölkavgift skall erläggas, såvitt fråga är om avgiftspliktig vara, som av mjölkproducent levereras till mejeri eller mjölkhandlare, av den, som sålunda från mjölkproducenten mottagit varan, samt beträffande annan avgiftspliktig vara av mjölkproducenten.

Underlåter innehavare av mejeri eller mjölkhandlare att erlägga mjölkavgift och kan avgiften icke uttagas hos honom till följd av att han saknar utmätningsbara tillgångar, äger statens jordbruksnämnd besluta, att avgiftsskyldighet för vara, som till honom levereras, i stället skall åvila vederbörande producent. Vad nu sagts gäller dock endast i fråga om vara, som levereras efter det producenten erhållit del av nämndens beslut.

4 §.

Erforderliga föreskrifter beträffande ordningen för mjölkavgifts fastställande, erläggande och indrivande ävensom angående återbäring av eller befrielse från mjölkavgift meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

5 §.

Mjölkavgift må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

B. Kompensationsavgift

6 §.

I den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden så förordnar, skall för i *bilaga* till denna förordning angivna varor, vilka införas till riket och förtullas, erläggas *kompensationsavgift* med belopp, som för myckenhet införd mjölk eller myckenhet mjölk som beräknas hava åtgått vid framställning av annan införd vara, motsvarar den vid införseltillfället utgående mjölkavgiften.

Avgiftens belopp fastställes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

7 §.

I fråga om kompensationsavgift skola, såvitt angår rätt till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager, undantag från avgiftsplikt, ordningen för avgiftens erläggande, betalningsanstånd, ställande av säkerhet, påföljd vid fördröjd eller utebliven betalning, återbäring av avgift, avgiftsbefrielse och inleverans av medel, som influtit genom upptagande av avgift, gälla samma regler som i 7 §, 8 §, 9 § andra stycket, 10 § och 11 § förordningen den 1956 (nr) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. stadgats beträffande införselavgift.

C. Gemensamma bestämmelser

8 §.

Medel som inflyta till jordbruksnämnden genom upptagande av i denna förordning avsedda avgifter skola, sedan därur efter Kungl. Maj:ts bestämmande täckts kostnader för uppbörd och kontroll, enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar användas till prisreglering på jordbrukets område eller åtgärder i samband därmed.

9 §.

Närmare bestämmelser rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 28 juni 1941 (nr 488) angående mjölkavgift skall upphöra att gälla.

Bilaga

Förteckning

över varor, för vilka enligt förordningen den 1956 angående mjölkavgift m. m. kompensationsavgift må uttagas

Statistiskt nr	Varuslag
64	Kondenserad mjölk och grädde
65	Torrmjölk
66	Mjölk
67	Grädde
68: 1—2	Smör, naturligt
69—70: 3	Ost

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete

Härigenom förordnas, *dels* att 2, 4, 5 och 6 §§ förordningen den 5 juni 1953 med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives *dels* att i förordningen skall intagas en ny paragraf, betecknad 4 a §, av nedan angiven lydelse.

2 §.

1 mom. För råg och vete, som användes för tillverkning av mjöl, samt för vete, som användes för tillverkning av gryn, flingor och liknande produkter, skall erläggas viss avgift *(förmalningsavgift)*.

Förmalningsavgiften utgår — — — — jordbruksnämnden bestämmer.

För förmalningsavgiftens — — — svarar tillverkaren.

2 mom. För följande varor, som införas till riket och förtullas, nämligen mjöl av råg och vete (stat. nr 183 och 184) samt vetegryn (ur stat. nr 189), skall erläggas *kompensationsavgift* med belopp, motsvarande den vid införseltillfället utgående förmalningsavgiften för den mängd råg eller vete, som beräknas ha åtgått vid varans framställning.

Kompensationsavgiftens belopp fastställes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

4 §.

Förmalningsavgift och prishöjningsavgift skola erläggas i den ordning jordbruksnämnden bestämmer. Sådan avgift må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

4 a §.

I fråga om kompensationsavgift skola, såvitt angår rätt till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager, undantag från avgiftsplikt, ordningen för avgiftens erläggande, betalningsanstånd, ställande av säkerhet, påföljd vid fördröjd eller utebliven betalning av avgift, återbäring av avgift, avgiftsbefrielse och inleverans av medel, som influtit genom upptagande av avgift, gälla samma regler som i 7 §, 8 §, 9 § andra stycket, 10 § och 11 § förordningen den 1956 (nr) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. stadgats beträffande införselavgift.

5 §.

Vid export eller eljest då särskilda skäl därtill äro må jordbruksnämnden medgiva återbäring av eller befrielse från förmalningsavgift eller prishöjningsavgift eller del av sådan avgift.

6 §.

Medel som inflyta till jordbruksnämnden genom upptagande av i denna förordning avsedda avgifter skola, sedan därur efter Kungl. Maj:ts bestämmande täckts kostnader för uppbörd och kontroll, enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar användas till prisreglering på jordbrukets område och åtgärder i samband därmed.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1956.

[1] Senaste lydelse av 2 §, se SFS 1954: 303.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift

Härigenom förordnas, *dels* att förordningen den 3 juni 1955 angående slaktdjursavgift skall erhålla rubriken *förordning angående slaktdjursavgift m. m.*, *dels* att 1, 2 och 5 §§ i förordningen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att i förordningen skall intagas en ny paragraf, betecknad 4 a §, av nedan angiven lydelse.

1 §.

För upprätthållande av prisregleringen på köttvaror skola, i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd så förordnar, avgifter upptagas i enlighet med vad nedan sägs.

Slaktdjursavgift upptages *dels* för kött av häst, nötkreatur, får och svin, som blivit vid offentligt slakthus, kontrollslakteri eller kommunal köttbesiktningsbyrå godkänt vid besiktning enligt lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus eller kungörelsen den 30 november 1934 (nr 559) angående kontrollslakterier, *dels* för levande hästar, nötkreatur, får och svin (stat. nr 1—3: 2, 4—9), vilka för slakt utföras ur riket.

För hela, halva och fjärdedels slaktkroppar samt styckningsdelar av kött av häst, nötkreatur, får och svin (ur stat. nr 15—20; ur stat. nr 24—26), vilka införas till riket och förtullas, utgår *kompensationsavgift* med belopp som, räknat efter varans vikt, motsvarar den vid införseltillfället gällande slaktdjursavgiften för kött av vederbörande djurslag.

2 §.

Slaktdjurs- och kompensationsavgifternas belopp fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden. Vid bestämmande av slaktdjursavgiftens storlek skall iakttagas, att avgiften högst må utgöra

vid *slakt*, räknat för hel kropp, för häst och för sådant nötkreatur, som efter nedslaktningen väger minst 150 kilogram, femton kronor samt för nötkreatur med lägre vikt och för svin åtta kronor ävensom

vid *utförsel av levande djur* för häst och för sådant nötkreatur, som väger minst 300 kilogram, femton kronor samt för nötkreatur med lägre vikt och för svin åtta kronor.

Slaktdjursavgift skall — — — icke erfordras.

Jordbruksnämnden äger — — — finnes skäligt.

4 a §.

I fråga om kompensationsavgift skola, såvitt angår rätt till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager, undantag från avgiftsplikt, ordningen för avgiftens erläggande, betalningsanstånd, ställande av säker-

het, påföljd vid fördröjd eller utebliven betalning, återbäring av avgift, avgiftsbefrielse och inleverans av medel, som influtit genom upptagande av avgift, gälla samma regler som i 7 §, 8 §, 9 § andra stycket, 10 § och 11 § förordningen den 1956 (nr) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. stadgats beträffande införselavgift.

5 §.

Medel som inflyta till jordbruksnämnden genom upptagande av i denna förordning avsedda avgifter skola, sedan därur efter Kungl. Maj:ts bestämmande täckts kostnader för uppbörd och kontroll, enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar användas till prisreglering på jordbrukets område och åtgärder i samband därmed.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956.

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost

Härigenom förordnas, *dels* att förordningen den 10 juli 1947 om viss avgift å mjölk, grädde och ost skall erhålla rubriken *förordning om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost, dels* att i förordningen skall intagas två nya paragrafer, betecknade 2 a § och 5 a §, av nedan angiven lydelse, *dels ock* att 6 § i förordningen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.[1]

2 a §.

I den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden så förordnar, skall för följande varor, som införas till riket och förtullas, nämligen mjölk, grädde, ost och ostmassa (stat. nr 64—67, 69—70: 3) erläggas *kompensationsavgift.*

Kompensationsavgift för icke konserverad, koncentrerad eller sötad mjölk, grädde härunder inbegripen, samt för ost och ostmassa utgår med belopp, som motsvarar den vid införseltillfället för samma vara gällande utjämningsavgiften.

Kompensationsavgift för konserverad, koncentrerad eller sötad mjölk, grädde härunder inbegripen, utgår med belopp som räknat efter varans fetthalt, motsvarar den utjämningsavgift, som vid införseltillfället gäller för icke konserverad, koncentrerad eller sötad vara.

Kompensationsavgiftens belopp fastställes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

5 a §.

I fråga om kompensationsavgift skola, såvitt angår rätt till uppläggning å transitupplag eller provianteringsfrilager, undantag från avgiftsplikt, ordningen för avgiftens erläggande, betalningsanstånd, ställande av säkerhet, påföljd vid fördröjd eller utebliven betalning, återbäring av avgift, avgiftsbefrielse och inleverans av medel, som influtit genom upptagande av avgift, gälla samma regler som i 7 §, 8 §, 9 § andra stycket, 10 § och 11 § förordningen den 1956 (nr) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. stadgats beträffande införselavgift.

6 §.

Medel som inflyta till jordbruksnämnden genom upptagande av i denna förordning avsedda avgifter skola, sedan därur efter Kungl. Maj:ts bestämmande täckts kostnader för uppbörd och kontroll, enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar användas till prisreglering på jordbrukets område och åtgärder i samband därmed.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956.

[1] Senaste lydelse av 6 §, se SFS 1952: 364.

Förslag

till

förordning angående avgift å majs m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För majs, maniokarot och andra väsentligen lika stärkelserika varor, som användas vid tillverkning av stärkelse eller stärkelseprodukt, skall erläggas avgift med 15 öre för varje kilogram använd vara. Lika med majs och maniokarot skall enligt denna förordning anses varje ämne, som innehåller majs eller maniokarot.

För avgiftens erläggande svarar tillverkaren.

2 §.

Avgiften skall erläggas till jordbruksnämnden i den ordning nämnden bestämmer och må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av nämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

3 §.

Vid export eller eljest då särskilda skäl därtill äro må jordbruksnämnden medgiva återbäring av eller befrielse från avgiften.

4 §.

Medel som inflyta genom upptagande av avgift skola, sedan därur efter Kungl. Maj:ts bestämmande täckts kostnader för uppbörd och kontroll, enligt föreskrifter som Kungl Maj:t meddelar användas till prisreglering på jordbrukets område och åtgärder i samband därmed.

5 §.

Det åligger tillverkare, varom i 1 § är fråga, att inom fjorton dagar efter det förordnande enligt 1 § trätt i kraft göra anmälan om sin tillverkning hos jordbruksnämnden. Därest tillverkningen påbörjas först efter ikraftträdande av dylikt förordnande, skall anmälan som nu sagts göras inom fjorton dagar från det tillverkning första gången ägde rum.

6 §.

Tillverkare, som avses i 1 §, är skyldig att, i den mån jordbruksnämnden så föreskriver och i enlighet med de närmare föreskrifter jordbruksnämnden meddelar,

dels föra sådana anteckningar över sin rörelse, som erfordras för kontroll över att bestämmelserna i denna förordning eller med stöd av densamma givna föreskrifter iakttagas;

dels till ledning vid fastställande av avgift till nämnden lämna regelbundna deklarationer angående sin tillverkning och försäljning av stärkelse;

dels ock i övrigt lämna nämnden eller dess ombud uppgifter angående rörelsen och på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud förda handelsböcker med därtill hörande handlingar ävensom sådana anteckningar, som ovan sagts.

7 §.

Jordbruksnämnden eller dess ombud äger att, för kontroll av efterlevnaden av de i denna förordning och med stöd därav givna föreskrifterna, verkställa undersökning av lokal, vari tillverkning av i 1 § avsedd vara bedrives, ävensom av därtill hörande lagerlokaler. Nämnden eller dess ombud äger jämväl taga prov av stärkelse, stärkelseprodukter eller därtill avsedda råvaror, som förvaras i sådana lokaler. Tillverkare är ej berättigad till ersättning för dylika prov.

8 §.

Vad som inhämtas av deklaration, handelsbok eller annan handling, som avgivits eller tillhandahållits på grund av stadgande i 6 § eller vid undersökning enligt 7 §, må ej yppas i vidare mån än ärendets beskaffenhet kräver; dock må deklaration, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till myndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager att utföra sådan bearbetning.

9 §.

Underlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet, som avses i 5 §, eller att föra anteckningar eller lämna deklarationer eller uppgifter enligt vad som stadgas i 6 §,

eller vägrar någon att i enlighet med föreskrifterna i 6 § tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud där omförmäld handling,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes, där gärningen innebär fara i bevishänseende men ej enligt allmän lag är belagd med straff, den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt i 6 § avsedda anteckningar eller uppgifter. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration till ledning vid fastställande av allmän avgift lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Om straff för vägran att lämna tillträde för undersökning eller provtagning, som avses i 7 §, stadgas i allmänna strafflagen.

10 §.

Bryter någon mot den i 8 § stadgade tystnadsplikten, dömes, där han ej för brottet är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, till dagsböter eller fängelse.

11 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 9 § första eller andra stycket omförmäld förseelse, som förövas av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

12 §.

Brott, varom i 10 § sägs, må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsägande.

13 §.

Har någon vägrat att lämna jordbruksnämnden eller dess ombud tillträde till lokal för verkställande av undersökning eller provtagning enligt 7 § eller att på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud handelsbok eller annan handling, som avses i 6 §, eller underlåtit att i föreskriven ordning avlämna där avsedd deklaration eller uppgift, må nämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma vite enligt denna paragraf.

14 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 25 juli 1912 (nr 170) angående särskild skatt å majs, utländsk potatis samt maniokarot och andra väsentligen lika stärkelserika, tullfria utländska ämnen använda vid tillverkning av stärkelse skall upphöra att gälla.

Förslag

till

förordning angående tillverkningen av potatismjöl

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Tillverkning av potatisstärkelse (potatismjöl) annorledes än till förbrukning i eget hushåll må icke äga rum utan tillstånd av statens jordbruksnämnd.

2 §.

Jordbruksnämnden äger föreskriva de villkor, under vilka tillstånd varom i 1 § sägs må tillgodonjutas, så ock återkalla tillstånd när skäl därtill äro.

3 §.

Bryter någon mot det i 1 § stadgade förbudet eller mot villkor, som föreskrivits jämlikt 2 §, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

4 §.

Har någon förövat gärning som enligt 3 § är belagd med straff, skall, där ej särskilda förhållanden till annat föranleda, det varuparti, som överträdelsen gäller, ävensom gods eller penningar, som den tilltalade i samband med överträdelsen mottagit, förklaras förverkade till alla delar eller om synnerliga skäl därtill giva anledning, till allenast viss del. Utgöres egendomen av annat än penningar och finnes den ej i behåll, skall i stället värdet förklaras förverkat.

Förklaras vara förverkad, skall även emballage eller kärl, vari den förvaras, vara förverkat.

5 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

6 §.

Husbonde ansvarar för förseelse, varom i 3 § förmäles, som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

7 §.

Jordbruksnämnden äger meddela de ytterligare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna förordning, så ock meddelade undantag från det i 1 § stadgade förbudet.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 30 juni 1943 (nr 454) om tillverkning av potatismjöl skall upphöra att gälla.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 30 juni 1944 (nr 459) angående avgift för smör som användes för framställning av grädde m. m.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ förordningen den 30 juni 1944 angående avgift för smör som användes för framställning av grädde m. m.[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Den som, för annat ändamål än för förbrukning i eget hushåll, av smör eller smörliknande vara, som innehåller minst 70 procent mjölkfett men ej annat fett, framställer eller låter framställa grädde eller vara, som kan användas såsom ersättningsmedel för grädde, eller vara, som kan användas för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, skall enligt vad här nedan stadgas erlägga särskild avgift.

Den som använder smör eller smörliknande vara på sätt i första stycket sägs benämnes i denna förordning tillverkare.

2 §.

Avgift för sådan tillverkning som avses i 1 § utgår med det belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer; dock med högst 6 kronor för varje vid tillverkningen använt kilogram mjölkfett. Avgiften utgör lägst 50 kronor för varje hel eller påbörjad kalendermånad, under vilken tillverkningen bedrives.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956.

[1] Senaste lydelse av 2 §, se SFS 1950: 475.

Förslag

till

förordning om klassificering av kött

Härigenom förordnas, som följer.

1 §.

Kött av nötkreatur, häst, får eller svin, som godkänts vid besiktning enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus eller vid sådan besiktning, varom i 9 § första stycket nämnda lag omförmäles, skall genom försorg av vederbörande offentliga slakthus, köttbesiktningsbyrå eller kontrollslakteri före utlämnandet underkastas särskild bedömning för avgörande av köttets kvalitet *(klassificering)* ävensom förses med stämplar, angivande den kvalitetsklass till vilken köttet hänförts vid klassificeringen; dock att i fråga om kött, som godkänts vid besiktning å köttbesiktningsbyrå, vad sålunda är stadgat skall gälla endast därest sådan klassificerare, varom nedan förmäles, finnes anställd vid byrån.

Kött av nötkreatur, häst, får eller svin, som godkänts vid undersökning enligt förordningen den 30 september 1921 (nr 581) angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett[1], skall, innan varan frigöres från tullverkets befattning, genom försorg av hälsovårdsnämnden i införselorten underkastas sådan klassificering och stämpling som i första stycket sägs.

Det åligger offentligt slakthus eller sådan köttbesiktningsbyrå, vid vilken klassificerare finnes anställd, att på begäran ombesörja klassificering och stämpling av kött, som godkänts vid besiktning å köttbesiktningsbyrå där klassificerare icke finnes anställd. Jämväl kontrollslakteri äger ombesörja klassificering och stämpling av kött, varom nyss är sagt.

Klassificering skall verkställas av person, som av jordbruksnämnden godkänts för ändamålet *(klassificerare)*. Sådant godkännande må återkallas, då skäl därtill äro.

2 §.

Klassificerat kött må ej underkastas ny klassificering i annat fall eller i annan ordning än Kungl. Majt eller, efter Kungl. Majts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer.

3 §.

Klassificerat kött skall stämplas av den som verkställt klassificeringen eller i närvaro och under kontroll av denne.

4 §.

Stämpel som avses i 1 § må icke avlägsnas från eller göras oläslig å kött, som är avsett att hållas till salu.

[1] Senaste lydelse, se SFS 1955: 431.

5 §.

På jordbruksnämnden ankommer att meddela erforderliga föreskrifter angående antalet kvalitetsklasser, benämningarna å dessa och grunderna för klassificeringen ävensom angående stämplarnas utseende och sättet för stämplingen.

6 §.

Kött av nötkreatur, häst, får eller svin, som ej är klassificerat, må ej försäljas eller saluhållas under benämning, som överensstämmer med av jordbruksnämnden jämlikt 5 § för viss kvalitetsklass fastställd benämning eller är av beskaffenhet att lätt kunna förväxlas med sådan benämning eller, utan att vara av beskaffenhet som nyss är sagt, innehåller ordet »Klass» eller förkortning av detta ord eller ordsammanställning, vari nämnda ord ingår. Hinder skall dock ej föreligga för användningen av benämningen »Prima» och »Sekunda».

Ej må någon i slutsedel, leveranskontrakt, räkning, följesedel, fraktsedel. konossement eller annan sådan skriftlig handling, som upprättats i samband med försäljning av ej klassificerat kött, använda sådan benämning å köttet, som enligt första stycket ej må nyttjas vid försäljning eller saluhållande av varan.

7 §.

Kött av nötkreatur, häst, får eller svin, som ej är klassificerat, må ej förses med stämpel eller märke av sådant utseende att förväxling lätt kan äga rum med stämpel, som enligt av jordbruksnämnden med stöd av 5 § meddelade föreskrifter utmärker klassificerat kött, eller som, utan att hava sådant utseende som nyss nämnts, innehåller ordet »Klass» eller förkortning av detta ord eller ordsammanställning, vari nämnda ord ingår.

8 §.

För ombesörjande av klassificering och stämpling äger vederbörande samhälle eller kommun eller innehavare av kontrollslakteri uppbära avgift enligt taxa, som jordbruksnämnden fastställer. Förslag till dylik taxa avgives i fråga om klassificering och stämpling av kött som införes till riket av hälsovårdsnämnden i införselorten och i övrigt för köttbesiktningsbyrå av hälsovårdsnämnden eller särskild myndighet, under vars inseende köttbesiktningen är ställd, för offentligt slakthus av slakthusets styrelse och för kontrollslakteri av slakteriets innehavare. Avgiften må ej sättas högre än som kan anses erforderligt till täckande av kostnaderna för klassificeringen och stämplingen.

9 §.

I den mån jordbruksnämnden så föreskriver och i enlighet med de närmare föreskrifter jordbruksnämnden meddelar, åligger det *dels* klassificerare att föra journal över verkställd klassificering ävensom på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud sagda journal jämte därtill hörande handlingar, *dels* offentligt slakthus, hälsovårdsnämnd, köttbesiktningsbyrå och kontrollslakteri att till jordbruksnämnden lämna regelbundna redogörelser för verkställd klassificering.

10 §.

Jordbruksnämnden eller dess ombud äger att för kontroll av efterlevnaden av denna förordning och med stöd därav givna föreskrifter vinna till-

träde till lokal, där klassificering äger rum eller där kött förvaras i samband med klassificering eller för försäljning i partihandeln.

11 §.

Vad som inhämtats vid undersökning enligt 10 §, må ej yppas i vidare mån än ärendets beskaffenhet kräver.

12 §.

Utlämnar någon kött utan iakttagande av föreskrifterna i 1 §, eller bryter någon mot i 4 §, 6 § eller 7 § meddelat förbud,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, där ej gärningen enligt allmän lag är med straff belagd.

Gör klassificerare med uppsåt orätt vid klassificering eller stämpling,

eller åsidosätter klassificerare föreskriften i 2 § eller klassificerar och stämplar han kött, som icke blivit godkänt vid besiktning varom i 1 § förmäles,

eller åsidosätter klassificerare honom jämlikt 3 § åliggande skyldighet att, därest han ej själv stämplar av honom klassificerat kött, närvara vid och kontrollera stämplingen av sådant kött,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Gör klassificerare ouppsåtligen men av grov vårdslöshet orätt vid klassificering eller stämpling, straffes med dagsböter.

Vad i denna paragraf är stadgat angående klassificerare skall äga tillämpning jämväl beträffande den, som enligt med stöd av 2 § meddelad bestämmelse biträder vid verkställandet av sådan ny klassificering, varom i sistnämnda paragraf förmäles.

13 §.

Underlåter någon att fullgöra vad enligt 9 § åligger honom, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff dömes, där gärningen innebär fara i bevishänseende men ej enligt allmän lag är belagd med straff, den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt anteckningar eller uppgifter som avses i nämnda stadgande. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om straff för vägran att lämna tillträde för kontroll enligt 10 § stadgas i allmänna strafflagen.

14 §.

Bryter någon mot den i 11 § stadgade tystnadsplikten, dömes, där han ej för brottet är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, till dagsböter eller fängelse.

15 §.

Husbonde ansvarar för förseelse, varom i 12 § första stycket och 13 § första stycket förmäles, som begås av hans husfolk eller i hans tjänst antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

16 §.

Brott, varom i 14 § sägs, må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsägande.

17 §.

Har någon vägrat att lämna jordbruksnämnden eller dess ombud tillträde till lokal för verkställande av undersökning enligt 10 § eller att på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud anteckningar eller handling, som avses i 9 §, eller underlåtit att i föreskriven ordning avlämna där avsedd redogörelse, må jordbruksnämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma vite enligt denna paragraf.

18 §.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden äger meddela de ytterligare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna förordning, så ock meddela undantag från de i 1, 3, 4, 6 och 7 §§ givna bestämmelserna.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1956, då förordningen den 30 december 1941 (nr 1011) angående klassificering av kött skall upphöra att gälla.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 april 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, fråga om åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område samt anför därvid.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna dels (p. 113) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 170 000 000 kronor, dels ock (p. 115) till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 14 600 000 kronor.

I skrivelse den 5 april 1956, som inkommit till jordbruksdepartementet den 9 samma månad, har statens jordbruksnämnd framlagt förslag till mittpriser och importavgifter m. m. för jordbrukets produkter under treårsperioden den 1 september 1956—den 31 augusti 1959. Förslaget grundas på en den 19 mars 1956 mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffad överenskommelse i ämnet. Vid nämndens skrivelse har fogats bl. a. promemorior dels med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område, dels med uppgifter angående produktionsutvecklingen på jordbrukets område, dels med redogörelse för priser på jordbruksprodukter samt vissa förnödenheter för jordbrukets behov, dels angående jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter år 1954, dels med totalkalkyler över jordbrukets inkomster och kostnader, dels med beräkningar för bedömning av erforderliga mittpriser på jordbruksprodukter i samband med övergång till nytt prissättningssystem samt till promemoriorna hörande särskild tabellbilaga. Promemoriorna torde såsom *bilaga 1—6* få fogas till detta protokoll. Vidare har vid nämndens skrivelse fogats en skrift från Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, angående de prisreglerande åtgärder, som berör föreningens verksamhet, ävensom promemorior angående fettvaruregleringens ekonomiska resultat samt angående den internationella marknadsutvecklingen för viktigare jordbruksprodukter. Skrivel-

sen och sistnämnda promemorior torde såsom *bilaga 7—9* få bifogas detta protokoll.

I fråga om villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under treårsperioden den 1 maj 1956—den 30 april 1959 har Kungl. Maj:t på framställning av jordbruksnämnden i skrivelse den 22 mars 1956 framlagt förslag i propositionen 1956: 140 angående reglering av sockernäringen i riket m. m.

I detta sammanhang torde jag dessutom få anmäla en skrivelse från lantbruksstyrelsen den 16 augusti 1955 angående statsbidrag till Svensk matpotatiskontrolls verksamhet under budgetåret 1956/57.

Översikt av det för regleringsåret 1955/56 fastställda systemet för prissättningen på jordbruksprodukter

I sin skrivelse den 5 april 1956 redogör jordbruksnämnden till en början för det system för prissättningen på jordbruksprodukter, som tillämpas under innevarande regleringsår. Därvid anför nämnden i huvudsak följande.

I början av år 1955 upprättade kalkylsakkunniga på sedvanligt sätt en förkalkyl (normkalkyl) över jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1955/56. Kalkylen granskades och godkändes av jordbruksnämndens råd den 11 februari 1955. Därefter vidtog mellan nämnden samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation överläggningar om prissättningen på jordbruksprodukter för nämnda regleringsår. Överläggningarna resulterade den 16 mars 1955 i en prisöverenskommelse, som den 17 samma månad enhälligt godkändes av nämndens råd.

Till grund för den statliga prissättningen avseende 1955/56 skulle på vanligt sätt läggas den av kalkylsakkunniga framlagda inkomst- och kostnadsprognosen för det kommande regleringsåret. Denna utvisade underskott varierande från 284 till 58 miljoner kronor.[1] I överenskommelsen togs även hänsyn till den höjning av jordbrukets kostnader, som var att motse, sedan förhandlingarna om nya kollektivavtal för lantarbetare och andra arbetargrupper avslutats.

Enighet rådde om att jordbruket utöver de i kalkylen redovisade inkomsterna skulle tillföras en inkomstökning i form av prishöjningar till ett belopp av i runt tal 290 miljoner kronor. Härav erhölls 19,1 miljoner kronor genom att de tidigare sänkta riktpriserna för vete och råg per den 1 april 1956 höjdes med 2 kronor per deciton. De i kalkylen upptagna inkomsterna för matpotatis höjdes — till följd av förväntad ökad övergång till kvalitetspotatis — med 8,0 miljoner kronor. Priset på konsumtionsmjölk höjdes med 8 öre per liter, motsvarande en inkomstökning av 107,4 miljoner kronor, priserna på tunn och tjock grädde med 10 respektive 20 öre per liter (tillhopa 6,6 miljoner kronor) och priserna på ost med i genomsnitt 10 öre

[1] Anledningen till variationerna var den, att de kalkylsakkunniga icke hade funnit möjligt att objektivt avgöra, hur stor minskning av arbetsvolymen som skulle anses ha ägt rum från basåret 1950/51 till och med 1955/56. Kalkylresultatet redovisades därför med fem olika alternativ, där arbetsvolymen antagits minska med respektive 3,0, 3,5, 4,0, 4,5 och 5,0 procent per år.

per kilogram (5,2 miljoner kronor). Inkomsterna för ägg förutsattes öka med 11,3 miljoner kronor, därigenom att det i kalkylen upptagna genomsnittspriset höjdes med 15 öre per kilogram, medan en höjning av priserna på kött och fläsk med cirka 16 öre per kilogram utöver den medelprisnivå, som tillämpades vid förhandlingstillfället, beräknades komma att medföra en inkomsthöjning utöver det i kalkylen upptagna beloppet med 132,0 miljoner kronor.

De definitiva inlösenpriserna för vete och råg skulle fastställas först på sommaren 1955. Det förutsattes, att möjlighet till ytterligare justering av riktpriserna då borde föreligga, därest priserna på världsmarknaden hade visat en påtaglig stegring, som kunde väntas bli bestående under regleringsåret 1955/56. En eventuell justering skulle ske med beaktande av att Svensk spannmålshandels ekonomiska ställning icke äventyrades. Förmalningsavgiften skulle utgå med oförändrat 5 kronor per deciton. Därest världsmarknadspriserna på oljeväxtfrö påtagligt skulle stiga och denna stegring kunde väntas bli bestående, skulle möjlighet föreligga att också taga upp frågan om justering av grundpriserna på dessa fröer. Medel ur oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond skulle dock icke anlitas för att möjliggöra en sådan justering. Det visade sig sedermera, att världsmarknadspriserna på vete, råg och oljeväxtfröer sommaren 1955 befann sig på en sådan nivå, att möjligheten till justering av de inhemska priserna ej behövde utnyttjas.

Kollektivavtalet för lantarbetare och andra arbetare förutsattes skola tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1955. För att bereda jordbruket kompensation för de härav föranledda merkostnaderna under regleringsåret 1954/55 skulle detaljhandelspriset på mjölk redan den 1 april 1955 höjas med 5 öre per liter. Av detta belopp skulle jordbruket erhålla 4,5 öre och detaljhandeln resten till förbättring av dess marginaler. Återstående höjning med 3 öre per liter skulle träda i kraft den 1 september 1955. Av denna höjning skulle jordbruket tillföras 2,7 öre och detaljhandeln 0,3 öre per liter. Vidare förutsattes av samma skäl priserna på kött och fläsk stiga under återstoden av det då löpande regleringsåret, så att den för 1955/56 beräknade genomsnittsnivån uppnåddes redan sommaren 1955.

Jordbruksnämnden förklarade sig beredd att liksom tidigare till prövning upptaga önskemål om justering av priserna på vissa slaktdjurs- och mejeriprodukter, i den mån så erfordrades för att täcka inkomstbortfall på grund av att förutsatta priser icke helt kunde uttagas. Detsamma skulle gälla i fråga om täckning av sådana kostnadsstegringar, som kunde komma att inträffa under kalenderåret 1955 på grund av nya kollektivavtal för livsmedels- och transportfacket. Därest sockerbetspriset sänktes vid de då pågående förhandlingarna med betodlarna, skulle jordbruket äga påkalla liknande justering för att täcka det härav föranledda inkomstbortfallet i kalkylen. Sedermera har kompensationsbeloppet fastställts till sammanlagt 19,0 miljoner kronor. Enligt en överenskommelse mellan nämnden och jordbrukets ekonomiska organisationer har beloppet fördelats med 12,9 miljoner kronor till Svenska mejeriernas riksförening och 6,1 miljoner kronor till Sveriges slakteriförbund.

Kungl. Maj:t meddelade den 25 mars 1955 beslut rörande prissättningen på jordbrukets produkter under tiden den 1 september 1955—den 31 augusti 1956 och godtog därvid förenämnda prisöverenskommelse. Kungl. Maj:ts beslut i prissättningsfrågan samt förslag till prisregleringsåtgärder på jordbruksområdet under regleringsåret 1955/56 underställdes därefter riksda-

gens prövning (prop. 1955: 180). Riksdagen beslutade sedermera i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen (JoU 25; rskr. 320).

I överenskommelsen, som gällde hela regleringsåret 1955/56, hade förutsatts att den s. k. 4-procentregeln skulle äga tillämpning. Oavsett 4-procentregeln hade jordbrukets förhandlingsdelegation vidare förbehållit sig rätten att upptaga förhandlingar med jordbruksnämnden om kompensation genom prishöjningar på jordbrukets produkter, därest höjda löner efter den 1 januari 1956 till lantarbetare eller andra arbetargrupper skulle föranleda en ökning av jordbrukets kostnader.

I anslutning härtill erinrar jordbruksnämnden om att den under våren 1955 upprättade normkalkylen för år 1955/56 i oktober 1955 omräknades av de kalkylsakkunniga. Härom anför nämnden följande.

De sakkunniga underströk i sin redovisning av omräkningens resultat, att försöket till en kvantitativ uppskattning av animalieproduktionen och behovet av köpfodermedel hade verkställts med full insikt om den stora osäkerheten i dylika prognosberäkningar, särskilt när produktionsförutsättningarna såsom år 1955 så starkt avvek från de normala. Det påpekades vidare, att de preliminära skörderesultat, som låg till grund för beräkningarna, självfallet var omgivna av en betydande osäkerhetsmarginal. Sålunda ansågs det icke uteslutet, att skördeuppskattningarna under ett år som 1955 blev försiktigt hållna.

Ehuru de ändringar på kalkylens kostnadssida, som till huvudsaklig del kunde sägas vara en följd av det försämrade skördeutfallet, i främsta rummet var att hänföra till posten köpfodermedel, räknade de sakkunniga om samtliga poster på kostnadssidan. Detta innebar, att även sådana kostnadsändringar, som icke skulle beaktas enligt 4-procentregeln, redovisades.

Enligt den reviderade kalkylen uppgick jordbrukets inkomster till ett belopp, som med 379,1 miljoner kronor understeg det våren 1955 avsedda inkomstbeloppet. I allt väsentligt ansågs denna inkomstminskning vara ett resultat av det dåliga skördeutfallet. De kalkylsakkunniga meddelade, att smärre ändringar i beräkningsmetodiken visserligen hade företagits, men var dock av den uppfattningen, att man fick en i stort sett riktig uppfattning om inkomstbortfallet i jordbruket till följd av de ogynnsamma väderleksbetingelserna genom att utgå från det totala underskottet på kalkylens inkomstsida.

Kostnadssidan visade jämfört med normkalkylen en ökning med 206,2 miljoner kronor. Härav kom icke mindre än 161,3 miljoner kronor på posten köpfodermedel. Till en mindre del berodde ökningen på att prisnivån för fodermedel vid revideringen hade beräknats vara något högre än enligt vårkalkylen.

Det dåliga skördeutfallet beräknades emellertid samtidigt ha medfört kostnadsbesparingar på sammanlagt 26,9 miljoner kronor till följd av minskad skördevolym och reducerat djurbestånd. Kostnadsökningen till följd av det dåliga skördeutfallet angavs därför till (161,3 — 26,9 =) 134,4 miljoner kronor, motsvarande 126,2 miljoner kronor på kalkylens inkomstsida. Tillsammans med inkomstbortfallet utgjorde det beräknade underskottet följaktligen (379,1 + 126,2 =) i runt tal 505 miljoner kronor. Den riskmarginal, som jordbruket enligt prisöverenskommelsen självt skulle svara för, utgjorde 4 procent av inkomstsumman enligt normkalkylen ökad med beslutade prishöjningar. Detta belopp utgjorde omkring 165 miljoner kronor. Det kalkylmässiga kompensationsbeloppet enligt 4-procentregeln uppgick sålunda till (505 — 165 =) 340 miljoner kronor.

De reviderade beräkningarna granskades av jordbruksnämnden och dess råd den 2 november 1955 och godkändes efter smärre justeringar den 9 samma månad. Enligt kalkylen blev jordbruket berättigat att erhålla kompensation för ett inkomstbortfall, vilket med tillämpning av 4-procentregeln uppgick till 339 miljoner kronor.

Jordbruksnämnden erinrar därefter om att, sedan kalkylen granskats, överläggningar ägde rum mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation om prissättningen under återstoden av regleringsåret 1955/56 samt att överläggningarna den 9 november 1955 resulterade i en prisöverenskommelse, enligt vilken jordbruket skulle tillföras 238,9 miljoner kronor genom prisjusteringar, medan resten av det kalkylmässiga kompensationsbeloppet förutsattes skola bli ersatt med statliga medel. Överenskommelsens innehåll i övrigt sammanfattar nämnden på i huvudsak följande sätt.

Av det belopp om 238,9 miljoner kronor, som jordbruket skulle tillföras genom prisjusteringar, erhölls 120,9 miljoner kronor genom prishöjningar med 6 öre per liter konsumtionsmjölk, 10 öre per liter grädde samt 10 respektive 75 öre per kilogram ost och smör. Genom höjning av medelprisnivån för kött och fläsk med i genomsnitt 31,5 öre per kilogram utöver den nivå, som hade förutsatts i prisuppgörelsen våren 1955, erhölls 98,7 miljoner kronor. Den senare inkomstökningen reducerades emellertid med 10 miljoner kronor, som skulle tagas ut i form av särskild slaktdjursavgift på svin avsedd för speciella regleringsändamål. Härav skulle dock Svensk kötthandel, förening u. p. a., tillföras 7,0 miljoner kronor för genomförande av en utjämning av de med den stora nedslaktningen sommaren och hösten 1955 förenade kostnaderna för lagerhållning av kött. Prishöjningar på ägg och matpotatis med 15 respektive 2 öre per kilogram beräknades medföra inkomstökningar på 7,8 respektive 8,0 miljoner kronor, samtidigt som en höjning med 2 öre per hektoliter och stärkelseprocent av priset på potatis för brännvinstillverkning medförde ett inkomsttillskott av 0,5 miljoner kronor. Vidare tillgodoräknades Svenska mejeriernas riksförening en prisstegringsvinst på lager av smör och ost om sammanlagt 6,0 miljoner kronor.

Av de statliga medel på 100 miljoner kronor, som förutsattes skola bli ställda till förfogande, skulle 98,9 miljoner kronor disponeras till kontanta bidrag i de av missväxten hårdast drabbade områdena. Beloppet fördelades med 20,0 miljoner kronor i form av kontantbidrag, 58,0 miljoner kronor i form av arealbidrag samt 21,0 miljoner kronor i form av extra leveranstillägg för mjölk. Därutöver skulle 0,6 miljoner kronor tillföras jordbruket, därigenom att för potatis, som levererades till stärkelsefabrik, skulle utbetalas ett pristillägg av 2 öre per hektoliter och stärkelseprocent. Svenska mejeriernas riksförening tillfördes dessutom 0,5 miljoner kronor att, efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, disponeras för särskilda ersättningar i anledning av skördeskadorna.

Överenskommelsen, som den 9 november 1955 godkändes av jordbruksnämnden och dess råd, lämnades utan erinran av styrelsen för Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk.

Vidare erinrar jordbruksnämnden om att nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation den 24 november 1956 enades om en omfördelning inom ramen för prisöverenskommelsen av viss del av det inkomsttillskott, som beräknades komma att tillföras jordbruket till följd av de höjda priserna på mjölk och mejeriprodukter.

Omfördelningen förutsattes ske på så sätt, att mjölkavgifter skulle upptagas på mjölk och grädde, som levererades till mejeri av mjölkproducenter i de delar av Skåne, som hösten 1955 hade mindre än 15 procent skördeminskning. De medel, som härvid skulle bli tillgängliga (enligt dåvarande beräkningar 6,3 miljoner kronor), skulle användas för utlämnande av differentierade mjölkbidrag till jordbruk i de områden, vilka uppvisade skördeskador överstigande 35 procent. Med anledning härav utfärdade Kungl. Maj:t den 25 november 1955 kungörelse (nr 626) om upptagande av mjölkavgift samt bemyndigade den 17 februari 1956 nämnden att ur medel, som influtit i form av här avsedda mjölkavgifter, utbetala bidrag inom vissa närmare angivna områden.

Kungl. Maj:t meddelade den 9 och 11 november 1955 beslut angående prissättningen på jordbrukets produkter under återstoden av regleringsåret 1955/56 och godtog därvid förenämnda prisöverenskommelse. Kungl. Maj:ts beslut i prissättningsfrågan samt i anslutning därtill framlagda förslag till regleringsåtgärder underställdes därefter riksdagens prövning (prop. 1955: 215). Riksdagen beslutade sedermera i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen (JoU 43; rskr. 395).

Överläggningar med jordbrukets organisationer om det nya prissättningssystemet

Jordbruksnämnden upplyser i sin skrivelse, att nämnden sedan hösten 1955 bedrivit överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation angående de mittpriser, prisgränser och importavgifter m. m., vilka bör tillämpas under treårsperioden den 1 september 1956—den 31 augusti 1959, samt anmäler, att överläggningarna berört samtliga de viktigare produkter, som produceras inom det svenska jordbruket. Vidare anför nämnden, att den i sin skrivelse först kommer att belysa två frågor, vilka är av grundläggande betydelse i prissystemet och därför ingående behandlats i samband med att definitiv ställning tagits till det gränsskydd, som de enskilda produkterna ansetts böra åtnjuta. Dessa frågor avser dels jordbruksbefolkningens inkomstläge, dels relationerna mellan svenska och utländska prisnivåer för jordbrukets produkter. I anslutning härtill upplyser nämnden, att de statistiska och ekonomiska utredningar, som bedrivits i detta sammanhang, har utförts av en särskild expertdelegation, vars medlemmar har varit byråchefen Lars Juréen, statens jordbruksnämnd, ordförande, agronomie licentiaten Paul Grabö, Riksförbundet Landsbygdens folk, agronomie licentiaten Sven Holmström, Jordbrukets utredningsinstitut, direktören Bo Kaiser, Detaljhandelns utredningsinstitut, direktören Carl Lindskog, Kooperativa förbundet, agronomie licentiaten Clas-Eric Odhner, Landsorganisationen, sekreteraren Thord Wallén, Tjänstemännens centralorganisation, samt chefen för Jordbrukets utredningsinstitut, filosofie licentiaten Halvdan Åstrand. Vid det slutliga ställningstagandet till materialet, vilket fortlöpande granskats av nämndens ledamöter och jordbrukets förhandlingsdelegation dels enskilt, dels vid gemensamma överläggningar, har även deltagit

direktörerna i Sveriges lantbruksförbund A. H. Stensgård och Harald Håkansson.

Jordbruksnämnden anför vidare, att överläggningarna mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation den 19 mars 1956 utmynnade i en överenskommelse, som först godkänts av styrelserna för Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk under förutsättning att riksförbundets riksstämma även biträdde densamma. Överenskommelsen har därefter godkänts av jordbruksnämndens råd vid sammanträde den 22 mars samt riksstämman den 28 mars 1956.

Jordbruksbefolkningens inkomstläge

Jordbruksnämnden

Jordbruksnämnden har i sin skrivelse såsom bakgrund till sina förslag angående bestämmandet av mittpriserna i det nya systemet lämnat en omfattande översikt över jordbruksbefolkningens inkomstläge med utgångspunkt från bl. a. de i bilagorna 5 och 6 redovisade beräkningarna. Inledningsvis erinrar nämnden om att i enlighet med de riktlinjer, som stadfästes i 1947 års riksdagsbeslut, det närmaste målet för de statliga åtgärderna på jordbrukets område bör vara, att den i jordbruket arbetande befolkningen skall få samma möjligheter som utövarna av andra näringar att uppnå en skälig inkomstnivå och att bli delaktig i den fortgående allmänna välståndsstegringen. I riktlinjerna framhölls, att enbart en fortsatt rationalisering dock ej kunde väntas vara tillräcklig, för att den i jordbruket sysselsatta befolkningen skulle kunna uppnå en tillfredsställande inkomstnivå. Det ansågs därför nödvändigt, att statsmakterna vidtog de åtgärder, som — vid sidan om rationaliseringsverksamheten — kunde erfordras för förverkligandet av önskemålet om inkomstlikställighet. Dessa åtgärder borde i första hand gå ut på att även i fortsättningen lämna jordbruket ett gränsskydd gentemot den utländska konkurrensen, avvägt med hänsyn till det genomsnittliga stödbehovet för näringen. Enligt mera explicita uttalanden i riksdagsbeslutet skulle förenämnda mål anses vara uppnått, när jordbruksbefolkningen vid rationellt drivna gårdar i storleksgruppen 10—20 hektar — utöver räntan på det i jordbruket investerade kapitalet — erhöll en arbetsinkomst, likvärdig med arbetsinkomsten för jämförliga befolkningsgrupper på landsbygden.

Jordbruksnämnden framhåller därefter, att innebörden av begreppet »jämförliga befolkningsgrupper» förändrats under senare år, samt att i jordbruksprisutredningens betänkande erinrats om att jämförelsegruppen i 1942 års jordbrukskommittés beräkningar kom att omfatta vägarbetare, skogsarbetare, dikningsarbetare, flottningsarbetare samt grovarbetare inom industrien m. m. Den mera kvalificerade arbetskraften vid industrien medtogs sålunda ej. Jordbruksprisutredningen ansåg, att en dylik begränsning numera icke var motiverad. Utredningen utgick i stället från den genom-

snittliga industriarbetarlönen i de två lägsta dyrortsgrupperna. Den framhöll, att den därigenom utgick från en jämförelsegrupp med ett högre löneläge än den grupp, som 1942 års jordbrukskommitté räknade med. Motiveringen härför var, att den rationella skötseln av ett basjordbruk icke kunde betecknas som ett okvalificerat arbete.

Vidare erinrar jordbruksnämnden om att »jämförelsegruppen» genom 1955 års riksdagsbeslut ytterligare jämkats, något som sammanhänger med att dyrortsgrupperingen ändrades under den tid, jordbruksprisutredningen arbetade. Enligt riksdagsbeslutet skall jämförelse fortsättningsvis ske med industriarbetare inom de dyrortsgrupper, som f. n. betecknas som den andra och den tredje, vilka enligt nämnden tillsammans omfattar cirka 70 procent av samtliga industriarbetare enligt socialstyrelsens statistik. Detta innebär enligt nämnden bl. a., att industriarbetarna i alla större städer i södra och mellersta Sverige utom Storstockholm och Storgöteborg skall ingå i jämförelsematerialet. Enligt riksdagens beslut skall vidare hänsyn tagas till jordbruksnäringens omfattning inom var och en av ortsgrupperna två och tre. I de inkomstjämförelser, som nämnden framlägger, har detta beslut effektuerats på så sätt, att timförtjänsten för industriarbetare i ortsgrupperna två och tre har sammanvägts med den totala arealen åkerjord i de geografiska områden, som täckes av respektive grupp.

Inkomstjämförelserna sker i nämndens beräkningar genomgående i nominella penninginkomster. Spörsmålet huruvida en reell inkomstjämförelse, d. v. s. en inkomstjämförelse där olikheter i levnadskostnader beaktas, kan väntas ge avvikande resultat gentemot en nominell, har tidigare diskuterats i olika sammanhang. Det har aktualiserats till följd av att jämförelserna nu skall göras med industriarbetare i högre dyrortsgrupper än man tidigare avsett. Nämnden anmäler, att en statistisk belysning av denna mycket komplicerade fråga dock ej nu medhunnits.

Jordbruksprisutredningen grundade sitt ställningstagande i fråga om jordbruksbefolkningens inkomstläge på olika statistiska material. Dessa var i huvudsak hämtade från tre källor, nämligen från

1. den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU) fram t. o. m. 1952/53,
2. taxeringsstatistiken för år 1951 med framskrivning för år 1952 och
3. undersökningar av totalkonsumtionen för år 1951 jämte sparandet hos jordbrukarhushållen och andra hushåll på landsbygden (andra än lantarbetarhushåll).

Någon ny konsumtionsundersökning har icke utförts under senare år, varför man vid den nu företagna översynen av inkomstutvecklingen icke kunnat utnyttja ytterligare statistiskt material av denna typ. Däremot har nytt material från taxeringsstatistiken och den jordbruksekonomiska undersökningen förelegat. Härvid har man kunnat föra fram inkomstjämförelserna t. o. m. kalenderåret 1954. För tiden därefter har framskrivningar fått göras med utgångspunkt från olika basperioder och med ledning huvudsakligen av löne- och prisutvecklingen. Detta har skett med anlitande av material från dels den jordbruksekonomiska undersökningen, dels de totala kalkylerna över jordbrukets inkomster och kostnader.

Innan jordbruksnämnden redogör för de nya undersökningarnas resultat, berör den frågan om den tidpunkt, då inkomstlikställighet ansetts föreligga, samt anför härom i huvudsak följande.

Jordbruksprisutredningens slutsats om inkomstlikställighet bygger bl. a. på en jämförelse mellan jordbrukarnas inkomster i storleksgruppen 10—20 hektar (omfattande såväl slättbygder som skogs- och dalbygder) och industriarbetarlönen i de tidigare två lägsta dyrortsgrupperna. Huruvida konstaterandet gäller för genomsnittet under den av utredningen undersökta perioden 1946/47—1952/53 eller för en senare del av denna period, har icke uttryckligen angivits. Detta sammanhänger bl. a. med att utredningen vid sitt ställningstagande icke har utgått från delar av utan från hela det statistiska underlaget, och detta har icke kunnat följas fram till en och samma tidpunkt. Utredningen framhåller uttryckligen, att det är omöjligt att på grundval av en enda undersökning fastslå, huruvida den åsyftade inkomstlikställigheten uppnåtts eller ej. Syftet har icke heller varit att avge exakta omdömen om enstaka år.

Om man eliminerar de variationer, som förorsakas av årsmånen, synes man emellertid kunna utgå från att trenden i brukarnas arbetsinkomst enligt de beräkningar, som utförts på grundval av materialet från den jordbruksekonomiska undersökningen, har löpt i stort sett parallellt med motsvarande trend i industriarbetarlönen under hela jämförelseperioden. (Förutsättningen för denna slutsats är självfallet, att de statistiska materialen är fria från systematiska felkällor.) Att inkomstlikställighet förelåg under de av utredningen angivna senaste redovisningsåren har sedermera accepterats av statsmakterna. Därvid har emellertid en precisering av tidpunkten skett. Departementschefen anför sålunda i propositionen 1955: 198, att tillräcklig grund enligt hans uppfattning föreligger för antagandet, att den i 1947 års riksdagsbeslut åsyftade inkomstlikställigheten i huvudsak uppnåtts vid utgången av den tid, utredningens jämförelser avser. Vid den närmare utformningen av prissättningssystemet skall hänsyn tagas till de förändringar, som därefter kan ha inträtt. Riksdagen har på denna punkt i ungefär samma ordalag anslutit sig till departementschefens uppfattning. Enligt jordbruksutskottets utlåtande hade sålunda den åsyftade inkomstlikställigheten i huvudsak uppnåtts vid utgången av den tid utredningens jämförelser avsåg. I likhet med departementschefen anser utskottet, att hänsyn skall tagas till de förändringar, som senare har inträffat.

Med dessa av statsmakterna angivna utgångspunkter kan enligt jordbruksnämndens mening frågan om eventuella förskjutningar i inkomstlikställigheten begränsas till att ge en belysning av den *relativa* inkomstutvecklingen i jordbruket och industrien sedan 1952/53. Även med denna begränsning uppstår emellertid betydande svårigheter av statistisk art. Sålunda har man nu att taga ställning till den faktiska och väntade utvecklingen fram till den 1 september 1956, vilken tidpunkt ligger mer än tre år senare i tiden än slutåret i jordbruksprisutredningens undersökning.

Inkomstutvecklingen skall i enlighet med vad nyss anförts mätas från år 1952/53. Emellertid måste det enligt jordbruksnämndens mening anses otillfredsställande att taga endast ett år till utgångspunkt. Resultatet under ett enstaka år kan vara mer eller mindre starkt påverkat av tillfälligheter av reell eller statistisk art. På grund härav bör vid en bedömning av ut-

vecklingen från 1952/53 hänsyn också tagas till det ekonomiska resultatet under åren närmast före och efter sagda år. En dylik uppfattning ligger enligt nämndens förmenande i linje med jordbruksprisutredningens betraktelsesätt, enligt vilket som bas för en relativ inkomstberäkning lämpligen bör läggas tre år. I detta sammanhang fäster nämnden uppmärksamheten på att särskilt det bokföringsmaterial, som enligt vad i det följande sägs har kommit till användning för att beräkna basjordbrukens inkomstutveckling, är ganska litet, varjämte det företer stor spridning och även i övrigt måste betecknas såsom osäkert.

Undersökningar på grundval av taxeringsstatistiken

Jordbruksnämnden övergår härefter till en redogörelse för resultaten av undersökningar på grundval av taxeringsstatistiken. Beträffande denna statistik anför nämnden bl. a. följande.

Inom statistiska centralbyrån utarbetas årligen på grundval av uppgifter från taxeringsnämnderna statistik över de deklarerade nettoinkomsterna (= totala inkomsten — kostnaden för inkomsternas förvärvande — underskott av förvärvskälla). Yrkesverksamma fysiska personer fördelas på företagare och anställda inom nio yrkesgupper. De grupper, som här behandlas, inrymmes under rubriken jordbruk med binäringar respektive industri och hantverk. I den förstnämnda gruppen ingår jordbruk och boskapsskötsel samt skogsbruk, fiske, trädgårdsskötsel, renskötsel, pälsdjursskötsel m. m. Byggnadsverksamheten, som före år 1952 redovisades under industri och hantverk, har därefter särredovisats.

Jordbruksprisutredningen sammanställde från taxeringsstatistiken för inkomståren 1951 och 1952 vissa uppgifter angående inkomsterna för jordbruk, industri och hantverk samt handel. Med hjälp av nu tillgängligt material har dessa data kompletterats fram till inkomståret 1954. Av en utav jordbruksnämnden upprättad, här återgiven tabell 1 framgår, att de anställdas inkomster inom industri och hantverk mellan åren 1952 och 1954 stigit med 9 procent, under det att företagarinkomsten inom jordbruk med binäringar stigit med cirka 2 procent. År 1952 var på landsbygden inkomsterna för företagare inom jordbruk med binäringar 11 procent lägre än för anställda inom industrien. Motsvarande tal år 1954 var 19 procent.

Jordbruksnämnden erinrar om att taxeringsmaterialet icke är tillfredsställande, när det gäller att jämföra en företagarinkomst med en arbetarinkomst,[1] och att det ej heller fullt riktigt torde återge den relativa utvecklingen under en tidsperiod. I fråga om taxeringsstatistikens användbarhet i detta sammanhang anför nämnden vidare.

Svårigheten att vid taxeringen värdera naturainkomsterna på ett rättvisande sätt ökar osäkerheten, särskilt som grunderna för värderingen successivt ändrats. Därtill kommer bl. a., att ålderssammansättningen, fördelningen på ortsgrupper samt på städer, tätorter och landsbygd ävensom relativa antalet kvinnliga yrkesutövare varierar inom de bägge jämförelsegrupperna. Genom att såväl arbetare som tjänstemän ingår i anställda inom

[1] Jfr SOU 1954: 39 s. 51.

Tabell 1. Medianinkomst per inkomsttagare inom jordbruk samt industri och handel åren 1951–1954 enligt taxeringsstatistiken

	Medianinkomst, kronor				Index			
	1951	1952	1953	1954[1]	1951	1952	1953	1954[1]
A. Landsbygden								
Jordbruk med binäringar								
Företagare	5 315	6 205	5 869	6 324	86	100	95	102
Anställda	3 349	4 136	4 234	4 475	81	100	102	108
Industri och hantverk inklusive byggnadsverksamhet								
Företagare	3 445	6 257	6 589	7 163	87	100	105	114
Anställda	5 862	7 056	7 291	7 894	83	100	103	112
Därav industri och hantverk utom byggnadsverksamhet								
Företagare	..	5 987	6 291	6 846	..	100	105	114
Anställda	..	6 867	7 100	7 509	..	100	103	109
B. Städerna								
Jordbruk med binäringar								
Företagare	5 243	6 091	6 124	6 411	86	100	101	105
Anställda	4 541	5 470	5 463	5 783	83	100	100	106
Industri och hantverk inklusive byggnadsverksamhet								
Företagare	6 471	[1]7 126	7 580	8 305	91	100	106	117
Anställda	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav industri och hantverk utom byggnadsverksamhet								
Företagare	..	6 759	7 168	7 883	..	100	106	117
Anställda	..	7 713	8 012	8 433	..	100	104	109

[1] Siffrorna för år 1954 preliminära.

industrien, kan en förskjutning i dessas relativa antal även påverka inkomstutvecklingen i tiden. Den relativt större ökningen i de kvinnliga arbetarnas timförtjänster under senare år förskjuter vidare den relativa utvecklingen.

Olikheten i åldersfördelningen belyses genom 1950 års folkräkning, enligt vilken 16 procent av företagare inom jordbruk och boskapsskötsel och 3 procent av industriarbetarna var över 65 år. Mellan åldrarna 60—65 år befann sig 10 procent av ifrågavarande företagare, medan motsvarande procenttal för industriarbetarna var endast 4 procent. En ytterligare förskjutning mot fler överåriga jordbrukare har sannolikt skett fram till år 1954 — tidpunkten för de sista tillgängliga inkomstuppgifterna.

I syfte att eliminera några av de faktorer, som försvårar inkomstjämförelsen, har jordbruksnämnden och Jordbrukets utredningsinstitut för inkomståret 1954 låtit utföra vissa specialbearbetningar av taxeringsmaterialet för samtliga den 15 i varje månad födda. Beträffande de anställda inom industri och hantverk har en begränsning skett till endast arbetare. För såväl företagare inom jordbruk med binäringar som industriarbetarna har medtagits män i åldern 18—65 år. Det har vidare ansetts lämpligt att även behandla inkomsten per taxeringsenhet, d. v. s. sammanräkna mannens och hustruns inkomster i de fall, då bägge deklarerat inkomst. För indu-

Jämförelser mellan företagare inom jordbruk och industriarbetare i åldern 18—65 år inkomståret 1954 på grundval av taxeringsstatistiken

	Per taxeringsenhet, kronor	
	Median	Aritmetiskt medeltal
Samtliga företagare inom jordbruk med binäringar		
Götalands södra slättbygder	9 030	10 690
Götalands mellanbygder	7 390	8 380
Götalands skogsbygder	6 350	7 330
Götalands norra slättbygder	6 850	8 110
Svealands slättbygder	8 610	9 760
Svealands skogsbygder	7 330	8 140
Norra Sverige	7 060	7 990
Hela riket	7 080	8 220
Därav slättbygderna	7 870	9 240
Industriarbetare		
Ortsgrupp 2 nuvarande indelning	8 460	8 550
Ortsgrupp 3 nuvarande indelning	9 620	9 710

striarbetarna[1] har materialet dessutom sammanställts på ortsgrupper och för företagarna inom jordbruk med binäringar[2] på jordbruksområden. Fortfarande kvarstår dock, framhåller nämnden, att inom den sistnämnda yrkesgruppen ingår även andra än jordbrukare. Vid tidigare gjorda jämförelser har framkommit, att inkomsten för jordbrukare på jordbruk med 2 hektar eller mera är högre än för hela gruppen jordbruk med binäringar. För inkomståret 1953 har statistiska centralbyrån beräknat skillnaden till 6 procent.[3]

Enligt följande av jordbruksnämnden redovisade tablå återfinnes de högsta inkomsterna för jordbruk med binäringar inom Götalands södra slättbygder och Svealands slättbygder, under det att de lägsta värdena redovisas i Götalands skogsbygder och Götalands norra slättbygder. Att höga inkomster redovisas för Svealands slättbygder år 1954 sammanhänger enligt nämnden med de omfattande stormfällningarna detta år. Skillnaden mellan Götalands norra slättbygder och Svealands slättbygder uppgår till 26 procent. Medianvärdet för hela riket ligger 11 procent under det för samtliga slättbygder. Det aritmetiska medeltalet för hela riket understiger med 12 procent samma tal för slättbygderna.

Under förutsättning att samma relation mellan samtliga företagare inom jordbruk med binäringar och företagare på jordbruk över 2 hektar skulle gälla för inkomståret 1954 som den av centralbyrån för inkomståret 1953 beräknade, erhålles en medianinkomst för hela riket på 7 500 kronor och

[1] Denna del av bearbetningen har handhafts av Jordbrukets utredningsinstitut.
[2] Denna del av bearbetningen har handhafts av jordbruksnämnden.
[3] Jfr propositionen 1955: 180 s. 51.

för slättbygderna 8 300 kronor. Motsvarande aritmetiska medeltal blir 8 700 kronor respektive 9 800 kronor.

För industriarbetarna i nuvarande ortsgrupp 2 utgör medianinkomsten 8 460 kronor och i ortsgrupp 3 9 620 kronor. De aritmetiska medelvärdena ligger cirka 100 kronor högre i bägge ortsgrupperna.

Taxeringsstatistiken kan i sin nuvarande utformning icke ge besked om inkomsten inom olika storleksgrupper. Härför skulle erfordras, att materialet av uppgiftslämnarna kompletterades med uppgifter angående åkerarealen. Något direkt besked kan därför icke lämnas om inkomstläget för jordbruk om 10—20 hektar åker. Skulle emellertid samma relation gälla, som framkom för inkomståret 1951, nämligen att jordbrukarinkomsten inom storleksgruppen 10—15 hektar låg cirka 10 procent högre och inom gruppen 15—20 hektar cirka 25 procent högre än inom samtliga över 2 hektar, erhålles för den förra gruppen en medianinkomst av 8 250 kronor och för den senare gruppen 9 400 kronor. Enligt dessa beräkningar skulle sålunda år 1954 någon större skillnad icke ha funnits mellan industriarbetarnas och jordbrukarnas inom storleksgruppen 10—20 hektar taxerade nettoinkomster.

Beräkningar på grundval av material från den jordbruksekonomiska undersökningen

I fråga om den av statsmakterna fastställda utgångspunkten för inkomstjämförelser, baserade på räkenskapsmaterial, anför jordbruksnämnden följande.

I den mån jordbruksprisutredningen grundade sin slutsats om inkomstlikställighet på material från den jordbruksekonomiska undersökningen, skedde detta med utgångspunkt från förhållandena i storleksgruppen 10—20 hektar i hela riket (basjordbruket). Vid en diskussion om underlaget för prisstödets avvägning berörde utredningen emellertid även förhållandena i de mera utpräglade jordbruksbygderna. Därvid konstaterades i fråga om såväl brukarens arbets- och totalinkomst som familjens totala inkomst, att några väsentliga skiljaktigheter icke förelåg mellan slättbygderna och övriga jordbruksområden under perioden 1946/47—1952/53, bortsett från de variationer från år till år, som sammanhänger med skogsinkomsternas olika betydelse inom olika områden.

När det gällde att finna underlag för generella prispolitiska bedömningar, låg det enligt utredningens uppfattning nära till hands att utgå från förhållandena vid en grupp jordbruk, som var någorlunda homogena till sin karaktär och där innehavarna hade sin huvudsakliga utkomst av jordbruket. I detta sammanhang framhölls, att typjordbrukskalkyler för slättbygdsområdena kunde anses få en mera konkret och entydig innebörd än kalkyler för skogs- och dalbygderna. På grund härav föreslog utredningen, att man vid avvägningen av jordbruksstödet borde utgå från förhållandena vid jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar i slättbygderna. Detta blev också riksdagens beslut (propositionen 1955: 198 s. 56).

Jordbruksnämnden framhåller vidare, att resultaten från den slättbygdskalkyl, som nu framlägges, självfallet icke blir fullt jämförbara med de re-

sultat för hela basjordbruket, som jordbruksprisutredningen använde sig av vid bedömningen av inkomstutvecklingen fram till år 1952/53. Nämnden påpekar, att man i denna nya kalkyl fäst den huvudsakliga uppmärksamheten vid brukarens arbetsinkomst, medan andra inkomstmått, såsom brukarens totalinkomst, familjens totalinkomst etc., bl. a. till följd av tidsbrist har fått behandlas mera summariskt.

Jordbruksnämnden ger i detta sammanhang uttryck åt den uppfattningen, att brukarens arbetsinkomst i jordbruket ur företagsekonomisk synpunkt visserligen kan ha berättigande som inkomstmått men att den statistiska bestämningen av detta mått erbjuder mycket stora svårigheter. Brukarens arbetsinkomst från jordbruket framkommer, liksom andra inkomstmått, som en restpost i beräkningarna. Arbetsinkomsten utgör emellertid endast cirka en femtedel av bruttointäkterna i den behandlade storleksgruppen. De statistiska felmarginaler, som omger restposten, kan följaktligen bli betydande. Redan en felbedömning av bruttointäkternas utveckling med 1 procent påverkar sålunda inkomstmåttets *relativa* utveckling med cirka 5 procent.

Vid beräkningarna av bruttointäkterna i slättbygdskalkylen har man, framhåller jordbruksnämnden, utgått från fasta normalvolymer, utgörande ett medeltal av beräknade volymer ur den jordbruksekonomiska undersökningen från åren 1950/51, 1952/53 och 1954. Detta innebär, att man sökt eliminera variationerna i årsmånen vid framskrivningen till 1956. Samtidigt innebär beräkningsmetoden, att man icke räknat med någon produktionsökning jämfört med det valda basmedeltalet. I följande tablå redovisar nämnden bruttointäkternas utveckling sedan 1950/51 enligt totalkalkylen och slättbygdskalkylen.

År	Bruttointäkter från jordbruket enligt totalkalkylen		slättbygdskalkylen (10—20 hektar)	
	miljoner kronor	Index	kronor per gård	Index
1950/51	3 264,4	100,0	19 026	100,0
1951/52	3 780,7	115,8	21 810	114,6
1952/53	4 053,4	124,2	22 901	120,4
1954	3 915,1	119,9	23 342	122,7
1956	4 470,1	136,9	25 507	134,1

Beträffande uppgifterna i tablån anför jordbruksnämnden, att tablån i förstone synes utvisa, att utvecklingen för hela jordbruket respektive för slättbygdsgårdarna varit parallell enligt de båda kalkylerna. Med hänsyn till den stora betydelse för brukarens arbetsinkomst i jordbruket, som redan obetydliga variationer i bruttointäkterna medför, kan det dock vara av värde att något beröra olikheterna mellan serierna. Härom anför nämnden i huvudsak följande.

Vad först angår 1954 synes skiljaktigheten till viss del bero på att hänsyn tagits till värdeförändringarna i lagren av foder i slättbygdskalkylen, något som icke sker i totalkalkylen. (I sammanhanget må understrykas att

omläggningen av den jordbruksekonomiska undersökningen från produktions- till kalenderår i hög grad har förstorat betydelsen av foderlagrens förändringar från år till år och dessas värdering.) Huruvida skiljaktigheten för 1952/53 är reell eller beror på bristande representativitet hos de statistiska materialen har icke kunnat avgöras. Här må endast nämnas, att skillnaden i bruttointäkternas utveckling, ehuru tämligen obetydlig, i och för sig kan förklara den skillnad mellan totalkalkylens och slättbygdskalkylens resultat, som i tablån i sammanfattningen redovisas för 1956, när 1952/53 väljes som basår.

Av intresse är vidare, att index för totalkalkylen med 1950/51 som bas för 1956 ligger högre än för typkalkylen, trots att prissättningen under senare tid särskilt har gynnat de animaliska produkterna. I samband med prisuppgörelsen våren 1955 visades bl. a., att prishöjningarna för såväl basjordbruket som slättbygdsjordbruket i gruppen 10—20 hektar har medfört en större höjning av totalintäkterna vid oförändrad volym än enligt totalkalkylen (se propositionen 1955: 180 s. 40—41). Den kompensation, som lämnades jordbruket hösten 1955 för skördeskadorna, gynnade ytterligare animalieproduktionen. Eftersom enligt dessa beräkningar slättbygdsjordbruket i gruppen 10—20 hektar i minst lika hög grad bygger på animalieproduktionen som genomsnittsjordbruket enligt totalkalkylen,[1] kunde man vänta sig, att de betydande prishöjningarna på animalieprodukter under 1955 borde ha givit till resultat, att index för bruttointäkterna sedan 1954 borde ha stigit minst lika mycket för slättbygdsgårdarna som enligt totalkalkylen. Så är dock icke fallet. Sedan 1954 har bruttointäkterna enligt det förra materialet ökat endast 9,3 procent mot 14,2 procent enligt det senare.

Det bör i detta sammanhang nämnas, att valet av basperiod vid framskrivningen (förenämnda treårsmedeltal) inverkar på slutresultatet. För den jordbruksekonomiska undersökningen tillkommer dessutom det förhållandet, att man liksom beträffande totalkalkylen icke ansett sig kunna räkna med någon produktionsökning sedan basperioden, vilket antagande självfallet har betydelse för framskrivningen av bruttointäkterna. Vidare bör erinras om att stagnationen i totalproduktionen bl. a. torde förorsakas av en fortgående igenläggning av åkerjord. Särskilt antalet mindre brukningsenheter har minskat avsevärt under senare år. Nu nämnda förhållanden påverkar icke beräkningarna i slättbygdskalkylen.

Jordbruksnämnden framhåller, att av vad nu anförts torde framgå, att icke blott de absoluta talen utan även indextalen för den relativa utvecklingen i brukarnas arbetsinkomst måste bli osäkra, men understryker, att detta icke innebär någon kritik mot den jordbruksekonomiska undersökningen som sådan, utan endast att man vid vissa specialbearbetningar av densamma icke kan undgå en betydande osäkerhet i de erhållna resultaten. Felmarginalernas storleksordning är enligt nämnden framför allt beroende på representativiteten i materialet, omfattningen av materialet samt spridningen i de lönsamhetsmått, man vill studera.

I fråga om materialets omfattning anför jordbruksnämnden, att antalet undersökta slättbygdsgårdar i gruppen 10—20 hektar år 1954 uppgick till 376. Fördelningen på olika områden framgår av följande tablå, som även visar det totala antalet slättbygdsgårdar i riket i gruppen 10—20 hektar.

[1] Detta framgår även av beräkningarna i bilaga 6.

Område[1]	Antal enligt 1951 års jordbruksräkning	Antal i den jordbruksekonomiska undersökningen år 1954
Gss	5 632	85
Gmb	6 691	91
Gns	8 391	90
Ss	10 141	110
Summa = Slb	30 855	376

[1] Gss = Götalands södra slättbygder
Gmb = » mellanbygder
Gns = » norra slättbygder
Ss = Svealands slättbygder
Slb = hela slättbygdsområdet

Såsom framgår av tablån utgör de undersökta gårdarna endast något mer än 1 procent av totalantalet. I totalantalet ingår visserligen gårdar, som icke kan anses vara rationellt drivna, men även med beaktande härav blir dock stickprovet av ringa omfattning. Med hänsyn härtill måste kraven på representativitet och homogenitet sättas förhållandevis högt. Tyvärr blir dock kravet på homogenitet enligt jordbruksnämnden ej särskilt väl tillgodosett, när brukarens beräknade arbetsersättning användes som inkomstmått. Sålunda är spridningen i materialet, såsom framgår av tabell 2, mycket betydande. I fråga om sådan spridning samt bortfallet av gårdar anför nämnden i huvudsak följande.

Som exempel på spridningen kan väljas Gss-området, där brukarens erhållna arbetsersättning i storleksgrupperna 10—20 hektar varierar mellan — 9 400 och + 15 300 kronor. Eftersom gruppen innehåller endast 85 gårdar, inverkar det lägsta extremvärdet på medeltalet[1] för gruppen sänkande med cirka 3 procent, medan det högsta verkar höjande med nära 2 procent. Liknande resultat erhålles för andra slättbygdsområden. (Inverkan på genomsnitten för hela slättbygdsområdet blir givetvis mindre.) Det kan i detta sammanhang tilläggas, att omsättningen av gårdar i den jordbruksekonomiska undersökningen från år till år är ganska stor. Av de cirka 400 gårdar, som deltog i undersökningen åren 1950/51—1952/53, bortföll varje år 50 à 100 gårdar, medan samtidigt ett lika stort antal nya gårdar tillkom (se tabell 3). Under dylika förhållanden talar starka skäl för att man vid bearbetningen av materialet skall utgå från identiska gårdar, d. v. s. gårdar, som deltagit under minst två bokföringsår i följd. En sammankedjning av resultaten från år till år kan därvidlag ske. Det har emellertid visat sig, att ett dylikt förfaringssätt skulle kräva ett omfattande statistiskt arbete. Med hänsyn till den knappa tid, som har stått till förfogande för arbetet med inkomstjämförelserna, har man därför fått avstå från att belysa utvecklingen vid identiska gårdar. Huruvida bortfallet och tillkomsten av gårdar påverkat gången i siffrorna har därför icke kunnat avgöras. En jämförelse har emellertid gjorts i fråga om förräntningsprocenten för hela stickprovet och för identiska gårdar för åren 1950/51—1952/53.[2] Denna jämförelse, som

[1] Vid beräkningarna av inkomstlikställigheten har man av beräkningstekniska skäl varit nödsakad att arbeta med aritmetiska medeltal i stället för mediantal.

[2] Det bör framhållas, att förräntningsprocent och arbetsinkomst icke uppvisar något särskilt starkt samband.

Tabell 2. Sammanställning av högsta och lägsta värden samt kvartilvärden för brukarens och familjens inkomster 1954 inom olika produktionsområden i storleksgrupperna I, II och III, kronor

Produktionsområde	Högsta, lägsta samt kvartilvärden	Brukarens erhållna arbetsersättning			Brukarens totalinkomst			Familjens totalinkomst i förvärvsverksamheten		
		I	II	III	I	II	III	I	II	III
Gss	lägsta	—	— 7 500	— 9 400	—	— 4 800	— 4 400	—	— 2 400	— 3 600
	kvartil 1	—	2 800	3 900	—	4 100	6 100	—	5 800	7 900
	median	—	5 500	6 500	—	6 800	9 500	—	10 000	11 100
	kvartil 3	—	8 100	8 800	—	11 100	12 800	—	13 100	13 400
	högsta	—	15 700	15 300	—	18 300	18 300	—	19 800	20 400
Gmb	lägsta	—	— 1 400	— 9 300	—	— 6 300	— 5 600	—	— 3 400	— 2 600
	kvartil 1	—	1 400	3 500	—	3 200	5 100	—	5 100	7 900
	median	—	4 200	6 500	—	6 600	8 400	—	7 500	10 500
	kvartil 3	—	7 100	9 300	—	9 400	11 800	—	11 000	13 600
	högsta	—	10 500	25 500	—	11 200	25 700	—	13 900	25 700
Gsk	lägsta	100	— 6 700	— 5 200	1 800	— 4 000	— 2 600	3 600	— 4 000	— 1 400
	kvartil 1	3 200	2 400	2 000	4 400	4 000	4 100	6 100	5 600	6 000
	median	4 800	5 100	5 000	5 600	6 300	7 600	7 300	7 700	9 300
	kvartil 3	6 200	8 600	9 700	8 500	9 600	12 300	9 700	10 900	13 500
	högsta	12 200	29 400	28 800	16 100	22 500	30 400	18 500	34 700	31 000
Gns	lägsta	—	— 5 300	— 5 400	—	— 2 800	— 1 300	—	— 2 700	— 1 400
	kvartil 1	—	1 500	2 200	—	4 200	5 400	—	5 400	6 500
	median	—	4 500	5 900	—	6 400	7 200	—	7 700	9 200
	kvartil 3	—	5 900	7 000	—	7 600	9 300	—	8 800	10 500
	högsta	—	11 600	20 500	—	13 700	22 300	—	15 600	22 800
Ss	lägsta	—	— 100	— 2 400	—	— 2 800	700	—	0	1 800
	kvartil 1	—	2 000	4 000	—	3 000	5 800	—	5 000	7 000
	median	—	3 800	6 300	—	5 400	8 300	—	6 800	9 800
	kvartil 3	—	6 000	10 100	—	8 000	11 800	—	8 900	13 600
	högsta	—	11 500	40 500	—	14 100	45 200	—	15 500	45 200
Ssk	lägsta	—	— 3 900	— 3 800	—	— 1 300	— 500	—	800	400
	kvartil 1	—	2 100	2 700	—	3 300	4 900	—	4 100	6 500
	median	—	3 500	6 200	—	6 000	8 000	—	8 200	10 500
	kvartil 3	—	5 300	11 800	—	7 300	14 500	—	9 900	16 300
	högsta	—	13 200	89 500	—	16 800	93 300	—	17 800	95 000
Nn	lägsta	— 700	— 4 600	— 4 400	700	— 300	— 1 200	5 200	2 800	2 000
	kvartil 1	3 800	3 600	4 300	4 700	4 600	6 000	6 400	6 900	8 300
	median	5 800	6 900	7 600	7 100	8 500	10 100	9 300	10 200	13 600
	kvartil 3	8 600	10 500	13 000	9 600	13 300	15 700	11 900	14 300	18 600
	högsta	23 800	43 200	47 000	26 200	45 200	46 800	28 400	48 000	47 900
Nö	lägsta	— 1 500	300	— 5 000	— 400	300	— 2 700	2 900	600	— 400
	kvartil 1	2 900	1 900	1 500	3 800	2 800	3 200	5 200	4 900	5 400
	median	5 800	4 700	5 700	7 200	6 200	6 600	9 500	8 000	8 900
	kvartil 3	7 600	7 900	9 000	8 300	8 800	11 300	10 700	10 400	13 300
	högsta	12 800	13 900	16 600	16 500	15 700	20 000	18 800	19 600	22 700

Gss = Skåne-Hallands slättbygd.
Gmb = Sydsvenska mellanbygden, Öland och Gotland.
Gns = Östgötaslätten, Vänerslätten exkl. Värml. l. slättbygd.
Ss = Värml. l. slättbygd, Mälar- och Hjälmarbygden.
Gsk = Sydsvenska höglandet, Östsvenska dalbygden. Västsvenska dalbygden.
Ssk = Södra Bergslagen, Västsvenska dalsjöområdet, Norra Bergslagen, östra Dalarna (utom Gästrikland).
Nn = Kustlandet i nedre Norrland, nordsvenska mellanbyden, jämtländska siluområdet.
Nö = Kustlandet i övriga Norrland, fjäll- och moränbygden.
I = 2— 5 hektar åker.
II = 5—10 » » .
III = 10—20 » » .

Tabell 3. Beräkningar rörande förräntningsprocenten vid identiska gårdar inom Slb III

	Samtliga gårdar	Identiska gårdar 1950/51 och 1951/52	Identiska gårdar 1951/52 och 1952/53	Identiska gårdar 1952/53 och 1954
Antal gårdar				
1950/51	524	458	—	—
1951/52	549	458	462	—
1952/53	526	—	462	272
1954	36	—	—	272
Genomsnittlig förräntningsprocent				
1950/51	1,08	1,32	—	—
1951/52	— 1,16	— 0,75	— 1,17	—
1952/53	— 3,30	—	— 3,08	— 2,94
1954	— 1,53	—	—	— 1,46

	Baserat på samtliga deltagande gårdar	Baserat på år från år identiska gårdar	Skillnad 2—1
Genomsnittlig förräntningsprocent direkt respektive beräknad enligt kedjemetod			
1950/51	1,08	1,08	0,00
1951/52	— 1,16	— 0,99	0,17
1952/53	— 3,30	— 2,90	0,40
1954	— 1,53	— 1,42	0,11

Anm. Förräntningsprocenten år 1954 har i boksluten beräknats enligt delvis andra principer än föregående år.

redovisas i tabell 3, har givit vid handen, att man för åren 1951/52, 1952/53 och 1954 erhåller ett gynnsammare intryck av förräntningens utveckling vid kedjning än för samtliga deltagande gårdar. Skillnaden utgör för sagda år jämfört med 1950/51 0,17, 0,40 respektive 0,11 procentenheter. Det må nämnas, att mot varje hel enhet svarar ett inkomstbelopp av grovt räknat 500 kronor per gård. Att skillnaderna måhända icke kan anses statistiskt säkerställda saknar i detta sammanhang betydelse, enär här endast avses en belysning av den effekt, som valet av identiska i stället för samtliga gårdar just för de ifrågavarande åren kan ha medfört.

Jordbruksnämnden framhåller tillika, att det är av betydelse, om de resultat, som utvisar mycket låga eller negativa arbetsinkomster, beror på tillfälligheter just det år, undersökningen avser (i detta fall 1954), eller om de svaga resultaten återkommer från år till år. Samma fråga kan ställas beträffande de gårdar, som utvisat de bästa resultaten. Till belysning härav anför nämnden följande.

Av de 12 gårdar, som 1954 uppvisar negativ arbetsinkomst och följaktligen en mycket betydande företagarförlust, deltog 9 stycken även i 1952/53 och 1951/52 års undersökningar. Av de 12 gårdar, som uppvisade den högsta arbetsinkomsten i Gss-området, deltog 10 i de två närmast föregående årens undersökningar. Följande tablå visar företagarvinsten (d. v. s. det

belopp, som återstår, sedan alla kostnader täckts, inklusive beräknad arbetsersättning till brukaren och ränta på det i jordbruket investerade kapitalet) respektive företagarförlusten i extremfallen.

	1951/52	1952/53	1954
Genomsnittlig företagarvinst vid 10 identiska gårdar, kronor (positivt urval)	3 970	3 930	3 970
Genomsnittlig företagarförlust vid 9 identiska gårdar, kronor (negativt urval)	3 220	1 790	9 490

Av tablån framgår, att det positiva urvalet av 10 gårdar år 1954 även utgjorde ett positivt urval de två närmast föregående åren. Sak samma gäller i fråga om det negativa urvalet, ehuru företagarförlusten för de tidigare åren var betydligt lägre än 1954. De 12 bästa gårdarna har verkat höjande på genomsnittet för 1954 med cirka 1 100 kronor, medan de 12 sämsta har verkat sänkande med cirka 1 140 kronor.

Jordbruksnämnden understryker emellertid, att det sagda icke får tolkas så, att en justering av materialet skulle vara önskvärd. Avsikten har endast varit att belysa, i hur hög grad extremvärdena påverkar resultaten från ett litet statistiskt material med mycket stor spridning. Att vissa gårdar uppvisar negativa tal för arbetsersättningen behöver i och för sig icke innebära, att jordbruken i fråga skulle ha en påfallande olämplig ägoform, ägosammansättning, produktionsinriktning etc. En bidragande orsak till att vissa gårdar genomgående visar bättre eller sämre resultat än genomsnittet kan exempelvis vara, att de är belägna i trakter med särskilt goda respektive dåliga naturliga produktionsförutsättningar. Man torde dock enligt nämnden kunna ifrågasätta, om driften vid dessa gårdar genomgående är rationellt ordnad.

Slättbygdskalkylen[1]

I fråga om beräkningsmetodiken vid slättbygdskalkylen anför jordbruksnämnden inledningsvis i huvudsak följande.

Inkomsterna i typkalkylen bör avse arbetsinkomster från såväl jordbruk som skogsbruk. Detta torde vara ofrånkomligt redan på grund av att inget större område förekommer, där skog helt saknas. En utgallring av kombinerade jordbruk/skogsbruk i materialet från den jordbruksekonomiska undersökningen skulle resultera i ett så starkt begränsat material, att detta av representativitetsskäl ej kunde användas.

Vid prisreglerande åtgärder på jordbrukets område påverkas emellertid endast den del av inkomsterna, som härrör från jordbruksdriften. Detta måste beaktas vid planeringen av beräkningar, i vilka man söker fånga samhandet mellan produktpriser och inkomstutveckling. Om man vid fastställandet av mittpriserna avser att förändra jordbrukarnas arbetsinkomster i ena eller andra riktningen, bör effektens storlek (effekten på arbetsinkomsten) mätas med hänsyn till den del av arbetsinsatsen, som göres i jordbruksproduktionen. Effekten kan lämpligen ej slås ut på hela arbetstiden, om lantbrukaren gör en del av sin arbetsinsats i skogen. Det är uppenbart, att här anförda synpunkter lättare kan tillgodoses i en slättbygdskalkyl, där

[1] En fullständigare redogörelse för kalkylerna lämnas i bilaga 6.

t. ex. omkring 90 procent av arbetstiden gäller jordbruket, än i en kalkyl för gårdar med mera omfattande skogsbruk.

Det första målet för det av jordbruksnämnden föranstaltade utredningsarbetet har varit att fastställa den s. k. paritetsinkomsten,[1] d. v. s. den inkomst, som enligt målsättningen avses skola bli förverkligad för basjordbrukare inom slättbygderna efter det nya prissystemets införande. Sambandet mellan angivna paritetsinkomst för basjordbrukare och erforderliga produktpriser kan emellertid — som nyss anförts — ej klarläggas med mindre paritetsinkomsten efter vissa justeringar för inkomster från annat håll än det egentliga jordbruket (skog, övrigt) insättes i kalkyler, i vilka produktionsvillkoren omkring den 1 september 1956 beaktas. De viktigaste faktorerna i de samlade villkoren för produktionen är enligt nämnden produktionsvolymer för olika produkter, volymer för olika produktionsmedel samt priser på olika produktionsmedel. Vidare bör både paritetsinkomsten och produktionsvillkoren i jordbruket avse förhållandena omkring den 1 september 1956. I fråga om metodiken för framskrivningarna till denna tidpunkt anför nämnden i huvudsak följande.

Paritetsinkomsten den 1 september 1956. I enlighet med riksdagens beslut skall paritetsinkomsten avse inkomsterna i medeltal för vissa industriarbetare. Med hjälp av den löpande lönestatistiken (kvartalsstatistiken) kan de anställdas inkomster med relativt god säkerhet — åtminstone i efterhand — fastställas för en viss tidpunkt. På grund av den för tidigare år kända utvecklingen under olika enskilda år efter avslutandet av löneavtalen har det även varit möjligt att — under förutsättning av viss genomsnittlig lönejustering enligt avtalen — göra prognos för en viss tidpunkt under 1956. Paritetsinkomsten per den 1 september 1956 har alltså nöjaktigt kunnat fastställas.

Jordbrukarnas produktionsvillkor den 1 september 1956. Med produktionsvillkor avses bl. a. de förut nämnda faktorerna: produktionsvolym, volymer och priser för olika produktionsmedel, produktionens inriktning etc. I praktiken är det ej möjligt att anknyta inkomstläget för jordbrukare till produktionsresultaten eller produktionsvillkoren under en viss dag. För löneanställda kan inkomsten direkt avgöras från dag till dag (eller från månad till månad). För jordbrukarna synes det däremot vara så, att knappast någon enskild åtgärd, som vidtages, eller insats, som göres i jordbruksdriften, kan visas ge ett visst inkomstresultat. Resultaten av samtliga insatser under en viss tid kommer i stället fram som ett årsresultat. För jordbrukets del måste man därför i detta fall räkna med volymer, karakteristiska för ett år. Problemet har praktiskt lösts så, att beräkningarna grundats på volymer, som anses normala för ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956 — d. v. s. ett år, som omfattar tiden 1 mars 1956—28 februari 1957.

Prismaterialet för kostnadsberäkningarna. De priser och löner, som tillämpas vid kostnadsberäkningen, har ansetts böra så nära som möjligt motsvara prisläget vid det nya prissystemets start. Då beräkningarna avslutats under februari 1956, har detta önskemål ej kunnat tillgodoses. I stället har i beräkningarna tillämpats senaste vid beräkningstillfället kända priser. Det må tilläggas, att några större förändringar i kostnadsläget fram till 1 september 1956, beroende på ändrade varupriser, knap-

[1] Paritetsinkomst = årsförtjänst för industriarbetare.

past är att förvänta. Av större betydelse blir löneutvecklingen efter 1956 års löneuppgörelser för såväl lantarbetare som arbetare inom byggnads- och verkstadsfacken, livsmedelsarbetare m. fl. I de föreliggande kostnadsberäkningarna har löneutvecklingen beaktats med hänsyn till den höjning, som vid beräkningstillfället ansetts sannolik fram till 1 september 1956.

Beträffande den beräkningsmetodik, som tillämpats för att via typkalkylernas volymer erhålla vägledning i fråga om erforderliga mittpriser vid starten av det nya prissystemet, lämnar jordbruksnämnden följande sammanfattning i sex punkter.

1. »Paritetsinkomsten» för basjordbrukare i slättbygdsområdena per den 1 september 1956 har fastställts. Den sökta årsinkomsten har ansetts böra sammanfalla med inkomsterna i genomsnitt hos industriarbetare inom de nuvarande två lägsta dyrortsgrupperna, sammanvägda med åkerarealerna inom de olika områdena. Lönestatistik och avtal avser timförtjänster. Årsinkomster har beräknats med utgång från timlöner och genomsnittlig årsarbetstid. Den på senaste kända lönestatistiska uppgifter beräknade årsförtjänsten har med hänsyn till avtalsändringarna framskrivits till den 1 september 1956. Den paritetsinkomst, man på så sätt erhållit, har tagits som utgångsläge, enär det är inkomstnivån motsvarande löneläget den 1 september 1956, som sökes.
2. Paritetsinkomsten enligt punkt 1 har reducerats för
   a) brukarens inkomst från skogen,
   b) brukarens inkomst från körslor m. m. samt
   c) brukarens inkomst från annan verksamhet.
3. Samtliga kostnader vid basjordbruket i slättbygderna — även arbets- och räntekostnader — har beräknats.
   Arbetsinkomsterna består av
   a) beräknad erforderlig arbetsinkomst från jordbruket för brukaren,
   b) beräknad ersättning till familjemedlemmar andra än brukaren för deras arbetsinsats i jordbruket (all tid reducerad till fullgoda manstimmar samt timförtjänster enligt lantarbetaravtal med tillägg för semesterersättning, övertidsersättningar m. m. på samma sätt som i jordbrukskalkylen) samt
   c) kostnader för anställda arbetare enligt lantarbetaravtal.
4. Volymerna på kostnadssidan har för alla de poster, i fråga om vilka en utvecklingstendens kunnat konstateras i grundmaterialet från den jordbruksekonomiska undersökningen, framskrivits till den 1 september 1956. Detta gäller följande poster.
   Manuellt arbete, övriga familjemedlemmar
   Manuellt arbete, lejd arbetskraft
   Draghästar, avskrivning
   Traktorer, avskrivning
   Traktorer, underhåll
   Övriga lösa inventarier, avskrivning
   Övriga lösa inventarier, underhåll
   Elström
   Bränn- och smörjoljor
   I övrigt har beräkningen grundats på medelvolymer för åren 1950/51, 1952/53 och 1954. År 1951/52 har uteslutits på grund av störningar i vegetabilieproduktionen.
5. Intäkterna har beräknats med utgång från »normalvolymer» för ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956 samt priser enligt jord-

bruksprisavtalet i november 1955. På grund av den betydande stabilitet, som av den jordbruksekonomiska undersökningen att döma föreligger i fråga om produktionsvolymen har på intäktssidan genomgående som normalvolymer tillämpats medeltalen för åren 1950/51, 1952/53 och 1954.

6. Intäkter och kostnader har jämförts. Differenserna ger anvisning om vilka justeringar av intäktsbeloppen, som skulle erfordras för att fullständigt utjämna eller balansera kalkylerna. Den relativa intäkts- och kostnadsutvecklingen har även jämförts, varvid samma beräkningsmetodik använts som i totalkalkylen.

I anslutning till dessa sex punkter lämnar jordbruksnämnden följande beräkningstekniska kommentarer.

Beräkningarna har gjorts för gårdar inom storleksgruppen III (10—20 hektar åker). Samtliga siffror har i slutresultaten omräknats till att motsvara medelarealerna för gårdar inom de olika slättbygdsområdena enligt 1951 års jordbruksräkning. På grund av att beräkningarna är mycket arbetskrävande, har de tills vidare måst inskränkas till slättbygdsområdena. Beräkningarna har utförts och resultaten redovisats såväl för de fyra enskilda slättbygdsområdena som för hela slättbygdsområdet. I avsikt att förbättra möjligheterna att överblicka resultaten har beräkningar utförts efter samma principer som för 1955/56 även för de tidigare åren, d. v. s. för de år, vilkas resultat legat som grund för volymbedömningen för 1955/56 (åren 1950/51, 1952/53 och 1954). Ehuru bokföringsresultaten för 1951/52 av förut angivna skäl ej medtagits som grund för den nämnda volymbedömningen, har resultatberäkning jämväl utförts för 1951/52.

Särskilda hänsyn har måst tagas till att den jordbruksekonomiska undersökningen för 1954 ej bedrivits efter samma grunder som tidigare. Förändringarna gäller i första hand inventerings- och värderingsprinciperna samt principerna för beräkning av avskrivningskostnader. Vidare har vissa problem uppstått i samband med övergång från budgetår (1/7—30/6) till kalenderår i sagda undersökning. Dessa problem behandlas närmare i bilaga 6. I de föreliggande resultatberäkningarna har i fråga om avskrivnings- och räntekostnader så långt möjligt tillämpats de principer, som gäller för den jordbruksekonomiska undersökningen fr. o. m. 1954. Detta har inneburit, att kostnadsberäkningarna för de tidigare åren i fråga om traktorer, övriga lösa inventarier samt byggnader beräknats med utgång från kostnadsredovisningen 1954 genom tillbakaskrivning. I fråga om maskinerna har därvid beaktats den kända volymförändringen — för traktorer förändringen vid basjordbruken och för övriga maskiner förändringen i genomsnitt för hela landet.

I fråga om de räntekrävande investeringarna i maskiner och redskap (maskinkapitalet) har även gjorts tillbakaskrivning från 1954. För byggnader räknas med samma volym under alla åren, grundad på inventering vid de i den jordbruksekonomiska undersökningen deltagande gårdarna år 1954. Även förut grundades byggnadskostnaderna på standardtal i fråga om byggnadsbeståndet, men dessa tal var andra än de nu tillämpade.

En annan punkt, på vilken 1954 års bokföringsmaterial avviker från de tidigare årens, är redovisningen av arbetsinkomster utanför lantbruket — d. v. s. utanför den egna gården. I de av jordbruksprisutredningen framlagda inkomstsiffrorna ingår s. k. »övriga inkomster» endast till den del, de varit tidredovisade. I de nu verkställda beräkningarna har dessa inkomster medtagits i sin helhet för samtliga år, ehuru de för 1950/51 och 1951/52 endast kunnat schablonmässigt beräknas.

Tabell 4. Inkomstutvecklingen vid slättbygdsjordbruk om 10—20 hektar åker samt löneutvecklingen i industri fram till den 1 september 1956

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Industriarbetarlön					
Enligt nu utförda beräkningar, kronor	6 327	7 531	8 275	8 915	10 349
Index	76,5	91,0	100	107,7	125,1
Enligt jordbruksprisutredningen, kronor	6 038	7 221	7 661	—	—
Index	78,8	94,3	100	—	—
Jordbrukarnas inkomster (taxeringsvärdemetoden)					
Enligt nu utförda beräkningar, kronor					
Arbetsinkomst					
från jordbruket[1]	4 396	5 164	4 259	4 477	5 825
från skogen	1 251	1 797	970	1 158	1 125
från körslor m. m.	136	192	194	251	295
övrigt	324	389	433	462	536
Summa arbetsinkomster	**6 107**	**7 542**	**5 856**	**6 348**	**7 781**
Index	104,3	128,8	100	108,4	132,9
Enligt jordbruksprisutredningen[1]	5 976	7 892	5 808	—	—
Index	102,9	135,9	100	—	—
Tillägg av 1/3 av kapitalinkomsterna i lantbruket.....	237	388	414	451	543
Totalinkomsterna enligt nu utförda beräkningar (taxeringsvärdemetoden)	**6 344**	**7 930**	**6 270**	**6 799**	**8 324**
Index	101,2	126,5	100	108,4	132,8
Totalinkomster enligt marknadsvärdemetoden	**6 051**	**7 717**	**6 001**	**6 409**	**7 844**
Index	100,9	128,6	100	106,8	130,7

[1] Inklusive justering för naturaförmåner, beräknade till 250 kronor 1950/51 och 1951/52 samt till 150 kronor 1952/53.

Skillnader mellan beräknade årsförtjänster för industriarbetare respektive basjordbrukare i slättbygderna

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Belopp med vilket de beräknade inkomsterna i lantbruket överskrider (+) respektive underskrider (—) industriarbetares beräknade årsförtjänst					
a) Marknadsvärdemetoden	— 276	+ 186	— 2 274	— 2 506	— 2 505
b) Taxeringsvärdemetoden	+ 17	+ 399	— 2 005	— 2 116	— 2 025
Totala intäkter (produktionsvärde) i själva jordbruket.....	19 026	21 810	22 901	23 342	25 507
Ovanstående differenser i procent av intäkterna i själva jordbruket					
a) Marknadsvärdemetoden	— 1,5	+ 0,9	— 9,9	— 10,7	— 9.8
b) Taxeringsvärdemetoden	+ 0,1	+ 1,8	— 8,8	— 9,1	— 7,9

Huvudresultaten av de i det föregående diskuterade beräkningarna, grundade på material från den jordbruksekonomiska undersökningen, redovisas av jordbruksnämnden i tabell 4. Beträffande detaljberäkningarna enligt såväl den s. k. taxeringsvärdemetoden som den s. k. marknadsvärdemetoden hänvisar nämnden till bilaga 6. Skillnaden mellan resultaten enligt dessa bägge metoder framgår, förutom av indextalen i tabell 4, av den utav nämnden å s. 63 sammanställda tablån.

Totalkalkyler över jordbrukets inkomster och kostnader[1]

Inom den av jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation särskilt utsedda beredningsdelegationen har bl. a. upprättats totalkalkyler över jordbrukets inkomster och kostnader, vilka i metodiskt hänseende ansluter sig till motsvarande tidigare undersökningar. Kalkylerna omfattar dels en beräkning av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56, dels totalkalkyler (normkalkyler) per den 1 september 1956, dels en prognos för jordbrukets produktionsvolym i genomsnitt under treårsperioden den 1 september 1956—den 31 augusti 1959. Beträffande uppläggningen av dessa kalkyler anför nämnden följande.

Kalkylerna per den 1 september 1956 bygger vad angår kostnadssidan i väsentlig mån på den nu omräknade kalkylen för regleringsåret 1955/56. Med hänsyn bl. a. härtill lämnas i det följande en tämligen utförlig redogörelse för den senare kalkylens resultat.

Beräkningarna är liksom tidigare begränsade till att avse den egentliga jordbruksdriften. Jordbrukarnas inkomster av och kostnader för skogsbruket faller sålunda i princip utanför kalkylerna. Ej heller har jordbrukarnas inkomster för körslor utanför jordbruket medtagits. Sådana kostnader, som icke berör den egentliga jordbruksdriften, har så långt möjligt frånskilts. Helt har dock en dylik uppdelning icke kunnat genomföras, exempelvis i fråga om kostnaderna för jordbrukets hästar och traktorer.

Enär inkomsterna och kostnaderna ej är fullständigt redovisade och åtskilliga poster dessutom är omgivna av betydande felmarginaler, kan de absoluta talen för inkomster och kostnader icke direkt jämföras med varandra. En jämförelse mellan inkomster och kostnader måste i stället grunda sig på indextal för inkomster respektive kostnader. Eftersom de ojämförligt största inkomst- och kostnadsposterna i den egentliga jordbruksdriften ingår i beräkningarna, torde sådana indextal ge en tämligen god ledning för bedömning av de verkliga förändringarna från år till år i de sammanlagda inkomst- respektive kostnadssummorna.

I fråga om de reviderade beräkningarna av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56 anför jordbruksnämnden vidare följande.

Nytt statistiskt material, som blivit tillgängligt efter kalkylomräkningen i oktober 1955, har nu utnyttjats. I allmänhet har de statistiska uppgifter, som funnits tillgängliga i mitten av februari, kunnat beaktas. Det nytillkomna materialet utgöres, när det gäller inkomstsidan, bl. a. av löpande uppgifter om brödsädsleveranser, mjölkinvägning vid mejerier och marknadsförd slakt. På kostnadssidan har bl. a. beaktats det nya lantarbetar-

[1] En fullständigare redogörelse för kalkylerna lämnas i bilaga 5.

avtalet samt resultatet av en ny undersökning om traktorinköpen under 1955. Översynen har vidare berört praktiskt taget alla inkomst- och kostnadsposter. Resultaten av den nu utförda revideringen har jämförts med resultaten enligt normkalkylen våren 1955 och enligt den omräkning, som företogs i oktober 1955. Normkalkylens och höstkalkylens utfall har därvid korrigerats med hänsyn till 1955 års prisöverenskommelser. Vidare har på kostnadssidan i enlighet med den på våren 1955 träffade överenskommelsen hänsyn tagits till den höjning av arbetskostnadsposten, som föranleddes av 1955 års lantarbetaravtal.

Jordbrukets totala inkomster uppgår enligt den nu reviderade beräkningen till 4 132,1 miljoner kronor mot 4 067,5 miljoner kronor enligt höstkalkylen 1955 och 4 115,9 miljoner kronor enligt normkalkylen. Inkomsterna har således ökat med 64,6 miljoner kronor jämfört med höstkalkylen och 16,2 miljoner kronor jämfört med normkalkylen. Inkomstökningen hänför sig främst till mjölk, kött och fläsk — vad beträffar jämförelsen mellan den nu reviderade kalkylens resultat och normkalkylens även till matpotatis.

Enligt den nu reviderade beräkningen uppgår *jordbrukets totala kostnader* till respektive 4 967,4, 4 897,3 och 4 828,6 miljoner kronor vid en minskning av arbetsvolymen med respektive 3,5, 4,0 och 4,5 procent per år. Dessa kostnadsbelopp är respektive 155,6, 153,1 och 150,7 miljoner kronor större

	1950/51	1954/55	1955/56		
			Vår-kal-kylen 1955	Höst-kal-kylen 1955	Vår-kal-kylen 1956
Kostnader (inklusive arbetskostnader), miljoner kronor					
Alternativ I	3 446,7	4 732,0	4 605,6	4 811,8	4 967,4
» II	—	4 677,8	4 5 8,0	4 744,2	4 897,3
» III	—	4 624,5	4 471,7	4 677,9	4 828,6
Kostnadsindex					
Alternativ I	100,00	136,50	132,85	138,80	143,29
» II	—	134,94	130,90	136,85	141,27
» III	—	133,40	128,99	134,04	139,29
Inkomster, miljoner kronor	3 264,4	3 912,5	4 115,9	4 067,5	4 132,1
Avgår överskott 1950/51 enligt kalkyl med 1938/39 som basår, miljoner kronor	8,4	—	—	—	—
Basinkomst, framskriven medelst kostnadsindex, miljoner kronor					
Alternativ I	3 256,0	4 444,4	4 325,6	4 519,3	4 665,5
» II	—	4 393,6	4 262,1	4 455,8	4 599,8
» III	—	4 343,5	4 199,9	4 393,6	4 535,3
Kalkylmässigt över- eller underskott, miljoner kronor					
Alternativ I	—	— 531,9	— 209,7	— 451,8	— 533,4
» II	—	— 481,1	— 146,2	— 388,3	— 467,7
» III	—	— 431,0	— 84,0	— 326,1	— 403,2

Anm. Alternativen I—III motsvarar en årlig minskning av arbetsvolymen fr. o. m. basåret 1950/51 med respektive 3,5, 4,0 och 4,5 procent.

än motsvarande belopp enligt höstkalkylen. I jämförelse med normkalkylen blir ökningen respektive 361,8, 359,3 och 356,9 miljoner kronor. Huvuddelen av kostnadsökningen i jämförelse med höstkalkylen hänför sig till posterna arbetskostnader — 90 miljoner kronor — och köpfodermedel — 36,6 miljoner kronor. Även för bl. a. posterna ekonomibyggnader, maskiner, avskrivning och underhåll, elektricitet samt driv- och smörjmedel har konstaterats ökningar sedan i höstas (respektive 2,7, 7,2, 5,8 och 1,6 miljoner kronor).

Resultatet av den nu genomförda revideringen av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56 sammanfattar jordbruksnämnden i tablån å s. 65.

Jordbruksnämnden erinrar härefter om att enligt prisöverenskommelsen våren 1952 av det dåvarande underskottet för 1952/53 (avrundat nedåt med 1,8 milj. kronor) 55 miljoner kronor beräknades hänföra sig till ökade räntekostnader på grund av höjning av jordvärdena för jordbruksfastigheter enligt 1952 års fastighetstaxering ävensom ökade värden på kreaturs- och förrådskapital. Av denna räntekostnadsökning skulle en femtedel eller 11 miljoner kronor beaktas vid prissättningen för 1952/53, medan återstående del eller 44 miljoner kronor successivt skulle intäckas med en fjärdedel under vart och ett av de följande fyra åren. I enlighet härmed skall de i kalkylen angivna underskotten minskas med 33 miljoner kronor för 1953/54, 22 miljoner kronor för 1954/55 och 11 miljoner kronor för 1955/56. För dessa år har de sålunda justerade underskotten i avrundade tal ställts samman i följande tablå.

Alternativ minskning av arbetsvolymen, procent	Underskott, miljoner kronor				
	1953/54	1954/55	1955/56		
			Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956
3,5	— 121	— 510	— 199	— 441	— 522
4,0	— 85	— 459	— 135	— 377	— 457
4,5	— 49	— 409	— 73	— 315	— 392

En totalkalkyl per den 1 september 1956. Det produktionsår (den 1 september—den 31 augusti), för vilket totalkalkylen vanligtvis göres upp, får anses centrerat kring den 1 mars, som är produktionsårets mittpunkt. Förut omnämnda beredningsdelegation har upprättat en kalkyl, som centrerats kring den 1 september 1956. I fråga om denna kalkyl anför jordbruksnämnden bl. a. följande.

Centreringen kring den 1 september 1956 innebär, att volymerna för de poster, i fråga om vilka utvecklingsgången ansetts kunna bedömas, skrivits fram sex månader längre än i beräkningarna för regleringsåret 1955/56. Produktionen har förutsatts vara oförändrad i förhållande till produktionen enligt normkalkylen våren 1955. På grund härav har på intäktssidan genomgående räknats med samma volymer som i denna vårkalkyl. Av samma anledning har volymerna för köpfoder och handelsgödsel hållits oförändrade. På intäktssidan har genomgående räknats med priserna enligt jordbruksöverenskommelsen i november 1955, vilka priser ansetts gälla

fram till den 1 september 1956. På kostnadssidan har likaså i princip räknats med priser och löner per den 1 september 1956. Detta innebär till exempel i fråga om arbetskostnaderna, att den lönenivå, som beräknats gälla efter 1956 års avtal, tillämpats för hela det kring den 1 september 1956 centrerade produktionsåret.

Den princip, som tillämpats i kalkylen, kan enligt jordbruksnämnden sägas innebära framskrivning av volymerna i normkalkylen för 1955/56 sex månader med tillämpande av förväntade priser och löner vid ingången av produktionsåret 1956/57. Kalkylen är såtillvida en motsvarighet till de kalkyler per den 1 september 1956, som grundats på den jordbruksekonomiska undersökningen.

Beräkningarna av jordbrukets totala inkomster och kostnader per den 1 september 1956 har kompletterats med uppgifter för kalenderåret 1954, d. v. s. det senaste år, för vilket mera utförliga uppgifter belysande jordbrukets ekonomiska läge finnes tillgängliga i bl. a. den jordbruksekonomiska undersökningen.

Resultatet av beräkningarna har av jordbruksnämnden sammanfattats i följande tablå.

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Kostnader, miljoner kronor					
Alternativ I	3 466,7	4 025,7	4 271,6	4 509,8	4 858,0
» II	—	4 013,2	4 246,0	4 466,2	4 781,2
» III	—	4 000,8	4 220,4	4 423,1	4 706,1
Kostnadsindex					
Alternativ I	100,0	116,12	123,22	130,09	140,13
» II	—	115,76	122,48	128,83	137,92
» III	—	115,41	121,74	127,59	135,75
Inkomster, miljoner kronor	3 264,4	3 780,7	4 053,4	3 915,1	4 470,1
Avgår överskott 1950/51 enligt kalkyl med 1938/39 som basår, miljoner kronor	8,4	—	—	—	—
Basinkomst, framskriven medelst kostnadsindex, miljoner kronor					
Alternativ I	3 256,0	3 780,9	4 012,0	4 235,7	4 562,6
» II	—	3 769,1	3 987,9	4 194,7	4 490,7
» III	—	3 757,7	3 963,9	4 154,3	4 420,0
Kalkylmässigt underskott (−) eller överskott (+), miljoner kronor					
Alternativ I	—	− 0,2	+ 41,4	− 320,6	− 92,5
» II	—	+ 11,6	+ 65,5	− 279,5	− 20,6
» III	—	+ 23,0	+ 89,5	− 239,2	+ 50,1

Anm. Alternativen I—III motsvarar en årlig minskning av arbetsvolymen fr. o. m. basåret 1950/51 med respektive 3,5, 4,0 och 4,5 procent.

Efter justering av överskotten respektive underskotten med hänsyn till räntekostnadsberäkningen (jfr den omräknade kalkylen för regleringsåret 1955/56) erhålles följande slutresultat. (I kalkylen för år 1954 har underskotten minskats med 29 miljoner kronor. I kalkylen per den 1 september

1956 har överskotten ökats — underskotten minskats — med 6 miljoner kronor.)

Alternativ minskning av arbetsvolymen, procent	Överskott (+) respektive underskott (—), miljoner kronor 1951/52	1952/53	1953/54	1954	1954/55	Per den 1 september 1956
3,5	— 0	+ 87	— 121	— 292	— 510	— 86
4,0	+ 12	+ 111	— 85	— 251	— 459	— 15
4,5	+ 23	+ 135	— 49	— 210	— 409	+ 56

Alternativ kalkylberäkning per den 1 september 1956. I en alternativ beräkning, som utförts inom jordbruksnämnden, har jordbrukets inkomster och kostnader beräknats under förutsättning, att ersättningen för jordbrukets egen arbetskraft sedan regleringsåret 1950/51 har stigit relativt sett lika mycket som industriarbetarlönerna i de lägsta dyrortsgrupperna. Resultatet av dessa beräkningar redovisar nämnden i följande sammanställning, vilken endast upptager 4-procentalternativet (alternativ II).

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Kostnader, alternativ II, miljoner kronor.....	3 466,7	3 936,0	4 192,8	4 420,5	4 721,7
Kostnadsindex	100,0	113,5	120,9	127,5	136,2
Inkomster, miljoner kronor	3 264,4	3 780,7	4 053,4	3 915,1	4 470,1
Avgår överskott 1950/51 enligt kalkyl med 1938/39 som basår, miljoner kronor	8,4	—	—	—	—
Basinkomst, framskriven medelst kostnadsindex, miljoner kronor	3 256,0	3 695,6	3 936,5	4 151,4	4 434,7
Kalkylmässigt underskott (—) eller överskott (+), miljoner kronor (alternativ II)	—	+ 85,1	+ 116,9	— 236,3	+ 35,4
Justering med hänsyn till räntekostnadsberäkningen, miljoner kronor.....	—	—	+ 45,8	+ 29,0	+ 6,0
Kalkylmässigt underskott (—) eller överskott (+), miljoner kronor (alternativ II)	—	+ 85,1	+ 162,7	— 207,3	+ 41,4

Anm. Alternativ II motsvarar en årlig minskning av arbetsvolymen fr. o. m. basåret 1950/51 med 4 procent.

I jämförelse med resultaten i föregående avsnitt innebär kalkylutfallet vid den alternativa beräkningen, att överskotten för regleringsåren 1951/52 och 1952/53 höjes med 73 respektive 52 miljoner kronor. Underskottet för kalenderåret 1954 minskas med 44 miljoner kronor och underskottet per den 1 september 1956 — 15 miljoner kronor — ändras till ett överskott av 41 miljoner kronor.

En prognos för den genomsnittliga produktionen under 1956/57—1958/59. Vid den av jordbruksnämnden verkställda beräkningen av den genomsnittliga produktionen för den kommande treårsperioden har utgångspunkten varit den normkalkyl, som upprättades av de kalkylsakkunniga våren 1955 för regleringsåret 1955/56. Detta

Tabell 5. Sammandrag av jordbrukets produktionsvolym, räknad i nu gällande priser, miljoner kronor

	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954	1954 /55	1955 /56	Per den 1 september 1956	1956 /57—1958 /59
Brödsäd	277,9	193,5	329,2	425,2	420,1	420,1	284,0	385,6	412,8
Övrig spannmål	42,6	41,9	67,7	71,0	45,9	45,9	33,2	78,2	79,3
Potatis och sockerbetor[1]	365,0	356,2	341,4	383,2	337,4	337,4	312,8	375,9	338,0
Olje- och spånadsväxter	178,4	194,5	168,8	81,9	136,8	136,8	120,1	119,9	121,0
Köksväxter och tobak	52,9	49,6	45,4	47,8	45,6	45,6	47,1	48,5	53,7
Summa vegetabiliska produkter	916,8	835,7	952,5	1 009,1	985,8	985,8	797,2	1 008,1	1 004,8
Index	100,0	91,2	103,9	110,1	107,5	107,5	87,0	110,0	109,6
Mjölk och mejeriprodukter[2]	2 013,9	1 919,9	1 905,0	1 863,9	1 847,6	1 789,2	1 743,7	1 840,3	1 790,5
Ägg och slaktfjäderfä	243,2	283,0	243,5	246,3	250,7	259,2	264,7	264,6	273,6
Slaktdjur	1 266,9	1 343,1	1 325,8	1 303,6	1 330,2	1 378,8	1 299,6	1 335,9	1 330,7
Övrigt	5,9	4,8	5,0	4,8	4,6	4,5	4,4	5,1	4,4
Summa animaliska produkter	3 529,9	3 505,8	3 479,3	4 418,6	3 433,1	3 431,7	3 312,3	3 445,9	3 399,2
Index	100,0	99,3	98,6	96,8	97,3	97,2	93,8	97,6	96,3
Samtliga inkomster	4 446,7	4 341,5	4 431,8	4 427,7	4 418,9	4 417,5	4 109,5	4 454,0	4 404,0
Index	100,0	97,6	99,7	99,6	99,4	99,3	92,4	100,2	99,0
Förändringar i kreaturskapitalet	— 54,6	— 89,6	— 34,9	— 10,1	— 38,8	— 96,1	— 99,2	— 27,9	—
Summa	4 392,1	4 251,9	4 396,9	4 417,6	4 380,1	4 321,4	4 010,3	4 426,1	4 404,0
Index	100,0	96,8	100,1	100,6	99,7	98,4	91,3	100,8	100,3

[1] Vid beräkningen för sockerbetor har hänsyn tagits till förändringar i sockerhalten.
[2] Vid beräkningen av mjölkproduktionen har hänsyn tagits till förändringar i mjölkens fetthalt.

innebär, att man för treårsperioden i många fall har tagit upp lika stor produktion, som antogs våren 1955 i normkalkylen för regleringsåret 1955/56. Emellertid har man enligt nämnden beaktat de förändringar, som pågår på längre sikt, och likaså i möjligaste mån tagit hänsyn till det läge, som blivit en följd av bl. a. 1955 års svaga skördeutfall.

Beräkningarna har av jordbruksnämnden sammanställts i tabell 5, vilken visar utvecklingen av produktionsvolymen från 1950/51 fram t. o. m. genomsnittet under den kommande treårsperioden. Volymberäkningarna innefattar även produktionen under kalenderåret 1954 och enligt den kalkyl, som framräknats per den 1 september 1956. Volymerna har angivits i nu gällande priser.

I tabellens sista rad anges den totala produktionsvolymens relativa utveckling sedan basåret 1950/51. De låga talen för regleringsåren 1951/52 och 1955/56 beror vad beträffar det förstnämnda året bl. a. på svartrostangreppen år 1951 och vad beträffar det sistnämnda året på torkan som-

maren 1955. Bortsett från dessa båda år kan konstateras, att den totala produktionsvolymen varit i stort sett konstant. Beräkningarna avseende den kommande treårsperioden har icke lett till resultat, som skulle ge anledning att förvänta någon nämnvärd förändring av totalvolymen. Annorlunda förhåller det sig i fråga om vissa delposter. Sålunda har produktionen av brödsäd och ägg beräknats öka. Samtidigt väntas sockerbetsodlingen minska i omfattning. Även beträffande mjölkproduktionen har en viss minskning förutsatts, något som bl. a. har motiverats av följdverkningarna av torkan år 1955.

Sammanfattning av beräkningarna av inkomstutvecklingen enligt slättbygds- och totalkalkylerna

De resultat, som uppnåtts vid beräkningarna av inkomstutvecklingen enligt slättbygds- och totalkalkylerna, har av jordbruksnämnden sammanfattats i följande tablå. Beräkningarna i slättbygdskalkylen har, såsom framgått av det föregående, skett enligt både den s. k. taxeringsvärdemetoden och den s. k. marknadsvärdemetoden. Skiljaktigheterna i den relativa utvecklingen enligt dessa metoder är icke oväsentliga men har dock enligt nämnden icke avgörande betydelse. I sammanfattningstablån redovisar nämnden därför endast resultaten enligt taxeringsvärdemetoden.

Såsom tidigare framhållits, blir en bedömning av läget den 1 september 1956 i rätt hög grad beroende på vilken utgångsperiod som väljes såsom bas för framskrivningen. Till belysning härav har nämnden i tablån, jämsides med år 1952/53, medtagit medeltal dels för de två åren 1951/52 och 1952/53, dels för de tre åren 1951/52, 1952/53 och 1954 (i båda fallen ovägda aritmetiska medeltal).

Beräknad skillnad mellan erforderlig och faktisk jordbrukarinkomst den 1 september 1956, i procent av bruttointäkterna

Basperiod	Enligt slättbygdskalkyl (taxeringsvärdemetoden)		Enligt totalkalkyl	
	Hela lantbruket[1]	Jordbruket	Alt. I[2]	Alt. II[3]
1951/52—1952/53	+ 3,8	+ 1,3	+ 1,5	+ 1,8
1952/53	— 1,9	— 2,0	+ 2,1	+ 2,1
1951/52—1954	([4]+ 1,8)	([4]± 0,0)	— 1,3	— 1,1

Anm. Positiva tal indikerar, att en genomsnittlig procentuell prishöjning av angiven storlek bör ske, om inkomstlikställigheten skall kunna uppehållas; negativa tal anger, att en prissänkning bör ske. Beräkningen av procenttal har utgått från den metodik, som användes i totalkalkylen. Över- respektive underskott har sålunda beräknats med tillämpning av indextal. De på så sätt beräknade absoluta talen har sedan uttryckts i procent av bruttointäkterna enligt slättbygds- respektive totalkalkylen.

[1] Jordbruk, skogsbruk och övriga förvärvskällor.

[2] Timersättningen till jordbrukets egen arbetskraft har antagits stiga i samma takt som lantarbetarlönen.

[3] Timersättningen till jordbrukets egen arbetskraft har antagits stiga i samma takt som industriarbetarlönen.

[4] Talen har satts inom parentes, enär resultat från 1954 års jordbruksekonomiska undersökning ej förelåg, när statsmakterna år 1955 uttalade sig om inkomstlikställigheten.

I sina kommentarer till tablån framhåller jordbruksnämnden, att det ekonomiska resultatet enligt slättbygdskalkylen särskilt för 1951/52 i rätt hög grad har påverkats av höga skogsinkomster (se tabell 4) samt att beräkningarna av skogsinkomsterna liksom av övriga intäktsposter utanför det egentliga jordbruket dessutom är mycket osäkra, trots att ett betydande arbete nedlagts i avsikt att vidtaga korrigeringar härför. Osäkerheten sammanhänger enligt nämnden med att det statistiska materialet i den jordbruksekonomiska undersökningen för tidigare år är ofullständigt framför allt i nu nämnda hänseenden. Med anledning härav redovisas resultaten från sagda undersökning dels för jordbrukarens hela förvärvsverksamhet, dels för verksamheten i det egentliga jordbruket. För de förra resultaten har en utförlig redogörelse redan tidigare lämnats. De senare beräkningarna visar den procentuella prisjustering, som bör vidtagas, därest man vill upprätthålla samma relativa utveckling av arbetsersättningen i det egentliga jordbruket (utan tillägg för någon del av kapitalinkomsterna), som industriarbetarlönen utvisar. Nämnden finner beräkningarna enligt detta senare alternativ ligga mera i linje med totalkalkylen, vilken likaledes avser att belysa den relativa utvecklingen i den egentliga jordbruksdriften. Som synes visar totalkalkylen resultat, som i flera fall går i motsatt riktning mot slättbygdskalkylens.

De båda alternativen enligt totalkalkylen skiljer sig i fråga om värderingen av arbetsersättningen till jordbrukets egen arbetskraft. I alternativ I har denna på vedertaget sätt värderats med användning av lantarbetarlönen. I alternativ II har man utgått från att ersättningen bör stiga i samma takt som industriarbetarlönen sedan 1950/51 (basåret i totalkalkylen). Skillnaden mellan de båda alternativen är som synes obetydlig, vilket sammanhänger med att lantarbetarlönen och industriarbetarlönen från vederbörande basperiod fram till dagsläget undergått i stort sett samma stegring från de i tablån valda basperioderna. Utgår man i stället från basåret 1950/51, uppstår däremot, såsom framgått av den föregående kalkylredovisningen, ett underskott av 15 miljoner kronor enligt alternativ I och ett överskott av 41 miljoner kronor enligt alternativ II. Skillnaden 56 miljoner kronor utgör 1,3 procent av bruttointäkterna i totalkalkylen per den 1 september 1956.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att den jämkning av jämförelsegruppen, som följer av att man tager medeltal för dyrortsgrupperna 2 och 3 i stället för tidigare 1 och 2, motsvarar räknat på basjordbrukets bruttointäkter ungefär 1 1/2 procent.

Vid den slutliga bedömningen av allt tillgängligt statistiskt material har man, anför jordbruksnämnden, kommit fram till det resultatet, att *någon större förskjutning i inkomstlikställigheten icke föreligger vid nu gällande priser jämfört med det läge, som rådde, då jordbruksprisutredningen slutförde sina undersökningar.* De beräknade avvikelserna är icke större än att

de torde rymmas inom de statistiska felmarginalerna. De går dessutom i olika riktning, allt efter som man till utgångspunkt väljer olika statistiska material och olika basperioder.

Departementschefen

Bestämningen av den prisnivå, som kan anses ge jordbruksbefolkningen den i tidigare riksdagsbeslut åsyftade inkomstlikställigheten med jämförliga befolkningsgrupper, har varit av central betydelse vid överläggningarna mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation. I enlighet med 1955 års riksdagsbeslut skulle nämligen prisgränserna för olika produkter avvägas så, att mittprisnivån mellan dem gav jordbruksbefolkningen ifrågavarande likställighet. Vidare skulle importavgifterna fastställas på ett sådant sätt, att vid de importpriser, som bedömdes såsom mest sannolika vid rådande marknadsläge, denna mittprisnivå i stort sett kunde uppnås.

I 1947 års riksdagsbeslut angavs som det främsta målet för vår jordbrukspolitik, att arbetskraften vid rationellt drivna jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar (basjordbruken) skulle erhålla i stort sett samma arbetsinkomst som jämförliga arbetargrupper på landsbygden. 1942 års jordbrukskommitté, vars betänkande utgjorde underlaget för nämnda riksdagsbeslut, hade verkställt vissa jämförelser av inkomstläget hos jordbruksbefolkningen och motsvarande befolkningsgrupper. Enligt kommittén tydde beräkningarna på en löneklyfta till jordbruksbefolkningens nackdel av storleksordningen 15—20 procent av dåvarande lantarbetarlön. Det underströks, att beräkningarna var mycket osäkra.

Under de följande åren möjliggjordes en höjning av jordbruksbefolkningens inkomstläge bl. a. genom en omfattande rationalisering och effektivisering av jordbruksproduktionen. Samtidigt förbättrades dock även inkomstläget för de jämförliga befolkningsgrupperna. Det blev därför en angelägen uppgift för den s. k. jordbruksprisutredningen att i samband med utformningen av riktlinjerna för den framtida prissättningen på jordbruksprodukter utröna, i vad mån den tidigare inkomstklyftan kunde ha utjämnats. Utredningen ansåg, att en jämförelse mellan inkomstläget för olika befolkningsgrupper näppeligen kunde utföras så, att man för varje tidpunkt exakt fastslog storleken av en eventuell inkomstklyfta. Man finge i stället på grundval av ett mångsidigt material söka erhålla underlag för en allmän bedömning av huruvida jordbruksbefolkningens inkomster vid rationellt skötta gårdar i storleksgruppen 10—20 hektar fortfarande mera väsentligt avvek från inkomsterna för jämförliga befolkningsgrupper. I detta syfte utförde utredningen olika undersökningar, som bl. a. byggde på material från de s. k. räkenskapsgårdarna, taxeringsstatistiken och socialstyrelsens undersökning av levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951. Enligt

utredningen kunde på grundval av dessa undersökningar icke konstateras någon egentlig skillnad mellan inkomsterna hos basjordbrukens innehavare och inkomsterna hos jämförliga befolkningsgrupper. Det föreliggande materialet ansågs följaktligen tyda på att den i 1947 års riksdagsbeslut åsyftade likställigheten i huvudsak hade uppnåtts. Såsom jämförelsegrupp hade utredningen valt industriarbetarna i de dåvarande två lägsta dyrortsgrupperna.

En inkomstjämförelse av nu angivet slag är självfallet förenad med betydande svårigheter. I propositionen 1955: 198 anförde jag, att utredningen enligt min mening i väsentlig mån sökt hålla sig till de jämförelsegrunder, som uppställdes i 1947 års riksdagsbeslut. Enär man i vissa remissyttranden hade anfört, att utredningen genom att utgå från den genomsnittliga industriarbetarlönen i de dåvarande två lägsta dyrortsgrupperna hade valt en jämförelsegrupp med högre inkomstläge än vad som avsågs i 1947 års riksdagsbeslut, framhöll jag, att den helt okvalificerade arbetskraften icke kunde tagas till utgångspunkt vid jordbrukarinkomstens bedömning. Enligt min mening borde uttrycket »jämförliga arbetargrupper» tydas så, att man vid jämförelsen hade att utgå från sådana arbetargrupper på landsbygden, vilkas arbetsprestation i stort sett motsvarade arbetsprestationen vid skötseln av ett basjordbruk. Enligt min uppfattning kunde den av utredningen valda jämförelsegruppen godtagas.

Riksdagen anslöt sig till vad jag sålunda anfört. Därvid specificerade riksdagen dock jämförelsegruppen med hänsyn till den år 1953 skedda ändringen i dyrortsgrupperingen. Enligt riksdagsbeslutet skulle jämförelsen således ske med industriarbetare och liknande inom de nuvarande två lägsta dyrortsgrupperna, d. v. s. andra och tredje ortsgrupperna. Därvid skulle hänsyn tagas till jordbruksnäringens omfattning inom var och en av dessa ortsgrupper.

Vid den slutliga bedömningen av jordbruksprisutredningens material i inkomstfrågan anförde jag i nyssnämnda proposition, att ehuru brister vidlådde det statistiska materialet, tillräcklig grund dock förelåg för antagande, att den i 1947 års riksdagsbeslut åsyftade inkomstlikställigheten i huvudsak hade uppnåtts vid utgången av den tid, utredningens jämförelse avsåg. Det var emellertid tydligt, att åtskilliga förskjutningar sedan dess kunde ha inträffat i såväl jordbruksbefolkningens som de jämförliga befolkningsgruppernas inkomstläge. Vid den närmare utformningen av det i propositionen föreslagna prissättningssystemet borde självfallet hänsyn tagas till sådana förändringar. Riksdagen godtog de av mig sålunda framförda synpunkterna.

Under senare år har jordbruket på grund av ogynnsamma skördeutfall fått vidkännas betydande svårigheter. Jordbrukets produktionsvolym har 1954/55 varit och beräknas 1955/56 bli icke oväsentligt lägre än 1952/53. Under 1955/56 väntas en nedgång av ej mindre än 10 procent. Enligt den s. k. 4-procentregeln har jordbruket fått bära en del av förlusterna i samband med skördeminskningen. Skördeskadorna har begränsat jordbrukets in-

komster och jordbruksbefolkningen har bl. a. därför icke kunnat uppnå hela den inkomststegring, som samtidigt har kommit jämförliga arbetargrupper till del.

Vid utformningen av det nya prissättningssystemet måste man vid inkomstberäkningarna utgå från förutsättningen av normal skörd samt avväga införselavgifterna och prisgränserna med utgångspunkt från en mittprisnivå, som under denna förutsättning kan anses i utgångsläget ge jordbrukets folk likställighet i inkomsthänseende. För att klarlägga hithörande spörsmål har vid förhandlingarna mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation utförts ett antal förut redovisade beräkningar. Man har sålunda utfört undersökningar på grundval av material från taxeringsstatistiken och de s. k. räkenskapsgårdarna samt genomfört framskrivningar med utgångspunkt från kalkylen över jordbrukets totala intäkter och kostnader. Liksom vid det föregående beräkningstillfället har man mött åtskilliga statistiska svårigheter. Man får således hålla i minnet, att ifrågavarande beräkningar på grund av felmarginalerna i det statistiska grundmaterialet icke har kunnat göras helt exakta och invändningsfria.

Jag har icke för avsikt att här ingå på en detaljgranskning av det rikhaltiga statistiska material, som har framlagts och diskuterats vid förhandlingarna mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation. Om man utgår från det prisläge, som fastställdes i jordbruksuppgörelsen hösten 1955, och räknar med normal skörd, så tyder några beräkningar på att vissa höjningar i förhållande härtill borde genomföras vid fastställandet av mittprisnivån, medan annat material närmast synes motivera en viss sänkning. De beräknade avvikelserna är emellertid icke större än att de väl torde rymmas inom de statistiska felmarginalerna. Vid den slutliga bedömningen av det tillgängliga statistiska materialet sammantaget har man därför vid förhandlingarna kommit fram till det resultatet, att vid normal produktionsvolym och nu gällande priser någon större förskjutning i inkomstlikställigheten icke föreligger jämfört med det läge, som rådde, då jordbruksprisutredningen slutförde sina undersökningar. Denna bedömning av det föreliggande utredningsmaterialet bör godtagas. Härav följer, att det icke bör vidtagas någon nämnvärd allmän höjning eller sänkning av den genomsnittliga producentprisnivån (mittprisnivån) per den 1 september 1956, då systemet träder i kraft, jämfört med den nivå, som avsetts i jordbruksuppgörelsen hösten 1955.

Jag vill slutligen i föreliggande sammanhang påminna om att jag i propositionen 1955: 198 framhöll, att största möda borde läggas ned på att belysa jordbrukets inkomstfrågor. Jag hänvisade till en intensifiering av det arbete, som bedrives i samband med den jordbruksekonomiska undersökningen, så att framför allt säkrare uppgifter om arbetsåtgången ernås, samt till olika specialundersökningar, varigenom bl. a. klarare uppfattning om nämnda undersöknings representativitet kan erhållas. Vidare framhöll jag

såsom väsentligt, att en omfattande undersökning av konsumtionen hos jordbruksbefolkningen och jämförliga befolkningsgrupper snarast borde komma till stånd. Riksdagen anslöt sig till vad sålunda anförts och underströk vikten av att de statistiska undersökningarna för belysande av jordbruksbefolkningens inkomstläge intensifierades. Jag vill här åter understryka betydelsen av fortsatta undersökningar på området. Eftersom undersökningarna i fråga är tidskrävande, bör dessa påbörjas utan dröjsmål, så att bästa möjliga belysning av hithörande spörsmål kan erhållas vid den allmänna översyn av systemet, som skall äga rum år 1959.

Det svenska jordbruket och utlandsmarknaderna

Jordbruksnämnden

I ett särskilt avsnitt av sin skrivelse redogör jordbruksnämnden för det internationella marknadsläget för jordbruksprodukter och läget för olika produkter samt behandlar frågor om importreglerande åtgärder i vissa speciella prislägen och om registrering av importen.

Internationell marknadsöversikt

I fråga om det internationella marknadsläget erinrar jordbruksnämnden inledningsvis om att världsproduktionen av jordbruksprodukter under andra världskriget nedgick totalt sett. Nedgången hänförde sig emellertid till Europa och andra av krigsoperationerna berörda delar av världen, medan på andra håll, främst i Nordamerika, produktionen ökades jämfört med krigstiden. Sedan de krigshärjade länderna så småningom återhämtat sig, har världsproduktionen av livsmedel ökat snabbare än den köpkraftiga efterfrågan. Den totala produktionen ligger f. n. omkring 20 procent över förkrigsnivån (tabell 6). På grund av den kraftiga folkökningen föreligger emellertid endast en mindre ökning av produktionen per capita.

Produktionsutvecklingen har emellertid icke varit likformig. Härom anför jordbruksnämnden följande.

Medan produktionen per capita i Fjärran Östern och i Sydamerika ännu icke nått förkrigsnivån och man mångenstädes lider brist på livsmedel, har man på andra håll — framför allt i Nordamerika — att brottas med svåra överskottsproblem. De produktionsbegränsande åtgärder, som hittills vidtagits i Förenta Staterna, har visat sig vara otillräckliga, och man överväger därför där att aktivt verka för en minskning av den odlade arealen. Inom Västeuropa, som sedan länge varit den främsta köparen av de transoceana produktionsöverskotten, är självförsörjningsgraden i de flesta länder i stigande, särskilt i fråga om animalier, varigenom importbehovet på många håll minskats.

Tabell 6. Världens livsmedelsproduktion[1] åren 1946 47—1954/55, indextal, förkrigstiden = 100

Världsdel	1946 /47	1947 /48	1948 /49	1949 /50	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954 /55
Total produktion									
Europa[2]	76	85	94	104	110	115	115	122	124
Främre Orienten	103	102	114	112	120	126	135	144	138
Fjärran Östern[3]	91	93	97	100	100	102	105	110	109
Afrika	107	111	117	124	128	130	137	142	142
Nordamerika	138	135	142	134	139	139	152	151	145
Sydamerika	115	120	121	122	130	125	135	156	139
Hela världen[4]	93	97	104	107	111	112	117	120	120
Produktion per capita									
Europa[2]	72	79	87	95	100	103	103	108	109
Främre Orienten	91	89	97	94	99	102	107	113	106
Fjärran Östern	80	81	83	84	83	84	85	88	86
Afrika	93	95	99	104	105	105	109	110	109
Nordamerika	124	119	123	114	116	114	123	120	113
Sydamerika	94	96	94	94	97	91	96	95	94
Hela världen[4]	85	88	93	94	97	97	100	102	101

Källa: FAO, The State of Food and Agriculture, Rom 1955.

[1] Livsmedel.
[2] Exklusive Sovjetunionen och övriga öststater.
[3] Exklusive Kina.
[4] Inklusive Sovjetunionen, övriga öststater och Kina.

År 1954 låg den *totala* volymen i internationell handel drygt 50 procent över förkrigsnivån. För livsmedel och fodervaror förelåg dock icke någon ökning. År 1954 — det senaste år, för vilket fullständiga uppgifter finnes — redovisas t. o. m. för sistnämnda varugrupp något lägre omsättningstal än under början av 1950-talet.

I fråga om priserna på jordbruksprodukter i internationell handel anför jordbruksnämnden, att den genomsnittliga prisnivån f. n. är ungefär densamma som omedelbart före Korea-krisen, samt sammanfattar prisutvecklingen på följande sätt.

Den återgång av den under kriget högt uppskruvade prisnivån för jordbruksprodukter i internationell handel, som kännetecknade de sista åren av 1940-talet, avbröts av Korea-krisen, som medförde en temporär höjning av priserna i internationell handel. Sedan denna kris övervunnits, har priserna sjunkit, till en början kraftigt men sedermera långsammare. Den antydda produktions- och konsumtionsutvecklingen har medfört, att den internationella livsmedelshandeln, som under åren efter kriget var en utpräglad säljarens marknad, alltmer övergått till att bli en köparens marknad. Den tid, som har förflutit, sedan jordbruksprisutredningen avgav sitt betänkande, har dock hittills — bortsett från säsongsvängningar — kännetecknats av ett i stort sett stabilt prisläge på utlandsmarknaderna (räknat i nominella priser).

Utvecklingen har varit olika för skilda varugrupper. I fråga om mejeripro-

Tabell 7. Producentpriser i Västeuropa åren 1948/49—1954/55, indextal, 1950/51 = 100

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
Nominella priser	98	98	100	119	120	119	119
Realpriser	110	104	100	110	108	105	104

Källor: FAO, Prices of Agricultural Products and Fertilizers 1952/53 och 1954/55 (nominella priser);
ILO, International Labour Review, nr 1955: 6 (levnadskostnadsindex använt vid beräkning av realpriser);
FAO, Output and Expenses of Agriculture, Genève 1955 (jordbrukets bruttointäkter, för hopvägning av index för de olika länderna).

dukter samt kött och fläsk har priserna i stort sett hävdat sig. På spannmål, socker och vegetabiliska oljor har däremot prisfallet efter Korea-boomen varit ganska betydande. Prisfallet på vegetabilier har dock under det senaste året varit obetydligt, såsom framgår av de närmare uppgifter om den internationella marknadsutvecklingen, som lämnas i bilaga 9.

Priserna på de nationella marknaderna har enligt jordbruksnämnden i stort sett icke följt med i den nedgång, som kännetecknar priserna i internationell handel under perioden från Korea-krisen fram till 1953/54. Ser man på utvecklingen i Västeuropa (tabell 7), finner man, att de nominella inhemska priserna genomsnittligt varit praktiskt taget oförändrade. Nämnden understryker särskilt, att det sagda gäller i medeltal för samtliga västeuropeiska länder och för alla viktigare produkter. Mellan länderna liksom mellan olika produkter föreligger emellertid skiljaktigheter i utvecklingen.

Jordbruksnämnden konstaterar, att man, eftersom priserna i internationell handel sjunkit under nu avsedda år, i stort sett synes ha lyckats i sina strävanden att hålla den inhemska prisnivån intakt för prisrörelserna på utlandsmarknaderna genom de agrarprotektionistiska åtgärder, som man på de flesta håll ansett sig böra vidmakthålla. Sådana åtgärder, framhåller nämnden, har givetvis icke kunnat tillämpas med någon större framgång i länder, som har ett mera avsevärt exportöverskott och för vilka prisutvecklingen i internationell handel därför är i hög grad bestämmande för den inhemska prisnivån. I detta sammanhang erinrar nämnden också om att den stabilitet i de nationella prisnivåerna, som kännetecknat utvecklingen under senare år, flerstädes är skenbar såtillvida, att realpriserna på jordbruksprodukter i allmänhet sjunkit något från 1951/52 års toppnivå (jfr tabell 7). I bl. a. Förenta Staterna, där man haft och har att brottas med de kanske största överskottssvårigheterna, har även de nominella producentpriserna gått ned.

Sedan några år tillbaka understiger priserna i internationell handel de inhemska priserna i flertalet viktiga produktions- och konsumtionsländer, efter det att förhållandet dessförinnan sedan början av 1940-talet i utpräglad grad varit det omvända. För Sveriges del beräknades det totala gräns-

Tabell 8. Index för import exportpriser och svenska priser 1950/51 = 100

	1950/51		1951/52		1952/53	
	Import/ exportpriser	Svenska priser	Import/ exportpriser	Svenska priser	Import/ exportpriser	Svenska priser
September	99	97	111	112	111	132
Oktober	101	95	111	112	108	129
November	102	95	112	114	109	130
December	98	96	113	114	109	131
Januari	97	97	110	113	106	129
Februari	100	98	110	114	106	130
Mars	101	101	109	120	104	130
April	101	102	109	122	103	129
Maj	99	104	108	123	106	129
Juni	100	103	110	127	106	130
Juli	101	104	112	129	104	130
Augusti	99	109	114	133	106	129

	1953/54		1954/55		1955/56	
	Import/ exportpriser	Svenska priser	Import/ exportpriser	Svenska priser	Import/ exportpriser	Svenska priser
September	106	128	101	124	102	130
Oktober	103	126	102	121	104	131
November	103	128	103	121	106	136
December	99	124	100	121	104	139
Januari	98	122	99	121	101	138
Februari	97	122	97	121		
Mars	97	123	98	122		
April	97	122	98	126		
Maj	97	121	97	126		
Juni	97	123	99	128		
Juli	100	125	98	129		
Augusti	101	126	100	130		

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55	1955/56 (prognos)
Import/exportpriser	92	95	100	111	106	100	99	..
Svenska priser	89	93	100	120	130	124	124	136
D:o, realpriser	99	102	100	106	113	107	106	111

Anm. Indexserien omfattar vete, socker, smör, nötkött, fläsk och ägg. Sammanvägningen har skett med den inhemska konsumtionen av respektive varuslag som vikter.

skyddet[1] av jordbruksprisutredningen till cirka 20 procent, ett tal som icke låg särskilt högt jämfört med gränsskyddet i flertalet andra västeuropeiska länder. Endast Danmark och Nederländerna hade ett klart lägre gränsskydd. Jordbruksprisutredningens beräkningar avsåg närmast produktionsåret 1953/54. Beräknat enligt samma metod steg gränsskyddet påföljande år till

[1] Det må anmärkas, att de beräkningar av gränsskyddet, som redovisas i föreliggande avsnitt, närmast svarar mot det i ett följande avsnitt angivna totala prisstödet, exklusive subventioner.

omkring 25 procent. Under hösten 1955 steg det ytterligare och har vid årsskiftet 1955/56 beräknats ligga vid inemot 30 procent. Nämnden påpekar, att på grund av framför allt svängningarna i utlandspriserna procenttalen kan ändras rätt starkt från månad till månad (jfr tabell 8).

Jordbruksnämnden framhåller, att det svenska gränsskyddet genom de prishöjningar, som företogs våren och hösten 1955 och som avses skola bli i stort sett bestående även fr. o. m. den 1 september 1956, kommit att stiga rätt väsentligt. Från 1953/54 och fram till januari 1956 hade sålunda nämndens nominella producentprisindex för totalproduktionen stigit med cirka 11 procent, medan i flertalet av de länder, som jordbruksprisutredningen medtog i sina gränsskyddsberäkningar, uppgången varit mindre stark. Detta innebär, att det svenska gränsskyddet jämfört med dessa länder ökat. Emellertid får, framhåller nämnden, i detta sammanhang beaktas, att man i flera av ifrågavarande länder beslutat företaga prishöjningar från det nya produktionsårets ingång i höst, vilket torde medföra, att även dessa länder får sitt gränsskydd för jordbruksprodukter höjt jämfört med läget vid tiden för jordbruksprisutredningens beräkningar.

Hur priserna vid import till eller export från Sverige utvecklats fram t. o. m. januari 1956 jämfört med de inhemska producentpriserna på jordbruksprodukter belyses av jordbruksnämnden i tabell 8. Av tabellen framgår, att den svenska producentprisnivån sedan 1950/51 — det senaste år, under vilket (fram till sommaren 1951) utlandspriserna ännu låg högre än de inhemska priserna — stigit med 38 procent, medan import/exportpriserna stigit med 1 procent.

Läget för olika jordbruksprodukter

I fråga om *brödsäd* erinrar jordbruksnämnden till en början om att den odlade arealen, som åren 1953 och 1954 steg kraftigt, år 1955 sjönk till cirka 447 000 hektar, varav 353 000 hektar utgjordes av vete och 94 000 hektar av råg. På grund av ogynnsam väderlek under året blev dessutom skördeutbytet av såväl vete som råg mindre än normalt. Kvalitativt sett blev dock skörden mycket tillfredsställande.

Jordbruksnämnden framhåller därefter, att världsproduktionen av vete (exklusive Sovjetunionens) 1955/56 preliminärt beräknas till 157,5 miljoner ton och därmed skulle vara cirka 4 procent större än 1954/55. Produktionsökning noteras i både export- och importländerna. Den europeiska skördens kvalitet 1955 är dessutom betydligt bättre än närmast föregående år. Betydande övergångslager från föregående produktionsår föreligger. I de fyra stora exportländerna Förenta Staterna, Kanada, Argentina och Australien, utgjorde vetelagren per den 1 augusti 1955 sammanlagt 46 miljoner ton.

I fråga om vetepriserna och det internationella veteavtalet upplyser jordbruksnämnden vidare.

Brödsäd	Areal, 1 000 ha	Produktion[1] milj. kg	Konsumtion, milj. kg	Över- eller underskott, milj. kg	Nettoexport (+) eller -import (−) milj. kg	Genomsnittligt producentpris i Sverige på vårvete, kr/dt	Imortpris på $-vete[2]	
							Inom IWA[3]	Utom IWA
1938/39	497	835	672	+ 163	− 47	18,8	17	
1948/49	475	776	646	+ 130	− 33	34,5	37	
1949/50	442	826	711	+ 115	− 120	35,2	42	48
1950/51	466	701	720	− 19	− 34	33,2	45	57
1951/52	421	469	710	− 241	− 345	43,4	48	60
1952/53	451	883	690	+ 193	+ 25	55,4	44	52
1953/54	519	996	680	+ 316	+ 481	[4] 49,9	44	
1954/55	581	876	680	+ 196	+ 249	[4] 46,4	43	
1955/56 [5]	447	705	675	+ 30	+ 55	[4] 43,2	44 (febr.)	

[1] Exklusive utsäde, utfodring, avrens och svinn.
[2] Exklusive tull. Vid export av svenskt vete räknas f. n. bl. a. på grund av kvalitetsskillnad samt frakt- och andra exportkostnader med ett fobpris som är cirka 9 kronor lägre än det angivna importpriset, vilket avser nordamerikanskt vete av högsta kvalitet.
[3] Internationella veteavtalet.
[4] Exklusive förmalningsavgift.
[5] Uppgifterna för 1955/56 i denna och efterföljande tablåer är prognoser.

De internationella vetepriserna har hållit sig relativt stabila under år 1955, ehuru en viss nedgång har förmärkts under senare delen av året, speciellt för lägre kvaliteter. I det nu löpande internationella veteavtalet, som slöts i Washington år 1953, sattes minimipriset för kvaliteter motsvarande Manitoba nr 1 till 155 cents per bushel (29,5 kr/dt) i lager kanadensisk inlandshamn (Fort William/Port Arthur) och maximipriset till 205 cents per bushel (39,0 kr/dt). Försäljningar har under 1954/55 skett till priser, som i genomsnitt legat något under mittprisnivån. Det internationella veteavtalet utlöper den 31 juli i år. F. n. äger diskussioner rum angående ett förnyande av avtalet. Därvid har det framstått som särskilt önskvärt att få Storbritannien, det ojämförligt största importlandet, med såsom medlem. Varken Storbritannien eller Sverige anslöt sig till det nu löpande veteavtalet. Storbritannien har dock deklarerat, att man icke kommer att ansluta sig till ett nytt avtal, bl. a. under motivering att detta i sin nuvarande form ej förmår lösa de brännande överskottsproblemen.

Beträffande *socker* anför jordbruksnämnden, att den svenska produktionen av råsocker under 1955/56 beräknas uppgå till 236 miljoner kilogram mot 288 miljoner kilogram 1954/55. Nedgången sammanhänger dels med reducerade sockerbetsarealer, dels med låg sockerhalt i 1955 års betskörd.

Det svenska priset på socker överstiger enligt jordbruksnämnden f. n. priset på importvara med omkring 50 procent. I fråga om världsmarknadspriset på socker påpekar nämnden, att detta under flera år legat ganska lågt under trycket av en kraftig överproduktion. Det ledande exportlandet, Kuba, som svarar för cirka två femtedelar av världsexporten av socker, ansåg sig redan år 1952 tvunget att begränsa sin produktion. Denna har därvid gått ned från 7,2 miljoner ton år 1951 till 4,5 miljoner ton år 1954. Nämnden erinrar vidare, att en internationell sockeröverenskommelse träffades år

Socker	Areal sockerbetor, 1 000 ha	Produktion av råsocker, milj. kg	Konsumtion av socker och sirap räknad i råsocker, milj. kg	Underskott, milj. kg	Nettoimport räknad i råsocker, milj. kg	Partipris i Skåne på strösocker,[1] öre/kg	Importpris för strösocker,[2] öre/kg
1938/39	51	292	340	48	9	32	28
1948/49	48	291	322	31	41	63	..
1949/50	49	290	372	82	79	64	71
1950/51	54	304	367	63	84	73	85
1951/52	54	285	338	53	61	89	108
1952/53	54	234	315	81	92	94	76
1953/54	51	335	345	10	19	90	63
1954/55	59	288	332	44	40	88	60
1955/56	53	236	334	98	88	88	62 (febr.)

[1] Inklusive kassarabatt cirka 1 öre per kilogram under senare år.
[2] Cif exklusive tull.

1953 för att stabilisera marknaden. Därvid bestämdes ett minimipris för råsocker av 3,25 cents per bushel fas kubansk hamn och ett maximipris av 4,35 cents per bushel (37,1 respektive 49,7 kronor per deciton). Försäljningarna inom ramen för avtalet har hittills skett till priser, som i allmänhet legat vid eller under minimipriset. Enligt nämnden kommer troligen försäljningarna även de närmaste åren huvudsakligen att ske till minimipriset.

I fråga om *oljeväxterna* erinrar jordbruksnämnden om utvecklingen fram till år 1955 och anför i huvudsak följande.

Rapsfrö och rapsolja hörde under åren 1950/51 och 1951/52 till de svenska exportprodukter på jordbruksområdet, vilka till mycket fördelaktiga priser kunde finna avsättning i utlandet. De internationella priserna på fetter och oljor steg kraftigt under senare delen av 1940-talet. Efterfrågan var betydande samtidigt som exportöverskotten i Fjärran Östern hade reducerats på grund av genom krigshärjningar beskuren produktion och ökande inhemsk förbrukning. Koreakriget medförde en ytterligare prisstegring på fetter, men år 1952 inträdde en avspänning på marknaden, vilken så småningom ledde till reducerade priser.

Under år 1955 föll, upplyser jordbruksnämnden, prisnivån på fetter ytterligare något. Under de senaste månaderna har dock en successiv prishöjning inträtt på världsmarknaden. 1956 års världsproduktion av fetter och oljor beräknas bli av drygt av samma storlek som föregående års. Lagren i Förenta Staterna och andra länder synes vara så gott som tömda. Världsproduktionen beräknas dock under år 1956 komma i balans med den totala efterfrågan.

Den svenska arealen matnyttiga oljeväxter var år 1955 något större än år 1954. På grund av reducerad hektaravkastning blev dock 1955 års skörd 13 procent lägre än under närmast föregående år. Produktionen beräknas likväl lämna ett överskott utöver det inhemska behovet av 50 miljoner kilogram frö.

Matnyttiga oljeväxter	Areal, 1 000 ha	Produktion av frö av raps, rybs och senap[1], milj. kg	Inhemsk förbrukning av frö av respektive års skörd, milj. kg	Överskott, milj. kg	Export av frö och olja (i frö räknat) under respektive regleringsår, milj. kg	Producentpris i Sverige på höstraps[2], öre/kg	Exportpris fob på rapsfrö, öre/kg	Importpris cif på kopra, öre/kg[3]
1938/39	—	—	—	—	—	—	—	21
1948/49	57	71	64	7	—	108	—	109
1949/50	95	128	73	55	57	108	80	110
1950/51	133	178	75	103	89	90	109	154
1951/52	167	214	75	139	101	90	118	110
1952/53	129	190	80	110	70	109	85	120
1953/54	78	93	87	6	64	104	84	116
1954/55	97	161	83	78	87	[4] 106	89	100
1955/56	100	140	90	50	60	[4] 106	88	95 (febr.)

[1] 9 % vattenhalt.
[2] Grundpris jämte tillägg på grund av kvalitetsreglering.
[3] T. o. m. 1950/51 portugisisk och Singapore-kopra, fr. o. m. 1951/52 Straitskopra.
[4] För 1954/55 avgår från grundpriset 10 och för 1955/56 12 öre/kg för täckande av exportförluster.

Jordbruksnämnden övergår härefter till *mjölkproduktionen* och erinrar om att på grund av torkan under sommaren 1955 en betydande utslaktning ägde rum bl. a. av kor, vilket i förening med sjunkande avkastning per ko medförde en nedgång i mjölkproduktionen under sagda år med 5 procent jämfört med år 1954. Nedgången hänförde sig till alla delar av landet men var starkast i Norrbotten och Västerbotten.

Den på lång sikt fortgående förskjutningen från smör- till margarinkonsumtion har, anför jordbruksnämnden, under år 1955 ytterligare förstärkts genom den förra hösten beslutade prishöjningen på smör. År 1954 svarade smöret för 11,4 kilogram eller 47 procent av den till 24,3 kilogram uppgående konsumtionen per capita av matfett. Under år 1955 beräknas dess andel ha sjunkit till 10,7 kilogram eller 44 procent.

Mjölk- och mejeriprodukter	Mjölkproduktion (exklusive fodermjölk), milj. kg	Förbrukning av mjölk och mejeriprodukter räknat i mjölk (exklusive fodermjölk), milj. kg	Överskott, milj. kg	Nettoexport räknad i mjölk, milj. kg	Riksnoteringen på mejerismör inklusive allmänt mjölkpristillägg, öre/kg	Exportpris på smör,[1] öre/kg
1938/39	4 326	3 691	635	618	277	194
1948/49	4 331	4 206	125	5	514	612
1949/50	4 650	4 274	376	344	556	560
1950/51	4 547	4 024	523	406	591	542
1951/52	4 323	3 951	372	512	648	548
1952/53	4 287	3 897	390	280	701	601
1953/54	4 190	3 892	298	408	667	540
1954/55	4 021	3 858	163	142	667	555
1955/56	3 925	3 763	162	162	728	565

[1] Härifrån avgår frakt- och exportkostnader, vilka f. n. uppgår till drygt 25 öre.

Trots att smörproduktionen sjunkit med 9 procent under år 1955, har hemmaförbrukningen samt exporten av smör understigit tillverkningen. Till följd härav var mejeriernas smörlager vid slutet av december 1955 dubbelt så stora som ett år tidigare. Exporten av smör utgjorde 3,7 miljoner kilogram år 1955 mot 13,1 miljoner kilogram år 1954. De viktigaste exportmarknaderna under år 1955 var Väst- och Östtyskland samt Nordafrika.

I fråga om avsättningsmöjligheterna för smör utomlands anför jordbruksnämnden att, på grund av minskad tillgång på smör i flertalet producentländer efter den torra sommaren 1955 exporten under slutet av året har kunnat ske till priser, som väsentligt överstigit den tidigare prisnivån. Dessa höga priser väntas dock icke bli bestående.

Den svenska *köttproduktionen* har enligt jordbruksnämnden de senaste åren med 10 à 15 miljoner kilogram per år understigit den inhemska förbrukningen. Importen under år 1954/55 härrörde huvudsakligen från Danmark. För innevarande regleringsår räknar man ej med någon nettoinförsel. Köttlagren överstiger nämligen f. n. det beräknade produktionsunderskottet.

Kött	Produktion, milj. kg	Konsumtion, milj kg	Underskott, milj. kg	Nettoimport, milj. kg.	Försäljningspris i parti i Stockholm på nötkött (ko kl. I) öre/kg	Importpris på nötkött (exklusive tull), öre/kg
1938/39	152	153	1	4	120	103
1948/49	126	138	12	11	211	217
1949/50	131	151	20	24	247	212
1950/51	140	158	18	20	245	211
1951/52	156	160	4	3	289	221
1952/53	140	150	10	10	364	249
1953/54	136	153	17	16	356	280
1954/55	146	157	11	15	347	287
1955/56	144	152	8	0	425 (febr.)	270 (febr.)

Fläsk	Produktion, milj. kg	Konsumtion, milj. kg	Över- eller underskott, milj. kg	Nettoexport (+) eller -import (—), milj. kg	Försäljningspris i i parti i Stockholm på fläsk, öre/kg	Brittiskt importpris på bacon öre/kg	Dansk notering på fläsk (inklusive kostnader för import till Sverige, men exklusive tull), öre/kg
1938/39	155	137	+ 18	+ 13	140	167	171
1948/49	159	159	0	0	253	316	307
1949/50	170	174	— 4	— 3	240	324	314
1950/51	170	178	— 8	— 6	282	321	316
1951/52	173	170	+ 3	0	354	385	337
1952/53	185	178	+ 7	+ 9	341	365	349
1953/54	183	183	0	+ 3	343	338	332
1954/55	192	189	+ 3	— 3	367	331	332
1955/56	175	184	— 9	+ 5	427 (jan.)	337 (jan.)	346 (jan.)

Den svenska fläskproduktionen har under början av 1950-talet kraftigt utvidgats och nådde under år 1954/55 192 miljoner kilogram. Under år 1955/56 beräknas emellertid enligt jordbruksnämnden produktionen sjunka till 175 miljoner kilogram. Därmed skulle produktionen understiga den inhemska förbrukningen med 9 miljoner kilogram. Nämnden upplyser, att de internationella fläskpriserna under hösten 1955 legat tämligen högt men att de nu börjat sjunka. De brittiska importpriserna på bacon från Danmark har under innevarande avtalsår höjts något.

Exportöverskottet av *ägg* under år 1955/56 beräknas enligt jordbruksnämnden bli i stort sett oförändrat jämfört med närmast föregående år. Exporten har under år 1955 till största delen gått till Västtyskland.

Ägg	Produktion, milj. kg	Konsumtion, milj. kg	Överskott, milj. kg	Nettoexport, milj. kg	Producentpris i Sverige på ägg, öre/kg	Exportpris[1], öre/kg
1938/39	61	56	5	5	141	131
1948/49	75	70	5	2	265	266
1949/50	83	72	11	12	253	305
1950/51	83	73	10	10	272	354
1951/52	80	72	8	8	304	370
1952/53	81	73	8	8	316	355
1953/54	82	75	7	7	289	335
1954/55	84	75	9	9	291	314
1955/56	86	77	9	9	315	320

[1] Härifrån avgår kostnaderna för uppsamling, emballage och övriga exportkostnader, vilka f. n. uppskattas till 70 öre/kg.

Importreglerande åtgärder i vissa speciella prislägen

Enligt 1955 års riksdagsbeslut om den framtida jordbruksregleringen skall de mittpriser, om vilka förhandlingar nu slutförts, skyddas genom fasta importavgifter. Dessa avgifter bör enligt riksdagsbeslutet avvägas så, att de vid den världsmarknadsprisnivå, som kan anses vara rådande vid tiden omkring den 1 september 1956, möjliggör upprätthållandet av mittpriserna.

Jordbruksnämnden anmäler, att vid överläggningarna fråga uppkommit om vad som i förevarande sammanhang bör förstås med världsmarknadspriser och i vad mån fria sådana priser i dag existerar. Härom anför nämnden följande.

I begreppet *fri världsmarknad* torde få anses ligga, att importen icke får vara kvantitativt reglerad eller annorledes begränsad (exempelvis genom valutaregleringar) ävensom att exporten icke får vara subventionerad direkt eller indirekt. Tullar eller importavgifter av icke prohibitiv natur hindrar däremot icke, att en varumarknad kan få betecknas som fri. Fria världsmarknader i här angiven mening existerar numera icke, i varje fall icke för de viktigare varuslagen på jordbrukets område. Däremot finnes vissa varumarknader, som till någon del täcker den här angivna definitionen. Sålunda utgör Storbritannien en fri *import*marknad, dit varor utan kvantitativa

regleringar säljes från stora delar av världen. Fria importmarknader förekommer därjämte i vissa andra länder för enstaka varuslag.

På sådana fria importmarknader, dit importen alltså icke är kvantitativt reglerad, sker försäljning regelmässigt dels från länder, som i en eller annan form subventionerar sin export, dels från länder, som icke — i varje fall icke i nämnvärd grad — tillgriper dylik exportdumping. Utbuden av subventionerade och icke subventionerade varupartier konkurrerar med varandra och exportpriset från länder utan dumpingexport påverkas alltså av dumpingförsäljning från andra länder.

Slutsatsen av det anförda blir, att några fria världsmarknadspriser numera knappast kan sägas existera.

Detta förhållande får man av praktiska skäl acceptera vid fastställandet av importavgifterna. Man får sålunda ge avkall på ett önskemål av principiell natur, nämligen att dessa avgifter bör fixeras med utgångspunkt från helt fria utlandspriser. Man tvingas med andra ord att utgå från utlandspriser, som i högre eller lägre grad är påverkade av dumpingförsäljningar. För enstaka varugrupper, såsom spannmål, vegetabiliska oljor och socker, finnes vissa börsnoteringar, som kan ge vägledning för bedömning av priserna på utlandsmarknaderna. För andra varuslag saknas dylika noteringar, i vilka fall prisnivån i internationell handel får bedömas med utgångspunkt från annat material. Vid de nu slutförda förhandlingarna har för varje varuslag överenskommelse skett beträffande de utlandsprisnoteringar, som legat till grund för fastställandet av importavgifterna.

I den mån de utländska prisnoteringar, som legat till grund för importavgiftsbestämningen, påverkas till följd av en ökning (eller minskning) av den internationella dumpingens omfattning, torde det ligga i det nya prissättningssystemets natur, att några särskilda ågärder icke skall vidtagas. Däremot måste särskilt beaktande skänkas de risker, som det svenska jordbruket kan utsättas för genom att visst land (eller viss grupp av länder) exporterar jordbruksprodukter till Sverige till priser, som till följd av subventionering understiger ifrågavarande utlandsnoteringar, trots att redan dessa avspeglar en dumpingpåverkad prisutveckling. Det bör därvid anmärkas, att alla former av exportdumping eller exportsubventionering gentemot ett land, som ej tillämpar kvantitativa regleringar, kan till sin verkan vara lika skadliga, oavsett sättet för deras finansiering i exportlandet.

Därest en dylik mot Sverige riktad dumping eller subventionering kommer till uttryck i importpriser, som understiger vid tillfället rådande priser i vederbörande utlandsnoteringar — d. v. s. i regel de typer av noteringar som legat till grund för importavgiftsbestämningen — bör i princip erforderliga motåtgärder snarast vidtagas, om importen kan väntas medföra skada på den inhemska prisbildningen. Det nya prissättningssystemet innebär nämligen, att prisutvecklingen inom landet skall direkt följa svängningarna i utlandspriserna, sådana dessa kommer till uttryck i de prisnoteringar, som lagts till grund för fastställandet av importavgifterna för de enskilda varorna. Om icke ett ingripande skedde mot sådan skadlig dumping, som man icke tagit hänsyn till vid avgiftsbestämningen, skulle jordbrukets risker öka, samtidigt som dess möjligheter att utnyttja uppåtgående utlandspriser minskade. Ett strikt tillämpande av nyss angivna grundregel skulle emellertid leda till ingrepp även i sådana fall, där en dumping på grund av dess begränsade omfattning icke kommer att nämnvärt påverka den inhemska prisbildningen eller i övrigt störa marknaden. Det bör därför ankomma på jordbruksnämnden att pröva dumpingens beskaffenhet, omfattning och sannolika verkan. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas dumping i samband med statshandel och andra former av statssubventionerad dumping.

Om jordbruksnämnden vid en dylik prövning finner, att väsentlig skada för den inhemska prisbildningen för jordbruksprodukter uppstått eller hotar att uppstå, skall, i den mån jordbruksnämnden själv saknar befogenheter att ingripa med lämpliga åtgärder, förhållandet utan dröjsmål anmälas till Kungl. Maj:t med förslag till dylika åtgärder. Härvid bör jordbruksnämnden ha samrått med generaltullstyrelsen och kommerskollegium för bedömande av de handelspolitiska verkningarna av tilltänkta åtgärder samt de administrativa förutsättningarna för deras genomförande. Någon av följande åtgärder var för sig eller i kombination bör — inom ramen för vårt lands internationella handelspolitiska åtaganden — i första hand komma till användning för att motverka ifrågavarande dumping.

a) Införande av införselavgifter eller tullar, speciellt riktade mot landet i fråga (utjämningstullar e. d.).

b) Kvantitativ begränsning av importen, därvid kvotering av importen på viss grupp av importörer eller centralisering av densamma till lämplig sammanslutning kan komma i fråga.

De särskilda åtgärder, som kan erfordras för att möta en dumpingexport av nu förevarande art, skall självfallet sättas in redan innan ett sådant läge till följd av exporten inträffat, att nedre prisgränsen uppnås. Å andra sidan är det angeläget, att åtgärderna icke bibehålles längre än som är nödvändigt för att uppnå åsyftad verkan. Även om kvantitativa restriktioner eller avgiftshöjningar enligt huvudregeln icke tillgripes mellan prisgränserna, bör Kungl. Maj:t sålunda vara oförhindrad att vidtaga dylika i ett läge av nu angivet slag. Det kan befinnas påkallat att särskilt till en början, innan det nya systemet hunnit tillräckligt prövas, bibehålla licenstvång, dock utan kvantitativ reglering, beträffande vissa varor, i fråga om vilka det finnes särskild anledning att befara dumping. Det är vidare självfallet, att jordbruksnämnden har möjlighet att vid behov tillfälligtvis införa dylikt licenstvång, exempelvis för att vid misstanke om dumping lättare kunna närmare pröva förhållandena och följa utvecklingen.

Vidare förutsättes, att bilaterala överenskommelser, handelsavtal, kompensations-, varuutbytes- och transitarrangemang i övrigt — varmed Sveriges handelsförbindelser med länder utanför OEEC-området och särskilt sådana med statlig utrikeshandel regleras — utformas så, att full handlingsfrihet finnes till omedelbart verkande åtgärder, så att här avsedda störningar på den inhemska prisbildningen icke uppkommer.

Beträffande de handelspolitiska möjligheterna att vidtaga de särskilda åtgärder, som nyss omförmälts, gäller enligt vad jordbruksnämnden anför bl. a. följande.

Det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), till vilket förutom Sverige det stora flertalet länder — av öststaterna dock endast Tjeckoslovakien — är anslutna, medger i princip icke särbehandling (diskriminering) av importen från något medlemsland (bestämmelse om allmän mest gynnad nationsbehandling i Art. I; bestämmelse om icke-diskriminerande tillämpning av kvantitativa restriktioner i Art. XIII; bestämmelse om importmonopol i Art. XVII).

Såvitt gäller tullar och andra importavgifter får emellertid ett importland i händelse av dumping (försäljning till pris understigande ett närmare definierat »normalt» värde) tillämpa s. k. antidumpingtull (= beräknad prisskillnad) eller s. k. utjämningstull (= uppskattad exportpremie eller annan subvention) mot det exporterande landet, förutsatt att dumpingen i importlandet förorsakar eller hotar att förorsaka väsentlig skada för en

näringsgren eller väsentligt försenar upprättandet av en inhemsk näringsgren. Sådan skada skall dock anses ej föreligga, om det fastslagits av berörda parter, att dumpingen (subventioneringen) är ett led i ett på visst sätt konstruerat stabiliseringssystem för jordbruksprodukter (Art. VI). Bestämmelserna angående ingripande mot dumping och subventionering tager närmast sikte på det fall, att vederbörande vara har sitt ursprung i ifrågavarande exportland. Enligt ett tolkningsuttalande till bestämmelserna skall reglerna dock vara tillämpliga, även då varan transiteras och dumping icke föreligger i exportlandet men väl i ursprungslandet. Av bestämmelserna i Art. VI mom. 3 synes vidare följa, att samma grundsats gäller, då fråga uppkommer om uttagande av utjämningstull i anledning av en exportsubventionering i ursprungslandet. Vid tveksamhet om ursprungsland kan importlandet begära bevis härom.

Vidare kan nämnas, att i samband med tillkomsten förra året av vissa tilläggsbestämmelser beträffande exporten (Art. XVI sektion B) en tolkningsföreskrift har antagits, vari uttalas, att exportsubventionering i artikelns mening i varje fall skall anses föreligga, om ett exportsubventionssystem helt eller delvis finansieras av statliga medel utöver de medel, som tillskjutes av producenterna.

Undantag från varje GATT-förpliktelse beträffande viss vara är medgivet för det fall varan importeras i »så ökade kvantiteter och under sådana förhållanden, att därigenom förorsakas eller hotar att förorsakas allvarlig skada för inhemska producenter av varor av samma slag eller direkt konkurrerande varor». Sanktionsåtgärder med stöd av undantaget förutsätter som regel visst samrådsförfarande. Under kritiska omständigheter kan dylika åtgärder dock vidtagas utan konsultation på förhand. Det berörda landet utsätter sig då i stället för risken av motsanktioner (Art. XIX angående nödfallsåtgärder beträffande import av särskilda varor).

Beträffande den närmare utformningen av hithörande GATT-regler i övrigt hänvisar nämnden till propositionen 1956: 74 med däri intagna yttranden.

Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC), till vilken organisation förutom Sverige flertalet västeuropeiska länder är anslutna, har även antagit vissa regler för ingripande mot dumping. Enligt OEEC:s s. k. frigörelsestadga (Art. 10) gäller att, om ett medlemsland lider skada som resultat av dumping och rättelse ej har stått att få genom direkta förhandlingar med vederbörande exportland, importlandet har rätt att införa en diskriminerande importbehandling av ifrågavarande produkt. Bestämmelsen innebär, att importlandet under angivna förutsättningar har rätt att exempelvis upphäva frilistning ensidigt mot visst land och på viss produkt.

Mot *länder, som står utanför både OEEC och GATT* (d. v. s. i stort sett öststaterna utom Tjeckoslovakien) begränsas möjligheterna till diskriminerande importrestriktioner och andra åtgärder endast genom de överenskommelser om licensering inom viss kontingentram eller dylikt, vilka bilateralt kan ha träffats med respektive land.

Registrering av importen

Jordbruksnämnden erinrar om att i den kompromissöverenskommelse angående utformningen av det nya prissättningssystemet, för vilken redogörelse lämnats i propositionen 1955: 198 (s. 107—113), som en av förutsättningarna ingår, att nämnden i görlig mån skall söka vidtaga sådana åtgärder, att importen av jordbruksprodukter omedelbart och fortlöpande kan

registreras. Nämnden upplyser, att frågan även varit föremål för behandling under de nu slutförda förhandlingarna, varvid enighet nåtts om principerna för en dylik registrering av importen, samt anför härom i huvudsak följande.

I överensstämmelse med vad som överenskommits har nämnden i sitt utkast till författning om införselregleringen intagit en föreskrift om skyldighet för importör, att — i den mån jordbruksnämnden så bestämmer — till tullmyndigheten för nämndens räkning lämna vissa skriftliga uppgifter om den importerade varans myckenhet och värde m. m. Dessa uppgifter motsvarar dem, som redan lämnas för tullverkets räkning, s. k. inkommande varuanmälan. Avsikten är, att uppgiftsskyldighet i princip skall kunna ifrågakomma beträffande *samtliga* de varuslag, som omfattas av den särskilda införselförordningen för jordbruksprodukter, men att man allt efter omständigheterna bör kunna begränsa uppgiftsskyldigheten till att avse endast vissa av dessa produkter. Det torde icke vara möjligt att, innan närmare erfarenheter vunnits om det nya prissättningssystemets sätt att verka, bedöma vilken omfattning registreringen behöver ha i fortsättningen. Det är givetvis angeläget, att man förenklar systemet, i den mån rapporteringen blir administrativt betungande och uppgiftslämningen samtidigt visar sig ha begränsat intresse. Registreringen bör sålunda till en början omfatta vissa viktigare produkter, såsom kött och fläsk, smör, ost, ägg, socker, vete, råg, potatis och vissa stärkelseprodukter. I syfte att erhålla en bl. a. i detta sammanhang påkallad ytterligare uppdelning av vissa positioner i den vid tulltaxeförordningen fogade statistiska varuförteckningen avser nämnden att hos generaltullstyrelsen hemställa om erforderliga ändringar i nämnda förteckning.

Registreringen av importen ävensom bearbetningen av de härigenom inkommande uppgifterna avser jordbruksnämnden att organisera på i huvudsak följande sätt.

Vid tullbehandling av en vara, som enligt nämndens direktiv skall omfattas av registreringen, skall importören förutom den särskilda blankett, s. k. inkommande varuanmälan, som är avsedd för tullmyndigheten, ifylla ett särskilt formulär med motsvarande uppgifter för nämndens räkning. Importören skall vara pliktig att härvid styrka de lämnade uppgifternas riktighet, exempelvis genom företeende av originalfaktura. Nämnden förutsätter, att Kungl. Maj:t — till komplettering av de föreskrifter, som intagits i föreliggande författningsutkast — uppdrager åt generaltullstyrelsen att tillse, att tullanstalt vidtager erforderliga kontrollåtgärder för att säkra, att fullständiga och riktiga uppgifter lämnas ävensom att tullanstalt utan dröjsmål vidarebefordrar de lämnade uppgifterna till nämnden.

De till nämnden inkomna uppgifterna skall bearbetas och registreras på sådant sätt, att man bl. a. skall kunna följa utvecklingen i fråga om importpriser och importkvantiteter för olika varuslag från dag till dag. Uppgifterna väntas sålunda bli tillgängliga betydligt tidigare än den införselstatistik, som generaltullstyrelsen månatligen sammanställer, och kommer dessutom att avse en kontinuerlig rapportering med särskilda uppgifter för varje dag. Avsikten är vidare att i görlig mån komplettera materialet med uppgifter om de kvantiteter, som förvaras i frihamn och tullnederlag.

Genom det material, som sålunda framkommer, bör enligt jordbruksnämndens mening möjligheter finnas att på ett relativt tidigt stadium få

kännedom om bl. a. de pristendenser i ena eller andra riktningen, som importen uppvisar. Denna kunskap finner nämnden ha betydelse icke blott då det gäller att bedöma mera allmänna förskjutningar i priserna utan även då fråga är om speciella pristendenser av dumpingkaraktär.

Departementschefen

I samband med 1930-talets jordbrukskris sjönk de internationella priserna på jordbruksprodukter kraftigt och genomgripande statliga stödåtgärder fick vidtagas för att skydda vårt jordbruk mot utländsk konkurrens. Liknande åtgärder vidtogs i flertalet andra länder. När de internationella priserna så småningom stabiliserades, hade den internationella marknaden därför helt ändrat karaktär. Genom skilda ingripanden hade länderna avgränsat sina inländska marknader från den internationella, och de priser, som tillämpades vid internationell handel, understeg i regel väsentligt inlandspriserna i såväl export- som importländerna.

1940-talets bristår medförde ett omslag. De internationella jordbrukspriserna steg starkt och låg genomgående högre än producentpriserna i Sverige. Emellertid var det redan då tydligt, att en stigande produktion under efterkrigsåren skulle leda till sänkta internationella jordbrukspriser. Vid utformningen av 1947 års riksdagsbeslut utgick man därför från att ett icke obetydligt importskydd skulle krävas för att på längre sikt bereda jordbruksbefolkningen inkomstlikställighet med jämförliga befolkningsgrupper. Den då förutsatta utvecklingen besannades. Bl. a. stimulerade svårigheterna att betala de i väsentlig mån till dollarområdet koncentrerade inköpen av jordbruksprodukter till en snabb återuppbyggnad av det europeiska jordbruket. En utvidgad självförsörjning sattes ganska allmänt som mål, och på förhållandevis kort tid lyckades man öka den europeiska jordbruksproduktionen. År 1949/50 var denna i Västeuropa totalt något större än före kriget, och per capita räknat uppnåddes förkrigsnivån påföljande år. F. n. ligger den totala produktionen omkring 20 procent över förkrigsnivån, men på grund av befolkningstillväxten är ökningen per capita mindre betydande.

År 1952 började priserna på den internationella marknaden sjunka kraftigt och reducerades väsentligt fram till början av år 1954. Såsom jordbruksnämnden anfört, belöpte sig nedgången i import/exportpriserna från 1951/52 till 1953/54 till ej mindre än omkring 10 procent. Samtidigt steg våra inhemska priser nominellt med omkring 3 procent. Liksom i flertalet andra länder kom priserna i vårt land att ligga på en högre nivå än de priser, som tillämpades vid internationell handel.

Samtidigt med att priserna sjönk, ökade lagren av jordbruksprodukter i Förenta Staterna. Bl. a. med anledning härav uppstod allvarliga farhågor för en fortsatt prisnedgång på den internationella marknaden. När jordbrukspris utredningen vid årsskiftet 1954/1955 framlade sitt betänkande, ansåg den dock, att man kunde utgå från att den internationella prisbild-

ningen på jordbruksprodukter då hade uppnått en viss grad av stabilitet. Riktigheten av denna utredningens ståndpunkt ifrågasattes av bl. a. vissa remissinstanser. Spörsmålet var uppenbarligen av väsentlig betydelse för utformningen av den framtida prissättningen på jordbruksprodukter.

I propositionen 1955: 198 anförde jag bl. a., att en stigande animalieproduktion i Europa kunde leda till en nedgång i animaliepriserna och att man även måste observera de risker, som överskottsproduktionen av vissa jordbruksprodukter i Förenta Staterna innebar för prisutvecklingen under de närmaste åren. Å andra sidan kunde enligt min uppfattning en del omständigheter andragas, som syntes verka stabiliserande på den internationella prisutvecklingen. Enligt min mening fanns därför icke anledning att vänta något allmänt kraftigt prisfall under de närmaste åren. Under det senaste året har ej heller några större förändringar inträffat i de internationella jordbruksprisema. Dock bör observeras, att denna relativa stabilitet icke ger uttryck för en uppnådd marknadsjämvikt. Betydande överskottslager kvarstår sålunda fortfarande i Förenta Staterna. Emellertid står överskotten under statlig kontroll, och man har genom en medveten politik hittills lyckats undvika allvarligare marknadsstörningar. Det må i föreliggande sammanhang erinras om att den internationella handeln med jordbruksprodukter uppnådde förkrigsvolymen i början av 1950-talet men att den sedan dess i stort sett varit oförändrad. Samtidigt har, såsom jordbruksnämnden anfört, den totala världshandeln sedan tiden före kriget stigit med 50 procent.

Eftersom importen till åtskilliga länder hindras av kvantitativa regleringar eller prohibitiva tullar, kan ett visst land (eller en viss grupp av länder) tänkas komma att söka utnyttja den enligt det nya systemet inom prisgränserna fria svenska importmarknaden för dumpingexport. Dessa risker för det svenska jordbruket har diskuterats vid förhandlingarna mellan jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer. Man har därvid föreslagit, att Kungl. Maj:t skall kunna vidtaga åtgärder mot vissa former av dumpingexport redan innan en sådan export har medfört nedpressning av det inländska priset till den nedre prisgränsen. Detta innebär, att avsteg skall få göras från principen, att ingrepp i prisbildningen icke skall vidtagas, så länge det inländska priset ligger mellan prisgränserna och ingen av de särskilda spärreglerna har trätt i funktion. Det framhålles, att om ett ingripande icke sker mot sådan dumping, som man icke har tagit hänsyn till vid avgiftsbestämningen, jordbrukets risker skulle öka, samtidigt som dess möjligheter att utnyttja uppåtgående utlandspriser minskades. Enligt min uppfattning är det icke oförenligt med det nya prissättningssystemet att möjlighet lämnas Kungl. Maj:t att ingripa mot sådan dumping, som här avses. Jag anser mig därför kunna till alla delar biträda vad nämnden i sin skrivelse föreslagit rörande förevarande spörsmål. Det bör sålunda bl. a. åligga jordbruksnämnden att, därest dumping konstateras föreligga, pröva dennas beskaffenhet, omfattning och sannolika verkan samt, efter samråd med generaltullstyrelsen och kommerskollegium, i den mån så finnes påkallat till Kungl. Maj:t in-

komma med förslag till lämpliga motåtgärder. Det bör därefter ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall avgöra, huruvida några åtgärder bör vidtagas. Befinnes sådana vara påkallade, är det dock angeläget, att de icke äger bestånd längre tid än som är nödvändigt för att uppnå den avsedda verkan. Vid dylika ingrepp måste givetvis beaktas, att nödig hänsyn tages till de internationella förpliktelser, som vårt land i andra sammanhang kan ha iklätt sig.

Innan det nya systemet hunnit prövas, föreligger särskild anledning att noggrant följa importutvecklingen. Det har därför ansetts lämpligt att till en början tillämpa ett formellt licenstvång — givetvis utan någon kvantitativ reglering — i fråga om vissa varor, beträffande vilka speciell anledning finnes att befara dumping. Vidare har ansetts självklart, att jordbruksnämnden skall äga att framdeles vid behov tillfälligtvis införa sådant formellt licenstvång, exempelvis i syfte att vid misstanke om dumping lättare kunna pröva förhållandena och följa utvecklingen. Även enligt min uppfattning är det angeläget, att man i sådana situationer som de nyss angivna skall kunna få snabb och säker information rörande utvecklingen på importområdet i fråga om viss eller vissa varor. Jag finner mig därför böra förorda, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden skall äga införa dylikt formellt licenstvång utan kvantitativ reglering.

Vad jordbruksnämnden föreslagit rörande registrering av importen kan jag i huvudsak biträda.

Sammanfattning av förhandlingsresultatet

Jordbruksnämnden

Vid det slutliga ställningstagandet till mittpriserna, prisgränserna och införselavgifterna för de i regleringssystemet ingående produkterna har som förut nämnts två omständigheter tillmätts avgörande betydelse, nämligen jordbruksbefolkningens inkomstläge och det genomsnittliga importskyddet vid ingången till det nya systemet. I fråga om inkomstläget har, såsom framgått av den föregående redogörelsen, de verkställda utredningarna givit vid handen, att några större förskjutningar i inkomstlikställigheten icke föreligger vid normal produktionsvolym och nu gällande priser jämfört med det läge, som rådde, då jordbruksprisutredningen slutförde sina undersökningar. Jordbruksnämnden upplyser, att man med stöd härav vid förhandlingarna mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation enats om att de förändringar i prisrelationerna mellan olika produkter, som ansetts böra vidtagas, icke skall medföra någon nämnvärd allmän höjning eller sänkning av den genomsnittliga producentprisnivån per den 1 september 1956, då systemet träder i kraft, jämfört med den nivå, som avsetts med jordbruksprisöverenskommelsen hösten 1955.

Tabell 9. Översikt över de i regleringssystemet ingående viktigare produkterna

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
Vete	37—47 kr/dt	42 kr/dt	Odlarpris för normalkvalitet på prisort vid inlösen den 1 april	7 kr/dt	högst 5 kr/dt (förmalningsavgift)	3 kr/dt högre än övre prisgränsen	Inlösenpris fastställes av Svensk spannmålshandel och skall principiellt motsvara världsmarknadspriset med tillägg av importavgiften. Vid stort exportöverskott kan priset bli lägre. Inlösenpriset får stödjas genom inmalningstvång, om så behöves.
Råg	33—43 kr/dt	38 kr/dt	Odlarpris för normalkvalitet på prisort vid inlösen den 1 april	7 kr/dt	högst 5 kr/dt (förmalningsavgift)	3 kr/dt högre än övre prisgränsen	Samma utformning som för vete.
Mjöl och gryn av vete och råg				10,50 öre/kg	Kompensationsavgift		Kompensationsavgiften motsvarar förmalningsavgift omräknad efter graden av utvunnet mjöl.
Ärter				6 öre/kg			
Bönor				20 öre/kg			
Korn	29—39 kr/dt	34 kr/dt	Genomsnittet av lantbruksförbundets noteringar på olika orter för foderkorn	5 kr/dt			Samma importavgift för sorghum, tapioka, kli av alla slag, sockersnitzel, betfor och hirs. 1 kr/dt lägre avgift för melass.
Havre	27—37 kr/dt	32 kr/dt	Genomsnittet av lantbruksförbundets noteringar på olika orter för vit foderhavre	5 kr/dt			
Malt				6,50 öre/kg			
Mjöl och gryn av korn				8 öre/kg			

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
Mjöl och gryn av havre				9 öre/kg			
Majs och oljekraftfoder				Rörliga avgifter			
Hampfrö				20 öre/kg			
Matpotatis (ej färsk)	25—34 öre/kg	29,50 öre/kg	Lantbruksförbundets stockholmsnotering för ordinär matpotatis av sortklass I.	7, 7, 6 öre/kg[2] 1/7—15/1 5, 5, 5 öre/kg[2] 16/1—30/6			Samma importavgift för fabriks- och utsädespotatis. Därest övre eller nedre prisgränsen för matpotatis över- respektive underskrides, får beträffande fabriks- och utsädespotatis vidtagas åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma när prisgräns över- eller underskrides
Finmalen, torkad potatis (potatispulver) samt potatisflingor				40 öre/kg			
Potatisstärkelse	78—101 öre/kg[1]	89,25 öre/kg	Pris för kvalitet extra prima, fritt stärkelseföreningens lager i lånesäck av jute	27, 25, 23[2] öre/kg	kompensationsavgift 4 öre/kg (motsvarar tillverkningsavgift av 5 öre/kg ren stärkelse)		Samma importavgift för ris- och vetestärkelse. Kompensationsavgift utgår ej för nu nämnda varor
Majsstärkelse				35 öre/kg			Samma avgift för »annan stärkelse» (tapiokastärkelse m. m.) manioka och arrowrot samt härav framställt mjöl, även- som gryn av andra vegetabilier än spannmål. Därest övre eller undre prisgränsen för potatisstärkelse över- respektive underskrides, får beträffande majsstärkelse, stärkelsesirap, druv- och stärkelsesocker samt

[1] Frågan huruvida importavgiftens avtrappning bör föranleda sänkning av prisgränserna under andra och tredje året har hänskjutits till Kungl. Maj:t. — [2] Importavgift under första, andra respektive tredje regleringsåret.

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
							dextrin och stärkelseklister vidtagas åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma när prisgräns övereller underskrides.
Stärkelsesirap (glykos)				40 öre/kg	Kompensationsavgift — se anmärkningskolumnen		Jämför anmärkning under majsstärkelse. Kompensationsavgift utgår, svarande mot tillverkningsavgiften för potatisstärkelse.
Druvsocker och stärkelsesocker (torrglykos)				45 öre/kg	Kompensationsavgift — se anmärkningskolumnen		Jämför anmärkning under majsstärkelse. Kompensationsavgift utgår, svarande mot tillverkningsavgiften för potatisstärkelse.
Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem o. dyl.; dock icke vara i detaljhandelsförpackningar med en nettovikt av högst 1 kg				40 öre/kg	Kompensationsavgift — se anmärkningskolumnen		Kompensationsavgift utgår för dextrin och stärkelseklister, svarande mot tillverkningsavgiften för potatisstärkelse. Kungl. Maj:t avgör huruvida och i vilken utsträckning kompensationsavgift skall uttagas för övriga varor. Jämför anmärkning under majsstärkelse.
Socker	81—99 öre/kg[1]	90 öre/kg	Fabrikspris, K 5 förpackat i säck, efter avdrag av kassarabatt	32,0, 31,5, 31,0 öre/kg[2]			Importavgiften för råsocker 8 och för sirap 4 öre/kg *lägre* än för raffinad. För sockerkulör samma importavgift som för raffinad. Importavgiftsmedlen för socker, sirap och sockerbetor tillförs en särskild regleringsfond.

[1] Importgränserna sänks med 1/2 öre andra året och ytterligare 1/2 öre tredje året.
[2] Importavgift under första, andra, respektive tredje regleringsåret.

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
Sockerbetor				1,50 öre/kg			Priset på sockerbetor anknyts till fabrikspriset på socker enligt vissa regler. Pristillägg utgår ur sockerregleringsfonden. — Importavgiften avser rena betor.
Fettvaror	65—85 öre/kg	75 öre/kg	Odlarpriset på höstrapsfrö med 18 % vattenhalt, beräknat efter vissa regler med utgångspunkt från noteringarna för soja- och jordnötsolja. Oljejabrikerna erlägger betalning för oljeväxtfrö efter dessa noteringar	30 öre/kg för olja och fett (inemot 100 % fetthalt)	Se anmärkn.		Regleringsavgift uttages enligt nu gällande regler men minskas med importavgiften. Produkter, som jämte fett innehåller annan vara, avgiftsbeläggs efter fetthalten. Kungl. Maj:t kan (både för inhemsk och importerad vara) föreskriva tvångsinblandning av olja av svenskt oljeväxtfrö i margarin och liknande fettvara. För margarin och liknande fettvara, vari svensk vegetabilisk olja inblandas enligt föreskrift av Kungl. Maj:t (eller jordbruksnämnden) eller efter frivilligt åtagande, utgår en med 9 öre/kg förhöjd importavgift. För övriga varor, som omfattas av fettvaruregleringen utgår en med 7 öre/kg förhöjd importavgift. Därest övre eller nedre prisgräns för höstraps över- respektive underskrides, får beträffande såväl oljeväxtfrö och vegetabilisk olja som andra fettvaror vidtagas åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma när prisgräns över- eller underskrides.
K-mjölk	45—57 öre/l	51 öre/l	Mejeriernas genomsnittliga partipris till återförsäljare	8 öre/l	Kompensationsavgift, motsvarande		Mittpriset är 3 öre/l högre än nuvarande genomsnittspris. Svenska mejeriernas riksför-

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
					utgående utjämningsavgift för k-mjölk, vilken beräknas bli lägst 7 öre/l efter 1/7 1957		ening har förbundit sig att före den 1 juli 1957 höja priset med endast 1 öre/l. Intill denna tidpunkt lämnas subvention, motsvarande inemot 3 öre/l.
Grädde (även sterilgrädde), 40 %	515—635 öre/kg	575 öre/kg	Partipris i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg	95 öre/kg	Kompensationsavgift motsvarande utgående utjämningsavgift på grädde, f. n. 93 öre/kg 40-%-ig grädde. (Utjämningsavgiften varierar med fetthalten)		Importavgiften regleras efter gräddens fetthalt: lägst 9 men und. 12 % 25 öre » 12 » » 25 % 45 » » 25 » » 35 % 70 » » 35 » » 45 % 95 » » 45 » » 55 % 120 » » 55 » » 65 % 145 » » 65 165 » Så snart priset för 40-%-ig grädde i någon av de angivna städerna befinner sig utanför prisgräns, får åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma vid över- eller underskridande av prisgräns, vidtagas för all grädde.
Smör	610—735 öre/kg	635 öre/kg (ingångspris)	Riksnotering	125 öre/kg		780 öre/kg	
Ost	420—510 öre/kg	465 öre/kg	Vägt medeltal av Riksosts priser vid försäljning till partihandlare av runmärkt helfet (45+) Herrgårdsost och Sveciaost med en ålder av lägst 4 månader	60 öre/kg	Kompensationsavgift motsvarande utgående utjämningsavgift (tillverknings- och försäljningsavgift) f. n. 80 öre/kg		Importavgiften utgår för all ost utom smältost och mesost. För smältost utgår icke importavgift utan endast kompensationsavgift; för mesost utgår endast importavgift av 20 öre/kg.
Torrmjölk, annan än mager	330—450 öre/kg	390 öre/kg	Svenska mejeriernas riksförenings riktpris vid försäljning från fabrikant till grossist i poster om minst 2 500 kg	100 öre/kg			Kompensationsavgift skall icke utgå.

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
Torrmjölk, mager	210—280 öre/kg	245 öre/kg	D:o	100 öre/kg			D:o
Kondensmjölk	145—195 öre/kg	170 öre/kg	Osockrad vara med cirka 8 % fett vid försäljning från fabrik i poster om minst 2 500 kg brutto	40 öre/kg			D:o
Kondensgrädde				Samma importavgift som för färsk grädde (beräknad efter fetthalten)	Samma kompensationsavgift som för färsk grädde		Beträffande särskilda åtgärder, se under grädde.
Glass, glassmassa och glasspulver samt puddingpulver beredda av mjölk och/eller ägg ävensom mjölksocker				25 % av importvärdet			
Nötkött, ostyckat	320—410 öre/kg	365 öre/kg	Slakteriförbundets vägda partipris i Stockholm och Göteborg	75 öre/kg[1]	Kompensationsavgift, motsvarande utgående slaktdjursavgift (i genomsnitt för treårsperioden beräknad till 5 öre/kg)	450 öre/kg	Importavgiften för styckade varor, charkuterivaror, organ och inälvor samt övriga ätbara djurdelar ävensom konserver fastställes, då såväl nötkött- som fläskpriset ligger inom prisgränserna, till ett belopp i öre/kg motsvarande 150 % av det ovägda medeltalet av importavgifterna för nötkött och fläsk. Avgiften blir enligt denna regel 118 öre/kg. Kompensationsavgift skall icke utgå för nu nämnda varor.

[1] Inkl. 5 öre enligt 1955 års riksdagsbeslut.

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgift	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
Kalvkött, ostyckat	380—520 öre/kg	450 öre/kg	D:o	100 öre/kg[1]	Kompensationsavgift motsvarande utgående slaktdjursavgift (sådan avgift beräknas under normala förhållanden icke utgå under treårsperioden)		D:o
Hästkött, ostyckat	255—345 öre/kg	300 öre/kg	D:o	55 öre/kg	D:o		D:o
Fårkött, ostyckat	380—520 öre/kg	450 öre/kg	D:o	100 öre/kg[2]			D:o
Fläsk, ostyckat	365—465 öre/kg	415 öre/kg	D:o	83 öre/kg[3]	Kompensationsavgift, motsvarande utgående slaktdjursavgift (i genomsnitt för treårsperioden beräknad till 7 öre/kg)	510 öre/kg	För fläsk utan huvud 15 öre/kg högre importavgift. I övrigt samma anm. som för nötkött.
Levande storboskap, kalv, får, häst och svin				Se anmärkn.	Se anmärkn.		Samma importavgift och kompensationsavgift som för kött av resp. slag. Djurens levandevikt omräknas till slaktvikt med begagnande av följande procenttal: Storboskap 58 Får 50 Kalv 65 Häst 60 Svin 84

[1] Inklusive 10 öre enligt 1955 års riksdagsbeslut.
[2] » 5 » » » » »

Produkt	Prisgränser	Mittpris	Priset avser	Importavgifter	Övriga avgifter	Gräns för kvantitativ exportreglering	Anmärkning
							Därest prisgräns för kött av visst djurslag över- eller underskrides, får sådana åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid över- respektive underskridande av prisgräns, vidtagas även beträffande levande djur av samma slag.
Fjäderfäkött och levande fjäderfä				20 % av importvärdet			
Ägg	380—470 öre/kg omkr. 1/8-omkr.30/11 330—420 öre/kg omkr.1/12-omkr. 31/7	425 öre/kg 375 öre/kg	Vägt medeltal av Ägghandelsförbundets priser för runmärkta ägg och kronägg till handlande i Stockholm	65 öre/kg			En hopvägning av mittpriserna under de bägge säsongerna på basis av invägningen ger medelpriset 390 öre/kg
Äggprodukter							För äggprodukter har följande avgifter fastställts: heläggsmassa 80 öre/kg heläggspulver 360 » äggulepulver 345 » äggvitepulver o. -kristaller 535 » flytande äggula 95 » » äggvita 70 » Mittpriser och prisgränser har fastställts för alla produkter utom flytande äggula och äggvita.

Tabell 10. Gränsskyddet och totala prisstödet per den 1 september 1956 enligt det nya prissättningssystemet

Varuslag	Produktion enligt normkalkylen 1955/56, milj. kg	Beräknat importpris, öre/kg	Införselavgift		Ytterligare införselavgift enligt 1955 års riksdagsbeslut, öre/kg	Övriga avgifter, öre/kg	Produktionens importvärde, milj. kr (2 × 3)	Motsvarande införselavgiftsvärde		
			öre/kg	i % av importvärdet $\left(\frac{4}{3} \cdot 100\right)$				Enbart importavgift, milj. kr (2 × 4)	Införselavgift + ytterligare avgift enligt 1955 års riksdagsbeslut, milj. kr (2 × [4 + 6])	Samtliga avgifter, milj kr (2 × [4 + 6 + 7])
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Vete	778	35	7	20	—	[1] 5	272	54	54	93
Råg	178	3	7	23	—	[1] 5	55	12	12	21
Matpotatis	750	22,5	6	27	—	—	169	45	45	45
Fabrikspotatis	290	6,9	3,25	47	—	[2] 0,45	20	9	9	11
Socker, raffinerat	293	58	32	54	—	—	170	94	94	94
Höstraps	141	61,5	13,5	22	—	—	87	19	19	19
Smör	95	505	125	25	—	—	480	119	119	119
Ost	52	315	60	19	—	[3] 80	164	31	31	73
Grädde, 40 %	29	382	95	25	—	[3] 93	111	28	28	55
Torrmjölk, fet	5	285	100	35	—	—	14	5	5	5
Torrmjölk, mager	6	140	100	71	—	—	8	6	6	6
Kondensmjölk	4	125	40	32	—	—	5	2	2	2
Ägg	75	295	65	22	—	—	221	49	49	49
Nötkött	90	275	70	25	5	[4] 5	248	63	68	72
Kalvkött	32	340	90	26	10	—	109	29	32	32
Fårkött	2	340	95	28	5	—	7	2	2	2
Hästkött	10	235	55	23	—	—	24	6	6	6
Fläsk	193	315	78	25	5	[4] 7	608	151	160	174

[1] Förmalningsavgift.
[2] Motsvarar tillverkningsavgift.
[3] Motsvarar utjämningsavgift.
[4] Motsvarar slaktdjursavgift.

Gränsskydd	26,1 %	26,7 %	—
D:o exklusive fabrikspotatis, socker samt torr- och kondensmjölk	23,8 %	24,5 %	—
Totalt prisstöd			31,7 %

Jordbruksnämnden framhåller, att möjligheterna att ändra prisrelationerna varit begränsade till följd av att statsmakterna beslutat, att införselavgifterna i regel icke bör överstiga 25 procent av importpriset.

I tabell 9 lämnar jordbruksnämnden en översikt av de mittpriser, prisgränser och införselavgifter m. m., som överenskommits för de i regleringssystemet ingående viktigare produkterna. Beträffande den närmare utformningen av prissystemet hänvisar nämnden till de redogörelser för enskilda varuslag, vilka lämnas i den efterföljande framställningen.

I tabell 10 sammanfattar jordbruksnämnden beräkningar av storleken utav gränsskyddet och det totala prisstödet per den 1 september 1956. Nämnden har därvid medtagit endast de varor, som i större omfattning ingår eller kan tänkas ingå i vår utrikeshandel. Av icke medtagna produkter är konsumtionsmjölken den viktigaste. I fråga om beräkningsmetodiken anför nämnden följande.

Vid beräkningen av gränsskyddet har hänsyn icke tagits till de regleringsavgifter, som avsetts skola utgå för att utjämna producentpriserna inom landet, och icke heller till de avgifter, som skall upptagas för att utjämna exportförlusterna. Dessa avgifter bör enligt statsmakternas beslut (i form av kompensationsavgifter) utgå även på importerade kvantiteter, enär i annat fall gränsskyddet skulle minskas med avgifternas belopp. Gränsskyddet har beräknats enligt jordbruksprisutredningens metod, vilket innebär att införselavgiften har uttryckts i procent av mittpriset minskat med avgiften jämte, i förekommande fall, vissa mindre kostnader, som uppstår sedan varan inkommit i landet. I stort sett ger denna metod samma resultat som om beräkningen gjorts med utgångspunkt från antagna världsmarknadspriser cif svensk hamn.

De av jordbruksnämnden verkställda beräkningarna visar, att det genomsnittliga gränsskyddet per den 1 september 1956 utgör 26,1 procent för de i tabell 10 upptagna varuslagen. I undantagsfall har stödet föreslagits skola bli väsentligt högre än 25 procent. Detta gäller i fråga om fabrikspotatis, socker samt torr- och kondensmjölk. Om man utesluter dessa varuslag vid medeltalsberäkningen, blir det genomsnittliga stödet för de övriga produkterna 23,8 procent. I medeltalsberäkningarna har hänsyn icke tagits till de ytterligare höjningar av införselavgifterna för kött och fläsk, om vilka man enats i det s. k. kompromissförslaget förra våren och vilka sedermera godkänts av statsmakterna. Om man tager med även dessa avgifter, kommer införselavgiftsstödet för samtliga i tabell 10 upptagna varor att utgöra 26,7 procent. Om man vidare utesluter undantagsvarorna (fabrikspotatis etc.) blir det genomsnittliga stödet 24,5 procent.

De s. k. kompensationsavgifterna, vilka svarar mot de interna utjämningsavgifterna för brödsäd, fabrikspotatis, mjölk, grädde och ost samt kött och fläsk, kan enligt nämnden anses ligga utanför den av statsmakterna beslutade 25-procentmarginalen. Från konsumentsynpunkt innebär emellertid flertalet av dessa avgifter, i likhet med de övriga avgifterna, en belastning. Om man inräknar även kompensationsavgifterna, utgör det direkta

totala prisstödet för de i tabell 10 upptagna varuslagen 31,7 procent, om avgiftsskyddet effektivt utnyttjas.

Jordbruksnämnden anför vidare, att härtill kommer de statliga subventioner av delvis social art (framför allt till mjölkproduktionen), som indirekt betalas av alla konsumenter. Vid normal produktion uppgår enligt nämnden samtliga statliga bidrag för mjölkproduktionen (inklusive producentbidrag) till cirka 225 miljoner kronor, varav cirka 100 miljoner kronor i allmänt mjölkpristillägg. Det senare tillägget utgår till alla mejerileverantörer. Av jordbrukets inkomster utom statliga bidrag utgör enligt totalkalkylen per den 1 september 1956 de totala mjölkbidragen 5,3 procent och det allmänna mjölkpristillägget 2,4 procent. Nämnden framhåller, att liknande statliga subventionssystem tillämpas i ett flertal länder och att subventionerna i vissa av dessa länder, t. ex. i England och Norge, är väsentligt större än de svenska i förhållande till produktionens storlek.

Vid sammanvägningen i tabell 10 har som vikter använts den egna produktionen av respektive varuslag vid beräkningen av såväl gränsskyddet som det totala prisstödet. Vid medeltalsberäkning torde det emellertid, anför nämnden, i det senare fallet vara principiellt sett riktigare att i stället utföra vägningen med användning av de inom landet konsumerade kvantiteterna. En förändring av viktsystemet spelar dock mycket liten roll för slutresultatet, enär spridningen i det procentuella stödet för de enskilda produkterna är liten, särskilt om man bortser från undantagsvarorna fabrikspotatis etc. Detta framgår av följande utav nämnden upprättade tablå, där vägningen har utförts enligt båda metoderna.

	Vägning utförd på basis av produktion	konsumtion
Genomsnittligt gränsskydd,[1] procent	26,7	27,2
D:o exkl. fabrikspotatis, socker, torr- och kondensmjölk, procent	24,5	24,6
Totalt prisstöd, procent	31,7	32,1

[1] Inklusive avgifter på kött och fläsk enligt 1955 års riksdagsbeslut.

Resultatet för jordbruket av de ändringar i prisrelationerna mellan olika produkter, vilka man som förut nämnts enats om vid förhandlingarna, belyses av jordbruksnämnden i tabell 11. Nämnden anför, att prisändringarna går i olika riktning och innebär, att den genomsnittliga mittprisnivån per den 1 september 1956 blir i stort sett oförändrad.

Utöver vad som direkt framgår av tabell 11 anför jordbruksnämnden i huvudsak följande.

Priserna på smör och margarin sänkes den 1 september 1956 i partihandelsledet med 45 öre per kilogram. Dessa prissänkningar står i överensstämmelse med det förslag, som jordbruksprisutredningen lade fram och som man även i det s. k. kompromissförslaget förutsatte skola bli förverkligat. Samtidigt med sänkningen av smörpriset sker en höjning av mittpriset på mjölk med 3 öre per liter räknat från nu gällande pris. Höjningen tillför jordbruket kalkylmässigt en större inkomstförbättring än som svarar mot

Tabell 11. Effekten av föreslagna prisförändringar på viktigare jordbruksprodukter

Varuslag	Prisändring, öre/kg	Milj. kr
Råg	+ 1	+ 2
Matpotatis	— 2	— 13
Sockerbetor	[1] + 0,35	+ 7
Socker, raffinerat	+ 3	—
Oljeväxter	+ 2	+ 3
Konsumtionsmjölk	[2] + 3	[3] + 44
Smör	— 45	— 31
Ägg	+ 5	+ 4
Kött och fläsk	[4] —	[4] — 27
Summa	—	— 11
Tillkommer ökade importavgiftsmedel	—	[5] + 15
Totalt	—	+ 4

[1] Efter tillägg vid normal sockerhalt blir prishöjningen 0,39 öre/kg.
[2] Öre per l; beloppet förutsättes i sin helhet bli tillfört jordbruket.
[3] Beloppet fördelar sig på följande sätt:

Konsumtionsmjölk vid mejeri	29	milj. kr
Konsumtionsmjölk utanför mejeri	3	»
Konsumtionsmjölk till hemmaförbrukning	12	»
Summa	44	»

[4] Till grund för uppskattningen har legat följande beräkningar:

Djurslag	Kvantitet, milj. kg	Överenskomna partipriser för 1955/56, öre/kg	Föreslagna mittpriser, öre/kg	Inkomstförändring
Storboskap	88,2	3,89	3,65	— 21,2
Kalv	31,2	4,64	4,50	— 4,4
Får	2,0	5,00	4,50	— 1,0
Häst	10,5	2,79	3,00	+ 2,2
Svin	195,0	4,09	4,15	+ 11,6
Summa	—	—	—	— 12,8

Föreslagna »normala» slaktdjursavgifter med 10 kr för storboskap och 5 kr för svin medför, jämfört med de avgifter som beaktades vid prisuppgörelsen hösten 1955, en sänkning av avräkningspriserna med tillhopa 9,0 milj. kr. Den totala prissänkningen utgör sålunda (12,8 + 9,0 =) 21,8 milj. kr enligt nu anförda beräkningar. Härtill kommer en prissänkning på slakterifett med cirka 10 milj. kr, vilken förutsättes bli till hälften kompenserad genom lokal utjämning av partipriserna på kött och fläsk. Tillsammans med förut angivna prissänkning blir inkomstbortfallet (21,8 + 5 =) i runt tal 27 milj. kr.

[5] Uppskattat belopp *utöver* de medel, som förutsatts bli tillförda jordbruket för att upprätthålla de föreslagna priserna.

inkomstbortfallet till följd av smörprissänkningen. Härvid bör beaktas, att den kontanta inkomstförbättringen på mjölken för helt år räknat utgör endast 32 miljoner kronor. Vidare må beaktas, att den totala kalkylen (för samtliga produkter) blir balanserad.

Det har överenskommits, att den höjning av mjölkpriset med 3 öre per liter, som kommer till uttryck i mittpriset, under tiden den 1 september 1956—den 1 juli 1957 skall ersättas med att jordbruket tillföres medel ur jordbruksnämndens clearingkassa för fettråvaror. För sagda period om 10 månader skall subventionen utgöra 33,33 miljoner kronor.

Jordbrukets organisationer har meddelat, att man har för avsikt att dess-

utom höja priset på konsumtionsmjölk till konsument med 1 öre per liter från den 1 september 1956. Denna höjning är avsedd att ge täckning för en höjning av mejerikostnaderna jämfört med den på hösten 1955 uppgjorda kostnadskalkylen. Från den 1 januari 1956 beräknas denna kostnadsökning uppgå till 7 miljoner kronor per år. (Härtill kommer enligt höstöverenskommelsen vissa lokala prishöjningar, som ännu ej har genomförts.) Organisationerna har å andra sidan utfäst sig att icke låta företaga någon ytterligare höjning av mjölkpriset under tiden fram till den 1 juli 1957, då subventionen bortfaller. Om höjning av priset sker efter sistnämnda tidpunkt utöver den övre prisgränsen, skall en lika stor reduktion ske av det statliga allmänna mjölkpristillägget. För varje öres höjning av det genomsnittliga konsumtionsmjölkpriset utöver 57 öre per liter skall sålunda mjölkpristilläggets totalbelopp sänkas med motsvarande belopp.

I fråga om kött och fläsk medför de föreslagna mittpriserna en sänkning av partiprisnivån för storboskap, kalv och får, medan priserna på häst och svin höjes något. Totalt innebär dessa prisförändringar en inkomstminskning för jordbruket av 12,8 miljoner kronor jämfört med vad som överenskoms hösten 1955 (i förhållande till nu gällande priser blir sänkningen större). Härtill kommer emellertid, som framgår av kommentarerna till tabell 11, en sänkning av avräkningspriserna på grund av att vissa slaktdjursavgifter normalt förutsättes komma att tagas ut. Vidare förutsättes prissänkningen på margarin skola föra med sig en prissänkning på slakterifett, vilken emellertid kan väntas bli delvis kompenserad genom lokal utjämning av partipriserna på kött och fläsk. Det totala inkomstbortfallet för jordbruket å kött och fläsk har med beaktande härav beräknats till i runt tal 27 miljoner kronor.

Det förslag till importavgifter, som här har lagts fram, medför att jordbruket *utöver* de medel, som förutsatts skola tillföras jordbruket för att uppehålla mittprisnivåerna, erhåller ett belopp av cirka 15 miljoner kronor. Beräkningen av detta belopp får betraktas som en mycket grov uppskattning.

De införselavgifter, som beräknas inflyta under ett år vid »normalt» importbehov, uppskattas av jordbruksnämnden till sammanlagt över 70 miljoner kronor. Detta innebär, att summan av införselavgiftsmedlen efter ikraftträdandet av det nya prissystemet kommer att undergå en högst avsevärd ökning i förhållande till de medel, som tidigare influtit. Beloppet kan emellertid, anför nämnden, komma att bli betydligt större eller mindre än nu nämnts, beroende på den inhemska produktionens och konsumtionens utveckling under de närmaste åren. I detta sammanhang erinrar nämnden om att det enligt statsmakternas beslut skall ankomma på Kungl. Maj:t att årligen efter förslag av nämnden meddela föreskrifter rörande den huvudsakliga användningen av införselavgiftsmedlen för det framförliggande året. Nämnden bör därvid i sitt förslag dels redovisa beräkningar rörande storleken av inflytande införselavgifter under sagda år, dels avge förslag rörande den huvudsakliga dispositionen av ifrågavarande medel, dels redovisa utfallet för tilländalupna år ävensom en reviderad beräkning för det löpande året.

I princip skall de inflytande införselavgifterna användas för regleringsändamål på jordbrukets område. För den händelse införselavgiftsmedlen skulle nämnvärt överstiga den totalsumma, som nu kan förutses i normalfallet, torde överskottet enligt jordbruksnämndens åsikt icke böra användas

under den första treårsperioden utan balanseras över till en kommande prissättningsperiod. Det bör enligt nämnden ankomma på statsmakterna att senare besluta om medlens användning under sistnämnda period.

Jordbruksnämnden anför därefter, att den nu träffade överenskommelsen om prisändringar m. m. vid övergången till det nya prissystemet för konsumenternas del innebär övervägande prissänkningar. Detta sammanhänger framför allt med margarinprissänkningen samt prissänkningen på kött och matpotatis jämfört med nu rådande missväxtpriser. Konsumenternas netto av prisändringarna har av nämnden beräknats till ungefär 65 miljoner kronor. Nämnden understryker emellertid, att denna uppskattning endast gäller i det fall den genomsnittliga faktiska producentprisnivån kommer att överensstämma med den genomsnittliga mittprisnivån. Avvikelser kan här uppkomma i båda riktningarna under den kommande treårsperioden, framför allt beroende på prisutvecklingen på utlandsmarknaderna. Enligt statsmakternas tidigare beslut kommer emellertid prisvariationerna att kunna begränsas dels genom de åtgärder, som skall vidtagas för de enskilda produkterna, när priset går utanför prisgränserna, dels genom de ytterligare spärrar — 5- och 6-procentreglerna — som enligt beslutet skall ingå i prissystemet. Beträffande dessa spärregler anför nämnden i huvudsak följande.

I fråga om 5-procentregeln har riksdagen i likhet med departementschefen understrukit, att regelns återverkningar på de verkliga producentpriserna är svåra att bedöma. Riksdagen har därför förutsatt, att Kungl. Maj:t framdeles kommer att ha uppmärksamheten riktad på denna fråga. Vid de nu förda förhandlingarna har spärreglernas verkningar i olika tänkta lägen ingående undersökts. Man har dock enats om att i detta sammanhang icke föreslå någon modifiering av reglerna.

Vid tillämpning av 6-procentregeln skall en producentprisindex användas, vilken enligt statsmakternas beslut i förevarande fall skall justeras för penningvärdets förändringar med användning av socialstyrelsens konsumentprisindex, sedan denna rensats från inverkan av allmän omsättningsskatt eller därmed jämförligt system av punktskatter samt för bostadskostnaderna, så länge bostadsposten i index huvudsakligen återspeglar hyresförändringen i flerfamiljshus. I den vid denna proposition fogade tabellbilagan har nämndens preliminära producentprisindex tagits in (både nominal- och realvärden redovisas). Tills vidare sker övergången till realvärden i denna index medelst tillämpning av konsumentprisindex i oförändrat skick. Sedermera skall penningvärdets förändringar alternativt beaktas i enlighet med statsmakternas beslut.

Jämfört med de priser, som förutsattes vid jordbruksöverenskommelsen hösten 1955, innebär de nu föreslagna mittpriserna en sänkning av prisnivån, vars inverkan på konsumentprisindex av jordbruksnämnden belyses i tabell 12. Av denna framgår, att den sammanlagda indexsänkande effekten kan beräknas till omkring 0,3 procent.

Jordbruksnämnden framhåller, att någon säkerhet för att den genomsnittliga producentprisnivån skall inställa sig på den genomsnittliga mittprisnivån icke föreligger ens om priserna på världsmarknaden fortsättningsvis

Tabell 12. Prisförändringarnas inverkan på konsumentprisindex

Varuslag	Prishöjning (+), prissänkning (—), öre per kilogram	Indexeffekt i procent
Konsumtionsmjölk	+ 1	+ 0,05
Ägg	+ 5	+ 0,01
Socker	+ 3	+ 0,03
Rågprodukter	+ 0,6	+ 0,01
Smör	— 50	— 0,14
Margarin	— 50	— 0,13
Kött och fläsk	— 7,9	— 0,08
Matpotatis	— 2	— 0,04
Summa	—	**— 0,29**

skulle kvarligga på en i stort sett oförändrad nivå. De strukturella förändringar, som kan inträffa i produktionens sammansättning vid det importskydd, som nu föreslagits, har heller icke kunnat bedömas. Det torde bli möjligt att belysa nämnda förhållanden, först sedan man följt den faktiska utvecklingen under någon tid, efter det att det nya systemet trätt i kraft.

Vidare anför jordbruksnämnden, att överenskommelsen mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation icke endast har innefattat beslut om mittpriser, prisgränser och införselavgifter. I överenskommelsen har nämligen därutöver förutsatts, att jordbruket skall erhålla 100 miljoner kronor av statsmedel till en särskild skördeskadefond. Dessa medel avses skola utgöra en grundfond i ett planerat system för reglering av skördeskador (skördeskadeförsäkring eller liknande anordning). Nämnden erinrar härvid om att tanken på att tillskjuta statsmedel till en dylik fond var uppe till diskussion redan hösten 1955, då kompensation lämnades jordbruket för 1955 års missväxt. Nämndens önskemål i detta hänseende kunde då icke tillgodoses av jordbrukets organisationer, enär ett förverkligande av detsamma skulle ha lett till att den kontanta kompensationen för missväxten minskats.

Skördeskaderegleringen kan enligt jordbruksnämnden väntas träda i kraft tidigast fr. o. m. produktionsåret 1957/58, då den särskilt tillsatta skördeskadeutredningen torde ha avslutat sitt arbete. Den nu föreslagna grundfonden ger därför icke något skydd mot en missväxt år 1956. Med hänsyn härtill har nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffat överenskommelse om att 4-procentregeln i modifierad form skall tillämpas för 1956 års skörd. Om kompensation för ett produktionsbortfall utöver 4 procent ej kan erhållas genom prishöjning över mittpriserna, skall statsmakterna lämna kontant ersättning för felande belopp upp till 50 miljoner kronor. Därest en större kontant kompensation skulle bli erforderlig, skall frågan enligt överenskommelsen hänskjutas till Kungl. Maj:t och riksdagen. I händelse av god skörd skall 4-procentregeln icke tillämpas.

Jordbruksnämnden anmäler i detta sammanhang sin avsikt att inom kort låta utföra en normkalkyl för 1956/57. Denna torde enligt nämnden kun-

na begränsas i så måtto, att endast jordbrukets totala inkomster samt inköpen av fodermedel beräknas. Bedömningen av skördeutfallet vid en senare företagen omräkning skall enligt överenskommelsen göras med ledning av en skörderapport per den 31 augusti 1956. Nämnden anför, att det torde få ankomma på statistiska centralbyrån att infordra uppgifter till denna rapport, vilken tidigare icke upptagits i centralbyråns arbetsprogram. Omräkning av kalkylen bör ske endast i den mån så påfordras av jordbrukets organisationer.

Jordbruksnämnden upplyser, att vid behandlingen av den nu återgivna överenskommelsen i nämndens råd ledamöterna av rådet Ida Magnusson, Hjalmar Degerstedt, Thord Wallén samt Anton Johansson förklarat, att de ansåge det mindre lämpligt att tillämpa 4-procentregeln under år 1956, i synnerhet som denna ej skulle gälla vid god skörd. De ansåge i stället, att ett något större belopp borde ställas till förfogande för skördeskadefonden och att eventuella missväxtersättningar år 1956 borde prövas av Kungl. Maj:t och riksdagen i vanlig ordning.

Slutligen erinrar jordbruksnämnden i detta avsnitt om att i propositionen 1955: 198 (s. 126) uttalades, att hänsyn vid framläggandet av konkreta förslag rörande jordbruksregleringen för den närmaste treårsperioden eventuellt kunde behöva tagas även till strävandena för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna. Dessa strävanden torde dock enligt nämndens mening, såvitt angår jordbruksområdet, ännu icke ha medfört resultat av sådan art, att de kan beaktas i förevarande sammanhang. Ett hänsynstagande till de samnordiska intressena finner nämnden emellertid förutsätta, att Kungl. Maj:t och riksdagen, utan hinder av nu beslutade riktlinjer, skall kunna vidtaga de åtgärder, som påkallas för den händelse ett nordiskt samgående på jordbruksområdet framdeles i en eller annan form skulle bli aktuell.

Departementschefen

Utgångspunkten vid bestämmandet av mittpriserna, prisgränserna och införselavgifterna i samband med införandet av det nya prissättningssystemet, nämligen den prisnivå, som kan anses ge jordbruksbefolkningen den avsedda inkomstlikställigheten, har närmare berörts i det föregående. Såsom därvid anförts, bör den överenskomna prisnivån utgöra grunden för detaljutformningen av det nya systemet. De i överenskommelsen angivna mittpriserna, prisgränserna och införselavgifterna har baserats på nämnda prisnivå och synes utgöra en godtagbar lösning av jordbrukets prissättningsfrågor under den treårsperiod, under vilken systemet till en början skall tillämpas. Utformningen av systemet i fråga om de särskilda produkterna kommer att närmare behandlas i de avsnitt, som i det följande kommer att ägnas de olika varuslagen. I detta sammanhang skall jag därför endast beröra vissa i överenskommelsen angivna huvudpunkter.

Enligt 1955 års riksdagsbeslut bör införselavgifterna i regel icke överstiga 25 procent av importpriset. Det gränsskydd, som enligt nyssnämnda överenskommelse avses skola lämnas vid införandet av det nya systemet, har beräknats i genomsnitt uppgå till 26,1 procent för de varuslag, som i större omfattning ingår eller kan komma att ingå i vår utrikeshandel, eller — om hänsyn tages till vissa höjningar av införselavgifterna för kött och fläsk, vilka godtagits genom nämnda riksdagsbeslut — till 26,7 procent. I vissa undantagsfall — nämligen beträffande fabrikspotatis, socker samt torr- och kondensmjölk — föreslås emellertid ett väsentligt högre gränsskydd. Bortser man från dessa varuslag, sjunker enligt nämndens beräkningar det genomsnittliga stödet till 23,8 respektive 24,5 procent.

De i den föregående redogörelsen omförmälda kompensationsavgifterna, som svarar mot de interna utjämningsavgifterna för brödsäd, fabrikspotatis, mjölk, grädde och ost samt kött och fläsk, kan, såsom jordbruksnämnden framhållit, anses ligga utanför den angivna marginalen av 25 procent. Det bör emellertid anmärkas, att flertalet av dessa avgifter kommer att innebära en belastning för konsumenterna. I detta sammanhang bör även nämnas de statliga subventioner av delvis social art, som framför allt utgår till mjölkproducenterna. Vid normal produktion beräknas samtliga statliga bidrag till dessa — inklusive producentbidragen — uppgå till cirka 225 miljoner kronor.

Den träffade överenskommelsen innefattar, såsom jordbruksnämnden anfört, övervägande prissänkningar för konsumenternas del. Deras netto av prisändringarna har uppskattats till omkring 65 miljoner kronor, under förutsättning att den faktiska prisnivån genomsnittligen kommer att sammanfalla med mittprisnivån.

Vid normalt importbehov beräknas årligen i införselavgifter komma att inflyta ett sammanlagt belopp av mer än 70 miljoner kronor, vartill kommer cirka 5 miljoner kronor, motsvarande kompensationsavgifter m. m. Detta innebär en betydande ökning i förhållande till nu inflytande medel. Beroende på den inhemska produktionens och konsumtionens utveckling, kan emellertid beloppet komma att variera högst avsevärt.

Införselavgiftsmedlen skall i princip användas för regleringsändamål på jordbrukets område. Enligt 1955 års riksdagsbeslut skall det ankomma på Kungl. Maj:t att årligen, efter förslag av jordbruksnämnden, meddela föreskrifter rörande den huvudsakliga användningen av dessa medel för det framförliggande året. Därest medlen skulle komma att nämnvärt överstiga den totalsumma, som nu kan förutses inflyta under normala förhållanden, bör i enlighet med nämndens förslag överskottet balanseras över till en följande prissättningsperiod.

Vid behandlingen av propositionen 1955: 198 framhöll jordbruksutskottet (JoU 1955: 39), att det torde vara självklart, att vid en katastrofartad utveckling för jordbruket — exempelvis på grund av missväxt — särskilda stödåtgärder skulle kunna övervägas. Med anledning härav vill jag erinra om att jag år 1953, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, tillkallade särskilda

sakkunniga för att utreda frågan om gottgörelse vid skördeskador. Det har emellertid visat sig, att utredningsuppdraget kräver omfattande specialundersökningar, varför något förslag i ämnet icke kan föreläggas innevarande års riksdag. Jag finner mig dock böra tillstyrka att — i enlighet med vad som förutsatts i den föreliggande överenskommelsen — 100 miljoner kronor av statsmedel skall avsättas till en särskild jordbrukets skördeskadefond för att användas i ett planerat system för reglering av skördeskador. Då en sådan skördeskadereglering kan träda i tillämpning tidigast vid ingången av produktionsåret 1957/58, innefattar överenskommelsen vidare, att den nuvarande 4-procentregeln skall i modifierad form tillämpas i fråga om 1956 års skörd på så sätt att, därest kompensation för ett produktionsbortfall utöver 4 procent icke kan uppnås genom prishöjningar över mittpriserna, statsmakterna skall lämna kontant ersättning för felande belopp, dock högst 50 miljoner kronor. Skulle större kontant kompensation erfordras, avses frågan härom skola bli prövad av Kungl. Maj:t och riksdagen i särskild ordning. Med hänsyn till det nya systemets uppbyggnad skall 4-procentregeln icke tillämpas i händelse av god skörd.

Vad sålunda överenskommits kan jag biträda. Bedömningen av skördeutfallet bör, såsom angives i överenskommelsen, äga rum med ledning av en skörderapport per den 31 augusti 1956. Jordbruksnämnden har anmält sig ha för avsikt att inom kort låta utföra en begränsad normkalkyl för år 1956/57. Omräkning av denna bör ske endast om så påfordras av jordbrukets organisationer.

I propositionen 1955: 198 anförde jag bl. a., att vid prissättningssystemets närmare utformning hänsyn eventuellt behövde tagas till strävandena mot ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna. Såsom jordbruksnämnden framhållit, har sagda strävanden ännu icke medfört resultat av sådan art, att de kan beaktas i förevarande sammanhang. Jag anser emellertid, i likhet med nämnden, att Kungl. Maj:t och riksdagen utan hinder av de beslutade riktlinjerna framdeles bör kunna vidtaga de åtgärder, som påkallas, om ett nordiskt samgående på jordbruksområdet skulle bli aktuellt.

Brödsäd m. m.

Jordbruksnämnden

Försörjningsläget

Försörjningsläget i fråga om brödsäd inom landet under innevarande regleringsår belyses av jordbruksnämnden i följande tablå.

	Vete ton	Råg ton	Summa ton
Lager den 1 september 1955 av gammal skörd			
Beredskapslager	180 000	50 000	230 000
Övriga lager	75 000	30 000	105 000
Totallager av gammal skörd	255 000	80 000	335 000

	Vete ton	Råg ton	Summa ton
Saluöverskott av 1955 års skörd (uppskattning)..	595 000	110 000	705 000
Tillgångar (utom import)	850 000	190 000	1 040 000
Import (beräknad) under tiden den 1 september 1955—den 31 augusti 1956 (utom för foder avsett vete)	5 000	25 000	30 000
Totala tillgångar under innevarande regleringsår	**855 000**	**215 000**	**1 070 000**
Avgår förbrukning			
Handelsförmalning	510 000	135 000	645 000
Försäljning till jordbruket för utsädes- och foderändamål samt svinn	70 000	35 000	105 000
Återstod	**275 000**	**45 000**	**320 000**
Därav beräknat övergångslager den 1 september 1956			
Beredskapslager	130 000	20 000	150 000
Hos kvarnar och handel	60 000	25 000	85 000
Rest = överskott att avsättas genom föreningen Svensk spannmålshandels medverkan.....	85 000	0	85 000

I anslutning till tablån, i vilken kvantiteterna avrundats, lämnar jordbruksnämnden följande kommentarer.

Beredskapslagret bör enligt beslut av riksdagen normalt utgöra 300 000 ton brödsäd men får under vissa förhållanden nedbringas till lägst 150 000 ton. Bristen i beredskapslagret hösten 1955 var förorsakad av att en del i lagret ingående brödsäd av god kvalitet under år 1954/55 ställdes till kvarnarnas förfogande, för att dessa genom blandning i största möjliga utsträckning skulle kunna utnyttja mältningsskadad brödsäd av 1954 års skörd. En komplettering av beredskapslagret med sådan skadad brödsäd ansågs icke böra äga rum annat än i mycket begränsad omfattning.

Den totala lagerbehållningen den 1 september 1955 blev omkring 80 000 ton större än vad som beräknats i nämndens regleringsskrivelse våren 1955, då övergångslagret uppskattades till totalt 255 000 ton (210 000 ton vete och 45 000 ton råg), varav i beredskapslager 205 000 ton (170 000 ton vete och 35 000 ton råg).

Uppskattningen av saluöverskottet av 1955 års skörd har verkställts med ledning av hittills inkomna uppgifter rörande jordbrukarnas leveranser. I importkvantiteten har icke medtagits den rätt betydande import av fodervete, som ägt rum och som närmare redovisas under avsnittet om fodersäd och fodermedel. Det i tablån upptagna importvetet avser normalt förekommande import av huvudsakligen för mannagrynstillverkning avsett hårdvete (s. k. Durum-vete), vilken kvalitet icke odlas i vårt land.

Införselavgiften för vete har under hela regleringsåret varit 10 kronor per deciton. Med hänsyn till de höga priser på Durum-vete, som varit rådande till följd av bristande tillgång i de traditionella exportländerna, har emellertid dispens från avgift lämnats för sådant vete. Även för råg var införselavgiften i början av regleringsåret 10 kronor per deciton men sänktes på grund av stegrade importpriser från den 1 november 1955 till 7 kronor 50 öre och från den 11 januari 1956 till 5 kronor per deciton.

Övergångslagret av brödsäd vid utgången av regleringsåret 1955/56 uppskattas av föreningen Svensk spannmålshandel till sammanlagt 235 000 ton brödsäd, innebärande en minskning med 100 000 ton i förhållande till ingångslagret. Av minskningen hänför sig 80 000 ton till beredskapslagret, som beräknas bli reducerat till minimikvantiteten genom nettoförsäljning av 50 000 ton vete och 30 000 ton råg. Denna försäljning har betingats dels av önskvärdheten att hålla lagret fritt från brödsäd av mindre tillfredsställande kvalitet, dels av nödvändigheten att omsätta i lagret ingående brödsäd av äldre skördar. Av den försålda kvantiteten har cirka 30 000 ton efter denaturering ställts till förfogande för utfodringsändamål. Med hänsyn till den kvantitativt svaga skörden har någon återinläggning icke ansetts befogad.

Av det till 85 000 ton beräknade överskottet av vete har hittills (t. o. m. mars månad 1956) omkring 55 000 ton sålts för export. Härav har cirka 30 000 ton utgjorts av för utsädesändamål avsett vårvete till Frankrike, medan resterande 25 000 ton utgjorts av i huvudsak till Västtyskland levererad kvarnvara. Någon exportförsäljning av råg har icke ägt rum och väntas icke heller komma att ske. Föreningen Svensk spannmålshandels kostnader för avsättning av hela överskottet, 85 000 ton vete, beräknas av föreningen komma att uppgå till sammanlagt omkring 10 miljoner kronor. Att kostnaderna icke väntas bli större beror på att exporten av utsädesvårvete icke medfört några egentliga förluster samt på att överskottskvantiteterna blivit mindre än vad som ursprungligen beräknades. För täckande av sina kostnader disponerar föreningen förmalningsavgiftsmedel ävensom influtna införselavgiftsmedel, sammanlagt beräknade till 36 miljoner kronor. Beräknat överskott, cirka 26 miljoner kronor, skall avtalsenligt överföras till stiftelsen Spannmålshandelns konjunkturutjämningsfond. Till fonden har tidigare inlevererats cirka 10 miljoner kronor, utgörande överskott på föreningens verksamhet under regleringsåret 1954/55. Vid ingången av regleringsåret 1956/57 kan sålunda fonden beräknas disponera sammanlagt omkring 36 miljoner kronor.

Vad därefter angår det sannolika utfallet av 1956 års brödsädsskörd vid normala väderleksförhållanden anför jordbruksnämnden följande beräkningar.

Beträffande 1956 års brödsädsskörd har följande beräkning gjorts med utgångspunkt från de höstsådda arealerna — 273 000 hektar höstvete och 123 000 hektar höstråg — och under antagandet, att vårvetearealen blir 190 000 hektar och arealen vårråg 3 000 hektar. Om utvintringen av höstsäden blir av normal storleksordning (8 procent för höstvete och 4 procent för höstråg) och skördeutfallet per hektar normalt (höstvete 2 600, vårvete 2 150, höstråg 2 200 och vårråg 1 350 kilogram per hektar), skulle den sammanlagda veteskörden uppgå till i runt tal 1 050 000 ton och rågskörden till cirka 260 000 ton. Efter avdrag för lagringsförluster (2 procent) samt avrens och utfodring (vete 6 procent och råg 10 procent) ävensom utsäde (95 000 ton vete och 25 000 ton råg) skulle för försäljning och löneförmalning återstå cirka 870 000 ton vete och 205 000 ton råg. Då det inhemska konsumtionsbehovet kan uppskattas till omkring 550 000 ton vete och 150 000 ton råg, skulle vid här gjorda antaganden uppstå ett överskott av 1956 års brödsädsskörd av 320 000 ton vete och 55 000 ton råg.

I anslutning till dessa uppgifter framhåller jordbruksnämnden, att brödsädsarealerna i de beräkningar av jordbrukets totala intäkter och kostnader under treårsperioden 1956/57—1958/59, som gjorts av den förut omförmäl-

da beredningsdelegationen, antagits bli något mindre under åren 1957 och 1958 än under år 1956. Man har med hänsyn härtill för hela treårsperioden uppskattat kvantiteterna för avsalu och löneförmalning till i medeltal 834 000 ton vete och 193 000 ton råg per år, vilket skulle innebära ett överskott av 284 000 ton vete och 43 000 ton råg per år. Nämnden anmärker emellertid, att någon säker grund för att antaga att brödsädsarealen kommer att minska icke finnes.

Såsom jordbruksnämnden anfört, torde beredskapslagret vid det nya prisregleringssystemets införande komma att uppgå till endast 150 000 ton och bristen — jämfört med normalt beredskapslager — likaledes 150 000 ton, torde komma att fördelas på 80 000 ton vete och 70 000 ton råg. Räknar man med att beredskapslagret vid treårsperiodens slut kommer att uppgå till 225 000 ton (175 000 ton vete och 50 000 ton råg), minskar det överskott, som genom export eller på annat sätt behöver avsättas av föreningen Svensk spannmålshandel. Föreningen skulle i sådant fall, anför nämnden, med utgångspunkt från beredningsdelegationens beräkningar under hela treårsperioden behöva bestrida kostnaderna för avsättning av sammanlagt (3 × 284 000 — 45 000 =) 807 000 ton vete och (3 × 43 000 — 30 000 =) 99 000 ton råg eller i medeltal omkring 269 000 ton vete och 33 000 ton råg per år.

Det nya prisregleringssystemet

Vete och råg. I fråga om det nya prisregleringssystemet lämnar jordbruksnämnden följande sammanfattning av redan beslutade grundregler.

Riksdagens beslut hösten 1955 rörande det nya prisregleringssystemet innebär i fråga om brödsäd, att importen skall vara fri och att det inhemska priset i princip skall skyddas genom en fast införselavgift. Föreningen Svensk spannmålshandels ensamrätt till import och export skall i samband därmed upphöra. Vad nu sagts gäller, så länge det inhemska priset ligger mellan de prisgränser, som enligt beslutet skall fastställas. Dessa gränser skall ligga ± 12 procent från mittpriset.

Med hänsyn till utbudens koncentration till några få månader på hösten skall emellertid föreningen Svensk spannmålshandel den 1 april eller annan lämplig dag på våren inlösa den svenskodlade brödsäden till priser, som föreningen med ledning i första hand av det internationella prisläget för brödsäd har att varje år ange omedelbart före skördens början. Vid bestämmandet av inlösenpriserna måste hänsyn också tagas till den uppskattade storleken av den nya skörden och till de exportförluster, som kan beräknas uppkomma. Genom denna anordning överföres till föreningen risken för att priserna på världsmarknaden under loppet av ett regleringsår kan komma att falla. Föreningen får en motsvarande chans till prisvinst vid stigande prisutveckling. Inlösenpriserna bör, om så erfordras, stödjas genom inmalningstvång. Förutsättningen för att dylikt tvång skall få tillämpas skall dock vara, att inlösenpriserna har bestämts med rimlig hänsyn till utvecklingstendenserna på den internationella marknaden. Så skall anses vara fallet, om beslutet rörande inlösenpriserna biträtts av statens representanter i föreningen. Under angivna förutsättning skall det ankomma på nämnden att i fall av behov tillämpa inmalningstvång för svensk brödsäd för att stödja inlösenpriserna. Inmalningsprocenten skall bestämmas av nämnden efter sam-

råd med föreningen, varvid ett 100-procentigt inmalningstvång om möjligt bör undvikas.

För att finansiera föreningen Svensk spannmålshandels kostnader för avsättning av brödsädsöverskotten skall även i fortsättningen en förmalningsavgift upptagas. I fråga om avgiftens storlek och avtrappning vid stigande producentpris har i enlighet med riksdagens beslut överenskommelse träffats vid de nu förda förhandlingarna.

Jordbruksnämnden övergår härefter till en redogörelse för de vid förhandlingarna med jordbrukets förhandlingsdelegation överenskomna mittpriserna, införselavgifterna m. m. och anför, att enligt den träffade överenskommelsen mittpriset för vete skall vara 42 kronor samt övre och nedre prisgränserna 47 respektive 37 kronor per deciton. Vidare har man för råg överenskommit, att mittpriset skall vara 38 kronor och prisgränserna 43 respektive 33 kronor per deciton. Alla dessa priser avser odlarpriser vid leverans till prisort av brödsäd utav normalkvalitet per den 1 april, vilken dag föreningen Svensk spannmålshandel förklarat sig vilja tillämpa såsom inlösendag. Mittpriset för vete överensstämmer med nu gällande inlösenpris, medan mittpriset för råg ligger 1 krona per deciton högre. Införselavgiften har för såväl vete som råg föreslagits skola fastställas till 7 kronor per deciton, så länge respektive inlösenpriser ligger mellan prisgränserna.

Jordbruksnämnden upplyser, att bestämningen av mittpriset och importavgiften för vete grundats på ett genomsnitt av vissa världsmarknadsnoteringar, omräknade till att avse med svenskt vete jämförlig kvalitet och gällande de senast förflutna tolv månaderna. De noteringar, som härvid främst använts, har varit dels Liverpoolbörsens notering för franskt vete, dels den tyska firman Toepfers notering för amerikanskt Red Winter- och Manitobavete. Mittpriset för råg har beräknats med ledning av de priser, till vilka råg under innevarande regleringsår har kunnat inköpas till Sverige. I samtliga fall har enligt nämnden hänsyn tagits till att under regleringsåret spannmålsfrakterna varit onormalt höga. Sålunda har man antagit, att frakten från Förenta Staterna legat per den 1 september 1955 1 krona 50 öre och per den 1 februari 1956 1 krona 70 öre per deciton över normal fraktnivå.

Enligt den beslutade utformningen av prissättningen på brödsäd skall anpassningen av inlandspriserna till den internationella marknadsutvecklingen ske endast en gång varje år, nämligen vid den tidpunkt, då inlösenpriserna fastställes. Eu konsekvens härav bör, anför jordbruksnämnden, bli att nedre respektive övre prisgränsen icke skall anses under- respektive överskriden, med mindre ett lägre respektive högre inlösenpris fastställts än som motsvarar nedre respektive övre prisgränsen. Härvid förutsättes att inlösenpriset biträtts av statens representanter i föreningen Svensk spannmålshandel. Huruvida och i så fall vilka ingripanden som bör göras vid under- eller överskridande av prisgräns, bör i enlighet härmed — för det kommande regleringsåret — avgöras i samband med eller omedelbart efter inlösenprisets fastställande. Prisbildningen på den svenska marknaden blir före inlösendagen i princip fri. Emellertid bör enligt nämndens mening för-

eningen ha möjlighet att verkställa eventuellt behövliga marknadsregle-rande åtgärder, för det fall odlarpriserna tenderar att understiga en i förhållande till inlösenpriserna skäligt anpassad nivå. Detta kan t. ex. ske genom att föreningen själv verkställer stödköp av brödsäd. Det bör enligt nämnden vidare givetvis stå föreningen fritt att, om så anses lämpligt, träffa överenskommelse med handeln och industrien om viss gemensam prissättning före inlösendagen.

Enligt vid förhandlingarna mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation utförda beräkningar skulle på grundval av förenämnda mittpris och nu rådande världsmarknadspris förlusten vid export av vete uppgå till omkring 11 kronor per deciton. Kostnaderna för export av 269 000 ton vete (d. v. s. det förut beräknade genomsnittliga exportöverskottet) skulle då uppgå till cirka 29,5 miljoner kronor per år. Exportförlusten per deciton vid försäljning av råg kan enligt nämnden vid den antagna världsmarknadsnivån snarast beräknas bli något lägre än för vete. För att täcka kostnaderna för avsättning av 33 000 ton råg torde därför icke behövas mer än i runt tal 2,5 miljoner kronor.

Enligt den träffade uppgörelsen skall förmalningsavgiften vid det överenskomna mittpriset på vete vara 5 kronor per deciton. Denna avgift väntas enligt jordbruksnämnden för helt år — för vete och råg sammanlagt — ge ett belopp av 34 miljoner kronor. Vid det beräknade genomsnittliga exportöverskottet skulle sålunda förmalningsavgiftsmedlen komma att täcka kostnaderna för avsättning av brödsädsöverskottet vid de avtalade mittpriserna.

I anslutning härtill understryker jordbruksnämnden, att förut nämnda beräkningar hänför sig till en relativt osäker prognos, samt anför härom följande.

Kostnaderna för avsättning av brödsädsöverskottet påverkas i mycket hög grad av såväl förskjutningar i arealerna och skördeutbytet som fluktuationer i världsmarknadspriserna. Vidare bör påpekas, att man vid beräkningarna antagit, att någon import av brödsäd icke kommer att ske. Om så skulle bli fallet, ökas exportbehovet och därmed föreningen Svensk spannmålshandels kostnader. Visserligen inflyter genom importen ökade avgiftsmedel, men dessa torde komma att rätt väsentligt understiga de kostnader, som uppstår för avsättningen av det mot importen svarande ökade exportöverskottet. De merkostnader, som kan uppstå till följd av nu nämnda förhållanden, avses skola täckas av medel i Spannmålshandelns konjunkturutjämningsfond, vilken vid det nya systemets ikraftträdande, som förut nämnts, beräknas uppgå till omkring 36 miljoner kronor.

I detta sammanhang anmäler jordbruksnämnden, att föreningen Svensk spannmålshandel i skrivelse till nämnden den 23 mars 1956 (bilaga 7), under hänvisning till vad nyss sagts om verkningarna av en import av brödsäd, understrukit nödvändigheten av att inmalningstvång användes för att förhindra onödig import av brödsäd. Skälen härför sammanfattar nämnden på följande sätt.

Föreningen förordar i sin skrivelse, att sådant inmalningstvång skall sättas i kraft redan vid det nya systemets genomförande och sedan gälla i fort-

sättningen. Om inmalningstvång införes, först sedan behovet härav fullt klarlagts, kan enligt föreningen den situationen uppstå, att stora kvantiteter brödsäd redan införts till landet eller i varje fall kontrakterats för import, innan inmalningstvånget hunnit träda i kraft. Föreningen har under hand påtalat risken för att svenska exportföretag kan komma att genomföra kompensationsaffärer, varigenom de importerar brödsäd, som kan säljas till underpris på den svenska marknaden.

Jordbruksnämnden framhåller för sin del, att enligt riksdagens beslut inmalningstvång får tillgripas, endast om så erfordras för att stödja inlösenpriserna. En bedömning härav måste ske fortlöpande. En förutsättning för inmalningstvång är vidare, att inlösenpriserna bestämts med rimlig hänsyn till utvecklingstendenserna på den internationella marknaden.

Föreningen Svensk spannmålshandel har i sin skrivelse vidare framhållit vikten av att avslutade utlandsaffärer med brödsäd registreras hos föreningen, redan innan de resulterat i faktisk import eller export. Härom anför jordbruksnämnden följande.

Föreningen har åberopat samma skäl, som jordbruksnämnden anförde i sitt yttrande över jordbruksprisutredningens förslag rörande den fortsatta brödsädsregleringen. Nämnden påpekade därvid, att den avsedda effekten av ett inmalningstvång icke kan nås, om man ej har säkerhet för att utländsk brödsäd icke blir föremål för inlösen eller försäljes till kvarn under föregivande av att varan är av svenskt ursprung. Nämnden anförde också, att utländsk brödsäd icke alltid kan okulärt skiljas från svenskodlad vara. Vidare ansåg nämnden, att man genom särskilda åtgärder måste skydda sig mot reimport av svensk brödsäd, för vilken exportbidrag utbetalats. Sådan svensk brödsäd borde i regleringshänseende betraktas som utländsk.

Jordbruksnämnden uppger sig dela föreningens åsikt, att det av angivna skäl blir nödvändigt icke blott att registrera gjorda avslut om import och export utan även att införa någon form av rapporteringsskyldighet vid vidareleverans av importerad brödsäd. Sådan registrering behöves enligt nämndens mening också, för att föreningen skall erhålla en säker statistisk grund för sin verksamhet. Nämnden hänvisar i detta sammanhang till att den i andra avsnitt av sin skrivelse föreslagit vissa åtgärder för registrering av importen, samt anför, att en registrering av exporten lämpligen kan ske i samband med att exportören ansöker om exportbidrag. Nämnden framhåller också, att förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser om prisregleringen för vete och råg ger nämnden befogenhet att utfärda sådana föreskrifter om rapportering vid yrkesmässig handel med brödsäd, som kan finnas erforderliga för att nå nu nämnt syfte.

Föreningen Svensk spannmålshandel har i sin skrivelse tillika föreslagit, att föreningens inlösen av brödsäd i fortsättningen — liksom hittills — skall ske per den 1 april ävensom att prisorterna skall vara oförändrade. Jordbruksnämnden anför, att den för sin del icke har någon erinran häremot, liksom ej heller mot ett i skrivelsen framfört förslag, att särskild prishöjningsavgift skall kunna uttagas för övergångslager vid höjning av inlösenpriset. Författningsmässigt underlag härför finnes i nyssnämnda förordning den 5

juni 1953 (nr 375). Eventuellt inflytande avgiftsmedel bör enligt nämnden ställas till föreningens förfogande, då föreningen själv har att svara för ersättningar, som på motsvarande sätt lämnas, om inlösenpriset sänkes.

I anslutning till vad föreningen anfört, förordar jordbruksnämnden, att föreningen även i fortsättningen skall äga rätt att, i den mån så erfordras och på de villkor, som anges av nämnden, utnyttja sin kredit hos staten för att finansiera spannmålshandlares och kvarnars inköp av brödsäd. Sådant medgivande har av 1955 års riksdag lämnats såvitt angår 1955 års skörd. Nämnden förutsätter, att ramen för statskrediterna och villkoren för deras erhållande skall vara oförändrade.

Jordbruksnämnden övergår härefter till frågan om förmalningsavgiftens avtrappning vid stigande brödsädspris och anför till belysande av denna fråga inledningsvis följande.

Enligt den nu träffade överenskommelsen skall mittpriset för vete vara 42 kronor samt prisgränserna 47 och 37 kronor per deciton. Införselavgiften mellan prisgränserna skall vara 7 kronor per deciton. Producentpriset kan, så länge kvantitativ reglering av utrikeshandeln icke ifrågakommer, förutsättas bli lika med importpriset (inklusive införselavgiften) med avdrag av handelsmarginal (nu beräknad till 1 krona per deciton). Konsumentpriset, d. v. s. vederbörande kvarns kostnad för råvaran vid förmalningen, motsvarar producentpriset med tillägg av handelsmarginal (1 krona per deciton) samt förmalningsavgift.

Mellan prisgränserna kan konsumentpriset variera mellan lägst 43 kronor per deciton (d. v. s. lägsta producentpris 37 kronor + marginal 1 krona + högsta förmalningsavgift 5 kronor) och högst 51 kronor per deciton (högsta producentpris 47 kronor + marginal 1 krona + lägsta förmalningsavgift 3 kronor).

Jordbruksnämnden upplyser därefter, att man vid förhandlingarna enats om att förmalningsavgiften skall sänkas med 50 öre per deciton (d. v. s. till 4 kronor 50 öre per deciton), om inlösenpriset blir 43 kronor per deciton, och därefter med ytterligare 50 öre för varje kronas stegring i inlösenpriset. Avtrappningen skall emellertid upphöra vid en förmalningsavgift av 3 kronor per deciton. Förmalningsavgiften för råg avses alltid skola utgå med samma belopp som för vete. Systemets verkan i fråga om vete belyses av nämnden i följande tablå.

Inlösenpris, kronor per deciton	41	42	43	44	45	46	47
Förmalningsavgift » »	5	5	4,5	4	3,5	3	3
Konsumentpris » »	47	48	48,5	49	49,5	50	51

Jordbruksnämnden framhåller, att systemet givetvis icke innebär en ovillkorlig skyldighet för nämnden att i alla lägen medge ett uttagande av här angivna avgift till fullt belopp. Skulle t. ex. behovet av avgiftsmedel vid felslagen skörd kraftigt minska, kan förmalningsavgiften sättas till lägre belopp, om föreningen Svensk spannmålshandel och nämnden är ense därom. Nämnden anmäler, att vid förhandlingarna förutsatts, att förmalningsavgiften under regleringsåret 1956/57 skall utgå med maximibeloppet 5 kronor per deciton.

Slutligen erinrar jordbruksnämnden om att enligt riksdagens beslut kvantitativa exportregleringar icke bör vidtagas omedelbart, då den övre prisgränsen tangeras, samt att det enligt samma beslut skall ankomma på nämnden att avge förslag angående den prisnivå, vid vilken sådan åtgärd bör övervägas. I anslutning härtill, upplyser nämnden, har man vid överläggningarna enats om att ifrågavarande nivå för vete och råg skall ligga 3 kronor per deciton högre än den övre prisgränsen.

Mjöl och gryn av vete och råg. Jordbruksnämnden erinrar om att riksdagens beslut hösten 1955 innebär, att i fortsättningen införselavgift skall uttagas vid import av mjöl och gryn av vete och råg i stället för såsom hittills tull. Jordbrukspris utredningen föreslog i sitt betänkande, att införselavgiften för nämnda produkter skulle sättas 4 kronor per deciton högre än avgiften för råvaran. Därutöver skulle emellertid — liksom enligt riksdagsbeslutet — uttagas en särskild avgift motsvarande vid importtillfället gällande förmalningsavgift för råvaran (s. k. kompensationsavgift).

Jordbruksnämnden anmäler, att nämnden nu — med hänsyn till tulltaxekommitténs ställningstagande till storleken av ett manufaktureringsskydd, vilket enligt kommittén normalt icke bör utgöra mer än omkring 13 procent av manufaktureringskostnaderna — ansett sig böra föreslå, att införselavgiften för mjöl och gryn av vete och råg skall fastställas till 10 kronor 50 öre per deciton, d. v. s. 3 kronor 50 öre över införselavgiften för vete och råg. Nämnden upplyser, att den i denna fråga haft överläggningar med såväl jordbrukets förhandlingsdelegation som representanter för kvarnindustrien. Även med denna avgift blir manufaktureringsskyddet för en del förädlingsprodukter väl högt (för vetemjöl omkring 18 procent), medan det för andra överensstämmer med tulltaxekommitténs intentioner (för mannagryn cirka 13 procent). Det synes emellertid nämnden av praktiska skäl vara önskvärt att tillämpa samma införselavgift för samtliga ifrågakommande förädlingsprodukter av brödsäd. Det förutsättes, att utöver införselavgiften s. k. kompensationsavgift motsvarande förmalningsavgiften skall komma att uttagas. Denna avgift måste emellertid vara rörlig med hänsyn till eventuella variationer i förmalningsavgiftens storlek och skall i enlighet med riksdagens tidigare beslut grundas på mjölets utmalningsgrad.

Direktiven till föreningen Svensk spannmålshandel m. m. I samband med att föreningen Svensk spannmålshandel hösten 1954 började sin verksamhet utfärdade jordbruksnämnden i enlighet med beslut av 1954 års riksdag direktiv för föreningens verksamhet. Dessa direktiv, som godkänts av Kungl. Maj:t, har med mindre justeringar gällt även för regleringsåret 1955/56. Det nya system för prisregleringen av jordbruksprodukter, som nu genomföres, föranleder vissa ändringar av direktiven, bl. a. med hänsyn till att föreningens ensamrätt till export och import skall upphöra. Nämnden anmäler i detta sammanhang sin avsikt att efter överläggningar med föreningen utarbeta nya direktiv för denna samt underställa Kungl. Maj:t dessa för godkännande.

Det internationella veteavtalet. Sedan någon tid tillbaka pågår en internationell konferens berörande frågan, huruvida och i så fall på vilka villkor det internationella veteavtalet skall fortsätta efter den 31 juli 1956, då det nu gällande avtalet utlöper. Sverige deltager i denna konferens på exportländernas sida. Frågan om veteavtalets fortsatta existens har ännu icke avgjorts, men den svenska delegationen har erhållit instruktioner att anmäla ett positivt svenskt intresse att deltaga i ett nytt avtal såsom exportland. Vid en anslutning från svensk sida till ett sådant avtal uppkommer vissa speciella problem. Härom anför jordbruksnämnden i sin skrivelse i huvudsak följande.

Nu gällande veteavtal innebär i princip att, om världsmarknadspriset för vete överstiger visst fixerat belopp (maximipriset), importländerna kan påfordra att få köpa avtalade kvantiteter till det i avtalet angivna maximipriset. Å andra sidan har exportländerna, när världsmarknadspriset understiger visst belopp (minimipriset), rätt att påyrka, att importländerna köper avtalade kvantiteter till detta minimipris. Spelrummet mellan maximi- och minimipriset uppgår i nu löpande avtal till 50 cents per bushel, vilket motsvarar 9 kronor 50 öre per deciton. Någon större ändring av principerna torde icke vara aktuell i ett eventuellt nytt avtal. Detsamma gäller spänningen mellan prisgränserna. Prisspänningen i ett nytt avtal kan därför väntas bli något mindre än motsvarande prisskillnad mellan övre och nedre prisgränsen för vete i det nya svenska systemet.

Emellertid ligger prisgränserna enligt det internationella veteavtalet betydligt lägre än motsvarande svenska prisgränser. För baskvaliteten, »Manitoba nr I Atlantic» i lager vissa inlandshamnar (Fort William/Port Arthur) vid Övre sjön i Nordamerika, kan prisgränserna omräknade i svenskt mynt beräknas bli omkring 38 respektive 28 kronor 50 öre per deciton. För att få en ungefärlig jämförelse med priset för svenskt vete av normalkvalitet, levererat av odlare till prisort, kan följande kalkyl vara av intresse.

Kostnaderna för transport till tyska hamnar kan för Manitobavetet uppskattas till cirka 9 kronor 30 öre per deciton och för svenskt vete till omkring 3 kronor 10 öre per deciton. Skillnaden i transportkostnad innebär för svenskt vete en förmån av 6 kronor 20 öre per deciton. Västtyskland uppges ha för levererade kvaliteter svenskt vete betalat i genomsnitt 4 kronor 50 öre per deciton lägre pris än vad som samtidigt betalats för Manitoba nr I. Detta belopp bör dragas från fraktskillnaden, varefter återstår 1 krona 70 öre per deciton till förmån för svenskt vete. För att veteavtalets prisgränser skall kunna jämföras med svenska odlarpriser för normalkvalitet skall emellertid frändragas dels cirka 1 krona per deciton motsvarande handelsmarginal, dels omkring 1 krona 70 öre per deciton utgörande tilläggsreglering för vatten- och proteinhalt (4 procent). Man kommer då till att de mot veteavtalets prisgränser svarande svenska odlarpriserna blir omkring 1 krona per deciton lägre än gällande prisgränser för veteavtalets baskvalitet. De förut angivna prisgränserna skulle sålunda till svensk odlare motsvara 37 kronor respektive 27 kronor 50 öre per deciton, vilket i fråga om maximipriset betyder 10 kronor och i fråga om minimipriset 9 kronor 50 öre per deciton lägre priser än de enligt vårt nya inhemska system gällande prisgränserna.

Så länge världsmarknadspriserna håller sig inom ramen för det internationella veteavtalets prisgränser, föreligger för de till avtalet anslutna länderna icke några direkta inköps- eller försäljningsförpliktelser. Avtalet kan icke desto mindre även i dylika lägen ha en viss prisstabiliserande effekt. Först när de fria världsmarknadspriserna över- eller underskrider prisgrän-

serna, inträder de anslutna ländernas skyldigheter respektive rättigheter. De i avtalet intagna kvantiteterna gäller leveranser under ett konsumtionsår (den 1 augusti—den 31 juli). Då det är omöjligt att i förväg avgöra marknadsutvecklingen, blir det av stor vikt för de anslutna länderna att hos veterådet (International Wheat Council i London) låta registrera även sådana transaktioner, som avslutats till »fria» priser mellan prisgränserna. Om så icke sker, riskerar ett importland att tvingas köpa ut hela sin avtalskvantitet till minimipris, även om man dessförinnan redan köpt hela sitt behov från anslutna exportländer. På samma sätt kan ett exportland tvingas sälja sin avtalskvantitet till maximipris, oaktat man redan tidigare till medlemsstater sålt sitt överskott till fria priser inom avtalets prisgränser.

Enligt det nya svenska prisregleringssystemet skall exporten normalt icke vara kvantitativt reglerad, utan det skall stå var och en fritt att verkställa exportförsäljningar. Om Sverige blir medlem i det nya internationella veteavtalet, skall staten garantera att våra förpliktelser fullgöres. I detta sammanhang uppstår flera problem. Om dessa anför jordbruksnämnden följande.

Det blir nödvändigt att genomföra en sådan ordning, att en exportör icke får rätt att verkställa försäljning till ett till veteavtalet anslutet importland liksom ej heller till utomstående land, om varan destineras till deltagarland, med mindre exportören förbinder sig att registrera försäljningen hos veterådet. Enligt nämndens mening bör sådan registrering för Sveriges del lämpligen företagas centralt genom föreningen Svensk spannmålshandel.

Vidare uppkommer frågan, huruvida exportförsäljning till land, som icke är medlem av veteavtalet, skall medges, innan den svenska exportkvoten inom avtalet fullgjorts och registrerats. Att helt kategoriskt hindra sådan export till utomstående länder torde vara mindre välbetänkt. Om man antar, att Sveriges exportbehov av vete blir större än avtalskvantiteten inom veteavtalet, vilket är troligt, kan nämligen i så fall riskeras, att möjligheten till fördelaktiga exportförsäljningar i början av avtalsåret försittes. Lämpligast torde vara, att föreningen Svensk spannmålshandel får bedöma, huruvida, och i vilken omfattning export skall få ske till utomstående länder.

Skulle världsmarknadspriset komma att överstiga maximipriset i veteavtalet, blir följden av ett svenskt deltagande i avtalet, att exportörerna måste sälja till lägre pris än som kan erhållas på den fria marknaden. För den individuelle exportören synes detta icke behöva få några ekonomiska konsekvenser, eftersom han i sådant fall förutsättes komma att erhålla ett motsvarande högre exportbidrag av föreningen Svensk spannmålshandel. Däremot kommer förhållandet att direkt inverka på denna förenings ekonomi och härigenom i andra hand även på det svenska odlarpriset. Det skulle därför kunna rent teoretiskt ifrågasättas, huruvida icke staten borde svara för genom Sveriges deltagande i veteavtalet eventuellt uppkomna merkostnader för föreningen.

Å andra sidan kommer i motsatt fall — om världsmarknadspriset understiger minimipriset inom veteavtalet — exportörerna att kunna erhålla ett högre pris än vad som annars varit möjligt. Detta kommer då att minska föreningen Svensk spannmålshandels förluster till fördel för de svenska brödsädsodlarna.

Jordbruksnämnden upplyser, att nämnden — i anledning av vad som nu anförts ävensom med hänsyn till att förutsättningarna för att världsmark-

nadspriserna skall över- eller understiga respektive prisgränser synes böra betraktas som helt likvärdiga — med föreningen Svensk spannmålshandel träffat överenskommelse om att föreningen själv skall taga såväl de risker som de vinstmöjligheter, vilka kan uppkomma genom Sveriges anslutning till det internationella veteavtalet. Statens förpliktelser enligt avtalet kommer därigenom att överflyttas till föreningen.

Prisfallsersättning till vissa kvarnar

Jordbruksnämnden erinrar om att Kungl. Maj:t enligt riksdagens skrivelse den 27 maj 1955, nr 320, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1955: 180 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner bemyndigats att av anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1954/55 till vissa kvarnar m. fl. utbetala ersättning för prisfall på brödsäd i enlighet med de grunder, som jordbruksutskottet angivit i sitt utlåtande 1955: 25. I nämnda utlåtande har jordbruksutskottet tillstyrkt, att Kungl. Maj:t skall erhålla bemyndigande att till vissa kvarnar och spisbrödsfabriker med kvarnrörelse utbetala prisskillnadsersättning av 2 kronor 45 öre per deciton vete och 5 kronor 95 öre per deciton råg för övergångslager av gammal skörd per den 31 juli 1954 enligt en av nämnden överlämnad förteckning upptagande 165 kvarnföretag. Nämnden framhåller vidare, att den av jordbruksutskottet berörda förteckningen, som upprättades den 12 april 1955, upptog de kvarnar, vilka fram till detta datum hos nämnden sökt kompensation för den höjning av förmalningsavgiften, som trädde i kraft den 1 augusti 1954. Begränsningen av ersättningsmöjligheten till de i förteckningen upptagna företagen har enligt nämnden medfört, att sex kvarnar, vilka först efter den 12 april 1955 inkommit med ansökan om kompensationsersättning, icke erhållit prisskillnadserättning. Enär dessa kvarnar — i likhet med de i förteckningen upptagna — enligt nämndens mening bör komma i åtnjutande av prisskillnadsersättning, hemställer nämnden, att sammanlagt 3 117 kronor 85 öre måtte få utbetalas till dem ur reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Ifrågavarande kvarnar har upptagits i en särskild, till jordbruksdepartementet separat översänd förteckning.

Departementschefen

I fråga om brödsäd innebär 1955 års riksdagsbeslut bl. a., att importen skall vara fri och att det inhemska priset i princip skall skyddas genom en fast införselavgift. Föreningen Svensk spannmålshandels nuvarande ensamrätt till import och export skall i samband därmed upphöra. Det sagda gäller, så länge det inhemska priset ligger mellan vissa prisgränser, vilka skall fastställas till ± 12 procent från mittpriset.

I propositionen 1955: 198 framhöll jag, att ett gränsskydd åt brödsädsodlingen i form av inom vissa gränser fasta införselavgifter kan medföra

vissa icke önskvärda konsekvenser. Jordbrukarna är av olika skäl tvungna att under förhållandevis kort tid efter skörden saluföra sin produktion och har följaktligen icke möjlighet att avvakta den internationella prisutvecklingen. Handeln å sin sida söker givetvis begränsa sina risker i samband med eventuella prisfall på den internationella marknaden och kan därför antagas komma att vid inköp utgå från den mest pessimistiska bedömningen av den internationella prisutvecklingen. Man kan sålunda räkna med att producentpriset i regel kommer att bli lägre än det genomsnittliga importpriset under året jämte införselavgiften. I propositionen föreslog jag därför, att föreningen Svensk spannmålshandel även framdeles skulle fastställa inlösenpriser för vete och råg att gälla exempelvis per den 1 april och att dessa inlösenpriser, om så erfordrades, skulle kunna stödjas genom inmalningstvång. Riksdagen godkände en sådan utformning av systemet.

I den nu föreliggande överenskommelsen föreslås, att mittpriset för vete skall fastställas till 42 kronor per deciton samt den övre och den nedre prisgränsen till 47 respektive 37 kronor per deciton. För råg föreslås mittpriset skola fastställas till 38 kronor samt prisgränserna till 43 respektive 33 kronor per deciton. Alla dessa priser avser odlarpriser för normalkvalitet vid leverans till prisort per den 1 april, vilken dag föreningen Svensk spannmålshandel förklarat sig vilja tillämpa som inlösendag. Vidare föreslås införselavgiften för såväl vete som råg skola fastställas till 7 kronor per deciton, så länge inlösenpriserna ligger mellan prisgränserna. Eftersom anpassningen av inlandspriserna till den internationella marknadsutvecklingen i fråga om brödsäd sker endast en gång årligen, hemställer nämnden, att den nedre respektive övre prisgränsen skall anses under- respektive överskriden, därest det fastställda inlösenpriset, vilket skall ha biträtts av statens representanter i föreningen, ligger utanför prisgränserna. Mot vad sålunda föreslagits, har jag icke något att erinra.

Enligt förut nämnda riksdagsbeslut bör i fråga om brödsäd kvantitativ exportreglering icke vidtagas omedelbart, då den övre prisgränsen tangeras, utan först när det inhemska priset har uppnått en nivå, som något överstiger nämnda prisgräns. Vid prisförhandlingarna har man enats om att den nivå, vid vilken dylika regleringar bör komma i fråga, skall ligga 3 kronor per deciton högre än den övre prisgränsen för respektive vete och råg. Häremot torde icke vara något att erinra.

Föreningen Svensk spannmålshandel har i skrivelse till jordbruksnämnden framhållit nödvändigheten av att inmalningstvång användes för att hindra onödig import av brödsäd. Enligt föreningens uppfattning bör inmalningstvång därför införas redan vid det nya systemets genomförande. Enligt 1955 års riksdagsbeslut skall emellertid inmalningstvång få användas endast i syfte att stödja inlösenpriserna under förutsättning tillika, att dessa priser bestämts med rimligt hänsynstagande till utvecklingstendenserna på den internationella marknaden. Någon ändring av den av riksdagen sålunda intagna ståndpunkten finner jag mig icke böra föreslå utan anser,

att en bedömning av behovet utav inmalningstvång måste ske fortlöpande. Vad föreningen anfört, torde därför icke böra föranleda någon åtgärd.

I propositionen 1955: 198 anförde jag vidare bl. a., att enligt jordbruksnämnden viss risk förelåg för att utländsk brödsäd eller svensk brödsäd, som efter export återinfördes, skulle utbjudas till inlösen. Jag ansåg, att det borde ankomma på nämnden att närmare undersöka detta spörsmål samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om åtgärder för att hindra, att inlösen av sådan vara skulle kunna äga rum. Nämnden har nu meddelat, att föreningen Svensk spannmålshandel i sådant hänseende anser det vara nödvändigt, att avslutade utlandsaffärer med brödsäd registreras redan innan de utmynnat i faktisk import eller export. Nämnden delar föreningens åsikt, att ej blott gjorda avslut om införsel och utförsel bör registreras utan även någon form av rapporteringskyldighet vid vidareleverans av importerad brödsäd bör införas. Därvid påminner nämnden om att den i andra avsnitt av sin skrivelse föreslagit vissa åtgärder för registrering av import. Nämnden framhåller, att en registrering av export lämpligen bör ske i samband med att exportören ansöker om exportbidrag. Vad nämnden sålunda anfört, kan jag biträda. I den mån annan registrering eller rapportering prövas erforderlig, äger nämnden meddela föreskrift därom med stöd av förut nämnda förordning den 5 juni 1953 (nr 375). I likhet med nämnden anser jag vidare, att särskild prishöjningsavgift bör kunna uttagas för övergångslager vid höjning av inlösenpriset och att härigenom inflytande medel bör ställas till förfogande för föreningen, vilken själv bör svara för ersättningar, som på motsvarande sätt lämnas, om inlösenpriset sänkes.

De kostnader, som föreningen Svensk spannmålshandel får vidkännas för avsättningen av uppkommande överskott på brödsäd, avses även i fortsättningen skola bestridas bl. a. genom att en förmalningsavgift uttages för såväl vete som råg. Enligt nyssnämnda överenskommelse föreslås avgiften skola anknytas till vetepriset samt utgå med maximibeloppet — 5 kronor per deciton — vid ett inlösenpris, som är lika med eller lägre än mittpriset. Avgiften avses, då priset på vete ligger högre än mittpriset, skola sänkas med 50 öre per deciton vid ett inlösenpris av 43 kronor per deciton och därefter med ytterligare 50 öre för varje kronas stegring av inlösenpriset, dock att den lägst skall utgå med 3 kronor. Vid prisförhandlingarna har förutsatts, att avgiften under regleringsåret 1956/57 skall utgå med maximibeloppet, 5 kronor per deciton.

Vad sålunda överenskommits torde böra godkännas. Jag vill dock i likhet med nämnden framhålla, att det givetvis icke skall föreligga någon ovillkorlig skyldighet att i alla lägen medge att förut angivna förmalningsavgifter helt uttages. Minskas t. ex. på grund av felslagen skörd behovet av avgiftsmedel, bör förmalningsavgiften efter samråd med föreningen Svensk spannmålshandel kunna fastställas till lägre belopp.

Förslaget att införselavgiften för mjöl och gryn av vete och råg skall fastställas till 10 kronor 50 öre per deciton finner jag mig kunna biträda. Utöver denna avgift bör uttagas en kompensationsavgift, motsvarande den utgående förmalningsavgiften.

I enlighet med beslut av 1955 års riksdag har föreningen Svensk spannmålshandel av Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att med anlitande av den till föreningens förfogande ställda rörliga krediten i riksgäldskontoret i viss omfattning finansiera omhändertagandet av 1955 års brödsädsskörd. Jordbruksnämnden har hemställt, att föreningen skall erhålla bemyndigande att på oförändrade villkor få anlita sagda statskredit för att i viss omfattning finansiera omhändertagandet även av 1956—1958 års brödsädsskördar. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde Kungl. Maj:t böra få lämna föreningen det begärda bemyndigandet. Jag förutsätter därvid, att de av 1954 års riksdag godtagna bestämmelserna för tillhandahållande av dylik kredit iakttages och att formerna i övrigt för finansieringen fastställes efter överläggningar med nämnden och riksgäldskontoret.

Jordbruksnämnden har i förevarande sammanhang anfört, att de kvarnar och spisbrödsfabriker med kvarnrörelse, som hos nämnden före den 12 april 1955 sökt kompensation för den höjning av förmalningsavgiften, som ägde rum den 1 augusti 1954, i enlighet med beslut av 1955 års riksdag erhållit prisskillnadsersättning för övergångslager av gammal skörd per den 31 juli 1954. Sex kvarnar, vilka först efter den 12 april 1955 inkommit med ansökan om kompensation, har emellertid icke kommit i åtnjutande av dylik ersättning. Sammanlagt uppgår deras anspråk till 3 117 kronor 85 öre. Nämnden hemställer nu, att ur reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område prisskillnadsersättning måtte få utbetalas till de sex kvarnar, enligt en av nämnden överlämnad förteckning, som således icke tidigare erhållit ifrågavarande ersättning. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde det efter Kungl. Maj:ts bemyndigande få ankomma på jordbruksnämnden att till ifrågavarande kvarnar utbetala de ersättningar, som sålunda må utgå, ur det å riksstaten för budgetåret 1955/56 upptagna reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Vad jordbruksnämnden anfört och föreslagit för det fall att Sverige skulle komma att ansluta sig till ett eventuellt nytt internationellt veteavtal kan jag biträda.

Nämndens framställning i övrigt angående brödsädsregleringen finner jag mig kunna lämna utan erinran.

Fodersäd och andra fodermedel m. m.

Jordbruksnämnden

Försörjningsläget m. m.

I fråga om det inhemska försörjningsläget för fodersäd och andra fodermedel under innevarande regleringsår samt beträffande prisutvecklingen m. m. inom och utom landet för dylika varor lämnar jordbruksnämnden i sin skrivelse följande redogörelse.

På grund av den svaga svenska skörden har tillgången på inhemsk fodersäd under innevarande regleringsår varit än mer otillräcklig än under närmast föregående år. Medan importbehovet normalt beräknas till endast cirka 40 000 ton majs, 35 000 ton vetekli och 125 000 ton oljekraftfoder (inklusive inhemsk tillverkning ur importerade råvaror), uppskattas importen under 1955/56 till 390 000 ton fodersäd (40 000 ton majs, 120 000 ton sorghum, 155 000 ton korn, havre och blandsäd samt 75 000 ton fodervete), 65 000 ton vetekli, 30 000 ton sockersnitsel och 170 000 ton oljekraftfoder. Dessutom har, huvudsakligen genom Svenska sockerfabriksaktiebolagets försorg, importerats cirka 34 000 ton melass. Sammanlagt kan beräknas, att importen av fodersäd och andra här nämnda fodermedel innevarande regleringsår kommer att omfatta omkring 475 miljoner foderenheter mera än normalt. Härtill kommer omkring 30 000 ton icke kvarnduglig inhemsk brödsäd, som ställes till förfogande för utfodringsändamål.

Priserna på den internationella marknaden har under löpande regleringsår varit mycket fasta, särskilt i jämförelse med brödsädspriserna. Havre var på utlandsmarknaden länge dyrare än korn, och importpriset för vetekli var en tid högre än det pris, till vilket fodervete utbjöds från Frankrike.

Världsmarknadspriserna och knappheten på inhemskt foder har givetvis påverkat den inhemska marknadsutvecklingen. Någon införselavgift vid import av fodermedel har icke uttagits annat än för majs och sockersnitsel samt i början av regleringsåret för melass. (Härvid bortses från en i prohibitivt syfte fastställd införselavgift för oljekraftfoder av raps, rybs och senap.) Dessutom har tullfrihet tillämpats för korn ävensom för till foder avsedd brödsäd, som denaturerats vid införseln. Genom uttagande av utförselavgifter har export av fodermedel från Sverige i stort sett helt förhindrats. Odlarpriserna för inhemsk fodersäd har likväl under tiden fr. o. m. september 1955 t. o. m. februari 1956 varit höga. För korn har sagda pris uppgått till i genomsnitt 34 kronor 77 öre och för vithavre till i genomsnitt 35 kronor 39 öre per deciton. Någon prisskillnad mellan vit- och svarthavre har knappast förekommit under nu löpande regleringsår.

De svenska oljefabrikerna har liksom under regleringsåret 1954/55 garanterats avsättning för ur svenskt oljeväxtfrö framvunnet oljekraftfoder genom att föreningen Svensk spannmålshandel enligt avtal med nämnden åtagit sig att omhändertaga sådant oljekraftfoder, som icke kan avsättas direkt på den svenska marknaden. För härigenom eventuellt uppkomna kostnader svarar den s. k. fettclearingkassan. Några avsättningsproblem har hittills icke förelegat.

De av nämnden fastställda partihandelspriserna vid försäljning från oljefabrik av svensktillverkat raps- och senapsmjöl, vilka vid regleringsårets början var 41 respektive 37 kronor per deciton, har fr. o. m. den 1 december 1955 för båda varuslagen varit 40 kronor 75 öre per deciton. Förbrukarpriset för oljekraftfoderblandning har legat 2 kronor 50 öre per deciton högre än det pris, som beräknades i den våren 1955 uppgjorda preliminära jordbrukskalkylen.

Inblandningen i oljekraftfoderblandning av raps- och senapsmjöl har av nämnden varit bestämd till 25 viktsprocent.

Jordbruksnämnden anmäler i detta sammanhang, att den översyn av 1938 års lag om handeln med fodermedel, som nämnden i enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag den 29 september 1950 har att utföra tillsammans med lantbruksstyrelsen, alltjämt pågår under medverkan av ett antal särskilt till-

kallade sakkunniga. Ett på översynen grundat förslag till lagstiftning på området beräknar nämnden skola föreligga färdigt under hösten 1956.

Det nya prisregleringssystemet

Fodersäd, m. m. utom majs. De av riksdagen redan beslutade principerna för prisregleringen i fråga om fodersäd, m. m. utom majs sammanfattar jordbruksnämnden på följande sätt.

Enligt riksdagens beslut hösten 1955 skall mittpriser och prisgränser fastställas för korn och havre. Prisgränserna skall för dessa produkter ligga ungefär ± 15 procent från mittpriset. För andra fodermedel skall mittpriser och prisgränser icke fastställas. Riksdagens beslut innebär vidare, att införselavgifterna för korn och havre skall vara fasta under treårsperioden, så länge de inhemska priserna för samma produkter håller sig inom prisgränserna. För sorghum, tapioka (för foderändamål), melass, sockersnitsel, torkad betmassa, hirs samt kli med undantag av mandelkli skall samma införselavgift utgå som för korn.

Jordbruksprisutredningen föreslog, att mittpriset för korn skulle ligga 8 kronor och mittpriset för havre 12 kronor per deciton lägre än mittpriset för vete. Införselavgiften föreslogs till 4 kronor per deciton.

Jordbruksnämnden anför, att överenskommelsen mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation beträffande nu ifrågavarande varor innebär, att prisgränserna föreslås skola fastställas till för korn 39 respektive 29 kronor per deciton med ett mittpris av 34 kronor per deciton och för havre 37 respektive 27 kronor per deciton med ett mittpris av 32 kronor per deciton. Prisgränserna skall avse genomsnittet av lantbruksförbundets noteringar på olika orter för foderkorn respektive vit foderhavre. Mittpriserna och prisgränserna kommer således att ligga för korn 8 kronor och för havre 10 kronor under mittpriset respektive prisgränserna för vete. Anledningen till den i förhållande till jordbruksprisutredningens förslag minskade spänningen mellan korn- och havrepriset är enligt nämnden, att denna spänning i en fri marknad ansetts normalt vara mindre än vad utredningen räknade med. Införselavgiften för korn, havre, sorghum, kli, sockersnitsel och betfor samt för hirs och tapioka avses i överenskommelsen skola fastställas till 5 kronor per deciton. Den höjning, som skett jämfört med jordbruksprisutredningens förslag, uppger nämnden vara motiverad av att mittpriset för brödsäd höjts. För melass har man däremot — med hänsyn till en med Svenska sockerfabriksaktiebolaget träffad uppgörelse — enats om att föreslå en införselavgift av 4 kronor per deciton.

Majs och oljekraftfoder. Enligt riksdagens beslut hösten 1955 skall rörliga införselavgifter tillämpas för majs och oljekraftfoder. Storleken av avgifterna skall fastställas av jordbruksnämnden. Avgifterna får dock icke bestämmas till belopp, överstigande 25 procent av importvärdet. Skulle undantagsvis högre avgifter vara erforderliga, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av nämnden, besluta därom.

Med hänvisning till avsnittet om oljeväxt- och fettvaruregleringen anför

jordbruksnämnden, att nu gällande inblandningstvång beträffande raps- och senapsmjöl vid framställning av foderblandningar har förutsatts skola bibehållas. Avsättningsgaranti i annan form för oljekraftfoder från inhemsk oljeväxtodling skall emellertid icke lämnas, vilket bl. a. innebär, att clearingkassan för fettvaror i fortsättningen icke skall anlitas för i sammanhanget uppkommande kostnader.

Enligt nämndens förslag bör slutligen liksom hittills tillverkningsavgift — motsvarande införselavgiften — uttagas för oljekraftfoder, som tillverkas inom landet av importerade råvaror.

Förmalningsprodukter av fodersäd, malt m. m. I enlighet med riksdagens beslut hösten 1955 skall några prisgränser icke fastställas för gryn och mjöl av korn och havre eller för förmalningsprodukter av majs, sorghum och hirs. För alla nu nämnda produkter skall införselavgiften fastställas i viss relation till motsvarande avgift för korn respektive havre. Jordbruksprisutredningen föreslog, att införselavgifterna för gryn och mjöl av havre och korn skulle utgå med belopp, som i fråga om havregryn och havremjöl översteg införselavgiften för havre med 8 kronor per deciton samt för kornmjöl och korngryn översteg avgiften för korn med 6 kronor per deciton.

Med utgångspunkt från tulltaxekommitténs allmänna principer för bestämmande av manufaktureringsskydd har jordbruksnämnden och förhandlingsdelegationen enats om att föreslå en reduktion av de utav jordbruksprisutredningen föreslagna införselavgifterna för gryn och mjöl av korn och havre. Införselavgiften för korngryn och kornmjöl föreslås sålunda skola fastställas till 8 kronor per deciton (d. v. s. 3 kronor per deciton över avgiften för korn) samt för havregryn och havremjöl till 9 kronor per deciton (d. v. s. 4 kronor per deciton över avgiften för havre). Nämnden anmäler, att överenskommelsen på denna punkt föregåtts av kontakt med representanter för vederbörande kvarnar.

För förmalningsprodukter av majs, sorghum och hirs finner jordbruksnämnden knappast skäl att uttaga högre avgift än för den obearbetade råvaran. Vid tillverkning av dessa produkter torde det nämligen icke vara fråga om någon egentlig förädling utan snarast om en gröpning eller finmalning, varvid någon särskild avfallsprodukt i form av kli icke ifrågakommer. Nämnden framhåller för övrigt, att tullmyndigheten vid införsel av för foderändamål avsedd gröpad havre enligt uppgift icke tullbehandlar varan som havremjöl utan jämställer den med omalen havre. Överenskommelse har därför träffats om att föreslå, att förmalningsprodukter av majs, sorghum och hirs i avgiftshänseende skall jämställas med den obearbetade råvaran.

Enligt överenskommelsen föreslås vidare, att för människoföda avsedda produkter av majs, s. k. maizenamjöl, icke skall inräknas bland jordbruksregleringsvarorna. Till jordbruksregleringen föreslås däremot skola föras vissa förut ej specificerade fodermedel. Sålunda bör enligt nämndens mening glutenfoder (stat. nr 367), melassfoder (stat. nr 368) och maltgroddar

(ur stat. nr 372) beläggas med samma införselavgift, som vid varje särskilt tillfälle tillämpas för korn. Detsamma bör gälla alla till stat. nr 372 hänförliga, förut ej särskilt nämnda fodermedel, vari vegetabiliska produkter ingår, med undantag dock för foderblandningar, vari oljekraftfoder ingår. För fodermedel av sistnämnda slag bör rörlig avgift tillämpas enligt samma principer, som skall gälla för oljekraftfoder. Nämnden påpekar, att krossad eller gröpad spannmål för foderändamål enligt uppgift av generaltullstyrelsen tulltaxeras under stat. nr 372.

Jordbruksnämnden erinrar vidare om att Sveriges lantbruksförbund i yttrande över jordbruksprisutredningens betänkande hemställde, att malt (stat. nr 195) i fortsättningen måtte ingå i jordbruksregleringen, men att statsmakterna icke tagit ställning till denna fråga utan anmodat nämnden att närmare undersöka densamma. Nämnden anmäler nu, att man vid förhandlingarna blivit ense om att malt bör överföras till jordbruksregleringsvarorna och således fortsättningsvis skyddas genom införselavgift i stället för tull. Med utgångspunkt från att cirka 130 kilogram korn åtgår för framställning av 100 kilogram malt och att införselavgiften för korn kommer att fastställas till 5 kronor per deciton, har införselavgiften för malt fastställts till 6 kronor 50 öre per deciton.

Fraktbidrag för fodersändningar till vissa delar av norra Sverige. I sin framställning rörande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1955/56 behandlade jordbruksnämnden utförligt frågan om fraktbidrag för fodersändningar till vissa delar av norra Sverige. Med anledning härav beslutade 1955 års riksdag, att sådana bidrag — som tidigare utgått vid transporter till praktiskt taget hela Norrland samt vissa angränsande delar av norra Svealand från övriga delar av riket — skulle lämnas endast vid transporter till Norrbottens och Västerbottens län. I samband därmed höjdes det bottenbelopp, som icke skall ersättas av statsmedel, från 1 krona 25 öre till 2 kronor per deciton. Bidragen utbetalas genom föreningen Svensk spannmålshandel, som erhåller ersättning av staten för de utbetalade beloppen ävensom för administrationskostnaderna.

Även om jordbruksnämnden liksom tidigare anser, att anordningen med fraktbidrag helst borde slopas, bl. a. på grund av den förhållandevis betungande administrationen, ifrågasätter nämnden icke nu någon ändring i gällande regler om dylika fraktbidrag till de båda nordligaste länen under regleringsåret 1956/57. Föreningen Svensk spannmålshandel har beräknat kostnaderna för bidragen och administrationen till 1 miljon kronor. Medelsbehovet redovisas under anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Departementschefen

Enligt 1955 års riksdagsbeslut skall mittpriser och prisgränser fastställas för korn och havre. Prisgränserna för dessa produkter skall ligga ungefär ± 15 procent från mittpriset. För andra fodermedel skall mittpriser och

prisgränser icke bestämmas. Ej heller skall prisgränser fastställas för gryn och mjöl av korn och havre utan i stället skall införselavgiften för dessa produkter sättas i viss relation till införselavgifterna för råvaran.

Beslutet innebär vidare, att införselavgifterna för korn och havre skall vara fasta under treårsperioden, så länge de inhemska priserna på dessa varor håller sig inom prisgränserna. För maltkorn och grynhavre skall utgå samma införselavgift, som vid varje särskild tidpunkt tillämpas för foderkorn respektive havre. Samma avgift som för korn skall utgå för sorghum, tapioka (för foderändamål), melass, sockersnitsel, torkad betmassa och hirs samt kli med undantag av mandelkli. För förmalningsprodukter av majs, sorghum och ris skall utgå samma avgift som för gryn och mjöl av korn och havre. I fråga om majs och oljekraftfoder skall rörliga införselavgifter även i fortsättningen användas.

I den föreliggande överenskommelsen har för korn beräknats ett mittpris av 34 kronor med prisgränser vid 39 respektive 29 kronor, allt räknat per deciton och avseende genomsnittet av Sveriges lantbruksförbunds noteringar på olika orter för foderkorn. I fråga om havre föreslås mittpriset till 32 kronor samt prisgränserna till 27 respektive 37 kronor per deciton och avseende motsvarande genomsnittsnotering för vit foderhavre.

Vad sålunda överenskommits synes böra godtagas.

I fråga om införselavgifterna bör enligt överenskommelsen avgiften för såväl korn som havre utgå med 5 kronor per deciton. Av riksdagsbeslutet följer, att samma avgift skall gälla för sorghum, tapioka, sockersnitsel, torkad betmassa, hirs och kli. Beträffande melass innebär överenskommelsen en avvikelse från nämnda beslut såtillvida, att avgiften för denna produkt nu föreslås till endast 4 kronor med anledning av ett därom med Svenska sockerfabriksaktiebolaget träffat avtal.

Beträffande mjöl och gryn av korn och havre föreslås införselavgifter, som vid varje särskild tidpunkt skall överstiga införselavgiften för korn respektive havre med 3 respektive 4 kronor per deciton. — Vad angår förmalningsprodukter av majs, sorghum och hirs avses i överenskommelsen, att införselavgifterna för dessa skall — med avvikelse från riksdagsbeslutet — bestämmas till samma belopp som avgifterna för den obearbetade råvaran. Som skäl härför anföres, att tillverkningen av dessa produkter icke innebär någon egentlig förädling utan snarare en gröpning eller förmalning, varvid någon särskild avfallsprodukt i form av kli icke framkommer. Vidare framhålles, att för foderändamål avsedd gröpad havre av tullmyndigheterna enligt uppgift icke behandlas såsom havremjöl utan jämställes med omalen havre. Enligt överenskommelsen skall vidare för människoföda avsedda produkter av majs, s. k. maizenamjöl, icke inräknas bland jordbruksregleringsvarorna. Däremot föreslås, att malt skall hänföras till dessa och åsättas en införselavgift av 6 kronor 50 öre per deciton.

Vad överenskommelsen sålunda innefattar i fråga om införselavgifter kan jag biträda. Beträffande avgiften å melass får jag erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen 1955: 140 biträtt en överenskommelse mellan nämnden

och Svenska sockerfabriksaktiebolaget, vilken innefattar att införselavgiften för denna vara skall uppgå till 4 kronor per deciton.

Jordbruksnämnden har vidare föreslagit, att tillverkningsavgift, motsvarande införselavgiften, liksom hittills skall uttagas för oljekraftfoder, som tillverkats inom landet av importerade råvaror. Häremot har jag intet att erinra. Till frågan om inblandningstvång beträffande raps- och senapsmjöl torde jag få återkomma i annat sammanhang.

Vad slutligen angår fraktbidragen för vissa fodersändningar till norra Sverige delar jag jordbruksnämndens uppfattning, att någon ändring i de nu gällande bestämmelserna icke bör ske för regleringsåret 1956/57.

Diverse vegetabilieprodukter

Jordbruksnämnden

Ärter, tjänliga till människoföda. I fråga om till människoföda tjänliga ärter, anför jordbruksnämnden, att den svenska odlingen normalt är av sådan storlek, att exportöverskott uppkommer. Då några bidrag vid export icke förekommer och enligt nämndens mening ej heller bör förekomma, påverkas den inhemska prisbildningen som regel i hög grad av de priser, som kan erhållas vid exporten. Nämnden finner det dock i vissa lägen vara av betydelse för odlarna att erhålla ett importskydd och har därför med jordbrukets förhandlingsdelegation överenskommit, att införselavgift bör uttagas vid import av matärter samt att denna avgift bör fastställas till 6 kronor per deciton. Detta skydd torde enligt nämnden i regel motsvara 10 à 15 procent av importpriset.

Bönor, tjänliga till människoföda. Jordbruksnämnden upplyser, att den inhemska odlingen av bruna bönor, som normalt omfattar mellan 1 000 och 2 000 hektar och huvudsakligen är förlagd till Öland och Halland, icke motsvarar konsumtionsbehovet. Som regel erfordras en import av omkring 2 000 ton. För att den svenska odlingen, vilken är särskilt arbetskrävande och därför lämpar sig väl för mindre jordbruk, skall kunna upprätthållas, är det enligt nämndens uppfattning av stor betydelse, att odlarpriset stödes genom importskydd. Överenskommelsen mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation innefattar också förslag om att införselavgift skall uttagas för bönor, tjänliga till människoföda, med 20 kronor per deciton. Denna avgift motsvarar vid ett normalt importpris av 90 kronor per deciton ett importskydd av 22 procent.

Linser. Jordbruksnämnden anför, att linser (ur stat. nr 181), som enligt riksdagens beslut skall ingå bland de varor, vilka omfattas av jordbruksregleringen, med hänsyn till såväl odling som användning närmast är att jämställa med matärter och matbönor. Någon odling av betydelse förekommer dock icke i vårt land och enligt nämndens uppfattning saknas anledning att för varan uttaga införselavgift.

Hampfrö. Hampfrö tulltaxeras under stat. nr 207 — i rubriken raps- och andra oljeväxtfrön — och räknas sålunda som oljehaltigt frö. Emellertid användes hampfrö huvudsakligen i obearbetat skick (t. ex. för utfodring av fåglar). Jordbruksnämnden framhåller, att den svenska hampodlingen, som arbetar under svåra förhållanden, har ett starkt intresse av att även det vid halmskörden framvunna fröet kan avsättas till rimligt pris. Med hänsyn härtill föreslår nämnden i enlighet med vad som överenskommits med förhandlingsdelegationen, att hampfrö skall överföras till den grupp varor, för vilka införselavgift skall uttagas vid import. Avgiften föreslås skola fastställas till 20 öre per kilogram, vilket vid ett normalt importpris av omkring 1 krona 10 öre per kilogram innebär ett gränsskydd av 18 procent.

Jordbruksnämnden föreslår slutligen, att mittpriser och prisgränser icke skall fastställas för de i förevarande avsnitt behandlade diverse vegetabilieprodukterna. Vidare bör Kungl. Maj:t senare, efter förslag av nämnden, besluta om användningen av de medel, som inflyter i form av införselavgifter för matärter, matbönor och hampfrö.

Departementschefen

Vad jordbruksnämnden föreslagit i fråga om diverse vegetabilieprodukter föranleder ingen erinran från min sida. För matärter, matbönor och hampfrö bör sålunda fastställas endast en införselavgift av respektive 6, 20 och 20 öre per kilogram. I fråga om dispositionen av härigenom inflytande medel bör Kungl. Maj:t, efter förslag av nämnden, senare äga besluta.

Potatis och potatisprodukter m. m.

Matpotatis

Jordbruksnämnden

Försörjningsläget m. m.

I fråga om matpotatis anför jordbruksnämnden till en början vissa uppgifter om och synpunkter på produktion, import, marknadsorganisation och kvalitetsfrågor.

Under de sistförflutna två åren har förekommit en förhållandevis stor import av matpotatis. Under år 1955 uppgick denna import, bortsett från färskpotatisimporten, till cirka 100 000 ton. Att matpotatisimporten fått en så stor omfattning har främst berott på att 1954 och 1955 års potatisskördar till följd av ogynnsam väderlek blev kvantitativt svaga samt att den skördade potatisen inom det stora flertalet odlingsområden blev av sämre kvalitet än normalt. Såsom framgår av uppgifter, lämnade i bilaga 2 angående produktionsutvecklingen på jordbrukets område, stannade 1954 och 1955 års potatisskördar vid 1 429 000 ton respektive 1 339 000 ton, medan vad man brukar kalla en normalskörd bör uppgå till 1 700 000—1 800 000

ton. De nämnda årens låga potatisskördar berodde emellertid icke enbart på att hektarskördarna på grund av väderleksförhållandena blev låga, utan också på att potatisarealen successivt nedgått under den senaste tioårsperioden. Potatisarealen, som under krigs- och efterkrigsåren uppgick till cirka 145 000 hektar, har alltsedan år 1951 hållit sig mellan 120 000 och 127 000 hektar. Minskningen torde i främsta rummet få tillskrivas det förhållandet, att potatisodlingen är en av våra mest arbetskrävande grödor och att en ökad mekanisering av odlingsarbetet varit betydligt svårare att genomföra beträffande potatisodlingen än på de flesta andra områden inom jordbruket. På grund av de stegrade arbetskostnaderna och svårigheterna att skaffa arbetskraft har potatisodlingen delvis fått vika för andra, mindre arbetskrävande odlingar.

Den ökade importen kan emellertid icke förklaras enbart av nu nämnda förhållanden utan har till ej oväsentlig del berott på konsumenternas undan för undan stegrade krav på potatis av högre kvalitet än den, som utbjuden svenskodlad potatis i allmänhet uppvisat. Importen av högklassig potatis har ytterligare klargjort, att ur konsumenternas synpunkt sådan potatis är att föredraga framför annan potatis, även om den bättre potatisen betingar ett något högre pris.

Importen har i sin tur aktualiserat det under senare år bedrivna arbetet för att åstadkomma en förbättring av den svenska matpotatisens kvalitet. Sålunda har hushållningssällskapen samt jordbrukets ekonomiska och fackliga organisationer bedrivit en omfattande propaganda för odling och sortering av förstklassig matpotatis. Ävenså har från försäljningsorganisationernas sida vidtagits åtgärder för att genom organiserad uppsamling, sortering och marknadsföring åstadkomma en kvalitetsförbättring å den vara, som saluföres av partihandeln. Kooperativa förbundet och vissa andra företag har likaledes bl. a. genom egna kontraktsodlingar medverkat i strävandena att höja den svenska matpotatisens kvalitet. En statlig utredning har vidare tillsatts för att verkställa en översyn av den svenska matpotatisodlingen och av potatishandelns organisation. Även om man kan hysa förhoppningar om att det nu pågående arbetet skall ge ett tillfredsställande resultat, kommer omställningen av den svenska matpotatisodlingen säkerligen att taga ganska lång tid i anspråk.

Jordbruksnämnden framhåller därefter, att riktpunkten vid bestämmande av gränsskyddet för matpotatis bör vara dels att främja strävandena att få fram en kvalitetsförbättring på den svenska potatisen, dels att tillgodose konsumenternas intresse av att priset på kvalitetspotatis hålles på en rimlig nivå. På längre sikt bör målet vidare vara, att vårt land skall kunna bli i stort sett självförsörjande även beträffande matpotatis av god kvalitet. Inom stora delar av jordbruket utgör potatisen en viktig och lämplig gröda i växtföljden, och potatisodlingen är dessutom av stor betydelse för de mindre och medelstora jordbrukens lönsamhet. Det är dock icke möjligt att genom fasta importavgifter förhindra tillfälliga prisfall under försäljningssäsongen, beroende på att potatisen i motsats till flera andra grödor icke kan lagras från ett år till ett annat. Om överskotten på potatis i exportländerna under våren är stora, kan importpriserna lätt sjunka till en mycket låg nivå. I anslutning härtill erinrar nämnden om att departementschefen i propositionen 1955: 198 angående den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter fann sist anförda synpunkt i och för sig tala mot

att skyddet för matpotatisodlingen lämnades i den av jordbruksprisutredningen föreslagna formen. Med hänsyn till önskvärdheten av att det föreslagna systemet icke skulle brytas genom att undantag gjordes för enstaka produkter föreslogs emellertid, trots angivna betänkligheter, att gränsskyddet för matpotatis liksom för andra jordbruksvaror skulle lämnas i form av en inom vissa prisgränser fast importavgift, vilket också blev riksdagens beslut.

Det nya prisregleringssystemet

Mittpriser och prisgränser. Jordbruksnämnden erinrar om att jordbruksprisutredningen föreslog, att prisgränserna för matpotatis skulle fastställas med utgång från Lantbruksförbundets stockholmsnotering för »prima välsorterad matpotatis» av sortklass I (sorterna Bintje, King Edward och Magnum Bonum). Denna notering utgjorde för år 1954/55 omkring 28—29 öre per kilogram. Under de två föregående åren var noteringen under september —januari avsevärt lägre men steg därefter till ungefär samma nivå som år 1955 eller högre. Prisgränserna för matpotatis borde enligt utredningens förslag fastställas till ± 15 procent av mittpriset. Med ledning härav ansåg utredningen prisgränserna lämpligen kunna anges till 25 respektive 34 öre per kilogram fritt Stockholm.

Vidare anför jordbruksnämnden, att matpotatispriset i årets höstkalkyl upptagits till 24 öre per kilogram. I kalkylpriset inbegreps därvid även färskpotatisen. (I samband med skördeskadekompensationen hösten 1955 höjdes senare detta pris till 26 öre per kilogram.) Frånräknas färskpotatisens inverkan på förstnämnda kalkylpris, kan detta pris (24 öre per kilogram) vid normal säsongvariation anses motsvara en stockholmsnotering i november för »prima välsorterad matpotatis» eller — som den numera benämnes — »ordinär matpotatis», tillhörande nyssnämnda sortklass, av omkring 29,5 öre per kilogram eller samma notering, som jordbruksprisutredningen räknat med. Omräknas det i höstkalkylen 1955 beräknade priset på matpotatis till ett pris för sortklass II, kommer man till en notering i november av omkring 26 öre per kilogram för denna senare sortklass.

Den hittillsvarande potatisimporten har enligt jordbruksnämnden begränsats till förutnämnda tre potatisslag, och importpotatisen har genomgående varit av bättre kvalitet än vad den svenska kvalitetsbenämningen »ordinär potatis» innebär. Den importerade potatisen torde i stort sett ha hållit kraven på vår kvalitetsbenämning »Prima SMAK-potatis» och har i vissa fall fyllt bestämmelserna för »Extra prima SMAK-potatis».

Jordbruksnämnden erinrar, att riksdagen beslutat, att prisgränserna i enlighet med jordbruksprisutredningens förslag skall fastställas till ± 15 procent från mittpriset. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden har, anför nämnden, mittpriset för potatis, avseende Lantbruksförbundets stockholmsnotering, i överenskommelsen föreslagits skola fastställas till 29,5 öre per kilogram för ordinär matpotatis av sortklass I och prisgränserna till 25 respektive 34 öre per kilogram. Ifrågavarande prisgränser bör vidare gälla oberoende av säsongerna och avse hela treårsperioden.

Införselavgiftens storlek. Den under innevarande regleringsår importerade matpotatisen har så gott som uteslutande köpts i Holland, Belgien och Frankrike. Under senare delen av hösten 1955 beräknas enligt jordbruksnämnden importpriset fritt Stockholm ha utgjort för belgisk och fransk potatis cirka 21 och för holländsk cirka 23 öre per kilogram. Någon nämnvärd import av dansk potatis har under samma tid icke kunnat ske. Av skäl, som förut anförts, anser nämnden, att gränsskyddet för matpotatis bör avvägas bl. a. under hänsynstagande till att det pågående arbetet för förbättring av den svenska potatisens kvalitet icke motverkas. Gränsskyddet bör därför lämpligen avvägas så, att det blir något större under de två första åren av kommande treårsperiod än under periodens sista år. Vidare har det ansetts riktigt att göra skyddet något högre under hösten och fram till den 15 januari, under vilken tid tillgången på såväl svensk som utländsk potatis brukar vara riklig och priserna låga, varför avsättningen av svensk potatis särskilt bör främjas.

Med hänsyn till det nu anförda föreslår jordbruksnämnden, att införselavgiften för matpotatis skall, oberoende av kvaliteten, fastställas på följande sätt (öre per kilogram).

	1956/57	1957/58	1958/59
1/7—15/1	7	7	6
16/1—30/6	5	5	5

De för matpotatis föreslagna införselavgifterna föreslås vidare skola gälla även för potatis, som importeras för industriell användning, eftersom någon bestämd gränsdragning mellan mat- och fabrikspotatis icke torde kunna tillämpas.

Jordbruksnämnden upplyser, att man vid fastställandet av dessa avgifter har utgått från importpriserna fritt Stockholm för belgisk, fransk och holländsk potatis av sortklass I samt att importen i fortsättningen torde komma att avse i huvudsak holländsk och dansk potatis.

För utsädespotatis bör gränsskyddet enligt riksdagens beslut i princip utgå med samma belopp som för matpotatis. Från växtskyddssynpunkt skulle det visserligen, anför nämnden, vara motiverat att ha ett något högre skydd för utsädesvaran för att stimulera användningen av svenska sortrena stammar. Emellertid torde det icke vara möjligt att vid fri import tillämpa olika införselavgifter. Att man kunnat göra detta tidigare beror på att importen varit kvantitativt reglerad och kunnat via licensgivningen fortlöpande kontrolleras av nämnden. Vid tillämpningen av det nya systemet bör sålunda, med hänsyn till vad nu sagts, införselavgift för utsädespotatis — liksom för industripotatis — alltid utgå med samma belopp, som vid varje särskild tidpunkt tages ut för matpotatis.

Färskpotatis. I fråga om färskpotatis anför jordbruksnämnden följande.

Enligt jordbruksprisutredningens förslag skulle skyddet för färskpotatis lämnas i form av tull, som under maj och juni skulle utgå med 15 öre per kilogram. F. n. utgår tull under januari—juni med 10 öre per kilogram.

Jordbruksnämnden har tillstyrkt utredningens förslag. 1952 års tulltaxekommitté har icke funnit någon erinran mot storleken av den föreslagna tullsatsen men har ansett, att tiden för dess tillämpning bör begränsas till juni månad. Vid riksdagens behandling angående den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter togs, i enlighet med propositionen i ämnet, icke ställning till det framtida skyddet för färskpotatis. Vederbörande odlarorganisationer har hemställt, att utredningens förslag beträffande färskpotatisen skall omprövas före odlingssäsongen 1957 samt att beslut därvid fattas om att färskpotatisen skall överföras till de jordbruksreglerade produkterna och att importen skall bli föremål för kvantitativ reglering.

Med hänsyn till att statsmakterna ännu icke tagit ställning till jordbruksprisutredningens av jordbruksnämnden tillstyrkta förslag beträffande färskpotatisen, anser sig nämnden sakna anledning att i förevarande sammanhang taga ställning till odlarorganisationernas hemställan.

Införselavgifternas användning. I fråga om nu utgående införselavgifter på stärkelse och stärkelseprodukter har Kungl. Maj:t i brev den 17 april 1953 föreskrivit, att dessa skall av jordbruksnämnden tillföras en särskild inom nämnden inrättad kassa för att i enlighet med grunder, som framdeles skulle komma att fastställas av Kungl. Maj:t, användas för att sänka priset för potatismjöl vid försäljning till förbrukare inom vissa industrier. Nämnden anbefalldes att inkomma till Kungl. Maj:t med förslag till dylika grunder. Genom ett annat brev samma dag förordnade Kungl. Maj:t, att införselavgifterna på potatis skulle tillföras samma kassa.

Jordbruksnämnden anför, att de medel, som influtit i form av införselavgifter på potatis, kommit att uppgå till väsentligt större belopp än från början förutsetts. Den 31 januari 1956 innestod sålunda hos nämnden ett belopp av omkring 4 950 000 kronor i form av sådana avgifter. Detta belopp kommer att ökas med omkring 1 000 000 kronor, sedan slutredovisning skett av införselavgifterna för den import, som ägt rum intill den 9 mars 1956, då införselavgifterna för potatis borttogs. Vid förhandlingar med jordbrukets förhandlingsdelegation har enighet vunnits därom att, med hänsyn till angelägenheten av att kunna lämna ett verksamt skydd åt strävandena att effektivisera den svenska matpotatisodlingen, av de hos nämnden innestående medel, som influtit i form av införselavgifter på potatis, ett belopp av 2 000 000 kronor skall ställas till vederbörande odlarorganisationers förfogande att efter nämndens närmare bestämmande användas till främjande av odling, lagerhållning och distribution av matpotatis. Med anledning härav föreslår nämnden, att av influtna införselavgifter för potatis ett belopp av 2 000 000 kronor skall få användas av nämnden i överensstämmelse med nämnda överenskommelse.

Departementschefen

Gränsskyddet för matpotatis har under de senaste åren lämnats genom rörliga införselavgifter och kvantitativ importreglering. I enlighet med riksdagens beslut hösten 1955 skall gränsskyddet för matpotatis liksom för andra jordbruksprodukter under treårsperioden 1956/57—1958/59 lämnas i form av en inom vissa prisgränser fast införselavgift. Beslutet innebär vidare, att prisgränserna skall fastställas till ± 15 procent av mittpriset och att gränsskyddet för utsädespotatis i princip skall utgå med samma belopp som för matpotatis. I fråga om skyddet för färskpotatis har statsmakterna icke tagit ställning till det av jordbruksprisutredningen framlagda förslaget.

Som förut nämnts, har jordbruksnämnden efter överläggningar med jordbrukets organisationer träffat överenskommelse i fråga om den närmare utformningen av gränsskyddet för matpotatis m. m. I anslutning härtill uttalar nämnden i sin skrivelse bl. a., att riktpunkten vid bestämmandet av gränsskyddet för matpotatis bör vara dels att främja strävandena att få fram en kvalitetsförbättring av den svenska potatisen, dels att tillgodose konsumenternas intresse av att priset på kvalitetspotatis hålles på en rimlig nivå. Nämnden framhåller vidare bl. a., att potatisen inom stora delar av jordbruket utgör en viktig och lämplig gröda i växtföljden samt att potatisodlingen är av stor betydelse för de mindre och medelstora jordbrukens lönsamhet. Nämnden erinrar även om att det icke är möjligt att genom en fast införselavgift förhindra tillfälliga prisfall på matpotatis under försäljningssäsongen, beroende på att potatis i motsats till flera andra grödor icke kan lagras från ett år till ett annat. Om överskotten av potatis i exportländerna under våren är stora, kan importpriserna lätt sjunka till en mycket låg nivå. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag med utgångspunkt från liknande tankegångar i propositionen 1955: 198 anförde, att dylika risker syntes tala mot att skyddet för matpotatis lämnades i form av en fast införselavgift, men att jag trots dessa betänkligheter icke för en enstaka produkt ville bryta det föreslagna systemet.

Med utgångspunkt från bl. a. vad som nu anförts har jordbruksnämnden avgivit förslag till närmare utformning av gränsskyddet för matpotatis. Förslaget innebär, att mittpriset, vilket bör avse ordinär matpotatis av sortklass I enligt Sveriges lantbruksförbunds stockholmsnotering, bör fastställas till 29,5 öre per kilogram under treårsperioden 1956/57—1958/59. Övre och nedre prisgränserna bör bestämmas till 34 respektive 25 öre per kilogram. Införselavgiften bör för tiden den 1 juli—den 15 januari fastställas för åren 1956/57 och 1957/58 till 7 öre och för år 1958/59 till 6 öre per kilogram samt för tiden den 16 januari—den 30 juni åren 1957—1958/59 till 5 öre per kilogram. Vid bestämmandet av de föreslagna införselavgifterna har man utgått från importpriserna fritt Stockholm för belgisk, fransk och holländsk potatis. För utsädespotatis föreslås i enlighet med riksdagens beslut hösten 1955, att gränsskyddet skall fastställas till samma belopp som

för matpotatis. Vidare bör de för matpotatis föreslagna införselavgifterna gälla även för potatis, som importeras för industriell användning, eftersom någon bestämd gränsdragning mellan mat- och fabrikspotatis icke torde kunna genomföras.

Den av jordbruksnämnden föreslagna närmare utformningen av gränsskyddet för matpotatis m. m. tager enligt min mening skälig hänsyn till förhandenvarande betingelser för matpotatisodlingen. Genom den för sommaren och hösten de båda första åren föreslagna något större införselavgiften har man sökt undvika, att det pågående arbetet för förbättring av den svenska potatisens kvalitet motverkas. Vidare kan avsättningen av svensk potatis beräknas komma att främjas genom att införselavgiften blir något högre under sommaren och hösten fram t. o. m. den 15 januari än under återstoden av respektive år. Jag anser sålunda, att de av nämnden avgivna förslagen, såvitt nu är i fråga, bör godtagas.

Vad därefter angår det framtida skyddet för färskpotatis får jag erinra om att detta icke kunnat omfattas av den nu föreliggande överenskommelsen, eftersom statsmakterna ännu icke beslutat, om skyddet skall utgå i form av tull eller införselavgift. För min del är jag icke beredd att taga ställning till denna senare fråga förrän efter ytterligare utredning. Det är min avsikt att anmäla densamma å sådan tid, att förslag kan föreläggas riksdagen i samband med att ställning tages till 1952 års tulltaxekommittés blivande betänkande.

I detta sammanhang har jordbruksnämnden även tagit upp frågan om användningen av de medel, som hittills influtit i form av införselavgifter på matpotatis. Nämnden har därvid efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation funnit sig böra föreslå att — med hänsyn till angelägenheten av att kunna lämna ett verksamt stöd åt strävandena att effektivisera den inhemska matpotatisodlingen — av dessa medel ett belopp av 2 miljoner kronor skall ställas till vederbörande odlarorganisationers förfogande att efter nämndens närmare bestämmande användas till främjande av odling, lagerhållning och distribution av matpotatis. Vad nämnden sålunda föreslagit, föranleder ingen erinran från min sida. Samråd bör dock äga rum med lantbruksstyrelsen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag från nämnden utfärda riktlinjer för sagda bidragsverksamhet.

Vad lantbruksstyrelsen anfört i sin förut omförmälda skrivelse den 16 augusti 1955 rörande behovet av fortsatt stöd åt den kvalitetsbefrämjande verksamhet på matpotatisområdet, som numera bedrives av Svensk matpotatiskontroll, kan jag ansluta mig till. För nämnda organs verksamhet under budgetåret 1955/56 har ett statsbidrag av 15 000 kronor ställts till förfogande ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde ett lika stort bidrag få utgå till verksamheten ur berörda anslag jämväl under budgetåret 1956/57.

Fabrikspotatis

Jordbruksnämnden

1955 års kommittéförslag

Kungl. Maj:t uppdrog i maj 1954 åt jordbruksnämnden att närmare utreda införandet av ett nytt regleringsystem för fabrikspotatis och därmed sammanhängande frågor. Den anbefallda utredningen verkställdes av en kommitté, vari — förutom representanter för nämnden — ingick representanter för Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a., Sveriges bränneriidkareförening u. p. a., industriförbrukarna och övriga konsumenter av potatisstärkelse samt företrädare för Aktiebolaget Vin- & spritcentralen. Kommittén överlämnade med skrivelse den 25 mars 1955 till nämnden en promemoria med förslag till omläggning av fabrikspotatisregleringen. Över denna promemoria yttrade sig nämnden i sitt remissyttrande över jordbrukspriskommitténs betänkande. En majoritet inom nämnden fann sig därvid kunna biträda det i promemorian framlagda förslaget.

Jordbruksnämnden erinrar i sin förevarande skrivelse, att departementschefen i propositionen 1955: 198 (s. 143 och 144) redogjorde för vissa huvudpunkter i förslaget och uttalade, att det i promemorian föreslagna systemet enligt hans mening utgjorde en i huvudsak godtagbar lösning i fråga om formerna för reglering av stärkelse- och potatissprittillverkningen. Departementschefen ansåg sig dock icke böra taga ställning till detaljerna i det föreslagna systemet. Frågan om avvägningen av det framtida stödet åt fabrikspotatisodlingen borde liksom för andra produkter senare upptagas till prövning vid förhandlingar mellan nämnden och jordbrukets organisationer.

Vidare erinrar jordbruksnämnden, att jordbruksutskottet i sitt utlåtande 1955: 39 anförde, att i avvaktan på Kungl. Maj:ts närmare förslag rörande regleringen av stärkelse- och potatissprittillverkningen något uttalande i frågan icke syntes vara erforderligt. Utskottet angav dock som sin mening, att man även på detta område borde komma fram till ett friare regleringssystem. Detta uttalande torde enligt nämndens mening vara föranlett av motionsvägen framförd kritik mot det i promemorian framförda förslaget, att tillverkningen av potatisstärkelse även framdeles skulle vara beroende av särskilt tillstånd. Riksdagens beslut innebar i avseende å fabrikspotatisregleringen icke någon avvikelse från vad utskottet uttalat.

I fråga om innehållet i nyssnämnda kommittépromemoria samt i vissa yttranden däröver lämnar jordbruksnämnden följande redogörelse.

En utgångspunkt för kommittéförslaget var, att den statliga kvantitativa regleringen av stärkelse skulle hävas och att gränsskyddet för potatisprodukterna skulle ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med det prissystem, som sedermera antagits av riksdagen hösten 1955. Skyddets storlek skulle enligt förslaget bestämmas efter överläggningar med jordbrukets ekonomiska organisationer. Det förutsattes, att den statliga prissättningen för fabrikspotatis och stärkelse skulle upphävas och att odlarnas och tillverkarnas egna orga-

nisationer själva skulle ansvara för prissättningen. Priset på fabrikspotatis förutsattes för såväl stärkelse- som bränneripotatisens del komma att i huvudsak baseras på det stärkelsepris, som kunde uttagas under skyddet av införselavgiften.

Tillverkningen av potatisstärkelse skulle framdeles liksom nu kräva statligt tillstånd. Det framhölls, att rätten att anlägga stärkelsefabrik icke skulle vara förbehållen odlare. Villkor för tillverkningsrätt skulle bl. a. vara, att endast svensk potatis skulle få användas vid framställning av potatisstärkelse. I fråga om tillverkningen av potatissprit förutsattes, att Aktiebolaget Vin- & spritcentralen skulle vara skyldigt att godtaga vissa angivna grunder för beräkning av råvarukostnaden i samband med prissättningen på råsprit samt att Kungl. Maj:t skulle komma att lämna tillstånd till uppförande av nya brännerier, exempelvis i kombination med stärkelsetillverkning, där det befunnes motiverat av rationaliseringsskäl eller liknande orsaker. Vidare förutsattes, att den hittills hävdade principen, att brännerinäringen icke får ge »vinst», skulle modifieras därhän, att vissa avsättningar skulle kunna göras till rationalisering och till konjunkturutjämnande åtgärder. Vidare föreslogs att Aktiebolaget Vin- & spritcentralen skulle övergå till att fastställa sina inköpskvantiteter för tvåårsperioder i stället för som nu årsvis.

Brännerіernas och stärkelsefabrikernas skyldighet att taga emot potatis från odlare skulle enligt förslaget under normala förhållanden begränsas till att gälla potatis från traditionellt fabrikspotatisodlande områden. Det framhölls, att det statliga stödet åt fabrikspotatisodlingen ursprungligen i väsentlig grad motiverats med att odlarna på vissa magra sandjordar i Sydsverige varit hänvisade till att i stor utsträckning bedriva sådan odling, och det förutsattes, att den härmed givna geografiska begränsningen skulle bibehållas.

Gällande tillverkningsskatter för utländsk potatis, majs m. m., som användes för tillverkning av stärkelse, skulle slopas, såvitt angick potatis, och i övrigt omändras till avgifter, som skulle uppbäras i prisregleringssyfte.

Stärkelseföreningens ställning som ensam uppköpare och försäljare av potatisstärkelse föreslogs skola bibehållas. Med ensamrätten skulle följa skyldighet att till enhetligt pris (graderat efter kvalitet) uppköpa all stärkelse, som utbjöds av fabrik. Föreningen skulle dock i fortsättningen liksom hittills kunna efter jordbruksnämndens prövning erhålla rätt att erlägga lägre pris till fabrik, som icke var medlem i föreningen.

Systemet förutsattes normalt komma att fungera med tillhjälp av gränsskyddet, odlings- och tillverkningsbegränsningen samt tillverkningsavgiften. Vid extraordinära förhållanden — närmast avsågs en mera långvarig och betydlig sänkning av importpriserna — kunde dock särskilda skyddsåtgärder bli erforderliga. För sådana situationer föreslogs, att en undre inhemsk prisgräns skulle garanteras i överensstämmelse med den anordning, som jordbruksprisutredningen föreslagit. Av detta följde, att även en övre prisgräns skulle fastställas. Som lämpliga prisgränser föreslogs — med utgångspunkt från ett grossistpris av 87 öre per kilogram — 74 öre respektive 1 krona för stärkelsen. Stärkelseföreningen föreslog dock för sin del prisgränserna 77 respektive 97 öre. Det förutsattes, att någon statlig priskontroll i producentledet icke skulle gälla, varför odlarpriserna för potatis skulle bli fullt fria.

För att kunna möta förluster, som kunde uppkomma vid oförutsett stor produktion, och i övrigt utjämna rörelseresultatet borde enligt förslaget stärkelse- och bränneriidkareföreningarna äga disponera över en konjunkturutjämningsfond, till vilken skulle föras dels införselavgifterna på potatisprodukter och eventuellt även på potatis, dels en viss mindre del av odlar-

priset på stärkelse- och bränneripotatis, vilken del föreningarna skulle avsätta för sådant ändamål. Det beräknades, att vid ingången av regleringsåret 1956/57 ett belopp av omkring 6 500 000 kronor skulle kunna stå till förfogande för konjunkturutjämning. Härvid hade inräknats införselavgifter på potatis med 1 500 000 kronor. Det förutsattes, att stärkelseföreningen genom att från början bedriva en försiktig prispolitik skulle bygga på konjunkturutjämningsfonden till sådan storlek, att man kunde möta de påfrestningar, som kunde inträda i samband med den av jordbruksprisutredningen föreslagna successiva reduceringen av gränsskyddet. I detta sammanhang erinrades även om att sådana interna avgifter som den föreslagna avsättningen till konjunkturutjämningsändamål enligt jordbruksprisutredningens förslag skulle medföra en motsvarande höjning av gränsskyddet. De enligt förordningen 1954: 71 gällande särskilda beskattningsreglerna för bl. a. stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond borde enligt förslaget göras tillämpliga även på stärkelse- och bränneriidkareföreningarnas gemensamma konjunkturutjämningsfond.

För gemensamma frågor beträffande odling, rationalisering och prissättning skulle inrättas ett samarbetsorgan för stärkelse- och bränneriidkareföreningarna, bestående av tre representanter för vardera föreningen och en av Kungl. Maj:t utsedd opartisk ordförande. Det framhölls, att för stärkelse- och brännerinäringarnas framtida bestånd en genomgripande rationalisering var nödvändig och att en sådan främst fick tänkas komma till uttryck i ett visst mått av driftskoncentration. För att framskaffa härför erforderliga kapitalresurser upptogs av de båda föreningarna en viss rationaliseringsavgift i samband med likvidering av inköpt stärkelse respektive råsprit. Rationaliseringsverksamheten och därmed även rationaliseringsmedlen borde omhänderhas centralt. Denna verksamhet borde av flera skäl, bl. a. med tanke på möjligheten av kombinerad stärkelse- och sprittillverkning i större skala, planeras och genomföras gemensamt för båda tillverkningsgrenarna. Rationaliseringsmedlen borde tills vidare bokföras som avgifter till jordbruksnämnden och endast få disponeras av denna. Samråd i rationaliseringsfrågor förutsattes skola äga rum mellan samarbetsorganet och nämnden.

Till samarbetsorganet borde enligt förslaget i övrigt hänskjutas alla för de båda föreningarna gemensamma spörsmål, främst berörande prissättningen på potatisen samt konjunkturutjämningsärenden, men även exempelvis frågor om överförande av odlare till leverans till annan fabrikationsgren och om reglering av tillverkningsrätten olika fabriker emellan i samband med driftskoncentration eller mera betydande förskjutningar i potatisodlingens lokalisering.

Beträffande röstningen inom samarbetsorganet föreslogs, att där ej enighet förelåg mellan representanterna för endera föreningen, som organets beslut borde gälla den mening, till vilken ordföranden och två representanter för endera föreningen anslutit sig.

Odlingen av stärkelse- och bränneripotatis förutsattes komma att ske på kontraktsbas. Vid överteckning skulle genom samarbetsorganets försorg nedskärning ske efter i princip enhetliga grunder. I fall av överteckning vid fabrik ansluten till bränneriidkareföreningen skulle förhandlingar upptagas med Aktiebolaget Vin- & spritcentralen angående storleken av den reducering av teckningarna vid bolagets fabrik i Rödaled, som kunde föranledas därav. I sista hand skulle saken hänskjutas till nämnden.

Beträffande odlarnas leveransrätt förutsattes, att någon skillnad icke skulle göras mellan andelsägare och utomstående leverantörer. För att stabilitet i kontraktsteckningen skulle främjas, föreslogs dock att fabrikerna

skulle lämnas rätt att ge viss prioritet åt permanenta odlare framför tillfälliga sådana. Vid fall av missnöje hos fabrik eller odlare med beslut angående tillverknings- eller leveranskvantitet eller leveranshänvisning borde klagan kunna föras hos jordbruksnämnden.

I särskilt yttrande till kommittépromemorian anförde kommittéledamoten Lindskog, Kooperativa förbundet, att han icke kunde biträda förslaget i vad detta avsåg att upprätthålla en monopolställning för stärkelseföreningen såsom ensam uppköpare och försäljare av potatisstärkelse med därtill knutna följdföreteelser i form av diskriminerande prissättning m. m.

I skrivelse till jordbruksnämnden den 30 mars 1955 framförde tre deltagare i nyssnämnda kommitté — representerande bränneriindustrien — på ett par punkter betänkligheter gentemot innehållet i den promemoria med förslag till omläggning av fabrikspotatisregleringen, som kommittén framlagt.

Det framhölls i skrivelsen, att samtliga stärkelsefabriker f. n. var anslutna till sin branschorganisation och att detta förhållande avsågs bli bestående jämväl för framtiden. Samma ordning borde enligt brännerirepresentanternas mening gälla inom bränneribranschen, men om Aktiebolaget Vin- & spritcentralens bränneri i Rödaled även i fortsättningen skulle komma att stå utanför branschorganisationen, yrkades alternativt, att Rödaleds tillverkningskvot skulle fastställas med ledning av den proportion, som gällde mellan Rödaled å ena och de till bränneriidkareföreningen anslutna fabrikerna å andra sidan under kampanjåret 1953/54.

Vidare yrkades i skrivelsen, att reglerna för omröstning inom det föreslagna samarbetsorganet för bränneri- och stärkelseindustrierna skulle utformas i överensstämmelse med vad som stadgades i föreningslagens 26 § eller sålunda, att majoritetsbeslut skulle gälla och att vid lika röstetal ordföranden skulle ha utslagsröst.

Jordbruksnämndens yttrande över kommittéförslaget

Jordbruksnämnden sammanfattar sitt eget yttrande över nyssnämnda kommittéförslag på följande sätt.

I jordbruksnämndens yttrande över kommittéförslaget framhölls, att nämnden inhämtat, att man inom kommittén varit enig om att frihet att teckna kontrakt angående leverans av fabrikspotatis skulle gälla för alla odlare inom avsedda områden och att den reduktion av de tecknade leveranskvantiteterna, som vid överteckning kunde visa sig nödvändig, icke skulle få formen av utgallring av vissa odlare utan ske efter i princip generella grunder. Vidare framhölls, att det skulle ankomma på nämnden att, enligt gällande författningar och i överensstämmelse med principen, att rätten att anlägga fabrik icke skulle vara förbehållen endast odlare, handha tillståndsgivningen för tillverkning.

Nämnden föreslog för sin del, att prisgränserna kring mittpriset för potatisstärkelse skulle fastställas till 13 procent i vardera riktningen, motsvarande vid ett mittpris (grossistpris) av 87 öre per kilogram en övre gräns av 98 och en undre gräns av 76 öre per kilogram. Frågan om mittpris och införselavgifter borde dock liksom för övriga jordbruksprodukter bli föremål för förhandlingar senare. Nämnden angav också, att den i promemorian givna exemplifieringen av frågor, som borde hänskjutas till samarbetsorganet, enligt nämndens mening icke skulle innebära någon begränsning i den i promemorian angivna principen, att nya eller eljest modernt anlagda fabriker skulle i tillfredsställande grad få utnyttja sin kapacitet.

I sitt yttrande föreslog nämnden vidare, att förordningen 1912: 170 angå-

ende särskild skatt å majs, utländsk potatis och manioca och andra väsentligen lika stärkelserika, tullfria utländska ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse skulle ersättas med mera tidsenliga bestämmelser om avgift på hithörande råvaror. Nämnden överlämnade samtidigt utkast till ny författning.

Slutligen framhölls, att då man i nämnda författningsutkast angivit, att avgiftsmedlen skulle användas till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, därmed icke hade avsetts annat än som angivits i promemorian, nämligen att avgiftsmedlen skulle komma fabrikspotatisregleringen till godo.

Nämndens ledamöter Bonow och Meidner avgav särskilt yttrande av samma lydelse, som det, Lindskog tidigare hade avgivit till kommitténs förslag.

Förhandlingar m. m. i anslutning till kommittéförslaget

I anslutning till den nu lämnade redogörelsen för utredningsförslaget anför jordbruksnämnden, att i frågan angående röstningsreglerna för samarbetsorganet representanter för stärkelseföreningen vid senare förda förhandlingar förklarat sig icke vilja motsätta sig det från bränneriidkarhåll framlagda förslaget. Då sålunda båda branschföreningarna är ense härom, ansluter sig nämnden till tanken, att omröstningsreglerna i samarbetsorganet utformas på sätt bränneriidkarerepresentanterna föreslagit.

Vad därefter gäller frågan om Rödaledsbränneriets anslutning till bränneriidkareföreningen och om gränserna för detta bränneris tillverkningsandel anför jordbruksnämnden bl. a. följande.

Från Aktiebolaget Vin- & spritcentralens sida har man motsatt sig Rödaledsbränneriets anslutning till bränneriidkareföreningen, under åberopande av att detta icke skulle vara lämpligt med hänsyn till bolagets intressen vid förhandling om priset på råsprit. Nämnden finner bolagets ståndpunktstagande i detta avseende böra respekteras.

Den totala tillverkningen av potatisbrännvin är för varje år begränsad till viss kvantitet. Varje ökning av Rödaleds tillverkning innebär därför en motsvarande minskning av de övriga bränneriernas tillverkningsutrymme. Om bolaget skall vara obundet av den kvotering, som gäller föreningsbränneriema emellan, är bränneriidkareföreningens önskan om en gränsdragning för Rödaledsbränneriets tillverkning naturlig. Företagna utredningar har bekräftat att även inom brännvinsbränningen inom vissa gränser en direkt och tämligen fast relation föreligger mellan tillverkningskostnaderna och tillverkningens storlek på så sätt, att kostnaderna per tillverkningsenhet sjunker vid ökad tillverkningskvantitet. Denna omständighet utgör en huvudanledning till att kräva rationalisering av bränneriindustrien genom sammanslagning till större enheter men givetvis också en anledning för de enskilda bränneriema att värna storleken av sin kvot.

Kvoteringen baserades ursprungligen på de olika bränneriernas medeltillverkning under tillverkningsåren 1904/05 och 1906/07. Efter initiativ av potatismjölsnämnden genomfördes år 1938 av en utredning, benämnd 1937 års bränneriregleringssakkunniga, en omreglering av kvoteringen, baserad på en årstillverkning av 26 miljoner liter. Kvoteringsgrunderna från år 1938 gäller alltjämt, men en successiv omreglering har skett genom att nedlagda bränneriers kvoter utslagits på de återstående eller innehållits för rationaliseringsändamål. Någon författningsmässig eller liknande grund för kvoteringen finnes icke.

Sedan bolaget i mitten av 1930-talet utträtt ur brännerilidkareföreningen, har bolaget icke ansett sig bundet av kvoteringsreglerna, och Rödaled omfattades icke av 1938 års kvotlista. I början på 1940-talet, då brännvinsbränningen begränsades av hänsyn till livsmedelsförsörjningen, utgjorde Rödaleds tillverkning enligt överenskommelse med statens livsmedelskommission 1 miljon liter vid en total tillverkning av 26 miljoner liter. Tillverkningsåret 1953/54, då totalt 33 miljoner liter framställdes, utgjorde Rödaleds tillverkning 1 173 000 liter. Under det senaste tillverkningsåret, 1954/55, då totalt 36 837 000 liter tillverkades, utgjorde bränningen vid Rödaled 835 000 liter. Dessa siffror antyder närmast en ganska stark relativ minskning av Rödaleds tillverkningsandel. Från bolagets sida har emellerid upplysts, att man avser att genom rationalisering av driften bringa Rödaleds kapacitet upp till 2 miljoner liter per år. Därest den sedan hösten 1955 inträffade ökningen av brännvinskonsumtionen kommer att kvarstå, torde dock ej ens en tillverkning av 2 miljoner liter vid Rödaled innebära någon nämnvärd ökning av detta bränneris andel av den totala tillverkningen i jämförelse med vad som gällde i början av 1940-talet.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att en representant för nämnden fört vissa förhandlingar med föreningsbrännerierna och bolaget i avsikt att finna en för båda parter acceptabel lösning av frågan om omfattningen av Rödaleds bränning. Vid dessa förhandlingar har man från bolagets sida — med förbehåll för styrelsens ställningstagande — preliminärt förklarat sig beredd att under den närmaste tioårsperioden begränsa Rödaleds tillverkning till sex procent av landets hela årstillverkning av brännvin, dock högst 2 miljoner liter. Härvid har som förutsättning angivits, att brännerilidkareföreningen fortsätter med det rationaliseringsarbete bland föreningsbrännerierna, som tidigare påbörjats. Brännerilidkareföreningen åter har enligt nämnden krävt, att tillverkningen vid Rödaled i fortsättningen högst skall få uppgå till medeltalet av bränningen där under tillverkningsåren 1950/51—1954/55, vilket utgör 3,5 à 4 procent av hela tillverkningen. Då dessa ståndpunkter icke kunnat förenas, har någon uppgörelse i denna fråga icke kommit till stånd. Vid sådant förhållande har nämnden funnit, att de från representanter för brännerilidkareföreningen på denna punkt framförda betänkligheterna icke kan föranleda någon åtgärd. Nämnden erinrar emellertid i detta sammanhang om att enligt kommittépromemorian frågan om storleken av Rödaleds tillverkning skall för visst fall (vid reducering av tillverkning på grund av överteckning i fråga om potatisleveranser) kunna hänskjutas till nämnden.

Jordbruksnämnden övergår därefter till att behandla frågan om behovet av insyn från det allmännas sida i stärkelseföreningens verksamhet. Beträffande vad som nu gäller i detta hänseende anför nämnden följande.

I och med att föreningen fått ställning som regleringsorgan på stärkelseområdet och erhållit ensamrätt till inköp och försäljning av svensk potatisstärkelse, har den blivit underkastad kontroll av staten. Denna kontroll har ursprungligen utövats av potatismjölsnämnden och sedermera av statens livsmedelskommission och jordbruksnämnden. Kontrollen har tekniskt varit anordnad så, att mellan myndigheten och föreningen årligen träffats ett avtal angående föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse

under det instundande regleringsåret. I avtalet har föreningen förbundit sig att till däri angivna priser inköpa den stärkelse, som framställts enligt meddelade licenser. Vidare har i avtalet angivits de försäljningspriser, som skall iakttagas av föreningen. Föreningen har därjämte förbundit sig att bedriva sin verksamhet så, att annans intresse icke obehörigen gynnas eller skadas, samt att utan eftersättande av verksamhetens planmässiga och rationella bedrivande iakttaga all nödig sparsamhet i avseende å utgifter av skilda slag. Vidare har föreningen åtagit sig att samarbeta med nämnden och stå under dess övervakning. Nämnden har utsett två kontrollanter för tillsyn över de till föreningen anslutna stärkelsefabrikerna ävensom en granskningsman för övervakning av att föreningen efterlever avtalet. Den senare, vilken icke haft ställning av revisor hos föreningen, har därjämte varit revisor i Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond.

Jordbruksnämnden framhåller vidare, att en speciell insyn i föreningens verksamhet har motiverats av det förhållandet, att stärkelseföreningen äger aktiemajoriteten i Lyckeby stärkelseförädling aktiebolag, vilket är den största glykosproducenten i landet. Den omständigheten att stärkelseföreningen med ensamrätt disponerar över den svenska potatisstärkelsen, vilken hittills utgjort den helt dominerande råvaran vid tillverkningen av glykos inom landet, har gjort föreningens ställning ömtålig i förhållande till de övriga glykosfabrikerna, särskilt sedan Lyckeby-fabriken på grund av tillkommen lagstiftning utträtt ur den s. k. glykoskartellen. Stärkelseföreningen anser sig ej böra avstå från delägarskapet i glykosfabriken, eftersom den finner detta vara nödvändigt för handhavande av uppgiften som regleringsorgan för stärkelsetillverkningen. I medvetande om nu berörda förhållanden har livsmedelskommissionen och sedermera jordbruksnämnden låtit sin granskningsman öva särskild kontroll beträffande förhållandet mellan föreningen och Lyckeby-fabriken.

Med den friare ställning, som stärkelseföreningen enligt det nya systemet avses skola erhålla, minskas i vissa avseenden behovet av särskild statlig insyn. Föreningen kommer själv att bestämma sina inköps- och försäljningspriser, varför någon övervakning av dessa icke är påkallad i och för sig. Kvar står emellertid, att föreningen skall bibehålla sin ensamrätt till inköp och försäljning av svensk potatisstärkelse. Jordbruksnämnden erinrar om att tanken på att denna ensamrätt skall kvarstå, har mött viss kritik (jämför förut omnämnda reservationer av Lindskog samt Bonow och Meidner), och framhåller, att det givetvis från allmänna utgångspunkter är angeläget, att särskild tillsyn hålles över att föreningen icke missbrukar ensamrätten. Visserligen kommer stärkelseimporten att bli fri, vilket medför, att föreningens ställning som ensam uppköpare av den svenska varan får minskad betydelse. Samtidigt blir emellertid prissättningen på svensk stärkelse också helt fri. I vissa lägen skulle föreningen kunna utnyttja denna frihet för att gynna den egna glykosfabriken på de andra fabrikernas bekostnad. Med hänsyn särskilt härtill torde enligt nämndens mening en fortsatt kontroll vara behövlig. Denna föreslås liksom hittills skola utövas genom en av nämnden utsedd granskningsman, vilken även bör ha till uppgift att granska föreningens avräkningar med konjunkturutjämningsfonden. Nämnden påpekar, att den i övriga

prisregleringsföreningar utser en revisor. Efter omläggningen av fabrikspotatisregleringen kommer nämnden emellertid att tillsätta dels ordförande i samarbetsorganet för bränneri- och stärkelseföreningarna, dels styrelseordförande och en revisor i den nya konjunkturutjämningsfonden. Med hänsyn härtill synes det nämnden knappast påkallat att kräva, att nämndens granskningsman hos föreningen även skall ha ställning som föreningens revisor, så mycket mindre som granskningsmannens uppgifter i vissa avseenden kommer att ligga vid sidan av dem, som åvilar en föreningsrevisor enligt lagen om ekonomiska föreningar. Däremot finner nämnden det ändamålsenligt, att granskningsmannen även är revisor i konjunkturutjämningsfonden.

Med anledning av jordbruksutskottets förut återgivna uttalande om önskvärdheten av ett friare regleringssystem på fabrikspotatisområdet framhåller jordbruksnämnden följande.

Enligt det i promemorian framlagda förslaget till nytt system för stärkelsetillverkningen har man sökt få till stånd en anordning, varigenom odlare av potatis inom de områden, om vilka här är fråga, skall äga rätt leverera potatis till stärkelsefabrik oberoende av om de är ägare till eller delägare i sådan fabrik. Härigenom brytes den tidigare ordning, enligt vilken utanförstående odlare kunnat utestängas från leverans av potatis till stärkelsefabrik. Stärkelseföreningen har under de senare åren i samarbete med nämnden arbetat på att få till stånd en rationalisering av stärkelsetillverkningen, främst genom att sammanslå stärkelsefabriker till större fabriksenheter. I samband härmed söker man vidga kretsen av andelsägare i de nya fabrikerna. De ekonomiska föreningar, som äger dessa fabriker, skall i princip stå öppna för medlemskap för varje potatisodlare, som så önskar. Tillverkningen av stärkelse avses även i fortsättningen skola vara beroende av tillstånd av nämnden. I promemorian understrykes emellertid, att nämnden har möjlighet att lämna tillstånd för annan än odlare att anlägga stärkelsefabrik. Nämndens beslut i sådana frågor kan överklagas hos Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till vad sålunda anförts, finner sig jordbruksnämnden sakna anledning att påkalla någon ändring av det i promemorian framlagda förslaget angående rätten att tillverka potatisstärkelse. Nämnden framhåller vidare, att det för genomförande av det nya systemet beträffande potatisstärkelsetillverkningen är en förutsättning, att stärkelseföreningen bibehålles vid sin tidigare ensamrätt till inköp och utförsäljning av i riket tillverkad potatisstärkelse, samt anför, att någon invändning häremot icke gjorts vare sig av riksdagen eller av enskilda riksdagsledamöter.

Jordbruksnämnden anmäler slutligen, att det i kommittépromemorian framlagda förslaget till omläggning av fabrikspotatisregleringen — med nyss föreslagen ändring och gjort tillägg — godkänts av jordbrukets förhandlingsdelegation i samband med de nu hållna överläggningarna och ingår som ett led i den med jordbrukarna träffade överenskommelsen. Nämnden hemställer, att förslaget måtte godtagas jämväl av Kungl. Maj:t och riksdagen. Ledamöterna av nämnden Bonow och Meidner har emellertid under hänvisning till sin tidigare omnämnda reservation förklarat sig icke kunna biträda detta nämndens beslut. De påyrkar liksom tidigare, att stärkelseföreningens ensamrätt i fråga om inköp och försäljning skall upphävas.

Jordbruksnämnden erinrar i detta sammanhang om att stärkelseföreningen enligt nu gällande avtal mellan nämnden och föreningen varit förpliktad att hålla en viss lagerreserv av potatisstärkelse. Då denna förpliktelse i och med det nya systemets ikraftträdande upphör, bör enligt nämndens mening frågan om hållande av en viss beredskapsreserv av stärkelse upptagas till övervägande vid förhandlingar med föreningen.

Mittpris, prisgränser och införselavgift

Såsom framgår av vad som anförts i avsnittet om matpotatis har man vid förhandlingarna mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation enats om att för fabrikspotatis skall utgå införselavgift med samma belopp, som vid varje särskild tidpunkt uttages för matpotatis. Mittpris och prisgränser skall enligt riksdagens beslut hösten 1955 icke fastställas för fabrikspotatis. Om den övre eller nedre prisgränsen för matpotatis över- respektive underskrides, skall emellertid kvantitativ reglering eller annan åtgärd, som kan ifrågakomma vid över- eller underskridande av prisgränser få vidtagas även beträffande fabrikspotatis.

Departementschefen

I propositionen 1955: 198 anförde jag bl. a., att jordbruksnämnden i en till nämndens yttrande över jordbruksprisutredningens betänkande fogad promemoria framlagt ett detaljerat förslag rörande formerna för reglering av stärkelse- och potatissprittillverkningen. Förslaget innefattade enligt min mening en i huvudsak godtagbar lösning av denna fråga. Jag ansåg mig emellertid icke då böra taga ställning till detaljerna i förslaget samt anförde, att frågan om avvägningen av det framtida stödet åt fabrikspotatisodlingen borde liksom för övriga produkter senare upptagas till prövning vid förhandlingar mellan nämnden och jordbrukets organisationer.

I anslutning till berörda promemoria och efter överläggningar framlägger jordbruksnämnden nu ett detaljerat, av jordbrukets förhandlingsdelegation godkänt förslag rörande formerna för den framtida regleringen av tillverkningen m. m. utav stärkelse och potatismjöl. Förslaget innebär i huvudsak följande.

Den statliga kvantitativa regleringen av stärkelse samt den statliga prissättningen på fabrikspotatis och stärkelse skall enligt förslaget hävas och gränsskyddet för potatisprodukter ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med det prissystem, som hösten 1955 antagits av riksdagen för övriga jordbruksprodukter. Priset på fabrikspotatis förutsättes för såväl stärkelse- som bränneripotatis komma att i huvudsak baseras på det stärkelsepris, som kan uttagas under skydd av införselavgiften.

Nu gällande föreskrift, att tillverkning av potatisstärkelse skall kräva statligt tillstånd, utfärdat av jordbruksnämnden, skall bibehållas. Rätten att anlägga stärkelsefabrik skall liksom nu icke vara förbehållen odlare. Såsom

villkor för tillverkningsrätt skall bl. a. gälla, att endast svensk potatis får användas.

Sveriges stärkelseproducenters förening föreslås skola bibehållas vid sin tidigare ensamrätt till inköp och försäljning av inom landet tillverkad stärkelse. Med ensamrätten skall följa skyldighet att till enhetligt pris uppköpa all stärkelse, som utbjudes av stärkelsefabrik. Föreningen skall dock liksom hittills kunna efter jordbruksnämndens prövning erhålla rätt att erlägga lägre pris till fabrik, som icke är medlem i föreningen.

I fråga om tillverkningen av potatissprit skall enligt förslaget bl. a. gälla, att Aktiebolaget Vin- & spritcentralen skall vara skyldigt att godtaga vissa angivna grunder för beräkning av råvarukostnaden i samband med prissättningen på råsprit. Den hittills hävdade principen att brännerinäringen ej får ge »vinst» skall modifieras så, att vissa avsättningar skall kunna ske till rationalisering och konjunkturutjämnande åtgärder. Bolaget skall vidare övergå till att fastställa sina inköpskvantiteter för tvåårsperioder i stället för som nu årsvis. Tillverkningen vid bolagets eget bränneri i Rödaled skall under den närmaste tioårsperioden begränsas till 6 procent av landets hela årstillverkning av potatisbrännvin, dock högst 2 miljoner liter. Brännerier-nas och stärkelsefabrikernas skyldighet att taga emot potatis från odlare skall under normala förhållanden inskränkas till att gälla potatis från de traditionellt fabrikspotatisodlande områdena.

Vidare skall gällande tillverkningsskatter för utländsk potatis, majs, maniocarot och andra väsentligen lika stärkelserika, tullfria utländska ämnen, som användes vid stärkelsetillverkning, slopas såvitt angår potatis och i övrigt omändras till avgifter, som skall användas till prisreglerande åtgärder på fabrikspotatisområdet.

Det nya systemet för fabrikspotatisregleringen förutsättes skola normalt komma att fungera med tillhjälp av gränsskyddet, odlings- och tillverksbegränsningen samt tillverkningsavgiften. För att möta förluster, som kan uppkomma vid oförutsett stor produktion, och i övrigt utjämna rörelseresultatet skall stärkelseföreningen och Sveriges bränneriidkareförening disponera över en konjunkturutjämningsfond, till vilken skall föras dels införselavgifterna på mat- och fabrikspotatis samt potatisprodukter, dels tillverkningsavgifter på stärkelse och råbrännvin.

För gemensamma frågor beträffande odling, rationalisering och prissättning skall enligt jordbruksnämndens förslag inrättas ett samarbetsorgan för stärkelse- och bränneriidkareföreningarna. Samarbetsorganet skall bestå av tre representanter för vardera föreningen samt en av Kungl. Maj:t utsedd opartisk ordförande. Till samarbetsorganet skall, förutom frågor beträffande rationalisering, hänskjutas alla för de båda föreningarna gemensamma spörsmål, främst berörande prissättningen på fabrikspotatis samt konjunkturutjämningsärenden, men exempelvis även frågor om överförande av odlare till leverans till annan fabrikationsgren och om reglering av tillverkningsrätten olika fabriker emellan i samband med driftskoncentration eller mera betydande förskjutningar i potatisodlingens lokalisering. Därvid skall

dock tillses, att någon begränsning icke sker av den i övrigt gällande principen, att nya eller eljest modernt anlagda fabriker i tillfredsställande grad skall få utnyttja sin kapacitet. Vid röstning inom samarbetsorganet skall majoritetsbeslut gälla och vid lika röstetal skall ordföranden ha utslagsröst.

I förslaget förutsättes vidare, att odlingen av stärkelse- och bränneripotatis skall ske medelst kontrakt. Vid överteckning skall genom samarbetsorganets försorg nedskärning ske efter i princip enhetliga grunder. I fall av överteckning vid fabrik, ansluten till bränneriidkareföreningen, skall förhandlingar upptagas med Aktiebolaget Vin- & spritcentralen om storleken av den reducering av teckningarna vid bolagets fabrik i Rödaled, som kan föranledas därav. I sista hand skall sistnämnda fråga kunna hänskjutas till jordbruksnämnden.

I fråga om odlarnas leveransrätt skall enligt förslaget gälla, att någon skillnad icke skall göras mellan vare sig ägare till eller delägare i fabrik eller utomstående leverantörer. För att stabilitet i kontraktsteckningen skall kunna främjas, skall emellertid fabrikerna få rätt att ge viss prioritet åt permanenta odlare framför tillfälliga. Är fabrik eller odlare missnöjd med beslut angående tillverknings- eller leveranskvantitet eller leveranshänvisning, skall klagan över beslutet kunna föras hos jordbruksnämnden.

Det sålunda framlagda förslaget rörande formerna för den framtida regleringen av stärkelse- och potatissprittillverkningen har jag efter överväganden funnit böra godtagas. Förslaget tager nämligen enligt min mening hänsyn till såväl de berättigade intressen, vilka producenterna inom de traditionellt fabrikspotatisodlande områdena kan åberopa, som de önskemål om ett friare regleringssystem, vilka framförts bl. a. i jordbruksutskottets utlåtande 1955: 39. I fråga om den stärkelseföreningen efter jordbruksnämndens prövning tillkommande rätten att erlägga lägre pris till fabrik, som icke är medlem i föreningen, vill jag framhålla, att prisavdraget — i överensstämmelse med vad som gäller för andra prisregleringsföreningar på jordbruksområdet — dock icke bör vara större än vad som kan anses skäligen motsvara värdet av medlems förpliktelser till föreningen.

En fråga, som i detta sammanhang påkallar särskild uppmärksamhet, är formerna för den statliga insynen i och kontrollen av stärkelseföreningens verksamhet. Såsom jordbruksnämnden påpekat, kommer nämligen för framtiden de hittillsvarande årliga avtalen mellan nämnden och föreningen, i vilka bl. a. hithörande frågor reglerats, att slopas, samtidigt som föreningen skall bibehållas vid sin ensamrätt till inköp och försäljning av svensk potatisstärkelse. Ett speciellt skäl för insyn utgör dessutom det förhållandet, att föreningen äger aktiemajoriteten i Lyckeby stärkelseförädling aktiebolag, vilket är den största glykosproducenten i landet. Från allmänna synpunkter är det givetvis angeläget med en särskild tillsyn över att föreningen icke missbrukar sin ensamrätt och ej heller gynnar den egna glykosfabriken på de andra fabrikernas bekostnad. Jag tillstyrker därför nämndens förslag,

att den i förevarande hänseende erforderliga kontrollen skall liksom hittills utövas av en utav nämnden utsedd granskningsman, vilken dessutom skall vara revisor i stiftelsen Potatisodlingens konjunkturutjämningsfond.

Vad angår frågan om hållande av viss beredskapsreserv av potatisstärkelse torde det få ankomma på jordbruksnämnden att efter förhandlingar med stärkelseföreningen till Kungl. Maj:t inkomma med närmare förslag härom.

Såsom framgår av vad jag förut anfört under avsnittet om matpotatis, torde för fabrikspotatis böra utgå införselavgift med samma belopp, som vid varje tillfälle uttages för matpotatis. Mittpris och prisgränser skall enligt riksdagens beslut hösten 1955 icke fastställas för fabrikspotatis. Om övre eller nedre prisgränsen för matpotatis över- respektive underskrides, bör emellertid kvantitativ reglering eller annan åtgärd, som kan ifrågakomma vid över- eller underskridande av prisgräns, få vidtagas även beträffande fabrikspotatis.

Potatisprodukter m. m.

Jordbruksnämnden

Tillverkningsavgifter m. m.

Under regleringsåren 1954/55 och 1955/56 har tillverkningen av såväl stärkelse som brännvin belastats med en avgift, motsvarande 3 öre per hektoliter och stärkelseprocent av vid tillverkningen använd potatis. Syftet med avgiften är att utjämna resultaten i stärkelseföreningen under olika år. Dessa resultat är beroende av bl. a. potatisskördens storlek och utlandspriset på stärkelse. Blir exempelvis skörden stor, kan det bli nödvändigt att avyttra därigenom uppkommande stärkelseöverskott på exportmarknaden. Om exportpriserna då är låga, kan föreningen förorsakas en betydande förlust. Avgiften medverkar alltså till att föreningen skall kunna hålla ett något så när stabilt pris på fabrikspotatis. Jordbruksnämnden anför, att den funnit erforderligt att författningsmässigt reglera ifrågavarande tillverkningsavgift. I fråga om beräkningen av denna avgift framhåller nämnden följande.

Den nu utgående tillverkningsavgiften — 3 öre per hektoliter och stärkelseprocent för vid tillverkningen använd potatis — motsvarar cirka 4 kronor 20 öre per deciton tillverkad stärkelse och, vid tillverkning av brännvin, cirka 3 öre per liter råbrännvin av normalstyrka, d. v. s. med 50 volymprocent alkoholhalt. Av flera skäl torde det vara lämpligt, att tillverkningsavgiften beräknas beträffande brännvin per liter råbrännvin av normalstyrka och beträffande stärkelse per kilogram ren stärkelse. Den handelsförda potatisstärkelsen innehåller omkring 80 procent ren stärkelse. Den nuvarande tillverkningsavgiften vid framställningen av stärkelse kan därför beräknas motsvara 5 kronor 25 öre per kilogram ren stärkelse. I författningen bör maximibeloppet för tillverkningsavgiften lämpligen bestämmas till högst 4 öre per liter råbrännvin med 50 volymprocent alkoholhalt samt för stärkelse och av stärkelse tillverkade produkter till högst 6 öre per kilogram ren stärkelse.

Jordbruksnämnden anför, att den med representanter för stärkelseföreningen och bränneriidkareföreningen överenskommit, att tillverkningsavgiften för potatisstärkelse fr. o. m. nästa regleringsår skall utgå med 5 öre per kilogram ren stärkelse, motsvarande 4 öre per kilogram handelsstärkelse, samt att en häremot svarande avgift skall utgå vid tillverkning av brännvin.

Den tidigare tillverkningsavgiften har uppburits av stärkelse- respektive bränneriidkareföreningen på så sätt, att föreningarna innehållit motsvarande belopp av odlarnas likvider för stärkelse respektive brännvin. De sålunda uppsamlade medlen är avsedda att ingå i grundkapitalet för den nya konjunkturutjämningsfond, som skall bildas av de båda föreningarna.

Enligt jordbruksprisutredningens av riksdagen i denna del utan erinran lämnade förslag bör, i den mån den inhemska tillverkningen av potatisstärkelse även i fortsättningen belastas med tillverkningsavgift, häremot svarande avgift (kompensationsavgift) utgå även på importen av potatisstärkelse och därav tillverkade produkter. Jordbruksnämnden anser det vara lämpligt, att bestämmelser om sådan kompensationsavgift upptages i den författning, som nämnden föreslår beträffande tillverkningsavgiften. Fr. o. m. ingången av det nya systemet bör de medel, som inflyter genom tillverknings- och kompensationsavgifter, inlevereras till nämnden, som därur bör få täcka sina kostnader för uppbörden och kontrollen. Vad som därefter återstår bör, i enlighet med vad som föreslagits i förutnämnda utredningspromemoria, efter hand tillföras stärkelseföreningen såsom regleringsorgan på potatisområdet.

I fråga om uttagandet av kompensationsavgift anför jordbruksnämnden, att den med representanter för stärkelseföreningen och bränneriidkareföreningen överenskommit, att dylik avgift motsvarande tillverkningsavgiften automatiskt skall utgå vid import av dels potatisstärkelse, dels druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap (glykos) (stat. nr 290), dels dextrin och stärkelseklister (ur stat. nr 620). Avgiften bör för de två sistnämnda grupperna av produkter, för vilka inom landet råvaran vanligen är potatisstärkelse, svara mot den mängd stärkelse, som normalt åtgår vid tillverkningen. I fråga om övriga produkter, vari potatisstärkelse ingår eller kan komma att ingå — appreturmedel m. m. (ur stat. nr 620) — bör det enligt sagda överenskommelse ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, nämnden att med hänsyn till importutvecklingen avgöra, om och i vilken utsträckning kompensationsavgift skall utgå vid importen.

Enligt den tidigare nämnda förordningen 1912: 170 angående särskild skatt å majs, utländsk potatis samt maniocarot och andra väsentligen lika stärkelserika, tullfria utländska ämnen, som användes vid tillverkningen av stärkelse, utgår en särskild skatt med 8 öre per kilogram. Med hänsyn till penningvärdets förändring och majsens prisbillighet i förhållande till dess höga stärkelsehalt anser jordbruksnämnden, att den avgift, som förutsatts skola utgå enligt det av nämnden föregående år överlämnade utkastet till förordning om tillverkningsavgift å majs m. m., lämpligen bör bestämmas till 15 öre per kilogram. Jämlikt detta författningsutkast skall avgiften erläggas till nämnden och enligt föreskrifter av Kungl. Maj:t användas till prisregle-

rande åtgärder på fabrikspotatisens område. Nämnden anser, att även i detta fall nettobehållningen av uppburna medel i enlighet med förenämnda utredningsförslag bör tillföras stärkelseföreningen såsom regleringsorgan inom stärkelsehanteringen. Vidare upplyser nämnden, att den nu föreslagna avgiften för majs torde verka prohibitivt samt att någon tillverkning inom landet av majsstärkelse icke nu förekommer och icke heller torde komma i fråga under treårsperioden. Med hänsyn härtill är det enligt nämndens mening icke nu aktuellt att föreslå någon kompensationsavgift för stärkelse, tillverkad av majs.

Riksdagens beslut om gränsskyddet för potatisprodukter

I ett särskilt avsnitt av sin skrivelse erinrar jordbruksnämnden om jordbruksprisutredningens förslag och riksdagens beslut i fråga om gränsskyddet för potatisprodukter. Nämnden anför härom i huvudsak följande.

Tullen på stärkelse är alltsedan år 1895 20 öre per kilogram. För glykos och dextrin är tullen sedan 1930-talet 33 respektive 25 öre per kilogram. Utöver tullen har sedan år 1953 även uttagits införselavgift på ifrågavarande varor. Införselavgiften utgör för stärkelse och glykos 15 öre samt för dextrin 20 öre per kilogram. Det sammanlagda gränsskyddet uppgår sålunda till för stärkelse 35, för glykos 48 och för dextrin 45 öre per kilogram. Enligt jordbruksprisutredningens förslag skulle tullen för dessa potatisprodukter slopas och ersättas med en fast införselavgift. Denna borde efter en övergångstid — förslagsvis fyra år — utgöra 20 öre per kilogram för stärkelse och 33 öre per kilogram för glykos och dextrin. Reduktionen borde lämpligen fördelas i stort sett lika på ett vart av de fyra åren. Samma avgift som för stärkelse borde utgå för manioca- och arrowrot. Mittpris och prisgränser skulle fastställas endast för potatisstärkelse. I den mån den inhemska tillverkningen av stärkelse (eller potatis) även fortsättningsvis belastades med interna avgifter, borde enligt utredningens förslag häremot svarande avgifter utgå även på importen av här avsedda varor. I propositionen 1955: 198 angående den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter uttalade departementschefen i nu förevarande avseende bl. a. följande.

»Prisgränserna för stärkelse bör i enlighet med jordbruksnämndens förslag kunna sättas till ± 13 procent av mittpriset. Livsmedelsprodukter, i vilka potatis eller stärkelse av potatis m. m. ingår som råvara, bör — såsom framhållits av jordbruksprisutredningen och 1952 års tulltaxekommitté — erhålla ett importskydd, som innefattar införselavgifter för potatis (stärkelse). Skyddet bör utformas som tull utom i fråga om produkter, som praktiskt taget helt består av potatis eller stärkelse, såsom potatispulver, gryn av potatisstärkelse och dylikt (tapioca- och sagogryn). Sådana produkter som nyss nämnts bör inbegripas i importavgiftssystemet. Att, på sätt tulltaxekommittén föreslagit, genom speciell nedsättning av införselavgiften på stärkelse, som importeras för tekniska tillverkningar, underlätta en övergång till utländsk råvara kan icke lämpligen ifrågakomma med hänsyn till den stora betydelse, som användningen av stärkelse till tekniska ändamål har för avsättningen av inhemsk fabrikspotatis. Därför bör beredda glätt-, appretur- och betmedel, innehållande stärkelseprodukter, samt stärkelsehaltiga kärnbindemedel liksom nu är fallet genom avgiftsbeläggning av motsvarande importvaror få ett importskydd, som innefattar kompensation för införselavgiften på däri ingående stärkelse.»

I propositionen uttalade departementschefen vidare, att en sänkning av det nuvarande gränsskyddet för potatisprodukter torde vara möjlig att genomföra. Det borde emellertid ankomma på nämnden att senare, efter förhandlingar med jordbrukets organisationer, till Kungl. Maj:t avgiva förslag rörande längden av den avtrappningsperiod, som kunde anses skälig med hänsyn till föreliggande rationaliseringsmöjligheter.

Riksdagen har för sin del biträtt eller lämnat utan erinran vad departementschefen föreslagit i nu berörda avseenden.

Mittpriser, prisgränser, införselavgifter m. m.

Jordbruksnämnden övergår därefter till att ange sina förslag beträffande olika stärkelseprodukter.

Potatisstärkelse (stat. nr 196). Det nuvarande gränsskyddet för potatisstärkelse 35 öre per kilogram (tull 20 öre + införselavgift 15 öre) har enligt nämnden varit fullt tillräckligt. Import mot erläggande av tull och avgift har vid rådande priser praktiskt taget icke varit möjlig.

Partihandelspriset för svensk potatisstärkelse av extra prima kvalitet utgör 89,25 öre per kilogram fritt stärkelseföreningens lager i fria lånesäckar av jute om 100 kilogram netto, vilkas returfrakt betalas av köparen. (För pappersemballage faktureras köparen 1 krona 20 öre per kilogram extra.) För innevarande regleringsår erhåller stärkelsefabrikerna därutöver ett statligt pristillägg, utgörande 3 öre per kilogram tillverkad stärkelse. Enligt den mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffade överenskommelsen skall mittpriset såsom förut nämnts avse extra prima potatisstärkelse vid försäljning i parti under nämnda leveransvillkor och utgöra 89,25 öre per kilogram, d. v. s. det partipris, som nu tillämpas. Nämnden anmärker, att i detta pris ingår den tidigare omnämnda tillverkningsavgiften för potatisstärkelse, motsvarande 4,2 öre per kilogram. Prisgränserna omkring mittpriset skall vara 78 och 101 öre per kilogram.

Jordbruksnämnden upplyser, att man när det gällt att bedöma storleken av den införselavgift, som bör gälla för potatisstärkelse, utgått från importpriset för dansk och holländsk vara. Detta pris har under den senaste tolvmånadersperioden i genomsnitt legat något under 65 öre per kilogram. Vid jämförelse mellan importpriset och det inhemska priset på potatisstärkelse bör emellertid bemärkas, att i det svenska priset icke ingår kostnader för emballage, vilka beräknas utgöra något mer än 1 öre per kilogram, medan vid import emballagekostnad icke alltid förekommer.

Jordbruksnämnden erinrar, att gränsskyddet för potatisstärkelse enligt jordbruksprisutredningens förslag under en avtrappningsperiod av fyra år skulle sänkas från 35 till 20 öre per kilogram, samt anför, att man vid förhandlingarna har enats om att införselavgiften under första regleringsåret skall vara 27, under andra 25 och under tredje 23 öre per kilogram. Härtill kommer den tidigare omförmälda kompensationsavgiften, motsvarande 4 öre per kilogram potatisstärkelse av normalkvalitet (5 öre per kilogram ren stärkelse). Den överenskomna införselavgiften utgör för respektive år 41, 38 och 35 procent av nyssnämnda genomsnittliga importpris.

Den överenskomna sänkningen av införselavgiften med 2 öre per kilogram under andra året och ytterligare 2 öre per kilogram under tredje året borde, anför jordbruksnämnden, enligt grunderna för det nya systemet föranleda en lika stor sänkning av de prisgränser, som skall gälla under samma år. Nämnden påpekar, att denna konsekvens av införselavgiftens avtrappning har tagits exempelvis i fråga om socker. Enligt vad nämnden upplyser, har stärkelseföreningens representanter emellertid fattat överenskommelsen så, att de för första året fastställda prisgränserna skall gälla under hela treårsperioden. Tyvärr lämnade nämnden vid förhandlingarna icke upplysning om sin åsikt, vilken ansågs följa av prissättningssystemet. Med hänsyn till de skiljaktiga uppfattningarna om överenskommelsens innebörd i denna del har nämnden senare kommit överens med representanter för stärkelseföreningen och brännerii dkareföreningen att låta frågan om prisgränsernas storlek under andra och tredje åren bli beroende av Kungl. Maj:ts avgörande.

Slutligen upplyser jordbruksnämnden, att det ingår i överenskommelsen, att det icke skall möta hinder för stärkelseföreningen att med anlitande av till föreningen influtna medel under tredje året av treårsperioden hålla stärkelsepriset uppe på samma nivå, som vid oförändrat importpris kan uppnås under andra året.

Majsstärkelse (stat. nr 198). I fråga om nu gällande föreskrifter m. m. rörande majsstärkelse anför jordbruksnämnden följande.

Enligt riksdagsbeslutet skall majsstärkelse medtagas bland jordbruksregleringsvarorna. I stor utsträckning har majsstärkelse samma användningsområden som potatisstärkelse och konkurrerar alltså med denna vara. Det nuvarande gränsskyddet för majsstärkelse utgör liksom för potatisstärkelse 35 öre per kilogram (tull 20 öre + införselavgift 15 öre). Importpriset på majsstärkelse har under senare år varit så lågt att det, även med tillägg av tull och införselavgift, för vissa förbrukare ställt sig billigare att importera majsstärkelse i stället för att använda svensk potatisstärkelse. Detta sammanhänger icke endast med att importpriset på majsstärkelse per viktsenhet är lägre än importpriset på potatisstärkelse utan även med det förhållandet, att handelsvaran majsstärkelse per viktsenhet innehåller cirka 10 procent mera ren stärkelse än handelsvaran potatisstärkelse. Det sistnämnda är av betydelse för sådana förbrukare, främst glykos- och dextrinindustrier, som endast har intresse av att av den inköpta råvaran tillgodogöra sig dess halt av ren stärkelse.

Med hänsyn till det nu anförda har under senare år importen av majsstärkelse varit kvantitativt reglerad. Nämnden har därvid begränsat importen till att omfatta genom handelsavtal åtagna förpliktelser, varjämte import medgivits för särskilda ändamål och i de fall, då föreliggande behov icke kunnat tillgodoses med inhemsk vara.

Jordbruksnämnden upplyser, att man vid bedömandet av införselavgiften för majsstärkelse utgått från ett genomsnitt av priserna för belgisk, holländsk och västtysk vara under den senaste tolvmånadersperioden samt att detta genomsnitt under perioden varit ej fullt 55 öre per kilogram. Ehuru det nuvarande tull- och avgiftsskyddet av 35 öre per kilogram icke kan an-

ses tillräckligt för att hindra effektiv konkurrens med potatisstärkelsen vid nu gällande pris på denna vara, har man, anför nämnden, vid förhandlingarna likväl stannat vid att föreslå, att införselavgiften för majsstärkelse skall fastställas till 35 öre per kilogram eller till samma belopp, som f. n. uttages i tull och införselavgift. Den överenskomna införselavgiften, vilken motsvarar ett gränsskydd av 64 procent räknat på nyssnämnda genomsnittliga importpris, skall gälla under hela treårsperioden. Hänsyn har härvid tagits till att någon kompensationsavgift, såvitt nu kan bedömas, icke kommer att utgå för majsstärkelse.

I fråga om verkningarna av den sålunda överenskomna införselavgiften anför jordbruksnämnden följande.

Vid det nu föreslagna gränsskyddet kan importen av majsstärkelse för vissa förbrukare komma att ställa sig i prishänseende förmånligare än att använda svensk potatisstärkelse. Man har därför att räkna med att stärkelseföreningen för att kunna bemästra den utländska konkurrensen i vissa lägen måste lämna de förbrukare, för vilka anledning kan föreligga att övergå till användning av majsstärkelse som råvara, ett rabatterat pris. Det torde vara alltför vanskligt att i nuvarande läge söka förutspå, i vilken omfattning föreningen av antydd anledning måste tillämpa ett reducerat pris på potatisstärkelse. Man kan emellertid icke bortse från möjligheten, att ett sådant läge uppkommer, att rabatt måste lämnas samtliga större förbrukare av stärkelse, för att dessa skall köpa svensk potatisstärkelse. Såvitt nu kan bedömas, kommer medel att i betydande utsträckning stå till föreningens förfogande för sådan rabattering. Nämnden hänvisar i detta hänseende till vad som i det följande sägs under rubriken »Resultatutjämning m. m.»

Vetestärkelse (stat. nr 197) och risstärkelse (stat. nr 199). Jordbruksnämnden anför, att importpriset för dessa produkter, vilka har en förhållandevis ringa användning, f. n. utgör 77 öre per kilogram för vetestärkelse och 126 öre per kilogram för risstärkelse. Nämnden föreslår, att för dessa varor samma införselavgift skall gälla som den för potatismjöl vid varje särskilt tillfälle gällande. Av nuvarande importpris utgör de sålunda föreslagna avgifterna under de tre närmaste åren för vetestärkelse 35, 32 och 30 samt för risstärkelse 21, 20 och 18 procent.

»Annan stärkelse» (stat. nr 200). Som exempel på en stärkelseprodukt som kan hänföras under ifrågavarande rubrik, anför jordbruksnämnden tapiocastärkelse. Importpriset för denna vara är f. n. 60 öre per kilogram. För gruppen »annan stärkelse» föreslår nämnden samma införselavgift skola tillämpas som för majsstärkelse eller 35 öre per kilogram. Sagda avgift utgör 58 procent av nuvarande importpris.

Manioca- och arrowrot (stat. nr 102) samt härav framställt mjöl (ur stat. nr 186). Jordbruksnämnden erinrar om att enligt propositionen 1955: 198 samma införselavgift skall gälla för manioca- och arrowrot som för stärkelse, samt upplyser, att det under senare tid endast förekommit import av maniocarot, varvid priset varierat mellan 37 och 40 öre per kilogram. Vidare anför nämnden, att mjöl av manioca-

och arrowrot importeras endast i mycket ringa omfattning och att samma införselavgift bör gälla för mjöl som för obearbetad rot. Med hänsyn till det i förhållande till stärkelsehalten låga importpriset bör enligt nämndens mening samma införselavgift gälla för under ifrågavarande rubrik angivna produkter som för majsstärkelse eller 35 öre per kilogram. Denna avgift motsvarar 88 à 95 procent av importpriset.

Finmalen, torkad potatis (potatispulver) (ur stat. nr 186) samt potatisflingor (ur stat. nr 107 : 2). Jordbruksnämnden upplyser, att det inom landet förekommer tillverkning av potatispulver eller s. k. torkat potatismos samt att produkten utgöres av torkad kokt potatis i pulverform. Vidare uppger nämnden, att viss import av denna produkt förekommit samt att import begärts för ett utländskt potatispulver, vilket utgöres av torkad rå potatis i pulverform. Importpriset på potatispulver, framställt av kokt potatis, uppgår f. n. till 2 kronor 75 öre per kilogram och på potatispulver av okokt potatis till 2 kronor 45 öre per kilogram. Tillverkningskostnaden för inhemskt potatispulver beräknas till cirka 1 krona 20 öre per kilogram. Till framställning av 1 kilogram potatispulver kan i stort sett beräknas åtgå 7,5 kilogram potatis. Nämnden föreslår, att införselavgiften för potatispulver skall fastställas till 40 öre per kilogram, motsvarande omkring 15 procent av importpriset. För potatisflingor, som f. n. icke importeras och ej heller tillverkas inom landet, bör enligt nämnden samma avgift gälla som för potatispulver.

Gryn av andra vegetabilier än spannmål (stat. nr 201). Huvudprodukterna under denna rubrik avser enligt jordbruksnämnden potatisgryn och s. k. sagogryn. Importpriset för holländsk vara utgör cirka 82 öre per kilogram. F. n. gäller för sagda varor samma importskydd som för potatisstärkelse eller 35 öre per kilogram (tull 20 öre + införselavgift 15 öre). Nämnden upplyser, att på grund av den hårda konkurrensen tillverkningen av potatis- och sagogryn nedlagts vid vissa fabriker och f. n. bedrives av endast två tillverkare. Fabrikspriset är f. n. 1 krona 23 öre per kilogram. Även om ett högre gränsskydd i och för sig skulle vara motiverat, anser nämnden, att införselavgiften bör begränsas till samma belopp som det nu gällande gränsskyddet eller 35 öre per kilogram, vilket motsvarar 43 procent av importpriset.

Druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap (glykos) (stat. nr 290). Jordbruksnämnden anför, att importpriset för västtysk vara f. n. utgör 69 öre per kilogram glykos med vanlig vattenhalt och 1 krona 5 öre per kilogram druvsocker. Då den importerade varan i allmänhet framställes med majsstärkelse som råvara, bör enligt nämndens mening storleken av gränsskyddet utformas med hänsynstagande till detta förhållande. För framställning av 100 kilogram glykos åtgår cirka 103 kilogram stärkelse. Med hänsyn härtill bör enligt nämnden införselavgiften beträffande den i glykos ingående råvaran beräknas till 36 öre per kilogram (införselavgiften för majsstärkelse 35 öre + 3 procent förhöj-

ning härav = 36). Tillverkningskostnaden för glykos beräknas till 25 öre per kilogram. Nämnden föreslår, att ett manufaktureringsskydd motsvarande omkring 15 procent av tillverkningskostnaden eller cirka 4 öre per kilogram skall tilläggas införselavgiften beträffande råvaran samt att införselavgiften med hänsyn härtill skall bestämmas till 40 öre per kilogram, vilket motsvarar 58 procent av importpriset.

Jordbruksnämnden framhåller vidare, att inom industrien användes även glykos med låg vattenhalt eller s. k. torrglykos. Priset per viktsenhet sådan glykos är högre än priset på vanlig glykos. För torrglykos liksom för druv- och stärkelsesocker finner nämnden ett importskydd av 40 öre per kilogram vara otillräckligt. Införselavgiften för dessa produkter bör därför enligt nämndens förslag fastställas till 45 öre per kilogram. Denna införselavgift motsvarar för druvsocker 43 procent av importpriset.

Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem och dylikt; dock icke vara i detaljhandelsförpackningar, innehållande högst 1 kilogram netto (ur stat. nr 620). För dextrin, som utgör huvudprodukten under ifrågavarande rubrik, uppgår importpriset för holländsk vara f. n. till 92 öre per kilogram. Införselavgiften föreslås av jordbruksnämnden skola fastställas till 40 öre per kilogram eller till samma belopp som för glykos. Den föreslagna införselavgiften utgör 43 procent av importpriset.

För potatisprodukter gemensamma frågor. Jordbruksnämnden framhåller, att särskilda prisgränser icke har fastställts för andra potatisprodukter än potatisstärkelse. Därest nedre eller övre prisgränsen för denna vara under- respektive överskrides, bör emellertid enligt nämndens mening de särskilda åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid under- eller överskridande av prisgränser, få tillämpas även beträffande andra potatisprodukter.

Vidare uppger jordbruksnämnden, att den vid tillämpningen av det hittillsvarande regleringssystemet på stärkelseområdet i viss omfattning medgivit företag, som idkar handel med, bearbetar eller förbrukar stärkelsevaror, befrielse från eller restitution av införselavgifter för sådana varor även i andra fall än vid export. En allmän befrielsegrund har varit, att stärkelsen eller stärkelseprodukten endast till jämförelsevis ringa del har ingått i importvaran (t. ex. i s. k. järncement eller s. k. kärnbindemedel för gjuteriändamål). Befrielse (restitution) har vidare i princip medgivits, där den utländska stärkelsevaran på grund av sin beskaffenhet eller kvalitet har ansetts tills vidare icke lämpligen kunna ersättas av inhemsk råvara. Det har därvid oftast varit fråga om stärkelse eller stärkelseprodukter, som även före införselavgiftens införande har importerats för medicinska, kemisk-tekniska och dylika ändamål. En inskränkande princip för avgiftsbefrielserna har å andra sidan varit, att befrielse ej har meddelats, då avgiften endast utgjort en helt oväsentlig del av kostnaderna för den färdiga saluprodukten.

Enligt jordbruksnämndens mening torde 1955 års riksdagsbeslut innebära, att restitution av införselavgift i fortsättningen bör lämnas endast vid export. Nämnden förutsätter, att beslutet icke utgör hinder för nämnden att generellt meddela restitution eller befrielse även för de fall, att en importvara innehåller allenast en mindre andel stärkelse eller stärkelseprodukt. I övrigt utgår nämnden från att befrielse eller restitution, i andra fall än vid export, i fortsättningen som regel icke skall förekomma.

Resultatutjämning i samband med stärkelseföreningens verksamhet såsom regleringsorgan på fabrikspotatisens område

Såsom anförts i den tidigare omnämnda kommittépromemorian skall stärkelseföreningen tjänstgöra såsom prisutjämningsorgan på fabrikspotatisområdet. De priser, som stärkelsefabrikerna kan betala för till dem levererad potatis, blir enligt kommittéförslaget normerande även för prissättningen på bränneripotatis. Det är därför angeläget, att priset på stärkelsepotatis kan hållas på en skälig nivå.

Redan i kommittépromemorian har antytts, att en god årsmån beträffande potatis och därav föranledd ökad tillverkning av potatisstärkelse kan åsamka stärkelseföreningen förluster för lagring eller export av de överskott på stärkelse, som då uppkommer. Jordbruksnämnden framhåller i detta sammanhang, att stärkelsefabrikerna normalt har en ganska kort säsong och därför måste tillämpa ett i stort sett fast pris för potatis under den egentliga avverkningsperioden. Detta pris måste grundas på en bedömning av marknadsförhållandena inom och utom landet under den tid, stärkelsen är avsedd att säljas. Om exempelvis de internationella priserna skulle utveckla sig ogynnsamt i förhållande till bedömningen, kommer detta att påverka föreningens ekonomiska resultat i sänkande riktning. På grund härav måste föreningen ha tillgång till rätt betydande medel för att tjänstgöra som buffert i nu nämnda fall. Det kan mycket väl hända, att föreningen av nu angivna orsaker redan under det nya systemets första år får vidkännas förluster på sin handelsrörelse.

Jordbruksnämnden erinrar vidare, att nämnden i samband med behandlingen av frågan om införselavgiftens storlek för majsstärkelse har framhållit, att föreningen på grund av det låga importpriset på majsstärkelse kan bli nödsakad att rabattera potatisstärkelsen till industrikonsumenter, för att icke avsättningen skall gå ner mer avsevärt.

Avsikten är, anför nämnden, att kostnader, som uppkommer genom här nämnda förhållanden, skall täckas i första hand genom att stärkelseföreningen under löpande räkenskapsår tillföres medel, som fr. o. m. den 1 september 1956 inflyter i form av tillverknings-, import- och kompensationsavgifter för stärkelse och därav framställda produkter. Nämnden upplyser, att stärkelseföreningen har påtagit sig att efter samråd med tidigare omförmält samarbetsorgan och Sveriges potatisodlares riksförbund handha vissa prisregleringsuppgifter även såvitt avser mat- och utsädespotatis inom de mest utpräglade överskottsområdena. Närmast torde enligt nämnden denna funk-

tion komma att utövas genom att föreningen omhändertager uppkommande överskott av sådan potatis för användning till fabriksändamål inom ramen för marknadsmässiga avsättningsmöjligheter inom och utom landet. Det kan även bli fråga om att lämna fraktbidrag vid leverans av sådan potatis. Om potatisimporten blir av stor omfattning, kan denna verksamhet komma att draga ganska betydande kostnader.

På grund av vad nu sagts skall enligt överenskommelsen stärkelseföreningen även tillföras inflytande införselavgifter för fabriks-, mat- och utsädespotatis. I den mån de stärkelseföreningen under respektive räkenskapsår för utjämningsändamål tillförda medlen icke förslår till att täcka uppkommande förluster på stärkelseföreningens rörelse, skall återstående förlust i enlighet med utredningsförslaget täckas genom tillskott från en för ändamålet inrättad stiftelse. Härom anför jordbruksnämnden följande.

Inledningsvis har nämnts, att kommittéförslaget till omläggning av fabrikspotatisregleringen innefattade bl. a., att en för stärkelse- och brännerijdkareföreningarna gemensam konjunkturutjämningsfond skulle inrättas. Kommittén erinrade om att genom avtal mellan kronan och stärkelseföreningen inrättats en stiftelse, benämnd Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond, och att enligt förordningen 1954: 71 om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m. särskilda beskattningsregler gällde för denna fond, syftande till att man skulle undgå, att de inom ramen för den statliga jordbrukspolitiken avsatta prisregleringsmedlen togs i anspråk för skatter, varigenom det avsedda prisutjämningssyftet till avsevärd del skulle förfelas. Enär de konjunkturutjämningsmedel, som avsättes av stärkelseföreningen och brännerijdkareföreningen, i båda fallen upptages för att möjliggöra en konjunkturutjämning inom fabrikspotatisodlingen syntes det kommittén riktigast, att medlen skulle tillföras en potatisindustriens gemensamma konjunkturutjämningsfond och att de enligt nyssnämnda förordning gällande särskilda beskattningsreglerna skulle göras tillämpliga på denna fond. Kommittén framlade även vissa beräkningar angående de medel, som skulle kunna tillföras fonden.

Jordbruksnämnden anmäler, att nämnden nu, med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, med stärkelseföreningen och brännerijdkareföreningen träffat avtal om inrättande av stiftelsen Potatisodlingens konjunkturutjämningsfond. Föreningarna har upprättat stiftelseurkund och stadgar för den nya stiftelsen, vilken är avsedd att ersätta den tidigare omnämnda stiftelsen Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond. Nämnden förutsätter, att sådan ändring skall vidtagas i förordningen 1954: 71, att den stiftelse, som bildas enligt nu ifrågavarande avtal, kommer att medtagas bland de i förordningen avsedda stiftelserna. Stärkelseföreningens räkenskapsår löper per den 31 mars och brännerijdkareföreningens per den 31 maj. Det nya regleringssystemet är avsett att tillämpas fr. o. m. regleringsåret 1956/57, alltså från den 1 september 1956. Därest den nya stiftelsen skall fungera fr. o. m. det räkenskapsår, som börjar den 1 september 1956, bör enligt nämnden förordningens bestämmelser givas tillämpning fr. o. m. det beskattningsår, för vilket föreningarna av beskattningsnämnd i första in-

stans taxeras år 1958. Om den nya fonden kommer till stånd och blir medtagen bland de i förordningen omnämnda, kommer Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfonds tillgångar och skulder att övertagas av den nya fonden. Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond behöver därefter icke kvarstå bland de stiftelser, som upptages i förordningen.

Beträffande den nya konjunkturutjämningsfondens grundkapital anför jordbruksnämnden följande.

I enlighet med överenskommelse med jordbrukets förhandlingsdelegation föreslås, att i samband med stiftelsens grundande denna såsom grundkapital tillföres följande medel: a) stiftelsen Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfonds behållna tillgångar per den 31 augusti 1956; b) de tillverkningsavgifter, utgörande 3 öre per hektoliter och stärkelseprocent för vid tillverkningen av stärkelse och brännvin använd potatis, som belöper på tillverkningsåren 1954/55 och 1955/56, efter avdrag av ett belopp av 500 000 kronor, vilket med i det följande närmare angiven motivering föreslås skola få tagas i anspråk för rationaliseringsverksamhet på stärkelseområdet; c) den 31 augusti 1956 hos jordbruksnämnden innestående införselavgifter för potatis jämte däråt upplupen ränta, efter avdrag av ett belopp å 2 000 000 kronor, som enligt tidigare omnämnt förslag skall avsättas till åtgärder till främjande av odling, lagerhållning och distribution av matpotatis; samt d) samtliga den 31 augusti 1956 hos nämnden innestående införselavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter jämte däråt upplupen ränta.

Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond hade enligt stärkelseföreningens senaste bokslut en behållning av omkring 845 000 kronor. Med hänsyn till föreningens kostnader för import av stärkelse och till att föreningen under innevarande verksamhetsår även i övrigt haft att arbeta med ökade kostnader, bl. a. på grund av räntehöjningen, beräknas endast någon mindre del av nämnda behållning — i detta sammanhang uppskattningsvis upptagen till 100 000 kronor — kvarstå vid nästkommande bokslut.

De medel, som uppsamlats genom innehållande av viss del av fabrikspotatislikviden, utgjorde den 31 januari 1956 omkring 2 830 000 kronor. Med tillägg av de medel, som ytterligare beräknas inflyta under 1955/56 års kampanj, och efter avdrag av nämnda belopp av 500 000 kronor för rationaliseringsändamål kan det per den 31 augusti 1956 till förfogande stående beloppet beräknas till omkring 2 800 000 kronor.

De medel, som influtit i form av införselavgifter på potatis, har kommit att uppgå till väsentligt större belopp än som från början förutsetts. Den 31 januari 1956 innestod sålunda hos nämnden ett belopp av omkring 4 950 000 kronor i form av sådana avgifter. Med tillägg av införselavgifter, som beräknas inkomma för import intill den 9 mars 1956, då avgifterna slopades, samt ränta, kan den 31 augusti 1956 beräknas föreligga en behållning av omkring 6 100 000 kronor. Härifrån avgår enligt vad som förut anförts 2 000 000 kronor för matpotatisändamål.

Av införselavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter innestod den 31 januari 1956 hos nämnden omkring 1 560 000 kronor. Vid införsel av stärkelse och stärkelseprodukter i samma omfattning som under närmast föregående år och under förutsättning av oförändrade avgifter kan för tiden den 1 februari—den 31 augusti 1956 beräknas inflyta ett belopp av omkring 480 000 kronor i införselavgifter.

Totalt kan således enligt dessa beräkningar den nya fondens grundkapital komma att uppgå till (100 000 + 2 800 000 + 4 100 000 + 1 560 000 + 480 000 =) 9 040 000 kronor.

Jordbruksnämnden erinrar i detta sammanhang om att Kungl. Maj:t i fråga om införselavgifterna på stärkelse och stärkelseprodukter i brev den 17 april 1953 föreskrivit, att dessa skall av nämnden tillföras en särskild kassa inom nämnden för att i enlighet med grunder, som framdeles skulle komma att fastställas av Kungl. Maj:t, användas för att sänka priset på potatismjöl vid försäljning till förbrukare inom vissa industrier. Nämnden anbefalldes samtidigt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till dylika grunder. Genom ett annat brev samma dag förordnade Kungl. Maj:t, att införselavgifterna för potatis skulle tillföras samma kassa. Genom nu avgivna förslag röranде användningen av införselavgifterna på stärkelse och stärkelseprodukter samt på potatis anser sig nämnden ha avgivit de av Kungl. Maj:t begärda förslagen till grunder för införselavgifternas användning.

I fråga om de medel, som efter fondens inrättande kommer att tillföras denna, och om användningen av fondens medel anför jordbruksnämnden i huvudsak följande.

I likhet med vad som gäller för övriga konjunkturutjämningsfonder på jordbrukets och fiskets område har jordbruksnämnden räknat med att — utöver grundkapitalet — till fonden skall föras endast sådana medel, som uppkommer i form av överskott å prisreglerande verksamhet, samt eventuell ränteavkastning på fondens behållning.

Den »konjunkturutjämning», varom här är fråga, ingår som ett led i prisregleringen för fabrikspotatisen och avser sålunda ytterst fabrikspotatisodlingens förhållanden. För brännerinäringens del är läget det, att Aktiebolaget Vin- & spritcentralen bestämmer, vilken mängd sprit som får tillverkas, och uppköper densamma till ett pris, som är baserat bl. a. på brännarnas inköpspris för potatis. Härigenom är i realiteten avsättningen av potatisbrännvinet garanterad. I fråga om odlingen av den potatis, som levereras till bränerier, skulle således icke föreligga behov av särskilda konjunkturutjämningsmöjligheter med hänsyn till svängningarna i utlandspriserna på potatis och potatisprodukter. Då emellertid samma pris måste tillämpas på bränneripotatis som på den potatis, som användes inom stärkelseindustrien, och priset på sistnämnda slag av fabrikspotatis kommer att bli beroende av det pris, stärkelseföreningen med hänsyn till gällande importpriser på stärkelse och stärkelseprodukter kan betinga sig vid försäljning av potatisstärkelse, blir det konjunkturkänsliga priset på stärkelsepotatis i realiteten avgörande även för prissättningen på bränneripotatis. Att med utgångspunkt från ett givet potatispris — gemensamt för bränneri- och stärkelsepotatis — möta de förlustrisker, som uppstår i samband med variationer i produktionen och i utlandspriserna, blir sålunda en uppgift, som helt kommer att åvila stärkelseföreningen. Med hänsyn till dessa omständigheter bör de nyss nämnda avgiftsmedlen av uppbördsmyndigheten tillföras stärkelseföreningen för att, i den mån de ej blir tagna i anspråk till förlusttäckning, i form av överskott å den prisreglerande verksamheten tillföras den nya fonden. Vad som här anförts utgör bakgrund till det förhållandet, att ändamålet med den för stärkelse- och bränneriidkareföreningarna gemensamma stiftelsen i avtalet angivits vara, att mellan olika år utjämna vinster och förluster i *stärkelseföreningens* prisreglerande verksamhet.

Jordbruksnämnden hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte godkänna det träffade avtalet om inrättande av den nya stiftelsen samt vidtaga åt-

gärder för den i samband härmed erforderliga ändringen av förordningen 1954: 71.

Rationalisering av stärkelseindustrien

Av vad tidigare anförts framgår, att gränsskyddet för stärkelse och stärkelseprodukter även under den kommande treårsperioden kommer att ligga mycket högt. Jordbruksnämnden finner det med hänsyn härtill vara angeläget att genom rationaliseringsåtgärder söka nedbringa skyddsbehovet på litet längre sikt. I fråga om hittills vidtagna åtgärder m. m. anför nämnden i huvudsak följande.

Den svenska potatisstärkelseindustriens rationalisering har vid flera tillfällen varit föremål för statliga utredningar, senast av 1948 års potatisindustriutredning. Efter ingående överväganden, därvid även ansågs böra beaktas värdet av det rådande sambandet mellan jordbruket och förädlingsindustrien, fann utredningen det icke möjligt att ange något bestämt antal fabriker, på vilka stärkelsetillverkningen borde vara fördelad. Utredningen fann dock sannolikt, att man inom icke alltför avlägsen framtid kunde komma därhän, att den genomsnittliga tillverkningen per fabrik skulle utgöra ungefär en trettiondedel av den totala tillverkningen.

Under senare år har i stärkelseföreningens egen regi betydande ansträngningar gjorts för stärkelsehanteringens centralisering och modernisering. Således kan nämnas, att antalet fabriker, som år 1950 utgjorde 129 (ännu tidigare 140) numera nedbringats till 97. Den hittillsvarande rationaliseringen har bl. a. underlättats av att föreningen under senare år till en särskild rationaliseringsfond fått avsätta ett belopp av 1 krona per deciton försålt potatismjöl. Medel ur denna fond, som icke fått disponeras utan medgivande av jordbruksnämnden från fall till fall, har använts för inlösen och nedläggning av fabriker, vilkas tillverkning i anslutning härtill överflyttats till angränsande moderniserade eller nybyggda fabriker. Inlösenbeloppen har härvid kommit till användning som avbetalning på den insatsskyldighet i den kvarvarande fabriken, som kommit att åvila ägarna av den nedlagda driftsenheten. I stort sett har hittills rationaliseringsprojekt kunnat genomföras i samma takt, som medel funnits tillgängliga i rationaliseringsfonden. Bl. a. den allmänna omkostnadsutvecklingen under de senaste åren ävensom den tekniska utvecklingen, vilken ställt krav på allt större anläggningar, har bidragit till att rationaliseringsprojektens sammanlagda storleksordning efter hand ökats. Härigenom har de tekniska problemen i rationaliseringsarbetet blivit mer invecklade, samtidigt som under denna tid gällande byggnadsreglering och tillämpade kreditrestriktioner verkat försvårande på rationaliseringens genomförande.

Som ett led i rationaliseringssträvandena bör vidare redovisas den av stärkelseföreningen och bränneriidkareföreningen tillsammans förvärvade patenträtten till den s. k. Normanderska metoden, d. v. s. en kombinerad framställningsmetod för potatisstärkelse och potatisbränning. Förvärvet av patentet har skett i anslutning till att föreningarna jämväl inköpt bl. a. den fabrik i Tomelilla, i vilken metoden tillämpas i praktisk drift.

Såsom tidigare nämnts har rationaliseringsmedlen i stort sett kommit till användning, efterhand som de influtit. Under den sista tiden har dock, upplyser jordbruksnämnden, viss fondering kommit till stånd till följd av att, såsom redan förut framhållits, rationaliseringsmålen numera ansetts böra

ställas högre än tidigare, vilket medfört behov av längre tid för planeringsarbetet. Den 1 oktober 1956 kan således uppemot 500 000 kronor beräknas vara tillgängliga i rationaliseringsfonden. Detta belopp har emellertid icke ansetts vara tillräckligt för en diskuterad centralisering i större skala av stärkelsetillverkningen på det s. k. Listerlandet i västra Blekinge där ett tiotal fabriker är belägna. Med hänsyn härtill och för att jämväl andra centraliseringsprojekt skall kunna börja bearbetas inom den närmaste tiden, har stärkelseföreningen hemställt att för rationaliseringsändamål få taga i anspråk ett belopp av ytterligare 500 000 kronor av de medel, som uppsamlats hos föreningen genom innehållande av viss del av potatislikviden under de två senaste kampanjerna. Nämnden och förhandlingsdelegationen har med hänsyn till det starka behovet av ytterligare rationalisering av stärkelsefabrikationen funnit sig böra tillstyrka detta förslag. Nämnden hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga nämnden att disponera sagda belopp, 500 000 kronor, för rationaliseringsändamål. Därest bemyndigandet lämnas, uppger sig nämnden ha för avsikt att pröva, vilka projekt som bör komma till utförande med bidrag av de medel, sammanlagt 1 000 000 kronor, som skulle stå till förfogande.

Departementschefen

I propositionen 1955: 198 framhöll jag bl. a., att man enligt min uppfattning genom en fortsatt rationalisering, särskilt i fabrikationsledet, skulle kunna uppnå en billigare produktion av potatisprodukter. Jag anslöt mig även till jordbruksprisutredningens uppfattning, att en sänkning av det nuvarande gränsskyddet för potatisprodukter torde vara möjlig att genomföra. Det borde emellertid ankomma på jordbruksnämnden att senare, efter förhandlingar med jordbrukets organisationer, till Kungl. Maj:t avge förslag rörande längden av den avtrappningsperiod för gränsskyddet, som kunde anses skälig med hänsyn till föreliggande rationaliseringsmöjligheter. I detta sammanhang betonade jag även, att rationaliseringsmöjligheterna borde tillvaratagas och att en rationalisering av odlingen var önskvärd ur såväl samhällsekonomisk som odlarsynpunkt.

Riksdagen anslöt sig i sitt principbeslut hösten 1955 i huvudsak till dessa synpunkter liksom i övrigt till de förslag till prisgränser och importskydd för potatisprodukter m. m., som framlades i nyssnämnda proposition. Riksdagens beslut innebär i sistnämnda hänseende, att prisgränserna för stärkelse skall sättas till ± 13 procent av mittpriset. Vidare skall sådana livsmedelsprodukter, i vilka potatis eller stärkelse av potatis m. m. ingår såsom råvara, erhålla ett importskydd, som innefattar införselavgiften för potatis eller stärkelse. Skyddet skall lämnas i form av tull utom i fråga om produkter, som praktiskt taget helt består av potatis eller stärkelse. Sistnämnda produkter skall inbegripas i införselavgiftssystemet. Glätt-, appretur- och betmedel, innehållande stärkelseprodukter, samt stärkelsehaltiga kärnbin-

demedel skall vidare genom avgiftsbeläggning av motsvarande importvaror erhålla ett importskydd, som innefattar kompensation för införselavgiften på däri ingående stärkelse. Vad beträffar sorbit (sorbitol) skall importskyddet lämnas i form av en lämpligt avpassad tull.

I anslutning till vad sålunda anförts och beslutats, har jordbruksnämnden efter överläggningar med Sveriges stärkelseproducenters förening och jordbrukets förhandlingsdelegation, såsom förut anförts, framlagt konkreta förslag till mittpriser, prisgränser och införselavgifter m. m. för skilda slag av potatisprodukter och stärkelsehaltiga varor.

Vad först angår potatisstärkelse innefattar förslaget följande. Mittpriset bör utgöra 89,25 öre per kilogram, vilket överensstämmer med det partipris, som f. n. tillämpas, och avse extra prima potatisstärkelse vid försäljning i parti fritt stärkelseföreningens lager i fria lånesäckar av jute om 100 kilogram netto, för vilka returfrakten betalas av köparen. I mittpriset ingår en i det följande närmare berörd tillverkningsavgift för potatisstärkelse, motsvarande 4,2 öre per kilogram. Övre och nedre prisgränserna bör vid sagda mittpris utgöra 101 respektive 78 öre per kilogram. Införselavgiften, vilken beräknats med utgångspunkt från det genomsnittliga importpriset på dansk och holländsk vara under den senaste tolvmånadersperioden, bör fastställas till för första regleringsåret 27 öre, för andra regleringsåret 25 öre och för tredje regleringsåret 23 öre per kilogram. Införselavgiften utgör för respektive år 41, 38 och 35 procent av nämnda genomsnittliga importpris.

Enligt förslaget skall sålunda införselavgiften minskas med 2 öre per kilogram under vartdera av andra och tredje regleringsåren. Jordbruksnämnden anför, att denna avtrappning av införselavgiften enligt grunderna för det nya systemet bör föranleda en lika stor sänkning av de prisgränser, som skall gälla för samma år, samt framhåller, att denna konsekvens har tagits, när det gäller socker. Stärkelseföreningens representanter har emellertid uppfattat överenskommelsen så, att de för första året avtalade prisgränserna skall gälla under hela treårsperioden. Med hänsyn till de skiljaktiga uppfattningarna om överenskommelsens innebörd i denna del har nämnden kommit överens med representanter för stärkelseföreningen och Sveriges brännerii dkareförening att låta frågan om prisgränsernas storlek under andra och tredje regleringsåren bli beroende av Kungl. Maj:ts avgörande.

De av jordbruksnämnden framlagda förslagen till mittpris och prisgränser för det första regleringsåret samt till införselavgift och dennas avtrappning tager enligt min mening skälig hänsyn såväl till fabrikspotatisodlingens och stärkelseindustriens nuvarande läge som till föreliggande möjligheter till rationalisering. Förslagen tager sålunda sikte på en sådan utveckling, som jag antydde i propositionen 1955: 198, nämligen en efter hand billigare produktion av potatisstärkelse och ett successivt minskat gränsskydd. Enligt grunderna för det nya prissättningssystemet skall en avtrappning av införselavgiften medföra en motsvarande sänkning av prisgränserna.

Något undantag från denna regel bör i princip icke gälla för potatisstärkelse. Då förhandlingsuppgörelse på denna punkt emellertid icke kommit till stånd, är jag beredd att som en engångsåtgärd föreslå en viss modifikation av huvudregeln. Sålunda vill jag föreslå, att det, då nedre prisgränsen enligt utgångsläget den 1 september 1956 uppnås, må ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra om särskilda åtgärder skall vidtagas för att skydda denna prisgräns. I fråga om den övre prisgränsen torde emellertid något liknande avsteg från huvudregeln icke böra förekomma. Med hänsyn till möjligheterna för stärkelseföreningen att utbetala pristillägg utöver försäljningspriset på potatisstärkelse är det icke sannolikt, att frågan om dylika särskilda åtgärder blir aktuell under treårsperioden.

Vad jordbruksnämnden anfört angående stärkelseföreningens inköpspris under det tredje regleringsåret föranleder ingen erinran från min sida. Hinder bör sålunda icke möta för föreningen att med anlitande av till föreningen influtna medel under det sista året av treårsperioden hålla stärkelsepriset uppe på samma nivå, som vid oförändrat importpris kan uppnås under det andra året.

Ej heller har jag något att erinra mot förslaget, att för de förhållandevis obetydliga produkterna vete- och risstärkelse skall utgå samma införselavgift som för potatisstärkelse.

I fråga om majsstärkelse föreslås införselavgift skola utgå med 35 öre per kilogram under hela treårsperioden eller med samma belopp som nuvarande tull och införselavgift sammantagna. Vid bedömandet av införselavgiftens storlek har man utgått från ett genomsnitt av priserna för belgisk, holländsk och västtysk vara under den senaste tolvmånadersperioden. Införselavgiftens belopp motsvarar ett gränsskydd av 64 procent av nämnda genomsnittliga importpris. Några prisgränser skall icke fastställas. Därest övre eller nedre prisgränsen för potatisstärkelse över- respektive underskrides föreslås emellertid, att för majsstärkelse skall få vidtagas åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma, när prisgräns över- eller underskrides. Ehuru såsom jordbruksnämnden anfört den föreslagna införselavgiften icke torde kunna anses tillräcklig för att hindra en allvarlig konkurrens med potatisstärkelsen, särskilt på glykos- och dextrinområdet, synes förslaget böra godtagas. Jag har därvid särskilt beaktat, att införselavgiften skall vara oförändrad under hela treårsperioden. Enligt överenskommelsen avses stärkelseföreningen, för att bemästra konkurrensen från majsstärkelsen, med tillhjälp av regleringsmedel skola äga lämna rabatt vid försäljning av inhemsk potatisstärkelse till större förbrukare.

I fråga om »annan stärkelse» (tapiokastärkelse m. m.), manioca- och arrowrot samt härav framställt mjöl ävensom gryn av andra vegetabilier än spannmål föreslås samma införselavgift som för majsstärkelse. Detta förslag kan jag biträda. Ej heller torde något vara att anföra mot förslaget, att för finmalen, torkad potatis (potatispulver) samt potatisflingor skall fastställas en

införselavgift av 40 öre per kilogram, motsvarande omkring 15 procent av importpriset för potatispulver.

Beträffande stärkelsesirap (glykos) har gränsskyddet i förslaget beräknats med utgångspunkt från storleken av skyddet i fråga om majsstärkelse och åtgången härav för framställning av glykos. Häremot torde icke vara något att erinra med hänsyn till att den importerade varan i allmänhet framställes med majsstärkelse som råvara. Till den så beräknade införselavgiften har föreslagits skola läggas ett manufaktureringsskydd, motsvarande cirka 15 procent av tillverkningskostnaden. Med inräknande härav torde införselavgiften för stärkelsesirap böra fastställas till (36 + 4 =) 40 öre per kilogram, vilket motsvarar 58 procent av det f. n. vid import från Västtyskland gällande priset. Även för dextrin och stärkelseklister ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem och dylikt, dock icke vara i detaljhandelsförpackningar, innehållande högst 1 kilogram netto, torde införselavgift böra utgå med 40 öre per kilogram. Beloppet motsvarar 43 procent av nu gällande importpris för holländskt dextrin, vilket utgör huvudprodukten under ifrågavarande rubrik. I enlighet med förslaget bör vidare för druvsocker, stärkelsesocker och torrglykos bestämmas en införselavgift av 45 öre per kilogram, motsvarande för druvsocker 43 procent av importpriset.

I likhet med vad som förordats beträffande majsstärkelse bör för samtliga nu uppräknade potatisprodukter gälla, att några prisgränser icke skall fastställas men att — därest övre eller nedre prisgränsen för potatisstärkelse över- respektive underskrides — de särskilda åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid över- eller underskridande av prisgräns, skall få tillämpas beträffande sagda produkter.

I detta sammanhang torde jag även få beröra frågan om restitution av införselavgift på stärkelseområdet. Enligt min mening bör jordbruksnämnden liksom nu äga medge företag, som idkar handel med, bearbetar eller förbrukar stärkelsevaror, restitution vid export. Däremot bör, delvis i motsats till vad nu är fallet, restitution av eller befrielse från införselavgift i princip icke medges i andra fall. Detta bör dock icke utgöra hinder för nämnden att generellt meddela restitution eller befrielse, då en importvara innehåller endast en mindre andel stärkelse eller stärkelseprodukt.

I det förut under avsnittet om fabrikspotatis förordade nya systemet för regleringen av denna vara ingår, att tillverkningen av såväl stärkelse som brännvin skall belastas med en tillverkningsavgift. Syftet med denna avgift är att utjämna resultaten i stärkelseföreningens prisreglerande verksamhet under olika år. För att skapa en grundfond för denna verksamhet har under regleringsåren 1954/55 och 1955/56 uttagits en motsvarande avgift av 3 öre per hektoliter och stärkelseprocent av vid tillverkningen av stärkelse och brännvin använd potatis.

Jordbruksnämnden har anmält, att den funnit det erforderligt att författningsmässigt reglera ifrågavarande tillverkningsavgift. Rörande de författningstekniska frågorna torde jag få hänvisa till avsnittet om författningsfrågor m. m. I detta sammanhang torde jag emellertid få anföra följande.

Det synes vara ändamålsenligt, att såsom nämnden föreslagit tillverkningsavgiften beräknas beträffande brännvin per liter råbrännvin med 50 volymprocent alkoholhalt och beträffande stärkelse per kilogram ren stärkelse samt att maximibeloppen i författningen upptages till högst 4 öre per liter respektive högst 6 öre per kilogram. Sagda belopp motsvarar för potatis räknat icke fullt 3,5 öre per hektoliter och stärkelseprocent. Enligt vad som överenskommits mellan nämnden och representanter för stärkelse- och bränneriidkareföreningarna, skall tillverkningsavgiften för potatisstärkelse fr. o. m. regleringsåret 1956/57 utgå med 5 öre per kilogram ren stärkelse och för råbrännvin med ett häremot svarande belopp. Överenskommelsen föranleder ingen erinran från min sida.

Jag torde vidare få erinra om att enligt riksdagens beslut hösten 1955 — i den mån tillverkningen av potatisstärkelse även i fortsättningen skall belastas med tillverkningsavgift — en mot denna svarande avgift, s. k. kompensationsavgift, bör utgå på importerad potatisstärkelse och därav tillverkade produkter. Bestämmelser om sådan avgift har av nämnden föreslagits skola ingå i författningen om tillverkningsavgift. I fråga om detta förslag torde jag få hänvisa till avsnittet om författningsfrågor m. m. I detta sammanhang torde jag endast böra beröra den mellan nämnden samt stärkelse- och bränneriidkareföreningarna överenskomna omfattningen av sagda kompensationsavgift, vilken jag anser mig kunna biträda. Kompensationsavgift motsvarande tillverkningsavgiften bör sålunda automatiskt utgå vid import av dels potatisstärkelse, dels druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap (glykos), dels dextrin och stärkelseklister. Avgiften bör för de båda sistnämnda grupperna, för vilka råvaran inom landet vanligen är potatisstärkelse, beräknas med utgångspunkt från den mängd stärkelse, som normalt åtgår vid tillverkningen. I fråga om övriga produkter, vid vilkas tillverkning potatisstärkelse åtgår eller kan komma att åtgå, bör det ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att med hänsyn till importutvecklingen avgöra, om och i vilken utsträckning kompensationsavgift bör utgå vid importen.

I enlighet med det förut under avsnittet om fabrikspotatis förordade nya regleringssystemet för denna produkt skall gällande tillverkningsskatter för utländsk potatis, majs, maniocarot m. m., som användes för tillverkning av stärkelse, slopas såvitt angår potatis och i övrigt omändras till avgifter, som uppbäres i prisreglerande syfte på fabrikspotatisodlingens område. I anslutning härtill har jordbruksnämnden beträffande sist avsedda produkter föreslagit, att den nu utgående tillverkningsskatten å 8 öre per kilogram skall ersättas med en tillverkningsavgift av 15 öre per kilogram. Enär på grund av den föreslagna avgiften någon tillverkning av majsstärkelse icke torde komma att upptagas inom landet, har nämnden icke funnit ak-

tuellt att nu göra framställning om någon kompensationsavgift för sådan stärkelse.

Vad nämnden sålunda föreslagit i fråga om tillverkningsavgift på majs m. m., som inom landet användes för tillverkning av stärkelse, kan jag biträda.

Vad därefter angår den resultatutjämning, vilken såsom förut angivits ingår som ett led i det förordade nya regleringssystemet på fabrikspotatisområdet, har jordbruksnämnden bl. a. framhållit, att uppgiften att vid ett givet för bränneri- och stärkelsepotatis gemensamt pris möta de förlustrisker, som uppstår i samband med variationer i produktionen och i utlandspriserna, helt kommer att åvila stärkelseföreningen. Det konjunkturkänsliga priset på stärkelsepotatis kommer nämligen i realiteten att bli avgörande även för prissättningen på bränneripotatis. Vidare är avsättningen av potatisbrännvin garanterad, därigenom att Aktiebolaget Vin- & spritcentralen dels bestämmer, vilken mängd sprit som får tillverkas, dels uppköper densamma till ett pris, som är baserat bl. a. på inköpspriset för bränneripotatis. Ändamålet med den resultatutjämning, varom här är fråga, blir sålunda att mellan olika år utjämna vinster och förluster i stärkelseföreningens prisreglerande verksamhet.

Kostnaderna i nämnda verksamhet hänför sig, såsom tidigare angivits, bl. a. till de förluster vid lagring och export av överskott på stärkelse, som kan uppkomma vid god årsmån, förluster till följd av prissänkning på stärkelseprodukter, sedan det för ett tillverkningsår gällande producentpriset å fabrikspotatis fastställts, och förluster i samband med rabattering till industrikonsumenter till följd av låga importpriser på majsstärkelse. I enlighet med jordbruksnämndens förslag bör dessa kostnader i första hand täckas genom att stärkelseföreningen under löpande regleringsår tillföres medel, som fr. o. m. den 1 september 1956 inflyter i form av införsel-, tillverknings- och kompensationsavgifter för stärkelse och därav framställda produkter.

Stärkelseföreningen torde vidare i enlighet med gjort åtagande och efter samråd med det tidigare omförmälda samarbetsorganet samt Sveriges potatisodlares riksförbund böra handha vissa prisregleringsuppgifter, avseende mat- och utsädespotatis, inom de mest utpräglade överskottsområdena. På grund härav bör föreningen även tillföras inflytande införselavgifter på mat-, utsädes- och fabrikspotatis. I den mån sålunda tillförda medel icke förslår till att täcka uppkommande förluster på stärkelseföreningens rörelse, bör enligt nämndens förslag återstående förluster täckas genom tillskott från den för ändamålet inrättade stiftelsen Potatisodlingens konjunkturutjämningsfond. Ett mellan jordbruksnämnden, å ena, samt stärkelse- och bränneriidkareföreningarna, å andra sidan, träffat avtal om grundandet av denna stiftelse har tidigare denna dag godkänts av Kungl. Maj:t. Till denna fond skall enligt avtalet den 1 september 1956 såsom grundkapital överföras dels samtliga tillgångar i den nuvarande Stärkelseproducenternas konjunkturutjämningsfond, dels — efter avdrag av ett belopp av 500 000 kro-

nor — de tillverkningsavgifter, utgörande 3 öre per hektoliter och stärkelseprocent för vid tillverkningen av stärkelse och brännvin använd potatis, som belöper på tillverkningsåren 1954/55 och 1955/56, dels hos nämnden innestående införselavgifter för potatis jämte därå upplupen ränta, efter avdrag av ett belopp av 2 miljoner kronor, vilket såsom förut anförts under avsnittet om matpotatis avses för matpotatisodlingens främjande, dels samtliga hos nämnden innestående införselavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter jämte därå upplupen ränta. Det sammanlagda grundkapitalet beräknas uppgå till drygt 9 miljoner kronor.

Vad jordbruksnämnden anfört angående rationalisering av stärkelseindustrien kan jag i huvudsak biträda. Av de medel, som under tillverkningsåren 1954/55 och 1955/56 uppsamlats genom innehållande av viss del av likviden för fabrikspotatis, bör sålunda Kungl. Maj:t bemyndigas medge nämnden att — utöver tillgängliga 500 000 kronor i rationaliseringsfonden — disponera 500 000 kronor för rationaliseringsändamål.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 30 september 1955 bemyndigat jordbruksnämnden att med stärkelseföreningen träffa överenskommelse om föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse fr. o. m. den 1 oktober 1955 t. o. m. den 30 september 1956 eller intill den tidigare tidpunkt, då det i propositionen 1955: 198 föreslagna systemet för den statliga regleringen beträffande fabrikspotatis träder i kraft, i huvudsaklig överensstämmelse med ett upprättat förslag till avtal. I bemyndigandet har emellertid gjorts förbehåll om att den utfästelse, som nämnden gjort i 7 § av avtalsförslaget, ävensom frågan om medel för infriande av sagda utfästelse skall underställas riksdagens prövning.

Det avtal, som träffats, innebär bl. a., att föreningen skall vara skyldig att köpa den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt av jordbruksnämnden meddelade tillverkningslicenser med undantag för vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt nyssnämnda 7 § har nämnden åtagit sig att — under förutsättning av statsmakternas godkännande och därest avtalet icke skulle komma att förnyas — vidtaga eller föranstalta om sådana åtgärder från statens sida, vilka bereder föreningen möjlighet att erhålla dels minst 86 kronor 75 öre per deciton för den 1 oktober 1956 inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton jämte den kvantitet potatismjöl, som föreningen kan ha importerat efter det ett nytt regleringssystem beträffande fabrikspotatis trätt i kraft, dels ock ersättning för ränte- och lagringskostnader under tre månader, räknat fr. o. m. den 1 oktober 1956, enligt i avtalet närmare angivna grunder för inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl med undantag för nyssnämnda avdragskvantiteter. Den föreningen enligt dessa bestämmelser tillkommande ersättningen är emellertid maximerad till 50 000 kronor.

De av nämnden sålunda gjorda åtagandena torde nu böra underställas

riksdagens prövning. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde för infriande av omförmälda utfästelse om ersättning ett belopp av högst 50 000 kronor få utgå ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Oljeväxter och fettvaror (utom mejeriprodukter)

Jordbruksnämnden

Prissättningen på oljeväxter

I fråga om oljeväxtfrö lämnar jordbruksnämnden följande sammanfattning av nu gällande regleringsanordningar och priser.

Den inhemska skörden av oljeväxtfrö år 1955 har liksom fallet varit med närmast föregående års skördar inlösts av föreningen Sveriges oljeväxtintressenter enligt avtal, som tecknats mellan odlarna och Sveriges oljeväxtodlares centralförening. Intressentföreningen ombesörjer därjämte enligt nu gällande ordning nedtorkning av inköpt frö och försäljer den del av skörden, som ej exporteras, till de båda oljefabrikerna, Aktiebolaget Kalmar oljefabrik och Aktiebolaget Karlshamns oljefabriker. Exporten sker genom föreningen Svensk spannmålshandel i visst samråd med föreningen Sveriges oljeväxtintressenter och jordbruksnämnden.

Prissättningen på frö av raps, rybs och vitsenap av 1955 års skörd har skett enligt samma system, som gällde för 1954 års skörd. Statens prisgaranti för odling av nu nämnda fröslag är sålunda begränsad till att omfatta den del av skörden, beräknad till omkring 85 000 ton, vilken vinner avsättning för tillverkning av olja för inhemsk förbrukning. I fråga om denna del av 1955 års skörd har staten enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juli 1954 och den 25 mars 1955 fastställt det pris, som skall gälla vid försäljning till oljefabrikerna, till 85 öre för höstraps, 82 öre för höstrybs, 76 öre för vårraps, 73 öre för vårrybs och 60 öre för vitsenap, allt per kilogram för vara av normalkvalitet (18 procent vattenhalt). Prisbesluten förutsätter, att odlarna genom att till dem avräknas lägre pris skall bära ansvaret för underskott på exporten av oljeväxtfrö. För nu nämnda fröslag av 1955 års skörd erhåller odlarna ett pris, som understiger det, vilket betalas av oljefabrikerna, med för höstraps 12 öre, för höstrybs 11 öre, för vårraps 9 öre, för vårrybs 8 öre och för vitsenap 6 öre per kilogram. Prisskillnaden står till föreningen Sveriges oljeväxtintressenters förfogande för att täcka uppkommande prisdifferenser vid export. I fråga om den av prisgarantien omfattade kvantiteten frö av raps, rybs och senap är priserna för odlarnas del i jämförelse med närmast föregående år oförändrade utom för höstraps och höstrybs, för vilka priset sänkts med 2 öre.

Jordbruksnämnden erinrar om att enligt beslut av statsmakterna fr. o. m. nästa regleringsår ett nytt system skall tillämpas för stödet åt den inhemska oljeväxtodlingen, dock ej i fråga om oljelinfrö. I fråga om innebörden härav anför nämnden i huvudsak följande.

Stödet åt oljeväxtodlingen skall lämnas i samma former som stödet åt annan jordbruksproduktion. I stället för ett av staten garanterat pris skall sålunda den inhemska odlingen av oljeväxter skyddas genom en särskild införselavgift på fettvaror. Vid fastställandet av prisgränser och införselav-

gift skall höstodlat rapsfrö tagas till utgångspunkt. Prisgränserna skall bestämmas till ± 13 procent från mittpriset. Som följd av omläggningen kommer det nuvarande systemet med av jordbruksnämnden fastställda clearingpriser på inhemska oljor att upphöra. I stället kommer sådan olja att beläggas med regleringsavgift i samma ordning, som gäller för importerade fettämnen.

Sveriges oljeväxtodlares centralförening kommer liksom förut att verkställa kontraktsteckning med odlarna. Inlösning av oljeväxtskörden samt lagring och försäljning av skörden på den inhemska marknaden och för export kommer liksom hittills att omhänderhas av föreningen Sveriges oljeväxtintressenter. I enlighet med departementschefens uttalande till propositionen 1955: 198 har intressentföreningen beslutat att under den i propositionen avsedda treårsperioden för varje års skörd tillämpa fasta inlösningspriser gentemot odlarna. Dessa priser, som skall gälla vid leverans före viss dag och skall tillkännages genom intressentföreningens försorg före skördetiden varje år, blir alltså oberoende av de fluktuationer, som under ett regleringsår kan inträffa på världsmarknaden. Det nya systemet medför, att föreningen kommer att få tillgodoräkna sig prisstegringsvinster och bära prisfallsförluster även för den stora del av fröskörden, som avsättes på den svenska marknaden. Betalning till odlarna kommer att ske efter individuell fetthaltsbestämning enligt en av Sveriges utsädesförening i Svalöv utarbetad metod, för vilken redogörelse lämnats i propositionen 1955: 180.

Härefter erinrar jordbruksnämnden om att den i fråga om oljelin i särskild skrivelse den 6 mars 1956 avgivit förslag till prissättning på 1956 års skörd. Förslaget innebär, att odlarna av oljelin — med hänsyn till statens intresse av att en viss odling av oljelin ur beredskapssynpunkt upprätthålles inom landet— skall erhålla ett av staten garanterat pris av 75 öre per kilogram oljelinfrö med 18 procent vattenhalt samt att nämnden skall bemyndigas anlita clearingkassan för fettvaror för täckande av förlust, som kan uppstå på grund av inlösningsgarantien.

Beträffande oljeväxtodlingens väntade omfattning år 1956 anför jordbruksnämnden följande.

Enligt i oktober 1955 företagen arealinventering uppgår den besådda arealen höstraps och höstrybs till inemot 54 000 respektive inemot 26 000 hektar. Detta innebär i förhållande till närmast föregående år en minskning i fråga om höstraps med cirka 23 procent och en ökning i fråga om höstrybs med cirka 14 procent. År 1955 blev den totala skörden av raps, rybs och senap sammanlagt cirka 140 000 ton, räknat i nedtorkad frövara. På detta stadium är det ej möjligt att med någon större säkerhet bedöma storleken av 1956 års skörd. Anledning finnes emellertid att antaga, att den stränga vintern och förvåren kommer att leda till en större utvintring än normalt. Med hänsyn härtill och då, såsom framgår av det förut sagda, den höstsådda arealen är mindre än föregående år, bör man räkna med en icke oväsentligt mindre skörd år 1956 än år 1955. I viss mån kan utvintringsförlusterna på den höstsådda arealen visserligen bli kompenserade genom en ökad senapsodling på de arealer, som drabbats av utvintringen. Utbytet av senapsodling är emellertid betydligt lägre än av höstsådda oljeväxter.

Jordbruksnämnden anmäler vidare, att prissättningen på oljeväxtfrö samt storleken av införselavgiften för vegetabilisk olja och andra fetter behandlats vid förhandlingar den 5 mars 1956 med representanter för oljeväxtod-

larna och föreningen Sveriges oljeväxtintressenter. Vid dessa förhandlingar träffades preliminär överenskommelse om ett mittpris, motsvarande 75 öre per kilogram höstraps med 18 procent vattenhalt och i övrigt av normalkvalitet enligt hittills gällande grunder. Med tillämpning av riksdagens beslut om prisgränserna enades man vidare om en övre prisgräns av 85 och en undre av 65 öre per kilogram. Mittpris och prisgränser skall avse det pris, som föreningen Sveriges oljeväxtintressenter enligt i det följande omförmälda uppgörelse med oljefabrikerna erhåller vid leverans till oljefabrik, sedan därifrån avdragits föreningens kostnader för varans omhändertagande, lagring och nedtorkning till 7,5 procent vattenhalt ävensom för frakt från torkeri till oljefabrik. Vidare överenskoms om en införselavgift på vegetabilisk olja och annat fett (med inemot 100 procent fetthalt) av 30 öre per kilogram att gälla så länge det inhemska priset på rapsfrö ligger mellan prisgränserna. Produkter, som jämte fett innehåller annan vara, skall avgiftsbeläggas efter fetthalten. Införselavgiften skall utgå för samma fettvaror, för vilka regleringsavgift uttages, och erläggas i samma ordning som den senare. Vid förhandlingarna har dessutom förutsatts, att mittpris och prisgränser skall, så snart reglerna för betalning efter individuell fetthaltsbestämning fastställts, omräknas till att avse höstraps av medelfetthalt och i övrigt av normalkvalitet enligt sagda regler.

Jordbruksnämnden framhåller, att mittpriset och prisgränserna överensstämmer med jordbruksprisutredningens i propositionen 1955: 198 återgivna förslag. Införselavgiften, som av jordbruksprisutredningen angivits till 25 öre per kilogram, har däremot höjts till 30 öre per kilogram. En införselavgift av denna storlek motsvarar 20 procent av det genomsnittliga världsmarknadspriset under år 1955 på oljor, jämförbara med rapsolja. Nämnden anför vidare, att vid fastställandet av införselavgiften och prisgränserna har förutsatts, att en viss garanterad avsättning av olja, framvunnen ur inhemskt frö, kommer till stånd genom inblandning av sådan olja i margarin och liknande fettvaror samt att nuvarande inblandningstvång beträffande raps- och senapsmjöl vid framställning av fodermedelsblandningar bibehålles.

Som förut framhållits, skall mittpriset och prisgränserna avse det pris, som föreningen Sveriges oljeväxtintressenter erhåller vid leverans av höstraps till oljefabrik efter avdrag av vissa kostnader. Mellan sagda förening och oljefabrikerna har enligt jordbruksnämnden uppgjorts, att fabrikerna under treårsperioden skall erlägga betalning för svenskt oljeväxtfrö (utom linfrö), avsett för den svenska marknaden, efter den mängd olja och oljekraftfoder, som enligt verkställd analys beräknas kunna utvinnas ur fröet. Oljan skall därvid anses i värde motsvara det aritmetiska medeltalet av världsmarknadspriserna på jordnöts- och sojaolja cif Karlshamn. Vid beräkningen av ifrågavarande medeltal skall användas samma typer av prisnoteringar — f. n. vissa londonnoteringar — som lägges till grund för regleringsavgiftens fastställande. Den mängd oljekraftfoder, som utvinnes, skall värderas till det pris, till vilket fodret med beaktande av det allmänna prisläget på oljekraftfoder anses kunna avsättas på den inhemska marknaden.

Slutligen anför jordbruksnämnden, att därest övre eller undre prisgränsen för höstraps vid leverans till oljefabrik över- respektive underskrides, åtgärder av det slag, som i allmänhet kan förekomma, när prisgräns över- eller underskrides, bör få vidtagas såväl för oljeväxtfrö och vegetabilisk olja som för andra fettvaror.

Behovet av inblandning av inhemsk vegetabilisk olja i margarin m. m.

I detta avsnitt lämnar jordbruksnämnden först följande redogörelse för nuvarande inblandning av inhemsk vegetabilisk olja i margarin m. m.

Förbrukningen av svensk vegetabilisk olja för framställning av margarin och bakhjälpmedel uppgår till cirka 26 000 ton rå olja per år. Härtill kommer en förbrukning av cirka 4 000 ton svensk olja för vissa andra ändamål, varav cirka 2 000 ton senapsolja. Den sammanlagda årsförbrukningen av inhemsk olja uppgår alltså f. n. till 30 000 ton rå olja, vilket motsvarar inemot 90 000 ton otorkat frö.

F. n. tillämpar den inhemska margarinindustrien i enlighet med en mellan de olika företagen internt träffad överenskommelse en inblandning av 35 procent svensk vegetabilisk olja vid framställning av hushållsmargarin. I fråga om tillverkning av bagerimargarin och bakhjälpmedel föreligger däremot icke någon överenskommelse om inblandning av inhemsk vegetabilisk olja. Enligt industriens tillverkningsrapporter användes dock vid tillverkning av dessa varor viss mängd sådan olja. På grund härav har föreskrift om tvångsinblandning av inhemsk vegetabilisk olja jämlikt 11 § förordningen 1955: 718 ej behövt utfärdas.

Jordbruksnämnden erinrar därefter om att någon kommersiell import av margarin f. n. ej medges men att i fortsättningen någon kvantitativ begränsning av importen icke skall förekomma. Nämnden upplyser vidare, att ett frisläppande av importen av margarin enligt margarinindustriens mening skulle komma att göra det omöjligt för denna att tillämpa inblandning av 35 procent inhemsk vegetabilisk olja i margarinet, därest man icke skapade ett tillfredsställande skydd för industrien. Såsom förut nämnts, har emellertid vid överenskommelsen om mittpris, prisgränser och införselavgift på detta område förutsatts, att en viss avsättning av olja, framvunnen ur inhemskt frö, skall komma till stånd genom inblandning av sådan olja i margarin och liknande fettvaror. I samband härmed har, framhåller nämnden, från föreningen Sveriges oljeväxtintressenters sida understrukits, att det nya prisregleringssystemet kommer att medföra väsentligt ökade risker för föreningen, även om sådan inblandning sker. Vid de överläggningar, som ägt rum med representanter för tillverkare av margarin och bakhjälpmedel, har enligt nämnden framkommit, att man i och för sig icke har något att erinra mot en inblandning av svensk vegetabilisk olja såväl i hushållsmargarin som i bagerimargarin och därmed jämförbara bakhjälpmedel, under förutsättning att industriens konkurrensförmåga gentemot utlandet icke därigenom försämras. Viss tveksamhet har dock uttalats om möjligheterna från kvalitetssynpunkt att tillämpa en fullt så hög inblandning som 35 procent i bagerimargarin och bakhjälpmedel, varjämte olika

uppfattningar kommit till uttryck rörande vilka varuslag som skall omfattas av inblandningen. Ehuru sålunda enighet med industrien råder om här avsedd inblandning, har det ännu icke varit möjligt att uppnå definitiv överenskommelse angående inblandningens omfattning. Nämnden anmäler i anledning härav sin avsikt att, därest en sådan överenskommelse icke kan vinnas, i särskild ordning hos Kungl. Maj:t begära föreskrift om tvångsinblandning.

Beträffande frågan om den form, som ett industriskydd lämpligen bör ges, har föreningen Sveriges oljeväxtintressenter och industrien gemensamt anfört i huvudsak följande.

Enbart en importavgift skulle ej ge industrien ett tillfredsställande skydd, enär världsmarknadspriserna på fettvaror icke blott i och för sig framvisar stora variationer utan även företer stora växlingar i prisskillnaden mellan olika typer av fettvaror. Under det att t. ex. priset på kokosolja f. n. ligger lägre än priset på ohärdad valolja, var priset på kokosolja under år 1954 i genomsnitt 30 à 35 öre per kilogram högre än valoljepriset. Medelpriset för sojaolja och jordnötsolja ligger f. n. (början av mars 1956) cirka 20 öre över priset på ohärdad valolja, medan det under år 1954 låg 50 à 55 öre över priset på dylik valolja. Skulle man på grundval av de priser, som nu råder, framräkna en införselavgift, som ger de inhemska tillverkarna skälig kompensation, skulle detta skydd vid förändrade prislägen bli antingen för högt eller för lågt.

Ytterligare skäl mot enbart en införselavgift är, att det svenska margarinet har en enhetlig sammansättning och kvalitet till följd av inblandningsåtagandet, medan margarin i utlandet tillverkas med skiftande sammansättning och kvalitet. Sålunda saluförde i t. ex. Västtyskland under år 1955 en högsta kvalitet, en medelkvalitet och en lägre kvalitet. Skulle man basera en införselavgift på priset och sammansättningen av det margarin, som motsvarar nämnda medelkvalitet, skulle detta möjliggöra import av den lägre kvaliteten. Samtidigt skulle de inhemska fabrikanterna betagas möjligheten att tillverka ett margarin med den sammansättning, som motsvarar den högsta kvaliteten. Därtill skulle komma, att varje import av utländskt margarin och annat matfett, som ej innehåller olja av svenskt ursprung, skulle minska avsättningsmöjligheterna för inhemskt oljefrö.

Föreningen Sveriges oljeväxtintressenter och industrien har därför, anför jordbruksnämnden, föreslagit att föreskrift skall utfärdas om att kommersiell import av margarin och liknande matfett icke skall få äga rum till Sverige, med mindre varan innehåller samma myckenhet vegetabilisk olja, framvunnen ur inhemskt oljeväxtfrö, som motsvarande svensktillverkade vara skall innehålla enligt frivilligt åtagande av industrien eller enligt föreskrift, meddelad av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden. Därutöver bör enligt föreningens och industriens mening för varje kilogram importerat margarin och liknande fettvara uttagas — förutom ett mot den generella införselavgiften för fettvaror svarande belopp — en särskild införselavgift av 9 öre per kilogram, varav 7 öre utgör egentligt manufaktureringsskydd och 2 öre sammanhänger med reglerna för beräknande av priset på inhemsk olja.

Under framhållande av att tullen på margarin f. n. utgör 15 öre per kilo-

gram och beträffande här avsedda bakhjälpmedel i flertalet fall är ännu högre samt att dessa tullar kommer att slopas i samband med övergången till det nya systemet, hemställer jordbruksnämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, att det sålunda föreslagna importskyddet skall komma till stånd. För bakhjälpmedel och wafers, som omfattas av fettvarureglerингen men ej beröres av reglerna om inblandning av inhemsk olja, föreslår nämnden — förutom den generella införselavgiften på fett, omräknad efter varans fetthalt — en avgift av 7 öre per kilogram i egentligt manufaktureringsskydd. Om varan därjämte innehåller andra jordbruksregleringsvaror, bör införselavgiften ökas med belopp motsvarande avgiften på de andra råvarorna omräknad efter varans halt av respektive vara. För bakhjälpmedel, som ej innehåller 10 procent fett och sålunda ej omfattas av fettvarureglerингen, bör avgiften i överensstämmelse med principerna för tulltaxering utgå med belopp, motsvarande avgiften på den råvara, som är belagd med den högsta införselavgiften.

På stearin utgår f. n. en tull av 9 öre per kilogram, vilken bortfaller vid övergången till det nya systemet. Som manufaktureringsskydd för stearin föreslår jordbruksnämnden en avgift av 7 öre per kilogram, vilken godkänts av industrien. Införselavgiften på stearin skulle följaktligen bli (30 + 7 =) 37 öre per kilogram. Även för smör- och ostfärger föreslår nämnden — förutom den generella införselavgiften för fett — ett manufaktureringsskydd av 7 öre per kilogram.

Beräknandet av regleringsavgift m. m.

De nuvarande bestämmelserna m. m. angående regleringsavgift för fettvaror sammanfattar jordbruksnämnden på följande sätt.

Regleringsavgiftens huvudsakliga uppgift är att genom höjning av margarinpriset trygga den inhemska avsättningen av smör. Avgiften, som är att jämföra med en indirekt skatt, inlevereras direkt till budgeten. Vid försäljning från oljefabrik på den svenska marknaden av olja, utvunnen ur inhemskt frö, tillämpas nu ett av jordbruksnämnden fastställt clearingpris, som motsvarar världsmarknadspriserna på liknande varor med tillägg av gällande regleringsavgift. På det inhemska slakterifettet utgår ingen avgift. Givetvis påverkas emellertid den inhemska prisnivån på denna vara av att regleringsavgift utgår vid importen. För att den tekniska industrien ej skall belastas med regleringsavgift, utgår för fett, som ej använts till matnyttigt ändamål, ett särskilt regleringsbidrag. Detta bidrag utgör i regel 95 procent av regleringsavgiften.

I fråga om den av statsmakterna beslutade omläggningen av det nu tillämpade systemet för regleringen av fettvaror anför jordbruksnämnden — såsom förut angivits — att den inhemska odlingen av oljeväxter fr. o. m. ingången av regleringsåret 1956/57 skall stödjas genom en särskild införselavgift på fettvaror. Införselavgiften skall utbrytas ur den nuvarande regleringsavgiften och skall, liksom i fråga om övriga införselavgifter på jordbruksområdet, i princip vara fast. Regleringsavgiften, som således kommer att minska med införselavgiftens belopp, kommer däremot liksom hittills att

vara rörlig, beroende på världsmarknadsprisernas växlingar. Såsom förut framhållits skall regleringsavgiften efter den nya ordningen utgå även på olja, som framvunnits ur inhemskt oljeväxtfrö. Jordbruksnämnden erinrar vidare om att regleringsavgiften — enligt den nu med jordbrukets förhandlingsdelegation träffade överenskommelsen — skall minskas med 54 öre för att möjliggöra en sänkning av margarinpriset i fabrikationsledet med 45 öre per kilogram.

Införselavgifterna skall tillföras föreningen Sveriges oljeväxtintressenter för att stå till dennas förfogande för bestridande av förluster och kostnader i samband med oljeväxtregleringen. Om överskott uppstår under ett bokslutsår, skall överskottet tillföras Oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond. Uppbörden av regleringsavgifterna på fettvaror föreslås, på grund av att avgifterna är rörliga och avvägda med hänsyn till världsmarknadsprisernas växlingar, liksom hittills skola omhänderhas av jordbruksnämnden.

I detta sammanhang erinrar jordbruksnämnden vidare om att Svensk fettimport, ekonomisk förening, som bildats jämlikt ett av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 till nämnden lämnat bemyndigande, nu med ensamrätt handhar importen av fettråvaror och fettvaror samt att det av riksdagen godkända prisregleringssystemet innebär, att importmonopol även fortsättningsvis skall kunna förekomma i de fall, då priset på en vara understiger nedre prisgräns. Med hänsyn till inblandningstvånget erfordras emellertid enligt nämndens mening icke ens i nämnda fall kvantitativ importreglering för att bereda den inhemska oljan avsättning. Nämnden anmäler därför sin avsikt att — därest Kungl. Maj:t ej annorledes förordnar — för tiden efter ingången av september 1956 upphäva föreningens ensamrätt till import och avveckla statens engagemang i föreningen (det statliga presidiet, den statliga revisionen m. m.).

Det inhemska slakterifettet och frågan om restitution av införselavgiften för tekniskt fett m. m.

Beträffande frågorna om det inhemska slakterifettet och restitutionen av införselavgiften för tekniskt fett m. m. erinrar jordbruksnämnden om jordbruksprisutredningens uttalanden samt nuvarande ordning.

Mot jordbruksprisutredningens förslag, att restitution ej skall ske av införselavgiften för fettvaror, som användes vid annan tillverkning än av matnyttiga produkter, framförde olika remissinstanser betänkligheter. Med anledning därav uttalade departementschefen i propositionen 1955: 198, att hithörande spörsmål behövde närmare övervägas och att i samband därmed justeringar i fettregleringssystemet även kunde aktualiseras samt uppdrog åt jordbruksnämnden att undersöka dessa frågor och inkomma med förslag.

Den främsta anledningen till jordbruksprisutredningens förslag torde ha varit, att man velat skapa förutsättningar för att tillämpa ett regleringsbidrag till den tekniska industrien, motsvarande 100 procent av regleringsavgiften. Den tekniska industrien erhåller, som förut nämnts, f. n. i regel ett regleringsbidrag, motsvarande 95 procent av avgiften. Att bidraget icke nu utgår med 100 procent av avgiften beror på att den inhemska prisnivån på

slakterifett under den gångna tiden i regel understigit världsmarknadspriset + regleringsavgiften. I nuvarande läge skulle därför ett 100-procentigt regleringsbidrag ha inneburit en subvention av den tekniska industriens råvaror, i den mån dessa består av svenskt slakterifett. Genom att icke restituera införselavgiften samt genom att tillse, att den inhemska prisnivån på slakterifett avpassades så, att den i stort sett motsvarade världsmarknadspriset + regleringsavgift (men exklusive införselavgift), kunde man enligt utredningen tillämpa 100-procentigt regleringsbidrag. Den kompensation, som eventuellt kunde bli erforderlig för den tekniska industrien på grund av belastningen med en införselavgift, borde enligt utredningen icke bli större än att den rymdes inom det allmänna tullskydd, som vid den pågående revisionen av tulltaxan skulle komma att lämnas åt industrien.

Jordbruksnämnden upplyser, att nämnden fört diskussioner med representanter för den fettkonsumerande industrien angående möjligheterna att lösa ifrågavarande problem på andra vägar än den, som föreslagits av jordbrukspris utredningen. Härvid har ingående diskuterats förutsättningarna för att helt exkludera slakterifettet ur fettregleringen. Vidare har övervägts, huruvida man skulle kunna eliminera det väsentliga av erinringarna mot jordbrukspris utredningens förslag genom att restituera införselavgiften för sådana tekniska industrier, som uteslutande eller till övervägande del använder importerat fett. Beträffande dessa diskussioner anför nämnden i huvudsak följande.

Beträffande förslaget att bryta ut slakterifettet ur fettvaruregleringen har industriens representanter erinrat om att vid genomförandet av det nuvarande fettregleringssystemet enighet rådde om att regleringsavgift borde utgå med lika belopp för alla fettvaror, ävensom framhållit, att en tillämpning av olika regleringsavgifter för skilda slag av fettvaror och än mer befrielse från erläggande av regleringsavgift på t. ex. slakterifett, skulle medföra, att den naturliga produktionsinriktningen inom industrien skulle helt förändras. Redan nu förelåg enligt industriens mening en viss förskjutning av den naturliga produktionsinriktningen, till följd av att slakterifett i motsats till andra fettämnen i allmänhet kunde erhållas till något lägre pris än vad som motsvarade världsmarknadspriset. Den ytterligare kraftiga sänkningen av priset på inhemskt slakterifett, som skulle bli följden av regleringsavgiftens slopande på slakterifett, skulle i hög grad förstärka denna tendens. Därjämte har från industriens sida framhållits, att en effektiv kontroll av regleringsbidragets utbetalande skulle omöjliggöras, om ej samtliga fettämnen, som förbrukades inom den tekniska industrien, bibehölls under fettregleringen. Industrirepresentanterna har därför helt tagit avstånd från tanken att bryta ut slakterifettet ur regleringen. De har även ställt sig helt avvisande till tanken att medge restitution av införselavgiften allenast för vissa industrigrupper, då det skulle bli svårt att avgöra, vilka varor som skulle berättiga till restitution.

Industrirepresentanterna har i stället föreslagit, att problemet skall lösas genom att statsmakterna medverkar till en sådan prisbildning på svenskt slakterifett, att priset kommer att motsvara världsmarknadspriset med tillägg av såväl regleringsavgiften som införselavgiften. Enligt industriens mening kan man upprätthålla en dylik prisnivå inom landet på slakterifett, därest man genom export till utlandet avlyfter pristryckande kvantiteter. I så fall måste man emellertid skapa förutsättningar för täckande av förluster vid sådan export.

I anslutning härtill erinrar jordbruksnämnden om att den i sitt yttrande över jordbruksprisutredningens betänkande anslöt sig till förslaget om att införselavgiften ej skulle restitueras. Med hänsyn till att denna avgift föreslås skola bli 30 öre i stället för 25 öre per kilogram, såsom utredningen föreslagit, anser nämnden att möjligheterna för industrien att bära avgiftsbelastningen kommer att försvåras. Nämnden ansluter sig därför nu till förslaget, att full restitution även av införselavgiften skall medges den tekniska industrien. Detta innebär, att ett bidrag av samma storlek som införselavgiften för importerat fett skall lämnas den tekniska industrien för använt inhemskt vegetabiliskt fett eller inhemskt slakterifett. Förslaget om restitution för den tekniska industrien bör enligt nämndens mening även gälla för raffinaderi, såvitt angår där uppkommet svinn, ävensom för tillverkare av fiskkonserver, läkemedel och för export avsedda livsmedel, såvitt angår av dem använda fettvaror. En förutsättning för den av nämnden föreslagna ordningen är, såsom förut antytts, att det inhemska priset på slakterifett kan upprätthållas vid en prisnivå, som motsvarar världsmarknadspriset med tillägg av regleringsavgift och införselavgift. För att så skall kunna ske anser nämnden det nödvändigt att i viss mån öka exporten av slakterifett. Medan denna export f. n. uppgår till 1 500 à 2 000 ton per år, bör man enligt nämnden i fortsättningen räkna med en export av cirka 3 000 ton per år. Beträffande sistnämnda fråga anmäler nämnden, att den träffat överenskommelse med jordbrukets förhandlingsdelegation om att Svensk kötthandel, ekonomisk förening, av influtna slaktdjursavgifter skall täcka kostnaderna för den export av slakterifett, som behöves för att upprätthålla priserna inom landet på avsedd nivå.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, hemställer jordbruksnämnden om bemyndigande att i nu angivna fall utge regleringsbidrag respektive återbäring av reglerings- och införselavgift — såvitt angår importerad fettvara — med belopp motsvarande 100 procent av den sammanlagda reglerings- och införselavgift, som erlagts för varan, samt — såvitt angår inhemsk vegetabilisk olja respektive inhemskt slakterifett — med belopp motsvarande 100 procent av den sammanlagda avgift, som skulle ha utgått, om i stället importerad vara använts. Utbetalning av regleringsbidrag respektive återbäring av reglerings- och införselavgift avser nämnden skola, såvitt angår importerad vara och olja ur inhemsk odling, belasta regleringsavgiftsmedlen med belopp, som motsvarar regleringsavgifterna, och införselavgiftsmedlen med belopp, som motsvarar införselavgifterna. Regleringsbidrag för inhemskt slakterifett — varå varken regleringsavgift eller införselavgift uttages — bör enligt nämndens förslag utgå av regleringsavgiftsmedlen.

I detta sammanhang anför jordbruksnämnden till sist, att den nu föreslagna ordningen tillgodoser även ett av representanter för norska myndigheter och norsk industri hos nämnden framfört önskemål om att full restitution skall medges den tekniska industrien av införselavgiften för underlättande av norsk export till Sverige av tekniska fettråvaror.

Marknadsutvecklingen på fettvaruområdet

I fråga om marknadsutvecklingen på fettvaruområdet anför jordbruksnämnden, att man under de senaste åren i regel har kunnat inregistrera en topp i prisnivån på förvåren och en fallande tendens under sommaren och vintern. Detta har varit fallet även under innevarande budgetår. Prisnivån på världsmarknaden har dock under år 1955 genomsnittligt legat något lägre än under tidigare år. Till belysande härav anför nämnden några konkreta exempel.

I maj 1954 var priset på sojaolja 1 krona 90 öre per kilogram. Under år 1955 låg priset på denna olja omkring 1 krona 50 öre per kilogram för att stiga i slutet av året. Sagda olja noteras nu i 1 krona 74 öre per kilogram. I februari 1954 toppnoterades jordnötsolja i 2 kronor 35 öre per kilogram. Priset sjönk därefter till ungefär samma nivå som noteringen på sojaolja och noteras nu i 1 krona 93 öre. Noteringen på kokosolja uppnådde en topp med 1 krona 90 öre i februari 1954. Den sjönk därefter och utgör nu 1 krona 31 öre per kilogram. Valoljan, som tidigare legat lägre i pris än kokosoljan, betingade under år 1955 i stort sett samma pris som sistnämnda vara. Alla nu nämnda priser gäller cif europeisk kontinentalhamn. Priset på den svenska rapsoljan har i allt väsentligt beskrivit samma prisrörelse som sojaoljan. Priset noteras nu i 1 krona 70 öre per kilogram fob svensk hamn.

Variationerna i regleringsavgiften bestämmes, såsom förut angivits, av prisrörelserna på världsmarknaden. Denna avgift uppgick den 1 januari 1955 till 1 krona 52 öre, den 1 februari 1955 till 1 krona 51 öre, den 1 april 1955 till 1 krona 55 öre, den 1 maj 1955 till 1 krona 63 öre, den 1 juni 1955 till 1 krona 69 öre (vilket är den högsta avgift, som hittills uttagits), den 1 juli 1955 till 1 krona 66 öre samt fr. o. m. den 1 augusti 1955 t. o. m. den 8 januari 1956 till 1 krona 63 öre. F. n. är avgiften 1 krona 61 öre.

Fettvaruregleringens ekonomiska resultat, fettclearingkassans ställning samt finansieringen av oljeväxtskördens inlösning

I anslutning till härvid fogade bilaga 8 angående det ekonomiska resultatet av uppbörden av regleringsavgifter och utbetalning av regleringsbidrag på fettvaruområdet anför jordbruksnämnden, att nettointäkterna av regleringsavgifterna kan beräknas för budgetåret 1955/56 till 70 miljoner kronor och för budgetåret 1956/57 till 49 miljoner kronor.

I fråga om det ekonomiska resultatet av den del av regleringsverksamheten på fettvaruområdet, som omfattas av jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror, hänvisar nämnden till samma bilaga. Vad angår clearingkassans verksamhet efter den 1 juli 1955 anför nämnden, att kassan för tiden intill ingången av regleringsåret 1956/57, då det nya regleringssystemet införes, beräknas skola erhålla ett nettotillskott av drygt 28 miljoner kronor. Av detta belopp beräknas något mer än 19 miljoner kronor inflyta under budgetåret 1955/56 och resten under budgetåret 1956/57. Vid utgången av budgetåret 1955/56 beräknas kassans tillgångar uppgå till cirka 76 miljoner kronor.

Vad därefter gäller budgetåret 1956/57 erinrar jordbruksnämnden om att vissa belopp av clearingkassans medel under detta år skall tagas i anspråk. Sålunda skall enligt statsmakternas beslut i samband med det nya systemets införande ett belopp av 10 miljoner kronor överföras till Oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond. Vidare skall enligt den nu träffade prisöverenskommelsen ett belopp av 5 miljoner kronor överföras till regleringsfonden för socker samt 33,33 miljoner kronor ställas till Svenska mejeriernas riksförenings förfogande såsom kompensation för en till den 1 juli 1957 uppskjuten prishöjning på konsumtionsmjölk. Dessutom har förutsatts, att ett belopp om högst 15 miljoner kronor under vissa i uppgörelsen angivna villkor skall som räntefritt lån kunna överföras till regleringsfonden för socker under den treårsperiod, uppgörelsen avser. Enligt nämndens mening bör clearingkassan även under regleringsåret 1956/57 tagas i anspråk för förskottering av medel för inlösen av spånads- och oljelinfrö. Enligt statsmakternas beslut skall vidare kassans medel användas för att täcka eventuellt uppkommande underskott på 1955 års skörd av oljelinfrö. Slutredovisning härav kan enligt nämnden icke väntas ske förrän i slutet av 1956. Nämnden erinrar vidare om att den såsom förut nämnts i särskild skrivelse den 6 mars 1956 föreslagit, att kassans medel skall få disponeras för motsvarande utgifter beträffande 1956 års skörd av oljelinfrö. Enligt nämndens mening är det också önskvärt, att kassans medel — i likhet med föregående år — får tagas i anspråk i mån av behov under nästa regleringsår för finansieringen av inlösen av annat oljeväxtfrö än linfrö. Beträffande användningen i fortsättningen av kvarstående belopp i clearingkassan — inbegripet nyssnämnda lån om 15 miljoner kronor — anmäler nämnden sin avsikt att framdeles återkomma.

Jordbruksnämnden förutsätter vidare, att det anslag om 50 miljoner kronor, som anvisats på kapitalbudgeten för finansiering av inlösen av oljeväxtfrö, även fortsättningsvis skall få disponeras för detta ändamål.

Departementschefen

Enligt 1955 års riksdagsbeslut skall stödet åt den inhemska oljeväxtodlingen lämnas i samma former som stödet åt annan jordbruksproduktion. I stället för att såsom f. n. staten garanterar ett visst odlarpris, skall sålunda — dock med undantag för oljelinfrö — mittpris, prisgränser och införselavgift fastställas även på detta område. Prisgränserna skall enligt beslutet bestämmas till ± 13 procent från mittpriset.

I enlighet med en efter förhandlingar med representanter för oljeväxtodlarna och föreningen Sveriges oljeväxtintressenter träffad preliminär överenskommelse föreslår jordbruksnämnden, att ett mittpris skall fastställas, motsvarande 75 öre per kilogram höstraps med 18 procent vattenhalt och i övrigt av normalkvalitet enligt hittills gällande grunder. Prisgränserna föreslås till 85 respektive 65 öre per kilogram. Mittpriset och prisgränserna skall avse det pris, som Sveriges oljeväxtintressenter enligt en

särskild uppgörelse med oljefabrikerna erhåller vid leverans till oljefabrik, sedan från priset avdragits föreningens kostnader för varans omhändertagande, lagring och nedtorkning till 7,5 procent vattenhalt ävensom för frakt från torkeri till oljefabrik. Av överenskommelsen framgår vidare att, så länge det inhemska priset på rapsfrö ligger mellan prisgränserna, införselavgiften på vegetabilisk olja och annat fett (med inemot 100 procent fetthalt) avses skola utgå med 30 öre per kilogram. Produkter, som jämte fett innehåller annan vara, föreslås skola avgiftsbeläggas efter fetthalten. Införselavgiften avses skola utgå för samma fettvaror, för vilka s. k. regleringsavgift uttages, och erläggas i samma ordning som denna avgift. Det har förutsatts, att miltpris och prisgränser skall, så snart reglerna för betalning efter individuell fetthaltsbestämning fastställts, omräknas till att avse höstraps av medelfetthalt och i övrigt av normalkvalitet på sätt nyss angivits.

Den sålunda föreslagna utformningen av importskyddet i fråga om oljeväxter och fettvaror synes ur olika synpunkter vara väl avvägd och torde därför böra godkännas.

Jordbruksnämnden har anmält, att man vid fastställandet av införselavgiften och prisgränserna har förutsatt, att en viss garanterad avsättning av olja, framvunnen ur inhemskt frö, kommer till stånd genom inblandning av sådan olja i margarin och liknande fettvaror samt att nuvarande inblandningstvång beträffande raps- och senapsmjöl vid framställning av foderblandningar bibehålles. Nämnden påminner därvid om att den inhemska margarinindustrien i enlighet med en intern överenskommelse tillämpar en inblandning av 35 procent svensk vegetabilisk olja vid framställning av hushållsmargarin. Vid överläggningarna mellan nämnden och representanter för tillverkare av margarin och bakhjälpmedel har framkommit, att man från sistnämnda håll i och för sig icke har något att erinra mot en inblandning av svensk vegetabilisk olja såväl i hushållsmargarin som i bagerimargarin och därmed jämförbara bakhjälpmedel. Detta gäller dock endast under förutsättning, att industriens konkurrensförmåga gentemot utlandet därigenom icke försämras. Det anföres därvid att, om margarininförseln frisläppes utan att industrien erhåller ett tillfredsställande skydd, en inblandning av 35 procent inhemsk vegetabilisk olja blir omöjlig. Enbart en införselavgift anses icke vara tillräckligt. På grund av stora växlingar i världsmarknadspriserna liksom även i prisrelationerna mellan olika typer av fettvaror är det nämligen svårt att bestämma en införselavgift, som ger skälig kompensation åt de inhemska tillverkarna. Vidare framhålles, att det svenska margarinet vid ett inblandningsåtagande får en enhetlig sammansättning och kvalitet, medan i utlandet tillverkat margarin i dessa hänseenden uppvisar variationer. Skulle införselavgiften beräknas med utgångspunkt från priset på och sammansättningen av margarin av viss medelkvalitet, skulle detta möjliggöra import av margarin av lägre kvalitet, samtidigt som de inhemska fabrikanterna icke skulle kunna tillverka margarin med en sammansättning, som motsvarar en högre kvalitet. Dessutom an-

föres, att varje import av utländskt margarin och annat matfett, som icke innehåller olja av svenskt ursprung, minskar avsättningsmöjligheterna för inhemskt oljefrö. Det föreslås därför, att föreskrift skall utfärdas om att kommersiell import av margarin och liknande matfett icke får ske, med mindre varan innehåller samma myckenhet vegetabilisk olja, framvunnen ur svenskt oljeväxtfrö, som motsvarande svensktillverkade vara skall innehålla enligt frivilligt åtagande av industrien eller enligt föreskrift, meddelad av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden. Härutöver föreslås, att för varje kilogram importerat margarin och liknande fettvara skall — förutom ett mot den generella införselavgiften svarande belopp — uttagas en särskild införselavgift av 9 öre per kilogram, varav 7 öre anges utgöra egentligt manufaktureringsskydd och 2 öre sammanhänger med reglerna för beräknandet av priset på inhemsk olja.

Efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation hemställer jordbruksnämnden, att importskyddet för margarin skall anordnas på sätt sålunda föreslagits.

Med anledning av det anförda vill jag erinra om att det i 1955 års riksdagsbeslut ansågs nödvändigt att bibehålla den nuvarande fullmakten för Kungl. Maj:t att föreskriva inblandningstvång beträffande här i landet tillverkat margarin. Jordbruksutskottet anförde sålunda, att en dylik föreskrift icke torde kunna undvaras, därest det på grund av avsättningssvårigheter blev nödvändigt att inblanda härdad rapsolja i margarin. Den nu träffade överenskommelsen bygger på att sådan inblandning skall äga rum. Det är emellertid tydligt, att ett dylikt inblandningstvång vid slopandet av den kvantitativa regleringen av margarinimporten utgör en belastning för den inhemska industrien. Jag anser mig därför böra förorda, att som kompensation härför ett särskilt importskydd — utöver det föreslagna manufaktureringsskyddet — skall lämnas för margarin och med margarin jämförbara bakhjälpmedel. Enligt vad jag har erfarit anser jordbruksnämnden, att bakhjälpmedel med mer än 24 procent fetthalt bör kunna omfattas av inblandningstvånget. Häremot har jag intet att erinra. Nämndens förslag beträffande formen för det nu avsedda importskyddet anser jag mig emellertid icke kunna biträda. Enligt min mening bör behovet härav för industrien kunna tillgodoses uteslutande genom införselavgift på de berörda varuslagen. Jag anser, att industriens berättigade intresse av kompensation för inblandningstvånget skäligen blir tillgodosett genom att den av nämnden föreslagna särskilda införselavgiften av 9 öre per kilogram höjes till 25 öre för margarin och för bakhjälpmedel med en fetthalt av mer än 60 procent samt till 20 öre för bakhjälpmedel, vilkas fetthalt överstiger 24 procent men icke 60 procent.

I enlighet med jordbruksnämndens förslag bör, förutom den generella införselavgiften på fett, en avgift om 7 öre per kilogram utgå i egentligt manufaktureringsskydd för bakhjälpmedel med en fetthalt överstigande 10 procent men icke 24 procent. För wafers med högre fetthalt än 20 procent

bör enligt min mening, förutom införselavgiften på fett, ett manufaktureringsskydd av 14 öre per kilogram lämnas. Innehåller produkterna därjämte andra jordbruksregleringsvaror, bör införselavgiften ökas med belopp, motsvarande avgiften på de andra råvarorna omräknad efter produktens halt av respektive vara. För bakhjälpmedel, som ej innehåller 10 procent fett, bör avgiften i överensstämmelse med principerna för tulltaxering utgå med belopp, motsvarande avgiften på den råvara, som är belagd med den högsta införselavgiften. Då sådan produkt ej är avsedd att omfattas av fettvaruregleringen, förutsättes att fettandelen i produkten vid tulltaxeringen alltid anses så obetydlig, att införselavgiften på fett därvid icke blir tillämplig. I fråga om stearin torde införselavgift böra utgå med 37 öre per kilogram, varav 7 öre utgör manufaktureringsskydd. Även för smör- och ostfärger bör, förutom den generella införselavgiften för fett, manufaktureringsskydd lämnas med 7 öre per kilogram.

Enligt jordbruksprisutredningens förslag skulle den tekniska industrien icke erhålla restitution för erlagda införselavgifter. I propositionen 1955: 198 anmälde jag, att jag då icke var beredd att taga slutlig ställning till denna fråga. Enligt min uppfattning behövde hithörande spörsmål närmare övervägas och i samband därmed kunde eventuellt även aktualiseras justeringar i fettregleringssystemet. Sedermera uppdrogs därför åt jordbruksnämnden att undersöka dessa frågor och till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill undersökningen kunde föranleda. Nämnden har nu anmält, att ifrågavarande införselavgift blivit större än jordbruksprisutredningen förutsatt. Möjligheterna för industrien att bära avgiftsbelastningen har följaktligen försvårats. Nämnden föreslår därför, att full restitution av införselavgiften skall lämnas den tekniska industrien. En förutsättning härför är dock, att det inhemska priset på slakterifett upprätthålles vid en prisnivå, som motsvarar världsmarknadspriset med tillägg av regleringsavgift och införselavgift. För att upprätthålla en sådan prisnivå torde det enligt nämnden vara nödvändigt att öka exporten av slakterifett. Nämnden har därför träffat överenskommelse med jordbrukets förhandlingsdelegation om att Svensk kötthandel, ekonomisk förening, av influtna slaktdjursavgifter skall täcka kostnaderna för sådan export av slakterifett, som behövs för att uppehålla priset inom landet på avsedd nivå.

De av nämnden föreslagna åtgärderna i fråga om prisbildningen på det inhemska slakterifettet samt förslaget om full restitution av införselavgiften till den tekniska industrien synes mig utgöra en godtagbar lösning av ifrågavarande spörsmål. Jag anser mig därför böra föreslå, att Kungl. Maj:t eller, efter Dess bemyndigande, jordbruksnämnden skall få utge regleringsbidrag respektive återbäring av regleringS- och införselavgift, såvitt angår importerad fettvara, med belopp motsvarande den sammanlagda avgift, som erlagts för varan, samt beträffande inhemsk vegetabilisk olja respektive inhemskt slakterifett med belopp, motsvarande den sammanlagda avgift, som skulle ha utgått, om i stället importerad vara använts. Härvid förut-

sätter jag dock, att regleringsbidrag för inhemskt slakterifett icke skall utgå med större belopp än som motsvarar den av avgifterna föranledda prisförhöjningen på varan. Utbetalning av regleringsbidrag respektive återbäring av reglerings- och införselavgift bör i fråga om importerad vara och olja ur inhemsk odling belasta regleringsavgiftsmedlen med belopp, som motsvarar regleringsavgifterna, och importavgiftsmedlen med belopp, som motsvarar importavgifterna. Regleringsbidrag för inhemskt slakterifett bör utgå ur regleringsavgiftsmedel.

Nettointäkterna av regleringsavgifterna uppskattas av jordbruksnämnden till 70 miljoner kronor för budgetåret 1955/56 och till 49 miljoner kronor för budgetåret 1956/57. Clearingkassan för fettvaror beräknas för tiden efter den 1 juli 1955 intill ingången av regleringsåret 1956/57, då det nya regleringssystemet införes, erhålla ett nettotillskott av drygt 28 miljoner kronor. Vid utgången av budgetåret 1955/56 beräknas kassans tillgångar uppgå till omkring 76 miljoner kronor. I enlighet med 1955 års riksdagsbeslut skall i samband med det nya systemets införande ett belopp av 10 miljoner kronor överföras till stiftelsen Oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond. Jag vill vidare påminna om att jag i propositionen 1956: 140 har föreslagit, att 5 miljoner kronor av kassans medel skall överföras till regleringsfonden för socker. I samma proposition har vidare förutsatts, att ett belopp av högst 15 miljoner kronor under vissa villkor skall kunna överföras till samma regleringsfond såsom lån. Härutöver bör i enlighet med vad som anges i samband med frågan om prissättningen på mjölk och mejeriprodukter, 33,33 miljoner kronor ställas till Svenska mejeriernas riksförenings förfogande såsom kompensation för en till den 1 juli 1957 uppskjuten prishöjning på konsumtionsmjölk. Till frågan om dispositionen av återstående medel i clearingkassan återkommer jag under avsnittet om vissa avgiftsmedel m. m.

Jordbruksnämnden har anfört, att clearingkassan under regleringsåret 1956/57 även bör tagas i anspråk för förskottering av medel för inlösen av spånads- och oljelinfrö. Mot vad nämnden sålunda föreslagit har jag icke något att erinra.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t den 6 april 1956 på särskild framställning av jordbruksnämnden fastställt ett garantipris för linfrö av 75 öre per kilogram, avseende leverans från odlare av frö med 18 procent vattenhalt och 96 procent renhet. För infriande av garantien torde i enlighet med nämndens förslag få tagas i anspråk medel ur clearingkassan för fettvaror.

I enlighet med vad jordbruksnämnden anfört, torde det anslag om 50 miljoner kronor, som på kapitalbudgeten anvisats för finansiering av inlösen utav oljeväxtfrö, även fortsättningsvis böra få disponeras för detta ändamål. Vad nämnden slutligen anfört om beräkningen av regleringsavgiften samt avvecklingen av den ensamrätt till import som f. n. tillkommer Svensk fettimport, ekonomisk förening, samt avvecklingen av statens engagemang i denna förening, föranleder icke någon erinran från min sida.

Mjölk och mejeriprodukter m. m.

Jordbruksnämnden

Marknadsläget m. m.

I fråga om marknadsläget för mjölk och mejeriprodukter lämnar jordbruksnämnden i sin skrivelse följande redogörelse.

Invägningen av mjölk till mejeri har under år 1955 varit cirka 5 procent lägre än under nästföregående år. I början på innevarande regleringsår befarades, att mjölkproduktionen till följd av den kvantitativt dåliga höskörden och den kraftiga nedslaktningen av storboskap skulle komma att väsentligt minska under regleringsåret. De uppgifter över mjölkinvägningen, som förelåg vid de under hösten 1955 förda förhandlingarna angående bl. a. kompensation för skördeskadorna, syntes bestyrka denna uppfattning. Man ansåg vid förhandlingarna det vara angeläget, att den förefintliga tendensen till en kraftig minskning av mjölkproduktionen motverkades, bl. a. med hänsyn till konsumtionsmjölkförsörjningen. Den minskade mjölkproduktionen under hösten gick främst ut över smörproduktionen, som minskade så, att exportöverskottet under år 1955 utgjorde endast cirka 3 700 ton mot omkring 12 000 ton under år 1954. Samtidigt inträdde en förbättring i avsättningsmöjligheterna och prisläget på exportmarknaderna.

För att kompensera följderna av 1955 års dåliga skörd företogs, med tillämpning av 4-procentregeln, relativt kraftiga prishöjningar på mejeriprodukter i samband med höstens prisöverenskommelser. Konsumtionsmjölkpriset höjdes sålunda i november 1955 med 6 öre per liter, varav 0,5 öre åtgick att höja detaljhandelsmarginalen. Smörpriset höjdes vid försäljning från mejeri med icke mindre än 75 öre per kilogram, vartill kom en höjning av handelsmarginalerna med 5 öre per kilogram. Ostpriserna däremot höjdes — med hänsyn till avsättningen — endast med 10 öre per kilogram.

De hittillsvarande uppgifterna över mjölkinvägningen under regleringsåret 1955/56 har icke bekräftat prognosen från hösten 1955, vilken förutsåg en starkt sjunkande mjölkproduktion. Mjölkinvägningen under november och december 1955 har nämligen nedgått med endast cirka 3 procent. Siffran för januari 1956 ligger endast 1 procent och för februari preliminärt 2 procent under invägningssiffrorna för motsvarande tid föregående år.

Den i november 1955 företagna höjningen av priset på konsumtionsmjölk har icke nämnvärt inverkat på omfattningen av mjölkkonsumtionen, trots att mjölkpriset till konsument tidigare under året två gånger höjts med tillhopa 8 öre per liter. Höjningen av smörpriset till konsument med 80 öre per kilogram, vilken skedde vid ett oförändrat margarinpris, har däremot fått en kraftigt sänkande effekt på smörkonsumtionen, samtidigt som margarinkonsumtionen ökat. I detta sammanhang vill nämnden erinra om att den i sin regleringsskrivelse hösten 1955 uttalade betänkligheter i fråga om smörprishöjningens inverkan på konsumtionen. Konsumtionssiffrorna för smör under november och december 1955 visade en nedgång med inemot 20 procent. Siffrorna för januari och februari visar dock en mindre återhämtning. Svenska mejeriernas riksförening har för nämnden uppgivit, att smörkonsumtionen vid oförändrade priser på smör och margarin nu kan beräknas komma att uppgå till cirka 67 000 ton per år, vilket motsvarar en nedgång med 15 procent jämfört med senaste tolvmånadersperiod före prishöjningen hösten 1955.

Smör — margarin

I ett särskilt avsnitt av sin skrivelse — av jordbruksnämnden kallat smör contra margarin — erinrar nämnden inledningsvis om att föredragande departementschefen i propositionen 1955: 198 framhöll att mjölkproduktionen utgör en väsentlig inkomstkälla för det mindre jordbruket och att lägre mjölkpriser skulle betyda en stark inkomstminskning för dessa jordbruk. Enligt departementschefens mening var det därför av vikt, att avsättningsmöjligheterna för mjölkprodukterna och framför allt smör, icke försämrades. Nämnden erinrar vidare, att riksdagens jordbruksutskott instämt i detta uttalande och framhållit, att man bör undvika en sådan ändring av prisrelationerna emellan smör och margarin, som kan leda till att på grund av minskad smörförbrukning ett svårsålt smöröverskott uppkommer. Departementschefen har vidare, anför nämnden, utan erinran från riksdagens sida uttalat, att starka skäl kan åberopas för en samtidig sänkning av smör- och margarinpriserna.

Under beaktande av vad vid riksdagsbehandlingen sålunda förekommit har man, anmäler jordbruksnämnden, vid förhandlingarna enats om att fabrikspriset på margarin fr. o. m. den 1 september 1956 bör sänkas med 45 öre per kilogram. För att möjliggöra detta skall, såsom förut nämnts i avsnittet om oljeväxter och fettvaror, regleringsavgiften på fettvaror sänkas med 54 öre per kilogram. Prisgränserna för smör har i enlighet med riksdagens beslut beräknats med utgångspukt från nu gällande riksnotering på runmärkt smör, 6 kronor 80 öre per kilogram och en variationsmarginal av ± 10 procent. Man har därvid enats om att prisgränserna, vilka skall avse nämnda riksnotering, under treårsperioden skall vara 6 kronor 10 öre och 7 kronor 35 öre per kilogram. Det har emellertid förutsatts, att riksnoteringen samtidigt med margarinprissänkningen skall sänkas med samma belopp som priset på margarin. Riksnoteringen skall därför vid övergången till det nya systemet den 1 september 1956 utgöra 6 kronor 35 öre per kilogram. Då det även vid höjd världsmarknadsprisnivå för smör torde vara svårt att under treårsperioden, under vilken margarinpriset — bortsett från fabrikations- och distributionsmarginaler — inom de angivna prisgränserna för smör skall vara i stort sett fast, utan allvarlig risk för smörets avsättning höja riksnoteringen utöver ingångspriset, har man i de ekonomiska kalkylerna för treårsperioden räknat med sistnämnda pris. Smörkonsumtionen per år har vid oförändrad prisspänning mellan smör och margarin beräknats till i runt tal samma kvantitet som vid nuvarande prisläge eller omkring 67 000 ton. En prissänkning med 45 öre per kilogram på denna kvantitet motsvarar en inkomstminskning för mejeriorganisationen av cirka 30 miljoner kronor för helt år. För att mejeriernas inkomster icke skall minska genom denna prissänkning har man vidare överenskommit, att mittpriset för konsumtionsmjölk skall sättas 3 öre per liter högre än det nuvarande mejeripriset. Härigenom beräknas mejeriernas intäkter av konsumtionsmjölk skola ökas med cirka 30 miljoner kronor. I jordbrukets intäktskalkyl motsvarar prishöjningen cirka 45 miljoner kronor, beroende på att

priset på mjölk utanför mejeri och värdet på jordbrukarnas egen hushållsförbrukning enligt gängse beräkningsmetodik uppräknats på samma sätt som mejeripriset.

I fråga om införselavgiften för smör erinrar jordbruksnämnden om att riksdagen uttalat, att denna skall vara 1 krona per kilogram eller samma belopp, varom överenskommelse träffades vid förhandlingar om det nya prissättningssystemet våren 1955. Man räknade då med ett lägre ingångspris än det nu förutsatta eller med 5 kronor 60 öre per kilogram. Även om utlandspriserna under senaste tiden legat högre än våren 1955, då överenskommelsen ingicks, kan man enligt nämndens mening icke räkna med en sådan bestående höjning, att det nu överenskomna ingångspriset av 6 kronor 35 öre per kilogram kan hållas vid en införselavgift av 1 krona. Efter den delvis säsongmässiga uppgång, som de utländska smörpriserna visat under några av de senaste höst- och vintermånaderna, tenderar nämligen priserna nu att falla till samma nivå som föregående år. Nämnden anför vidare, att möjligheterna att uppehålla ingångspriset främst torde bli beroende av importpriset på danskt smör. De priser, till vilka Danmark kan väntas vilja sälja smör till Sverige, kan i sin tur väntas bli beroende av de priser, Danmark kan uppnå vid export till England. Införselavgiften måste enligt nämndens mening på grund härav avvägas med utgångspunkt från Danmarks exportpriser på den engelska marknaden. Vid förhandlingarna har man därför enats om en avgift mellan prisgränserna av 1 krona 25 öre per kilogram. Denna avgift bereder, enligt nämnden, tillfredsställande skydd åt ingångspriset ned till ett importpris av 5 kronor 10 öre per kilogram cif Malmö.

Av vad som anförts framgår, att ingångspriset på smör kommer att ligga endast 25 öre per kilogram över den nedre prisgränsen. Om denna underskrides, skall enligt riksdagens direktiv någon av följande åtgärder, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, kunna vidtagas, nämligen en höjning av införselavgiften för smör, en kvantitativ reglering av smörimporten och, vid omöjliggjord smörexport, en höjning av margarinpriset eller annan åtgärd, som kan stå till buds för att bereda smöret avsättningsutrymme på hemmamarknaden. Härigenom har, framhåller jordbruksnämnden, smörproduktionen beretts ett väsentligt bättre skydd än flertalet andra jordbruksprodukter, något som också står i överensstämmelse med riksdagens intentioner. För att någon större smörimport skall inträffa och konkurrens alltså upptagas med det inhemska smöret torde enligt nämndens förmenande förutsättningen vara, att det utländska smöret är av hög kvalitet. Importeras smör av låg kvalitet, kommer det närmast att få konkurrera med margarinet. Av denna anledning torde någon import av smör från utomeuropeiska länder knappast komma i fråga. Det danska smöret torde utgöra den främsta konkurrenten till den inhemska varan.

Jordbruksnämnden föreslår i detta sammanhang — i enlighet med punkt 3 i den av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända prisöverenskommelsen hösten 1955 (prop. 1955: 215) — att den förlust å inneliggande fryshuslager av smör, som kommer att drabba Svenska mejeriernas riksförening på

grund av prissänkningen på smör fr. o. m. den 1 september 1956 med 45 öre per kilogram, skall ersättas av till nämndens förfogande stående regleringsmedel intill ett belopp av 6 miljoner kronor.

Vidare erinrar jordbruksnämnden om att riksföreningen enligt riksdagens beslut skall liksom tidigare äga täcka kostnaderna för säsongmässig lagring av smör m. m. ävensom uppkommande förluster vid export av smör och andra mejeriprodukter med tillgängliga medel i riksföreningens kassa för regleringsändamål. Härom anför nämnden följande.

Till nämnda kassa inflytande medel utgöres av utjämningsavgifter för mjölk, grädde och ost ävensom införselavgifter och i förekommande fall utgående kompensationsavgifter på mjölk, mejeriprodukter och vissa fodermedel. Därest dessa medel skulle visa sig vara otillräckliga för att täcka exportförlusterna, finnes möjlighet att uttaga allmän mjölkavgift jämlikt förordningen den 28 juni 1941 (nr 488). Smörexporten, som f. n. är centraliserad till riksföreningen, skall även i fortsättningen handhas av denna organisation, varvid skyldighet skall föreligga för riksföreningen att, liksom hittills, på lika villkor verkställa export även för utomstående mejerier. Export av smör utan anlitande av regleringsmedel för täckning av förluster skall kunna få företagas även av andra företag. Vid export av andra mejeriprodukter än smör skall eventuella exportbidrag beräknas med utgångspunkt från den mängd smör, som den exporterade varan efter fettinnehållet kan anses motsvara. Bidragsberättigad export av nu avsedda produkter skall få företagas även av andra företag än riksföreningen, som på förhand skall fastställa bidragens storlek.

Slutligen anför jordbruksnämnden, att riksdagen uttalat att, om det inhemska priset på en viktig produkt överskrider den övre prisgränsen, kvantitativ exportreglering kan komma i fråga för att förhindra en från konsumentsynpunkt oskäligt hög prisnivå. En sådan reglering bör emellertid icke vidtagas omedelbart, då den övre prisgränsen tangeras, utan först när det inhemska priset har uppnått en nivå, som något överstiger den övre prisgränsen. Nämnden upplyser, att i fråga om smör överenskommits, att denna nivå skall anses nådd vid ett smörpris av 7 kronor 80 öre per kilogram.

Konsumtionsmjölk

Av många skäl saknas anledning att räkna med någon import av konsumtionsmjölk, varför denna marknad kan betraktas som sluten, dock med undantag för vissa gränstrakter. Enligt riksdagens beslut skall emellertid särskilda prisgränser bestämmas för konsumtionsmjölk. Jordbruksnämnden anför, att det har ansetts lämpligt, att mittpriset härvid framräknas som ett vägt medeltal av de priser på 3-procentig konsumtionsmjölk vid försäljning från mejeri, som de olika mejeriföretagen tillämpar, samt upplyser, att Svenska mejeriernas riksförening beräknat, att sagda medeltal f. n. utgör 47,8 öre per liter vid försäljning till återförsäljare. Riksföreningen uppskattar vidare medeltalet till 48 öre per liter, sedan inom kort vissa lokala prishöjningar skett enligt den i november 1955 träffade jordbruksöverenskommelsen. Vid förhandlingarna har överenskommits, att mittpri-

set för konsumtionsmjölk skall överstiga nuvarande genomsnittspris med 3 öre per liter. För 3-procentig mjölk blir det genomsnittliga mittpriset för riket alltså 51 öre per liter. Prisgränserna skall enligt överenskommelsen ligga ± 6 öre per liter från det angivna mittpriset och således utgöra 45 respektive 57 öre per liter. Nämnden konstaterar, att i överensstämmelse med vad nu anförts den 3-procentiga konsumtionsmjölkens pris blir avgörande för statens möjlighet att ingripa i prisbildningen till skydd för producenterna respektive konsumenterna. Om en förskjutning av konsumtionen skulle ske mot väsentligt ökad förbrukning av mjölk med högre fetthalt, bör emellertid enligt nämndens uppfattning prisgränserna omräknas till att avse ett vägt genomsnitt av priserna för all konsumtionsmjölk, omräknade till mjölk av enhetlig fetthalt.

Införselavgiften för konsumtionsmjölk föreslås i överenskommelsen skola utgöra 8 öre per liter, dock att denna avgift jämte utgående kompensationsavgift för sådan mjölk sammanlagt skall uppgå till lägst 15 öre per liter. Kompensationsavgiften skall enligt riksdagsbeslutet motsvara den utjämningsavgift, som uttages för varan. Nämnden anför, att man vid bestämmandet av införselavgiften utgått från att utjämningsavgiften, som f. n. utgör 5 öre per liter 3-procentig konsumtionsmjölk, skulle komma att höjas till 7 öre per liter i samband med en prishöjning på konsumtionsmjölk med 3 öre per liter och den föreslagna prissänkningen på smör. Vid den höjda utjämningsavgiften skulle även kompensationsavgiften ha kommit att utgå med 7 öre per liter. Med anledning av att prishöjningen på konsumtionsmjölk, såsom närmare beröres i det följande, begränsats till 1 öre per liter före den 1 juli 1957, kan dock kompensationsavgiften icke före nämnda dag nå upp till 7 öre per liter. Med beaktande härav har överenskommits, att bestämmelsen om att de sammanlagda införsel- och kompensationsavgifterna för all mjölk skall vara minst 15 öre per liter icke skall avse tiden före den 1 juli 1957.

Den föreslagna införselavgiften bör enligt nämnden utgå för alla slag av mjölk, som importeras, oberoende av fetthalten och den användning, mjölken avses skola få. Avgiften skall således tillämpas även för filmjölk, kulturmjölk samt skum- och kärnmjölk. Likaledes bör kompensationsavgiften för 3-procentig mjölk tillämpas för alla slag av importerad mjölk.

I det nya prissättningssystemet har mittpriset betydelse för bestämmandet av prisgränserna och införselavgiftens storlek. Inom prisgränserna är prisbildningen fri och kommer i fortsättningen att styras av dels importpriset jämte införselavgift, dels avsättningsmöjligheterna. I fråga om konsumtionsmjölk är den senare faktorn avgörande, enär någon nämnvärd import ej är att räkna med. Jordbruksnämnden upplyser, att jordbrukets förhandlingsdelegation vid överläggningarna meddelade, att mejerierna hade för avsikt att vid övergången till det nya systemet höja konsumtionsmjölkpriset med 4 öre per liter, d. v. s. 1 öre mer än mittprisets höjning, för att få kompensation för ökningen av löne- och andra kostnader fr. o. m. den 1 januari 1956. Då en prishöjning av denna storlek — mot bakgrunden av

de tidigare företagna höjningarna — ansetts besvärlig att bära särskilt av barnfamiljerna, så länge barnbidragen är oförändrade, har man vid förhandlingarna enats om följande anordning. Jordbrukets förhandlingsdelegation och Svenska mejeriernas riksförening har utfäst, att konsumtionsmjölkpriset icke skall höjas med mer än 1 öre per liter före den 1 juli 1957. Som kompensation för underlåten prishöjning under tiden den 1 september 1956—den 30 juni 1957 med 3 öre per liter skall riksföreningen ur jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror erhålla ett belopp, beräknat till 40 miljoner kronor för helt år eller således för 10 månader 33,33 miljoner kronor. Härav avses de smörtillverkande mejerierna skola erhålla ersättning med belopp, motsvarande 45 öre per kilogram smör, som tillverkas under sagda 10 månader. Dessa ersättningar kan beräknas till $\left(\frac{10}{12} \cdot 30\right.$ miljoner kronor $=$) cirka 25 miljoner kronor. Återstående omkring 8,3 miljoner skall tillföras riksföreningens kassa för regleringsändamål för att enligt nämndens bestämmande efter förslag av riksföreningen användas till utbetalande av utjämningsbidrag för mejerimjölk.

Enligt beslut av riksdagen skall det allmänna pristillägget för mjölk kunna ändras, om konsumtionsmjölkpriset översliger den övre prisgränsen. I anslutning härtill har, upplyser jordbruksnämnden, överenskommits att om en företagsekonomisk enhet inom mejeriorganisationen, d. v. s. i allmänhet en mejeriförening, vartill även räknas s. k. mejerifusioner, överskrider sin nuvarande genomsnittliga prisnivå för 3-procentig konsumtionsmjölk ökad med 9 öre (= övre prisgränsen för enheten), skall företagsenheten vidkännas ett mot den genom prisöverskridandet erhållna merintäkten svarande avdrag på det belopp, som enheten eljest skulle ha uppburit i allmänt mjölkpristillägg. Det skall enligt sagda överenskommelse vidare åligga varje sådan enhet att månadsvis till nämnden lämna uppgifter om under månaden utvunna genomsnittspriser vid försäljning av konsumtionsmjölk av olika slag. Vid nämndens bedömande av det tillämpade mjölkpriset skall tillägg göras för den sänkning av genomsnittspriset på mjölk, som kan ha skett genom att mejeriföretaget övergått till ett debiteringssystem med leveransavgifter.

I fråga om de gällande bestämmelserna för standardisering av konsumtionsmjölk anför jordbruksnämnden därefter följande.

Den från mejerierna försålda mjölken har sedan november 1941 standardiserats till en fetthalt av 3 procent. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1951 har jordbruksnämnden emellertid medgivit försäljning av mjölk, som vid mejeri standardiserats till en fetthalt av 3,5 procent och som försäljes i kapsylförsedd glasflaska. Försäljningen av sådan mjölk, vilken påbörjades i slutet av januari 1952, uppgick under år 1954 till 50,9 miljoner kilogram och har under år 1955 stigit till 58,9 miljoner kilogram, vilken kvantitet utgör 6 procent av totalförsäljningen från mejeri av konsumtionsmjölk. Bestämmelserna om mjölkstandardisering har efter förslag av nämnden fr. o. m. den 1 oktober 1955 ändrats jämlikt kungörelsen 1955: 527. Ändringen innebär i huvudsak, att de tidigare föreskrifterna om en bestämd

fetthalt i mjölk av 3 procent och om en tillåten avvikelse från denna fetthalt av högst 0,1 procent ersatts med en bestämmelse om att mjölk skall vid mejeri standardiseras till en enhetlig fetthalt, ej understigande 3 procent.

Jordbruksnämnden anser, att standardiseringsbestämmelserna för konsumtionsmjölk tills vidare bör vara oförändrade i avvaktan på resultatet av den utredning av frågan om åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet och därmed sammanhängande spörsmål, som verkställes av inom inrikesdepartementet tillkallade särskilda sakkunniga. Även om konsumtionen av den 3,5-procentiga mjölken sakta ökar, torde dock enligt nämndens uppfattning den 3-procentiga mjölken under de tre närmaste åren komma att vara den ojämförligt viktigaste delen av konsumtionsmjölkförsäljningen.

I fråga om priserna på konsumtionsmjölk vid försäljning från mejeri till återförsäljare har för innevarande regleringsår mellan jordbruksnämnden och Svenska mejeriernas riksförening träffats en prisöverenskommelse, motsvarande den som gällde under regleringsåret 1954/55 och innebärande i huvudsak oförändrade priser. Denna överenskommelse är enligt nämnden för tiden den 1 september 1956—den 30 juni 1957 avsedd att ersättas av omförmälda utfästelse från riksföreningens sida att icke höja konsumtionsmjölkpriset med mer än 1 öre per liter. För tiden därefter skall någon liknande överenskommelse icke träffas. I anslutning till de ändrade standardiseringsbestämmelserna för mjölk har nämnden därjämte överenskommit med riksföreningen, att mejeri som saluför mjölk, standardiserad till annan fetthalt än 3 respektive 3,5 procent, icke skall för mjölk med fetthalt understigande 3,5 procent få tillämpa högre pris än det, som gäller för 3-procentig mjölk, eller för mjölk med en högre fetthalt än 3,5 procent högre pris än det, som gäller för 3,5-procentig mjölk. Nämnden upplyser, att enligt vad den erfarit, hittills icke något mejeri har utnyttjat möjligheten att saluhålla mjölk med en bestämd fetthalt, liggande mellan 3 och 3,5 procent respektive överstigande 3,5 procent.

Grädde

I fråga om grädde upplyser jordbruksnämnden, att man vid förhandlingarna enats om att fastställa prisgränser även för denna vara. Mittpriset och prisgränserna för grädde skall, enligt vad som överenskommits, avse partipriset för tjock grädde (lägst 40 procent fetthalt) vid leverans till återförsäljare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg. Det ovägda genomsnittliga partipriset för dessa orter uppgår f. n. till 5 kronor 75 öre per kilogram för tjock grädde. Beloppet innefattar en av nämnden i samband med genomförandet under innevarande regleringsår av ett nytt debiteringssystem för mjölk medgiven prishöjning med 10 öre per kilogram. Enligt överenskommelsen skall det nu angivna partipriset (5 kronor 75 öre per kilogram) utgöra mittpris. Prisgränserna omkring mittpriset skall utgöra 5 kronor 15 öre och 6 kronor 35 öre per kilogram. Den nedre respektive övre

prisgränsen skall vidare anses nådd, därest partipriset vid något tillfälle tangerat respektive prisgräns i någon av städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg.

Införselavgiften för tjock grädde har enligt överenskommelsen angivits till 95 öre per kilogram. För övriga gräddsorter skall med utgångspunkt härifrån införselavgiften differentieras med hänsyn till fetthalten enligt följande uppställning.

	Öre per kilogram	Avrundad till öre per kilogram
Fetthalt lägst 9 % men understigande 12 %	25	25
» » 12 % » » » 25 %	44	45
» » 25 % » » » 35 %	71	70
» » 35 % » » » 45 %	95	95
» » 45 % » » » 55 %	119	120
» » 55 % » » » 65 %	143	145
» » 65 %	166	165

Kompensationsavgiften för grädde har vid överläggningarna förutsatts skola komma att utgå med samma belopp som den för respektive varuslag vid införseltillfället gällande utjämningsavgiften. Den senare utgör f. n. för tjock grädde 93 öre och för tunn grädde 57 öre per kilogram.

Så snart priset för 40-procentig grädde i någon av de förut angivna städerna befinner sig utanför prisgräns, skall beträffande all sorts grädde (även tunn) få vidtagas åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma vid över- eller underskridande av prisgräns.

Ost

Inledningsvis erinrar jordbruksnämnden om att importen av ost under de senaste åren i huvudsak varit fri mot erläggande av införselavgift. Importlicenser har sålunda lämnats utan prövning, i varje fall såvitt angår import från länder, anslutna till OEEC. Importen visar sedan några år tillbaka ganska stor stabilitet. Således uppgick den under åren 1954 och 1955 till 4 708 respektive 5 205 ton. Exporten uppgick under samma år till 4 690 respektive 3 069 ton.

Vid förhandlingarna har man överenskommit, att mittpriset och prisgränserna skall avse ett vägt genomsnitt av priserna till partihandlare för runmärkt helfet herrgårdsost och sveciaost av en ålder av lägst 4 månader. Material för bestämmande av de kvantiteter, med vilka priserna avses skola vägas, skall av jordbruksnämnden införskaffas minst en gång om året. Mittpriset skall enligt överenskommelsen vara 4 kronor 65 öre per kilogram, vilket motsvarar genomsnittet av de priser till partihandlare, som föreningen Riksost nu tillämpar för nyssnämnda ostslag. Enligt riksdagens beslut bör för ost avståndet från mittpriset till prisgränserna fastställas till ± 10 procent. Prisgränserna har med tillämpning härav beräknats till 4 kronor 20 öre respektive 5 kronor 10 öre per kilogram.

Införselavgiften har, anför jordbruksnämnden, med utgångspunkt från bl. a. exportpriserna för dansk samsøost och holländsk edamerost beräknats till 60 öre per kilogram för all ost med undantag av mesost och smältost. För mesost har införselavgiften föreslagits skola utgöra 20 öre per kilogram, motsvarande nu utgående tull. För smältost avses tills vidare icke skola utgå någon införselavgift utan endast kompensationsavgift.

Kompensationsavgift för ost föreslås skola utgå med samma belopp per kilogram som den vid införseltillfället gällande utjämningsavgiften för ost. F. n. utgör denna avgift 80 öre per kilogram. För mesost, som är fri från utjämningsavgift, skall alltså icke utgå någon kompensationsavgift.

För andra ostslag än herrgårds- och sveciaost föreslås inga särskilda mittpriser eller prisgränser skola fastställas. Om den för herrgårds- och sveciaost angivna prisgränsen passeras, bör emellertid de särskilda åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid under- eller överskridande av prisgräns, få vidtagas även för ost av andra slag.

Kondenserad mjölk och torrmjölk m. m.

Enligt riksdagens beslut bör för kondenserad mjölk och torrmjölk avståndet från mittpriset till prisgränserna fastställas till ± 15 procent. Jordbruksnämnden anför, att vid förhandlingarna överenskommits att för kondenserad mjölk tillämpa ett mittpris av 1 krona 70 öre per kilogram, avseende osockrad vara med en fetthalt av cirka 8 procent vid försäljning från fabrik i poster om minst 2 500 kilogram brutto. Med tillämpning av nyssnämnda beslut av riksdagen har prisgränserna beräknats till 1 krona 45 öre respektive 1 krona 95 öre per kilogram. Vidare har införselavgiften föreslagits skola bestämmas till 40 öre per kilogram.

För kondenserad och steriliserad grädde skall enligt överenskommelsen utgå samma införselavgift som för färsk grädde av samma fetthalt som den importerade kondens- eller sterilgrädden. Prisgränser föreslås dock ej skola gälla för dessa varor.

För torrmjölk har enligt jordbruksnämnden överenskommelse träffats om följande mittpriser och prisgränser (kronor per kilogram).

	Mittpris	Nedre prisgräns	Övre prisgräns
Mager torrmjölk....	2,45	2,10	2,80
Annan torrmjölk ..	3,90	3,30	4,50

Införselavgiften föreslås enligt överenskommelsen skola utgöra 1 krona per kilogram för all torrmjölk.

Någon kompensationsavgift avses icke skola utgå för kondenserad mjölk och torrmjölk, medan för kondenserad och steriliserad grädde samma kompensationsavgift föreslås skola utgå som för färsk grädde.

För bestämmandet av de med mittpriset jämförbara inhemska partipriserna på mager respektive annan torrmjölk anmäler sig jordbruksnämnden ha för avsikt att tills vidare tillämpa Svenska mejeriernas riksförenings

riktprislista för mager respektive fet torrmjölk (24—26 procent fetthalt) vid försäljning från fabrikant till grossist i poster om 2 500 kilogram, dock endast i den mån priserna enligt listan kan anses återspegla de faktiskt tillämpade försäljningspriserna. Om så visar sig ej vara fallet, kommer de senare att följas.

För glass och närstående produkter (däribland mjölksocker) uppger jordbruksnämnden, att det icke varit möjligt att bestämma några priser, varför införselavgiften föreslås skola utgå med 25 procent av den importerade varans tulltaxerade värde.

Användningen av medel, som inflyter genom införsel- och kompensationsavgifter

Såsom framgår av ett följande avsnitt föreslår jordbruksnämnden, att införsel- och kompensationsavgifter skall uppbäras av tullverket och inlevereras till nämnden. Avgiftsmedlen bör efter hand som de inflyter överföras till Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa. Om användningen av till denna kassa hörande medel föreslås nämnden liksom hittills på förslag av riksföreningen skola besluta. I fråga om de ändamål, till vilka medlen enligt gällande direktiv får användas, hänvisar nämnden till följande avsnitt.

Mjölkpristillägg, utjämningsavgifter m. m.

Innebörden av den med jordbrukets förhandlingsdelegation träffade överenskommelsen såvitt gäller statliga mjölkpristillägg och leveranstillägg sammanfattar jordbruksnämnden på följande sätt.

Allmänt mjölkpristillägg till mejeri förutsättes i överenskommelsen skola utgå efter oförändrade grunder och med oförändrade belopp under hela treårsperioden. Det allmänna mjölkpristillägget, som utgår lika över hela landet med visst belopp per kilogram mjölkfett i den vid mejeri från producent invägda mjölken och grädden, har sedan den 1 september 1953 utgjort 74,4 öre per kilogram mjölkfett.

De extra pristillägg, som utgår för mejerimjölk i Norrland samt vissa delar av Svea- och Götaland, beröres ej av treårsöverenskommelsen. Dessa tillägg varierar nu mellan 1 krona 80 öre och 30 öre per kilogram mjölkfett. Nämnden och förhandlingsdelegationen har utgått från att tilläggen under nästa regleringsår skall utgå efter oförändrade grunder.

Leveranstillägget för mjölk, som levereras till mejeri, beröres av överenskommelsen i så måtto, att man räknat med oförändrat tillägg vid bedömning av arbetsinkomsten vid basjordbruken och därmed också vid bedömningen av inkomstlikställigheten. Man har sålunda förutsatt, att tillägget ej skall minskas under treårsperioden. Nämnden och delegationen har vidare förutsatt, att leveranstillägget skall utgå enligt oförändrade grunder för tiden den 1 september 1956—den 31 augusti 1957. Detta innebär, att tillägget skall vara 3 öre per kilogram mjölk för varje mjölkproducents mejerileverans upp till 10 000 kilogram per år. För leveranser mellan 10 000 och 25 000 kilogram skall tillägget utgöra 300 kronor. För leveranser över 25 000 kilogram för år minskas sistnämnda belopp med 6 öre per kilogram för överskjutande kvantitet, så att tillägget vid en årskvantitet av 30 000 kilogram helt upphör.

Med stöd av förordningen 1947: 378 och Kungl. Maj:ts bemyndigande uttages f. n. utjämningsavgifter på mjölk, grädde och ost. Jordbruksnämnden anför, att man räknar med att dylika avgifter kommer att uttagas även i fortsättningen och att de liksom hittills skall tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa. Till denna kassa inflytande medel användes i första hand till utbetalning av utjämningsbidrag för vid mejeri invägd mjölk ävensom till att bestrida kostnader för säsongmässig lagring av smör m. m. samt för att täcka exportförluster på smör och andra mejeriprodukter. Nämnden föreslår, att den liksom hittills efter förslag av riksföreningen skall äga utfärda närmare bestämmelser om medlens användning för sagda ändamål.

Jordbruksnämnden erinrar vidare om att viss del av utjämningsavgiftsmedlen under de senaste åren jämväl använts för utbetalning till de osttillverkande mejerierna av ett pristillägg (kvalitetstillägg) för sådan hårdost, som är föremål för runmärkning och som därutöver uppfyller vissa kvalitetsfordringar. För under tiden den 1 september 1955—den 30 april 1956 tillverkad ost är tillägget för vissa ostsorter av viss angiven ålder bestämd till 10 öre per kilogram. Utbetalning av dylika tillägg med anlitande av regleringsmedel föreslår nämnden skola efter dennas godkännande få göras även i fortsättningen. Härutöver anser sig jordbruksnämnden böra äga befogenhet att medge, att ifrågavarande regleringsmedel får, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu sker, användas till vissa särskilda ändamål, exempelvis för att främja avsättningen av överskott av viss mejeriprodukt, eller för ändamål, som kan anses allmänt gagna mejeriindustriens utveckling och effektivisering. Nämnden återkommer i ett senare avsnitt till frågan om i vilken utsträckning medel bör få disponeras för sistnämnda ändamål.

I detta sammanhang erinrar jordbruksnämnden även om att för runmärkt mejerismör en tillverkningsavgift av 5 öre per kilogram upptages med stöd av mjölkpristilläggskungörelsen. De medel, som inflyter genom denna avgift, användes av riksföreningen för att täcka dels exportkostnaderna för smör intill ett belopp av 5 öre per kilogram, dels de förluster, som kan uppkomma genom att riksföreningen inköper runmärkt mejerismör, vilket efter lagring måste försäljas såsom omärkt, dels särskilda kostnader för lagersmörets bedömning, dels efter godkännande av nämnden andra kostnader. Nämnden anmäler, att den efter framställning av riksföreningen har för avsikt att fr. o. m. den 1 september 1956 slopa avgiften för runmärkt smör, varefter de avgiftsmedel, som återstår efter avgiftssystemets avveckling, bör överföras till riksföreningens kassa för regleringsändamål att disponeras enligt nämndens bestämmande.

För icke runmärkt smör, som tillverkas vid mejeri, berättigat till erhållande av statligt mjölkpristillägg, utgår en avgift av 30 öre per kilogram, vilken tillföres riksföreningens regleringskassa och disponeras efter överenskommelse med nämnden. Enligt jordbruksnämndens mening bör sistnämnda tillverkningsavgift på smör utgå även i fortsättningen.

Lagringen av mejeriernas säsongmässiga överskott av smör har under

de senaste regleringsåren handhafts av riksföreningen i egen regi. Såsom förut anförts bestrides omkostnaderna för lagringen med tillgängliga medel i riksföreningens regleringskassa. Mot erläggande av ränta (gällande diskonto + 0,5 procent) har riksföreningen av jordbruksnämnden erhållit rörelsemedel, motsvarande det inlagrade smörets värde. Nämnden anser, att den jämväl under treårsperioden bör äga rätt att lämna riksföreningen rörelsemedel för smörlagringen på samma villkor som nu gäller.

Slutligen erinrar jordbruksnämden om att den jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande har överinseende över den av Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg bedrivna verksamheten. Nämnden upplyser, att den i fråga om smör och ost har utfärdat bestämmelser angående begagnandet av det för sagda varor inregistrerade varumärket — runmärket — samt beträffande torrmjölk och glass godkänt av kontrollanstalten framlagt förslag om försökskontroll under år 1956, dock utan runmärkesrätt för den kontrollerade varan. Nämnden finner sig jämväl i fortsättningen böra handha överinseendet över kontrollanstaltens verksamhet.

Departementschefen

I propositionen 1955: 198 anförde jag, att mjölkproduktionen utgjorde en väsentlig inkomstkälla för de mindre jordbruken och att möjligheterna vid dessa jordbruk att övergå till annan produktion var ytterst begränsade. Eftersom vid lägre mjölkpriser det mindre jordbruket skulle få vidkännas en stark inkomstminskning, var det enligt min mening av vikt, att prisättningssystemet utformades på ett sådant sätt, att avsättningsmöjligheterna för mjölkprodukterna, framför allt smör, icke försämrades. Prisspänningen mellan smör och margarin borde sålunda icke ökas genom en ensidig sänkning av margarinpriserna. Enligt min uppfattning förelåg däremot starka skäl för en sänkning av såväl smör- som margarinpriserna. En sådan sänkning kunde, utan att jordbrukets inkomster därigenom minskades, möjliggöras genom en motsvarande höjning av priserna på konsumtionsmjölk och grädde. I detta sammanhang bör erinras om att priset på smör hösten 1955 höjdes med 75 öre per kilogram i anledning av skördeskadorna och den då väntade produktionsminskningen för denna vara.

Enligt 1955 års riksdagsbeslut bör man vid bestämmandet av prisgränserna för smör utgå från det pris, som gäller före den diskuterade prissänkningen. Prisgränserna skall fastställas till ± 10 procent från mittpriset. Införselavgiften fastställdes till 1 krona per kilogram. För ost bestämdes prisgränserna till ± 10 procent från mittpriset samt för torrmjölk, kondenserad mjölk och grädde till ± 15 procent. Beträffande konsumtionsmjölk uttalades, att prisgränser borde fastställas.

I den nu föreliggande överenskommelsen föreslås, att fabrikspriset på margarin fr. o. m. den 1 september 1956 skall sänkas med 45 öre per kilogram, vilken sänkning skall möjliggöras genom en reducering av regle-

ringsavgiften på fettvaror med 54 öre per kilogram. Samtidigt skall enligt överenskommelsen riksnoteringen för runmärkt smör sänkas med likaledes 45 öre per kilogram. Vid övergången till det nya systemet skulle denna notering därmed uppgå till 6 kronor 35 öre per kilogram. I enlighet med 1955 års riksdagsbeslut har prisgränserna för smör fastställts med utgångspunkt från det smörpris, som gäller före den nyss angivna sänkningen. Utgångspunkten vid avvägningen av prisgränserna har sålunda varit ett smörpris av 6 kronor 80 öre per kilogram, och gränserna har föreslagits till 7 kronor 35 öre respektive 6 kronor 10 öre per kilogram.

Den föreslagna prissänkningen på smör beräknas medföra en årlig inkomstminskning för mejeriorganisationen med omkring 30 miljoner kronor. För att kompensera denna minskning har mittpriset för konsumtionsmjölk föreslagits skola höjas med 3 öre per liter över nuvarande mejeripris. Härigenom beräknas mejeriernas intäkter av konsumtionsmjölk stiga med ungefär 30 miljoner kronor per år. Denna prishöjning motsvarar en ökning av jordbrukets totala kalkylmässiga intäkter med ungefär 45 miljoner kronor.

Då någon nämnvärd import av konsumtionsmjölk icke förekommer, är det främst avsättningsförhållandena inom landet, som vid fri prisbildning inom prisgränserna blir bestämmande för priset på konsumtionsmjölk. Jordbruksnämnden anmäler, att det vid överläggningarna har upplysts, att mejerierna vid övergången till det nya systemet ämnade höja nämnda pris med 1 öre per liter utöver mittpriset för att kompensera vissa kostnadsökningar. Emellertid har jordbrukets förhandlingsdelegation och Svenska mejeriernas riksförening senare utfäst sig att före den 1 juli 1957 icke höja priset på konsumtionsmjölk med mer än sammanlagt 1 öre per liter utöver nuvarande pris. Som kompensation härför föreslås, att riksföreningen ur jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror skall erhålla ett belopp av 33,33 miljoner kronor. Av detta belopp avses de smörtillverkande mejerierna skola erhålla 25 miljoner kronor, medan återstående cirka 8,3 miljoner kronor skall tillföras riksföreningens kassa för regleringsändamål. Sistnämnda medel skall enligt nämndens bestämmande efter förslag av riksföreningen användas till utbetalande av utjämningsbidrag för mejerimjölk.

Den samtidiga sänkningen av priserna på smör och margarin står i överensstämmelse med vad som uttalades från statsmakternas sida i samband med 1955 års principbeslut. Därjämte synes smörskyddet ha utformats på sådant sätt, att det mindre jordbrukets inkomstläge icke äventyras. Å andra sidan har enligt min mening nödig hänsyn även tagits till konsumenternas intressen. För barnfamiljernas del är det särskilt värdefullt, att den i detta sammanhang nödvändiga prishöjningen på konsumtionsmjölk begränsas till 1 öre per kilogram till den tidpunkt, då barnbidragen hunnit överses. Jag finner mig därför böra tillstyrka bifall till det i det föregående redovisade förslaget.

I propositionen 1955: 198 föreslog jag, att införselavgiften för smör skulle

fastställas till 1 krona per kilogram och att denna avgift skulle gälla så länge det inhemska priset låg mellan prisgränserna. Förslaget godtogs av riksdagen. Vid avvägningen av denna införselavgift räknades emellertid bl. a. med ett lägre ingångspris för smör än det, som förutsatts i den nu föreliggande överenskommelsen. Eftersom det torde vara angeläget, att det angivna ingångspriset kan förverkligas, anser jag mig böra föreslå, att den i överenskommelsen upptagna införselavgiften av 1 krona 25 öre per kilogram godtages. Denna införselavgift bör gälla, så länge det inhemska priset ligger mellan prisgränserna. I överenskommelsen angives vidare den prisnivå, vid vilken kvantitativ exportreglering bör övervägas, till 7 kronor 80 öre per kilogram. Även i denna del kan jag tillstyrka vad överenskommelsen innehåller.

Den föreslagna prissänkningen på smör kommer att för Svenska mejeriernas riksförening medföra en förlust å inneliggande lager av sådan vara. I enlighet med en i propositionen 1955: 215 redovisad prisöverenskommelse godkände riksdagen ett förslag om att — därest riksföreningen respektive mejerierna inom loppet av tre år, räknat från den 9 november 1955, på grund av prissänkning drabbas av förlust å inneliggande lager av smör och ost — denna förlust skall ersättas av de prisregleringsmedel, som står till jordbruksnämndens förfogande, dock högst med ett belopp av 6 miljoner kronor. Jag föreslår därför, att riksföreningens nu aktuella prisfallsförluster på smör av ifrågavarande regleringsmedel skall ersättas intill ett belopp av 6 miljoner kronor.

I detta sammanhang får jag erinra om att enligt 1955 års riksdagsbeslut smörexporten, som f. n. är centraliserad till Svenska mejeriernas riksförening, även i fortsättningen skall handhavas av denna organisation. Riksföreningen skall därvid liksom hittills ha skyldighet att på lika villkor verkställa export även för utomstående mejeriers räkning. Export av smör utan anlitande av regleringsmedel för täckning av förluster skall dock kunna ske även av andra företag direkt. De regleringsmedel, som kan få användas för att täcka förluster vid export till lägre priser än de inhemska, utgöres främst av sådana utjämnings- samt försäljnings- och tillverkningsavgifter, som upptages med stöd av statliga förordningar. Dessutom skall införselavgifter på mjölk och mejeriprodukter samt fodermedel få användas för detta ändamål. Därest dessa medel skulle visa sig vara otillräckliga för att täcka exportförlusterna, finnes enligt riksdagsbeslutet fortfarande möjlighet att uttaga allmän mjölkavgift.

Sedan den statliga lagringen av smör upphört fr. o. m. regleringsåret 1953/54, har riksföreningen fått täcka kostnaderna för säsongmässig lagring av smör med nyssnämnda regleringsmedel. Dessa torde även framdeles böra få användas för detta ändamål. Vid export av andra mejeriprodukter än smör bör eventuella exportbidrag i enlighet med jordbruksnämndens förslag beräknas med utgångspunkt från den mängd smör, som den exporterade varan efter fettinnehållet kan anses motsvara. Bidragsberättigad export av sådana produkter skall få företagas även av andra företag än riksföreningen. Bidragens storlek skall på förhand fastställas av föreningen.

Vid behandlingen av propositionen 1955: 198 framhöll jordbruksutskottet (JoU 1955: 39) önskvärdheten av en inom vissa gränser fri anpassning av priserna på konsumtionsmjölk. Samtidigt ansågs det dock motiverat, att statsmakterna även framdeles fick möjlighet att ingripa, om priserna på sådan mjölk skulle stiga alltför starkt. I enlighet med utskottets förslag beslöt riksdagen, att prisgränser skulle bestämmas på detta område och att det allmänna mjölkpristillägget skulle kunna ändras, om priset på konsumtionsmjölk översteg den övre gränsen.

I förut nämnda överenskommelse har mittpriset för konsumtionsmjölk framräknats som ett vägt medeltal av de priser på 3-procentig konsumtionsmjölk vid försäljning från mejeri, som de olika mejeriföretagen tillämpar. Sagda medeltal har vid tiden för övergången till det nya systemet beräknats till 48 öre per liter. Såsom tidigare anförts, har i överenskommelsen föreslagits, att mittpriset för konsumtionsmjölk skall överstiga sagda genomsnittspris med 3 öre per liter. För 3-procentig mjölk föreslås mittpriset för riket sålunda till 51 öre per liter. Prisgränserna föreslås skola ligga ± 6 öre från mittpriset eller följaktligen vid 57 respektive 45 öre per liter. Därest en förskjutning av konsumtionen skulle ske mot väsentligt ökad förbrukning av mjölk med högre fetthalt, bör enligt jordbruksnämnden prisgränserna omräknas till att avse ett vägt genomsnitt av priserna för all konsumtionsmjölk, omräknade till mjölk av enhetlig fetthalt. Mot vad som sålunda föreslagits har jag intet att erinra.

Såsom jag förut anfört, skall enligt 1955 års riksdagsbeslut det allmänna mjölkpristillägget kunna ändras, om priset på konsumtionsmjölk överskrider den övre prisgränsen. Eftersom prisbildningen på konsumtionsmjölk kan uppvisa betydande variationer mellan olika områden, synes det mig önskvärt, att av en mejeriförening verkställd prishöjning icke behöver leda till att även övriga mejerioområden drabbas av sänkt pristillägg. Jag anser, att den i överenskommelsen föreslagna anordningen innefattar en lämplig lösning, som bör godtagas. Man bör således utgå ifrån en företagsekonomisk enhet inom mejeriorganisationen, d. v. s. i allmänhet en mejeriförening, vartill även bör räknas en s. k. mejerifusion. Om en sådan enhet överskrider sin nuvarande genomsnittliga prisnivå för 3-procentig konsumtionsmjölk med mer än 9 öre (= övre prisgränsen för enheten), bör den vidkännas ett mot den genom prisöverskridandet erhållna merintäkten svarande avdrag på det belopp, som den eljest skulle uppbära i allmänt mjölkpristillägg. Vidare bör det åligga varje sådan enhet att månadsvis till jordbruksnämnden lämna uppgift om under månaden utvunna genomsnittspriser vid försäljning av konsumtionsmjölk av olika slag. Vid nämndens bedömning av det tillämpade mjölkpriset bör tillägg göras för den sänkning av genomsnittspriset på mjölk, som kan ha skett genom att företagsenheten har övergått till ett debiteringssystem med leveransavgifter.

Införselavgiften för konsumtionsmjölk torde i enlighet med överenskommelsen böra fastställas till 8 öre per liter. Därtill skall läggas en kompensationsavgift motsvarande den på varan uttagna utjämningsavgiften. Där-

vid skall iakttagas, att införselavgiften jämte kompensationsavgiften fr. o. m. den 1 juli 1957 skall sammanlagt uppgå till lägst 15 öre per liter. Nämnda avgifter bör utgå för alla slag av mjölk, som importeras, oberoende av fetthalt och användning.

Jordbruksnämnden föreslår, att standardiseringsbestämmelserna för konsumtionsmjölk tills vidare skall bibehållas oförändrade. Med hänsyn till att frågan om åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet och därmed sammanhängande spörsmål f. n. utredes av särskilda sakkunniga, biträder jag nämndens förslag.

Jordbruksnämnden har vidare anmält, att den i anslutning till de ändrade standardiseringsbestämmelserna för mjölk — vilka i huvudsak innebär, att mjölk skall standardiseras till en enhetlig fetthalt, som varje mejeri äger bestämma med beaktande av att fetthalten ej får understiga 3 procent — har med Svenska mejeriernas riksförening överenskommit, att mejeri, som saluför mjölk, standardiserad till annan fetthalt än 3 respektive 3,5 procent, tills vidare icke må för mjölk med fetthalt understigande 3,5 procent tillämpa högre pris än det, som gäller för 3-procentig mjölk, eller för mjölk med högre fetthalt än 3,5 procent högre pris än det, som gäller för 3,5-procentig sådan. Vad nämnden sålunda anfört, föranleder ingen erinran från min sida.

Den i överenskommelsen angivna utformningen av stödet åt andra mejeriprodukter än smör och konsumtionsmjölk utgör enligt min mening en godtagbar lösning av dessa produkters prissättningsproblem. Jag biträder därför förslaget, att mittpriset och prisgränserna för g r ä d d e bör utgå från partipriset för tjock grädde (lägst 40 procent fetthalt) vid leverans till återförsäljare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg. Med tillämpning härav bör mittpriset bestämmas till 5 kronor 75 öre per kilogram samt prisgränserna till 6 kronor 35 öre respektive 5 kronor 15 öre per kilogram. Prisgräns skall anses vara nådd, när partipriset vid något tillfälle tangerar gränsen i någon av nyss angivna städer. Passeras gränsen för tjock grädde. skall beträffande all slags grädde få vidtagas åtgärder av de slag, som i allmänhet kan förekomma vid över- eller underskridande av prisgräns. Införselavgiften för tjock grädde bör i enlighet med överenskommelsen fastställas till 95 öre per kilogram. För övriga gräddsorter bör införselavgiften differentieras med hänsyn till fetthalten i enlighet med en i överenskommelsen angiven skala. Kompensationsavgiften för grädde bör utgå med samma belopp som den för respektive varuslag vid importtillfället gällande utjämningsavgiften.

Mittpris och prisgränser för o s t bör fastställas endast för herrgårds- och sveciaost samt avse ett vägt genomsnitt av priserna till partihandlare för runmärkt helfet sådan ost av en ålder av lägst 4 månader. Enligt överenskommelsen skall mittpriset i enlighet härmed fastställas till 4 kronor 65 öre per kilogram. Prisgränserna bör bestämmas till respektive 5 kronor 10 öre och 4 kronor 20 öre per kilogram. Om de nu angivna prisgränserna över- respektive underskrides, bör de särskilda åtgärder, som i allmänhet

kan förekomma, då prisgräns passeras, få vidtagas även beträffande ost av andra slag än herrgårds- och sveciaost. Den införselavgift, som tillämpas, så länge det inhemska priset ligger mellan prisgränserna, bör enligt överenskommelsen fastställas till 60 öre per kilogram. För mesost bör dock motsvarande införselavgift uppgå till 20 öre per kilogram, medan för smältost ingen införselavgift tills vidare bör uttagas. Kompensationsavgift bör dock uttagas i vanlig ordning även vid import av smältost. Kompensationsavgift för ost bör utgå med samma belopp per kilogram som den vid införseltillfället gällande utjämningsavgiften för ost, f. n. 80 öre per kilogram. För mesost, som är fri från utjämningsavgift, skall alltså icke utgå någon kompensationsavgift.

Vad sålunda föreslagits kan jag till alla delar biträda.

För kondenserad mjölk bör i enlighet med överenskommelsen mittpriset utgöra 1 krona 70 öre per kilogram avseende osockrad vara med en fetthalt av ungefär 8 procent och vid försäljning från fabrik i poster om minst 2 500 kilogram brutto. Prisgränserna bör fastställas till 1 krona 95 öre respektive 1 krona 45 öre per kilogram. Införselavgiften för kondenserad mjölk avses, så länge det inländska priset ligger inom prisgränserna, böra utgå med 40 öre per kilogram. För kondenserad och steriliserad grädde föreslås samma införselavgift skola bestämmas som för färsk grädde av motsvarande fetthalt. För kondenserad och steriliserad grädde föreslås samma kompensationsavgift som för färsk grädde. I fråga om mager torrmjölk föreslås prisgränser skola fastställas till 2 kronor 80 öre respektive 2 kronor 10 öre per kilogram och för annan torrmjölk till 4 kronor 50 öre respektive 3 kronor 30 öre per kilogram. Så länge det inländska priset ligger mellan prisgränserna, avses införselavgiften för all torrmjölk skola utgå med 1 krona per kilogram. Kompensationsavgift skall enligt överenskommelsen icke utgå för kondenserad mjölk och torrmjölk.

För glass och närstående produkter (däribland mjölksocker) avses införselavgiften i enlighet med föreliggande förslag skola utgå med 25 procent av varans importvärde.

Vad sålunda föreslagits föranleder ingen erinran från min sida.

Jordbruksnämnden har anmält, att man i överenskommelsen har förutsatt, att allmänt mjölkpristillägg efter oförändrade grunder och med oförändrade belopp kommer att utgå under hela treårsperioden. Vid bedömningen av arbetsinkomsten vid basjordbruken och således även vid bedömningen av inkomstlikställigheten har man räknat med ett oförändrat s. k. leveranstillägg för mjölk. Följaktligen har det enligt nämnden förutsatts, att detta tillägg icke skall minskas under treårsperioden. Nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation har utgått från att leveranstillägget liksom även det extra pristillägget för mjölk i norra Sverige under regleringsåret 1956/57 kommer att utgå efter oförändrade grunder.

Jag vill i förevarande sammanhang erinra om att jag efter Kungl. Maj:ts bemyndigande sommaren 1955 tillkallat särskilda sakkunniga för utred-

ning av frågan om stöd till det mindre jordbruket. I direktiven till denna utredning angav jag, att utredningen borde söka samordna de nuvarande stödåtgärderna för det mindre jordbruket till större enhetlighet och att därvid borde beaktas såväl de regionalt och i förhållande till storleksgrupper differentierade tilläggen som övriga utgående produktprissubventioner. I avvaktan på utredningens resultat föranleder vad som i överenskommelsen anförts om de olika bidragen icke någon erinran från min sida.

De medel, som inflyter genom införsel- och kompensationsavgifter vid import liksom genom utjämningsavgifter på mjölk, grädde och ost, föreslås skola tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för att i första hand användas till utbetalning av utjämningsbidrag, till kostnader för säsongmässig lagring av smör samt till täckande av exportförluster på smör och andra mejeriprodukter. Detta förslag kan jag tillstyrka. Jordbruksnämnden bör liksom hittills efter förslag av riksföreningen utfärda närmare bestämmelser om användningen av medlen till nu angivna ändamål. Nämnden har i detta sammanhang anmält, att under senare år en viss del av utjämningsavgiftsmedlen bl. a. har använts för utbetalning till de osttillverkande mejerierna av pristillägg (kvalitetstillägg) för sådan hård ost, som är föremål för runmärkning och som därutöver uppfyller vissa kvalitetsfordringar. Jag anser mig böra biträda nämndens förslag, att dylika tillägg även i fortsättningen skall efter nämndens godkännande få utbetalas med anlitande av regleringsmedel. Nämnden torde vidare böra äga medge, att ifrågavarande regleringsmedel skall i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu sker, få användas till vissa särskilda ändamål, exempelvis för att främja avsättningen på hemmamarknaden av överskott av en viss mejeriprodukt eller för ändamål, som kan anses allmänt gagna mejeriindustriens utveckling och effektivisering.

Jag anser mig vidare böra biträda jordbruksnämndens förslag, att en avgift av 30 öre per kilogram även i fortsättningen skall få uttagas för icke runmärkt smör, som tillverkas vid mejeri, berättigat att erhålla statligt mjölkpristillägg. De genom denna avgift inflytande avgiftsmedlen bör tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa och disponeras efter överenskommelse med nämnden.

Omkostnaderna för mejeriernas säsongmässiga lagring av smör har i det föregående föreslagits skola även framdeles bestridas av medel från nyssnämnda regleringskassa. Riksföreningen har dessutom mot erläggande av ränta (gällande diskonto + 0,5 procent) av jordbruksnämnden erhållit rörelsemedel för lagringen, motsvarande det inlagrade smörets värde. Jag har intet att erinra mot nämndens förslag, att ifrågavarande rörelsemedel på oförändrade villkor skall få ställas till riksföreningens förfogande även under den kommande treårsperioden.

Liksom hittills bör jordbruksnämnden ha överinseende över den av Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg bedrivna verksamheten.

Vad jordbruksnämnden i övrigt anfört i förevarande avsnitt av sin framställning föranleder icke någon erinran från min sida.

Kött och fläsk m. m.

Jordbruksnämnden

Försörjningsläget

I fråga om försörjningen med kött och fläsk samt prisutvecklingen för dessa varor lämnar jordbruksnämnden följande redogörelse.

Marknadsläget för kött och fläsk har under år 1955 präglats av den kraftiga utslaktningen av storboskap till följd av den torra väderleken. Importen av nötkött, som helt varit koncentrerad till första halvåret, har stannat vid en siffra av cirka 6 500 ton eller väsentligt lägre än under både år 1953 och år 1954. Slakten av storboskap har emellertid varit så omfattande, att lagren, trots att importen stoppats och trots att cirka 4 000 ton nötkött exporterats under andra halvåret 1955, vid årsskiftet redovisas med icke mindre än cirka 16 000 ton, beräknat som vara med ben.

En så omfattande lagring av nötkött, som nu företagits, drager avsevärda kostnader. För att rättvist fördela kostnaderna på samtliga producenter beslöt jordbruksnämnden med Kungl. Maj:ts godkännande i augusti 1955 att upptaga slaktdjursavgift för storboskap.

I avsikt att minska en del av de förluster för lagerhållarna, som föranledes av att det fryshuslagrade köttet vid uttag måste säljas med ett särskilt avdrag, frysavdrag, i förhållande till priset på motsvarande färskvara, beslöts i enlighet med jordbruksprisöverenskommelsen i november 1955, att en slaktdjursavgift med 7 kronor per svin skulle uttagas fr. o. m. den 21 november 1955. Ersättningar för lagringskostnader och lagringsförluster av medel, som insamlats genom slaktdjursavgifter, utgår enligt de regler, nämnden tillämpar i fråga om medlemmarna i föreningen Svensk kötthandel.

Slakten av storboskap har även under den gångna delen av år 1956 varit större än normalt och till följd härav har t. o. m. en viss mindre ökning av nötköttslagren skett. Många tecken tyder dock på att storboskapsslakten inom kort kommer att gå ned till en normal nivå. På grund av den minskade djurstammen måste man räkna med att slakten — under förutsättning av normala väderleksförhållanden — fr. o. m. sommaren 1956 kommer att ligga på en låg nivå. Det är därför troligt att inlagringen av kött snart kommer att upphöra och förbytas i en viss avsättning av nötköttslagret på den inhemska marknaden. Det torde dock bli förenat med stora svårigheter att på denna väg avsätta hela ifrågavarande lager, även om priserna väsentligt reduceras. Nämnden räknar därför med att — utöver den export av nötkött, som redan ägt rum eller kontrakterats, omfattande cirka 4 500 ton — ytterligare export kan behöva företagas. I detta sammanhang kan framhållas, att efterfrågan på fryst nötkött är relativt begränsad. För att tillgodose konsumenternas önskemål kan det bli nödvändigt att under sommaren i år komplettera den löpande tillförseln av nötkött med importerat färskt nötkött.

Det har visat sig, att lagringen av nötkött kommer att draga större kostnader än vad som beräknades i november. Nämnden har därför efter förslag av Sveriges slakteriförbund fr. o. m. den 1 mars 1956 höjt slaktdjursavgifterna till i huvudsak de högsta belopp, som enligt gällande författning får uttagas. F. n. utgår slaktdjursavgifterna sålunda med 15 kronor för storboskap och häst, 8 kronor för större kalv, 5 kronor för mindre kalv och 8 kronor för svin.

Fläskproduktionen, som under första halvåret 1955 höll sig väl uppe och även medgav viss export, visade under andra halvåret en vikande tendens. Detta medförde, att import måste företagas till julen.

Exporten av fläsk år 1955, fördelad på olika länder och uttryckt i vara med ben, framgår av följande tabell. Härvid är att märka, att exporten till Västtyskland huvudsakligen ägt rum i form av levande svin, vilka i tabellen omräknats till slaktvikt.

Länder	Ton	Länder	Ton
Västtyskland	2 057	Österrike	237
Storbritannien	1 995	Frankrike	110
Tjeckoslovakien	669	Övriga länder	43
Finland	500	Summa	**5 611**

Totalimporten av fläsk uppgick år 1955 till cirka 4 500 ton, varför nettoexporten blev endast drygt 1 000 ton. Import- och exportverksamheten har liksom tidigare med ensamrätt ombesörjts av föreningen Svensk kötthandel.

Prisutvecklingen på den inhemska marknaden har under år 1955 präglats av kraftiga prishöjningar. Enligt den överenskommelse om jordbrukspriserna för regleringsåret 1955/56, som träffades våren 1955, fick kött- och fläskpriserna med omedelbar verkan, alltså redan under våren, höjas med i genomsnitt 16 öre per kilogram. I samband med överläggningarna hösten 1955 om kompensation för skördeskador medgavs, att kött- och fläskpriserna fick höjas med i genomsnitt ytterligare 31,5 öre per kilogram. De sålunda lämnade medgivandena har resulterat i att fr. o. m. mars 1955 partipriset på fläsk stigit med cirka 55 öre och partipriset på nötkött med cirka 80 öre per kilogram. Härvid bör bemärkas, att de för tillfället rådande priserna ligger över den nivå, som enligt höstens överenskommelse får tillämpas i genomsnitt för året.

Dessa mycket kraftiga prishöjningar har icke kunnat ske utan inverkan på konsumtionsutvecklingen. Konsumtionen, som under första halvåret 1955 höll sig relativt väl uppe för såväl kött som fläsk, har fr. o. m. fjärde kvartalet 1955 visat en viss tillbakagång.

En jämförelse med priserna på utlandsmarknaderna visar, att särskilt de inhemska nötköttspriserna nu ligger mycket högt. Samma omdöme kan icke fällas i fråga om fläsk. Under hösten 1955 låg de svenska fläskpriserna tidvis under de utländska. Man har icke kunnat undgå att taga hänsyn till dessa fakta vid förhandlingarna om mittpriser, prisgränser och importavgifter för kött och fläsk för den kommande treårsperioden 1956/57—1958/59.

Treårsperioden 1956/57—1958/59

Jordbruksnämnden erinrar om att enligt riksdagens beslut särskilda prisgränser skall fastställas för fläsk, nötkött, kalvkött, hästkött samt fårkött. För nötkött och fläsk skall prisgränserna ligga ± 12 procent från mittpriset, medan motsvarande procenttal för övriga produkter skall vara ± 15. I överensstämmelse med kompromissuppgörelsen våren 1955 skall införselavgifterna för kött och fläsk fastställas så, att man når upp till ett avgiftsskydd, som för nötkött, fårkött och fläsk är 5 öre samt för kalvkött 10 öre per kilogram högre än det skydd, som skolat utgå enligt jordbruksprisutredningens beräkningsmetod.

Mittpriser och prisgränser m. m. för kött och fläsk

Varuslag	Mittpris, öre per kilogram	Övre prisgräns, öre per kilogram	Nedre prisavgift, öre per kilogram	Införselgrundavgift, öre per kilogram	Gränsskydd, procent	Extra införselavgift enligt kompromissuppgörelsen våren 1955, öre per kilogram	Beräknad kompensationsavgift, öre per kilogram	Mittpris i förhållande till överenskommet genomsnittspris för 1955/56, öre per kilogram
Nötkött ..	365	410	320	70	25	5	5	— 24
Kalvkött..	450	520	380	90	26	10	—	— 14
Hästkött..	300	345	255	55	23	—	—	+ 21
Fårkött ..	450	520	380	95	28	5	—	— 50
Fläsk	415	465	365	78	25	5	7	+ 6

Resultatet av de nu slutförda förhandlingarna, såvitt angår ostyckat kött och fläsk, belyser jordbruksnämnden i följande tablå. Däri angivna mittpriser, prisgränser och avgifter avser hela, halva och fjärdedels kroppar av storboskap och häst samt hela och halva kroppar av övriga djurslag. Priserna avser Sveriges slakteriförbunds partipris i Stockholm och Göteborg. Nämnden påpekar vidare, att avsikten med de i kolumnen »Extra införselavgifter» upptagna avgifterna var att bereda jordbrukarna viss ersättning för att deras förhandlare i samband med kompromissuppgörelsen avstod från ett krav på att intervallerna mellan prisgränserna skulle krympas. Med hänsyn härtill har dessa avgifter — liksom kompensationsavgifterna — lagts utanför beräkningen av det procentuella skyddet enligt jordbruksprisutredningens metod. Om så icke skett, skulle berörda ersättning på grund av den s. k. 25-procentregeln icke ha kunnat lämnas.

I anslutning till tablån lämnar jordbruksnämnden följande kommentarer.

Vid bedömning av den utländska prisnivå, på vilken införselavgiften för nötkött bör grundas, har huvudvikten lagts vid offerter och köp från Danmark av färskt kött, huvudsakligen av kvalitetsklassen ko klass I enligt svensk klassificering. Vid beräkning av erforderligt importskydd har man utgått från att en slaktdjursavgift av i genomsnitt 10 kronor per storboskap kommer att upptagas under den kommande treårsperioden för att täcka eventuella lagringskostnader och för att konsolidera föreningen Svensk kötthandels ekonomiska ställning. Den senare har nämligen fått vidkännas hårda påfrestningar till följd av årets omfattande lagring och i samband härmed uppkommande förluster både vid försäljning på hemmamarknaden och vid export. Det har räknats med att nämnda slaktdjursavgift motsvarar en kompensationsavgift av 5 öre per kilogram vid import. Vidare har hänsyn tagits till den extra importavgiften enligt kompromissuppgörelsen våren 1955. Mittpriset i tablån skall motsvara världsmarknadsnivån ökad med importkostnaden (5 öre per kilogram), införselavgiften (70 öre per kilogram) och kompensationsavgiften (5 öre per kilogram).

Kalvkött omfattar så skilda varuslag som gödkalv, gräskalv och spädkalv. Under förhandlingarnas gång har uttalats, att det svenska gödkalvköttet troligen kommer att få vidkännas en hård konkurrens från den danska s. k. fedekalven. Detta kalvkött torde närmast få rubriceras såsom ett mellanting mellan gräskalvkött och gödkalvkött. Färskt kalvkött, motsva-

rande de allra bästa klasserna av gödkalv, vilka helt eller så gott som helt uppfödes på helmjölk, är svårt att importera, ehuru en viss export förekommer från Frankrike. Det går icke att bestämt uttala sig om huruvida det bästa gödkalvköttet skall kunna hävda sin ställning med den nu överenskomna införselavgiften. Eftersom gödkalvproduktionen i första hand bedrives vid de mindre jordbruken, torde småbruksstödutredningen komma att ägna sin uppmärksamhet åt de problem för gödkalvuppfödningen, som kan bli en följd av det nya prissättningssystemet. Som förut framhållits, omfattar kalvköttet många varierande djurgrupper och kvaliteter. Man kan därför icke göra direkta jämförelser med de utländska priserna. Till grund för bestämmandet av införselavgiften har på detta område i första hand legat danska offerter på gräskalv och spädkalv.

Den svenska marknaden för får- och lammkött har under de senare åren varit ganska avskärmad. Föreningen Svensk kötthandel, som med ensamrätt handhaft importen, har endast sporadiskt låtit företaga import. På grund därav har en relativt hög prisnivå utbildats på den svenska marknaden. Det har förelegat mycket stora svårigheter att göra en riktig bedömning av de internationella priserna på detta område. Får- och lammkött spelar en mycket stor roll på världsmarknaden men är av ganska liten betydelse i det land, som normalt täcker största delen av vårt importbehov av kött och fläsk, nämligen Danmark. De offerter och noteringar, huvudsakligen avseende nyzeeländskt får- och lammkött, som stått till buds vid förhandlingarna, tyder på att prisläget för dagen för dessa varuslag ligger på en mycket låg nivå. Detta skulle ha motiverat en mycket kraftig sänkning av mittpriset i förhållande till nu utgående priser inom landet. Å andra sidan visar prismaterialet, att det under höstmånaderna 1955 förelåg en stramare tendens. Då den alldeles övervägande delen av den svenska produktionen brukar marknadsföras under hösten, har med hänsyn härtill mittpriset endast nedräknats med 50 öre per kilogram i förhållande till det för innevarande år beräknade genomsnittspriset. Genom att större justering icke gjorts, har införselavgiften för fårkött måst sättas så högt som till 95 öre per kilogram, motsvarande 28 procent av det beräknade importvärdet.

För hästkött har med hänsyn till prisutvecklingen i Danmark mittpriset ansetts kunna uppräknas med 20 öre per kilogram i förhållande till den för 1955/56 beräknade prisnivån.

För fläsk har den internationella marknadssituationen under det senaste halvåret varit relativt fast. Mot bakgrunden härav har det ansetts möjligt att föreslå ett mittpris för fläsk, som ligger cirka 6 öre över nuvarande medelprisnivå. Vid fastställandet av mittpriset har hänsyn tagits dels till av föreningen Svensk kötthandel meddelade verkliga inköpspriser på danskt fläsk till Sverige, dels till utvecklingen av noteringen för danskt bacon i London. Vid beräkningen av den införselavgift, som erfordras för att uppehålla det överenskomna mittpriset, har antagits, att kompensationsavgift för fläsk under treårsperioden kommer att utgå med i genomsnitt 7 öre per kilogram, motsvarande en slaktdjursavgift av cirka 5 kronor per svin. Vid import av svin utan huvud skall ett tillägg till införselavgiften utgå med 15 öre per kilogram.

Införselavgifterna i anförda tablå avser som nyss nämnts hela, halva och fjärdedels kroppar av storboskap och häst samt hela och halva kroppar av övriga djurslag. För övriga till området hörande varuslag — benfritt kött och fläsk, styckningsdetaljer med ben, organ och inälvor, andra ätbara djurdelar, charkuterivaror samt konserver, innehållande kött

eller fläsk — skall införselavgiften enligt riksdagens beslut hösten 1955 utgöra 150 procent av det ovägda medeltalet av införselavgifterna för nötkött och fläsk. Vid beräkningen av införselavgifterna för nu nämnda varuslag föreslår jordbruksnämnden på grund av sortimentets blandade utseende, att hänsyn icke skall tagas till eventuellt utgående kompensationsavgifter (slaktdjursavgifter) för ostyckat kött och fläsk. Införselavgiften blir enligt dessa beräkningsgrunder 1 krona 18 öre per kilogram.

Som mätare på den inhemska prisnivån skall enligt riksdagens beslut tagas Sveriges slakteriförbunds partipris i Stockholm och Göteborg. Med anledning av detta beslut har vid förhandlingarna överenskommits, att man vid hopvägningen av stockholms- och göteborgspriserna bör taga två delar av det första och en del av det senare priset. Vidare föreslås vid hopvägningen inom de olika varuslagen hänsyn skola tagas till klassificeringsutfallet under den närmast kända 12-månadersperioden.

Enligt riksdagens beslut skall vid import av levande djur införselavgift uttagas. Efter särskild ansökan och prövning skall dock restitution av avgift få medgivas för djur, som ej är avsedda för slakt. Vid fastställandet av införselavgiftens storlek skall hänsyn tagas till slaktutbytet, som härvid bör beräknas efter vedertagna grunder. Jordbruksnämnden anmäler, att den vid förhandlingar med kötthandelns branschorganisationer träffat överenskommelse om att vid beräkning av införselavgiften, den av tullverket konstaterade levande vikten för respektive djurslag skall omräknas till kött med ledning av följande tabell.

	Slaktutbytet i procent av levande vikt
Storboskap	58
Kalv	65
Häst	60
Får	50
Svin	84

På grund av att det material, som legat till grund för de i tabellen intagna omräkningstalen, varit ganska knapphändigt, hemställer jordbruksnämnden om bemyndigande att ompröva dessa tal efter ett år. Nämnden förutsätter, att hänsyn därvid skall tagas till de under försöksåret vunna erfarenheterna.

För den enligt nu angivna grunder beräknade vikten bör enligt jordbruksnämndens förslag införselavgift utgå efter samma regler som för kött av vederbörande djurslag. Nämnden påpekar, att vid omräkningstalens fastställande hänsyn även tagits till utbytet av andra avgiftsbelagda varuslag än rent kött och fläsk, såsom organ och inälvor samt slakterifett.

Kompensationsavgift föreslås ej skola uttagas vid import av levande djur, eftersom slaktdjursavgift kommer att uttagas i samband med att djuren slaktas.

För fjäderfäkött och levande fjäderfä föreslår jordbruks-

nämnden, att mittpriser och prisgränser ej skall fastställas. Införselavgift bör emellertid enligt nämndens förslag fastställas till 20 procent av varans importvärde. De medel, som härigenom inflyter, förutsätter nämnden skola ställas till förfogande för Sveriges export- och importförening för ägg för att utjämna skillnaden mellan inlandspriser och exportpriser på ägg.

Utrikeshandeln med kött och fläsk jämte vissa särskilda stödåtgärder

Beträffande utrikeshandeln med kött och fläsk under den kommande treårsperioden anför jordbruksnämnden inledningsvis följande.

Sedan följderna av fjolårets utslaktning övervunnits, torde man böra räkna med att för nötkött ett importbehov av ganska betydande omfattning åter kommer att uppstå. Importen bör med hänsyn till tidigare erfarenheter kunna beräknas till cirka 15 000 ton per år åtminstone under första året. Härtill kommer mindre kvantiteter kalv-, får- och hästkött.

Intresset för fläskproduktionen, som sedan en tid tillbaka varit i avtagande, synes av nu tillgängliga uppgifter åter öka. Sålunda visar betäckningssiffrorna en stigande tendens. Smågrispriserna, som i mars förra året låg nere vid garantiprisnivån, 3 kronor per kilogram, är nu över 5 kronor per kilogram. Det är därför enligt nämndens mening realistiskt att räkna med att ett visst fläsköverskott normalt kommer att föreligga under treårsperioden. Detta utesluter å andra sidan icke att säsongmässiga bristsituationer kan ge anledning till en viss import. De marknader, som står till buds för avsättning för svenskt fläsk, torde i första hand vara Västtyskland och Storbritannien, vilket senare land under hösten 1956 beräknas upphäva den statliga importhandeln med bacon och ersätta denna med fri import. Det är vanskligt att uttala sig om de exportpriser, som kan komma att ernås under den kommande treårsperioden, men förlusterna kan antagas i stort sett komma att korrespondera med det importskydd, som givits den svenska fläskproduktionen. Härvid bortses från direkta kostnader för exporten, såsom frakt m. m.

Då den inhemska prisnivån ligger mellan prisgränserna, skall importen enligt riksdagens beslut vara fri för envar mot erläggande av föreskriven införselavgift. Däremot bör föreningen Svensk kötthandel erhålla ensamrätt till importen, då den nedre prisgränsen för något varuslag underskridits. Mellan prisgränserna skall exporten likaledes vara fri. Exporten kan därvid verkställas av föreningen Svensk kötthandel själv, av någon av föreningens medlemmar eller av något företag, som icke är medlem i föreningen. Jordbruksnämnden föreslår i anslutning härtill, att åt föreningen skall delegeras rätt att fastställa och utbetala bidrag vid export, som företages av annan än föreningen. Föreningen bör därvid kunna besluta, att endast medlemmar av föreningen skall erhålla exportbidrag. Nämnden påpekar i samband härmed, att föreningen är öppen för alla reguljära partihandlare med kött och fläsk.

Enligt riksdagens beslut skall, om den övre prisgränsen överskrides för något varuslag, införselavgiften ändras eller eventuellt helt borttagas för att hindra ytterligare prisstegringar. Rätten att utbetala exportbidrag skall samtidigt upphöra. I stället kan utförselavgift uttagas. Jordbruksnämnden

föreslår nu, att nämnden även i det fall, att det inhemska priset ligger mellan prisgränserna och det utländska priset överstiger det inhemska, skall kunna fastställa utförselavgift, om föreningen så önskar. En sådan avgift skall givetvis uttagas av samtliga exportörer, således även av andra än föreningens medlemmar.

Enligt riksdagens beslut hösten 1955 skall kvantitativ exportreglering kunna tillgripas för att hindra en från konsumentsynpunkt oskälig prisstegring, när övre prisgränsen överskrides. Emellertid har riksdagen uttalat, att sådan reglering dock icke bör vidtagas omedelbart, då prisgränsen tangeras. Jordbruksnämnden upplyser, att man i anslutning härtill vid förhandlingarna enats om att föreslå, att den nivå, vid vilken kvantitativ exportreglering bör övervägas, skall vara för nötkött 4 kronor 50 öre och för fläsk 5 kronor 10 öre per kilogram.

Beträffande de regleringsåtgärder för charkuterivaror, köttkonserver, organ och inälvor samt styckningsdetaljer, som bör komma i fråga vid tillfällen, då prisgränserna för nötkött och fläsk underskrides, åberopar jordbruksnämnden följande utdrag ur sitt utlåtande till Kungl. Maj:t våren 1955 över jordbruksprisutredningens förslag.

»När den nedre prisgränsen underskrides för endera nötkött eller fläsk eller bäggedera, bör det ankomma på jordbruksnämnden att vidtaga sådana anordningar beträffande nyssnämnda varor, som är betingade av omständigheterna och önskvärdheten att skydda den nedre prisgränsen. Om exempelvis den nedre prisgränsen uppnåtts för fläsk, är det rimligt, att för styckade varor av fläsk, exempelvis skinkor, vidtaga motsvarande ändringar som för helt fläsk. Samma resonemang kan föras beträffande övriga produkter inom ifrågavarande varugrupper.

Kvantitativa regleringar bör icke företagas i fråga om konserver och charkuterivaror av sådana speciella typer, som icke tillverkas inom landet men för vilka köpintresse finnes. Däremot bör import av konserver och charkuterivaror icke få äga rum, då det kan konstateras, att man uppenbart söker kringgå importförbudet för hel vara. Eftersom det är svårt att på förhand fixera, vilka ingripanden och restriktioner, som kan behöva företagas i varje särskild situation, bör det ankomma på jordbruksnämnden att framdeles vidtaga lämpliga åtgärder.»

Vad sålunda framhållits äger enligt jordbruksnämndens mening alltjämt giltighet. Nämnden förutsätter därför, att nämnden skall erhålla befogenhet att i fråga om nyss angivna varor vidtaga de åtgärder, som i här förevarande fall vid varje tillfälle kan befinnas lämpliga.

Jordbruksnämnden övergår därefter till att behandla frågan om direktiven för föreningen Svensk kötthandels fortsatta verksamhet och anför härom i huvudsak följande.

Det torde böra få ankomma på jordbruksnämnden att i direktiv till föreningen Svensk kötthandel närmare utforma regler för föreningens verksamhet. Dessa synes i huvudsak böra komma att omfatta export och lagring. Det kan beräknas, att denna verksamhet normalt kommer att bli förlustbringande. Till täckande av uppkommande förluster bör till föreningen överföras de medel, som inflyter genom upptagande av införsel-, utförsel- och kompensationsavgifter, avseende till detta område hörande varuslag.

Därjämte bör såsom hittills möjligheter föreligga att upptaga slaktdjursavgifter för samma ändamål. Såsom framgår av avsnittet om fodersäd och andra fodermedel m. m. kan föreningen vidare komma att tilldelas en del av de införselavgiftsmedel, som inflyter vid import av fodermedel. Föreningen bör såsom hittills ha möjlighet att överföra vid bokföringsårets slut odisponerade överskott till stiftelsen Kötthandelns konjunkturutjämningsfond. Likaså bör föreningen ha möjlighet att efter i huvudsak nu gällande regler taga i anspråk medel, som innestår i nämnda stiftelse för att täcka förluster.

Vad särskilt angår föreningens lagringsverksamhet bör denna i fortsättningen begränsas. Bidrag — som förutsättes skola utgå med samma belopp per kilogram till alla lagerhållare — bör endast avse den rörliga delen av lagringskostnaderna, d. v. s. lagerhyror och räntekostnader, medan de fasta lagringskostnaderna, såsom hanterings- och infrysningsavgifter och svinn m. m. helt bör bestridas av lagerhållaren. Vidare bör lagringsbidrag endast utbetalas under de perioder, då priset för vederbörande varuslag ligger under det fastställda mittpriset, samt endast för svenskt kött och fläsk. Liksom hittills bör bidrag blott utgå för den lagring, som företages av medlemmar i föreningen Svensk kötthandel. Av kontrollskäl bör vidare lagring med bidrag av regleringsmedel endast medgivas i större kommersiella fryshus.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att jordbrukets förhandlingsdelegation har uttryckt önskemål om att slaktdjursavgifter jämväl skall få användas för att täcka vid utslaktning av katastrofartad karaktär eventuellt uppkommande förluster, på grund av att varorna vid uttagningstillfället måste säljas till lägre priser än de, som rådde vid lagringstillfället. Nämnden, som uppger sig icke ha något att erinra häremot, förutsätter emellertid, att om förslaget vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, nämnden skall bemyndigas avgöra, när sådant lagringsstöd bör sättas i kraft.

Enligt jordbruksnämndens mening bör slutligen liksom under innevarande regleringsår statliga rörelsemedel kunna ställas till förfogande för föreningen Svensk kötthandel för lagring av sådant importerat kött och fläsk, som icke vinner omedelbar avsättning, liksom för sådan lagring, som verkställes med nyss angivet lagringsbidrag. Nämnden förutsätter, att lagerhållare därvid skall betala ränta efter en räntesats, motsvarande gällande diskonto plus 0,5 procent.

Stöd åt smågrisproduktionen

I detta sammanhang tager jordbruksnämnden även upp frågan om det fortsatta stödet åt smågrisproduktionen och anför, att även under innevarande regleringsår garantipris gällt för smågrisar med 3 kronor per kilogram levande vikt. Garantien har hittills icke behövt tagas i anspråk, och nämnden räknar ej heller med att så skall bli förhållandet under resten av regleringsåret. Stödet till smågrisproduktionen i form av garantipriser har enligt nämndens uppfattning skapat en viss kontinuitet i smågrisuppfödningen. För att administrationen av stödet icke skall draga för höga kostnader, bör emellertid ingripanden ske relativt restriktivt, så att endast tillfälliga överskott avlyftes.

Jordbruksnämnden framhåller vidare, att stödåtgärderna för smågrisproduktionen allmänt har kommit att uppfattas såsom ett speciellt stöd till det mindre jordbruket, och nämnden föreslår därför, att frågan om bibehållande av detta stöd på längre sikt skall hänskjutas till den utredning, som f. n. arbetar med att utreda småbrukets speciella problem. Intill dess statsmakterna tagit ställning till eventuella förslag från denna utredning, föreslår nämnden, att i likhet med vad som gällt under innevarande regleringsår, stödet åt smågrisproduktionen tills vidare skall utgå i form av ett garantipris av 3 kronor per kilogram. Med hänsyn till vad som nyss anförts, anser nämnden dock, att stödet icke bör vara obegränsat. Kostnaderna bör sålunda enligt nämndens mening icke utan medgivande av Kungl. Maj:t få överskrida 2 miljoner kronor per regleringsår.

Stöd åt ullproduktionen

Särskilt stöd till ullproduktionen har sedan regleringsåret 1948/49 utgått i form av ett statligt pristillägg för otvättad ull, som av producent levereras till endera Aktiebolaget Kontrollhudar eller Sveriges ullspinneri- och väveriförening. Jordbruksnämnden framhåller, att stödet infördes i avsikt att upprätthålla fårstammen vid i huvudsak dåvarande nivå. Samtidigt uttalades dock, att stödformen skulle vara av försökskaraktär. Då fårstammen successivt minskat år från år, kan syftet med stödet enligt nämndens mening icke sägas ha uppnåtts. Med hänsyn till att de för kommande treårsperiod föreslagna mittpriserna för får- och lammkött innebär en sänkning med 50 öre per kilogram i förhållande till de genomsnittspriser, som beräknats för innevarande regleringsår, föreslår emellertid nämnden, att de nuvarande stödåtgärderna skall bibehållas i stort sett oförändrade under den kommande treårsperioden. Pristillägget bör enligt nämnden dock höjas från nuvarande 1 krona 50 öre till 2 kronor per kilogram ull.

Klassificering av importerat kött och fläsk

Under den tid, importen av kött och fläsk skett med ensamrätt för föreningen Svensk kötthandel och dess företrädare Sveriges slaktvaruimportförening, har importerat kött och fläsk genom föreningarnas försorg klassificerats efter samma regler, som gällt för inhemska varor. Jordbruksnämnden anser, att även sedan importen blivit fri, klassificering av importerade varor bör komma till stånd. Detta förutsätter dock, att ändring sker av nu gällande förordning angående klassificering av kött och fläsk. Förslag härom framlägger nämnden i ett följande avsnitt, i vilket behandlas författningsfrågor.

Departementschefen

I propositionen 1955: 198 föreslog jag, att särskilda prisgränser skulle fastställas för fläsk, nötkött, kalvkött, hästkött samt får- och lammkött. Jag ansåg det därvid önskvärt, att svängningarna kring mittpriset minskades

för fläsk och nötkött samt att prisgränserna för dessa produkter därför borde fastställas till ± 12 procent från mittpriset i stället för av jordbruksprisutredningen föreslagna ± 15 procent. Däremot ansåg jag någon hopkrympning av prisgränserna icke erforderlig i fråga om kalvkött, hästkött samt får- och lammkött. Prisgränserna för dessa varuslag föreslogs i enlighet därmed skola fastställas till ± 15 procent från mittpriset. Riksdagen, som godtog mitt förslag, godkände ävenledes, att införselavgifterna skulle bestämmas så, att man uppnådde ett avgiftsskydd, som för nötkött, fårkött och fläsk med 5 öre per kilogram samt för kalvkött med 10 öre per kilogram översteg det skydd, som skulle utgå enligt jordbruksprisutredningens beräkningsmetod. Detta högre skydd för ifrågavarande produkter skulle utgöra viss kompensation för att man från jordbrukets sida i det s. k. kompromissförslaget hade avstått från krav på en ytterligare begränsning av intervallerna mellan prisgränserna. Därest slaktdjursavgift uttogs, borde vid import motsvarande avgift utgå för kött och fläsk.

De i nu föreliggande överenskommelse föreslagna prisgränserna och införselavgifterna avser hela, halva och fjärdedels kroppar av storboskap och häst samt hela och halva kroppar av övriga djurslag. Prisgränserna avser Sveriges slakteriförbunds partipris i Stockholm och Göteborg. Vid sammanvägningen av stockholms- och göteborgspriserna skall enligt överenskommelsen åt det förstnämnda priset ges dubbel vikt. Vidare har angivits, att vid sammanvägningen inom de olika varuslagen hänsyn bör tagas till klassificeringsutfallet under den närmast kända tolvmånadersperioden.

Vad sålunda överenskommits synes böra godtagas. Jag anser mig även kunna biträda vad i överenskommelsen i övrigt föreslagits beträffande mittpriserna, prisgränserna och införselavgifterna för kött och fläsk. Sålunda bör för n ö t k ö t t mittpriset fastställas till 3 kronor 65 öre samt prisgränserna till 4 kronor 10 öre respektive 3 kronor 20 öre per kilogram. Så länge det inhemska priset ligger mellan prisgränserna, bör införselavgiften för nötkött utgå med 75 öre per kilogram, däri inräknad den i 1955 års principbeslut angivna förhöjningen å 5 öre. Vid beräkningen av det för nötkött föreslagna importskyddet har man utgått från att en slaktdjursavgift av i genomsnitt 10 kronor per storboskap kommer att upptagas under den kommande treårsperioden och att denna avgift motsvarar en kompensationsavgift av 5 öre per kilogram vid import.

För k a l v k ö t t bör mittpriset bestämmas till 4 kronor 50 öre samt prisgränserna till 5 kronor 20 öre respektive 3 kronor 80 öre per kilogram. Införselavgiften bör, så länge det inhemska priset ligger inom prisgränserna, utgå med — inklusive nyssnämnda förhöjning — 1 krona per kilogram. Enligt nämnden har farhågor uttalats för att vid det nya prissättningssystemet svåra konkurrensförhållanden kan göra sig gällande i fråga om gödkalvkött. Enligt min mening är det angeläget, att gödkalvproduktionen, som till stor del bedrives vid mindre jordbruk, erhåller ett tillfredsställande skydd. Överenskommelsens förslag om prisgränser och införselavgifter för kalvkött kan jag biträda. Jag vill samtidigt erinra om att den nu pågående

utredningen om småbruksstöd torde komma att uppmärksamma de problem, som det nya prisättningssystemet kan medföra på detta område.

För får- och lammkött bör i enlighet med överenskommelsen mittpriset fastställas till 4 kronor 50 öre samt prisgränserna till 5 kronor 20 öre respektive 3 kronor 80 öre per kilogram. Den införselavgift, som skall uttagas så länge det inhemska priset ligger inom angivna gränser bör, inklusive förhöjningen enligt principbeslutet, bestämmas till 1 krona per kilogram. För hästkött bör mittpriset utgöra 3 kronor samt prisgränserna fastställas till 3 kronor 45 öre respektive 2 kronor 55 öre per kilogram och införselavgiften till 55 öre per kilogram.

För fläsk torde mittpriset böra utgöra 4 kronor 15 öre samt den övre prisgränsen fastställas till 4 kronor 65 öre och den nedre prisgränsen till 3 kronor 65 öre per kilogram. Så länge det inländska priset befinner sig inom dessa gränser, bör införselavgiften — inklusive förut nämnda förhöjning av 5 öre — uppgå till 83 öre per kilogram. Vid beräkningen av ifrågavarande införselavgift har antagits, att kompensationsavgiften för fläsk under treårsperioden kommer att utgå med i genomsnitt 7 öre per kilogram, motsvarande en slaktdjursavgift av cirka 5 kronor per svin. I enlighet med 1955 års riksdagsbeslut bör vid import av svinkroppar utan huvud utgå ett tillägg till införselavgiften med 15 öre per kilogram.

I propositionen 1955: 198 föreslog jag i överensstämmelse med det s. k. kompromissförslaget, att införselavgiften för samtliga styckade varor, charkuterivaror, organ och inälvor samt konserver skulle, då såväl nötkötts- som fläskpriset låg inom prisgränserna, fastställas till ett belopp, som i öre per kilogram motsvarade 150 procent av det ovägda medeltalet av införselavgifterna för nötkött och fläsk. Förslaget godtogs av riksdagen. Jordbruksnämnden har föreslagit, att vid beräkningen av införselavgifterna för nu nämnda varuslag hänsyn icke skall tagas till eventuellt utgående kompensationsavgifter (slaktdjursavgifter) för ostyckat kött och fläsk, samt har angivit införselavgiften vid denna beräkningsgrund till 1 krona 18 öre per kilogram. Mot vad sålunda föreslagits, har jag icke något att erinra.

Enligt 1955 års riksdagsbeslut skall införselavgift uttagas för samtliga levande djur, varvid dock avgiftsrestitution skall medgivas i fråga om livdjur. Beträffande slaktdjur skall enligt riksdagsbeslutet gälla samma regler, som angivits för kött respektive fläsk, varvid slaktutbytet skall beräknas enligt vedertagna grunder. Jordbruksnämnden har med kötthandelns branschorganisationer överenskommit om vissa grunder för omräkning till slaktvikt för olika djurslag av den utav tullverket konstaterade levande vikten. I enlighet härmed har nämnden föreslagit, att man vid beräkningen av införselavgiften skall utgå från att slaktutbytet för storboskap utgör 58 procent av levande vikt. För kalv har motsvarande tal föreslagits till 65 procent, för häst till 60 procent, för får till 50 procent och för svin till 84 procent. Nämnden har emellertid samtidigt anmält, att grundmaterialet för nu angivna omräkningstal har varit tämligen begränsat. Jag anser mig

därför böra biträda nämndens förslag, att nämnden efter ett år får ompröva dessa tal, varvid hänsyn bör tagas till de under försöksåret vunna erfarenheterna. Därest prisgräns för kött av visst djurslag över- eller underskrides, bör sådana åtgärder, som i allmänhet kan förekomma vid över- respektive underskridande av prisgräns, få företagas även beträffande levande djur av samma slag.

Kompensationsavgift bör, såsom nämnden föreslagit, icke utgå vid införsel av levande djur, eftersom slaktdjursavgift kommer att uttagas i samband med att djuren slaktas.

För fjäderfäkött och levande fjäderfä bör mittpriser och prisgränser icke fastställas utan införselavgift bör utgå med 20 procent av varans importvärde. Genom denna avgift inflytande medel bör ställas till förfogande för Sveriges export- och importförening för ägg för utjämning av skillnaden mellan inlandspriser och exportpriser på ägg.

I enlighet med principerna för det nya prissättningssystemet skall, så länge det inhemska priset ligger inom prisgränserna, import få verkställas av vem som helst. Föreningen Svensk kötthandels nuvarande importmonopol skall sålunda slopas. I fråga om exporten anser jag mig även böra biträda nämndens förslag att till nämnda förening delegera uppgiften att fastställa och utbetala bidrag vid export, som företages av utanför föreningen stående exportörer. Med hänsyn bl. a. till önskvärdheten att bevara de svenska varornas anseende utomlands skall föreningen — för att förbehålla de reguljära partihandlarna exporten — äga besluta, att exportbidrag skall lämnas endast till föreningens medlemmar. Exportbidrag skall icke få utbetalas, om den övre prisgränsen överskrides. I detta läge bör exportavgift kunna uttagas. Jag vill i detta sammanhang erinra om att föreningen står öppen för alla reguljära partihandlare på kött- och fläskområdet.

Exportavgift bör, efter förslag av nyssnämnda förening, kunna fastställas av jordbruksnämnden, om det utländska priset överstiger det inhemska, oavsett huruvida sistnämnda pris ligger mellan prisgränserna eller ej. En sådan avgift föreslås skola uttagas av samtliga exportörer, således även av andra än föreningens medlemmar. Häremot har jag intet att erinra.

Enligt 1955 års riksdagsbeslut skall kvantitativa exportregleringar icke vidtagas omedelbart, då den övre prisgränsen tangeras. I enlighet med den föreliggande överenskommelsen bör den nivå, vid vilken sådana regleringar bör komma i fråga, fastställas för nötkött till 4 kronor 50 öre per kilogram och för fläsk till 5 kronor 10 öre per kilogram.

I fråga om charkuterivaror, köttkonserver, organ och inälvor samt styckningsdetaljer föreslår jordbruksnämnden, att när den nedre prisgränsen underskrides för endera nötkött eller fläsk eller bådadera, nämnden skall få vidtaga sådana anordningar beträffande nyssnämnda produkter, som är betingade av omständigheterna och önskvärdheten att skydda den nedre prisgränsen. Därvid bör dock enligt nämndens förslag kvantitativa regleringar icke företagas i fråga om sådana speciella typer av konserver och

charkuterivaror, som icke tillverkas inom landet men för vilka köpintresse finnes. Dock skall import av konserver och charkuterivaror i angivna läge icke få äga rum, om det konstateras, att man därigenom uppenbart söker kringgå importförbudet för hel vara. Eftersom det är svårt att på förhand fastställa de ingripanden och restriktioner, som kan behöva företagas i varje särskild situation, hemställer nämnden om befogenhet att i fråga om nyssnämnda varor kunna vidtaga de åtgärder, som från fall till fall kan befinnas lämpliga. Vad sålunda föreslagits, kan jag biträda.

Det bör ankomma på jordbruksnämnden att med tillämpning av grunderna för det nya prissättningssystemet meddela erforderliga direktiv för föreningen Svensk kötthandel. De medel, som inflyter genom införsel-, utförsel- och kompensationsavgifter på kött och fläsk samt övriga till detta område hörande varuslag, bör överföras till föreningen och användas för att täcka förlusterna i dennas verksamhet. Vidare bör liksom hittills slaktdjursavgifter kunna upptagas för sådant ändamål. Därjämte bör föreningen tillföras en del av de medel, som inflyter i införselavgifter på sådana varor. Föreningen bör liksom hittills ha möjlighet att överföra vid bokföringsårets slut odisponerade överskott till stiftelsen Kötthandelns konjunkturutjämningsfond och efter i huvudsak nu gällande regler taga i anspråk de medel, som innestår i nämnda stiftelse, för att täcka uppkomna förluster.

Jag anser mig även böra biträda jordbruksnämndens förslag, att föreningens lagringsverksamhet i fortsättningen skall begränsas. Bidrag vid lagring bör sålunda endast utgå för den rörliga delen av lagringskostnaderna, d. v. s. lagerhyror och räntekostnader, medan de fasta lagringskostnaderna helt bör bestridas av lagerhållaren. Vidare bör lagringsbidrag utbetalas blott under de perioder, då priset för vederbörande varuslag ligger under mittpriset, och endast för svenskt kött och fläsk. Liksom hittills bör bidrag icke utgå för annan lagring än sådan, som företages av föreningens medlemmar. Av kontrollskäl bör vidare lagring med bidrag av regleringsmedel endast medges i större kommersiella fryshus.

Jag har intet att erinra mot ett i jordbruksnämndens skrivelse framfört förslag, att slaktdjursavgiftsmedel även skall få användas för att täcka de förluster, som kan uppstå genom att vid utslaktning av katastrofartad karaktär varorna vid uttagningstillfället måste säljas till lägre priser än vid inlagringstillfället. Det bör dock ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter dess bemyndigande, på nämnden, att bestämma när sådant lagringsstöd skall utgå. Under innevarande regleringsår har rörelsemedel ställts till förfogande för föreningen för lagring av sådant importerat kött och fläsk, som icke vunnit omedelbar avsättning, liksom även för lagring, som verkställes med bidrag. Så torde böra få ske också i fortsättningen, varvid lagerhållare bör erlägga ränta efter en räntefot, motsvarande gällande diskonto plus 0,5 procent.

I fråga om s m å g r i s a r har under innevarande regleringsår gällt ett garantipris av 3 kronor per kilogram levande vikt. Jordbruksnämnden föreslår, att detta stöd tills vidare skall utgå oförändrat men att kostnaderna härför icke utan Kungl. Maj:ts medgivande skall få överskrida 2 miljoner kronor för regleringsår. Häremot har jag icke något att erinra. Jag vill härvid framhålla, att ifrågavarande stöd torde komma att omfattas av den översyn, som f. n. verkställes av utredningen om småbruksstöd.

Sedan regleringsåret 1948/49 har ett statligt pristillägg utbetalats för otvättad u l l, som av producent levererats till Aktiebolaget Kontrollhudar eller till Sveriges ullspinneri- och väveriförening. Jag anser mig böra biträda jordbruksnämndens förslag, att ifrågavarande stöd i huvudsakligen oförändrad form skall utgå under den kommande treårsperioden, varvid pristillägget torde böra fastställas till 2 kronor per kilogram.

Mot vad jordbruksnämnden anfört beträffande klassificering av kött och fläsk har jag intet att erinra.

Ägg m. m.

Jordbruksnämnden

I fråga om ägg lämnar jordbruksnämnden följande redogörelse för prisregleringen samt pris- och marknadsutvecklingen.

Enligt de direktiv, som gäller för äggregleringen för innevarande regleringsår, skall äggpriset vara fritt med den inskränkningen att, om producentprisnoteringen tenderar att uppnå 4 kronor 25 öre per kilogram, import bör företagas, varjämte export icke får äga rum. Medelproducentprisnoteringen för 1955/56 beräknades vid jordbruksöverenskommelsen våren 1955 komma att uppgå till 3 kronor 5 öre per kilogram. Detta pris skulle kunna stödjas genom bidrag vid export av ägg. Vid den justering av priserna på jordbrukets produkter, som företogs i november 1955 till följd av förra årets dåliga skörderesultat, befanns det möjligt att tillföra Sveriges export- och importförening för ägg regleringsmedel utöver vad som tidigare förutsatts. Med anledning härav uppräknades medelproducentprisnoteringen till 3 kronor 15 öre per kilogram.

Ägginvägningen har enligt tillgängliga siffror visat någon ökning gentemot föregående år. Detta har tagit sig uttryck i en ökning av exporten från 7 641 ton under år 1954 till 9 787 ton under år 1955. Fördelningen av exporten under år 1955 på olika länder framgår av följande tablå.

Länder	Ton	Länder	Ton
Västtyskland	7 323	Schweiz	253
Östtyskland	753	Storbritannien	210
Saar	625	Spanien	159
Frankrike	392	Österrike	72
		Summa	9 787

Som synes har liksom under tidigare år Västtyskland varit det land, som mottagit den övervägande delen av exportöverskottet.

Sveriges export- och importförening för ägg har i huvudsak enligt samma regler som tidigare ombesörjt exporten genom sina medlemmar. De priser, som därvid kunnat utvinnas, har under första delen av år 1955 legat i stort sett på samma nivå som under föregående år. Sedan augusti 1955 har emellertid en viss förbättring i exportpriserna kunnat noteras. Denna tendens har ytterligare markerats under den hittills gångna delen av år 1956, varvid dock en del av prisförbättringen anses bero på den kalla vintern i Europa. Betydande belopp har under år 1955 utbetalats för att stödja äggpriserna, nämligen cirka 6 miljoner kronor. De sålunda utbetalade regleringsmedlen utgöres i huvudsak av införselavgifter för fodermedel.

Beträffande prisbildningen på ägg inom landet under år 1955 må följande anföras. Den lägsta producentprisnoteringen har varit 2 kronor 50 öre per kilogram. Den högsta noteringen har uppgått till 3 kronor 50 öre och har uttagits under 17 veckor i följd under hösten. För att få en jämn prisbildning under denna period har man ansett lämpligare att vid vissa tillfällen uttaga en mindre exportavgift, varigenom prishöjning inom landet undvikits.

Därefter erinrar jordbruksnämnden om att jordbruksprisutredningens förslag om nytt prissystem för ägg med en mindre ändring godtagits av Kungl. Maj:t och riksdagen samt att prisgränserna i systemet därvid ansetts böra fastställas till omkring ± 15 procent av mittpriset.

I fråga om den prisnotering, som kan anses utgöra den lämpligaste mätaren av den inhemska prisnivån, anför nämnden följande.

Såsom mätare av den inhemska prisnivån i samband med fastställande av mittpriser och prisgränser tänkte sig jordbruksprisutredningen, att svensk äggnotering skulle komma till användning. Det har dock vid de nu hållna överläggningarna framkommit, att det kan vara förenat med vissa olägenheter att använda nämnda notering i detta sammanhang. Svensk äggnotering är i främsta rummet en producentprisnotering, och det är svårt att ändra en sådan notering oftare än en gång i veckan. Det kan därför uppstå lägen, då priset enligt svensk äggnotering under noteringsveckan kommer att ligga för högt eller för lågt i förhållande till de importpriser på ägg, som utbildats. Om utlandspriserna sjunker, kommer vid tillämpning av det nya systemet en sänkning av partiprisnivån sannolikt omedelbart till stånd för att hindra import, men motsvarande ändring i svensk äggnotering kan måhända på grund av anförda skäl ej göras omedelbart. Vid prislägen, som nära ansluter sig till den nedre prisgränsen, kan detta förhållande vara till olägenhet för jordbruket. På liknande sätt kan stelheten i producentprisnoteringen vara till olägenhet för konsumenterna vid stigande priser i närheten av övre prisgränsen.

Med anledning av vad sålunda anförts har jordbruksnämnden överenskommit med förhandlingsdelegationen, att det vägda genomsnittet av Svenska ägghandelsförbundets priser vid försäljning till handlande i Stockholm för runmärkta ägg och för s. k. kronägg skall väljas såsom mätare. Som vägningstal för dessa bägge äggkvaliteter bör tagas försäljningssiffrorna under närmast föregående sexmånadersperiod. Nya vägningstal bör inhämtas vid den växling mellan prissäsonger, som närmare framgår av det följande. Nämnden upplyser, att det nu föreslagna mätarpriset vid nuvarande fördelning av äggförsäljningen i Stockholm ligger cirka 70 öre per kilogram högre än svensk äggnotering.

Enligt riksdagens beslut skall på grund av den relativt starka säsongvariationen i äggpriserna och ägginvägningen skilda prisgränser fastställas för två olika säsonger. Den ena prissäsongen (lågproduktionssäsongen) skall omfatta tiden den 1 augusti—den 30 november och den andra (högproduktionssäsongen) tiden den 1 december—den 31 juli. För att undvika spekulation skall dock växlingen mellan perioderna icke bestämmas till en viss dag utan kunna till tiden variera något. Jordbruksnämnden anmäler, att man i enlighet härmed vid förhandlingarna har överenskommit om följande prisgränser (öre per kilogram).

Tidsperiod	Övre prisgräns		Nedre prisgräns	
	baserad på »svensk äggnotering»	baserad på partipriset i Stockholm	baserad på »svensk äggnotering»	baserad på partipriset i Stockholm
1	2	3	4	5
1/8 —30/11	400	470	310	380
1/12—31/7	350	420	260	330

Av skäl, som förut redovisats, bör enligt jordbruksnämnden det vägda priset för runmärkta ägg och för kronägg vid försäljning till handlande i Stockholm tagas som mätare på den inhemska prisnivån. De i kolumnerna 3 och 5 i tablån införda talen anger alltså de prisgränser, som skall gälla under treårsperioden. En sammanvägning av de mittpriser, som kan framräknas med ledning av tablån och med utgångspunkt från den normala fördelningen av ägginvägningen under de båda säsongerna, ger ett vägt mittpris av 3 kronor 90 öre per kilogram, motsvarande en producentprisnotering i södra Sverige (= svensk äggnotering) av cirka 3 kronor 20 öre per kilogram. Detta innebär en höjning med 5 öre per kilogram i jämförelse med medelproducentpriset under innevarande regleringsår.

Införselavgiften för ägg inom prisgränserna föreslås enligt överenskommelsen skola fastställas till 65 öre per kilogram, motsvarande ett gränsskydd av cirka 22 procent. Jordbruksnämnden upplyser, att man vid bestämmandet av denna avgift har utgått från prisutvecklingen under det senaste året vid försäljning av danska ägg till Västtyskland fritt Padborg. Det pris, som Sverige erhåller, vid export fritt Padborg, överensstämmer i allmänhet med motsvarande danska pris. Detta senare kan i sin tur jämföras med ett tänkt danskt exportpris fritt Malmö.

Jordbruksnämnden anför vidare, att det kan beräknas, att äggproduktionen under den kommande treårsperioden kommer att bli högre än äggkonsumtionen inom landet. Man bör därför räkna med att liksom under senare år regelbundna exportöverskott kommer att uppstå. I så fall torde icke införselavgiftens storlek i främsta hand bli den faktor, som blir bestämmande för det medelproducentpris, som kan uttagas inom landet. Avgörande härför torde i stället bli omfattningen av de medel, som kan stå till förfogande för bidrag vid export av ägg. Härom anför nämnden bl. a. följande.

Export av ägg utan bidrag skall enligt vad riksdagen tidigare uttalat numera få ske även av personer och företag, som icke är anslutna till Sveriges export- och importförening för ägg. Däremot skall rätten att utbetala bidrag vid export av ägg liksom hittills förbehållas föreningen. Någon skyldighet för föreningen, vilken är öppen för alla reguljära partihandlare med ägg, att härvid utbetala bidrag till andra än föreningens medlemmar bör icke föreligga.

De medel, som kan komma i fråga för exportbidrag, är i första hand införselavgifter för fodermedel. I övrigt skall enligt riksdagens beslut införselavgifter för fjäderfäkött kunna användas för den exportreglerade verksamheten. Härigenom kan dock beräknas inflyta endast mycket blygsamma belopp. Införselavgifterna för ägg kan ej heller beräknas tillföra föreningen något nettotillskott. Skulle import komma till stånd, ökas nämligen exportbehovet i motsvarande grad. Nämnden räknar med att prissättningen på ägg inom landet kommer att så anpassas, att import av ägg icke kommer att äga rum annat än i undantagsfall.

Beträffande tillgången på och behovet av införselavgiftsmedel för fodermedel framhåller jordbruksnämnden bl. a. följande.

De importerade fodermedel, som i främsta rummet användes inom äggproduktionen, är majs och vetekli. Härutöver kan en viss mängd importerat oljekraftfoder och i någon mån sorghum beräknas gå till samma ändamål. För vetekli och sorghum skall införselavgifterna vara fasta och utgå med ett belopp av 5 öre per kilogram, medan införselavgiften för majs och oljekraftfoder skall vara rörlig. I fråga om de sistnämnda foderslagen har riksdagen uttalat att, så länge importen av dessa fodermedel icke överstiger vad som kan vara motiverat med hänsyn till foderstaternas balansering, införselavgifterna i främsta hand bör uttagas med hänsyn till behovet av medel för täckande av förluster uppkomna vid export av ägg.

Det är mycket svårt att nu uppskatta behovet av regleringsmedel för den kommande treårsperioden. Preliminärt kan, med ledning av nuvarande exportvolym, en i stort sett oförändrad prisutveckling på exportmarknaderna och vid det nu beräknade medelproducentpriset av 3 kronor 20 öre per kilogram, behovet av regleringsmedel för äggexporten beräknas till 6 à 7 miljoner kronor per år.

Med hänsyn till de tekniska svårigheter, som föreligger att pålägga äggproduktionen regleringsavgifter i likhet med vad som sker beträffande flertalet övriga viktiga varugrupper, anser jordbruksnämnden, att Sveriges export- och importförening för ägg bör ha viss prioritet till de medel, som inflyter genom införselavgifter för majs och vetekli. Nämnden föreslår därför, att den skall erhålla bemyndigande att, efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, fördela inflytande fodermedelsavgifter med iakttagande av vad nu sagts.

Jordbruksnämnden erinrar i detta sammanhang, att enligt jordbrukspris-utredningens av riksdagen härutinnan godkända uttalande exportbegränsande åtgärder för att hindra en oskälig prisstegring på ägg på den inhemska marknaden icke torde vara erforderliga. Det nämnes bl. a., att utförselavgifter i detta syfte ej bör förekomma. Utförselavgifter, som är av marknadsutjämnande karaktär, bör däremot enligt utredningen vara tillåtna. Nämnden har också, efter samråd med jordbrukets förhandlingsdele-

gation, kommit till den uppfattningen, att möjlighet alltid bör finnas att uttaga sådana utförselavgifter. Eftersom export av ägg fritt får ske utan bidrag, äger export- och importföreningen ej befogenhet att uttaga annat än frivilliga avgifter. Nämnden anser sig därför böra erhålla bemyndigande att efter förslag av föreningen fastställa utförselavgifter för ägg, vilka avgifter givetvis bör få uttagas av alla äggexportörer.

Enligt det nya prissättningssystemet kommer befogenheterna för export- och importföreningen att på väsentliga punkter ändras genom att föreningens ensamrätt till import och export upphäves, så länge äggpriset ligger inom prisgränserna. I överensstämmelse med riksdagens beslut bör å andra sidan föreningen erhålla ensamrätt till importen, därest äggpriset underskridit den nedre prisgränsen och kvantitativa restriktioner av denna anledning införts. Jordbruksnämnden förutsätter, att det skall tillkomma nämnden att i överensstämmelse med riksdagens beslut hösten 1955 närmare utforma direktiven för föreningens exportverksamhet.

Beträffande gränsskyddet för äggprodukter anför jordbruksnämnden bl. a. följande.

Enligt jordbruksprisutredningens betänkande skulle ett skydd, konstruerat i överensstämmelse med det för ägg i skal föreslagna, utgå även för heläggmassa. Övriga äggprodukter skulle visserligen erhålla gränsskydd, men detta skulle lämnas genom tull i stället för genom införselavgifter. I propositionen 1955: 198 har emellertid äggprodukterna intagits bland de varor, som bör omfattas av jordbruksregleringen och sålunda skyddas genom införselavgifter.

Jordbruksnämnden anför vidare, att vid de nu förda förhandlingarna överenskommits att, förutom heläggmassa, även helägg-, äggule- och äggvitepulver samt flytande äggula och flytande äggvita ävensom äggvitekristaller skall införas under jordbruksregleringen. Överenskommelsen innefattar i övrigt bl. a. följande.

För samtliga produkter utom flytande äggula och äggvita bör prisgränser fastställas. De mittpriser, prisgränser och införselavgifter, varom överenskommelse träffats, framgår av följande tablå, som tillika utvisar, att prisgränsernas avstånd till mittpriset satts till 10 procent av sagda pris och att gränsskyddet motsvarar omkring 25 procent av importvärdet.

Varuslag	Övre prisgräns	Mittpris	Nedre prisgräns	Införsel-avgift	Gränsskydd, procent
	kronor per kilogram				
Heläggmassa	4,50	4,00	3,50	0,80	25
Heläggpulver	20,10	18,25	16,40	3,60	25
Äggulepulver	19,40	17,60	15,80	3,45	25
Äggvitepulverkristaller..	29,70	27,00	24,30	5,35	25

Mittpriset för heläggmassa har framräknats med utgångspunkt från priset för ägg i skal och har i sin tur tjänat som utgångspunkt vid beräkningen av skyddet för flytande äggula och äggvita. För de sistnämnda produkterna har som nämnts inga särskilda prisgränser fastställts. Införselavgif-

terna för dessa produkter föreslås skola fastställas till 95 öre per kilogram för flytande äggula och till 70 öre per kilogram för flytande äggvita. Även för de pulver- eller kristallformiga äggprodukterna har riktpunkten varit att skydda mittpriset för den i produkterna ingående råvaran.

För nu ifrågavarande produkter föreslår jordbruksnämnden i övrigt följande skola gälla.

Mittpris och prisgränser för äggmassa bör avse ägghandelsförbundets partiprisnotering i Stockholm. Därest en prisgräns uppnås för äggmassa, bör den även anses vara uppnådd för flytande äggula och äggvita. För torkade äggprodukter har nämnden och förhandlingsdelegationen tänkt sig följande arrangemang. Prisuppgifter inhämtas regelbundet från de två inhemska företag, som bedriver den huvudsakliga tillverkningen av hithörande produkter, nämligen Källbergs industriaktiebolag, Töreboda, och Aktiebolaget Svenska äggprodukter, Hälsingborg. Frågan om när prisgränserna för respektive varuslag skall anses uppnådda har ansetts böra lösas så att, därest ett av nu nämnda företag för ifrågavarande varuslag vid något tillfälle allmänt tillämpar ett pris, som motsvarar övre respektive nedre prisgränsen för varan i fråga, respektive prisgräns skall anses vara uppnådd.

Samtliga partipriser för torkade äggprodukter är beräknade netto ab fabrik och inkluderar försäljningskostnader. De avser nedan angivna förpackningar och leveranskvantiteter.

Äggvitepulver: förpackning om minimum 25 kilogram,
levererad kvantitet minimum 250 kilogram;
Äggvitekristaller: förpackning om minimum 25 kilogram,
levererad kvantitet minimum 250 kilogram;
Äggulepulver: förpackning om minimum 25 kilogram,
levererad kvantitet minimum 1 000 kilogram;
Heläggpulver: förpackning om minimum 25 kilogram,
levererad kvantitet minimum 1 000 kilogram.

I anslutning till riksdagens beslut hösten 1955, att exportbidrag skall kunna utgå även för äggprodukter, förutsätter jordbruksnämnden, att rätten att bevilja sådana bidrag skall på samma sätt som för ägg förbehållas Sveriges export- och importförening för ägg.

Departementschefen

På grund av den förhållandevis betydande säsongvariationen i äggpriserna och ägginvägningen föreslog jag i propositionen 1955: 198, att skilda prisgränser skulle fastställas för olika säsonger. Den ena perioden skulle ungefärligen omfatta tiden den 1 augusti—den 30 november och den andra den övriga delen av året. Enligt mitt förslag, som godtogs av riksdagen, skulle övergången mellan perioder med skilda prisgränser icke bestämmas till en viss dag utan kunna varieras något. Prisgränserna skulle fastställas till omkring ± 15 procent av mittpriset.

Enligt jordbruksprisutredningens förslag skulle som mätare av det inhemska äggpriset tagas producentpriset i de viktigaste produktionsområdena (svensk äggnotering). Jordbruksnämnden har anmält, att det torde vara förenat med vissa olägenheter att tillämpa denna notering i förelig-

gande sammanhang. Svensk äggnotering har nämligen karaktären av en producentprisnotering, som svårligen kan ändras oftare än en gång i veckan. Därför kan denna notering under noteringsveckan komma att ligga för högt eller för lågt i förhållande till de aktuella importpriserna. Dessa kan således passera någon av prisgränserna utan att detta omedelbart påverkar svensk äggnotering. De åtgärder, som skall vidtagas vid prisgränserna, kan följaktligen komma att fördröjas. I överenskommelsen har därför föreslagits, att som mätare av den inhemska prisnivån i stället skall tagas det vägda genomsnittet av Svenska ägghandelsförbundets priser vid försäljning till handlande i Stockholm för runmärkta ägg och för s. k. kronägg. De båda äggkvaliteterna skall därvid vägas med försäljningssiffrorna under närmast föregående sexmånadersperiod, varvid enligt förslaget nya vägningstal skall inhämtas vid övergången mellan prisperioderna.

Vad sålunda överenskommits synes böra godtagas.

Jag anser mig även böra biträda överenkommelsens förslag i fråga om prisgränser och införselavgifter för ägg. Sålunda bör prisgränserna för den period, som omfattar augusti t. o. m. november månader, fastställas till 4 kronor 70 öre respektive 3 kronor 80 öre per kilogram och för den övriga delen av året till 4 kronor 20 öre respektive 3 kronor 30 öre per kilogram. Det för de båda perioderna sammanvägda mittpriset mellan prisgränserna blir 3 kronor 90 öre per kilogram och motsvarar en producentprisnotering i södra Sverige (= svensk äggnotering) av omkring 3 kronor 20 öre per kilogram. Detta mittpris motsvarar ett 5 öre per kilogram högre producentpris än medelproducentpriset under innevarande regleringsår.

Så länge det inländska priset ligger inom prisgränserna bör, såsom i överenskommelsen föreslagits, införselavgift utgå med 65 öre per kilogram. I enlighet med 1955 års riksdagsbeslut skall samma införselavgift tillämpas under hela året.

Exporten av ägg har under senare år uppgått till omkring 9 miljoner kilogram årligen. Även under den kommande treårsperioden kan äggproduktionen väntas överstiga förbrukningen inom landet. Liksom hittills torde således producentpriserna bli i hög grad beroende av de priser, vilka kan utvinnas vid export, samt av omfattningen av de medel, som kan utbetalas i exportbidrag. Ifrågavarande medel kommer främst att utgöras av införselavgifter för fodermedel. Vidare har jag i annat sammanhang föreslagit, att införselavgiftsmedel för fjäderfäkött och levande fjäderfä skall få användas för ifrågavarande ändamål. Sistnämnda medel torde dock bli förhållandevis begränsade. För ändamålet bör vidare få användas införselavgiftsmedel för ägg. Härvid bör dock observeras, att vid import exportkvantiteterna i motsvarande mån torde komma att ökas.

Jordbruksnämnden anser, att med ledning av nuvarande exportvolym, en i stort sett oförändrad prisutveckling vid export och vid ett genomsnittligt producentpris av 3 kronor 20 öre per kilogram behovet av regleringsmedel vid export av ägg kan beräknas till 6—7 miljoner kronor per år. Eftersom äggproduktionen svårligen kan påläggas utjämningsavgifter, fö-

reslår nämnden, att Sveriges export- och importförening för ägg skall ha viss prioritet till de medel, som inflyter genom införselavgifter på majs och vetekli. Nämnden hemställer om bemyndigande att, efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, fördela inflytande fodermedelsavgifter i enlighet med nu angivna principer. Häremot har jag intet att erinra. Jag vill i detta sammanhang också påminna om riksdagens uttalande att, i den mån införseln av majs- och oljekraftfoder icke överstiger vad som svarar mot behovet med hänsyn till en lämplig sammansättning av foderstaterna, anledning icke torde finnas att fördyra desamma genom en avgiftsbeläggning utöver vad som kan vara motiverat av hänsyn till behov av medel för täckande av förlusterna på äggexporten.

Export av ägg utan bidrag skall i enlighet med principerna för det nya prissättningssystemet få ske även av den, som icke är ansluten till Sveriges export- och importförening för ägg. Utbetalningen av exportbidrag bör dock även framdeles delegeras till föreningen. I likhet med vad jag anfört röran-de föreningen Svensk kötthandel bör export- och importföreningen för ägg — för att förbehålla de reguljära partihandlarna exporten — icke vara skyldig att utbetala bidrag till andra än föreningens medlemmar. Jag vill i detta sammanhang erinra om att föreningen står öppen för alla reguljära partihandlare med ägg.

Nämnden har efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation föreslagit, att möjlighet skall finnas att uttaga exportavgifter i marknadsutjämnande syfte. Jag anser mig böra biträda detta förslag. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bör erhålla bemyndigande att efter förslag av Sveriges export- och importförening för ägg fastställa exportavgifter för ägg. Avgifterna skall uttagas av alla exportörer.

Jordbruksnämnden bör med tillämpning av grunderna för det nya prissättningssystemet meddela erforderliga direktiv för Sveriges export- och importförening för ägg. Därvid bör hänsyn tagas till att föreningens ensamrätt till export och import upphäves, så länge äggpriset ligger inom prisgränserna. Jag vill i detta sammanhang påminna om att föreningen enligt 1955 års riksdagsbeslut åter skall få ensamrätt till import, om äggpriset underskrider den nedre prisgränsen och kvantitativa restriktioner med anledning härav införes.

I enlighet med 1955 års riksdagsbeslut skall även äggprodukter omfattas av jordbruksregleringen och erhålla gränsskydd i form av införselavgifter. Enligt överenskommelsen skall därför förutom heläggmassa även helägg-, äggule- och äggvitepulver samt flytande äggula och flytande äggvita ävensom äggvitekristaller införas under jordbruksregleringen. Det föreslås, att mittpriset och prisgränserna för heläggmassa skall fastställas till 4 kronor respektive 4 kronor 50 öre och 3 kronor 50 öre per kilogram samt införselavgiften, som skall utgå så länge det inländska priset ligger inom prisgränserna, till 80 öre per kilogram. För heläggpulver har mittpriset och prisgränserna föreslagits till 18 kronor 25 öre respektive 20 kronor 10 öre och 16 kronor 40 öre per kilogram samt införselavgiften till 3 kronor 60 öre per

kilogram. Mittpris, prisgränser och införselavgift föreslås för äggulepulver till respektive 17 kronor 60 öre, 19 kronor 40 öre, 15 kronor 80 öre och 3 kronor 45 öre samt för äggvitekristaller till respektive 27 kronor, 29 kronor 70 öre, 24 kronor 30 öre och 5 kronor 35 öre. I fråga om flytande äggula föreslås införselavgiften skola fastställas till 95 öre och för flytande äggvita till 70 öre per kilogram. Några särskilda prisgränser föreslås icke beträffande dessa produkter. Det hemställes vidare, att mittpris och prisgränser för äggmassa skall avse Svenska ägghandelsförbundets partiprisnotering i Stockholm. Därest någon av prisgränserna uppnås för äggmassa, skall samma prisgräns även anses vara uppnådd för flytande äggula och flytande äggvita. Beträffande torkade äggprodukter föreslås prisuppgifter avseende vissa av jordbruksnämnden närmare angivna partipriser kontinuerligt skola infordras från Källbergs industriaktiebolag i Töreboda och Aktiebolaget Svenska äggprodukter i Hälsingborg. Om ett av dessa företag vid något tillfälle för torkade äggprodukter allmänt tillämpar ett pris, som motsvarar någon av prisgränserna, skall denna anses vara uppnådd.

Vad sålunda överenskommits synes böra godtagas. Exportbidrag för äggprodukter bör liksom för ägg beviljas av Sveriges export- och importförening för ägg.

Stödet åt lin- och hampodlingen under regleringsåret 1956/57

Jordbruksnämnden

Jordbruksnämnden erinrar om att Kungl. Maj:t i propositionen 1956: 38 föreslagit, att linodlingen skall erhålla fortsatt statligt stöd, i huvudsak motsvarande det skydd andra jordbruksprodukter i genomsnitt åtnjuter. Härom anför nämnden vidare följande.

Den nuvarande maximeringen av det allmänna pristillägget till 75 öre per kilogram spinnbar fiber skall dock tills vidare bibehållas, och pristillägget skall liksom hittills baseras på produktionsförhållandena vid beredningsverket i Laholm. Med hänsyn till den beslutade fusionen mellan Östra Götalands och Hallands läns linodlareföreningar, varigenom linberedningen vid verket i Växjö väntas upphöra, skall särskilt pristillägg icke utgå till detta beredningsverk. Däremot föreslås, att ett oförändrat särskilt pristillägg med 55 öre per kilogram spinnbar fiber skall utgå till linberedningsverket i Mellansel.

För hampodlingen föreslås i propositionen fortsatt statligt stöd enligt nu gällande grunder, innebärande att stödet maximeras till 75 öre per kilogram spinnbar fiber.

De föreslagna stödåtgärderna föreslås skola gälla tills vidare, men omprövning skall kunna ske vid ändrade förhållanden. I fråga om den norrländska linodlingen förutsättes med hänsyn till de förhållandevis höga kostnaderna, att sådan omprövning skall verkställas senast efter tre år.

Det av riksdagen år 1951 antagna tekniska systemet för statsstödet har vidare föreslagits skola tillämpas även i fortsättningen.

I fråga om nu utgående statliga pristillägg och gällande riktpriser för spånadsväxthalm anför jordbruksnämnden.

Det allmänna pristillägget för linfiber utgick under regleringsåret 1954/55 (avseende 1954 års skörd) med 54 öre per kilogram. I skrivelse den 5 mars 1956 har jordbruksnämnden anmält, att man på grund av väsentligt sänkta fiberpriser nödgats höja tillägget till 75 öre per kilogram räknat fr. o. m. den 1 oktober 1955. Pristillägget för hampfiber har alltsedan år 1953 utgått med 75 öre per kilogram. Riktpriserna för halm har för 1954 och 1955 års skördar varit för linhalm 25 öre och för hamphalm 13 öre per kilogram.

Jordbruksnämnden anmäler därefter, att nämnden i fråga om riktpriserna för 1956 års skörd på sedvanligt sätt haft överläggningar med Riksförbundet Lin och hampa, vilka resulterat i en överenskommelse, att riktpriset skall vara för linhalm 24 öre och för hamphalm 13 öre per kilogram. Nämnden hemställer, att Kungl. Maj:t måtte förklara sig ej ha något att erinra mot dessa riktpriser. Sänkningen för linhalm med 1 öre per kilogram motiveras enligt nämnden av att en preliminär överenskommelse träffats mellan nämnden, riksförbundet och linspinnerierna om att spinneriernas råvarukostnad för linfiber från ingången av oktober 1956 skall sänkas med tillsammans 70 000 kronor per år, vilket beräknas motsvara 1 öres sänkning av halmpriset. Odlarna kommer emellertid enligt nämnden att helt kompenseras härför genom att priset på linfrö av 1956 års skörd, under förutsättning av statsmakternas godkännande, skall höjas till 75 öre per kilogram, d. v. s. med 8 öre per kilogram, enligt särskild överenskommelse mellan nämnden, Sveriges oljeväxtodlares centralförening och föreningen Sveriges oljeväxtintressenter.

Slutligen framhåller jordbruksnämnden, att den icke funnit anledning att för regleringsåret 1956/57 föreslå uttagande av införselavgift vid import av hampfiber.

Departementschefen

Frågan om grunderna för fortsatt stöd åt lin- och hampodlingen fr. o. m. 1957 års skörd har, såsom jordbruksnämnden anfört i sin skrivelse, varit föremål för behandling vid innevarande års riksdag. I fråga om innebörden av dessa grunder torde jag få hänvisa till propositionen 1956: 38 och jordbruksutskottets utlåtande 1956: 6.

Jag torde därefter få anmäla, att Kungl. Maj:t den 6 april 1956 på framställning av jordbruksnämnden bemyndigat nämnden att höja det allmänna pristillägget för linfiber av spinnbar kvalitet av 1955 och tidigare års skördar, räknat fr. o. m. den 1 oktober 1955, från 54 till 75 öre per kilogram. Den genom höjningen av pristillägget uppkommande merkostnaden, 260 000 kronor, har nämnden bemyndigats bestrida ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Anledningen till denna höjning av pristillägget är en under hösten 1955 inträffad, rätt väsentlig sänkning av utlandspriserna på linfiber.

Vidare torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t tidigare denna dag i anledning av jordbruksnämndens förevarande framställning fastställt riktpriserna för 1956 års skörd till för linhalm 24 öre och för hamphalm 13 öre per kilogram. Riktpriset på linhalm har sålunda sänkts med 1 öre per kilogram jämfört med riktpriset för 1955 års skörd, medan priset för hamphalm är oförändrat. Såsom närmare framgår av nämndens förslag, ingår sänkningen av priset på linfiber som ett led — utöver omförmälda höjning av det allmänna pristillägget — i de åtgärder i anledning av nyss berörda prisfall utomlands på linfiber, vilka föreslagits skola vidtagas enligt en mellan nämnden, Riksförbundet Lin och hampa samt linspinnerierna träffad överenskommelse om prissättningen på inhemsk linfiber. Linodlarna beräknas emellertid bli kompenserade för prissänkningen på linhalm genom den höjning av garantipriset på linfrö från 67 till 75 öre per kilogram, som — enligt vad jag förut anmält under avsnittet om oljeväxter och fettvaror — Kungl. Maj:t fastställt den 6 april 1956.

Vid beräkningen av kostnaderna för stödet åt lin- och hampodlingen under nästa regleringsår har jordbruksnämnden utgått från i förhållande till innevarande regleringsår oförändrade pristillägg, d. v. s. ett allmänt pristillägg av 75 öre per kilogram stödberättigad lin- och hampfiber samt särskilda pristillägg till linberedningsverken i Växjö och Mellansel av 15 respektive 55 öre per kilogram. Vidare har, enligt vad jag inhämtat, nämnden utgått från samma stödberättigade kvantiteter som tidigare eller 1 625 ton spinnbar linfiber, fördelade med 790 ton på verket i Laholm, 535 ton på verket i Växjö och 300 ton på verket i Mellansel, samt 720 ton spinnbar hampfiber. Vad nämnden sålunda föreslagit, finner jag mig kunna biträda.

Med nu angivna utgångspunkter kan bidragskostnaderna för spånadslin beräknas till 1 464 000 kronor. Liksom f. n. bör nämnden äga att inom ramen för detta belopp göra den omdisponering mellan linberedningsverken, som kan befinnas lämplig. Motsvarande medelsbehov för hampa utgör 540 000 kronor. Till nu sagda belopp kommer kostnader för vissa odlingsförsök m. m., beräknade till sammanlagt 19 000 kronor. Det totala medelsbehovet till stödjande av lin- och hampodlingen torde med hänsyn till vad jag sålunda anfört böra beräknas till (1 464 000 + 540 000 + 19 000 =) 2 023 000 kronor.

Författningsfrågor

Jordbruksnämnden

Jordbruksnämnden framhåller, att den i sitt principyttrande den 29 mars 1955 angående det nya systemet för prissättningen på jordbruksprodukter påpekade, att systemets genomförande i åtskilliga fall förutsatte riksdagsbemyndiganden i form av ändrade eller nya författningsbestämmelser. Härom anför nämnden vidare följande.

Nämnden hade, till ledning för Kungl. Maj:ts och riksdagens ställningstagande till de föreliggande frågorna, uppgjort och vid yttrandet fogat utkast till olika, för det nya systemet avsedda förordningar. Riksdagens principbeslut i anledning av propositionen 1955: 198 liksom de överväganden, som därefter ägt rum i fråga om det nya systemets närmare utformning, har nödvändiggjort en översyn av de uppgjorda utkasten. Arbetet med tulltaxerevisionen har vidare försenats så, att någon på revisionen grundad tulltaxa icke kan, såsom tidigare antogs, sättas i tillämpning under innevarande år. Varubeteckningarna i jordbrukets regleringsförfattningar måste därför alltjämt följa beteckningarna i den hittillsvarande tulltaxan med statistisk varuförteckning och kan sålunda icke, såsom förutsattes i principyttrandet, avpassas efter den vid tulltaxerevisionen använda s. k. brysselnomenklaturen. Icke heller kan resultatet av tulltaxerevisionen avvaktas, när det gäller det definitiva ställningstagandet till frågan om avskaffandet av tullarna på jordbrukets område. Detta spörsmål måste alltså nu lösas separat, därvid särskild författning erfordras om upphävande av ifrågavarande tullar.

Jordbruksnämnden har till följd av anförda förhållanden, såvitt avser regleringen av införseln och utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m., låtit utarbeta och till sin skrivelse fogat utkast till ny förordning angående införselregleringen och till förordning om ändring i förordningen angående utförselregleringen, varjämte utkast har upprättats till ny förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m. samt förordning om ändring i tulltaxeförordningen 1929: 316. I anslutning till uttalanden och förslag i principyttrandet och till tidigare principbeslut överlämnar nämnden därjämte texter till utkast till förordning angående upphävande av förordningen 1937: 369 angående utförselbevis för råg och vete, ny förordning om tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m. och ny förordning angående mjölkavgift m. m. ävensom förteckning över varuslag, vilka föreslås skola kunna beläggas med kompensationsavgift för förmalningsavgiften, slaktdjursavgiften samt utjämningsavgiften för mjölk och mejeriprodukter. I detta sammanhang finner nämnden vidare lämpligt föreslå, att Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med vid skrivelsen fogade utkast, utfärdar ny förordning om tillverkning av potatismjöl, ny förordning angående klassificering av kött och förordning om ändring i förordningen 1944: 459 angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde m. m. Nämnden erinrar vidare om att utkast till författningar, som föranledes av en omläggning av sockerregleringen fr. o. m. den 1 maj 1956, av nämnden har överlämnats med den tidigare omnämnda, till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelsen i ämnet av den 22 mars 1956.

Beträffande de olika författningar och författningsändringar, som jordbruksnämnden nu funnit aktuella, anföres följande.

Förordningen angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. Införselförordningens varuförteckning föreslås, med ett obetydligt undantag (maizena), skola omfatta samtliga de varor utanför fettvaruområdet, vilka enligt det av riksdagen godkända förslaget i

propositionen 1955: 198 skall hänföras till jordbruksregleringen. Till förteckningen har jordbruksnämnden även, efter tillstyrkan av jordbrukets förhandlingsdelegation, överfört några ytterligare positioner, som av 1952 års tulltaxekommitté och av Sveriges lantbruksförbund har ansetts böra ligga inom jordbruksregleringens ram. Hit hör bl. a. malt, glass och glasspulver samt vissa slag av charkuterivaror och köttkonserver. Potatis, nyskördad (färsk) och inkommande under tiden 1 maj—30 juni, har i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till denna fråga lämnats utanför den egentliga jordbruksregleringen.

Jordbruksnämnden utgår från att Kungl. Maj:t enligt 1 § tredje stycket i nämndens utkast kommer att — såsom led i den genom 1955 års principbeslut förutsatta kvantitativa frigivningen av importen — medge, att jordbruksregleringsvarorna, så länge priserna håller sig inom prisgränserna, skall få införas utan tillstånd, såvida icke särskilda handels- och valutapolitiska förhållanden föranleder till annat (vilket i stort sett torde gälla länder, med vilka betalningarna regleras bilateralt). Nämnden förutsätter vidare, att dylikt medgivande icke skall utgöra hinder för nämnden att, om det skulle påkallas att i vissa prislägen mera ingående och fortlöpande följa importutvecklingen, även mellan prisgränserna bibehålla eller återinföra ett formellt ansöknings- och tillståndstvång (alltså utan kvantitativ begränsning). Beträffande tillämpningen av stadgandena om importtillstånd hänvisar nämnden i övrigt till vad som förut anförts i avsnittet angående frågor sammanhängande med importregleringen. Till samma avsnitt hänvisar nämnden vidare i fråga om de föreskrifter, som nämnden föreslår i fråga om viss uppgiftsskyldighet vid importen av hithörande varuslag. I övrigt anför nämnden i huvudsak följande.

Bland de bestämmelser, som i olika hänseenden jämställer införselavgift med tull, har införts en bestämmelse i fråga om debiteringen av införselavgift respektive tull för blandvaror och bearbetningar. Härigenom kommer exempelvis en vara, som utgör blandning av varor, belagda med olika avgifts- (och tull-) satser, att vid tullbehandlingen i sin helhet åsättas den avgift (eller tull), som gäller för den beståndsdel, som är underkastad den högsta införselavgiften eller tullsatsen (förutsatt att tullen eller avgiften för någon beståndsdel icke utgår efter värde, i vilket fall värdetullen respektive -avgiften skall utgå för hela blandningen).

Utkastet skiljer sig i övrigt endast i mera formella avseenden från gällande förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Den nya förordningen avser att ersätta såväl nyssnämnda införselförordning som den i nämndens skrivelse den 22 mars 1956 föreslagna särskilda förordningen om införsel av socker.

Ändringarna i förordningen angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. Utförselförordningens varuförteckning föreslås av jordbruksnämnden skola omfatta samma varor som den nya införselförfattningen, med undantag dock för hampa, och därjämte samtliga de varor, som skall omfattas av regleringsförfattningen för fettråvaror och fettvaror. I enlighet med sitt förslag i förut omnämnda yttrande

den 29 mars 1955 har nämnden uteslutit vallväxtfröerna ur utförselförordningens varuförteckning. Dessa fröer förutsätter nämnden — enligt vad som närmare utvecklas i en från nämnden och lantbruksstyrelsen gemensamt avlåten skrivelse — komma att exportregleras genom särskild kungörelse.

I utförselförordningen har — i analogi med vad som föreslås i fråga om uppgiftsplikten vid import — föreslagits ett stadgande om skyldighet för exportör att för jordbruksnämndens räkning avlämna särskilda uppgifter om varukvantiteter och varuvärden m. m., för den händelse nämnden — i syfte att kunna fortlöpande följa exportutvecklingen beträffande viss vara — skulle finna anledning att förordna om dylik rapportering.

Den av jordbruksnämnden föreslagna nya *förordningen med vissa bestämmelser angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.* avviker från den nuvarande förordningen i ämnet främst därigenom, att den upptager stadganden om såväl regleringsavgift som införselavgift. För båda avgifterna föreslås därvid — bortsett från användningen av behållna avgiftsmedel — regler av väsentligen ensartat innehåll. Såvitt avser importregleringen har de av nämnden föreslagna bestämmelserna, med undantag för stadgandena om införsel i samband med gräns- och resandetrafik, i huvudsak anpassats efter vad som har föreslagits för införseln av jordbruksregleringsvaror i övrigt. Ett bibehållande av ett formellt importlicenstvång kan enligt nämndens mening, när det gäller fettvaruområdet, i viss utsträckning bli påkallat ur kontrollsynpunkt i samband med uppbörden av införselavgift.

I fråga om *ändringarna i tulltaxeförordningen* anför jordbruksnämnden i huvudsak följande.

Ändringarna avser att utgöra det författningsmässiga uttrycket för den vid 1955 års höstriksdag redan godkända principen, att i samband med det nya systemets genomförande samtliga tullar skall slopas på varor, som omfattas av jordbruksregleringen. I enlighet med denna princip föreslår nämnden, att tullarna skall borttagas, oberoende av deras höjd. Nämnden har sålunda icke tagit ställning till frågan, huruvida en relativt hög tull, som ursprungligen har avvägts ur andra synpunkter än de med jordbruksregleringen sammanhängande (av speciella hänsyn till en industri utanför jordbruksområdet eller av statsfinansiella skäl), även ur dessa synpunkter lämpligen kan ersättas av den införselavgift, som föreslås av nämnden. Detta gäller främst vissa under rubriken »konfityrer» fallande jordbruksregleringsvaror såsom glass, innehållande choklad, och wafers. Nämndens förslag om borttagande av tullarna på jordbruksområdet omfattar icke tullarna på fettemulsioner, till den del dessa tullar motsvarar accis. Enligt vad nämnden har sig bekant, har även 1952 års tulltaxekommitté beslutat föreslå tullfrihet för samtliga de varor, varom här är fråga, med undantag dock för varupositionen »såser, innehållande mer än 20 procent fett», för vilken kommittén har föreslagit en värdetull av 15 procent. (Härvid bortses från de mindre avvikelser från nämndens föreliggande förslag, som må föranledas av att kommittén följt en annan statistisk nomenklatur än nämnden.) Beträffande nyskördad potatis, inkommande under tiden 1 maj — 30 juni, har i utkastet, i avvaktan på ytterligare överväganden i ämnet, bibehållits den nuvarande tullsatsen, 10 kronor per deciton.

En konsekvens av genomförandet av tullfriheten för brödsäd blir, att bestämmelserna om *utförselbevis för råg och vete* upphäves. Jordbruksnämnden förutsätter, att upphävandet icke skall inverka på rätten att utbekomma i författningen förutsedda tullbelopp med stöd av utförselbevis, som har utfärdats före upphävandet.

Den av jordbruksnämnden föreslagna *förordningen angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m.* är avsedd att bilda det författningsmässiga underlaget för uttagande av dylik tillverkningsavgift (regleringsavgift) och av s. k. kompensationsavgift vid importen av produkter av motsvarande slag. Beträffande grunderna för avgifternas uttagande m. m. hänvisar nämnden till avsnittet angående potatis och potatisprodukter.

Den föreslagna nya *förordningen angående mjölkavgift, m. m.* innebär i sak ändring i förhållande till nu gällande mjölkavgiftsförordning (1941: 488) endast så till vida, att möjligheter skapas att vid import av mjölk och mejeriprodukter uppbära kompensationsavgift.

Några av de författningsutkast, som framlades med jordbruksnämndens principyttrande den 29 mars 1955, kan enligt nämndens mening alltjämt i väsentliga delar läggas till grund för författningar i vederbörande ämnen. Detta gäller dels utkasten till de ändringar — i syfte att möjliggöra införandet av kompensationsavgifter — som har föreslagits i *förordningarna angående prisreglering för råg och vete, angående slaktdjursavgift* och *om viss avgift å mjölk, grädde och ost,* dels utkastet till *förordning om avgift å majs, m. m.* En justering erfordras emellertid, anför nämnden, av de i de tre först avsedda texterna ingående — efter brysselnomenklaturen uppgjorda — förteckningarna över varor, som skall kunna beläggas med kompensationsavgift. Varornas beteckningar måste sålunda bringas att överensstämma med nu gällande statistiska varubeteckningar, varjämte förteckningarna lämpligen bör anpassas att avse varor inom den nu föreslagna varuförteckningen till jordbrukets allmänna införselförordning. Vidare bör enligt nämnden följande ändringar vidtagas.

Reglerna om uppbörd m. m. av kompensationsavgift i de tre förordningarna bör avfattas i överensstämmelse med vad som nu föreslås i motsvarande fall, t. ex. i utkastet till förordning angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m. I de tre förordningarna bör vidare enligt nämnden de bestämmelser, som reglerar användningen av inflytande medel, lämpligen bringas i överensstämmelse med närmast motsvarande bestämmelser i 6 § respektive 8 § av nu föreslagna förordningar om tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m. samt angående mjölkavgift, m. m. Detsamma gäller texten i 4 § av den föreslagna förordningen om avgift å majs m. m. Omformuleringen av bestämmelserna om medelsanvändningen betingas bl. a. av vissa i propositionen 1956: 40 angående anslag till statens jordbruksnämnd gjorda uttalanden i fråga om anlitandet av avgiftsmedel till bestridande av kostnader för kontroll och uppbörd av regleringsavgifter. I texten till majsavgiftsförordningen bör enligt nämnden, i analogi med vad som nu föreslås enligt 1 § i utkastet till förordning angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m., i första

meningen av 1 § efter ordet »stärkelse» införas orden »eller stärkelseprodukt». Avgiften bör bestämmas till 15 öre per kilogram.

Jordbruksnämndens förslag till ny *förordning om tillverkning av potatismjöl* avser huvudsakligen en omredigering av föreskrifterna i ämnet efter nu tillämpade normer för författningsbestämmelser av motsvarande slag.

Såsom närmare har utvecklats i avsnittet angående kött och fläsk aktualiserar genomförandet av det nya systemet för jordbruksregleringen en utvidgning av den obligatoriska köttklassificeringen att omfatta även vissa importerade varor. Av jordbruksnämnden upprättat utkast till ny *förordning angående klassificering av kött* innehåller förslag till härav betingade författningsbestämmelser. Genom utkastet föreslås även ett förbud mot borttagande eller makulering av klassificeringsstämplar å kött. I övrigt avviker utkastet från nu gällande förordning i ämnet huvudsakligen endast i redaktionellt avseende.

I fråga om *förordningen angående avgift för smör som användes för framställning av grädde, m. m.* föreslår jordbruksnämnden — efter samråd med Svenska mejeriernas riksförening — en uttrycklig bestämmelse om avgiftsskyldighet även för det fall, att grädde eller dylikt skulle utvinnas ur smörliknande vara. Med nuvarande formulering föreligger, såsom framgår av ett av regeringsrätten den 30 november 1955 meddelat utslag i fråga om avgiftsbeläggningen av vissa smörliknande produkter, risk för ett kringgående av den genom förordningen åsyftade avgiftsplikten genom att grädde eller dylikt framvinnes ur mellanprodukter mellan smör och grädde.

Jordbruksnämnden anmäler därefter, att nämnden, såvitt nämndens författningsförslag berör tullverket, under hand samrått med generaltullstyrelsen.

I detta sammanhang erinrar jordbruksnämnden vidare om att den i avsnittet angående potatisprodukter föreslagit viss *ändring av 1 § förordningen den 19 februari 1954 (nr 71) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.* Ändringsförslaget innebär, att i denna paragraf i stället för nu gällande, av Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan nämnden och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. skall omnämnas det avtal om inrättande av konjunkturutjämningsfond, som nyligen har träffats mellan nämnden, å ena, samt Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. och Sveriges bränneriidkareförening u. p. a., å andra sidan.

I anslutning till de förordningar, som kan komma att utfärdas med anledning av jordbruksnämndens förslag, torde ytterligare ett antal författningar behöva utfärdas av Kungl. Maj:t (kungörelser om införselavgifter och om upphävande av tidigare kungörelser om tullfrihet för spannmål och om utförselbevis, ändringar i den vid tulltaxan fogade taratariffen, m. m.).

Departementschefen

De föreslagna författningarna bygger på de utkast, som fogats vid jordbruksnämndens förevarande skrivelse och nämndens principyttrande den 29 mars 1955. Nämndens utkast till ändringar i tulltaxeförordningen och förslag till viss ändring i förordningen den 19 februari 1954 (nr 71) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m., anmäles i särskilt propositionsförslag innevarande dag av chefen för finansdepartementet.

Beträffande de av mig nu framlagda författningsförslagen torde jag till en början få anföra *några allmänna synpunkter*. Förordningarna angående reglering av införseln och utförseln av vissa varor ersätter efter omarbetning, som föranletts av det nya prissättningssystemet, nu gällande författningar på samma område. Jag har liksom jordbruksnämnden förutsatt, att den i propositionen nr 140 nyligen föreslagna förordningen angående reglering av införseln av socker m. m. bör inarbetas i den förordning, som avser jordbrukets produkter i allmänhet. Däremot torde bestämmelserna om införsel m. m. av fettvaror och fettråvaror, vilka delvis avser speciella regleringsåtgärder, liksom hittills böra meddelas i en särskild förordning. I fråga om utformningen av införsel- och utförselförordningarna må erinras om att i de nu gällande författningarna rörande jordbrukets produkter i allmänhet som huvudregel stadgas, att införsel respektive utförsel icke får ske utan tillstånd. I författningarna förutsättes, att såväl generella som speciella undantag från denna regel skall få lämnas. Fettförordningen inledes däremot med en paragraf, enligt vilken Kungl. Maj:t må förordna, att varor som omfattas av förordningen icke får införas utan tillstånd. Det nya principbeslutet innebär, att införsel och utförsel i regel skall vara fria och att alltså kvantitativ begränsning skall få tillgripas blott i vissa lägen. Författningstekniskt synes den anordningen böra användas, att skilda varor skall, om så påkallas av omständigheterna, kunna läggas under ett, väsentligen formellt, licenstvång. Såsom framgår av nämndens framställning föranleder nämligen redan de allmänna handels- och valutapolitiska synpunkterna, att tillståndstvång måste upprätthållas i förbindelse med vissa länder. Det synes även lämpligt, att åtminstone under en övergångstid möjligheten bibehålles att upprätthålla ett formellt ansöknings- och tillståndstvång för att i vissa prislägen, även mellan prisgränserna, kunna mera ingående följa införsel- och utförselutvecklingen. Slutligen kan det i fråga om vissa varor, även om kvantitativa begränsningar icke tillämpas, vara erforderligt att förknippa införseltillstånd med villkor, t. ex. att införsel av levande djur blott får ske under förutsättning, att garanti finnes för att smittsam husdjurssjukdom icke därigenom införes i landet. Såsom i prisöverenskommelsen förutsatts bör nämnden kunna bemyndigas att i här ifrågavarande fall avgöra, om ett dylikt licenstvång — vilket alltså icke i och för sig avser att åvägabringa kvantitativa restriktioner — skall tillämpas eller icke. Frågan om bibehållande eller införande av kvantitativa

regleringar skall däremot givetvis — såsom i principbeslutet förutsatts — alltid vara underkastad Kungl. Majts prövning.

Enligt min mening synes det vara lämpligt, att innebörden av principbeslutet och överenskommelsen i dessa delar kommer till författningsmässigt uttryck i de nya förordningarna om införsel och utförsel. De nya författningarna bör därför inledas med ett stadgande om att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd, må förordna, att i bilaga upptagna varor icke får införas respektive utföras utan tillstånd. I detta sammanhang bör understrykas — liksom också skett i propositionen 1955: 198 och i jordbruksutskottets utlåtande 1955: 39 — att det nya prissättningssystemet icke innebär något principiellt avskaffande av möjligheterna att tillämpa kvantitativa import- och exportregleringar på jordbrukets område utan endast att dessa regleringar suspenderas, så länge inlandspriset ligger inom fastställda prisgränser. Den av mig föreslagna författningstekniska utformningen av ifrågavarande förordningar kan därför icke i internationellt handelspolitiskt hänseende innebära någon förändring i fråga om våra åtaganden eller någon inskränkning av vår handlingsfrihet.

Ett annat spörsmål av principiell betydelse är utformningen av bestämmelserna om införselavgifter. Jag har, i enlighet med principbeslutet, föreslagit att för praktiskt taget alla varor genom riksdagsbeslut skall fastställas de införselavgifter, som i normala fall skall gälla under treårsperioden. Emellertid skall dessa avgifter kunna ändras — förutom då priset för en vara överskridit prisgräns — även i vissa andra särskilt angivna fall. Sådan ändring skall, då de angivna förutsättningarna är för handen, kunna vidtagas direkt av jordbruksnämnden. Det synes därför icke vara möjligt att i förordningarna intaga bestämmelser om införselavgifternas storlek och alla de speciella fall, då ändring av avgifterna kan komma i fråga. I stället torde böra stadgas, att införselavgift för berörda varor skall i prisreglerande syfte utgå, i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden så bestämmer. Det får sedan ankomma på Kungl. Maj:t att i särskild tillämpningskungörelse eller i annan ordning fastställa de avgifter, som för skilda varor skall utgå, samt att vid utfärdande av bemyndiganden för jordbruksnämnden — genom hänvisning till riksdagsbesluten eller på annat sätt — ge anvisning om i vilka lägen avgifterna får ändras.

Att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av förordningarna är bunden av riksdagsbesluten torde tillräckligt kunna framhållas genom att vid förordningarnas utfärdande i ingressen till dessa göres en hänvisning till besluten.

De nya författningsförslagen rörande tillverkningsavgift för potatisprodukter, mjölkavgift, prisregleringen för råg och vete, slaktdjursavgift, viss avgift å mjölk, grädde och ost samt avgift å majs m. m. föranledes huvudsakligen av de i annat sammanhang berörda förslagen om kompensationsavgift och — i fråga om potatis, majs m. m. — tillverkningsavgift.

I samband med genomförandet av det nya systemet för jordbruksregleringen torde — enligt vad som framgår av det tidigare avsnittet om re-

gistrering av import — en översyn genom generaltullstyrelsens försorg komma att verkställas av den vid tulltaxeförordningen fogade statistiska varuförteckningen. Det kan vidare, sedan resultatet av pågående tulltaxerevision framlagts, bli aktuellt att i nu ifrågavarande förordningar redovisa varorna under andra beteckningar än de i hittillsvarande tulltaxa med statistisk varuförteckning använda. Jag förutsätter, att de ändringar i de föreslagna författningarna, som kan föranledas av anförda förhållanden, ävensom andra ändringar av huvudsakligen redaktionell natur, varav behov kan uppkomma, skall få vidtagas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande.

Efter dessa allmänna synpunkter torde jag få beröra vissa detaljer i författningsförslagen.

Mot jordbruksnämndens förslag rörande tillämpningsområdet för *förordningen angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.* har jag intet att erinra. Såsom jag i avsnittet om potatisregleringen anfört, torde dock potatis, nyskördad (färsk) och inkommande under tiden 1 januari—30 juni, i avvaktan på slutligt avgörande i fråga om importskyddet för färskpotatis, böra bibehållas bland de varor, som omfattas av jordbrukets införselförordning. Då intill dess sådant avgörande föreligger, tull för denna vara skall utgå, är det givet, att samtidigt ej skall uttagas införselavgift.

Den föreslagna 2 § har — liksom i gällande förordning — avfattats så, att annan myndighet än jordbruksnämnden skall kunna vara tillståndsmyndighet. Detta torde emellertid komma ifråga endast såvitt gäller införsel av levande djur, där prövning erfordras även ur veterinära synpunkter. Veterinärstyrelsen handhar nu, efter samråd med lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden, prövning av ansökningar om tillstånd att införa hästar, och denna anordning torde vara lämplig.

Enligt 4 § i förslaget kan jordbruksnämnden föreskriva skyldighet för varuhavare att i samband med tullbehandling av vara lämna vissa för nämnden avsedda statistiska uppgifter. Bestämmelse av samma slag har intagits jämväl i de övriga förordningarna rörande införsel och utförsel. I fråga om motiven till dessa av nämnden föreslagna stadganden torde jag få hänvisa till vad som anförts vid behandlingen av frågan om registrering av importen. Det må därutöver framhållas, att här avsedda uppgifter skall kunna infordras vare sig formellt licenstvång gäller för varan eller icke. Genom upprätthållande av licenstvång kan tendensen i fråga om införsel och utförsel överblickas redan innan import eller export skett. Det är emellertid icke sällan så, att beviljade licenser icke utnyttjas. Uppgifter om vilka varukvantiteter som verkligen passerar gränsen, är därför av värde även då varulicens erfordras.

Beträffande innebörden av den nya föreskriften om debitering av införselavgift för blandvaror och bearbetningar, vilken föreslagits i 9 § första stycket, får jag hänvisa till vad jordbruksnämnden anfört.

Förordningen angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. föreslås skola omfatta samma varor som den nya

införselförfattningen — med undantag dock för hampa — och därjämte samtliga de varor, som skall omfattas av regleringsförfattningen för fettråvaror och fettvaror. Vallväxtfröerna har uteslutits ur förordningens varuförteckning. Anledningen härtill är jordbruksnämndens upplysning om att nämnden och lantbruksstyrelsen i en gemensam skrivelse har för avsikt att föreslå, att dessa varor skall exportregleras genom särskild kungörelse. Jag torde därför i annat sammanhang få återkomma till denna fråga.

I övrigt torde jag beträffande detta författningsförslag få, i vissa delar, hänvisa till vad jag tidigare anfört beträffande författningsfrågorna allmänt eller i samband med införselförordningen.

Förslaget till *förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.* avviker från den nuvarande förordningen i ämnet främst därigenom, att det upptar stadganden om, förutom regleringsavgift, även införselavgift. De sakliga motiven härtill har jag tidigare berört i avsnittet om fettvaruregleringen.

I övrigt torde jag även beträffande denna författning få hänvisa till vad jordbruksnämnden anfört och, i vissa delar, till de allmänna synpunkter på författningsfrågorna, som jag tidigare framfört.

Förslaget angående *upphävande av förordningen angående utförselbevis för råg och vete* är en följd av den föreslagna tullfriheten för bl. a. brödsäd. Såsom jordbruksnämnden anfört, bör upphävandet icke inverka på rätten att utbekomma visst tullbelopp med stöd av utförselbevis, som utfärdats före den 1 september 1956. Uttryckligt stadgande härom torde böra intagas i förordningen.

I fråga om motiven till *förordningarna angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m., angående tillverkningen av potatismjöl* samt *angående avgift å majs m. m.* får jag hänvisa till vad jag anfört i avsnittet om potatisregleringen. Författningstekniskt är förstnämnda författning uppbyggd efter mönster av förordningen den 26 maj 1954 (nr 305) om avgift å oljekraftfoder, varvid vissa bestämmelser — bl. a. om kompensationsavgift — tillagts. Förordningarna angående tillverkningen av potatismjöl och angående avgift å majs m. m. innebär i huvudsak blott en omredigering av gällande förordningar i ämnet efter nu tillämpade normer för författningsbestämmelser av motsvarande slag.

De föreslagna ändringarna i *förordningen angående slaktdjursavgift* innebär, att — i enlighet med vad jag föreslagit under avsnittet om kött och fläsk m. m. — kompensationsavgift motsvarande slaktdjursavgiften skall kunna uttagas vid import av köttvaror. Vidare har, av skäl som jordbruksnämnden angivit, föreslagits att i såväl denna förordning som andra författningar, enligt vilka interna avgifter kan upptagas, bestämmelserna om användningen av influtna medel avfattas så att, sedan kostnader för uppbörd och kontroll enligt Kungl. Maj:ts bestämmande täckts, medlen skall disponeras till prisreglering på jordbrukets område och åtgärder i samband därmed.

Även ändringarna i *förordningarna angående prisregleringen för råg och vete* samt *viss avgift å mjölk, grädde och ost* föranledes av de förslag om kompensationsavgifter och medelsanvändning, som jag i tidigare avsnitt framlagt. Likaså innebär *förordningen angående mjölkavgift m. m.* i förhållande till nu gällande författning i ämnet i sak endast de ändringarna, att möjlighet att upptaga kompensationsavgift införes och att i fråga om medelsanvändningen föreslås samma bestämmelser, som bl. a. intagits i nyssnämnda förordning angående slaktdjursavgift.

Förslaget till ändring i *förordningen angående avgift för smör som användes för framställning av grädde m. m.* innebär, såsom jordbruksnämnden anfört, att i 1 § införes en uttrycklig bestämmelse om avgiftsskyldighet även för det fall, att grädde eller dylikt utvinnes ur smörliknande vara. Med nuvarande formulering kan, såsom framgår av det av nämnden åberopade utslaget av regeringsrätten, risk föreligga för ett kringgående av den genom förordningen åsyftade avgiftsplikten genom att grädde eller dylikt framvinnes ur mellanprodukter mellan smör och grädde. Utan särskilt stadgande torde gälla, att råvaran skall kunna anses vara »smörliknande», även om den har en fastare eller mindre fast konsistens än smör. Innehåller råvaran, förutom minst 70 procent mjölkfett, annat fett, blir ej denna förordning tillämplig utan i stället förordningen den 5 juni 1953 (nr 397) angående avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.

En konsekvens av den föreslagna ändringen av 1 § blir, att även de i 2 § givna bestämmelserna om avgiftens storlek bör ändras. Avgiften må nu bestämmas till högst 5 kronor för varje vid tillverkningen använt kilogram smör. Då smör enligt livsmedelsstadgan skall innehålla minst 82 procent mjölkfett, har jag funnit lämpligt att maximibeloppet ändras till 6 kronor för varje använt kilogram mjölkfett. Någon anledning till ändring av den nu gällande minimiavgiften — lägst 50 kronor för varje hel eller påbörjad kalendermånad, under vilken tillverkningen bedrives — finnes enligt min mening icke.

Såsom närmare framgår av avsnittet om kött och fläsk m. m., aktualiserar genomförandet av det nya systemet för jordbruksregleringen en utvidgning av den obligatoriska köttklassificeringen till att omfatta även vissa importerade varor. Förslaget till ny *förordning om klassificering av kött* innehåller härav betingade författningsbestämmelser. Däri föreslås även ett förbud mot borttagande eller makulering av klassificeringsstämplar å kött. I övrigt avviker förslaget från nu gällande förordning i ämnet huvudsakligen i redaktionellt avseende. Ifrågavarande förordning är av sådan art, att den av Kungl. Maj:t torde kunna utfärdas utan riksdagens medverkan. Emellertid synes det lämpligt att, som skedde vid tillkomsten av nu gällande förordning i ämnet, riksdagens yttrande över förslaget inhämtas.

I samband med att det nya prissättningssystemet träder i kraft, erfordras ett flertal andra författningsändringar, vilka det emellertid torde ankomma på Kungl. Maj:t att utan riksdagens medverkan vidtaga efter förslag av jordbruksnämnden.

Anslagsfrågor m. m.

Jordbruksnämnden

I sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1955 angående anslag för budgetåret 1956/57 avgav jordbruksnämnden, i avvaktan på fortsatta överväganden beträffande jordbruksregleringen fr. o. m. regleringsåret 1956/57, preliminära förslag i fråga om vissa anslag på driftbudgeten, nämligen reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och förslagsanslaget Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet. Nämnden angav vidare i samma skrivelse den ståndpunkt, som nämnden i avvaktan på de ytterligare övervägandena i ämnet hade intagit i fråga om behovet av medel för budgtåret 1956/57 under investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter m. m. och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. I årets statsverksproposition har de båda förstnämnda anslagen, i avbidan på särskild proposition i ämnet, upptagits med beräknade belopp av respektive 170 miljoner kronor och 14,6 miljoner kronor.

Efter ytterligare utredning och överväganden anför jordbruksnämnden följande beträffande reservationsanslaget.

Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

I jordbruksnämndens skrivelse den 30 augusti 1955 föreslogs, att av de behållningar under ifrågavarande anslag, som belöpte på tiden före ingången av regleringsåret 1955/56, ett belopp av 17 miljoner kronor skulle användas för anslagsminskning under budgetåret 1956/57. Till återstående del, då beräknad till cirka 8 miljoner kronor, borde — framhöll nämnden — dessa behållningar kvarstå som en reserv för att möta uppkommande utgiftsökningar. I vilken utsträckning behållning å reservationsanslaget skulle komma att uppstå under regleringsåret 1955/56, kunde enligt vad vidare uttalades i nämndens skrivelse för det dåvarande icke överblickas.

Efter avlåtandet av nämndens anslagsskrivelse av den 30 augusti 1955 har viss ytterligare behållning under ifrågavarande anslag, avseende tiden intill utgången av innevarande regleringsår, uppstått eller beräknats komma att uppstå. Denna behållning, till större delen sammanhängande med inträffad eller väntad minskning av medelsbehovet för mjölkpristillägg till följd av en nedgång i mjölkinvägningen under innevarande regleringsår, uppskattas till sammanlagt omkring 11 miljoner kronor. (Beloppet framkommer efter avdrag av den mindre utgiftsökning, som för innevarande regleringsår uppstår vid bifall till en av nämnden hos Kungl. Maj:t den 5 mars 1956 gjord framställning om medgivande att överskrida anslagsposten till prisstöd för lin och hampa.) Av sistnämnda behållning bör enligt nämndens mening ett belopp av 9 miljoner kronor, liksom det tidigare angivna beloppet av 17 miljoner kronor, kunna användas till anslagsminskning under budgetåret 1956/57. Till återstående del, cirka 2 miljoner kronor, bör behållningen ingå i den reserv, tidigare beräknad till cirka 8 miljoner kronor, vilken enligt nämndens uppfattning är nödvändig för att möta de ökade utgifter, som kan uppstå på grund av svårigheten att på förevarande område göra mera exakta beräkningar.

Vad beträffar medelsbehovet för regleringsåret 1956/57 till olika med anslaget avsedda ändamål anför jordbruksnämnden, under hänvisning i övrigt till vad härom uttalats i anslagsskrivelsen, följande.

För allmänt och extra mjölkpristillägg och för leveranstillägg föreligger enligt nämndens mening samma medelsbehov som det i anslagsskrivelsen angivna eller sammanlagt (100 + 30 + 50 =) 180 miljoner kronor. Nämnden har sålunda icke funnit anledning till ändringar i de tidigare gjorda prognoserna för mjölkinvägningen under nästa regleringsår. Såsom framgår av avsnittet om mjölk och mejeriprodukter har nämnden vidare förutsatt, att mjölkpristillägg och leveranstillägg under hela nästa regleringsår skall utgå efter samma grunder som f. n.

Grunderna på längre sikt för prisstödet åt odlingen av lin och hampa har, såsom berörts i tidigare avsnitt av denna skrivelse, fastställts genom Kungl. Maj:ts av riksdagen i huvudsak bifallna proposition 1956: 38. I samma avsnitt har även framlagts synpunkter och förslag i fråga om riktpriserna för lin- och hamphalm av 1956 års skörd m. m.

För budgetåret 1956/57 uppstår ett i förhållande till beräkningarna i nämndens anslagsskrivelse ökat behov av pristilläggsmedel vid bifall till den av nämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 mars 1956 gjorda framställningen om höjning av det allmänna pristillägget för linfiber från 54 till 75 öre per kilogram. Den i propositionen 1956: 38 förutsatta koncentrationen av linberedningen i samband med nedläggning av beredningsverket i Växjö beräknas icke kunna under nästa regleringsår medföra sådana kostnadsbesparingar, att de möjliggör en reduktion av statsstödet. Nämnden förutsätter att, vid bifall till nämndens framställning den 5 mars 1956, det höjda allmänna pristillägget för linfiber kommer att tillämpas under hela budgetåret 1956/57 och att i övrigt pristilläggen per kilogram lin- och hampfiber under samma budgetår kommer att överensstämma med de nu utgående. Med de av nämnden nu intagna utgångspunkterna framkommer för budgetåret 1956/57 ett anslagsbehov till pristillägg för lin- och hampfiber på sammanlagt 2 004 000 kronor (mot 1 662 750 i anslagsskrivelsen). Vad beträffar de övriga i anslagsskrivelsen i detta sammanhang behandlade delposterna — 14 000 kronor till Riksförbundet Lin och hampa och 5 000 kronor till Sveriges allmänna linodlingsförening — har nämnden icke funnit skäl frångå de tidigare beräkningarna.

Anslagsposten till stöd åt odlingen av lin och hampa bör sålunda enligt nämndens mening upptagas till sammanlagt (2 004 000 + 14 000 + 5 000 =) 2 023 000 kronor.

Medelsbehovet under anslagsposten till fraktbidrag för fodersändningar till norra Sverige bör enligt nämndens mening — i överensstämmelse med en förnyad, av föreningen Svensk spannmålshandel utförd beräkning — nu upptagas till 1 000 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till diverse kostnader har nämnden icke funnit anledning att ändra den uppfattning eller de beräkningar, som kommit till uttryck i anslagsskrivelsen. Denna post beräknar nämnden sålunda alltjämt till 4 000 000 kronor.

Enligt de sålunda verkställda beräkningarna utgör det sammanlagda medelsbehovet under reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för regleringsåret 1956/57 (180 000 000 + 2 023 000 + 1 000 000 + 4 000 000 =) i runt tal 187 000 000 kronor eller samma totalbelopp som det, vilket för ändamålet beräknades i den tidigare omnämnda anslagsskri-

velsen. Vid beräkningen av erforderlig medelsanvisning å riksstaten för budgetåret 1956/57 bör, enligt vad jordbruksnämnden tidigare anfört, härifrån avgå reserverade medel till ett sammanlagt belopp av (17 + 9 =) 26 miljoner kronor. Anslagsbehovet blir sålunda (187 — 26 =) 161 miljoner kronor.

Jordbruksnämnden föreslår, att benämningen å det tidigare i riksstaten upptagna förslagsanslaget Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet skall ändras till *Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.* Vidare anför nämnden, att föreningen Svensk spannmålshandel i sin förut omförmälda skrivelse angående spannmålsregleringen för nästa regleringsår, med ändring av tidigare beräkningar, har uppskattat medelsbehovet till kostnaderna för föreningens beredskapslagring till 13,1 miljoner kronor. Föreningen anför i sin skrivelse härom bl. a. följande.

I årets statsverksproposition har i överensstämmelse med föreningens skrivelse till jordbruksnämnden den 26 augusti 1955 kostnaderna för beredskapslagringen av spannmål och fodermedel för verksamhetsåret 1956/57 upptagits till 12,6 miljoner kronor. Den nu företagna beräkningen har sålunda givit ett resultat, som med 0,5 miljoner kronor överstiger detta belopp. Denna skillnad, som sammanhänger med en större lagerökning under 1956/57, som i sin tur beror på en större lagerminskning under 1955/56 än vad man tidigare räknat med, består dels av en kostnadsökning för omsättning av lagret med 1,5 miljoner kronor, dels av en kostnadsminskning för lagring och räntor med 1,0 miljon kronor.

Jordbruksnämnden, som anser sig kunna lämna föreningens förnyade beräkningar utan erinran, finner ej heller i övrigt anledning att ändra vad som i anslagsskrivelsen har anförts angående medelsbehovet under nu ifrågavarande anslag. För beredskapslagringen av socker, fettvaror, linfrö, risgryn, mjöl, ärter och bönor m. m. räknar nämnden därför med ett oförändrat kostnadsbelopp, 2 miljoner kronor. Nämnden föreslår sålunda, att anslaget för nästa budgetår skall upptagas med ett avrundat belopp av (13,1 + 2 =) 15 miljoner kronor.

Jordbruksnämnden anför, att den även i fråga om ianspråktagandet av investeringsanslagen *Lagring av jordbruksprodukter m. m.* och *Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö* under budgetåret 1956/57 i huvudsak kan vidhålla den ståndpunkt, som nämnden intog i förra höstens anslagsskrivelse. Nämnden finner sig sålunda icke behöva föreslå någon ytterligare medelsanvisning under anslagen. Det medelsbehov för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö, som icke kan tillgodoses ur det sistnämnda anslaget, förutsättes kunna bli täckt på sätt som tidigare angivits under avsnittet om oljeväxter och fettvaror.

Jordbruksnämnden tager i detta sammanhang upp frågan om den *grundfond i ett planerat system för reglering av skördeskador,* varom överenskommelse träffats, och anför följande.

Enligt vad som framgår av den tidigare i denna skrivelse lämnade redogörelsen angående resultatet av överläggningarna om prissättningen på jordbrukets produkter under den närmaste treårsperioden, har överenskommelse mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffats om att jordbruksnäringen skall erhålla 100 miljoner kronor av statsmedel till en grundfond i ett planerat system för reglering av skördeskador (skördeförsäkring eller liknande anordning). Det har förutsatts, att ifrågavarande belopp skall ställas till förfogande för ändamålet senast den 1 juli 1957. Närmare bestämmelser om medlens förvaltning och användning torde få meddelas, så snart skördeskadeutredningen avgivit förslag till ett sådant system, som nyss nämnts, vilket kan beräknas ske mot slutet av innevarande år.

Jordbruksnämnden anmäler sig ha för avsikt att, efter samråd med förhandlingsdelegationen, återkomma till denna fråga.

I detta sammanhang framhåller jordbruksnämnden slutligen, att någon förändring för nästa budgetår icke heller förutses i fråga om behovet av statliga eller statsgaranterade *rörelsemedel till föreningen Svensk spannmålshandel.* Dylika rörelsemedel bör sålunda enligt nämndens mening alltjämt få stå till sagda förenings förfogande i den omfattning och på det sätt, som har angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 26 maj 1954 i fråga om rörlig kredit och säkerhet för kredit åt föreningen.

Departementschefen

Vid bifall till de förslag, som jag framlagt i det föregående, kommer kostnaderna för prisregle rande åtgärder på jordbrukets område för nästa budgetår att uppgå till i runt tal 187 miljoner kronor. Av detta belopp avser 180 miljoner kronor allmänt mjölkpristillägg (100 miljoner kronor), extra mjölkpristillägg i vissa delar av landet (30 miljoner kronor) samt leveranstillägg (50 miljoner kronor), cirka 2 miljoner kronor stöd åt odlingen av lin och hampa, 1 miljon kronor fraktbidrag för fodersändningar till Västerbottens och Norrbottens län samt 4 miljoner kronor diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Sistnämnda belopp är liksom tidigare avsett att användas bl. a. till ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter, till kostnaderna för stödet åt ull- och smågrisproduktionen, cereala undersökningar, bidrag till Föreningen Mjölkpropaganda för föreningens allmänna verksamhet, bidrag till Svensk matpotatiskontroll samt fortsatt upplysnings- och demonstrationsverksamhet rörande foderkonservering ävensom till vissa kostnader för mejeri- och slakterianläggningar i Norrland samt till kostnaderna för särskilda statistiska undersökningar och utredningar, vilka kan befinnas erforderliga för jordbruksregleringens genomförande m. m.

Såsom framgår av det föregående, har jordbruksnämnden beräknat den sammanlagda behållningen på prisregleringsanslaget för innevarande och

tidigare regleringsår till omkring 36 miljoner kronor. Av denna behållning torde ett belopp av 26 miljoner kronor få tagas i anspråk för täckande av medelsbehovet för de prisreglerande åtgärderna under regleringsåret 1956/57, medan återstoden av behållningen i enlighet med nämndens förslag torde böra reserveras för att möta de ökade utgifter för regleringen, som kan uppstå på grund av svårigheter att i fråga om mjölkbidragen göra mera exakta beräkningar. Enligt vad jag erfarit är denna reserv även avsedd för täckande av de utbetalningar på högst 6 miljoner kronor, som kan föranledas av det tidigare nämnda åtagandet i form av ersättning till Svenska mejeriernas riksförening för prisfallsförluster på smör. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, bör till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område äskas ett reservationsanslag av (187 — 26 =) 161 miljoner kronor. Beloppet understiger med 9 miljoner kronor det i årets statsverksproposition för budgetåret 1956/57 beräknade beloppet.

Till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet har för budgetåret 1956/57 i årets statsverksproposition upptagits ett beräknat belopp av 14,6 miljoner kronor. Härav har 12,6 miljoner kronor avsetts för den beredskapslagring av brödsäd, majs och oljekraftfoder, som administreras av föreningen Svensk spannmålshandel, samt 2 miljoner kronor för den av jordbruksnämnden administrerade beredskapslagringen av socker, risgryn, kaffe, fettvaror, mjöl, ärter, bönor och linfrö till linfrökakor.

Jordbruksnämnden, som föreslagit att rubriken å förevarande anslag skall ändras till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m., har utan egen erinran upplyst, att föreningen Svensk spannmålshandel i skrivelse den 23 mars 1956 till nämnden beräknat medelsbehovet för föreningens beredskapslagring till 13,1 miljoner kronor, vilket belopp sålunda med 0,5 miljoner kronor överstiger det i statsverkspropositionen beräknade. I fråga om den av nämnden administrerade beredskapslagringen föreligger enligt nämnden ingen anledning att nu ändra totalbeloppet för medelsbehovet. Vad nämnden sålunda anfört, föranleder ingen erinran från min sida.

För budgetåret 1956/57 torde följaktligen till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. böra äskas ett förslagsanslag av (13,1 + 2 =) i runt tal 15 miljoner kronor. Ur anslaget bör i enlighet med vad som gäller för innevarande år medel få ställas till förfogande för infriande av nämndens garanti- eller ansvarsförbindelser för oförsäkrade varor, som lagras för statligt ändamål men som formellt förblir i enskild ägo.

I fråga om statliga rörelsemedel till lagrings- och inlösningsverksamhet torde få erinras om att på kapitalbudgeten under Fonden för förlag till statsverket till lagring av jordbruksprodukter m. m. anvisats investeringsanslag till statens livsmedelskommissions och sedermera jordbruksnämndens förfogande på sammanlagt 163 175 000 kronor. Vidare har under samma fond anvisats ett investeringsanslag på 50

miljoner kronor till inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. Nämnden har beräknat, att dessa medel behöver stå till förfogande för ändamålen även under nästa budgetår men att någon ytterligare medelsanvisning icke torde vara erforderlig. Vad nämnden sålunda anfört, föranleder ingen erinran från min sida. Jag har ej heller något att invända mot att statliga eller statsgaranterade rörelsemedel i form av kredit hos riksgäldskontoret eller hos annat kreditinstitut mot säkerhet av riksgäldskontoret alltjämt får upptagas av föreningen Svensk spannmålshandel i den omfattning och på det sätt, som framgår av beslut av 1954 års riksdag.

I överenskommelsen mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation har förutsatts, att jordbruket skall erhålla 100 miljoner kronor av statsmedel till en särskild skördeskaderegleringsfond. Dessa medel avses skola utgöra en grundfond i ett planerat system för reglering av skördeskador. Vad sålunda överenskommits, kan jag biträda. Frågan om anvisande av dessa medel, vilka bör ställas till förfogande den 1 juli 1957, torde jag få återkomma till i 1957 års statsverksproposition. Det torde få ankomma på nämnden att i samråd med skördeskadeutredningen och jordbrukets förhandlingsdelegation avge förslag till närmare bestämmelser om medlens förvaltning och användning.

Beräkningar och förslag för budgetåret 1956/57 i fråga om vissa avgiftsmedel, m. m.

Jordbruksnämnden

Såsom närmare utvecklats i avsnittet om fettregleringen är *clearingkassan för fettvaror* avsedd att i viss omfattning tagas i anspråk även under regleringsåret 1956/57.

Vad beträffar statsverkets inkomster i samband med jordbruksregleringen under budgetåret 1956/57 framgår av nämnda avsnitt, att nettointäkten av regleringsavgiften för fettvaror under budgetåret 1956/57 nu beräknas till 49 miljoner kronor mot 50 miljoner kronor i nämndens anslagsskrivelse den 30 augusti 1955. Nämnden räknar — liksom i nyssnämnda anslagsskrivelse — alltjämt med att ett belopp av 3 000 000 kronor, utgörande ränteinkomster å investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö, under nästa budgetår såsom inkomst kommer att tillföras titeln Diverse kapitalfonder.

Inkomstminskningen för statsverket på grund av bortfallet av tullarna på jordbruksområdet har jordbruksnämnden med ledning av samma importprognoser som de, vilka lagts till grund för beräkningen av belopp, som inflyter genom upptagande av införselavgifter, för budgetåret 1956/57 (och även för regleringsåret 1956/57), uppskattat till i runt tal 12 miljoner kronor.

I sin skrivelse den 30 augusti 1955 med anslagsäskanden för nästa budgetår framlade jordbruksnämnden vissa uppgifter samt preliminära beräkningar och förslag rörande de medel, som hade influtit eller kunde komma att inflyta genom upptagande av *införselavgift*. I en särskild till skrivelsen fogad sammanställning över införselavgifter på jordbruksregleringens område framlägger jordbruksnämnden nu för de olika grupperna av regleringsvaror vissa mera aktuella uppgifter och beräkningar angående inkomsterna av dylika avgifter m. m. Sammanställningen, vilken såsom *bilaga 10* torde få bifogas detta protokoll, upptager *dels* redogörelse för avgiftsmedel, som har influtit under budgetåret 1954/55 (alltså helt enligt hittillsvarande system), *dels* redogörelse för avgiftsmedel, som beräknas komma att inflyta under budgetåret 1955/56 (i huvudsak enligt hittillsvarande system), *dels* beräkning av inflytande avgiftsmedel under budgetåret 1956/57 (delvis enligt hittillsvarande system och delvis enligt det nya systemet), *dels* beräkningar beträffande införselavgifterna för import under regleringsåret 1956/57, därvid nämnden utgår från de avgiftssatser, varom överenskommelse nu träffats. Inkomsterna av samtliga införselavgifter på jordbruksregleringens område beräknas för sistnämnda regleringsår till i runt tal 70 miljoner kronor, däri inbegripet avgifterna på sockerområdet (cirka 20 miljoner kronor). Nämnden understryker, att beräkningarna i fråga om storleken av framdeles inflytande avgiftsmedel på grund av svårigheterna att förutse importutvecklingen, givetvis måste bli mycket osäkra.

I anslutning till beräkningarna har jordbruksnämnden i bilagan 10 sammanfattat synpunkter och förslag i fråga om användningen av de enligt det nya systemet inflytande avgiftsmedlen. Under hänvisning härtill och till vad som anförts i tidigare avsnitt föreslår nämnden, att Kungl. Maj:t skall utfärda föreskrift om att de ifrågavarade avgiftsmedlen för nästa regleringsår skall användas i huvudsaklig överenstämmelse med vad nämnden sålunda anfört.

I detta sammanhang erinrar jordbruksnämnden även om att det enligt ett i jordbruksutskottets utlåtande 1955:39 gjort, av riksdagen godkänt uttalande förutsatts, att avgiftsmedel inom jordbruksregleringens område även framdeles, efter årlig prövning av Kungl. Maj:t, skall i begränsad omfattning få disponeras för sådan *forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet*, vartill bidrag f. n. utgår. Nämnden överlämnar nu en redogörelse för aktuella fall, där tillstånd har meddelats prisregleringsföreningar att av avgiftsmedel och andra medel, som står till deras förfogande, bekosta dylik verksamhet. I anslutning till denna redogörelse, vilken såsom *bilaga 11* torde få fogas till detta protokoll, anför nämnden i huvudsak följande.

Vad beträffar den nuvarande regleringsföreningen för ägg, Sveriges export- och importförening, har jordbruksnämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 maj 1954 föreslagit att behållningen, i runt tal 44 000 kronor, hos den numera avvecklade importörföreningen för ägg skall tillföras förstnämnda förening för att användas till viss forsknings- och försöksverksamhet m. m. Statskontoret har tillstyrkt medlens överförande men har före-

slagit, att de endast skall få användas till prisreglerande verksamhet. Verksamhet av de slag, till vilka bidrag sålunda har medgivits, äger enligt nämndens mening nära samband med regleringsföreningarnas allmänna uppgift att främja avsättningen av svensk jordbruksproduktion. Vad särskilt beträffar oljeväxtodlingens område har en omfattande forsknings- och försöksverksamhet inom denna relativt nya odlingsgren hittills utgjort och måste även för den närmaste framtiden utgöra en viktig förutsättning för ekonomiska förbättringar, särskilt genom ytterligare sortförädling och en fortskridande rationalisering vid skördens tillvaratagande och avsättning m. m.

Jordbruksnämnden hemställer, att den även för regleringsåret 1956/57 måtte få medge att medel, som här avses, får anlitas för forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet av i huvudsak den art, som har angivits i omförmälda redogörelse. Medgivandena till sådan medelsanvändning synes nämnden, i anslutning till vad som har förekommit under senare år, kunna begränsas till högst 600 000 kronor såvitt angår Svenska mejeriernas riksförening, högst 50 000 kronor för föreningen Svensk kötthandel, högst 250 000 kronor för föreningen Sveriges oljeväxtintressenter samt, såvitt avser Sveriges stärkelseproducenters förening, samma procentuella avsättning av årsöverskottet (2 procent), som under en följd av år har fått användas för hithörande ändamål. I fråga om de behållna medlen hos den tidigare importörföreningen för ägg uppger sig nämnden vidhålla sitt förslag, att dessa medel skall tillföras den nya regleringsföreningen. Medlen bör få användas i sistnämnda förenings allmänna verksamhet. Nämnden hemställer emellertid om bemyndigande att för nästa regleringsår få medge den nya föreningen att intill ett belopp av 20 000 kronor använda de medel, som står till föreningens förfogande, för sådan forsknings- och försöksverksamhet, som kan ha betydelse för avsättningen av svenska ägg, särskilt på exportmarknaden.

Departementschefen

Vad angår beräkningar och förslag för budgetåret 1956/57 i fråga om vissa avgiftsmedel m. m. torde jag beträffande *clearingkassan för fettvaror* få hänvisa till vad jag förut anfört under avsnittet om oljeväxter och fettvaror. Jordbruksnämnden torde i fråga om denna kassa ävensom clearingkassan för kolonialvaror böra till Kungl. Maj:t inkomma med redovisning samt förslag till disposition av kassornas behållning per den 1 september 1956.

Jordbruksnämndens i härvid fogade bilaga 10 verkställda beräkningar av de medel, som vid uttagande av förut förordade *införselavgifter* kan komma att inflyta under regleringsåret 1956/57, föranleder ingen erinran från min sida. Totalt kan sålunda även enligt min mening inkomsterna av införselavgifter uppskattas till ett belopp av drygt 70 miljoner kronor. Jag vill emellertid i likhet med nämnden understryka osäkerheten i dessa beräkningar till följd av svårigheterna att förutse importutvecklingen.

Av vad i tidigare avsnitt anförts framgår, att jag funnit mig böra tillstyrka jordbruksnämndens förslag till användning av de inflytande införselavgifterna. Sammanfattningsvis innebär de sålunda förordade förslagen följande. (Inom parentes återges i miljoner kronor av nämnden för tiden den 1 september 1956—den 31 augusti 1957 beräknade införselavgiftsbelopp.) För brödsäd samt mjöl och gryn därav skall införselavgifterna tillföras föreningen Svensk spannmålshandel för prisreglering för brödsäd (0,70). Införselavgifter härrörande från import av fodermedel samt malt (7,95) skall fördelas på Svenska mejeriernas riksförening för prisreglering av mjölk och mejeriprodukter, föreningen Svensk kötthandel för prisreglering av slaktvaror samt Sveriges export- och importförening för ägg för prisreglering av ägg, varvid införselavgifterna på majs och kli (3,35) i första hand skall tillföras sistnämnda förening. Till Sveriges stärkelseproducenters förening skall föras för prisreglering av potatis införselavgifterna på potatis (2,50) och för prisreglering på fabrikspotatisområdet införselavgifterna på stärkelse och stärkelseprodukter (1,67). Införselavgifterna på socker m. m. (20,29) skall, enligt vad jag förordat i propositionen 1956: 140, ingå i en hos nämnden inrättad regleringsfond, som avses skola användas för pristillägg m. m. på sockerregleringens område. Vidare skall föreningen Sveriges oljeväxtintressenter tillföras införselavgifterna på fettråvaror och fettvaror (14,70) för utbetalande av regleringsbidrag och för täckande av förluster i samband med inlösen av svenskt oljeväxtfrö. Införselavgifterna på mjölk och mejeriprodukter (2,89) avses skola ingå i Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för prisreglering på mejeriområdet. Till föreningen Svensk kötthandel skall föras införselavgifterna på slakterivaror samt slaktdjur, dock ej fjäderfä, (20,56) för att av denna användas för prisreglering av kött och fläsk m. m. För prisregleringen av ägg och äggprodukter skall Sveriges export- och importförening för ägg erhålla införselavgifterna på ägg, äggprodukter och slaktfjäderfä (0,21).

Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad som sålunda föreslagits, torde det efter Kungl. Maj:ts bemyndigande få ankomma på jordbruksnämnden att utfärda närmare bestämmelser om användningen av ifrågavarande avgiftsmedel till nu angivna ändamål. I fråga om användningen av inflytande införselavgifter på ärter, bönor och hampfrö (0,50) avses slutligen Kungl. Maj:t, efter förslag av jordbruksnämnden, framdeles skola besluta.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att enligt ett i jordbruksutskottets utlåtande 1955: 39 gjort, av riksdagen godtaget uttalande Kungl. Maj:t skall äga att vid den årliga prövningen av jordbruksnämndens förslag rörande den huvudsakliga användningen av avgiftsmedlen på jordbruksområdet upptaga till behandling frågan, huruvida dessa i begränsad omfattning skall få disponeras för sådan forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet, vartill bidrag f. n. utgår. Nämnden har i en härvid fogad bilaga 11 lämnat en redogörelse för aktuella, av nämnden lämnade medgivanden i sagda hänseende. Vidare har nämnden hemställt om medgivande att även för

regleringsåret 1956/57 få anlita avgiftsmedel för forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet av i huvudsak den art, som angivits i nämnda bilaga. I anslutning till vad som förekommit under senare år har nämnden föreslagit, att medgivandena skall begränsas till högst 600 000 kronor såvitt angår Svenska mejeriernas riksförening, högst 50 000 kronor för föreningen Svensk kötthandel, högst 250 000 kronor för föreningen Sveriges oljeväxtintressenter och såvitt angår Sveriges stärkelseproducenters förening samma procentuella avsättning av årsöverskottet (2 procent eller 2 000 à 3 000 kronor), som till hithörande ändamål fått användas under en följd av år.

Vad jordbruksnämnden sålunda anfört, finner jag mig böra tillstyrka. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde det efter Kungl. Maj:ts bemyndigande få ankomma på nämnden att inom ramen för de angivna beloppen besluta om medlens närmare användning.

Jordbruksnämnden har vidare i detta sammanhang erinrat om att den i skrivelse den 11 maj 1954 anmälde, att likvidatorerna för Sveriges äggimportörers förening u. p. a., sedan likvidationsförfarandet avslutats, till nämnden överlämnat ett belopp av 44 489 kronor 60 öre, utgörande överskott av föreningens tillgångar enligt verkställd slutredovisning. Nämnden ansåg, att sagda medel borde överföras till Sveriges export- och importförening för ägg för att användas i dennas verksamhet. På förslag av föreningen hemställde nämnden om bemyndigande att använda medlen för bl. a. understödjande av forskningsverksamhet för förbättrad kvalitet på svenska ägg. I sin förevarande skrivelse har nämnden anmält, att den fortfarande vidhåller sitt förslag, att medlen skall tillföras föreningen för dennas allmänna verksamhet, samt hemställt om bemyndigande att för nästa regleringsår medge föreningen att intill ett belopp av 20 000 kronor använda de medel, som står till dennas förfogande, för sådan forsknings- och försöksverksamhet, som kan ha betydelse för avsättningen av svenska ägg, särskilt på exportmarknaden.

Vad nämnden sålunda i sin förevarande skrivelse föreslagit, kan jag biträda.

Vad beträffar riksstatens inkomstsida för budgetåret 1956/57 synes såsom jordbruksnämnden anfört ett belopp av 49 miljoner kronor böra beräknas såsom nettoinkomst av regleringsavgiften för fettvaror. Vidare bör i enlighet med nämndens förslag ett belopp av cirka 3 miljoner kronor, utgörande vissa ränteinkomster på investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter m. m. och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö, såsom inkomst tillföras titeln Diverse kapitalfonder.

På grund av bortfallet av tullarna på jordbruksområdet räknar jordbruksnämnden slutligen med en minskning av statens inkomster under budgetåret 1956/57 av i runt tal 12 miljoner kronor.

Departementschefens hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, hemställer jag

1) att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förslagen i fråga om mittpriser, prisgränser samt införselavgifter och andra avgifter i samband med jordbruksregleringen under regleringsåren 1956/57, 1957/58 och 1958/59;

dels godkänna förslaget beträffande omläggning av formerna för de prisreglerande åtgärderna på fabrikspotatisodlingens område;

dels lämna utan erinran vad i det föregående anförts beträffande användningen av de medel, som under regleringsåret 1956/57 inflyter genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen influtna eller under sagda regleringsår inflytande avgiftsmedel;

dels medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder i övrigt för reglering under regleringsåren 1956/57, 1957/58 och 1958/59 av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, jag angivit i det föregående;

dels medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för stöd åt lin- och hampodlingen under regleringsåret 1956/57 i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, jag angivit i det föregående;

dels å riksstaten för budgetåret 1956/57 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 161 000 000 kronor;

b) till *Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.* ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor;

dels godkänna vad i det föregående anförts angående avsättande av statsmedel till en grundfond i ett planerat system för reglering av skördeskador;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, att med anlitande av den till föreningens förfogande ställda krediten i riksgäldskontoret i viss omfattning finansiera handelns och kvarnindustriens omhändertagande av brödsädsskörden regleringsåren 1956/57, 1957/58 och 1958/59;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att överföra omförmälda behållna medel från Sveriges äggimportörers förening u. p. a. till Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a.;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att av anslaget till Prisregle-rande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1955/56 till vissa i det föregående nämnda kvarnar utbetala ersättning för prisfall på brödsäd i enlighet med förut angivna grunder;

2) att genom proposition

dels förslagen till följande förordningar måtte föreläggas riksdagen till antagande:

a) förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

b) förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

c) förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.;

d) förordning om upphävande av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete;

e) förordning angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m.;

f) förordning angående mjölkavgift m. m.;

g) förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete;

h) förordning om ändring i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift;

i) förordning angående ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost;

j) förordning angående avgift å majs m. m.;

k) förordning angående tillverkningen av potatismjöl;

l) förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 30 juni 1944 (nr 459) angående avgift för smör som användes för framställning av grädde m. m.;

dels riksdagens yttrande måtte inhämtas över förslaget till förordning om klassificering av kött.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund

Bilaga 1

PM

med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område

För de regleringsåtgärder på jordbrukets område, som från statsmakternas sida företagits t. o. m. januari 1955, har redogjorts i Kungl. Maj:ts proposition 1955: 180, bilaga 1. Den redogörelse, som lämnas i det följande, avser, där ej annat framgår av sammanhanget, motsvarande åtgärder för tiden t. o. m. februari 1956. Specificerade uppgifter lämnas för regleringsåtgärderna inom följande varuområden, nämligen brödsäd, fodermedel, lin och hampa, fettråvaror och fettvaror, potatis, socker, mjölk- och mejeriprodukter, ägg, köttvaror och ull, varjämte en sammanfattande redogörelse lämnas för införsel- och utförselavgifterna på jordbruksregleringens område. Någon exportutjämningsavgift enligt kungörelsen den 31 mars 1950 (nr 156) har icke utgått under den tid, varom nu är fråga.

Brödsäd. Jämlikt Kungl. Maj:ts förordning den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisreglering för vete och råg äger jordbruksnämnden föreskriva dels tillfälliga inskränkningar i rätten att förmala vete och råg, dels ock inblandning av vissa myckenheter vete och råg i brödsäd, som användes vid handelsförmalning. Inskränkning eller inblandningstvång, som nu nämnts, gällde icke under regleringsåren 1953/54 eller 1954/55 och har icke heller föreskrivits för innevarande regleringsår. I samma förordning föreskrives skyldighet för den, som bedriver handelsförmalning av vete och råg att fullgöra viss anmälnings- och rapportskyldighet till nämnden. Rapportskyldighet föreskrives även för vissa spannmålshandlare. Av nämnden i cirkulären 1954: 49 och 55 för regleringsåret 1954/55 lämnade föreskrifter härutinnan gäller fortfarande med vissa smärre justeringar enligt cirkulär 1955: 51.

Genom kungörelsen den 3 juni 1953 (nr 525) om tillämpning av vissa delar av nyssnämnda förordning förordnade Kungl. Maj:t, att förmalningsavgift under regleringsåret 1953/54 skulle med 3 kr/dt utgå för vete och råg, som användes för tillverkning av mjöl, samt för vete, som användes för tillverkning av gryn eller liknande produkter. Denna avgift höjdes genom kungörelse den 9 juni 1954 (nr 540) fr. o. m. den 1 augusti 1954 till 5 kr/dt och utgår fortfarande med detta belopp enligt nämndens cirkulär 1955: 51. Liksom tidigare äger kvarnarna erhålla gottgörelse med 50 öre/dt brödsäd för besväret med uppbörden av avgifter vid s. k. löneförmalning.

Det under tidigare år tillämpade systemet med garantipriser till odlarna ersattes fr. o. m. regleringsåret 1954/55 med ett system, enligt vilket brödsäden inlöses av en av de olika intressenterna på området bildad sammanslutning, Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening. Denna har erhållit ensamrätt till import och export av brödsäd och har även till uppgift att genom andra åtgärder än export stödja den av statsmakterna eftersträvade inhemska prisnivån på brödsäd. Beträffande 1954 års skörd fastställde Kungl. Maj:t den 12 mars 1954 inlösenpriser att gälla vid inlösen den 1

april 1955 av den myckenhet brödsäd, som kunde beredas avsättning inom landet, nämligen för vete 44,75 kr/dt och för råg 39,75 kr/dt. Motsvarande inlösenpriser att gälla vid inlösen den 1 april 1956 har av Kungl. Maj:t den 25 mars 1955 fastställts till 42 kr/dt för vete och 37 kr/dt för råg. Även brödsäd, som — ehuru fullgod kvarnvara — icke kan beredas avsättning inom landet för tillverkning av mjöl, inlöses av föreningen per den 1 april 1956 till nämnda priser. Underskott vid försäljning av sådan brödsäd från föreningen utjämnas med medel, som inflyter genom upptagande av förmalningsavgift. Sådana medel ställes till föreningens förfogande av jordbruksnämnden.

Med anledning av den sänkning av prisnivån, som företogs beträffande 1955 års skörd, utbetalade föreningen Svensk spannmålshandel till kvarnarna prisfallsersättning för den del av vederbörande kvarns lager den 31 juli 1955, som översteg för vete 12 procent och för råg 10 procent av kvarnens förmalning under tiden 1 augusti 1954—31 juli 1955. Denna prisfallsersättning utgjorde för såväl vete som råg 2,75 kr/dt (skillnaden mellan inlösenpriserna den 1 april 1955 och den 1 april 1956).

Fr. o. m. saluförandet av 1954 års skörd har prisutvecklingen före inlösendagen icke varit reglerad genom statliga bestämmelser. Svensk spannmålshandel sökte emellertid för 1954 års skörd — genom frivilliga överenskommelser med handels- och kvarnföretag om vissa lägsta priser även för tiden före inlösendagen — ernå önskad stabilisering i prisutvecklingen. Motsvarande överenskommelse har icke ansetts erforderlig för 1955 års brödsädsskörd.

De fastställda inlösenpriserna avser spannmål med en vattenhalt av 16,5 procent och i övrigt av normalkvalitet och gäller vid leverans till prisort. Såsom prisorter för brödsäd har nämnden godkänt följande orter, nämligen Gävle, Stockholm, Norrköping, Kalmar, Karlshamn, Åhus, Ystad, Trelleborg, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Halmstad, Falkenberg och Göteborg. I prisorten Norrköping innefattas även den närbelägna kvarnplatsen Djurön. Ehuru Kristianstad icke innefattas i prisorten Åhus har föreningen utfäst sig att tillämpa prisortpris vid inlösen av *vete*, som levereras till sagda stad.

Vid inlösen av brödsäd, som levereras till annan ort än prisort, verkställes fraktavdrag motsvarande transportkostnaden från leveransorten till närmaste prisort. I fråga om leveranser till Visby betalas dock prisortpris med avdrag av 50 öre/dt, medan på Gotland i övrigt inlösenpriset grundas på det vid leverans till Visby gällande priset med avdrag av transportkostnader till Visby (cirkulär 1954: 55).

Inlösenpriserna gäller, som förut angivits, för fullgod vara av normal kvalitet med 16,5 procent vattenhalt. För vara av annan kvalitet än normalkvalitet sker prisreglering efter särskilda av jordbruksnämnden fastställda prisregleringsskalor (cirkulär 1955: 52).

Såsom förut anförts har föreningen Svensk spannmålshandel ensamrätt till import och export av brödsäd. Exporten sker i regel genom föreningens medlemmar, vilka i samband härmed av föreningen erhåller bidrag motsvarande skillnaden mellan det inhemska priset och det pris, som beräknas kunna uppnås vid export. Exportbidragen, vilka endast lämnas för brödsäd, som uppfyller kvalitetsfordringarna för fullgod vara, varierade under regleringsåret 1954/55 i stort sett mellan för vete 11 och 14 kr/dt och för råg 7 och 8 kr/dt. Under den hittills tilländalupna delen av regleringsåret 1955/56 (fram till den 1 mars 1956) har i fråga om för kvarnändamål avsedd brödsäd export endast företagits av vete, varvid bidraget utgjort mellan 10,50 och 12 kr/dt. För utsädesvara har bidraget varit 5 kr/dt för såväl vete som råg.

Vissa kvantiteter brödsäd har ställts till förfogande för utfodringsändamål och denaturerats jämlikt kungörelsen den 3 juni 1955 (nr 278) med vissa bestämmelser angående denaturerad spannmål (se vidare härom under avdelningen »Fodermedel» i det följande). Föreningen Svensk spannmålshandel har även härvid ersatt uppkommande prisskillnad, vilken emellertid genomsnittligt varit för vete cirka 2 och för råg cirka 1 kr/dt lägre än bidragen vid export.

Fodermedel. Utrikeshandeln med oljekraftfoder, kli, majs och annan fodersäd handhaves sedan hösten 1953 av handelns egna organ. Föreningen Svensk spannmålshandel omhänderhar fr. o. m. den 1 november 1954 den beredskapslagring av oljekraftfoder och majs, som tidigare ombesörjdes av Svenska spannmålsaktiebolaget.

Bestämmelser om denaturering av brödsäd har av jordbruksnämnden utfärdats i cirkulär 1955: 13 och 68, det senare med stöd av vissa fr. o. m. den 1 juli 1955 gällande nya författningar i ämnet (förordningen 1955: 277 och kungörelsen 1955: 278). Enligt gällande bestämmelser må föreningen Svensk spannmålshandel i den utsträckning nämnden bestämmer dels för foderändamål tillhandahålla brödsäd, som ställts till föreningens förfogande, dels meddela tillstånd till import av brödsäd för sådant ändamål. Föreningen har att övervaka att brödsäd, som är avsedd för foderändamål, när den överlåtits från föreningen eller utfås från tullverket, har undergått eller snarast därefter undergår denaturering jämlikt föreskrifterna i kungörelsen 1955: 278 och under iakttagande av de bestämmelser nämnden utfärdat eller godkänt. Efter framställning från jordbruksnämnden har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelsen den 12 september 1955 (nr 538) enligt vilken tullfrihet fr. o. m. den 23 september 1955 och tills vidare åtnjutes för omalen råg och omalet vete, som införes till riket för foderändamål. För sådan spannmål utgår tills vidare ej heller införselavgift. Under år 1955 har omkring 110 000 ton brödsäd, varav cirka 32 000 ton vete, denaturerats till foder. Införseln av brödsäd för foderändamål (huvudsakligen vete) har uppgått till något mer än 35 000 ton.

Införseln av korn har under nu ifrågavarande tid icke varit belagd med tull eller införselavgift.

Redan vid ingången av år 1955 hade införselavgiften slopats för flertalet fodervaror och har under året borttagits i ytterligare några fall. Vid utgången av februari 1956 utgår sådan avgift endast för majs, hirs, oljekraftfoder av raps, rybs och senap samt vissa foderblandningar. (Beträffande belopp m. m. se avdelningen »Införselavgifter» i det följande.)

Bestämmelserna om avgift på oljekraftfoder, som tillverkas inom landet, har under ifrågavarande tid icke ändrats. Avgift skall sålunda alltjämt utgå för oljekraftfoder, som tillverkas av importerat frö av raps, rybs och senap, med 8 kr/dt. Dylik tillverkning har emellertid under året icke förekommit.

Utförselavgift skall fortfarande utgå på havre och korn samt mjöl av dessa varor ävensom på vissa blandningar, vari någon av dessa varor ingår. Utförseln av nämnda varor har hittills omfattat endast en mycket obetydlig kvantitet. (Beträffande denna avgift se för övrigt avdelningen »Utförselavgifter» i det följande.)

I jordbruksnämndens bestämmelser om tillverkningen av och handeln med vissa fodermedel, vilka bestämmelser grundar sig på kungörelsen den 29 september 1950 (nr 521; ändr. 1953: 500), har smärre ändringar vidtagits. Bl. a. har den viktprocent, varmed oljekraftfoder av raps, rybs och senap skall ingå i oljekraftfoderblandning, ändrats från lägst 30 till 25. Av

jordbruksnämnden med stöd av nyssnämnda kungörelse meddelade bestämmelser har sammanställts i cirkulären 1955: 50 och 60.

Fraktbidrag för vissa fodersändningar utgår enligt riksdagens beslut även under regleringsåret 1955/56. Bestämmelserna härom har jämfört med närmast föregående år ändrats såtillvida, att fraktbidrag utgår endast vid sändningar till Västerbottens och Norrbottens län från övriga delar av riket samt att den bottenfrakt, som köpare alltid har att erlägga, höjts från 1,25 till 2 kr/dt.

Lin och hampa. Enligt årliga beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställes s. k. riktpriser för beredningsverkens inköp av halm av lin och hampa. (Linberedningsverk finnes f. n. i Laholm, Växjö och Mellansel, hampberedningsverk endast i Visby.) Riktpriserna är icke att betrakta såsom garanterade odlarpriser. De användes vid upprättandet av driftsanalyser för beredningsverken och tjänar därigenom även i viss mån till ledning vid bestämmandet av storleken av de statsbidrag (pristillägg), som skall utgå till nämnda verk. Omfattningen av statsbidragen är emellertid begränsad till vissa av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända totalkvantiteter beredd fiber, vilka fördelas mellan verken under medverkan av jordbruksnämnden. Pristilläggen fastställes av jordbruksnämnden inom ramen för vissa, av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända belopp (totalt och per kg) och utgår per kg fiber av vissa kvaliteter (stödberättigade kvaliteter). Medel till utbetalande av pristillägg för regleringsåret 1955/56 har ställts till nämndens förfogande genom Kungl. Maj:ts brev den 3 juni 1955 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Storleken av det pris, som faktiskt utgår till odlaren, blir utom av pristilläggens storlek beroende av det pris, som vid försäljning kan erhållas för beredd fiber. Avtal om storleken av spinneriernas inköp av lin- och hampfiber har med jordbruksnämndens godkännande, senast för åren 1956—1958, tecknats mellan, å ena sidan, Riksförbundet Lin och hampa för lin- och hampberedningsverkens räkning samt, å andra sidan, lin- och hampspinnerierna. Överenskommelse mellan berörda parter angående prissättningen vid inköpen träffas under nämndens medverkan tid efter annan. Beträffande linfiber har dylik överenskommelse träffats senast för tiden fr. o. m. den 1 juli 1952. Denna överenskommelse har, efter uppsägning från linspinneriernas sida, upphört den 1 oktober 1955. Förhandlingar om ny överenskommelse angående prissättningen pågår. Beträffande hampfibrer har överenskommelse träffats senast för tiden fr. o. m. den 1 januari 1955 tills vidare.

Beträffande 1955 års skörd av spånadsväxter har Kungl. Maj:t genom beslut den 25 mars 1955 fastställt följande riktpriser, nämligen 25 öre/kg för linhalm och 13 öre/kg för hamphalm. Riktpriserna avser halm av grundkvalitet, d. v. s. kvalitetsklass I enligt gällande kvalitetsbestämmelser (beträffande linhalm cirkulär 1951: 85 och beträffande hamphalm statens linnämnds meddelande 1949: 14).

Fettråvaror och fettvaror. Den inhemska skörden av oljeväxtfrö år 1955 har — efter därom träffat avtal — liksom fallet varit med närmast föregående års skördar omhändertagits av Sveriges oljeväxtintressenter, ekonomisk förening (SOI). Föreningen ombesörjer nedtorkning av fröet och försäljer den del av skörden, som icke exporteras i form av frö, till de båda oljefabrikerna AB Kalmar oljefabrik och AB Karlshamns oljefabriker.

Prissättningen på frö av raps, rybs och vitsenap av 1955 års skörd har skett enligt samma system, som gällde för 1954 års skörd. Statens prisgaranti för odling av nu nämnda fröslag är sålunda begränsad till att omfatta

den del av skörden, beräknad till omkring 85 000 ton, vilken vinner avsättning för tillverkning av olja, som förbrukas inom landet. För denna del av 1955 års skörd har staten enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juli 1954 och den 25 mars 1955 fastställt det pris, som skall gälla vid försäljning till oljefabrikerna, nämligen för höstraps 85 öre, för höstrybs 82 öre, för vårraps 76 öre, för vårrybs 73 öre och för vitsenap 60 öre, allt per kg för vara av normalkvalitet. Prisbesluten förutsätter, att odlarna genom att till dem avräknas lägre pris skall bära ansvaret för underskott på exporten av oljeväxtfrö. För nu ifrågakommande fröslag av 1955 års skörd erhåller odlarna sålunda priser, som med följande belopp per kg understiger de av oljefabrikerna betalade priserna, nämligen för höstraps 12 öre, för höstrybs 11 öre, för vårraps 9 öre, för vårrybs 8 öre och för vitsenap 6 öre. Prisskillnaden står till SOI:s förfogande för att täcka uppkommande prisdifferenser vid export. I fråga om den av prisgarantien omfattade kvantiteten frö av raps, rybs och senap är priserna för odlarnas del i jämförelse med närmast föregående år oförändrade utom för höstraps och höstrybs, för vilka priset sänkts med 2 öre/kg.

Exporten av oljeväxtfrö av nu nämnda slag sker fr. o. m. den 1 september 1954 genom föreningen Svensk spannmålshandel, som har ensamrätt därtill. Exporten av olja, som framvunnits ur inhemskt oljeväxtfrö, verkställes av oljefabrikerna och sker alltjämt i visst samråd med jordbruksnämnden.

Fr. o. m. ingången av budgetåret 1954/55 äger Kungl. Maj:t i enlighet med förordningen den 5 juni 1953 (nr 395; ändr. 1954: 306 och 1955: 718) angående reglering av införsel av fettråvaror och fettvaror m. m. bemyndiga nämnden att föreskriva, att vid tillverkningen av margarin och andra födoämnen med mera väsentlig tillsats av fett skall användas ur inhemska oljeväxtfröer framvunna fettämnen. Föreskrift angående tvångsblandning har emellertid ännu icke befunnits erforderlig. Den under hösten 1953 träffade uppgörelsen mellan margarinfabrikerna inbördes om inblandning i hushållsmargarin av 35 procent olja utvunnen ur inhemskt oljeväxtfrö äger alltjämt bestånd och har i nuvarande läge ansetts till fyllest.

Vad beträffar oljelin lämnar staten även för 1955 års skörd, oberoende av avsättningsförhållandena, en fullständig prisgaranti. Odlarpriset uppgår till 67 öre/kg frö av normalkvalitet, innebärande i förhållande till 1954 års skörd en höjning av priset med 2 öre/kg.

Importen av fettråvaror och fettvaror har för tiden intill den 1 februari 1956 varit underkastad bestämmelserna i nyssnämnda förordning 1953: 395 och kungörelsen den 12 augusti 1953 (nr 578) med tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning ävensom vissa av jordbruksnämnden med stöd av nämnda kungörelse utfärdade föreskrifter (cirkulär 1954: 70 och 87). Fr. o. m. den 1 februari 1956 har förordningen ersatts med ny förordning i ämnet av den 30 december 1955 (nr 718). Kungörelsen 1953: 578 gäller fortfarande. I anslutning till den nya förordningen har jordbruksnämnden beslutat vissa mindre ändringar av dittills gällande bestämmelser. De sålunda beslutade bestämmelserna innebär i huvudsak, att beräkningen av återbäring och regleringsbidrag i vissa fall ändrats, att rätten till regleringsbidrag för inhemskt slakterifett utvidgats, att tidpunkterna för ansökning om återbäring och regleringsbidrag ändrats ävensom att skyldigheten att lämna uppgifter för kontroll utsträckts. Samtliga bestämmelser om fettvaruregleringen har sammanfattats i cirkulär 1956: 7. Fettvaruimporten har i princip varit centraliserad till Svensk fettimport, ekonomisk förening. De utländska fettvarorna samt fettvaror, tillverkade av utländska råvaror, är sedan den 1 september 1953, då gällande fettvarureglering började tilläm-

pas, belagda med en efter vissa regler föränderlig regleringsavgift, vilken hittills varierat mellan 1,27 kr/kg och 1,69 kr/kg fett, olja eller fettsyra. I medeltal har den utgjort 1,51 kr/kg. Avgiften utgick den 29 februari 1956 med 1,64 kr/kg (cirkulär 1956: 8).

I fråga om sådana importerade fettvaror, som inom vissa särskilt angivna kategorier av rörelser använts till icke matnyttigt ändamål eller som återutförts, har i viss utsträckning lämnats s. k. regleringsbidrag. Bidrag har härvid i vissa fall utgått med 95 och i andra fall med 100 procent av den regleringsavgift, som belöpt på varan i fråga.

För de inhemska oljeväxtprodukterna har det clearingprissystem bibehållits, för vilket redogörelse lämnats i motsvarande översikt i propositionen 1954: 180. När inhemska oljor och fetter kommit till användning för annat än matnyttigt ändamål eller exporterats, har möjlighet alltjämt förefunnits att erhålla regleringsbidrag enligt samma grunder som nyss har angivits beträffande importerade fettvaror.

I fråga om inom landet framvunnet slakterifett har också, liksom tidigare, regleringsbidrag kunnat erhållas, då fettet kommit till användning för annat än matnyttigt ändamål eller ingått i exportvara. T. o. m. utgången av januari 1956 har dock gällt den begränsningen, att regleringsbidrag icke har utgått för sådant inhemskt slakterifett, som för tillverkningen inköpts till pris understigande viss av jordbruksnämnden fastställd prisgräns. Efter sistnämnda tidpunkt har den ändringen vidtagits, att bidrag erhålles även för sådant inhemskt slakterifett, som inköpts till pris understigande prisgränsen. I detta fall beräknas bidraget efter en enligt särskilda regler fastställd procent av inköpspriset.

Potatis. Enligt Kungl. Maj:ts förordning den 30 juni 1943 (nr 454) om tillverkning av potatismjöl må tillverkning av potatisstärkelse annorledes än till förbrukning i eget hushåll icke äga rum utan tillstånd av jordbruksnämnden (tidigare statens livsmedelskommission), som äger föreskriva de villkor, under vilka tillstånd må tillgodonjutas. Jordbruksnämnden har vidare att meddela de ytterligare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av förordningen. Med stöd härav har jordbruksnämnden, liksom tidigare, för tillverkningsåret 1955/56 träffat ett — av Kungl. Maj:t den 30 september 1955 godkänt — avtal med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. angående föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse. I avtalet, vars innehåll framgår av nämndens cirkulär 1955: 73, har jordbruknämnden, under förutsättning av statsmakternas godkännande, åtagit sig att bereda föreningen möjlighet att erhålla minst 86,75 kr/dt för vid tillverkningsårets slut inneliggande lager av potatismjöl med avdrag av viss kvantitet ävensom ersättning för ränte- och lagringskostnader i avseende på inneliggande lager. Denna del av avtalet gäller under förutsättning av riksdagens godkännande. I likhet med vad som tillämpats alltifrån tillverkningsåret 1950/51 har i avtalet för tillverkningsåret 1955/56 — i syfte att främja rationaliseringssträvandena inom potatis- och stärkelseindustrien — föreskrivits, att av den föreningen tillerkända handelsmarginalen ett belopp, motsvarande 1 öre/kg av den under tillverkningsåret på den inhemska marknaden försålda stärkelsen, skall avsättas till en särskild fond. Medel ur denna fond disponeras av jordbruksnämnden efter hörande av föreningen.

Under tillverkningsåret 1954/55 stannade tillverkningen av potatisstärkelse på grund av bristande tillgång på potatis vid cirka 17 500 ton mot beräknade 22 500 ton. För att kunna tillgodose den inhemska efterfrågan på potatisstärkelse har stärkelseföreningen verkställt viss import av stärkelse. Då även under innevarande tillverkningsår rått brist på potatis för stärkelsetill-

verkning, torde årets tillverkning av stärkelse ej bli större än föregående års eller cirka 17 500 ton. Till utfyllnad av vad som brister för att tillgodose den inhemska efterfrågan, intill dess potatis av 1956 års skörd kan tagas i anspråk för stärkelsetillverkning, har stärkelseföreningen träffat avtal om import av potatisstärkelse. Man torde kunna utgå från att vid tillverkningsårets utgång den 30 september 1956 eller vid den tidpunkt, då det nya prisregleringssystemet för fabrikspotatis beräknas träda i kraft, något övergångslager av potatisstärkelse ej kommer att föreligga.

Tillverkningen av potatisbrännvin enligt avtal mellan AB Vin & spritcentralen och Sveriges bränneriidkareförening u. p. a. beräknas innevarande tillverkningsår uppgå till cirka 25 milj. liter råbrännvin av normalstyrka vid de till bränneriidkareföreningen anslutna potatisbrännerierna. Denna kvantitet är avsevärt lägre än vad bolaget varit berett att inköpa, därest det hade funnits tillgång till potatis för ytterligare bränning.

För tillverkningen av såväl potatisstärkelse som potatisbrännvin under tillverkningsåret 1955/56 gäller vidare enligt ett av jordbruksnämnden, med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 25 mars 1955 angående prissättningen på jordbruksprodukter under samma regleringsår, utfärdat cirkulär (1955: 24), att viss del av fastställda priser för potatisstärkelse och potatisbrännvin skall inbetalas till en särskild clearingkassa.

Socker. Då sockerregleringen detta år liksom tidigare behandlas i särskild proposition, hänvisas beträffande vidtagna regleringsåtgärder på detta område till ifrågavarande proposition.

Mjölk- och mejeriprodukter. Den redogörelse, som i propositionen 1947: 280 lämnades beträffande förordningen den 28 juni 1941 (nr 488) angående *mjölkavgift* samt beträffande denna författnings tillämpning, äger alltjämt giltighet. Sådan avgift uttages jämlikt kungörelsen den 25 november 1955 (nr 626) under tiden den 1 december 1955—den 31 augusti 1956 för mjölk och grädde, som från producenter inom vissa områden i Skåne levereras till mejeri. Avgiften utgör inom en del av dessa områden 2 öre och inom andra 1 öre/kg levererad mjölk samt, vid leverans av grädde, per kg mjölk, som beräknas ha åtgått för gräddens beredande.

Medel, som inflyter genom upptagande av mjölkavgift, skall enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden utfärdar användas för utbetalning av *differentierade mjölkbidrag* inom områden, där allvarlig skada på skörden uppstått till följd av de otjänliga väderleksförhållandena sommaren 1955. Kungl. Maj:t har genom beslut den 17 februari 1956 bemyndigat nämnden att av omförmälda medel utbetala nyssnämnda bidrag inom vissa angivna områden i enlighet med de närmare bestämmelser, nämnden meddelar. Med stöd härav har nämnden beslutat, att vid leverans av mjölk och grädde till mejeri från producent inom sagda områden skall under tiden den 1 december 1955—den 31 augusti 1956 utgå differentierade mjölkbidrag. Bidraget utgår för varje kg levererad mjölk och, vid leverans av grädde, för varje kg mjölk, som beräknas ha åtgått för gräddens beredande, med 3 öre för tiden den 1 december 1955—den 29 februari 1956 och 2,5 öre för mars 1956. Mjölkbidragen för tiden den 1 april—den 31 augusti 1956 kommer senare att bestämmas av jordbruksnämnden (cirkulär 1956: 14).

Producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk har fr. o. m. den 1 januari 1953 utgått jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 12 december 1952 (nr 787) om producentbidrag. Den i propositionen 1953: 224

lämnade redogörelsen för bestämmelserna om producentbidrag äger alltjämt giltighet.

Mjölkpristillägg till mejeri utgår enligt oförändrade grunder. En redogörelse härför har lämnats i propositionen 1950: 245. Det allmänna mjölkpristillägget, vilket lämnas lika över hela landet med visst belopp per kg mjölktett i den vid mejeri från producent invägda mjölken och grädden, har sedan den 1 september 1953 utgått med 74,4 öre/kg mjölkfett. Extra mjölkpristillägg utgår liksom tidigare i Norrland samt vissa delar av Svea- och Götaland. Beloppet varierar sedan den 1 mars 1952 mellan 180 öre/kg (Norrbottens län och Västerbottens läns lappmark samt vissa delar av Jämtlands och Västernorrlands län) och 30 öre/kg mjölkfett (Gästrikland samt vissa delar av Kopparbergs, Uppsala, Västmanlands, Värmlands, Örebro och Älvsborgs län).

För mjölk och till mjölk omräknad grädde, som under tiden den 1 september 1955—den 31 augusti 1956 av mjölkproducent levereras till mejeri, berättigat till statligt mjölkpristillägg, utgår s. k. *leveranstillägg* med 3 öre/kg för varje mjölkproducents mejerileverans upp till 10 000 kg per år. För leveranser mellan 10 000 och 25 000 kg utgår leveranstillägg med ett belopp av 300 kr. För leveranser över 25 000 kg för år minskas sistnämnda tillägg med 6 öre/kg för överskjutande kvantitet, så att tillägget vid en årsleverans av 30 000 kg helt upphör. Leveranstillägg, som understiger 30 kr per år, utbetalas icke.

I anslutning till riksdagens beslut i fråga om kompensation för 1955 års skördeskador har Kungl. Maj:t enligt beslut den 30 december 1955 ställt vissa belopp till jordbruksnämndens förfogande för utbetalning av *extra leveranstillägg* till mjölkleverantörer inom vissa av Kungl. Maj:t angivna områden. Enligt jordbruksnämndens i cirkulär 1956: 10 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande utfärdade bestämmelser utgår extra leveranstillägg till den, som den 1 september 1955 innehaft brukningsdel inom vissa i cirkuläret angivna områden med samma belopp, som totalt har utgått i ordinarie leveranstillägg för mejerileveranser från brukningsdelen under regleringsåret 1954/55. Till den, som sistnämnda dag innehaft brukningsdel inom de i cirkuläret icke upptagna delarna av Västerbottens län, utbetalas leveranstillägg med hälften av det belopp, som totalt har utgått i ordinarie leveranstillägg för mejerileveranser från brukningsdelen under regleringsåret 1954/55. (Vissa undantag från regeln om vem som skall erhålla det extra tillägget förutsättes för de fall då brukningsdelar har bytt innehavare.)

Med stöd av förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost (ändr. 1948: 428, 1952: 364 och 1953: 377, förlängd 1950: 474) samt Kungl. Maj:ts bemyndiganden, senast den 5 juni 1953, har jordbruksnämnden förordnat om uttagande av *utjämningsavgift* för mjölk, grädde och ost. (Redogörelse för syftet med och innebörden av förordningen har lämnats i propositionerna 1948: 275 och 1948: 212.) Avgift uttages för mjölk och grädde, som för annat ändamål än framställning av torr- och kondensmjölk levereras från mejeri till annan än mejeri eller av mejeri användes för tillverkning av andra varor än smör, grädde, ost, torrmjölk eller kondensmjölk. För mjölk infördes avgift fr. o. m. den 1 april 1955 med 1,5 öre/kg. Fr. o. m. den 1 september 1955 höjdes denna avgift till 3 öre/kg. Fr. o. m. den 14 november 1955 utgår avgiften för mjölk med en fetthalt understigande 3,5 procent med 5 öre/kg och för mjölk med en fetthalt av lägst 3,5 procent med 4,75 öre/kg. Utjämningsavgifterna för grädde höjdes fr. o. m. den 1 april 1955 från 32 till 50 öre/kg för tunn och från 43 till 90 öre/kg för tjock grädde. Fr. o. m. den 1 maj 1955 höjdes dessa avgifter till 60 respektive 110 öre/kg. Avgiften för tjock grädde höjdes fr. o. m. den

1 september 1955 med ytterligare 10 öre till 120 öre/kg. De nu gällande avgifterna, 53 öre/kg för tunn och 93 öre/kg för tjock grädde, har uttagits fr. o. m. den 14 november 1955. För steriliserad grädde uttages fortfarande ingen statlig utjämningsavgift.

Fr. o. m. den 1 juli 1953 har utjämningsavgift (tillverkningsavgift och försäljningsavgift) utgått för all svensk ost (med undantag av margarinost och mesost), som tillverkas vid mejeri respektive från mejeri försäljes till annan än mejeri. De avgifter, som uttagits fr. o. m. år 1955, framgår av följande sammanställning.

	Tillverkningsavgift	Försäljningsavgift
1 jan.—15 maj 1955	50 öre/kg	20 öre/kg
16 maj—30 aug. »	50 »	35 »
1 sept.—9 nov. »	50 »	45 »
10 nov.—	25 »	55 »

För vara, som exporteras, uttages icke någon av dessa avgifter. Avgiftsmedlen, vilka inflyter till Svenska mejeriernas riksförening, användes jämlikt förordningen 1947: 378 för utbetalning av utjämningsbidrag för mjölk och mejeriprodukter, däribland utbetalning av bidrag till täckande av exportförluster på smör. Rörande den närmare användningen av avgiftsmedlen beslutar jordbruksnämnden efter samråd med riksföreningen. Viss del av dessa medel användes på förslag av riksföreningen för utbetalning till de osttillverkande mejerierna av ett pristillägg (kvalitetstillägg) för hårdost, som uppfyller vissa kvalitetsfordringar. Det i bilaga 1 till propositionen 1955: 180 omnämnda kvalitetstillägget om 10 öre/kg kvarstod t. o. m. den 30 april 1955. För vissa ostsorter av viss angiven ålder, tillverkade under tiden den 1 maj—den 31 augusti 1955, höjdes tillägget till 15 öre/kg. För övrig ost var tillägget oförändrat för att under tillverkningsperioden den 1 september 1955—den 30 april 1956 helt tagas bort. Samtidigt sänktes tillägget för övrig ost till 10 öre/kg.

Bestämmelserna om *mjölkstandardisering* (jfr propositionen 1952: 236) har ändrats genom Kungl. Maj:ts kungörelser 1953: 346 och 1955: 527. Sistnämnda kungörelse innebär i huvudsak, att de förut gällande föreskrifterna om en bestämd fetthalt i mjölk av 3 procent och om en tillåten avvikelse från denna fetthalt av högst 0,1 procent ersatts med en bestämmelse, att mjölk skall vid mejeri standardiseras till en enhetlig fetthalt, ej understigande 3 procent. Innehavare av mejeri, som ämnar verkställa standardisering av mjölk till en fetthalt överstigande 3 procent, skall inge skriftlig anmälan därom till lantbruksstyrelsen och till jordbruksnämnden med angivande av den fetthalt, vartill mjölken skall standardiseras.

Normalpriserna på konsumtionsmjölk, skum- och kärnmjölk, grädde och smör slopades fr. o. m. den 1 oktober 1954 och har därefter icke återinförts. I fråga om konsumtionsmjölk har för regleringsåret 1955/56 mellan jordbruksnämnden och Svenska mejeriernas riksförening träffats en prisöverenskommelse, motsvarande den som gällde under regleringsåret 1954/55. Överenskommelsen innebär bl. a., att mejeri, som saluför mjölk, standardiserad till annan fetthalt än 3 respektive 3,5 procent, icke må tillämpa högre pris för mjölk med fetthalt understigande 3,5 procent än det, som gäller för 3-procentig mjölk, samt för mjölk med en fetthalt av 3,5 procent och däröver icke må tillämpa högre pris än det, som gäller för 3,5-procentig mjölk. Mejeri, som äger saluföra ostandardiserad mjölk (med en fetthalt ej

understigande 3 procent), får ej uttaga högre pris än det för 3-procentig mjölk gällande.

Fr. o. m. den 16 maj 1955 har införts normalpriser vid försäljning till konsument av sveciaost 45+ med ålder av intill 10 månader. För övrig ost är prissättningen fri (cirkulär 1955: 75).

De i bilaga 1 till propositionen 1955: 180 omnämnda avgifterna på runmärkt mejerismör med 5 öre/kg och på icke runmärkt mejerismör med 30 öre/kg uttages alltjämt från de smörtillverkande mejerierna.

Den i propositionen 1954: 180 lämnade redogörelsen för bestämmelserna angående begagnandet av det inregistrerade varumärket för smör, ost och mesvara, runmärket, äger alltjämt giltighet med de ändringar, som har intagits i nämndens cirkulär 1955: 25.

Ägg. De bestämmelser angående märkning och kontroll av lagrade och konserverade ägg, som har angivits i propositionen 1945: 303, gäller alltjämt. Reglemente för Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg återfinnes i nämndens cirkulär 1953: 9. Lantbruksstyrelsens bestämmelser om äggkontrollen, utförseln av hönsägg samt begagnandet av runmärket på ägg äger fortfarande giltighet (cirkulär 1952: 63).

Export och import av ägg har på samma allmänna villkor, för vilka har redogjorts i propositionen 1952: 236, med ensamrätt ombesörjts av Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a., och dess medlemmar. För regleringsåret 1955/56 har jordbruksnämnden meddelat vissa föreskrifter för föreningens verksamhet, vilka ansluter sig till de allmänna direktiv, som Kungl. Maj:t och riksdagen har lämnat för äggregleringen under detta regleringsår.

Köttvaror. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 april 1951 överlät jordbruksnämnden fr. o. m. den 8 december 1952 till Svensk köthandel, förening u. p. a., på vissa villkor ensamrätten till export och import av slaktdjur och av de viktigaste köttvarorna. De allmänna bestämmelser, som gäller för föreningens verksamhet, framgår av jordbruksnämndens cirkulär 1952: 114 och 1953: 4. Jordbruksnämnden har vidare för verksamheten meddelat vissa närmare föreskrifter, vilka ansluter sig till de direktiv, som Kungl. Maj:t och riksdagen lämnat för köttvaruregleringen under regleringsåret 1955/56.

Normalprissättningen i fråga om hela, halva och fjärdedels kroppar av nötkreatur, häst och svin slopades den 1 september 1954. Det åligger föreningen Svensk köthandel att importera kött och fläsk till sådana kvantiteter, att det vägda medeltalet av priserna för allt inom landet marknadsfört kött och fläsk i möjligaste mån överensstämmer med det av riksdagen godkända genomsnittspriset.

De regler för klassificering av kött och fläsk, som utfärdades våren 1952, gäller i huvudsak fortfarande. Tre ändringar har företagits, nämligen den 1 februari 1953 och den 28 juni 1954 beträffande kvalitetsklasserna för fläsk samt den 9 januari 1956 beträffande fettansättning hos olika köttslag (cirkulär 1952: 32, 1953: 7, 1954: 33 och 1955: 85).

Jämlikt Kungl. Maj:ts förordning den 5 juni 1953 (nr 376) och kungörelsen den 2 oktober 1953 (nr 609) om upptagande av slaktdjursavgift föreskrev jordbruksnämnden, att sådan avgift skulle upptagas för fläsk, som efter den 11 oktober 1953 godkändes vid besiktning. Avgiften fastställdes till 5 kr för hel svinkropp, som i slaktat tillstånd vägde 15 kg eller däröver, samt 2,50 kr för halv kropp, som vägde 7,5 kg eller däröver. Dessa avgifter

reducerades fr. o. m. den 11 oktober 1954 till 2 kr respektive 1 kr och slopades den 1 juni 1955. Med stöd av Kungl. Maj:ts förordning den 3 juni 1955 (nr 284) och kungörelse den 25 augusti 1955 (nr 518) har nämnden förordnat om slaktdjursavgift för storboskap, som efter den 4 september 1955 godkänts vid besiktning, med 12 kr för hel kropp, vägande 150 kg eller däröver i slaktat tillstånd, samt 6 kr för halv kropp, vägande 75 kg eller däröver. Fr. o. m. den 3 oktober 1955 har avgift upptagits även för sådan hel kropp av storboskap, som i slaktat tillstånd väger under 150 kg, och för sådan halv kropp, som väger under 75 kg. Avgiften utgjorde i dessa fall till en början 6 respektive 3 kr. Fr. o. m. den 1 mars 1956 uttages 15 kr för hel kropp av nötkreatur, vägande 150 kg eller mera, och 7,50 kr för halv kropp, vägande 75 kg eller mera. För nötkreatur, vägande under 150 kg men lägst 30 kg är avgiften för hel kropp 8 kr och för halv kropp, vägande under 75 kg men lägst 15 kg, 4 kr. För hel kropp av svin, som godkänts vid besiktning efter den 20 november 1955 uttages återigen slaktdjursavgift. Denna avgift var till en början för hel kropp 7 kr och för halv kropp 3,50 kr. Fr. o. m. den 1 mars 1956 ändrades dessa avgifter till 8 respektive 4 kr. De nedre viktgränserna är för svin 15 kg för hel och 7,5 kg för halv kropp. Fr. o. m. den 6 februari 1956 uttages också slaktdjursavgifter för häst och kalv. Häst var ursprungligen belagd med en avgift av 12 kr för hel kropp och 6 kr för halv kropp. För kalv var motsvarande avgifter 3 kr och 1,50 kr. Även för häst och kalv ändrades avgifterna den 1 mars 1956. Avgiften för hel kropp av häst är numera 15 kr och för halv kropp 7,50 kr. Gällande avgift för hel kropp av kalv (vägande under 30 kg) är 5 kr och för halv kropp av kalv (vägande under 15 kg) är avgiften 2,50 kr.

Ull. De bestämmelser om statsbidrag till ullproduktionen, för vilka redogörelse lämnades i propositionen 1949: 212, äger alltjämt giltighet med de ändringar, som har angivits i bilaga 1 till propositionen 1953: 224 (cirkulär 1952: 82).

Införselavgifter. För de allmänna bestämmelserna har redogörelse lämnats i propositionen 1952: 236. En sammanställning av dessa bestämmelser har senast återgivits i jordbruksnämndens cirkulär 1954: 22, i vilket tillika har intagits en förteckning över storleken av de avgiftsbelopp, som utgick för olika varor den 15 april 1954. Ändringar därefter till den 7 februari 1955 framgår av en ny förteckning i cirkulär 1955: 11. Senare ändringar och tillägg för tiden fram t. o. m. februari 1956 har införts i följande förteckning, som utvisar avgiftsbeloppen den 1 mars 1956 och även innehåller uppgifter om de kungörelser, vari Kungl. Maj:t lämnat jordbruksnämnden bemyndigande att uttaga avgift på olika varor, samt om de högsta belopp bemyndigandena avser.

Utförselavgifter. Enligt förordningen den 6 juni 1952 (nr 365) angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. må de varor, som upptages i en vid förordningen fogad bilaga, i regel icke utföras ur riket utan särskilt tillstånd. Utförseltillstånd beviljas, såvitt ej Kungl. Maj:t annat föreskriver, av jordbruksnämnden. Enligt förordningen skall vidare, i den mån Kungl. Maj:t i prisreglerande syfte så föreskriver, vid utförsel av något av ifrågavarande varuslag erläggas utförselavgift. Avgiftens storlek bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Kungl. Maj:t förordnade i kungörelse den 16 augusti 1954 (nr 589) att, i den mån jordbruksnämnden eller efter nämndens bemyndigande Sveriges

Förteckning över varuslag, för vilka Kungl. Majit enligt förordning den 8 juni 1951 (nr 379) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. bemyndigat statens jordbruksnämnd att fastställa införselavgift, m. m.

Varuslag	Kungl. Maj:ts bemyndigande		Jordbruksnämndens föreskrift		
	medd. enl. kungörelse (årtal o. nr)	avser högsta avg. om (kr/100 kg)	medd. enl cirkulär (nr o. årtal)	datum, från vilket avgiften gällt	avser avgift om (kr/100 kg)
Kött av tamfågel:	1954: 346	75: —			
kött av gås			79/1954	28/10 1954	75: —
			72/1955	24/10 1955	50: —
kött av kalkon			73/1954	22/10 1954	0
kött av anka			71/1955	6/10 1955	50: —
Salt hästkött	1951: 48	150: —	3/1953	19/1 1953	70: —
Ätbara, i tulltaxan ej särsk. nämnda delar av får, häst, nötkreatur och svin:	1952: 584	150: —			
lever av häst och nötkreatur			79/1952	15/9 1952	70: —
			11/1956	13/2 1956	90: —
lever av svin			3/1955	10/1 1955	70: —
			11/1956	13/2 1956	90: —
tunga av häst, nötkreatur och svin			79/1952	15/9 1952	50: —
			11/1956	13/2 1956	90: —
Ost:	1952: 29	100: —			
dessertost			33/1953	15/5 1953	40: —
			32/1955	16/5 1955	50: —
			61/1955	1/9 1955	60: —
hård löpeost			38/1953	8/6 1953	80: —
			32/1955	16/5 1955	90: —
			61/1955	1/9 1955	100: —
Manioka- och arrowrot	1953: 648	35: —	66/1953	9/11 1953	35: —
Matpotatis	1954: 34	5: —	10/1955	4/2 1955	5: —
	1955: 143	9: —	26/1955	25/4 1955	9: —
			31/1955	16/5 1955	5: —
			39/1955	6/6 1955	0
			62/1955	10/9 1955	5: —
			13/1956	20/2 1956	2: —
Utsädespotatis	1954: 34	8: —	11/1954	8/3 1954	8: —
Spannmål, omalen, med undantag av dels ris, oskalat eller blott befriat från ytterskalet, dels råg och vete, dels ärter och bönor, ej tjänliga till människoföda:	1953: 567	8: —			
havre			81/1954	16/11 1954	0
majs			59/1954	6/9 1954	3: 50
vicker samt ärtor och bönor, ej tjänliga till människoföda			81/1954	16/11 1954	0
korn			59/1954	6/9 1954	0
Råg	1955: 80	10: —	19/1955	1/4 1955	10: —
			74/1955	1/11 1955	7: 50
			2/1956	11/1 1956	5: —
Vete	1955: 80	14: —	19/1955	1/4 1955	13: —
			68/1955	1/10 1955	10: —
Bruna bönor	1952: 83	30: —	23/1955	18/4 1955	15: —
Durra (Sorghum)	1953: 567	8: —	81/1954	16/11 1954	0
Hirs med undantag av hirskolvar	1953: 567	8: —	48/1953	5/8 1953	8: —
Mjöl av spannmål, med undantag av råg-mjöl, vetemjöl och rismjöl; ävensom mjöl av andra vegetabilier än spannmål:	1953: 567	8: —			
mjöl av hirs			48/1953	5/8 1953	2: —
mjöl av korn och durra (sorghum)			48/1953	5/8 1953	2: —
			59/1955	5/9 1955	0
Kli med undantag av mandelkli	1953: 567	8: —	84/1954	27/11 1954	0
Rågmjöl	1955: 247	20: —	37/1955	13/6 1955	20: —

Varuslag	Kungl. Maj:ts bemyndigande		Jordbruksnämndens föreskrift			
	medd. enl. kungörelse (årtal o. nr)	avser högsta avg. om (kr/100 kg)	medd. enl. cirkulär (nr o. årtal)	datum, från vilket avgiften gällt		avser avgift om (kr/100 kg)
Vetemjöl	1955: 247	25: —	37/1955	13/6	1955	25: —
Potatismjöl och annan stärkelse:	1953: 29	15: —				
annan vara än paketerad majsena			16/1953	2/3	1953	15: —
Gryn tillverkad av stärkelse			16/1953	2/3	1953	15: —
Druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap			16/1953	2/3	1953	15: —
Dextrin och stärkelseklister; ävensom appreturmedel, innehållande dextrin, stärkelse, glykos, växtslem o. dyl.	1953: 29	20: —	16/1953	2/3	1953	20: —
Anm. Avgift åvilar icke majsstärkelse, som användes uteslutande som gjutpuder inom choklad- och konfektyrindustrien eller risstärkelse, som användes vid tvättinrättning. Från avgift är även undantagna till stat.nr 620 hänförliga specialpreparat, som användes inom den grafiska industrien, vetestärkelse, som försäljes till apotek för medicinskt bruk samt vara, som ej innehåller mer än 5 procent stärkelse eller druv- och stärkelsesocker, stärkelsesirap, dextrin, stärkelseklister, glykos, växtslem eller dylikt ämne. Avgift utgår ej heller för kärnbindemedel, som är avsett för gjuteriändamål och ej innehåller mer än 60 procent stärkelse el. dyl. ämnen.						
Charkuterivaror samt kött- och fläskkonserver	1953: 11	150: —	15/1953	18/2	1953	25: —
Anm. Avgift åvilar icke corned beef, corned mutton, ravioli, risotto, tomatsås med kött samt surkål med korv och fläsk (cirk. 28/1953).						
Sirap	1955: 382	25: —	43/1955	1/7	1955	20: —
Melass	1953: 567	8: —	59/1954	6/9	1954	3: 50
			59/1955	5/9	1955	2: 50
			79/1955	19/12	1955	0
Fodermedel med undantag av dels kreatursfoder av animaliskt avfall, dels s. k. benprecipitat och annat dikalciumfosfat:	1953: 567	8: —				
oljekakor:						
raps-, rov-, rybs- och senapsfrökakor			48/1953	5/8	1953	8: —
andra slag			50/1954	1/8	1954	0
glutenfoder och melassfoder			81/1954	16/11	1954	0
mjöl av krossade oljekakor eller av extraktionsåterstoder av oljehaltiga frön eller frukter, även med inblandning av animaliska ämnen:						
raps-, rybs- och senapsmjöl samt oljekraftfoderblandningar			48/1953	5/8	1953	8: —
andra slag			50/1954	1/8	1954	0
sockersnitsel, torkad betmassa (melasserad och omelasserad)			59/1954	6/9	1954	3: 50
			59/1955	5/9	1955	2: 50
maltgroddar			59/1954	6/9	1954	3: 50
			59/1955	5/9	1955	0
foderblandningar, ej hänförliga till annat nummer, med undantag av mineralfoderblandningar; ävensom nudlar			48/1953	5/8	1953	8: —

export- och importförening för ägg, förening u. p. a., så bestämmer, avgift skall erläggas vid utförsel av färska, kylhuslagrade eller konserverade *hönsägg i skal*. Efter bemyndiganden av jordbruksnämnden, senast i skrivelse den 6 februari 1956, har föreningen vid de tillfällen, då marknadsläget föranlett därtill, uttagit utförselavgift för denna vara.

Kungl. Maj:t har vidare i kungörelser den 29 oktober 1954 (nr 632) och den 26 november 1954 (nr 665) förordnat, att vid utförsel från riket av korn och havre m. m. skall, i den mån jordbruksnämnden så bestämmer, utförselavgift erläggas. Nämnden äger bestämma avgiftens belopp, dock högst till 5 öre/kg. Fr. o. m. den 7 februari 1955 och alltjämt utgår avgift med oförändrat belopp för *havre, korn, havremjöl* och *kornmjöl*, nämligen med 3 öre/kg av varans nettovikt samt för blandningar, vari någon av dessa varor ingår, med 3 öre/kg av den myckenhet avgiftsbelagd vara, som ingår i blandningen (cirkulär 1955: 5).

Bilaga 2

PM

angående produktionsutvecklingen på jordbrukets område

Allmän översikt. Under senare hälften av 1930-talet gynnades Sverige av en rad goda skördeår, vilka i förstone ingav vissa farhågor ur avsättningssynpunkt men som sedermera visade sig medge en värdefull reserv av såväl brödspannmål som vissa fodermedel. Mot bakgrunden av denna i produktionshänseende gynnsamma period kan skördeutfallet under krigsåren 1940 och 1941 karakteriseras med ordet missväxt. De felslagna skördarna de båda nämnda åren hade som följd en kraftig nedskärning av landets husdjursstam. Under de därpå följande krigsåren hämmades jordbrukets utveckling av de begränsade möjligheterna att importera förnödenheter, maskiner och flytande bränsle samt av knapphet på arbetskraft.

Efterkrigstiden fram t. o. m. 1950/51 innebar, om man bortser från torråret 1947, en snabb återhämtning för det svenska jordbruket, vilket bl. a. kom till synes däri, att den tidigare till följd av svaga skördar och låg fodermedelsimport starkt reducerade animalieproduktionen så småningom kunde utökas rätt väsentligt.

Sedan början av 1950-talet har däremot totalproduktionen vid normala väderleksbetingelser legat på en praktiskt taget oförändrad nivå. Detta framgår närmare av följande tablå, som visar dels den av kalkylsakkunniga beräknade produktionen vid normala väderleksbetingelser, dels de faktiska volymförändringarna sedan 1950/51 (volym exklusive förändringar i kreaturskapitalet; 1950/51 = 100).

	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55	1955/56
Enligt normkalkylerna förväntad förändring	100	102	98	100	107	101
Faktisk volymförändring ..	100	98	100	100	99	93

Som synes räknade kalkylsakkunniga våren 1955 för innevarande regleringsår med en produktion, som låg endast 1 procent högre än vad de sakkunniga ansåg vara normalt för fem år sedan. Den faktiska volymutvecklingen ger heller icke anledning att förmoda annat än att den tidigare starka produktionsstegringen f. n. har så gott som helt upphört.

Stagnationen i produktionen är anmärkningsvärd med hänsyn till att arbetet på växtförädlingens område har gått sin gilla gång och att användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel mot växtsjukdomar och ogräs ökat starkare än någonsin. Förbättringen av djurmaterialet och foderstaterna har icke heller varit av mindre betydelse än tidigare.

Den ogynnsamma produktionsutvecklingen torde, åtminstone i viss utsträckning, bero på den hastiga avtappning av arbetskraft från jordbruket, som ägt rum under senare år. Den delvis därav föranledda snabba mekaniseringen och det höjda löneläget för lejd arbetskraft har av allt att döma medfört en produktionshämmande effekt.

Avbrottet i produktionsökningen under den hittills gångna delen av 1950-talet har bidragit till att sänka den genomsnittliga ökningen i produktionen

på längre sikt. Den totala volymen av jordbrukets slutprodukter har sålunda ökat med endast 17 procent jämfört med genomsnittet för 1930-talet eller med mindre än 1 procent per år. Detta innebär en betydligt svagare ökningstakt än under mellankrigsperioden (2,5 procent per år). Ökningen under de senaste decennierna har även varit svagare än man tidigare kunnat registrera för en längre period. På lång sikt — sedan 1880-talet — har ökningen sålunda utgjort cirka 1,5 procent per år.

Vid en bedömning av försörjningsläget och dess förändringar bör man vidare hålla i minnet, att Sveriges folkmängd nu är cirka 18 procent större än på 1930-talet. Ökningen i produktionsvolymen har alltså icke fullt hållit samma takt som folkökningen under de senaste decennierna.

De tabeller, till vilka hänvisning sker i det följande, finnes intagna i särskild tabellbilaga.[1]

Brödsädsskörden. (Jfr tabellerna 3 och 4.) Beträffande de fr. o. m. 1938 skördade brödsädsarealerna hänvisas till följande sammanställning, som inhämtats ur den officiella jordbruksstatistiken. Uppgifterna för 1955 är preliminära.

Under 5-årsperioden 1938—1942 höll sig brödsädsarealen, som framgår av tablån, relativt konstant omkring 500 000 hektar. Fr. o. m. 1943 inträffade en nedgång, som nådde botten 1947, då arealen brödsäd var ungefär 20 procent lägre än under perioden 1938—1942. Under åren 1948—1952 var arealen i genomsnitt cirka 10 procent högre än 1947.

År 1953 ökade brödsädsarealen avsevärt och ökningen fortsatte under 1954. Sistnämnda års areal var den högsta, som förekommit under den i tablån redovisade perioden. För 1955 redovisas däremot en av de minsta arealerna under samma tid.

Vad beträffar utvecklingen för de olika brödsädsslagen framgår det av tablån att arealerna höstvete och råg, som sedan krigsåren fram t. o. m. 1951 visat en tendens att minska, åter ökade under perioden 1952—1954. Vårvetearealen, som sedan lång tid tillbaka befunnit sig i ökning, visade 1955 — liksom höstvete- och rågarealerna — en kraftig nedgång.

År	Areal i hektar						
	Höstvete	Vårvete	Summa vete	Höstråg	Vårråg	Summa råg	Summa brödsäd
1938	240 460	68 014	308 474	181 569	6 558	188 127	496 601
1939	253 507	83 639	337 146	168 646	6 296	174 942	512 088
1940	216 770	91 998	308 768	163 735	7 196	170 931	479 699
1941	177 039	109 371	286 410	198 477	8 171	206 648	493 058
1942	164 009	114 535	278 544	241 236	8 263	249 499	528 043
1943	153 342	115 223	268 565	212 247	7 690	219 937	488 502
1944	190 296	83 137	273 433	195 383	6 006	201 389	474 822
1945	203 891	87 105	290 996	162 824	5 358	168 182	459 178
1946	212 323	90 477	302 800	152 595	4 143	156 738	459 538
1947	140 862	151 633	292 495	110 394	4 771	115 165	407 660
1948	172 792	142 859	315 651	155 561	4 279	159 840	475 491
1949	167 736	139 464	307 200	130 956	3 912	134 868	442 068
1950	178 219	160 940	339 159	126 697		126 697	465 856
1951[2]	147 142	176 494	323 636	94 736		94 736	418 372
1952[2]	159 653	168 309	327 962	122 692		122 692	450 654
1953[2]	189 252	197 724	386 976	131 899		131 899	518 875
1954[2]	220 450	211 898	432 348	145 139	3 866	149 005	581 353
1955	187 713	165 024	352 737	91 092	3 420	94 512	447 249

[1] Införd sist i propositionen.
[2] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade.

Bestämmande för storleken av skördade arealer av höstsådda grödor är, förutom såddens omfattning, utvintringen under året. Storleken av den senare kan direkt anges. Fr. o. m. 1940 har nämligen arealinventeringar företagits såväl på hösten som påföljande sommar. Vid höstinventeringarna har uppgifter bl. a. lämnats om de arealer som vid inventeringstillfället besåtts med höstsäd. Vid sommarinventeringarna har uppgifter erhållits om skördade arealer av olika växtslag. En jämförelse mellan höstinventering och påföljande sommarinventering visar alltså i stort sett den omfattning, i vilken utvintring förekommit. Utvintringens omfattning framgår av följande tablå.

År för skörden	Utvintringen av höstvete och höstråg i procent av besådd areal[1]	
	Höstvete	Höstråg
1941	23,4	2,9
1942	13,9	2,9
1943	2,8	4,9
1944	1,6	3,5
1945	0,3	4,9
1946	2,5	3,2
1947	22,2	13,8
1948	14,2	5,8
1949	3,4	3,3
1950	3,2	4,7
1951	9,6	11,9
1952[2]	..	..
1953	8,2	8,1
1954	6,7	3,8
1955	3,1	13,3

[1] Avser endast Svealand och Götaland.
[2] Någon tillförlitlig uppgift om utvintringen vintern 1951/52 finnes ej.

De svåra vintrarna 1940/41 och 1941/42 orsakade som synes en betydande utvintring av höstvete, medan höstrågen klarade sig ovanligt bra. Under 1942/43—1945/46 var utvintringen låg. De svåra väderleksförhållandena vintern 1946/47 medförde att ej mindre än 22 procent av höstvetearealen och 14 procent av höstrågarealen måste plöjas upp och sås om. Utvintringen 1947/48, 1950/51 samt i fråga om höstråg 1954/55 var likaså avsevärd.

En nedgång hösten 1950 i de med vete och råg besådda arealerna följdes i fråga om höstvete av fortsatt arealminskning under hösten svartroståret 1951. Samtidigt ökade emellertid rågarealen ganska avsevärt, varför den sammanlagda arealen höstvete och höstråg kom att öka något i jämförelse med den 1950 höstsådda arealen. Åren 1952 och 1953 ökades de höstsådda arealerna av vete och råg avsevärt jämfört med föregående år. De på sina håll mycket ogynnsamma väderleksförhållandena hösten 1954 medförde emellertid åter en kraftig reducering av dessa arealer. Till en del torde denna minskning även få ses som en följd av att priserna på vete och råg sänktes. De 1955 höstsådda vete- och rågarealerna var 41 respektive 18 procent större än 1954 års.

Beträffande skördeutbytet av brödsäd per hektar hänvisas till uppgifterna i följande tablå ur statistiska centralbyråns skördestatistik (talen för 1955 är preliminära).

År	Skörd i kg per hektar			
	Höstvete	Vårvete	Höstråg	Vårråg
1938	2 740	2 010	2 010	1 440
1939	2 780	1 860	2 040	1 460
1940	1 250	1 630	1 570	1 200
1941	1 070	1 290	1 370	910
1942	1 780	1 580	1 820	1 120
1943	2 330	1 450	1 870	1 060
1944	2 180	1 480	1 780	1 100
1945	2 230	1 540	1 660	1 110
1946	2 470	1 740	1 860	1 190
1947	1 250	1 470	1 250	940
1948	2 480	1 920	2 040	1 140
1949	2 540	1 950	2 080	1 210
1950	2 440	1 890	1 950	1 180
1951	1 690	1 260	1 810	1 130
1952	2 850	1 890	2 290	1 130
1953	2 780	2 330	2 280	1 370
1954	2 640	2 070	2 040	1 270
1955	2 460	1 730	1 890	1 110

För perioderna 1948—1950 och 1952—1954 redovisas förhållandevis höga hektarskördar. Utbytet per arealenhet låg praktiskt taget undantagslöst högre än något tidigare år under 1940-talet. De låga veteskördarna 1951 berodde huvudsakligen på svartrostangreppen detta år. Av de preliminära siffrorna för 1955 framgår, att hektarskördarna för samtliga brödsädsslag — på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden — blev mindre än under de närmast föregående åren. De var dock på vissa undantag när ungefär lika stora som eller större än skördarna under perioden 1940—1947.

I följande sammanställning redovisas den officiella skördestatistikens uppgifter rörande skördeutbytet av brödsäd fr. o. m. 1938 (uppgifterna för 1955 är preliminära).

År	Skörd i ton						
	Höstvete	Vårvete	Summa vete	Höstråg	Vårråg	Summa råg	Summa brödsäd
1938	667 532	136 600	804 132	365 231	9 422	374 653	1 178 785
1939	704 978	155 880	860 858	344 401	9 169	353 570	1 214 428
1940	270 669	150 060	420 729	257 290	8 603	265 893	686 622
1941	189 929	141 128	331 057	271 848	7 395	279 243	610 300
1942	291 486	180 545	472 031	438 841	9 248	448 089	920 120
1943	356 956	167 259	524 215	396 640	8 113	404 753	928 968
1944	418 512	124 202	542 714	350 108	6 674	356 782	899 496
1945	454 452	133 811	588 263	270 326	5 946	276 272	864 535
1946	523 695	157 157	680 852	284 222	4 949	289 171	970 023
1947	176 247	222 783	399 030	138 098	4 502	142 600	541 630
1948	427 976	274 361	702 337	317 062	4 878	321 940	1 024 277
1949	426 565	271 829	698 394	271 951	4 725	276 676	975 070
1950	434 610	304 260	738 870	243 670		243 670	982 540
1951[1]	248 670	222 380	471 050	164 460	4 380	168 840	639 890
1952[1]	455 010	318 100	773 110	272 100	4 380	276 480	1 040 590
1953[1]	526 120	460 700	986 820	291 900	5 310	297 210	1 284 030
1954[1]	581 990	438 630	1 020 620	296 080	4 910	300 990	1 321 610
1955	462 450	284 940	747 390	172 140	3 810	175 950	923 340

[1] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade.

Medan den totala brödsädsskörden 1954 var den största, som redovisats under perioden 1938—1954 blev 1955 års skörd, med undantag för 1951 års, den minsta sedan 1947.

Fodermedel. Den inhemska foderskörden redovisas i följande sammanställningar. Uppgifterna, som hämtats ur den officiella skördestatistiken, är preliminära för 1955.

År	Areal i hektar					
	Korn	Havre	Blandsäd	Summa fodersäd	Foderrot-frukter	Vall till slåtter [2]
1938	101 518	660 839	252 838	1 015 195	70 985	1 390 569
1939	104 240	660 030	252 037	1 016 307	67 600	1 375 732
1940	106 847	635 045	284 259	1 026 151	63 645	1 357 915
1941	99 184	629 266	290 627	1 019 077	67 695	1 315 882
1942	111 777	597 230	278 387	987 394	67 982	1 320 475
1943	113 162	574 834	276 804	964 800	64 566	1 329 394
1944	95 950	550 634	277 502	924 086	65 968	1 317 675
1945	93 286	542 727	277 378	913 391	65 582	1 342 671
1946	89 556	531 215	277 040	897 811	65 372	1 347 826
1947	100 033	529 156	287 610	916 799	60 933	1 352 230
1948	87 806	489 648	281 600	859 054	60 807	1 318 524
1949	86 084	501 794	309 377	897 255	53 959	1 297 499
1950	93 952	502 334	318 089	914 375	49 718	1 274 610
1951[1]	109 875	481 211	316 383	907 469	43 612	1 237 593
1952[1]	152 503	496 424	320 743	969 670	39 835	1 202 189
1953[1]	189 120	487 109	301 999	978 228	37 339	1 190 019
1954[1]	166 276	474 359	298 526	939 161	33 279	1 185 123
1955	212 970	510 491	301 327	1 024 788	30 929	1 186 703

[1] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade.
[2] Arealen naturlig äng (uppdelad på slåtteräng och annan betesäng) utgjorde enligt jordbruksräkningarna 1937, 1944 och 1951 respektive 920 869, 812 485 och 535 095 hektar.

År	Skörd i kg per hektar					
	Korn	Havre	Blandsäd	Foderrot-frukter	Hö från odlad jord	Hö från naturlig äng
1938	2 370	2 080	2 480	39 740	3 950	1 290
1939	2 220	1 930	2 350	37 680	3 360	1 330
1940	1 770	1 480	1 680	36 860	2 250	980
1941	1 590	1 230	1 450	33 330	1 610	910
1942	1 970	1 550	1 900	33 760	3 000	1 100
1943	2 060	1 480	1 790	35 120	2 930	1 130
1944	1 840	1 310	1 690	29 660	3 770	1 270
1945	1 810	1 390	1 670	32 140	3 880	1 400
1946	2 040	1 470	1 860	32 550	4 000	1 380
1947	1 760	1 280	1 500	27 820	2 490	1 180
1948	2 200	1 620	2 030	34 210	3 260	1 200
1949	2 070	1 670	2 090	35 160	3 670	1 290
1950	2 230	1 610	2 060	35 350	3 630	1 320
1951	2 260	1 650	2 100	32 820	3 540	1 360
1952	2 150	1 580	2 110	28 750	3 820	1 250
1953	2 480	1 940	2 370	35 980	4 150	1 460
1954	2 170	1 820	2 200	29 300	3 990	1 510
1955	1 990	1 240	1 820	25 710	2 830	1 270

Fodersädsskörden 1953 var den största, som redovisats sedan förkrigstiden. Nedgången 1954 och 1955 (sammanlagt 25 procent) berodde dels på minskade hektarskördar till följd av ogynnsam väderlek, dels — i fråga om förstnämnda år — på minskad areal. Skörden av foderrotfrukter var 1955 den minsta, som noterats under redovisningsperioden. Nedgången berodde på fortsatt arealminskning och ovanligt låg hektarskörd. Höskörden var 1955 28 procent lägre än 1954, beroende dels på den ovanligt låga hektaravkastningen, dels på att den sedan 1947 fortgående minskningen av arealen fortsatte även 1955.

År	Skörd i ton					
	Korn	Havre	Blandsäd	Summa fodersäd	Foderrotfrukter	Hö[2]
1938	240 140	1 374 885	627 802	2 242 827	2 820 846	5 924 707
1939	231 723	1 271 083	591 373	2 094 179	2 547 143	5 072 968
1940	189 281	937 128	478 136	1 604 545	2 346 244	3 387 970
1941	157 697	775 733	420 966	1 354 396	2 256 312	2 424 970
1942	220 103	926 039	528 415	1 674 557	2 295 302	4 331 312
1943	232 621	850 306	494 682	1 577 609	2 267 356	4 272 643
1944	175 294	730 037	470 469	1 375 800	1 960 190	5 485 249
1945	168 750	754 895	462 660	1 386 305	2 107 809	5 537 352
1946	182 770	782 750	515 051	1 480 571	2 127 674	5 715 087
1947	175 967	678 181	432 069	1 286 217	1 695 293	3 644 045
1948	192 885	792 536	572 356	1 557 777	2 080 249	4 583 697
1949	177 900	840 216	647 981	1 666 097	1 897 428	5 067 750
1950	209 530	806 980	653 630	1 670 140	1 757 610	4 944 160
1951[1]	248 320	794 000	664 400	1 706 720	1 431 350	4 563 900
1952[1]	327 880	784 350	676 770	1 789 000	1 145 260	4 760 390
1953[1]	469 020	944 990	715 740	2 129 750	1 343 460	5 134 820
1954[1]	360 820	863 330	656 760	1 880 910	975 080	4 931 490
1955	423 210	634 130	546 990	1 604 330	795 270	3 529 230

[1] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade.
[2] Inklusive hö från slåtteräng.

Den i jordbrukets totalkalkyl beräknade inhemska förbrukningen av oljekraftfoder och kli av såväl inhemskt som utländskt ursprung (jfr tabell 5) redovisas produktionsårsvis i följande tablå.

Produktionsår	Förbrukning i ton	
	Oljekraftfoder	Kli
1938/39	241 000	196 000
1939/40	205 000	203 000
1940/41	158 000	174 000
1941/42	125 000	151 000
1942/43	90 000	126 000
1943/44	105 000	158 000
1944/45	179 000	168 000
1945/46	175 000	199 000
1946/47	156 000	272 000
1947/48	183 000	247 000
1948/49	180 000	261 000
1949/50	216 300	263 050
1950/51	195 500	245 400
1951/52	123 600	224 200
1952/53	168 000	207 800
1953/54	170 200	180 000
1954/55	195 900	200 540
1955/56 (prognos)	225 000	224 000

Den från år till år växlande förbrukningen på oljekraftfoder och kli under 1940-talet beror för flertalet år på fluktuationer i importen. Anledningen till att förbrukningen av oljekraftfoder minskat under senare år i jämförelse med förkrigstiden är dels minskningen av kostammen, dels den ökade användningen av inhemska äggviterika fodermedel. Den kraftiga ökningen 1955/56 är främst en följd av import på grund av den felslagna inhemska foderskörden. Samma är förhållandet i fråga om kliförbrukningen, som under en följd av år successivt avtagit — främst på grund av ogynnsamma prisrelationer — men särskilt under 1955/56 åter stigit. Den föregående tillbakagången för kli berörde helt importkli och sammanhängde bl. a. med ökad tillgång på inhemsk fodersäd.

Potatismarknaden. Den inhemska skörden av potatis redovisas i följande sammanställning, som hämtats ur den officiella skördestatistiken. Uppgifterna för 1955 visar att såväl hektarskörden som totalskörden detta år var de lägsta sedan krigsslutet. Den totala potatisarealen har emellertid även visat en tendens att minska under samma tid.

År	Areal, hektar	Skörd per hektar, kg	Skörd, ton
1938	133 142	13 950	1 857 554
1939	131 967	13 710	1 809 264
1940	134 816	17 020	2 294 417
1941	137 375	15 080	2 071 086
1942	142 096	12 950	1 840 136
1943	147 307	14 740	2 171 118
1944	138 174	10 340	1 434 574
1945	145 252	11 420	1 658 874
1946	143 297	13 550	1 941 019
1947	142 292	12 360	1 758 251
1948	147 875	15 390	2 276 511
1949	134 566	12 780	1 719 744
1950	130 492	13 290	1 734 170
1951	[1] 121 363	13 430	[1] 1 629 910
1952	[1] 126 821	13 490	[1] 1 710 820
1953	[1] 127 099	13 590	[1] 1 727 280
1954	[1] 120 390	11 870	[1] 1 429 030
1555	122 519	10 930	1 339 300

[1] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade.

Beträffande konsumtionen av matpotatis föreligger icke några direkta statistiska uppgifter. Följande uppskattningar har hämtats ur jordbrukets totalkalkyl.

1938/39	755 000 ton	1947/48	900 000 ton
1939/40	755 000 »	1948/49	875 000 »
1940/41	810 000 »	1949/50	825 000 »
1941/42	975 000 »	1950/51 [1]	750 000 »
1942/43	1 000 000 »	1951/52 [1]	750 000 »
1943/44	950 000 »	1952/53 [1]	750 000 »
1944/45	900 000 »	1953/54 [1]	750 000 »
1945/46	900 000 »	1954/55 [1]	665 000 [2] »
1946/47	900 000 »	1955/56 (prel.)	665 000 [2] »

[1] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade med ledning av socialstyrelsens levnadskostnadsundersökning 1952.

[2] Den totala konsumtionen 1954/55 och 1955/56 beräknas som under de närmast föregående åren till 750 000 ton. De i tablån angivna talen avser svensk matpotatis.

Fram t. o. m. 1942/43 redovisas en betydande konsumtionsökning främst orsakad av bristen på andra livsmedel. Därefter har förbrukningen av matpotatis åter gått tillbaka. Den ligger enligt socialstyrelsens konsumtionsundersökningar per capita räknat nu betydligt under förkrigsnivån.

Förbrukningen av fabrikspotatis har fr. o. m. konsumtionsåret 1938/39 uppgått till följande kvantiteter.

1938/39	273 000 ton	1947/48	169 000 ton
1939/40	267 000 »	1948/49	319 000 »
1940/41	255 000 »	1949/50	198 000 »
1941/42	202 000 »	1950/51	197 000 »
1942/43	230 000 »	1951/52	210 000 »
1943/44	270 000 »	1952/53	278 000 »
1944/45	60 000 »	1953/54	260 000 »
1945/46	177 000 »	1954/55	228 000 »
1946/47	200 000 »	1955/56 (prel.)	210 000 »

Sockerbetsodlingen. (Jfr tabell 5.) Följande uppgifter kan meddelas om areal, hektarskörd och totalskörd av sockerbetor samt råsockertillverkning fr. o. m. kampanjåret 1938/39.

Kampanjår	Betareal för hela riket, hektar	Skörderesultat			Tillverkat råsocker, ton
		Betskörd, inköpt vikt		Sockerhalt, %	
		Hela riket, ton	Deciton[1] per hektar		
1938/39	50 760	1 834 081	361	17,58	292 359
1939/40	50 750	1 902 212	375	17,69	308 411
1940/41	54 439	1 859 635	341	17,82	300 263
1941/42	53 403	1 843 680	345	18,07	308 162
1942/43	53 255	1 733 660	325	16,89	263 983
1943/44	50 335	1 868 260	371	17,10	290 907
1944/45	54 979	1 803 350	328	17,04	278 668
1945/46	54 586	1 814 414	332	17,51	294 405
1946/47	54 664	1 777 062	325	17,50	289 130
1947/48	48 203	1 493 143	310	17,80	242 706
1948/49	47 544	1 808 162	380	17,47	291 136
1949/50	49 287	1 770 050	359	17,69	290 154
1950/51	54 428	1 978 404	364	16,88	304 101
1951/52	54 080	1 732 241	320	17,99	285 249
1952/53	[1] 53 850	1 597 092	295	16,36	234 021
1953/54	51 168	1 997 002	390	18,06	334 518
1954/55	59 418	1 848 170	311	17,01	288 481
1955/56 (prel.)	52 583	1 662 800	316	15,85	235 648

[1] Dessutom 296 hektar betor, som på grund av upptagningssvårigheter ej levererades till sockerbruk.

Den odlade arealen sockerbetor varierade, som framgår av tabellen, under perioden 1938/39—1946/47 mellan 50 000 och 55 000 hektar. Under perioden 1947/48—1949/50 var den lägre än 50 000 hektar för att kampanjåret 1950/51 (skördeåret 1950) åter öka avsevärt. Efter en nedgång 1953 ökade arealen 1954 till den högsta, som hittills redovisats. Den minskade emellertid 1955 åter nästan lika mycket eller med 12 procent.

Den ovanligt låga hektarskörden 1947 i förening med den begränsade betarealen resulterade i den lägsta totalskörden under den i tabellen redovisade perioden, medan däremot 1953 års skörd var den största, som hittills

redovisats, beroende på den rekordhöga hektarskörden. Även sockerhalten i 1953 års skörd var ovanligt hög. Den totala betskörden 1955 blev ovanligt liten på grund av låg hektarskörd. Sockerhalten var dessutom avsevärt lägre än under något annat av de redovisade åren.

Oljeväxtodlingen. Tablåerna i det följande utvisar utvecklingen på oljeväxtodlingens område.

Oljeväxtarealen ökades, som synes, med undantag för 1945 och 1946, i snabb takt fram t. o. m. 1951, varefter den under de därnäst följande två åren minskades med sammanlagt 55 procent. Den starka nedgången i oljeväxtarealen under dessa år berodde bl. a. på den, i förhållande till priserna på andra avsalugrödor, sänkta prisnivån på oljeväxtfröer samt på de växtföljdssjukdomar m. m., som blivit en följd av alltför ensidig oljeväxtodling. En starkt bidragande orsak till att arealen gick ned under 1953 var de svåra övervintringsförhållanden, som rådde vintern 1952/53. Sålunda utvintrade 38 procent av den hösten 1952 sådda höstrapsen och 61 procent av höstrybsen. En ökning av den skördade arealen skedde 1954, vilket bl. a. berodde på att utvintringen var låg — endast 2 procent för höstraps och 14 procent för höstrybs. Även från 1954 till 1955 ökade arealen något. Under vintern 1954/55 utvintrade 6 procent av höstrapsarealen och 13 procent av höstrybsarealen.

Den tidigare konstaterade nedgången i vårraps- och vårrybsarealen fortsatte även under 1955 men var i fråga om rybsen helt ringa. Den kraftiga minskningen av oljelinarealen från 1952 till 1955 har sin huvudsakliga förklaring i att priset på oljelin sänkts avsevärt.

Hektarskördarna av de olika redovisade oljeväxtslagen visar, med undantag för höstrybs, ingen utpräglad tendens. Variationerna synes i huvudsak vara betingade av tillfälliga orsaker.

Den totala skörden av oljeväxtfrö ökade fram t. o. m. 1951 avsevärt. Växlingarna under de därefter följande åren sammanhänger främst med totalarealens förändringar men vad beträffar förhållandena 1955 även i hög grad med ovanligt låga hektarskördar.

Skördade arealer, hektar

År	Höstraps	Höstrybs	Vårraps	Vårrybs	Vitsenap	Oljelin	Övriga	Summa
1941	931	—		—	5 119	926	1 003	7 979
1942	1 377	—	205		13 985	1 733	799	18 099
1943	4 844	—	7 065		12 995	2 656	1 941	29 501
1944	11 946	—	8 655		7 709	13 258	2 783	44 351
1945	7 230	390	7 962		4 549	15 468	2 120	37 719
1946	5 393	429	6 906		5 240	8 729	299	26 996
1947	2 577	409	9 935		13 666	15 964	111	42 662
1948	14 310	1 020	23 592		18 019	21 669	119	78 729
1949	36 466	3 326	39 391	1 417	14 613	46 960	—	142 173
1950	61 400	5 900	51 940	7 260	6 700	35 600	—	168 800
1951	89 600	15 350	37 100	12 250	12 600	23 700	1 200	191 800
1952	65 600	22 100	19 000	3 000	19 000	20 600	—	149 300
1953	35 100	13 600	8 200	2 400	18 300	9 200	—	86 800
1954	61 100	17 800	6 000	2 200	9 900	2 900	—	99 900
1955 (prel.) ...	65 500	19 700	4 700	2 100	8 200	900	—	101 100
1956	[1] 53 600	[1] 25 900						

[1] Besådd areal enligt arealinventeringen i oktober 1955. Normalt kan förutsättas en utvintring av cirka 15 procent.

Skörd per hektar av oljeväxtfrö, exklusive utsäde, 18 % vattenhalt, kg

År	Höstraps	Höstrybs	Vårraps	Vårrybs	Vitsenap	Oljelin
1942	1 820	—	1 395	—	1 315	.
1943	2 375	—	1 315	—	1 145	.
1944	1 490	—	1 005	—	915	1 040
1945	1 430	770	1 070	—	870	1 210
1946	1 725	775	975	—	955	760
1947	1 035	805	1 305	—	1 175	1 040
1948	2 100	995	1 160	—	1 140	1 190
1949	2 025	1 085	1 250	835	1 060	1 230
1950	1 800	1 075	1 310	880	955	1 305
1951	1 830	1 165	1 165	720	1 160	1 025
1952	2 110	1 500	820	880	1 115	890
1953	1 660	1 045	755	845	1 230	970
1954	2 165	1 630	1 050	545	950	760
1955 (prel.)	1 775	1 425	555	430	990	665
Medeltal 1942/55	1 810	[1] 1 115	1 080	[2] 735	1 070	[3] 1 005
» 1951/55	1 910	1 355	870	685	1 090	860

[1] Medeltal för 1945—1955.
[2] Medeltal för 1949—1955.
[3] Medeltal för 1944—1955.

Skörd av oljeväxtfrö, exklusive utsäde, 9 % vattenhalt, ton

År	Höstraps	Höst-rybs	Vår-raps	Vår-rybs	Vit-senap	Summa matnyttiga[1]	Olje- och spånadslin	Total-summa
1941		[2] 181			4 969	5 570	1 022	6 592
1942		[2] 2 518			16 552	19 567	1 725	21 292
1943		[2] 18 743			13 423	33 286	5 380	38 666
1944	16 029	.	7 822		6 370	32 030	13 597	45 627
1945	9 305	271	7 678		3 556	21 734	18 294	40 028
1946	8 379	300	6 055		4 515	19 261	6 883	26 144
1947	2 408	297	11 680		14 458	28 860	16 523	45 383
1948	27 095	916	24 636		18 470	71 185	24 701	95 886
1949	65 297	3 201	44 282	1 066	13 665	127 511	50 791	178 302
1950	99 554	5 722	61 268	5 757	5 760	178 061	43 768	221 829
1951		[2] 201 500			12 600	214 100	23 200	[3] 238 200
1952	124 622	29 736	13 877	2 343	19 013	189 591	[4] 16 580	206 171
1953	52 291	12 808	5 590	1 828	20 221	92 738	[4] 8 103	[5] 100 841
1954	119 288	26 141	5 721	1 124	8 469	160 743	[4] 1 945	[6] 162 710
1955 (prel.)	104 888	25 321	2 343	811	7 299	140 662	[4] 541	141 203

[1] För vissa år inkluderas här vissa ej specificerade fröer.
[2] Specificerade uppgifter föreligger ej för åren 1941—1943 och 1951.
[3] Inklusive 900 ton oljedådra.
[4] Exklusive frö av spånadslin.
[5] Inklusive 70 ton oljedådra och diverse andra fröslag.
[6] Inklusive 22 ton oljedådra.

Förändringar i husdjursantalet. I följande tablåer redovisas vissa uppgifter till belysning av förändringarna i antalet husdjur av olika slag under efterkrigstiden. Till jämförelse har även angetts husdjursantalet enligt jordbruksräkningarna 1937 och 1944. Uppgifterna bygger i övrigt på material från de årligen utförda husdjursräkningarna.

Antal husdjur inom hela riket

Tidpunkt	Hästar 3 år och däröver	Unghästar 1 och 2 år samt föl	Summa hästar	Mjölkkor	Övrig storboskap	Kalvar under 1 år	Summa nötkreatur	Får och lamm
15/9 1937[1] ..	519 173	114 103	633 276	1 921 396	599 306	465 565	2 986 267	353 324
1/6 1944[1] ..	500 033	103 324	603 857	1 746 540	650 084	462 325	2 858 949	558 290
1/6 1945 ..	493 241	106 137	599 378	1 796 608	595 687	450 718	2 843 013	516 342
1/6 1946 ..	495 538	97 244	592 782	1 817 625	611 929	439 875	2 869 429	482 013
2/6 1947 ..	484 195	66 757	550 952	1 808 493	589 337	398 807	2 796 637	420 774
1/6 1948 ..	450 892	46 368	497 260	1 705 479	526 665	392 564	2 624 708	349 446
1/6 1949 ..	424 084	40 827	464 911	1 668 190	505 038	411 224	2 584 452	311 397
1/6 1950 ..	401 240	38 520	439 760	1 654 450	510 600	483 140	2 648 190	279 170
1/6 1951[2] ..	377 613	34 348	411 961	1 606 423	524 196	479 779	2 610 398	228 459
3/6 1952[2] ..	352 765	30 225	382 990	1 534 599	536 742	437 416	2 508 757	222 975
1/6 1953[2] ..	333 921	25 322	359 243	1 524 448	527 319	479 437	2 531 204	208 991
1/6 1954[2] ..	311 569	23 187	334 756	1 527 736	554 824	477 023	2 559 583	202 235
1/6 1955 ..	290 248	22 179	312 427	1 513 705	578 722	482 921	2 575 348	177 199

[1] Allmänna jordbruksräkningen.
[2] Tidigare publicerade uppgifter korrigerade.

Av den första tablån framgår bl. a. hur hästbeståndet oavbrutet minskat under efterkrigstiden. Detta sammanhänger med den fortgående mekaniseringen av jordbruket. Antalet arbetshästar var 1955 cirka 44 procent lägre än 1937. Samtidigt har antalet föl och unghästar minskat med ej mindre än 81 procent. Antalet mjölkkor ökade något strax efter kriget men visar därefter praktiskt taget oavbrutet nedåtgående tendens. Det ligger nu cirka 21 procent under 1937 års nivå. Nötkreatursantalet i sin helhet har samtidigt minskat med cirka 14 procent. Fårstammen har sedan 1937 gått ned med 50 procent.

Antal husdjur inom hela riket (forts.)

Tidpunkt	Avelssvin	Övriga svin 3 mån. och däröver	Grisar under 3 mån.	Summa svin och grisar	Höns	Kycklingar	Summa höns och kycklingar
15/9 1937[1] ..	138 261	700 414	586 260	1 424 935	8 108 651	2 870 969	10 979 620
1/6 1944[1] ..	121 811	415 105	516 949	1 053 865	6 174 517	2 918 018	9 092 535
16/4 1945 ..	123 712	443 872	511 465	1 079 049	6 451 798	3 244 070	9 695 868
15/4 1946 ..	124 557	498 858	541 819	1 165 234	7 609 094	3 798 662	11 407 756
14/4 1947 ..	143 558	516 089	529 245	1 188 892	8 361 364	4 033 770	12 395 134
19/4 1948 ..	138 614	513 185	543 219	1 195 018	9 007 321	5 015 887	14 023 208
1/6 1949 ..	152 081	477 107	608 446	1 237 634	8 203 756	4 244 349	12 448 105
17/4 1950 ..	141 570	516 660	605 110	1 263 340	9 180 540	3 091 820	12 272 360
23/4 1951 ..	150 840	532 280	640 920	1 324 040	9 128 160	3 200 990	12 329 150
21/4 1952 ..	161 870	580 180	621 030	1 363 080	8 589 360	3 064 760	11 654 120
20/4 1953 ..	170 160	572 760	667 670	1 410 590	8 159 500	3 363 280	11 522 780
20/4 1954 ..	206 030	618 460	778 500	1 602 990	8 122 770	3 628 650	11 751 420
18/4 1955 ..	183 655	650 150	733 885	1 567 690	8 005 990	3 690 890	11 696 880

[1] Allmänna jordbruksräkningen.

Däremot ökade svinstammen, som framgår av den senare tablån, under perioden 1945—1954 år från år. Den var sistnämnda år högst för hela den redovisade perioden (11 procent över 1937 års nivå). Från 1954 till 1955

minskade den med drygt 2 procent men var dock större än under något annat av de redovisade åren, 1954 undantaget. Antalet höns och kycklingar har, med undantag för 1948, efter en viss ökning under 1945 och 1946 hållit sig i stort sett konstant under perioden 1947—1951. Under 1952 och 1953 inträffade en viss minskning av antalet höns. Nedgången har möjligen stått i samband med den försämrade prisrelationen mellan hönsfoder och ägg. Sedan denna prisrelation undergått viss förbättring, har kycklingbeståndet, som även det minskades 1952, åter ökat. (Siffermaterialet i fråga om hönsstammens storlek är bristfälligt, varför det är vanskligt att dra några bestämda slutsatser om de faktiska variationerna.)

Marknaden för mjölk och mejeriprodukter. (Jfr tabellerna 7—10.) Följande tablå visar mjölkproduktionens utveckling sedan 1938/39 enligt jordbrukets totalkalkyl.

1938/39	4 714 000	ton	1947/48	4 367 000	ton
1939/40	4 628 000	»	1948/49	4 546 000	»
1940/41	4 151 000	»	1949/50	4 875 000	»
1941/42	3 668 000	»	1950/51	4 772 000	»
1942/43	3 834 000	»	1951/52	4 538 000	»
1943/44	4 229 000	»	1952/53	4 492 000	»
1944/45	4 385 000	»	1953/54	4 395 000	»
1945/46	4 656 000	»	1954/55	4 221 000	»
1946/47	4 636 000	»	1955/56 (prognos)	4 103 000	»

Mjölkproduktionen, som med undantag för 1946/47 och 1947/48 oavbrutet steg under perioden 1941/42—1949/50, har under åren därefter åter visat sjunkande tendens. Medan 1949/50 års produktion — den högsta som redovisats sedan förkrigstiden — var drygt 3 procent större än produktionen under 1938/39, beräknas produktionen under 1955/56 bli drygt 13 procent lägre än 1938/39 års produktion. Medelkoantalet under 1955/56 uppskattas till omkring 1 436 000 djur mot 1 920 000 år 1938/39. Detta innebär, att kostammen minskats med ungefär en fjärdedel sedan förkrigstiden. Samtidigt har emellertid produktionen per ko beräknats bli cirka 16 procent större än under förkrigsåret 1938/39.

Under kalenderåret 1955 har mjölkinvägningen vid mejerierna uppgått till 3 399 miljoner kilogram mot 3 565 miljoner kilogram 1954. Minskningen utgör 5 procent av 1954 års invägning. I förhållande till 1939 föreligger en uppgång med 6 procent, vilket beror på att antalet mejerileverantörer ökat (jfr tabell 8). Invägningen år 1950, som var den högsta hittills redovisade, låg 22 procent över 1939 års. Jämsides med ökningen av mjölkinvägningen vid mejerierna har försäljningen av mjölk från producent direkt

År	Invägning i % av totalproduktionen	År	Invägning i % av totalproduktionen
1938/39	66,4	1947/48	75,9
1939/40	67,2	1948/49	77,9
1940/41	66,2	1949/50	80,5
1941/42	68,8	1950/51	80,8
1942/43	70,9	1951/52	80,9
1943/44	72,5	1952/53	81,6
1944/45	74,4	1953/54	81,9
1945/46	75,5	1954/55	81,9
1946/47	76,0	1955/56 (prognos)	82,1

till förbrukare successivt minskats liksom tillverkningen och försäljningen av lantsmör. Av föregående uppställning framgår den vid mejerierna invägda relativa andelen av den totala mjölkproduktionen.

Den vid mejerierna invägda mjölkens användning redovisas i följande två tablåer.

Av tablåerna framgår, att invägningen av mjölk till produktberedning absolut sett nådde ett minimum 1942. I förhållande till invägningen nåddes minimum under 1943, varefter i stort sett en successiv ökning skedde, som kulminerade 1951. År 1955 var kvantiteten produktmjölk 2 307 miljoner kilogram, d. v. s. 4 procent lägre än 1939. Den var samtidigt 19 procent lägre än under rekordåret 1950. Ser man på utvecklingen för försåld konsumtionsmjölk, finner man, att denna tidigare visade en mycket kraftig stegring fram till 1943, då ett maximum nåddes. Under de följande åren höll sig försäljningen vid cirka 940 miljoner kilogram. År 1948 nåddes den hittills högsta siffran, 979 miljoner kilogram, varefter försäljningen under perioden 1949—1951 successivt sjunkit. Under 1952—1955 har återigen en stegring av försäljningen av konsumtionsmjölk skett. Ökningen från 1954 till 1955 uppgick dock endast till drygt 1 procent. Det bör anmärkas, att den sedan november 1941 från mejerier försålda mjölken har varit standardiserad och hållit en fetthalt av cirka 3 procent mot tidigare 3,5 procent. Sedan november 1951 är på vissa villkor försäljning av mjölk, som standardiserats till minst 3,5 procent fetthalt, tillåten. Försäljningen av sådan mjölk har under 1955 uppgått till 59 miljoner kilogram eller 6,0 procent av mejeriernas totala försäljning av konsumtionsmjölk. Den ökning av försäljningen av konsumtionsmjölk, som förekommit, motsvaras icke av en verklig konsumtionsstegring, enär, som förut påpekats, samtidigt en nedgång ägt rum i försäljningen av mjölk från producent direkt till konsument. Av betydelse är vidare att jordbruksbefolkningens konsumtion har avtagit i samband med befolkningsomflyttningen. Med stöd av kalkylsakkunnigas uppskattningar kan sålunda den totala förbrukningen av standardiserad och ostandardiserad mjölk i riket under 1954/55 beräknas ha varit 20 procent

År	Vid mejerier invägd mjölk, ton	Därav		
		använd för produktberedning, ton	försåld såsom konsumtionsmjölk,[1] ton	försåld grädde (omräknad till mjölk) samt svinn, ton
1939	3 205 688	2 395 153	494 367	316 168
1940	2 988 933	2 202 644	519 500	266 789
1941	2 659 251	1 940 169	610 512	122 850
1942	2 517 931	1 740 033	855 273	63 421
1943	2 852 031	1 963 235	963 192	72 381
1944	3 107 561	2 183 544	940 625	138 213
1945	3 375 019	2 421 439	939 628	170 025
1946	3 520 348	2 564 015	939 908	183 730
1947	3 422 935	2 449 500	954 365	189 848
1948	3 361 485	2 359 026	978 588	195 247
1949	3 679 434	2 662 618	965 229	226 477
1950	3 912 727	2 860 730	943 277	290 653
1951	3 805 941	2 797 369	931 709	261 971
1952	3 626 839	2 602 998	938 264	273 003
1953	3 661 584	2 600 536	957 620	290 781
1954	3 565 379	2 483 719	964 613	306 433
1955	3 398 512	2 306 608	978 025	305 318

[1] Fr. o. m. november 1941 standardiserad mjölk.

År	Produktmjölk		Konsumtions-mjölk[1]		Grädde (i mjölk) samt svinn		Summa k-mjölk o. grädde	
	1939 = 100	i % av invägn.	1939 = 100	i % av invägn.	1939 = 100	i % av invägn.	1939 = 100	i % av invägn.
1939	100,0	74,7	100,0	15,4	100,0	9,9	100,0	25,3
1940	92,0	73,7	105,1	17,4	84,4	8,9	97,0	26,3
1941	81,0	73,0	120,6	22,4	38,9	4,6	88,7	27,0
1942	72,6	69,1	144,5	28,4	20,1	2,5	96,0	30,9
1943	82,0	68,8	165,1	28,6	22,9	2,5	109,7	31,2
1944	91,2	70,3	159,0	25,3	43,7	4,4	114,0	29,7
1945	101,1	71,7	158,5	23,2	53,8	5,0	117,6	28,3
1946	107,1	72,8	156,3	21,9	58,1	5,2	118,0	27,2
1947	102,3	71,6	158,5	22,9	60,0	5,5	120,1	28,4
1948	98,5	70,2	163,3	24,0	61,8	5,8	123,7	29,8
1949	111,2	72,4	159,9	21,5	71,6	6,2	125,4	27,6
1950	119,4	73,1	154,0	19,5	91,9	7,4	129,8	26,9
1951	116,8	73,5	151,0	19,6	82,9	6,9	124,4	24,5
1952	108,7	71,8	151,9	20,7	86,3	7,5	126,3	28,2
1953	108,6	71,0	155,8	21,0	92,0	7,9	130,9	29,0
1954	103,7	69,7	156,8	21,7	96,9	8,6	133,5	30,3
1955	96,3	67,9	159,1	23,1	96,6	9,0	134,7	32,1

[1] Mjölk av verklig medelfetthalt.

större än under 1938/39. Per invånare räknat stannar ökningen vid 3 procent. Omräknas däremot konsumtionen till enbart helmjölk låg förbrukningen per person för 1954/55 cirka 10 procent lägre än 1938/39.

Den i november 1940 genomförda sänkningen av konsumtionsgräddens fetthalt (liksom den under tiden 20/11 1941—31/1 1944 gällande ransoneringen av grädde) medförde, att för gräddförsäljning togs i anspråk en betydligt mindre kvantitet helmjölk än före kriget. Detta tillika med mjölkstandardiseringen medförde, att den sammanlagda mjölk- och gräddförsäljningen räknad i oskummad mjölk kom att ligga lägre än den eljest skulle ha gjort. Sedan försäljningen av tjock grädde från den 12 juli 1949 återmedgivits, inträdde under 1949 och 1950 en ökning av mjölkanvändningen för produktion av konsumtionsgrädde. År 1955 nådde mjölkanvändningen för gräddframställning, räknat i procent av invägningen, det högsta värdet sedan 1939.

Mejeriernas totala försäljning av mjölk och grädde räknad i oskummad mjölk ökade från 1954 till 1955 med cirka 10 000 ton.

Mejeriproduktionen av smör och ost framgår av följande sammanställning.

Smörproduktionen var 1955 cirka 9 procent lägre än föregående år. Den var samtidigt obetydligt högre än 1939 års produktion (cirka 450 ton). Lantsmörproduktionen beräknas ha sjunkit från 16 200 ton år 1939 till 1 400 ton år 1955, varför 1955 års totalproduktion av smör jämförd med 1939 års visar en nedgång med cirka 14 350 ton. Det bör här anmärkas, att det 1939 förekom en smörexport av i runt tal 26 200 ton mot 4 000 ton 1955 och 13 000 ton 1954. Den stora smörexport, som ägde rum under 1951 — 26 400 ton — berodde på att smörkonsumtionen inom landet efter den betydande prishöjning på smör och margarin, som företogs fr. o. m. den 1 januari 1951, minskades rätt väsentligt.

Smörkonsumtionen per capita låg 1955 cirka 5 procent under förkrigsnivån. Den hade minskat med 6 procent sedan 1954.

År	Produktion, ton	
	Smör	Ost
1939	83 735	43 653
1940	80 760	35 328
1941	77 687	22 383
1942	71 926	14 991
1943	79 263	21 296
1944	87 304	29 924
1945	94 058	38 102
1946	99 622	44 412
1947	94 954	47 690
1948	89 687	51 695
1949	98 051	65 515
1950	108 571	51 517
1951	106 288	54 435
1952	93 585	59 975
1953	97 892	54 302
1954	92 577	55 268
1955	84 186	54 103

År 1949 uppnåddes den största ostproduktion, som dittills förekommit. Genom olika regleringsåtgärder och export sökte man under 1950 uppnå bättre balans på ostmarknaden och vinna avsättning för de onormalt stora lagren. En ökning av ostkonsumtionen och -exporten kom också till stånd, samtidigt som produktionen reducerades till endast 79 procent av 1949 års produktion. Härigenom nedbringades lagren till lämplig storlek. Under 1951 och 1952 ökades produktionen åter något. Den har under de senaste tre åren intagit en med hänsyn till det inhemska konsumtionsutrymmet tämligen normal omfattning. Mejeriernas ostlager vid årsskiftet 1955/56 var 16 600 ton.

Margarin. Som framgår av följande tabell har margarintillverkningen (av såväl importerad som inhemsk råvara) 1955 varit 4 800 ton högre än 1954 och den högsta under hela den redovisade perioden. Från förkrigstiden fram till 1955 ökade förbrukningen av hushållsmargarin per person med 26 procent. Den totala förbrukningen av matfett per person har under samma tidsperiod ökat med cirka 15 procent.

År	Hushålls-margarin, ton	Bageri-margarin, ton	Summa, ton
1939	51 390	8 609	59 999
1940	29 174	9 548	38 722
1941	18 263	7 947	26 210
1942	34 848	5 391	40 239
1943	30 830	5 424	36 254
1944	29 800	8 378	38 178
1945	35 601	12 343	47 944
1946	14 034	9 556	23 590
1947	21 942	9 983	31 925
1948	36 905	12 730	49 635
1949	47 050	22 355	69 405
1950	54 271	24 747	79 018
1951	65 039	20 865	85 904
1952	71 484	21 413	92 897
1953	67 299	21 333	88 632
1954	70 611	23 956	94 567
1955	74 268	25 139	99 407

Slaktdjursmarknaden. (Jfr tabellerna 11 och 12.) I följande tablå har sammanställts uppgifter om den totala slakten (såväl marknadsförd slakt som hemslakt) av nötkreatur, svin, får, getter och häst enligt inom livsmedelskommissionen respektive jordbruksnämnden utförda beräkningar.

År	Total slakt, milj. kg								
	Storboskap	Större kalv	Mindre kalv	Summa nötkreatur	Svin	Summa nötkreatur och svin	Får och getter	Häst	Samtliga djurslag
1937/39	89,7	33,0	12,9	135,6	151,2	286,8	3,1	11,0	300,9
1941/42	77,2	15,8	12,0	105,0	99,1	204,1	2,0	11,2	217,3
1942/43	47,8	11,0	14,1	72,9	[1]101,3	174,2	2,0	6,3	182,5
1943/44	67,9	13,7	16,8	98,4	[1]143,7	242,1	4,0	9,1	255,2
1944/45	68,6	14,0	14,3	96,9	[1]131,5	228,4	3,8	9,6	241,8
1945/46	74,7	18,4	13,6	106,7	[1]130,2	236,9	4,0	11,3	252,2
1946/47	85,2	19,2	14,2	118,6	[1]124,5	243,1	3,9	15,9	262,9
1947/48	88,0	16,7	14,7	119,4	[1]138,4	257,8	3,8	13,2	274,8
1948/49	75,4	19,1	16,4	110,9	[1]158,9	269,8	2,8	12,8	285,4
1949/50	78,7	21,9	13,0	113,6	[1]169,5	283,1	2,7	13,4	299,2
1950/51	88,7	23,4	13,4	125,5	[1]169,8	295,3	2,3	11,8	309,4
1951/52	[2]103,9	23,3	12,8	139,0	[1,2]173,4	312,4	2,3	14,2	328,9
1952/53	91,6	21,8	12,2	125,6	[1]183,4	309,0	2,2	12,4	323,6
1953/54	88,9	22,1	11,8	122,8	[1]180,5	303,3	2,0	11,5	316,8
1954/55	96,7	24,0	11,7	132,4	[1]191,8	324,2	1,9	11,3	337,4
1955/56 (prognos)	97,5	21,0	11,4	129,9	175,2	305,1	2,0	11,6	318,7

[1] Den i angivna kvantiteter ingående hemslakten av svin beräknad med utgångspunkt från antalet behållna icke besiktigade hemslaktade svin och en medelslaktvikt av 90 kg per styck.
[2] Exklusive de i anledning av mul- och klövsjukan nedslaktade och nedgrävda djuren.

Slakten av nötkreatur och svin 1955/56 väntas i förhållande till slakten 1954/55 minska med cirka 2 respektive 9 procent.

Konsumtionen av kött uppgick under produktionsåret 1954/55 till 157 miljoner kilogram. Den översteg därmed 1937/39 års konsumtion — 153 miljoner kilogram — med 3 procent. Samtidigt var fläskkonsumtionen under 1954/55 189 miljoner kilogram, d. v. s. 36 procent större än 1937/39 års konsumtion, som utgjorde 139 miljoner kilogram. Tillsammanslagna var 1954/55 års kött- och fläskkonsumtion 18 procent större än 1937/39 års. Förändringen i konsumtionsinriktningen mot en ökad fläskkonsumtion sammanhänger med de höjningar av konsumentpriserna för nöt-, kalv- och hästkött i förhållande till priserna på fläsk, som skett sedan förkrigstiden.

Någon nämnvärd export av kött har ej förekommit under efterkrigstiden. Detsamma gäller i fråga om fläskexporten fram till årsskiftet 1952/53, då emellertid baconexporten till Storbritannien återupptogs. Export av fläsk och levande slaktsvin förekommer numera även till Västtyskland och vissa östeuropeiska länder. Åren 1937—1939 hade landet ett exportöverskott av kött och fläsk av i medeltal 8 900 ton. Förkrigsexporten omfattade huvudsakligen fläsk. Under 1955 exporterades sammanlagt 9 762 ton (räknat i vara med ben), varav 5 641 ton fläsk och bacon samt levande svin omräknade till slaktad vara. I de senaste årens import har nötköttet dominerat. Importen av kött och fläsk — räknad i vara med ben — har under 1955 uppgått till cirka 13 500 ton, vilket är 17 600 ton mindre än 1954. Av 1955 års totala import utgjorde cirka 4 500 ton fläsk.

Äggmarknaden. Enligt jordbrukets totalkalkyl har äggproduktionen utvecklats på följande sätt sedan 1938/39.

År	Äggproduktion, ton	År	Äggproduktion, ton
1938/39	60 860	1947/48	65 500
1939/40	60 026	1948/49	75 000
1940/41	51 910	1949/50	83 000
1941/42	37 530	1950/51	83 000
1942/43	35 579	1951/52	80 000
1943/44	43 943	1952/53	81 000
1944/45	50 220	1953/54	82 000
1945/46	59 640	1954/55	84 000
1946/47	62 000	1955/56 (prognos)	86 000

Produktionen av ägg steg snabbt efter nedgången i krigets början och kulminerade under 1949/50 och 1950/51, varefter den 1951/52 gick tillbaka för att nu åter befinna sig i stigande. Den beräknade produktionen under innevarande år är 41 procent större än under sista förkrigsåret och den högsta under hela den redovisade perioden. Vad utrikeshandeln beträffar redovisades för 1938 och 1939 en nettoexport av 5 300 respektive 4 700 ton ägg, medan det 1947 och 1948 förelåg en nettoimport av 1 700 respektive 1 900 ton.

Den inhemska marknaden har under senare år absorberat en betydligt större kvantitet ägg än före kriget. Till följd av produktionsökningen har emellertid överskott förekommit. Dessa har kunnat avsättas på utlandsmarknaden. År 1950 medförde sålunda en nettoexport av 12 400 ton ägg, medan exporten 1951 uppgick till 8 980 ton, 1952 till 8 600 ton, 1953 till 6 840 ton, 1954 till 7 640 ton och 1955 till 9 790 ton.

Till belysande av ägghandelns utveckling lämnas i följande tablå uppgifter om partihandelns invägning av ägg under åren 1938—1955.

År	Invägning		År	Invägning	
	absoluta tal, ton	index, 1938=100		absoluta tal, ton	index 1938 = 100
1938	27 570	100,0	1947	26 875	97,5
1939	28 025	101,7	1948	31 176	113,1
1940	26 658	96,7	1949	37 679	136,7
1941	18 960	68,8	1950	42 845	155,4
1942	10 538	38,2	1951[1]	40 969	148,6
1943	11 767	42,7	1952[1]	41 219	149,5
1944	17 205	62,4	1953[1]	40 469	146,8
1945	22 397	81,2	1954[1]	39 880	144,6
1946	27 440	99,5	1955[1] (prel.)	39 925	144,8

[1] Uppgifterna före 1951 ej direkt jämförbara med uppgifterna för senare år.

Av sammanställningen framgår, att partihandelns invägning av ägg i stort sett följer samma trend som den totala äggproduktionen.

Bilaga 3

PM

med redogörelse för priser på jordbruksprodukter samt på vissa förnödenheter för jordbrukets behov

Efterföljande redogörelse för priser på jordbruksprodukter samt på vissa förnödenheter för jordbrukets behov begränsas beträffande en del varuslag till innevarande regleringsår men avser i övrigt i huvudsak den tid som förflutit sedan motsvarande sammanställning upprättades inom jordbruksnämnden våren 1955.[1] De tabeller, till vilka hänvisning i det följande sker, finnes intagna i en särskild tabellbilaga.[2]

Brödsäd. (Jfr tabell 2.) För 1955 års skörd har prissättningssystemet för vete och råg jämfört med föregående år varit i stort oförändrat. Prisgaranti till odlarna har sålunda i princip endast lämnats för vete och råg, som per den 1 april 1956 för inlösen hembjudes till föreningen Svensk spannmålshandel. Inlösenpriset för fullgod brödsäd av normalkvalitet är för vete 42 kr/dt och för råg 37 kr/dt vid leverans till prisort. Fram till inlösendagen är prisbildningen fri. För fullgod vara av annan kvalitet än normalkvalitet verkställes prisreglering enligt särskilda i jordbruksnämndens cirkulär 1955: 52 angivna regler. Vid leverans till annan ort än prisort minskas priset med kostnaderna för transport från mottagningsorten till närmaste prisort. Prisavdraget vid leverans till Visby (som icke är prisort) är dock endast 50 öre/dt.

Priserna för brödsäd av normalkvalitet på prisort har hittills enligt Lantbruksförbundets noteringar varit följande.

	Vete kr/dt	Råg kr/dt
Augusti/september	40,00	36,36
Oktober	40,23	36,78
November	40,58	37,18
December	40,90	37,36
Januari	41,23	37,49

Fodermedel. (Jfr tabell 2.) Prisbildningen på fodersäd är liksom på andra fodermedel fri. Handelns egna organ ombesörjer numera utrikeshandeln med varorna i fråga. Under konsumtionsåret 1953/54 rådde ganska säregna förhållanden på fodersädsmarknaden. Den svenska skörden 1953 hade blivit ovanligt stor i fråga om såväl fodersäd som hö och mycket god i fråga om foderrotfrukter. Stora kvantiteter fodersäd fördes i marknaden under hösten 1953 och priserna blev låga — omkring 10 kr/dt lägre än under närmast föregående höst. Införselavgifter infördes som skydd för en viss prisnivå. Avsevärda kvantiteter avlastades dessutom genom export. Redan vid konsumtionsårets mitt fram i februari och mars hade läget helt svängt om. Brist på fodersäd började göra sig gällande. Producentpriserna hade från

[1] Se Kungl. Maj:ts prop. 1955: 180, s. 30* ff.
[2] Införd sist i propositionen.

september till fram i slutet av mars stigit för foderkorn med i medeltal omkring 5,50 kr/dt till drygt 31 kr/dt, och för vithavre med i medeltal omkring 6,50 kr/dt till omkring 29 kr/dt. Exporten upphörde nu och import vidtog. För att tillfredsställa efterfrågan utförsålde dessutom Svenska spannmålsaktiebolaget under tiden februari—juli 1954 44 000 ton av dess upplagrade kvantiteter importfodermedel i form av havre, korn, majs och vetekli. Vidare försålde bolaget under tiden april—augusti samma år drygt 32 000 ton denaturerad brödsäd till foder.

Fodersädsskörden 1954 nådde 1 881 000 ton men blev ändå 249 000 ton mindre än under närmast föregående år. Man förväntade sålunda ett betydande underskott på fodersäd. Priserna steg också. Medelprisnoteringen vid försäljning från producenter låg såsom genomsnitt för september vid något över 30 kr/dt, vilket var 4,50 kr/dt högre än under motsvarande månad 1953 och för foderhavre vid något över 28 kr/dt, vilket var ungefär 5,50 kr/dt högre än under september 1954. Med hänsyn till läget avvecklades under hösten 1954 införselavgifterna för fodersäd med undantag av majs. Införselavgiften borttogs även för kli.

På nyåret 1955 låg noteringen vid försäljning från odlare inom de viktigaste producentområdena i mellersta Sverige både för foderkorn och för vithavre vid omkring 35,50 kr/dt. Priset steg successivt till ungefär 37 kr/dt för de båda varorna i medio av mars. Genom påverkan av sänkta importpriser sjönk priserna på den inhemska fodersäden något i maj men höll sig därefter praktiskt taget oförändrade säsongen ut.

Såsom redan anförts i bilaga 1 utförsåldes genom föreningen Svensk spannmålshandel under år 1955 mycket betydande kvantiteter denaturerad brödsäd för foderändamål. Härav såldes en del (ur beredskapslagret) under senhösten 1955. På grund av att 1955 års fodersädsskörd blivit relativt liten — 277 000 ton mindre än 1954 års icke särskilt stora skörd — och att skörden även av andra värdefulla fodervaror blivit mindre god, behöver nämligen fodersädstillgångarna i år förstärkas med mycket stora kvantiteter importfoder eller icke fullgod svensk brödsäd.

Vid föreningen Svensk spannmålshandels utförsäljning av brödsäd i och för denaturering till foder uttogs för råg till att börja med hösten 1954 33,50 kr/dt fritt det magasin, där varan vid denatureringen lagrades. Priset sänktes den 13 september 1955 till 32 kr/dt men höjdes den 30 december till 33 kr/dt. För vete var motsvarande pris från början i december 1954 38 kr/dt och fr. o. m. den 16 maj 1955 36 kr/dt. De nämnda priserna skall ökas med handelsmarginal samt med kostnaderna för emballage och i förekommande fall frakter, innan förbrukarpriset erhålles.

Den importerade fodersäden har övervägande utgjorts av sorghum men även betydande kvantiteter foderkorn och foderhavre samt även majs har införts. I början av 1955 var Malmö-noteringen för sorghum vid försäljning till förbrukare något över 40 kr/dt. Detta pris höll sig till omkring mitten av april, varefter ett 4 à 5 kr lägre pris noterades till slutet av juni. Nedgången fortsatte till ett bottenläge i medio av september vid omkring 30 kr/dt. Därefter drog sig priset uppåt och nådde i början av december drygt 34 kr/dt. Vid årsskiftet 1955/1956 var det ungefär 36 kr/dt. Noteringen var vid utgången av januari månad 1956 1 kr/dt lägre.

För importerat foderkorn, vilket huvudsakligen utgjorts av vara från medelhavsländerna av icke fullt första kvalitet, låg Malmö-noteringen under 1955 års tre första månader på ungefär samma eller tidvis något högre nivå än för sorghum. Prissänkningen var därefter betydligt mindre än för sorghum. Efter ett prisläge på ungefär 38 kr/dt under tiden maj—juli företogs en mindre nedjustering och under tiden medio september—medio november

noterades 36,50 kr/dt. Vid årsskiftet hade priset ökat till 37 kr/dt men vid utgången av januari åter sjunkit till 36,50 kr/dt. För importerad blandsäd av korn och havre har priset legat omkring 1 kr och för importerad havre 1,50 à 2 kr/dt högre än för importerat korn.

Majs importeras huvudsakligen för användning vid beredning av handelsfoderblandningar för fjäderfän. Den belastas med en införselavgift av 3,50 kr/dt och har betingat förhållandevis högt pris. Detta var vid 1955 års början enligt Malmö-noteringen 47 kr/dt vid försäljning till förbrukare. Det var för tiden februari—medio augusti 1 à 1,50 kr högre, men sjönk därefter och låg fram i november vid cirka 45,50 kr/dt. Vissa ytterligare sänkningar har därefter förekommit.

Medelpriserna för vithavre och korn till producenter enligt Lantbrukssförbundets noteringar fr. o. m. januari 1955 framgår av följande sammanställning. Uppgifterna, som utgör vägda medeltal, avser kr/dt.

		Vithavre	Korn
1955	Januari	35,44	35,63
	Februari	35,83	36,15
	Mars	36,89	37,32
	April	35,65	36,40
	Maj	35,82	36,41
	Juni	—	—
	Juli	—	—
	Augusti	—	—
	September	33,79	33,98
	Oktober	34,83	34,53
	November	35,39	34,56
	December	35,91	34,73
1956	Januari	36,20	35,16

För de mest använda värdefulla oljekraftfoderslagen, nämligen sojamjöl och jordnötskakor, har priserna under 1955 sjunkit successivt och ganska avsevärt. Sojamjöl hållande 44—46 procent och jordnötskakor hållande 53—55 procent råprotein och fett noterades i Malmö vid försäljning till förbrukare vid årets början till 56 respektive 65 kr/dt och vid dess slut till 50,75 respektive 61,25 kr/dt. Motsvarande priser på 50—52-procentiga bomullsfrökakor var 56 och 54 kr/dt. För kokoskakor och linfrökakmjöl har prisnivån varit mycket stabil och i Malmö hållit sig omkring 49 respektive 62,50 kr/dt. Vid månadsskiftet januari/februari 1956 var pristendensen för sojamjöl tydligt fallande. Även för övrigt importerat oljekraftfoder var priserna något svagare. På andra noteringsorter än Malmö har priserna på oljekraftfoder i regel varit högre. För linfrökakmjöl är årsmedeltalet för alla orter 64,11 kr/dt. Av linfrökakmjöl är förbrukningen numera mycket liten.

Enligt jordbruksnämndens beslut har oljefabrikernas utförsäljningspris för svenskt oljekraftfoder av raps och senap höjts under året. Vid försäljning till fodermedelshandlare samt fritt vissa importhamnar och andra kusthamnar uttogs vid årets början för extraherat rapsmjöl 38 kr/dt och för extraherat senapsmjöl 30 kr/dt. Priserna höjdes för senapsmjöl med 2 kr den 16 februari, för rapsmjöl med 3 kr den 26 april samt för senapsmjöl med ytterligare 5 kr den 14 oktober. Fr. o. m. den 1 december uttages enhetligt pris för de båda varorna, nämligen 40,75 kr/dt, vilket innebär en prissänkning på rapsmjöl med 25 öre men en prishöjning på senapsmjöl med 3,75 kr/dt. Förbrukarpriserna har i regel legat 2,50 à 3 kr/dt över de under skilda perioder gällande, nu nämnda priserna.

Priset på oljekraftfoderblandning har under året undergått en mindre höjning. För 43-procentig blandning noterades i Malmö ett förbrukarpris på 50,50 kr/dt vid 1955 års början och 51,25 kr/dt vid årets slut. Medelpriset för hela landet enligt Lantbruksförbundets noteringar utgjorde 52,53 mot 51,71 kr/dt för 1954. Att priset på oljekraftfoderblandning under 1955 något stigit trots den rätt betydande nedgången av priserna på det importerade oljekraftfodret är i huvudsak en följd av de höjda priserna på svenskt oljekraftfoder. Enligt jordbruksnämndens bestämmelser skall nämligen dylikt utgöra en viss procentuell andel av den oljekraftfoderblandning, som saluföres. I genomsnitt för året har i den inom landet fabriksmässigt tillverkade kvantiteten oljekraftfoderblandning ingått 29,4 viktsprocent oljekraftfoder av raps och senap. Härav var 9 procentenheter senapsmjöl.

Under januari månad 1956 har de förut angivna priserna för skilda slag av oljekraftfoder icke undergått några nämnvärda förändringar.

Priserna på svenskt kli av vete och råg samt även på havrekli har gått ned något under året. Såsom genomsnitt för året ligger de dock betydligt över motsvarande priser under 1954. De av Lantbruksförbundet sedan januari 1955 noterade priserna på svenskt kli av vete, råg och havre framgår av följande sammanställning. Uppgifterna avser medelpriser i kr/dt vid kvarnar.

		Svenskt vetekli	Svenskt rågkli	Svenskt havrekli
1955	Januari	41,29	36,28	22,60
	Februari	42,48	38,41	24,63
	Mars	42,24	38,98	24,93
	April	39,37	36,55	25,94
	Maj	39,06	36,23	25,53
	Juni	39,02	36,25	24,47
	Juli	39,06	36,21	23,16
	Augusti	39,37	36,57	23,63
	September	39,01	36,18	23,63
	Oktober	38,00	35,70	23,46
	November	37,42	35,06	23,17
	December	37,31	34,63	23,17
1956	Januari	38,03	34,93	23,17

Sedan januari 1955 utvisar priserna på hö och halm enligt Lantbruksförbundets noteringar följande utveckling. Uppgifterna avser medelpriser i kr/dt för pressad vara till producent, på station i Mellansverige.

		Vallhö	Höstsädshalm
1955	Januari	14,25	6,25
	Februari	14,13	6,38
	Mars	13,90	6,50
	April	13,38	6,31
	Maj	12,85	6,00
	Juni	—	—
	Juli	—	—
	Augusti	—	—
	September	—	—
	Oktober	22,00	8,00
	November	22,80	8,35
	December	24,75	8,88
1956	Januari	26,50	9,35

Potatis. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har jordbruksnämnden för tillverkningsåret 1955/56 fastställt de priser, som tillverkare av potatisstärkelse eller potatisbrännvin har att vid inköp av potatis av normal kvalitet för fabriksändamål erlägga till leverantören. Priserna har varit följande: Under tiden kampanjens början t. o. m. 31 oktober 1955 44 öre, 1 november—31 december 1955 45 öre, 1—31 januari 1956 46 öre samt fr. o. m. 1 februari till kampanjens slut 47 öre, allt räknat per hektoliter och stärkelseprocent fritt fabrik.

Med stöd av samma bemyndigande har vidare bestämts att till grund för prissättningen på potatisstärkelse och potatisbrännvin skall läggas ett potatispris, som med 3 öre per stärkelseprocent och hektoliter överstiger nyss angivna priser. Sveriges stärkelseproducenters förening, Sveriges bränneriidkarförening och AB Vin- och spritcentralen skall till en särskild clearingkassa inbetala belopp, motsvarande skillnaden mellan det potatispris, som lägges till grund för prissättningen på stärkelse och brännvin, samt det pris, som stärkelsefabriker och brännerier skall betala för av dem inköpt potatis.

Sockerbetor. (Jfr tabell 2.) För sockerbetor av 1955 års skörd har odlare erhållit ett grundpris av 7 kr/dt vid en sockerhalt av 16 procent. För varje tiondels procent, varmed sockerhalten över- eller understigit 16 procent, har gjorts tillägg eller avdrag med 1/160 av grundpriset. Vidare har efter samma grunder som gällde för 1954 års skörd utgått s. k. täckningsersättning och ersättning enligt den s. k. 63-dygnsregeln. Det för 1955 års skörd utbetalda genomsnittspriset blev 7,11 kr/dt (uppgiften preliminär).

Oljeväxter. För oljeväxtfröer av 1955 års skörd erhåller odlare, som tecknat odlingskontrakt med Sveriges oljeväxtodlares centralförening, följande grundpriser vid leverans av frö med en vattenhalt av 18 procent och en renhetsgrad av 96 procent (öre/kg).

Höstraps	73	Vårrybs	65
Höstrybs	71	Vitsenap	54
Vårraps	67	Oljelin	67

För oljeväxtfrö med annan vattenhalt eller renhetsgrad verkställes prisreglering enligt särskilda i jordbruksnämndens cirkulär 1955: 57 angivna regler. Producent, som ej tecknat odlingskontrakt, erhåller ett grundpris, som med högst 2 öre/kg understiger nu angivna priser.

För den del av skörden, som kan beredas avsättning på den inhemska marknaden, har staten garanterat ett högre pris (cirka 10 öre/kg högre) än de anförda odlarpriserna. Det belopp, som uppkommer ur denna mellanskillnad, avses skola användas för att täcka exportförluster. Eventuellt överskjutande medel från ett visst år skall överföras till oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond för att täcka uppkommande exportförluster under kommande år. Fonden förvaltas av föreningen Sveriges oljeväxtintressenter.

Spånadsväxter. För 1955 års skörd har såsom riktpriser gällt 25 öre/kg för linhalm och 13 öre/kg för hamphalm. Priserna avser halm av grundkvalitet med 15 procent vattenhalt. För avvikande kvalitet sker prisreglering enligt särskilda bestämmelser (se för linhalm jordbruksnämndens cirkulär 1951: 85 och för hamphalm statens linnämnds meddelande 1949: 14).

För frö av spånadslin av 1955 års skörd har garanterats samma pris, som förut angivits för kontraktsodlat oljelinfrö. För hampfrö är prisbildningen helt fri.

Mjölk och mejeriprodukter. (Jfr tabellerna 1 och 2.) Den genomsnittliga likviden för mejerimjölk under 1954/55 uppgick enligt kalkylsakkunnigas beräkningar till 36,87 öre/kg, varav 5,04 öre statliga bidrag. För 1955/56 har preliminärt upptagits 39,55 öre/kg, varav 5,22 öre i bidrag.

Riksnoteringen för runmärkt smör höjdes den 15 november 1955 från 6,05 kr/kg till 6,80 kr/kg. För omärkt mejerismör är noteringen 6,60 kr/kg. Priserna på osaltat smör ligger 10 öre/kg över nu angivna priser.

Fr. o. m. den 1 oktober 1954 slopades normalpriserna på konsumtionsmjölk, grädde och smör. Samtidigt förband sig Svenska mejeriernas riksförening att medverka till att genomsnittspriset på mejerimjölk under återstoden av regleringsåret 1954/55 hölls oförändrat inom olika områden i förhållande till regleringsåret 1953/54. För innevarande regleringsår har mellan jordbruksnämnden och riksföreningen träffats överenskommelse om att den för nästföregående regleringsår träffade överenskommelsen angående priserna på mjölk vid försäljning från mejeri till återförsäljare — med beaktande av de prishöjningar på mjölk, som skett enligt de under 1955 träffade jordbruksöverenskommelserna — skall äga fortsatt giltighet till den 1 september 1956. I enlighet med jordbruksöverenskommelsen våren 1955 höjdes priset på konsumtionsmjölk i två etapper, den 1 april 1955 med 5 öre och den 1 september 1955 med 3 öre/l. Av dessa 8 öre fick detaljhandeln tillgodoräkna sig 0,8 öre i marginalökning. Den under hösten 1955 träffade jordbruksöverenskommelsen för återstoden av produktionsåret 1955/56 resulterade i ytterligare prishöjning på konsumtionsmjölk med 6 öre/l, varav detaljhandeln tillfördes 0,5 öre. Beträffande grädde har i enlighet med jordbruksöverenskommelserna under 1955 priserna höjts med sammanlagt 40 öre/l för tjock och med sammanlagt 20 öre/l för tunn grädde.

Prisbildningen på ost, vilken lämnades fri fr. o. m. den 25 augusti 1952, bands åter vad beträffar Sveciaost 45 + av normalprissättning fr. o. m. den 16 maj 1955. I samband härmed genomfördes för all ost en prishöjning av 20 öre/kg. I två etapper — vid det nya regleringsårets början och enligt höstens jordbruksöverenskommelse — höjdes priserna på ost med sammanlagt 20 öre/kg. Detaljpriset för helfet runmärkt ost av Sveciatyp var i december 1955 i genomsnitt 6,06 kr/kg.

Kött och fläsk. (Jfr tabell 2.) Systemet med normalpriser på hela, halva och fjärdedels kroppar av nötkreatur, häst och svin slopades fr. o. m. den 1 september 1954. I stället har mellan statens jordbruksnämnd och Sveriges slakteriförbund träffats årliga överenskommelser om ett system med rörlig partiprissättning på kött och fläsk. För regleringsåret 1955/56 skall priserna i medeltal ansluta sig till den av statsmakterna förutsatta medelprisnivån för kött och fläsk. Det åligger Svensk köttHandel att importera kött och fläsk till sådana kvantiteter, att den förutsatta prisnivån icke överskrides.

Priserna på styckade köttvaror av nötkreatur, häst och svin samt charkuterivaror är sedan februari 1952 fria vid försäljning till förbrukare. Prisövervakning i detaljhandelsledet sker i stort sett enligt tidigare principer.

För fårkött är prisbildningen helt fri i samtliga handelsled.

Ägg. (Jfr tabell 2.) Prisbildningen på ägg är liksom under föregående regleringsår fri inom ramen för de av statsmakterna fastställda riktlinjerna. För regleringsåret 1955/56 innebär dessa bl. a., att äggpriset skall vara fritt intill en övre gräns, som fastställts till 4,25 kr/kg i södra Sverige. Vid denna gräns gäller, att Sveriges export- och importförening för ägg skall vara skyldig att importera, i den mån så är möjligt utan förlust, och att export icke får ske utan särskilt tillstånd av jordbruksnämnden. Medelpriset för regle-

ringsåret 1955/56 har i jordbruksöverenskommelsen hösten 1955 beräknats till cirka 3,15 kr/kg. För att uppnå det förutsatta medelpriset äger föreningen att vid export av ägg utbetala bidrag, då utlandspriserna ligger under motsvarande svenska priser. Bidragen finansieras dels med medel, som inflyter genom avgifter vid export av ägg, samt genom en regleringsavgift, som föreningen uttager på grundval av invägda kvantiteter ägg, dels med medel, som tillföres föreningen genom restitution av införselavgifter för vissa fodermedel, ävensom genom överförande av införselavgifter för kött av tamfågel.

Svensk äggnotering (= producentpris i öre/kg på ägg i de viktigare produktionsområdena i Götaland) har fr. o. m. januari 1955 utvecklats på följande sätt,

1955 Januari	270	1955 Juli	294
Februari	257	Augusti	332
Mars	273	September	350
April	298	Oktober	350
Maj	260	November	350
Juni	273	December	329

Handelsgödsel. (Jfr tabell 2.) Prissättningen på såväl inom landet tillverkade gödselmedel (superfosfat, tomasfosfat, kalkkväve, kalkammonsalpeter och ammoniumsulfat) som importgödselmedel (kalksalpeter, chilesalpeter och kalisalt) är fri. För 1955/56 gäller följande priser.

Varuslag	Kronor per deciton vid leverans under tiden			Priset avser leverans banfritt å följande platser
	1/6—30/9 1955 1:a perioden; betaln. per 1/10 1955	1/10 1955—31/1 1956 2:a perioden; betaln. per 1/2 1956	1/2—31/5 1956 3:e perioden; betaln. per 1/6 1956	
Chilesalpeter, 16 %	29,00	30,00	31,00	importhamn
Kalksalpeter, 15,5 %	23,20	24,05	24,90	tariffhamn
Kalkkväve, 20 %	28,70	29,70	30,70	Stockvik
Ammoniumsulfat, 20,8 %	29,15	30,15	31,15	fabrik
Kalkammonsalpeter, 20,5 %	27,25	28,25	29,25	»
Kalisalt, 50 %	20,80	21,65	22,50	tariffhamn
Superfosfat, pulvr., 19,5 %	15,05	15,95	16,55	fabrikshamn
» kornat, 19,5 %	15,95	16,85	17,45	»
Tomasfosfat, 17 %	11,40	11,90	12,40	fabrik

Bilaga 4

PM

angående jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter år 1954

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 september 1955 har statistiska centralbyrån nu verkställt en undersökning av jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter för inkomståret 1954. Denna har utförts i anslutning till de under en lång följd av år gjorda undersökningarna, för vilka redogörelser årligen intagits i Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m., senast i nr 1955:180 för inkomståret 1953.

Material och metod

I fråga om det urval av brukningsenheter, som numera användes vid dessa deklarationsundersökningar, hänvisas till den detaljerade redogörelse, som lämnades i samband med närmast föregående års undersökning för inkomståret 1953.

På grund av större bortfall av självdeklarationer i de två högsta storleksgrupperna, orsakat bl. a. av större förekomst av besvärsärenden vid taxeringen, har urvalet i grupperna 50—100 och över 100 hektar åker ökats i förhållande till det urval, som användes för 1953 års undersökning. Efter denna komplettering omfattar urvalet för dessa grupper cirka 75 procent av det antal brukningsenheter, som ingår i stickprovet för centralbyråns årliga arealinventeringar. Efter reducering för arrendatorer och för sådana deklarationer, som länsstyrelsen av olika skäl ej kunnat avstå, omfattar det nya

Tab. 1. Antal i deklarationsundersökningarna ingående brukningsenheter

	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
	2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Undersökningen för år 1953								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	212	582	1 220	760	723	423	282	4 202
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	512	973	727	201	153	92	32	2 690
Norra Sverige	440	580	256	28	—	—	—	1 304
Hela riket	**1 164**	**2 185**	**2 203**	**989**	**876**	**515**	**314**	**8 196**
Undersökningen för år 1954								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	197	566	1 272	795	813	672	492	4 807
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	492	988	749	207	161	141	46	2 784
Norra Sverige	456	603	280	26	—	—	—	1 365
Hela riket	**1 145**	**2 157**	**2 301**	**1 028**	**974**	**813**	**538**	**8 956**

urvalet för 1954 års undersökning 8 956 av ägaren själv brukade gårdar över 2 hektar åker mot 8 196 för år 1953. Arrendatorer ingår således ej i deklarationsundersökningen.

I tabell 1 redovisas det i 1954 års undersökning ingående antalet brukningsenheter med fördelning på storleksgrupper inom tre huvudområden och hela riket i jämförelse med motsvarande tal för år 1953. Som framgår av tabellen har antalet brukningsenheter för år 1954 ökat i flertalet storleksgrupper dels på grund av att länsstyrelserna för detta år kunnat avstå fler självdeklarationer, dels som följd av den nyssnämnda utökningen av urvalet för de två högsta storleksgrupperna. Deklarationsmaterialets relativa fördelning på olika storleksgrupper inom vart och ett av de tre huvudområdena framgår av tabell 2.

Tabellerna i föreliggande redogörelse lämnar uppgifter endast för åren 1953 och 1954. I fråga om jämförelse mellan inkomståren 1952 och 1953 hänvisas till specialundersökningen (s. 13 ff.) i föregående års redogörelse, där skattningar för vissa poster för 7 av de 18 naturliga produktionsområdena utförts enligt både det gamla och det nya urvalet. Det är centralbyråns avsikt att inom den närmaste tiden framlägga resultaten av en sådan jämförelse för hela riket.

Såsom i redogörelserna för föregående undersökningar framhållits, har de från självdeklarationernas A-bilaga erhållna uppgifterna rörande jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter använts för skattning av dels totalsiffror för riket, dels siffror per hektar jordbruksjord. I senare fallet har använts de vid 1951 års allmänna jordbruksräkning erhållna uppgifterna om arealen jordbruksjord. Totalsiffrorna för riket har erhållits genom en för

Tab. 2. Procentuell fördelning av antalet brukningsenheter på olika storleksgrupper

	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
	2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Samtliga brukningsenheter med över 2 hektar åker enligt 1951 års jordbruksräkning								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	17	23	31	13	9	5	2	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	36	37	20	4	2	1	0	100
Norra Sverige	53	36	10	1	0	0	0	100
I undersökningen för år 1953 ingående brukningsenheter								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	5	14	29	18	17	10	7	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	19	36	27	8	6	3	1	100
Norra Sverige	34	44	20	2	—	—	—	100
I undersökningen för år 1954 ingående brukningsenheter								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	4	12	26	17	17	14	10	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	18	35	27	7	6	5	2	100
Norra Sverige	33	44	21	2	—	—	—	100

varje storleksgrupp och varje produktionsområde, enligt den officiella jordbruksstatistikens indelning, verkställd uppräkning av självdeklarationernas uppgifter. Härvid har förhållandet mellan å ena sidan den totala åkerarealen enligt 1951 års allmänna jordbruksräkning vid samtliga brukningsenheter inom respektive storleksgrupp och område samt å andra sidan åkerarealen vid de undersökta brukningsenheterna inom samma storleksgrupp och område tagits till utgångspunkt för uppräkningen.

Vid användning av det äldre urvalet kunde de skattade *absoluta* talen ej tillmätas önskvärd säkerhet på grund av bristande representativitet i urvalet. Resultaten användes därför främst för att belysa de *relativa* förändringarna från år till år. De på grundval av det nya urvalet för åren 1953 och 1954 skattade talen torde däremot ej vara behäftade med systematiska fel, varför de för dessa år erhållna resultaten torde ha tillfredsställande säkerhet. Fr. o. m. år 1953 bör deklarationsundersökningen därför kunna användas ej enbart för att belysa relativa förändringar från år till år utan även för att ge respektive posters absoluta storlek.

Vid användning av resultaten från deklarationsundersökningen bör man observera, att brukningsenheter med mindre än 2 hektar åker ej ingår i det bearbetade materialet, att undersökningen avser kalenderår och att skogsbruket ingår däri, under det att den s. k. totalkalkylen för jordbruket omfattar samtliga brukningsenheter, avser produktionsår och ej tager hänsyn till skogsbruket. Vidare bör beaktas, att vid upprättandet av självdeklaration inom jordbruket den s. k. kontantprincipen fortfarande oftast tillämpas. Då hänsyn sålunda icke tages till eventuella lagerbehållningar vid beskattningsårets början och slut, kan nettointäkten av jordbruksfastighet enligt deklarationsuppgifterna växla mera från år till år än vad som eljest skulle varit förhållandet.

Jordbrukets kontanta inkomster

Resultaten av den beräkning av jordbrukarnas sammanlagda kontanta inkomster under år 1954, som verkställts på grundval av de på självdeklarationernas A-bilaga lämnade uppgifterna, redovisas i tabell 3 och tablå A. I tabell 3 angives för hela riket och de tre huvudområdena — södra och mellersta Sveriges slättbygder, södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt norra Sverige — de till totalsiffror uppräknade inkomstbeloppen. I tablå A har dessa omräknats till indextal med 1953 som basår.

I anslutning till A-bilagans uppställning har inkomsterna fördelats på följande poster: spannmål och frövaror; sockerbetor; potatis, grönsaker och trädgårdsprodukter; hö, halm, grönfoder och rotfrukter; försålda husdjur (hästar, nötkreatur, svin och grisar, får och getter) samt kött, fläsk, hudar, ull, skinn o. d. därav; fjäderfä och ägg; mjölk och produkter därav, dels vid leverans till mejeri, dels vid annan försäljning; diverse produkter (honung, tobak o. d.); inkomster av skogsbruk; arrenden och hyror; diverse inkomster (körslor, uthyrning av maskiner och dragare, försäljning av döda yttre inventarier, av sten, grus och torv samt av fisk och vilt m. m., ersättning för vägunderhåll, och andra ej annorstädes upptagna inkomstposter).

Såsom framgår av tabell 3 har jordbrukarnas sammanlagda inkomster för år 1954 beräknats till 4 864,1 miljoner kronor. Då inkomstsumman för år 1953 uppskattades till 4 633,5 miljoner kronor, föreligger sålunda en ökning med 230,6 miljoner kronor eller med 5 procent. Av den sammanlagda inkomstsumman härrör över hälften eller 2 649 miljoner kronor (54,5 procent) från försäljningen av animaliska produkter, under det att inkomsterna av vegetabiliska produkter uppgår till 1 090,2 miljoner kronor (22,4 pro-

Tab. 3. Jordbrukets kontanta inkomster åren 1953—1954, miljoner kronor

	1953	1954
Södra och mellersta Sveriges slättbygder		
Inkomster av försålda produkter		
spannmål och frövaror	750,1	692,3
sockerbetor	129,0	137,7
potatis m. m.	87,0	99,6
hö, halm och grönfoder	10,6	9,2
Summa vegetabiliska produkter	976,7	938,8
hästar, nötkreatur, svin och grisar, får samt kött, fläsk, hudar, ull, skinn o. d. därav	679,1	708,0
fjäderfä och ägg	85,2	87,0
mjölk till mejeri	605,5	588,6
mjölk till enskilda	15,9	14,6
Summa animaliska produkter	1 385,7	1 398,2
diverse produkter	0,5	0,9
Summa inkomster av försålda produkter	**2 362,9**	**2 337,9**
Diverse inkomster	52,2	58,9
därav för körslor	26,2	30,2
Inkomster av skogsbruk	136,7	204,0
Arrenden och hyror	20,9	22,4
Samtliga kontanta inkomster	**2 572,7**	**2 623,2**
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder		
Inkomster av försålda produkter		
spannmål och frövaror	99,8	86,4
sockerbetor	4,6	4,6
potatis m. m.	34,9	37,8
hö, halm och grönfoder	5,3	4,4
Summa vegetabiliska produkter	144,6	133,2
hästar, nötkreatur, svin och grisar, får samt kött, fläsk, hudar, ull, skinn o. d. därav	398,6	431,1
fjäderfä och ägg	51,7	54,5
mjölk till mejeri	428,5	423,5
mjölk till enskilda	13,7	14,1
Summa animaliska produkter	892,5	923,2
diverse produkter	0,2	0,0
Summa inkomster av försålda produkter	**1 037,3**	**1 056,4**
Diverse inkomster	54,4	63,4
därav för körslor	40,6	45,7
Inkomster av skogsbruk	298,3	383,1
Arrenden och hyror	9,8	10,1
Samtliga kontanta inkomster	**1 399,8**	**1 513,0**
Norra Sverige		
Inkomster av försålda produkter		
spannmål och frövaror	4,1	4,3
sockerbetor	—	—
potatis m. m.	6,4	6,9
hö, halm och grönfoder	7,0	7,0
Summa vegetabiliska produkter	17,5	18,2

Tab. 3 (forts.) Jordbrukets kontanta inkomster åren 1953—1954, miljoner kronor

	1953	1954
hästar, nötkreatur, svin och grisar, får samt kött, fläsk, hudar, ull, skinn o. d. därav	88,9	96,8
fjäderfä och ägg	5,6	6,1
mjölk till mejeri	218,2	216,7
mjölk till enskilda	8,3	8,0
Summa animaliska produkter	321,0	327,6
diverse produkter	0,0	0,0
Summa inkomster av försålda produkter	**338,5**	**345,8**
Diverse inkomster	79,5	96,9
därav för körslor	73,5	90,1
Inkomster av skogsbruk	238,6	279,3
Arrenden och hyror	4,4	5,9
Samtliga kontanta inkomster	**661,0**	**727,9**
Hela riket		
Inkomster av försålda produkter		
spannmål och frövaror	854,0	783,0
sockerbetor	133,6	142,3
potatis m. m.	128,3	144,3
hö, halm och grönfoder	22,9	20,6
Summa vegetabiliska produkter	1 138,8	1 090,2
hästar, nötkreatur, svin och grisar, får samt kött, fläsk, hudar, ull, skinn o. d. därav	1 166,6	1 235,9
fjäderfä och ägg	142,5	147,6
mjölk till mejeri	1 252,2	1 228,8
mjölk till enskilda	37,9	36,7
Summa animaliska produkter	2 599,2	2 649,0
diverse produkter	0,7	0,9
Summa inkomster av försålda produkter	**3 788,7**	**3 740,1**
Diverse inkomster	186,1	219,2
därav för körslor	140,3	166,0
Inkomster av skogsbruk	673,6	866,4
Arrenden och hyror	35,1	38,4
Samtliga kontanta inkomster	**4 633,5**	**4 864,1**

cent). Inkomsterna av skogsbruk har för år 1954 beräknats till 866,4 miljoner kronor (17,8 procent). Dessa tre grupper av inkomster omfattar nära 95 procent av samtliga inkomster.

I förhållande till år 1953 var inkomsterna av försålda jordbruksprodukter i det närmaste oförändrade. Samtidigt som inkomsterna av de animaliska produkterna ökade med 49,8 miljoner kronor (1,9 procent), minskade inkomsterna av vegetabiliska produkter med nästan lika stort belopp eller 48,6 miljoner kronor (4,3 procent). Skogsinkomsterna under år 1954 visar en ökning med 192,8 miljoner kronor, motsvarande 28,6 procent.

Ökningen mellan åren 1953 och 1954 i försäljningen av animaliska produkter, 49,8 miljoner kronor, fördelar sig med 69,3 miljoner kronor på posten hästar, nötkreatur, svin och får samt kött, fläsk, hudar m. m. därav och med 5,1 miljoner kronor på posten fjäderfä och ägg, under det att posten mjölk minskade med 24,6 miljoner kronor. Relativt sett innebär dessa tal

en ökning i fråga om samtliga animaliska produkter med, som förut nämnts, 1,9 procent och i fråga om gruppen hästar, nötkreatur m. m. 5,9 procent samt fjäderfä och ägg 3,6 procent, medan i fråga om mjölk en minskning med 1,9 procent föreligger.

De under år 1954 ökade inkomsterna av animaliska produkter sammanhänger i första hand med en fortsatt ökning av fläskproduktionen men även köttproduktionen har ökat något på grund av bl. a. en viss utslaktning av kor i Norrland under hösten 1954 till följd av dålig fodertillgång. Även slakten av kalv och får visade uppgång. Härtill kommer, att avräkningspriserna till producenter i fråga om samtliga djurslag utom storboskap genomsnittligt låg högre än under år 1953. Minskningen i inkomsterna av mjölk och produkter därav beror främst av att den totala mjölkproduktionen ytterligare minskat sedan år 1953.

Nedgången i inkomsterna av vegetabiliska produkter hänför sig nästan helt till posten spannmål och frövaror, som minskat med 71 miljoner kronor (8,3 procent) men även posten hö, halm och grönfoder har minskat, nämligen med 2,3 miljoner kronor (10,0 procent). För de övriga posterna däremot föreligger ökning. Sålunda har posten sockerbetor ökat med 8,7 miljoner kronor (6,5 procent) och posten potatis m. m. med 16 miljoner kronor (12,5 procent).

Inkomstminskningen av spannmål och frövaror beror främst av den markanta sänkning av priset på brödsäd, som ägde rum under år 1954. Även det under året på grund av för stor nederbörd försämrade skördeutfallet har inverkat. I fråga om sockerbetor sammanhänger inkomstökningen helt med den stora utvidgningen av sockerbetsarealen under år 1954 (cirka 8 000

Tab. 4. Jordbrukets kontanta inkomster av vegetabiliska respektive animaliska produkter i procent av kontanta inkomster av samtliga försålda produkter inom olika storleksgrupper och områden åren 1953—1954

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Södra och mellersta Sveriges slättbygder									
Vegetabiliska produkter.....	1953	15,3	18,4	26,5	39,0	48,1	58,8	63,0	41,3
	1954	14,7	17,6	24,9	37,6	46,1	58,8	63,1	40,2
Animaliska produkter	1953	84,6	81,6	73,4	61,0	51,9	41,2	37,0	58,6
	1954	85,1	82,4	75,1	62,2	53,9	41,2	36,9	59,8
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder									
Vegetabiliska produkter.....	1953	3,4	6,1	11,3	21,3	28,8	43,1	52,1	13,9
	1954	3,6	5,5	11,0	19,5	26,5	37,3	46,5	12,6
Animaliska produkter	1953	96,6	93,8	88,7	78,7	71,2	56,9	47,9	86,0
	1954	96,4	94,5	89,0	80,5	73,5	62,7	53,5	87,4
Norra Sverige									
Vegetabiliska produkter.....	1953	4,8	4,0	6,5	14,2	..	..	..	5,2
	1954	4,6	3,6	6,6	20,5	..	..	..	5,3
Animaliska produkter	1953	95,2	96,0	93,5	85,8	..	..	..	94,8
	1954	95,4	96,4	93,4	79,5	..	..	..	94,7

hektar). För potatis m. m. har höjda producentpriser orsakat inkomstökningen.

Som bakgrund till den för år 1954 redovisade ökningen av skogsinkomsterna må här i korta drag erinras om prisutvecklingen på skogsbrukets område de senaste åren. Under år 1951 ökade efterfrågan på främst massaved med stark prisstegring som följd. Efter en kortvarig prissänkning under första delen av år 1952 stagnerade priserna under några månader. Den nedåtgående prisutvecklingen fortsatte sedan och under säsongen 1953—1954 låg priserna lägre än under närmast föregående säsong men under hösten 1954 steg de åter. Prisutvecklingen under samma tid för sågtimmer och andra sortiment visar även variationer men ej så stora som för massaved. Ökningen av skogsinkomsterna under år 1954 torde till betydande del sammanhänga med att stora mängder skog fälldes genom de svåra stormarna under januari månad, särskilt i mellersta Sverige.

Av de redovisade skogsinkomsterna äger enskild (fysisk) person och likställda skattskyldiga under vissa förutsättningar erhålla uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för den del av intäkt av skogsbruk, som insättes på särskilt konto (s. k. skogskonto) i bank. Under år 1954 har, enligt redovisningen i självdeklarationerna, insättningen på sådant konto av fysiska personer och likställda uppskattats till totalt 55,6 miljoner kronor. Under år 1952, då sådan insättning jämlikt lagen den 14 december 1951 (nr 783) om investeringskonto för skog endast fick göras hos riksbanken, kunde centralbyrån från riksbankens huvudkontor erhålla uppgift om det för året insatta totalbeloppet. Någon sådan kontrolluppgift över insättningarna under år 1954 har icke stått till förfogande, då insättningar på s. k. skogskonto enligt de nya bestämmelserna kan göras i vilken bank som helst. Då det för år 1952 med ledning av redovisningen i självdeklarationerna uppskattade totalbeloppet, som insatts på investeringskonto för skog, mycket nära överensstämde med det från riksbankens huvudkontor erhållna totalbeloppet, torde man kunna räkna med en lika god överensstämmelse i fråga om det för år 1954 på motsvarande sätt uppskattade totalbeloppet.

Tablå A. Jordbrukets kontanta inkomster åren 1953 och 1954

Indextal, 1953 = 100

	Södra och mellersta Sveriges slättbygder	Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	Norra Sverige	Hela riket
Vegetabiliska produkter	96,1	92,1	104,0	95,7
Animaliska produkter	100,9	103,4	102,1	101,9
Samtliga jordbruksprodukter	98,9	101,8	102,2	100,0
Diverse inkomster	112,9	116,5	121,9	117,8
Skogsbruk	149,1	128,4	117,1	128,6
Samtliga kontanta inkomster	102,0	108,1	110,1	105,0

De under detta avsnitt anförda siffrorna avser riket i dess helhet. Mellan de olika områdena föreligger vissa olikheter. I jämförelse med år 1953 har norra Sverige den relativt sett största ökningen av jordbrukets samtliga kontanta inkomster, nämligen 10,1 procent, under det att inkomstökningen i

södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder är 8,1 procent och i södra och mellersta Sveriges slättbygder 2 procent. Enligt tablå A förklaras utvecklingen under år 1954 inom samtliga områden främst av ökade skogsinkomster och diverse inkomster (särskilt av körslor). I fråga om försålda vegetabiliska produkter föreligger minskade inkomster för såväl slättbygderna som skogs- och dalbygderna i södra och mellersta Sverige, under det att norra Sverige uppvisar något ökade inkomster. Inkomsterna av animaliska produkter har inom alla tre områdena ökat endast obetydligt.

Förskjutningarna i de viktigaste inkomstposternas inbördes betydelse belyses närmare av följande sammanställning av deras procentuella andel av jordbrukets sammanlagda kontanta inkomster enligt självdeklarationerna.

	1953	1954
Vegetabiliska produkter	24,6	22,4
Animaliska produkter	56,1	54,5
Skogsbruk	14,5	17,8
Diverse inkomster	4,8	5,3
Samtliga kontanta inkomster	100,0	100,0

Tablån visar, att såväl de vegetabiliska som de animaliska produkternas andelar har minskat, under det att skogsinkomsternas och diverse inkomsternas andel har ökat.

De vegetabiliska respektive animaliska produkternas andel storleksgruppsvis i inkomsterna av samtliga försålda jordbruksprodukter belyses i tabell 4. I denna framträder tydligt det kända förhållandet, att de vegetabiliska produkternas relativa betydelse ökar med stigande egendomsstorlek samt att den genomgående är större inom slättbygderna i södra och mellersta Sverige än i skogs- och dalbygderna och i norra Sverige.

Om man gör en uppdelning av samtliga kontanta inkomster och av försäljningsinkomsterna på rikets tre huvudområden, erhålles följande procentuella fördelning.

	1953	1954
Samtliga kontanta inkomster		
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	55,5	53,9
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	30,2	31,1
Norra Sverige	14,3	15,0
Hela riket	100,0	100,0
Inkomster av försålda jordbruksprodukter		
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	63,2	62,5
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	27,7	28,2
Norra Sverige	9,1	9,3
Hela riket	100,0	100,0

Av tablån framgår, att slättbygdsområdets andel av jordbrukets samtliga kontanta inkomster år 1954 minskat i jämförelse med år 1953, under det att de båda övriga områdenas andelar något ökat. Likartat är förhållandet i fråga om inkomsterna av försålda jordbruksprodukter.

Jordbrukets kontanta utgifter

De på självdeklarationernas A-bilaga redovisade kontanta utgifterna har vid bearbetningen sammanförts i följande grupper: arrenden och kontanta undantagsförmåner; arbetslöner; inköp av utsäde och fodermedel; inköp

av gödselmedel; inköp av driv- och smörjmedel; inköp av levande inventarier; inköp av döda inventarier; kostnader för elektrisk ström; kostnader för underhåll av dels inventarier, dels byggnader, dels vägar, diken, stängsel o. d.; diverse kostnader samt räntor. Dessutom har även uppgifterna rörande kostnaderna för nyuppsättning av yttre inventarier, för ny-, till- eller ombyggnad samt för nyanläggning av vägar, diken, stängsel o. d. bearbetats. Det bör emellertid framhållas, att sistnämnda kostnader icke berättigar till avdrag vid taxeringen, varför de kan antagas vara mindre fullständigt redovisde i deklarationerna. Av de vid bearbetningen av dessa poster erhållna resultaten bör därför icke alltför bestämda slutsatser dragas.

De till totalsiffror uppräknade utgiftsbeloppen för hela riket och de tre huvudområdena har sammanförts i tabell 5 och tablå B.

För hela riket beräknas jordbrukarnas samtliga kontanta utgifter år 1954 ha uppgått till sammanlagt 3 343,3 miljoner kronor, vartill kommer ytterligare 82,2 miljoner kronor för nyuppsättning av yttre inventarier, 87 miljoner kronor för ny-, till- och ombyggnader samt 7,6 miljoner kronor för nyanläggning av vägar, diken och stängsel o. d. Motsvarande utgifter för år 1953 utgjorde respektive 3 231,9, 83,7, 85,6 och 11,1 miljoner kronor. I jämförelse med år 1953 ökade således samtliga kontanta utgifter med 111,4 miljoner kronor eller med 3,4 procent.

De i tablå B angivna utgiftsposterna för hela riket har samtliga stigit i förhållande till år 1953 med undantag av posten underhåll av inventarier och byggnader. Orsaken till ökningen av kostnaderna för arbetslöner är främst höjningen under året av timlönerna för lantarbetarna men även lönerna i samband med de ökade skogsavverkningarna har inverkat. Posten underhåll av inventarier och byggnader har minskat med 4 procent, främst beroende av minskade investeringar i byggnadsbeståndet. Däremot har kostnaderna för underhåll av inventarier stigit på grund av det allt mer utökade maskinbeståndet.

Ser man på kostnadsutvecklingen för de i tabell 5 angivna delposterna, framträder stegring för de två under rubriken inköp av förnödenheter ingående varugrupperna utsäde och fodermedel samt bränn- och smörjoljor, nämligen med 1,9 respektive 7,8 procent under det att kostnaderna för gödselmedel minskat med 1,3 procent. Förbrukarpriserna på köpfodermedel har under år 1954 varit i huvudsak oförändrade, vilket förklarar den relativt sett obetydliga ökningen av kostnaderna för utsäde och fodermedel. Kost-

Tablå B. Jordbrukets kontanta utgifter åren 1953 och 1954

Indextal, 1953 = 100

	Södra och mellersta Sveriges slättbygder	Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	Norra Sverige	Hela riket
Arbetslöner	103,7	105,8	107,6	104,8
Inköp av förnödenheter	100,2	103,3	104,0	101,5
» » levande och döda inventarier	105,1	109,4	118,6	107,9
Underhåll av inventarier och byggnader	97,0	92,7	99,1	96,0
Underhåll av vägar, diken, stängsel o. d.	108,3	112,0	107,8	109,6
Elström	108,8	108,9	108,8	108,8
Diverse driftkostnader	103,5	106,2	105,6	104,7
Räntor	106,3	109,3	112,1	107,7
Samtliga kontanta utgifter	102,4	104,3	106,6	103,4

Tab. 5. Jordbrukets kontanta utgifter åren 1953—1954, miljoner kronor

	1953	1954
Södra och mellersta Sveriges slättbygder		
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	16,8	18,7
Arbetslöner	425,0	440,9
Inköp av förnödenheter		
utsäde och fodermedel	317,0	318,0
gödselmedel	214,6	212,0
bränn- och smörjoljor	75,7	78,7
Inköp av levande inventarier	165,2	167,1
Inköp av döda inventarier	109,3	121,5
Elström	36,1	39,2
Underhåll av inventarier	94,8	96,5
» » byggnader	125,3	117,0
» » vägar, diken, stängsel o. d.	24,6	26,7
Diverse driftkostnader	199,0	206,1
Räntor	93,6	99,5
Samtliga kontanta utgifter	**1 897,0**	**1 941,9**
Nyuppsättning av yttre inventarier	51,3	50,0
Ny-, till- eller ombyggnad	38,5	41,2
Nyanläggning av vägar, diken, stängsel o. d.	4,0	4,7
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder		
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	7,3	8,0
Arbetslöner	192,8	204,1
Inköp av förnödenheter		
utsäde och fodermedel	172,1	177,6
gödselmedel	86,5	85,9
bränn- och smörjoljor	22,9	27,3
Inköp av levande inventarier	104,5	112,2
Inköp av döda inventarier	47,4	54,0
Elström	21,8	23,8
Underhåll av inventarier	39,0	40,1
» » byggnader	86,5	76,2
» » vägar, diken, stängsel o. d.	16,7	18,7
Diverse driftkostnader	110,1	116,9
Räntor	41,9	45,7
Samtliga kontanta utgifter	**949,5**	**990,5**
Nyuppsättning av yttre inventarier	25,3	26,2
Ny-, till- eller ombyggnad	26,1	31,6
Nyanläggning av vägar, diken, stängsel o. d.	5,3	2,3
Norra Sverige		
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	2,6	2,6
Arbetslöner	83,4	89,7
Inköp av förnödenheter		
utsäde och fodermedel	66,8	70,8
gödselmedel	22,5	21,6
bränn- och smörjoljor	7,1	7,9
Inköp av levande inventarier	33,6	37,7
Inköp av döda inventarier	17,9	23,4
Elström	9,5	10,3
Underhåll av inventarier	13,7	13,9
» » byggnader	51,7	50,9
» » vägar, diken, stängsel o. d.	5,5	6,0
Diverse driftkostnader	56,0	59,1
Räntor	15,1	17,0
Samtliga kontanta utgifter	**385,4**	**410,9**

Tab. 5 (forts.) **Jordbrukets kontanta utgifter åren 1953—1954, miljoner kronor**

	1953	1954
Nyuppsättning av yttre inventarier	7,1	6,0
Ny-, till- eller ombyggnad	21,0	14,2
Nyanläggning av vägar, diken, stängsel o. d.	1,8	0,6
Hela riket		
Arrenden och kontanta undantagsförmåner	26,7	29,3
Arbetslöner	701,2	734,7
Inköp av förnödenheter		
utsäde och fodermedel	555,9	566,4
gödselmedel	323,6	319,5
bränn- och smörjoljor	105,7	113,9
Inköp av levande inventarier	303,3	317,0
Inköp av döda inventarier	174,6	198,9
Elström	67,4	73,3
Underhåll av inventarier	147,5	150,5
» » byggnader	263,5	244,1
» » vägar, diken, stängsel o. d.	46,8	51,4
Diverse driftkostnader	365,1	382,1
Räntor	150,6	162,2
Samtliga kontanta utgifter	**3 231,9**	**3 343.3**
Nyuppsättning av yttre inventarier	83,7	82,2
Ny-, till- eller ombyggnad	85,6	87,0
Nyanläggning av vägar, diken, stängsel o. d.	11,1	7,6

nadsökningen för bränn- och smörjoljor sammanhänger med den fortgående utökningen av maskinbeståndet, främst traktorer. Orsaken till de minskade kostnaderna för gödselmedel är främst, att priserna på nästan alla slag av handelsgödsel under året sänkts. I fråga om de i tabell 5 redovisade totala kostnaderna för elström skall framhållas, att dessa även inkluderar hushållsförbrukningen. Med ledning av den i A-bilagan såsom kostnad upptagna totalförbrukningen och den som naturainkomst redovisade hushållsförbrukningen har kostnaderna för hushållsförbrukningen beräknats uppgå till i genomsnitt 22 procent av de totala elströmskostnaderna.

De hittills anförda siffrorna för kontanta utgifter avser riket i dess helhet. Av tablå B framgår den procentuella kostnadsförändringen för huvudposterna inom de tre huvudområdena i förhållande till år 1953. Samtliga kontanta utgifter har ökat 6,6 procent i norra Sverige mot 4,3 procent i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder och 2,4 procent i motsvarande slättbygdsområde. I samband härmed erinras om att ökningen av de totala kontanta inkomsterna likaledes var större i norra Sverige än i slättbygderna och skogs- och dalbygderna av södra och mellersta Sverige. Kostnaderna för arbetslöner har ökat inom alla tre områdena, nämligen med respektive 3,7, 5,8 och 7,6 procent. Orsakerna därtill är, som förut nämnts, att timlönerna höjts under år 1954 och att skogsavverkningarna ökat. Kostnaderna för underhåll av inventarier och byggnader har under året minskat inom samtliga områden, i södra och mellersta delarna av landet med 3 respektive 7,3 procent och i norra Sverige med 0,9 procent. Avgörande för utvecklingen har varit de minskade investeringarna för underhåll och förbättringar av byggnadsbeståndet. Ökningen av räntekostnaderna inom alla tre områdena, uppgående till respektive 6,3, 9,3 och 12,1 procent, synes till stor del bero på de alltjämt ökade investeringarna i maskiner av olika slag, främst traktorer.

Tab. 6. Arbetslönernas och ränteutgifternas procentuella andel av jordbrukets kontanta utgifter inom olika storleksgrupper och områden åren 1953—1954

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Södra och mellersta Sveriges slättbygder									
Arbetslöner	1953	7,0	9,0	13,9	19,3	23,3	30,8	35,9	22,4
	1954	5,8	9,2	14,1	20,1	23,7	30,4	36,6	22,7
Räntor	1953	3,7	4,5	4,9	5,3	4,9	5,1	4,9	4,9
	1954	3,9	4,5	5,2	5,3	5,2	5,4	5,2	5,1
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder									
Arbetslöner	1953	13,0	14,4	18,3	25,1	29,2	35,7	43,6	20,3
	1954	12,4	14,9	19,2	25,6	29,7	35,6	42,5	20,6
Räntor	1953	3,2	3,9	4,9	4,8	5,0	5,7	5,3	4,4
	1954	3,4	4,1	4,9	4,9	5,3	6,5	5,9	4,6
Norra Sverige									
Arbetslöner	1953	18,6	20,4	26,5	35,6	..	..	..	21,6
	1954	20,0	20,4	26,8	29,1	..	..	..	21,8
Räntor	1953	3,5	4,3	4,0	4,3	..	..	..	3,9
	1954	3,8	4,3	4,2	4,6	..	..	..	4,1
Hela riket									
Arbetslöner	1953	14,1	14,4	16,7	21,0	24,3	31,6	37,1	21,7
	1954	14,2	14,8	17,2	21,6	24,7	31,3	37,5	22,0
Räntor	1953	3,4	4,1	4,8	5,2	4,9	5,2	5,0	4,7
	1954	3,7	4,3	5,0	5,2	5,2	5,6	5,3	4,9

Av följande sammanställning framgår de viktigaste utgiftsposternas procentuella andel av jordbrukets totala kontanta utgifter under åren 1953—1954.

	1953	1954
Arbetslöner	21,7	22,0
Inköp av förnödenheter	30,5	29,9
Inköp av levande och döda inventarier	14,8	15,4
Underhåll av inventarier och byggnader	12,7	11,8
Underhåll av vägar, diken, stängsel o. d.	1,4	1,5
Elström	2,1	2,2
Diverse driftkostnader	12,1	12,3
Räntor	4,7	4,9
Samtliga kontanta utgifter	100,0	100,0

Tablån visar, att arbetslönernas andel av samtliga kontanta utgifter hållit sig nära oförändrad under de två åren. Likartat har förhållandet varit för underhåll av vägar, diken, stängsel o. d., elström, diverse driftkostnader och räntor. Andelen för inköp av förnödenheter samt för underhåll av inventarier och byggnader har under året minskat, medan kostnadsandelen för in-

köp av inventarier av olika slag har ökat. Uppgifterna om arbetslönernas och ränteutgifternas betydelse vid olika egendomsstorlek finnes angivna i tabell 6.

Inkomster och utgifter per hektar jordbruksjord. Inkomst- och utgiftsutvecklingen inom olika storleksgrupper av jordbruk

Resultaten av en beräkning av de kontanta inkomsterna och utgifterna per hektar jordbruksjord för olika storleksgrupper och områden lämnas i tabell 7.

Tab. 7. Samtliga kontanta inkomster och utgifter i kronor per hektar jordbruksjord vid jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1953—1954

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Samtliga kontanta inkomster									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	1 550	1 407	1 264	1 198	1 220	1 184	1 175	1 239
	1954	1 646	1 465	1 276	1 228	1 233	1 206	1 194	1 264
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	1 418	1 388	1 215	1 100	955	1 021	1 237	1 255
	1954	1 581	1 496	1 294	1 178	1 065	1 100	1 307	1 357
Norra Sverige	1953	1 640	1 317	1 270	1 110	..	..	..	1 393
	1954	1 922	1 451	1 350	1 255	..	..	..	1 560
Samtliga kontanta utgifter									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	1 101	937	848	840	908	943	1 005	914
	1954	1 163	964	860	861	918	969	1 040	936
Södra och mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder	1953	911	875	796	765	731	887	1 156	852
	1954	971	899	828	813	797	908	1 186	888
Norra Sverige	1953	991	741	740	666	..	..	..	813
	1954	1 086	822	752	715	..	..	..	881

Indextalen i tablå C visar, att de kontanta inkomsterna per hektar jordbruksjord mellan åren 1953 och 1954 relativt sett ökat i ungefär samma omfattning i flertalet storleksgrupper inom södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt norra Sverige. För det senare området ligger dock indextalen i regel högre. För södra och mellersta Sveriges slättbygder är ökningen av betydligt mindre omfattning. Beträffande utgifterna föreligger i stort sett samma utveckling.

De viktigaste orsakerna till att de kontanta inkomsterna per hektar jordbruksjord under år 1954 ökat minst i södra och mellersta Sveriges slättbygder synes vara prissänkningen på brödsäd samt den försämring av skördeutfallet, som den stora nederbörden medförde särskilt inom detta område. Att de kontanta inkomsterna per hektar jordbruksjord under år 1954 liksom tidigare ofta varit högre i norra Sverige än i landets södra och mellersta delar beror framförallt därpå att vanligen jämförelsevis stora skogsarealer ingår i brukningsenheterna i norra Sverige, medan till desamma hörande åkerareal är förhållandevis liten. Det är således inkomsterna av skogsbruket, som verkar höjande på dessa siffror. Detta förhållande gäller i viss utsträckning även för södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder.

Tablå C. Kontanta inkomster och utgifter per hektar jordbruksjord vid jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1953 och 1954

Indextal, 1953 = 100

	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
	2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Samtliga kontanta inkomster								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	106,2	104,1	101.0	102,5	101,1	101,8	101,6	102,0
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	111,5	107,8	106,6	107,1	111,6	107,8	105,6	108,1
Norra Sverige	117,2	110,1	106,3	113,0	..	..	..	112,0
Samtliga kontanta utgifter								
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	105,6	103,0	101,4	102.4	101,1	102,7	103,4	102,4
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	106,6	102,8	103,9	106,3	109,0	102,4	102,6	104,3
Norra Sverige	109,5	110,9	101,7	107,4	..	..	..	108,4

Tab. 8. Vissa kontanta inkomster i kronor per hektar jordbruksjord vid jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1953—1954

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Inkomster av försålda vegetabiliska produkter									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	219	238	310	435	549	639	651	471
	1954	225	230	286	413	518	633	637	452
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	33	62	105	185	216	342	474	130
	1954	37	56	103	172	217	283	393	119
Norra Sverige	1953	36	29	43	73	..	..	..	37
	1954	36	28	45	120	..	..	..	39
Inkomster av försålda animaliska produkter									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	1 211	1 054	857	680	593	447	383	668
	1954	1 296	1 074	864	683	606	443	373	674
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	933	949	821	684	534	452	436	800
	1954	993	971	831	711	601	477	453	828
Norra Sverige	1953	710	710	627	440	..	..	..	677
	1954	743	744	626	465	..	..	..	702
Inkomster av skogsbruk									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	59	65	67	56	51	58	97	66
	1954	71	99	95	101	80	86	133	98
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	361	314	245	182	171	171	269	268
	1954	446	401	308	242	203	271	393	344
Norra Sverige	1953	565	448	521	516	..	..	..	503
	1954	729	518	588	543	..	..	..	599

Tab. 9. Vissa kontanta utgifter i kronor per hektar jordbruksjord vid jordbruksfastighet inom olika storleksgrupper och områden åren 1953—1954

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Arbetslöner									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	77	84	118	162	211	290	361	205
	1954	67	89	121	173	218	294	381	212
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	118	126	146	192	214	316	504	173
	1954	120	134	159	208	236	324	504	183
Norra Sverige	1953	185	151	196	237	..	..	..	176
	1954	217	168	201	208	..	..	..	192
Inköp av utsäde och fodermedel									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	331	246	169	134	137	120	115	153
	1954	347	261	170	137	140	110	109	153
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	201	185	144	112	93	106	124	154
	1954	216	192	150	112	97	100	107	159
Norra Sverige	1953	203	129	97	63	..	..	..	141
	1954	228	137	95	72	..	..	..	152
Inköp av gödselmedel									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	87	89	91	101	112	117	112	103
	1954	86	90	89	100	110	119	108	102
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	78	78	74	73	73	87	97	78
	1954	76	77	72	77	80	92	92	77
Norra Sverige	1953	60	45	40	33	..	..	..	48
	1954	61	43	36	32	..	..	..	46
Räntor									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	41	42	42	45	45	48	50	45
	1954	46	43	45	46	47	52	54	48
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	29	34	39	37	36	50	61	38
	1954	33	37	41	40	43	59	70	41
Norra Sverige	1953	35	32	30	29	..	..	..	32
	1954	41	36	32	33	..	..	..	36

De viktigaste inkomstposternas ekonomiska betydelse vid brukningsenheter av olika storlek och inom olika områden belyses närmare av tabell 8, i vilken inkomsterna i kronor per hektar jordbruksjord av vegetabiliska och animaliska produkter samt av skogsbruk angives. I tabell 9 lämnas motsvarande uppgifter om jordbrukarnas kontanta utgifter, likaledes beräknade per hektar jordbruksjord, för arbetslöner, utsäde och fodermedel, gödselmedel samt räntor.

I fråga om den relativa betydelsen av jordbrukarnas olika inkomstkällor föreligger markanta olikheter såväl mellan olika områden som mellan olika storleksgrupper. De vegetabiliska produkternas betydelse stiger med växande egendomsstorlek och är störst inom slättbygderna samt avsevärt mindre inom skogs- och dalbygderna och i norra Sverige. De animaliska produkternas ekonomiska betydelse avtager däremot med stigande areal och visar obetydlig avvikelse mellan de båda områdena i södra och mellersta delarna av landet. Inom varje storleksgrupp av dessa områden är den större än i norra

Sverige. Inkomsterna av skogsbruk är givetvis störst i norra Sverige och minst inom slättbygderna i södra och mellersta Sverige.

De större kontanta arbetskostnaderna per hektar jordbruksjord i norra Sverige förklaras av skogsbrukets stora betydelse för brukningsenheter av olika storlek i denna del av landet. Ett närmare studium av tabellmaterialet visar även en viss samvariation mellan å ena sidan inkomsterna av skogsbruk och å andra sidan löneutgifterna. Det bör emellertid härvid observeras, att löneutgifterna ej i sin helhet hör samman med jordbrukarnas försäljning och avverkning av egen skog. En del av arbetskostnaderna är avlöningar till skogsarbetare, som jordbrukarna anställer i samband med avverkningar (skogskörslor) åt skogsbolagen och andra större skogsägare.

Jordbrukarnas taxerade nettointäkter och jordbrukarfamiljens arbetsinkomster

Den i det föregående lämnade redogörelsen för jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter under år 1954 grundar sig på en bearbetning av motsvarande uppgifter i den s. k. A-bilagan till självdeklarationerna. Härutöver har även deklarationernas uppgifter rörande jordbrukarnas taxerade nettointäkter bearbetats, varvid dessa dels uppräknats till totalsiffror för hela riket och tre huvudområden, dels beräknats per brukningsenhet. Huvudresultaten av denna del av undersökningen framlägges i tabellerna 10 och 11.

De taxerade nettointäkterna av jordbruksfastighet har i genomsnitt för riket stigit med 4,4 procent i jämförelse med år 1953. I detta sammanhang bör framhållas, att de belopp, som av skogsinkomsterna för år 1954 insatts

Tab. 10. Jordbrukets taxerade nettointäkter inom olika områden åren 1953—1954

	År	Nettointäkter av				Samtliga nettointäkter
		jordbruksfastighet	tjänst och tillfällig förvärvsverksamhet	kapital	övriga förvärvskällor	
Absoluta tal, miljoner kronor						
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	822,8	65,1	25,9	16,2	930,0
	1954	828,2	76,0	30,2	17,9	952,3
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	631,7	82,2	20,2	17,6	751,7
	1954	687,7	87,2	20,9	18,1	813,9
Norra Sverige	1953	388,0	125,0	9,9	14,3	537,2
	1954	407,0	132,1	10,5	17,6	567,2
Hela riket	1953	1 842,5	272,3	56,0	48,1	2 218,9
	1954	1 922,9	295,3	61,6	53,6	2 333,4
Indextal. År 1953 = 100						
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1954	100,7	116,7	116,9	110,5	102,4
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1954	108,9	106,1	103,1	103,0	108,3
Norra Sverige	1954	104,9	105,6	106,8	123,7	105,6
Hela riket	1954	104,4	108,4	110,1	111,7	105,2

Tab. 11. Jordbrukets taxerade nettointäkter i kronor per brukningsenhet under åren 1953—1954

	År	Storleksgrupper, hektar åker							Samtliga
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100	
Taxerade nettointäkter av jordbruksfastighet									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	3 013	5 420	7 956	10 560	13 916	18 460	30 916	8 381
	1954	3 281	5 694	7 921	10 807	13 864	17 746	29 100	8 436
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	3 492	5 876	7 938	10 397	10 953	12 267	18 838	5 766
	1954	3 889	6 315	8 538	10 886	12 354	14 720	26 094	6 277
Norra Sverige	1953	3 819	5 859	9 002	12 233	..	..	..	5 211
	1954	4 138	6 093	8 784	13 864	..	..	..	5 466
Hela riket	1953	3 543	5 759	8 081	10 581	13 473	17 542	29 472	6 529
	1954	3 886	6 096	8 251	10 932	13 717	17 427	28 974	6 814
Samtliga taxerade nettointäkter									
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	4 933	6 391	8 500	11 110	14 821	20 779	36 585	9 473
	1954	5 284	6 758	8 537	11 441	14 821	20 178	39 386	9 701
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	4 978	6 636	8 616	11 441	12 416	15 818	33 490	6 862
	1954	5 398	7 192	9 231	12 043	13 765	17 608	41 980	7 429
Norra Sverige	1953	6 323	7 341	10 191	13 992	..	..	..	7 214
	1954	6 736	7 798	10 257	15 023	..	..	..	7 618
Hela riket	1953	5 523	6 785	8 755	11 287	14 504	20 100	36 412	7 863
	1954	5 928	7 265	9 002	11 704	14 767	19 946	40 019	8 269

på s. k. skogskonto i bank (som förut nämnts beräknade till 55,6 miljoner kronor), får avdragas i självdeklarationerna som utgift och sålunda minskat nettointäkterna. Dessa är således för hela riket i realiteten 55,6 miljoner kronor högre än som redovisas i tabell 10.

I överensstämmelse med förändringarna i förhållandet mellan kontanta inkomster och kontanta utgifter visar även de taxerade nettointäkterna, att år 1954 varit minst gynnsamt för södra och mellersta Sveriges slättbygder. Nettointäkterna av jordbruksfastighet har nämligen där ökat med endast 0,7 procent, under det att södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder och norra Sverige visar ökning med 8,9 respektive 4,9 procent. Beträffande övriga slag av taxerade nettointäkter konstateras även en allmän höjning i förhållande till år 1953.

Som framgår av tabell 11 uppgick medeltalet av samtliga taxerade nettointäkter (medelinkomsten) för samtliga jordbrukare med över 2 hektar åker till 7 863 kronor för år 1953 och 8 269 kronor för år 1954. Enligt den av centralbyrån för publikationen Skattetaxeringarna utarbetade taxeringsstatistiken är medelinkomsten för åren 1953 och 1954 för företagare inom jordbruk med binäringar 7 003 respektive 7 392 kronor. Taxeringsstatistiken omfattar emellertid, i motsats till deklarationsundersökningarna, jordbruk med 2 hektar åker och därunder och dessutom representanter för jordbrukets binäringar, såsom fiske, trädgårdsskötsel m. m., vilket sänker inkomstsiffrorna. Centralbyrån har gjort en beräkning, hur mycket taxeringsstatistikens siffror skall höjas, för att man i detta hänseende skall få bättre jämförbarhet med deklarationsundersökningarna, och centralbyrån har därvid funnit, att en höjning bör göras med cirka 6 procent. I enlighet

Tab. 12. Jordbrukarfamiljens arbetsinkomst i kronor per brukningsenhet åren 1953—1954

Områden	År	Storleksgrupper, hektar åker						
		2—5	5—10	10—20	20—30	30—50	50—100	över 100
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1953	2 586	4 674	6 752	8 840	11 406	14 631	21 071
	1954	2 846	4 950	6 749	9 088	11 401	14 181	18 208
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1953	2 896	4 877	6 451	7 978	8 098	7 764	8 120
	1954	3 290	5 319	7 063	8 669	9 420	10 371	13 409
Norra Sverige	1953	3 351	5 091	7 608	9 876	..	..	..
	1954	3 680	5 327	7 479	11 578	..	..	..
Hela riket	1953	3 029	4 890	6 753	8 673	10 883	13 570	19 484
	1954	3 373	5 230	6 953	9 079	11 153	13 698	17 817

därmed bör beloppet höjas till 7 423 kronor för år 1953 och 7 836 kronor för år 1954. Avvikelsen mellan de två undersökningarna utgör då för år 1953 ej fullt 6 procent och för år 1954 5 procent. Primärmaterialet för taxeringsstatistiken har emellertid konstaterats vara i vissa hänseenden ofullständigt, vilket påverkar inkomstbeloppen i sänkande riktning. Sålunda har t. ex. ofullständigheter i materialet påvisats för de högsta inkomstklasserna, varjämte eftertaxerade inkomster ej ingår. Även i deklarationsundersökningarna föreligger visst bortfall men detta verkar ej i ensidig riktning.

För att ytterligare belysa jordbrukarnas ekonomiska förhållanden har beräkningar utförts rörande storleken av den arbetsinkomst, som enligt självdeklarationerna kommit jordbrukarfamiljerna till godo. Dessa beräkningar har verkställts på så sätt, att till nettointäkterna av jordbruksfastighet lagts skuldräntorna, varefter den därvid erhållna summan minskats med ett belopp, som ansetts motsvara normala ränteanspråk. Det sistnämnda beloppet utgör förräntningen av det i självdeklarationen såsom tillgång redovisade värdet av jordbruksfastigheten, av levande och döda inventarier samt av inneliggande lager. Vid beräkningen av detsamma har man vid de båda senast utförda undersökningarna utgått från en räntefot av 3 procent för fastighetsvärdet och 4 procent för värdet av inventarier och lager. Resultaten av denna beräkning redovisas i tabell 12.

Mellan åren 1953 och 1954 har arbetsinkomsten i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt i norra Sverige ökat i samtliga storleksgrupper utom gruppen 10—20 hektar åker i norra Sverige, som visar mindre nedgång. I fråga om södra och mellersta Sveriges slättbygder föreligger ökning av arbetsinkomsten i grupperna 2—5, 5—10 och 20—30 hektar åker, i det närmaste oförändrade inkomster i grupperna 10—20 och 30—50 hektar åker samt minskade inkomster i grupperna 50—100 och över 100 hektar åker. Det sämre resultatet i slättbygderna sammanhänger med de under år 1954 minskade inkomsterna av vegetabiliska produkter.

Vid bedömandet av talen i tabell 12 bör beaktas, att det här är fråga om en uppskattande beräkning av den samlade arbetsinkomsten för hela jordbrukarfamiljen. Till denna inkomst kommer — åtminstone vid de större egendomarna — icke obetydliga belopp i form av ränta på det egna lantbrukskapitalet. Stockholm den 14 mars 1956.

Kungl. statistiska centralbyrån

KARIN KOCK

OTTO ZETTERBERG *Tage Zander*

Bilaga 5

PM

med totalkalkyler över jordbrukets inkomster och kostnader[1]

Grunderna för beräkningarna

Härmed framlägges dels en reviderad beräkning av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56, dels totalkalkyler (normkalkyler) per den 1 september 1956, dels en prognos för jordbrukets produktionsvolym i genomsnitt under treårsperioden den 1 september 1956—den 31 augusti 1959.

Beräkningsmetodiken för de olika kalkylerna berörs under respektive avsnitt. Dessförinnan lämnas en redogörelse för några grundläggande principer för beräkningarna. I metodiskt hänseende ansluter sig dessa till motsvarande tidigare undersökningar. Beräkningarna är liksom tidigare begränsade till att avse den egentliga jordbruksdriften. Jordbrukarnas inkomster av och kostnader för skogsbruket faller sålunda utanför kalkylerna. Ej heller har jordbrukarnas inkomster av körslor utanför jordbruket medtagits. Sådana kostnader, som icke berör den egentliga jordbruksdriften, har så långt som möjligt frånskiljts. Helt har dock en dylik uppdelning icke kunnat genomföras, exempelvis i fråga om kostnaderna för jordbrukets hästar och traktorer.

Enär inkomsterna och kostnaderna ej är fullständigt redovisade och åtskilliga poster dessutom är omgivna av betydande felmarginaler, kan de absoluta talen för inkomster och kostnader icke direkt jämföras med varandra. En jämförelse mellan inkomster och kostnader måste i stället grunda sig på indextal för inkomster respektive kostnader. Eftersom de ojämförligt största inkomst- och kostnadsposterna i den egentliga jordbruksdriften ingår i beräkningarna, torde sådana indextal ge en tämligen god ledning för att bedöma de verkliga förändringarna från år till år i de sammanlagda inkomst- och kostnadssummorna.

A. Reviderade beräkningar av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56

Sedan kalkylomräkningen verkställdes i oktober 1955 har en del nytt statistiskt material blivit tillgängligt. Det nytillkomna materialet utgöres när det gäller inkomstsidan bl. a. av löpande uppgifter om brödsädsleveranser, mjölkinvägningen och den marknadsförda slakten. På kostnadssidan har bl. a. beaktats det nya lantarbetaravtalet samt resultatet av en ny undersökning om traktorinköpen under 1955. Vid den nu föreliggande revideringen har i allmänhet de statistiska uppgifter kunnat beaktas som funnits tillgängliga i mitten av februari 1956. Översynen har berört praktiskt taget alla inkomst- och kostnadsposter. Här nedan lämnas några kortfattade kommentarer till de viktigare justeringar, som företagits.

[1] Dessa kalkyler slutjusterades av beredningsdelegationen den 21 mars 1956.

Samtliga inkomst- och kostnadsposter har sammanförts i en sluttabell, där uppgifter anges för såväl basåret 1950/51 som regleringsåret 1955/56. För 1955/56 har en jämförelse gjorts med resultaten enligt beräkningarna i normkalkylen våren 1955, varvid uppgifterna genomgående korrigerats med hänsyn till prisuppgörelsen våren 1955. Sålunda har de på våren 1955 beslutade prishöjningarna, motsvarande ett sammanlagt inkomstbelopp av cirka 290 milj. kr, beaktats. Vidare har på kostnadssidan i enlighet med den på våren 1955 träffade överenskommelsen hänsyn tagits till den höjning av arbetskostnadsposten som föranleddes av 1955 års lantarbetaravtal, varvid samma löneökning som för lejd arbetskraft kalkylmässigt tillgodoförts jordbrukets egen arbetskraft.

En jämförelse har vidare gjorts med den omräkning, som företogs i oktober 1955, varvid inkomsterna justerats i enlighet med prisöverenskommelsen hösten 1955 (prishöjningar motsvarande ett inkomstbelopp av 240 milj. kr och subventioner av 100 milj. kr).

Jordbrukets inkomster

Brödsäd

Jordbrukets inkomster av brödsäd 1955/56 har i den nu föreliggande kalkylen beräknats till 292,6 milj. kr mot 300,6 milj. kr i höstkalkylen 1955 och 385,6 milj. kr i normkalkylen. Nedgången sedan höstkalkylen 1955 sammanhänger med att jordbrukarnas leveranser av höstvete och råg nu med ledning av uppgifter om de faktiska leveranserna t. o. m. december beräknats bli mindre än vad som antogs i höstas. Jämfört med normkalkylen innebär detta en minskning med 93,0 milj. kr, vilken sammanhänger dels med dåligt skördeutfall per hektar, dels med en mycket låg vårveteareal.

Saluöverskott och löneförmalning, milj. kg

	1950/51	1954/55	1955/1956		
			Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956
Höstvete	322	496	375	380	367
Vårvete	215	328	403	219	224
Råg	159	226	178	131	114
Summa brödsäd	**696**	**1 050**	**956**	**730**	**705**

Matpotatis

Jordbrukets inkomster av matpotatis har i den nu föreliggande kalkylen beräknats till 172,9 milj. kr mot 171,2 milj. kr enligt höstkalkylen 1955 och 154,2 milj. kr enligt normkalkylen. Kvantiteten svensk matpotatis har sänkts med 15 milj. kg jämfört med höstkalkylen. Anledning härtill har varit den omfattande potatisimport, som har redovisats efter upprättandet av höstkalkylen 1955. Samtidigt har emellertid priset med ledning av föreliggande noteringar beräknats bli högre, nämligen 26,00 kr/dt i stället för 25,18 kr/dt enligt höstkalkylen. Inkomsthöjningen i förhållande till normkalkylen — 18,7 milj. kr — sammanhänger med höjda priser.

Sockerbetor

Uppgifter om skörd, sockerhalt, råsockerproduktion och priser för 1955/56 har meddelats av Svenska sockerfabriksaktiebolaget. Uppgifterna har sammanställts i följande tablå.

	1950/51	1955.56 Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955[1]	Vårkalkylen 1956
Sockerbetsskörd, milj. kg	1 978	1 925	1 667	1 663
Sockerhalt, %	16,92	17,50	15,67	15,85
Råsockerproduktion, milj. kg	304	308	237	236
Grundpris, kr/dt	5,55	7,00	7,00	7,00
Genomsnittligt tilläggspris för sockerhalt över 16 %, kr/dt	0,32	0,66	—0,14	—0,07
Arealtillägg utslaget på hela betskörden, kr/dt	0,01	0,01	0,01	0,01
Täckningskostnader, utslagna på hela betskörden, kr/dt	0,13	0,12	0,15	0,16
Tillägg för 63-dygnsregeln, kr/dt	0,01	0,01	0,01	0,01
Summa betpris, kr/dt	**6,02**	**7,80**	**7,03**	**7,11**

[1] Justerad enligt bilaga 3 till höstkalkylen 1955 (Kungl. Maj:ts prop. nr 1955: 215, s. 75 °)

Inkomsten av sockerbetor har enligt den nu reviderade kalkylen beräknats till 118,2 milj. kr mot 117,2 milj. kr enligt höstkalkylen 1955 och 150,2 milj. kr enligt normkalkylen.

Mejerimjölk

Jordbrukets inkomster av mejerimjölk har nu beräknats utgöra 1 446,2 milj. kr mot 1 387,7 milj. kr enligt höstkalkylen 1955 och 1 387,8 enligt normkalkylen. Sålunda föreligger en inkomstökning med 58,5 milj. kr jämfört med höstkalkylen. Anledningen härtill är den, att mjölkinvägningen med ledning av invägningsstatistiken nu har beräknats bli 137 milj. kg större än som antogs i höstas.

De uppgifter om mjölkinvägningen, som fanns tillgängliga vid upprättandet av höstkalkylen, avsåg månaderna t. o. m. september. För augusti och september redovisades en invägningsminskning i förhållande till motsvarande månader föregående år med 8 respektive 11 procent. Kalkylsakkunniga räknade i detta läge schematiskt med att invägningen under stallfodringsperioden i genomsnitt skulle komma att ligga inemot 10 procent under motsvarande nivå ett år tidigare. De sakkunniga var medvetna om svagheten i denna beräkning. De anförde bl. a., att produktionen under augusti och september i huvudsak baserats på den knappa betestillgången, medan tillgången på stallfoder bleve avgörande för den fortsatta utvecklingen. Under efterföljande månader avvek mjölkinvägningen rätt väsentligt från den antagna. Sålunda låg invägningen under oktober 5 procent samt under november och december 3 procent lägre än under motsvarande månader ett år tidigare. Den definitiva uppgiften för januari visade en nedgång med endast 1 procent. Med anledning därav har man i den föreliggande kalkylen räknat med att invägningen under resten av stallfodringsperioden kommer att ligga 1 procent under fjolårsnivån. För betesperioden har nu liksom i höstkalkylen räknats med samma invägning som under motsvarande tid år 1955.

Priserna på mjölken har justerats med hänsyn till prisuppgörelsen hösten 1955. På grund av att någon mera ingående omräkning av kalkylen ej verkställts, har mejeriernas ökade förädlingskostnader till följd av lönehöjningar och andra kostnadshöjande faktorer ej införts i kalkylen. Enligt överslags-

Uppgifter rörande mjölkproduktionen

	1950/51	1954/55	1955/56		
			Normkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956
Medelkoantal, 1 000-tal.....	1 624	1 508	1 494	1 436	1 436
Procentuell förändring sedan föregående år	— 1,5	— 0,7	— 0,9	— 4,8	— 4,8
Produktion per ko, kg	2 938	2 799	2 899	2 774	2 869
Procentuell förändring sedan föregående år	— 0,6	— 3,2	+ 3,6	— 0,9	+ 2,5
Total mjölkproduktion, milj. kg...	4 772	4 221	4 331	3 983	4 120
Procentuell förändring sedan föregående år	— 2,1	— 4,0	+ 2,6	— 5,6	— 2,4
Invägning vid mejerier, milj. kg....	3 858	3 456	3 587	3 249	3 386
Procentuell förändring sedan föregående år	— 1,7	— 3,9	+ 3,8	— 6,0	— 2,0

beräkningar torde dessa kostnader för 1955/56 uppgå till cirka 2,9 milj. kr, beroende på lönehöjningar, vartill kommer cirka 1,8 milj. kr, beroende på andra kostnadshöjande faktorer. I detta sammanhang har man även bortsett ifrån den eventuella påverkan på avräkningspriset, som ändrade kvantiteter och ändrade priser vid export av mejeriprodukter kan komma att medföra.

Kött och fläsk

Jordbrukets inkomster av slaktdjur har nu beräknats uppgå till 1 290,1 milj. kr mot 1 278,0 milj. kr enligt höstkalkylen 1955 och 1 252,2 milj. kr enligt normkalkylen. Den beräknade inkomstökningen i den föreliggande kalkylen jämförd med höstkalkylen, 12,1 milj. kr, sammanhänger dels med att slakten av storboskap nu beräknats till 97,5 milj. kg mot 94,0 milj. kg i höstkalkylen, dels med att fläskproduktionen nu med ledning av betäckningsstatistiken beräknats till 175,2 milj. kg mot 174,0 milj. kg. enligt höstkalkylen. De ökade inkomsterna jämfört med normkalkylen sammanhänger huvudsakligen med högre priser.

Vid beräkningen av slaktinkomsterna har tillämpats de enligt uppgörelsen 1955 höjda priserna, reducerade för de nu gällande slaktdjursavgifterna. I den föreliggande kalkylen har man icke beaktat den påverkan på avräkningspriserna, som prisändringarna på hudar samt organ och inälvor kan komma att medföra. Överslagsberäkningar tyder på att slaktinkomsterna till följd härav borde ökas med ett belopp av cirka 5 milj. kr. Å andra sidan har icke heller hänsyn tagits till ökade förädlingskostnader till följd av lönehöjning och andra kostnadshöjande faktorer. Höjningen av lönerna beräknas medföra en ökad kostnad av 2,5 milj. kr under 1955/56.

Vid slaktberäkningarna har hänsyn genomgående tagits till den nya undersökning av hemslakten, som verkställdes i samband med arealinvente-

Sammandrag av slaktberäkningarna avseende 1955/56

	Antal slaktdjur	Medelslaktvikt, kg	Köttproduktion, milj. kg	Pris, öre/kg	Värde, milj. kr
Normkalkylen 1955					
Storboskap	430 000	210,0	90,3		
Större kalv	395 000	53,5	21,1		
Mindre kalv	549 000	20,5	11,3		
Häst	30 000	350,0	10,5		
Svin	2 633 000	73,1	192,6		
Får	125 000	16,0	2,0		
Summa			**327,8**	382	**1 252,2**
Höstkalkylen 1955					
Storboskap	470 000	200,0	94,0		
Större kalv	382 000	55,0	21,0		
Mindre kalv	572 000	20,0	11,4		
Häst	34 000	342,0	11,6		
Svin	2 351 000	74,0	174,0		
Får	128 000	16,0	2,0		
Summa			**314,0**	407	[1] **1 278,0**
Vårkalkylen 1956					
Storboskap	500 000	195,0	97,5		
Större kalv	382 000	55,0	21,0		
Mindre kalv	572 000	20,0	11,4		
Häst	34 000	342,0	11,6		
Svin	2 368 000	74,0	175,2		
Får	128 000	16,0	2,0		
Summa			**318,7**	[2] 405	[2] **1 290,1**

[1] Inklusive 86,1 milj. kr enligt prisöverenskommelsen hösten 1955.
[2] Priserna har framräknats med ledning av det genomsnittliga partipriset för 1955/56 enligt prisöverenskommelsen hösten 1955. Detta partipris skulle i enlighet med denna utgöra 403,7 öre/kg mot 354,1 i genomsnitt under 1954/1955, vilket innebär en höjning med 49,6 öre/kg (varav 18,1 öre enligt vårens och 31,5 öre enligt höstens prisuppgörelse). Det genomsnittliga avräkningspriset för 1954/55 har höjts med detta belopp. Det sålunda erhållna beloppet har därefter reducerats med 6,8 öre/kg, motsvarande avdrag för samtliga slaktdjursavgifter.

ringen per den 1 juni 1955. Resultaten av denna undersökning redovisades i en bilaga till höstkalkylen 1955.

Förändringar i kreaturskapitalet

Vid nu verkställda kalkylomräkning har man, trots den ökade storboskapsslakten, icke funnit anledning att vidtaga någon justering av kreaturskapitalet enligt höstkalkylen 1955. Detta sammanhänger med att nedgången i koantalet, vilken beräknades med utgång från resultatet av en särskild enkät hösten 1955, sannolikt överskattades i höstkalkylen.

Sammanfattning av inkomsterna

Enligt den nu reviderade beräkningen uppgår jordbrukets totala inkomster till 4 132,1 milj. kr mot 4 067,5 milj. kr enligt höstkalkylen 1955 och 4 115,9 milj. kr enligt normkalkylen. Inkomsterna har ökat med 64,6 milj. kr jämfört med höstkalkylen.

Jordbrukets kostnader

Arbetskostnader

Timlönerna för ordinarie tid för vuxna manliga arbetare har enligt avtal i februari 1956 höjts med 16 öre. I övrigt förekommer — så vitt gäller de tillägg till lön för ordinarie tid, vilka beräknas i jordbrukskalkylen — endast följande ändringar av de extra tilläggen vid övertid.

a) Det extra tillägget vid övertid på helgdagsaftnar, sön- och helgdagar etc. har stigit från 200 till 213 öre/tim.

b) Det extra tillägget vid övertid på vardagar under de två första övertidstimmarna har stigit från 100 till 106 öre/tim samt för tiden därefter från 145—152 öre/tim.

Övertidsersättningen i öre/tim fr. o. m. 1950 redovisas i följande tablå.

År	Helgdagsaftnar, sön- och helgdagar etc.	Vardagar (inkl. lördagar)
1950	90	60
1951	110	70
1952	140	90
1953	140	90
1954	180	[1]110
1955	200	[2]122,5
1956	213	[3]129,0

[1] 90 öre/tim för de två första timmarna per dag samt därefter 130 öre/tim.
[2] 100 öre/tim för de två första timmarna per dag samt därefter 145 öre/tim.
[3] 106 öre/tim för de två första timmarna per dag samt därefter 152 öre/tim.

Sammanställning rörande arbetsförtjänst per timme för lantarbetare 1950/51—1955/56 enligt avtalslön inklusive vissa avtalsstipulerade tillägg. Samtliga värden i öre/tim.

År	Avtalslön för ordinarie tid	Övertidsprocent	Extra övertidsers., öre/övertidstim.	Extra övertidsers. utslagen på all arbetad tid $\frac{b \times c}{100}$	Semesterersättning
	a	b	c	d	e
1950/51	192,24	1,7	71,9	1,22	8,07
1951/52	234,35	1,8	90,0	1,62	15,00
1952/53	251,32	1,9	97,1	1,84	16,08
1953/54	260,11	1,9	112,4	2,14	16,65
1954/55	284,56	1,9	129,1	2,45	18,21
1955/56	305,35	1,9	138,5	2,63	19,54

År	Sön- och helgdagstillägg för djurskötare	Summa kalkylerad timlön inkl. tillägg a+d+e+f	Tillägg för sjuk- och olycksfallsförsäkring	Summa	Index
	f	g	h	i	k
1950/51	1,06	202,59	2,77	205,36	100,0
1951/52	1,05	252,02	3,44	255,46	124,4
1952/53	1,04	270,28	3,69	273,97	133,4
1953/54	1,45	280,35	3,83	284,18	138,4
1954/55	1,92	307,14	5,45	312,59	152,2
1955/56	2,04	329,56	6,53	336,09	163,7

Beräkning av jordbrukets arbetskostnader. De följande kostnadsberäkningarna redovisas enligt tre olika alternativ, nämligen 3,5, 4,0 och 4,5 procent årlig nedgång i arbetsvolymen.

a)	Arbetsvolym milj. mt vid årlig minskning från basåret med			Avtalslön inkl. avtalsstipulerade tillägg, öre/mt
	3,5 %	4,0 %	4,5 %	
1950/51	972,49	972,49	972,49	205,36
1951/52	938,45	933,59	928,73	255,46
1952/53	905,60	896,25	886,94	273,97
1953/54	873,90	860,40	847,03	284,18
1954/55	843,31	825,98	808,91	312,59
1955/56	813,79	792,94	772,51	336,09

b)	Kalkylbelopp vid de olika alternativen i fråga om årlig arbetsvolymminskning					
	Milj. kr			Index 1950/51 = 100		
	3,5 %	4,0 %	4,5 %	3,5 %	4,0 %	4,5 %
Höstkalkylen 1955						
1950/51	1 997,1	1 997,1	1 997,1	100,0	100,0	100,0
1951/52	2 397,4	2 384,9	2 372,5	120,0	119,4	118,8
1952/53	2 481,1	2 455,5	2,429,9	124,2	123,0	121,7
1953/54	2 483,4	2 445,1	2 407,1	124,4	122,4	120,5
1954/55	2 636,1	2 581,9	2 528,6	132,0	129,3	126,6
1955/56	2 640,1	2 572,5	2 506,2	132,2	128,8	125,5
Reviderad beräkning våren 1956						
1955/56	2 735,1	2 665,0	2 596,3	137,0	133,4	130,0

Arbetskostnaderna har enligt de nya beräkningarna ökat med drygt 90 milj. kr jämfört med beräkningarna i höstkalkylen 1955.

Grundförbättringar

Vid kostnadsberäkningen har utvecklingen av lantarbetarlönerna beaktats. Revideringen innebär att kostnaderna ökats med 0,8 milj. kr jämfört med höstkalkylen 1955.

Ekonomibyggnader

Kostnaderna har framskrivits under förutsättning att lönerna till byggnadsarbetare inom lägsta dyrortsgruppen stiger med 3,7 procent fr. o. m. den 1 april 1956. Vidare har för den del av arbetskostnaderna, som framskrives med hänsyn till lantarbetarlönernas utveckling, den förut beräknade genomsnittliga lönehöjningen till dessa arbetare beaktats. I övrigt har tillämpats de principer, som varit gällande vid senaste omräkningar. Någon volymförändring har alltså inte förutsatts. Omräkningen har resulterat i en kostnadsökning med 2,7 milj. kr jämfört med höstkalkylen 1955.

Maskiner, avskrivning och underhåll

Avskrivning. Traktorer. När höstkalkylen 1955 upprättades var traktoranskaffningen under 1954 känd (15 074 st). För kalenderåret 1955 räknades med att anskaffningen av nya traktorer skulle stanna vid 12 500. Orsaken till detta antagande var skördeläget. Inom Jordbrukets utredningsinstitut har nu uppgifter erhållits angående traktorförsäljningen till jord-

brukare 1955 från företag, vilka år 1954 levererade 14 152 jordbrukstraktorer. Deras leveranser under 1955 har utgjort 10 778 traktorer, vilket motsvarar 76,2 procent av försäljningen 1954. Om nedgången procentuellt förutsättes vara densamma för övriga företag, erhålles totalsumman 11 480 nya traktorer 1955. Siffran har avrundats till 11 500. Minskningen — troligen till stor del på grund av skördeskadorna samt kreditrestriktioner — är alltså 1 000 traktorer större än som förutsattes i höstkalkylen 1955.

Som kontroll har registreringssiffrorna undersökts. År 1954 registrerades 15 198 traktorer. Motsvarande siffra 1955 var 12 107 traktorer. Följaktligen är antalet registrerade traktorer 1955 cirka 600 större än antalet försålda jordbrukstraktorer samma år. Skillnaden kan förklaras av dels att registreringen även omfattar industritraktorer, dels av att vissa jordbrukstraktorer anskaffade 1954 blivit registrerade först under 1955. Det kan tilläggas, att registreringssiffran 1955 motsvarar 80 procent av 1954 års siffra.

Jordbrukets traktoranskaffning under 1956 har nu antagits stanna vid 13 000. I tidigare prognoser har räknats med 14 000.

Priserna på traktorer har stigit. Nu beräknad prisindex för år 1956 ligger 2,6 procent högre än för 1955.

Liksom vid de senaste kalkyltillfällena har räknats med 5 procent lägre priser på traktorer än riktpriserna (katalogpriserna).

Övriga maskiner och redskap. Inköpen under 1954 var kända, då höstkalkylen 1955 upprättades. Någon undersökning angående inköpen under 1955 har ännu ej hunnit utföras. Volymerna har därför hållits oförändrade jämfört med höstkalkylen 1955. Prisstegringar har förekommit för flera maskiner — i regel under januari 1956. Prisindex med 1938 som bas har varit följande, nämligen för år 1954 190,3, för år 1955 192,4 och för år 1956 198,6.[1]

Beräknade avskrivningskostnader för i enkätundersökningarna redovisade maskiner och redskap, milj. kr

År	Avskrivningskostnader beräknade på återanskaffningsvärde för			Relativa tal 1950/51 = 100		
	traktorer	övriga redovisade maskiner och redskap m. m.	samtliga redovisade maskiner och redskap m. m.			
	A	B	C	A	B	C
1950/51	40,0	95,7	135,7	100,0	100,0	100,0
1951/52	49,9	116,4	166,3	124,8	121,6	122,5
1952/53	56,2	127,1	183,3	140,5	132,8	135,1
1953/54	62,1	133,3	195,4	155,3	139,3	144,0
1954/55	68,5	138,0	206,5	171,3	144,2	152,2
1955/56	76,2	147,9	224,1	190,5	154,5	165,1

Underhåll. Beräkningen har som vanligt grundats på senaste kända siffror ur deklarationsundersökningen (1953), vilka framskrivits med hänsyn till den årliga volymbetingade kostnadsstegringen. Den volymframskrivna kostnaden har för varje år omräknats med prisindex beräknat med utgång från verkstadstaxor och reservdelspriser. Priserna på reservdelar har stigit i januari 1956. Prisindex med 1950 som basår har varit följande, nämligen för år 1954 135,4, för år 1955 135,7 samt för år 1956 141,4.

Vid framskrivning av verkstadstaxorna har räknats med 2 procent höjning på grund av lönehöjningarna från den 1 januari 1956 (värdetal i milj. kr).

[1] Beräknad under förutsättning att nu gällande priser blir bestående till årets slut.

År	Underhållskostnader enligt deklarationsundersökningen	Kostnadssummor efter uppräkning med 3,7 % per år på 1953 års summa (volymökning)	Index för verkstadstaxor och reservdelspriser, 1953 = 100	Kostnadssummorna fr. o. m. 1954 framräknade med prisindex	Omräknat till produktionsår	Index 1950/51 = 100
1950	125,8	—	—	—	.	.
1951 (1950/51)	142,5	—	—	—	136,9	100,0
1952 (1951/52)	163,1	—	—	—	156,2	114,1
1953 (1952/53)	187,6	—	100,0	187,6	179,4	131,0
1954 (1953/54)	—	194,5	106,4	206,9	200,5	146,5
1955 (1954/55)	—	201,7	109,7	221,3	216,5	158,1
1956 (1955/56)	—	209,2	112,9	236,2	231,2	168,9

Sammandrag. Totalkostnaderna för avskrivning och underhåll av maskiner och redskap redovisas i följande tablå.

Sammandrag av avskrivnings- och underhållskostnader för maskiner och redskap, milj. kr

Höstkalkylen 1955

	Avskrivningskostnader	Underhållskostnader	Summa	Index 1950/51 = 100
1950/51	135,7	136,9	272,6	100,0
1951/52	166,3	156,2	322,5	118,3
1952/53	183,3	179,4	362,7	133,1
1953/54	195,4	200,5	395,9	145,2
1954/55	206,5	216,5	423,0	155,2
1955/56	221,1	227,0	448,1	164,4
Reviderad beräkning våren 1956				
1955/56	224,1	231,2	455,3	167,0

De sammanlagda avskrivnings- och underhållskostnaderna har sålunda ökat med 7,2 milj. kr. jämfört med höstkalkylen 1955.

Elektricitet

Volymändringar. Kostnaderna för elektricitet har beräknats dels genom framskrivning av deklarationsundersökningens kostnadsbelopp omräknat i 1950 års prisnivå, dels genom beaktande av taxeändringar. Senast kända uppgifter från deklarationsundersökningen avsåg år 1953. Den genomsnittliga volymutvecklingen för åren 1950—1953 har framskrivits till produktionsåret 1955/56.

Taxeändringar. Vattenfallsstyrelsen har till följd av ökade produktions- och distributionskostnader höjt taxorna för leverans av lågspänd elektrisk kraft från statens vattenfallsverk fr. o. m. den 1 januari 1956. Avgifterna enligt »normaltariffen» för detaljdistribution på landsbygden höjdes i följande omfattning.

Abonnentavgiften från 12 till 18 kr. (50 procent)
Grundavgiften från 9,50 till 10,50 kr. (10,5 procent)
Energiavgiften per kWh från 8 till 9 öre. (12,5 procent)

Övriga elproducerande företag hade genomfört motsvarande höjningar av taxorna för detaljdistribution. Omkring hälften av elleveranserna på lands-

bygden sker emellertid via distributionsföreningar. I vilken omfattning dessa hade höjt taxorna är inte känt. Dock torde självkostnaderna för distributionsföreningarna ha höjts i samma omfattning som för statens vattenfallsverk och övriga elproducerande företag. Enär höjningarna inte väntades bli genomförda omedelbart utan med en viss eftersläpning har vid beräkning av elkostnaden för produktionsåret 1955/56 räknats med en höjning på 10 procent från den 1 januari 1956.

Taxeändringarna medför, att kostnaderna för elektricitet beräknas ha stigit med 5,8 milj. kr. jämfört med höstkalkylen 1955.

Driv- och smörjmedel

Kvantiteter. I höstkalkylen 1955 räknades med en anskaffning av 12 500 traktorer under 1955. Enligt en i samband med den nu gjorda revideringen utförd preliminär undersökning har traktoranskaffningen under 1955 beräknats till 11 500 traktorer. För 1956 har traktoranskaffningen uppskattats till 13 000 mot 14 000 enligt höstkalkylen 1955. Antalet nedskrotade traktorer har förutsatts bli detsamma, som antogs i höstkalkylen. Under dessa förutsättningar har det genomsnittliga antalet traktorer i drift under produktionsåret 1955/56 beräknats till 121 600 mot 122 780 enligt höstkalkylen, d. v. s. en minskning med 1 180.

Den beräknade förbrukningen av driv- och smörjmedel till de sistnämnda traktorerna har dragits bort från de i höstkalkylen angivna kvantiteterna.

Priser. Sedan höstkalkylen gjordes upp har priset per liter för såväl motorbrännolja som motorfotogen stigit med 1 öre (11. 1. 1956). Priset på smörjolja har stigit med 5 öre/kg (1. 1. 1956).

I följande tablå redovisas nu beräknade kvantiteter av driv- och smörjmedel till traktorer, dragbilar, jeepar och skördetröskor samt priserna och kostnadsbeloppen för 1955/56.

	Kvantitet, m^3 [1]	Priser, öre/l [1]	Summa kostnad, milj. kr
Motorfotogen	201 491	26,07	52,53
Motorbrännolja	77 224	24,42	18,86
Bensin	43 610	62,75	27,37
Smörjolja.....	12 204	173,00	21,11
		Summa	**119,87**
	Avgår restitution av bensinskatt		4,36
	Nettosumma för driv- och smörjmedel		**115,51**

[1] För smörjolja ton respektive kg.

Prishöjningarna har betytt något mer än volymminskningen, varför totalkostnaderna ökat. Jämfört med höstkalkylen utgör ökningen 1,6 milj. kr.

Köpfodermedel

Jordbrukets kostnader för köpfodermedel har enligt den nu reviderade kalkylen beräknats till 433,8 milj. kr mot 397,2 milj. kr i höstkalkylen och 235,9 milj. kr i normkalkylen. Sålunda har man i den föreliggande kalkylen räknat med en kostnadsökning av 36,6 milj. kr jämfört med höstkalkylen. Kostnadsökningen har framförallt orsakats av att man nu med ledning av faktiska importuppgifter räknat med en större kvantitet importfoder. En viss del av kostnadsökningen sammanhänger dock med att priserna genomsnittligt sett stigit något.

Kostnadsberäkning för fodermedel

	1950/51		1955/56					
			Vårkalkylen 1955		Höstkalkylen 1955		Vårkalkylen 1956	
	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr
A. Kraftfoder								
Majs	106 500 (32,29)	34,39	40 000 (46,00)	18,40	50 000 (46,00)	23,00	40,000 (45,50)	18,20
Sorghum	41 350 (31,85)	13,17	—	—	150 000 (34,00)	51,00	120 000 (35,00)	42,00
Korn (importerat)	21 800 (27,14)	5,92	—	—	50 000 (36,50)	18,25	75 000 (37,00)	27,75
Havre (importerad)	250 (26,00)	0,06	—	—	30 000 (38,00)	11,40	55 000 (39,00)	21,45
Blandsäd (importerad)					15 000 (37,00)	5,55	25 000 (38,00)	9,50
Fodervete: inhemskt[1]	—	—	—	—	—	—	15 000 (39,00)	5,85
» importerat	—	—	—	—	40 000 (36,50)	14,60	75 000 (37,00)	27,75
Foderråg: inhemsk[1]	—	—	—	—	—	—	15 000 (35,00)	5,25
Kli av vete: inhemskt	111 200 (30,17)	33,55	118 000 (36,00)	42,48	118 000 (38,00)	44,84	118 000 (38,50)	45,43
» » » importerat	100 230 (28,61)	28,68	35 000 (35,00)	12,25	75 000 (38,00)	28,50	65 000 (38,00)	24,70
Kli av råg	13 400 (28,99)	3,88	16 000 (31,00)	4,96	15 000 (35,50)	5,32	15 000 (35,50)	5,32
» » havre	16 700 (20,12)	3,36	13 000 (16,00)	2,08	12 000 (23,00)	2,76	12 000 (23,50)	2,82
» » korn	3 850 (24,20)	0,93	4 000 (23,00)	0,92	4 000 (27,00)	1,08	4 000 (27,00)	1,08
»Övrigt»[2]	7 640	2,54	—	—	—	—	1 000 (35,00)	0,35
Linkakmjöl och linfrökakor/expeller	10 940 (48,98)	5,36	7 000 (60,00)	4,20	5 000 (63,50)	3,18	5 000 (64,00)	3,20
Sojamjöl	10 310 (51,25)	5,59	17 000 (60,00)	10,20	16 500 (55,00)	9,08	16 500 (53,00)	8,74
Jordnötsmjöl och -kakor			5 000 (60,00)	3,00	2 500 (64,50)	1,61	2 500 (64,00)	1,60
Rapsmjöl	1 980 (36,83)	0,73	11 000 (36,00)	3,96	13 500 (43,50)	5,87	13 500 (43,50)	5,87
Kokoskakor	172 230 (44,34)	76,37	15 000 (49,00)	7,35	22 000 (50,00)	11,00	22 000 (50,50)	11,11
Oljekraftfoderblandningar			120 000 (50,00)	60,00	162 000 (52,50)	85,05	162 000 (52,50)	85,05
Övrigt			5 000 (54,00)	2,70	3 500 (53,00)	1,86	3 500 (53,00)	1,86
Summa		**214,53**		**172,50**		**323,95**		**254,88**

[1] Såld genom Svenska spannmålsaktiebolaget eller Svensk spannmålshandel och genom andra foderhandlare. — [2] Tapioka- och maniokamjöl, risfodermjöl, majsglutenfoder och melasserat kli.

(forts.) Kostnadsberäkning för fodermedel

	1950/51		1955/56					
			Vårkalkylen 1955		Höstkalkylen 1955		Vårkalkylen 1956	
	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr	Förbrukn. ton (kr/dt)	Milj. kr
B. Fabriksavfall,								
Melass:								
betodlare	23 100 (6,30)	1,46	23 000 (6,49)	1,49	24 000 (6,47)	1,55	23 700 (6,61)	1,57
övr. jordbrukare	38 175 (25,00)	9,54	30 000 (24,75)	7,42	40 000 (28,75)	11,50	50 500 (30,28)	15,29
Sockersnitsel (importerad)	—	—	—	—	20 000 (36,00)	7,20	29 500 (37,50)	11,06
Betmassa:								
betodlare	795 720 (0,295)	2,35	770 000 (0,305)	2,35	570 000 (0,307)	1,75	643 000 (0,305)	1,96
övr. jordbrukare	61 310 (1,013)	0,62	30 000 (1,646)	0,49	42 000 (1,659)	0,70	19 400 (2,011)	0,39
Betfor:								
betodlare	9 600 (17,50)	1,68	10 500 (21,00)	2,20	8 200 (27,00)	2,21	9 400 (27,00)	2,54
övr. jordbrukare	17 300 (25,25)	4,37	22 000 (30,00)	6,60	22 000 (38,25)	8,42	16 100 (38,75)	6,24
Drank, hl	1 160 000 (0,40)	0,46	2 140 000 (0,50)	1,07	1 430 000 (0,50)	0,72	1 430 000 (0,50)	0,72
Drav, hl	344 000 (2,00)	0,69	465 000 (2,20)	1,02	381 000 (2,40)	0,91	381 000 (2,40)	0,91
Summa		**21,17**		**22,64**		**34,96**		**40,68**

Beräkningarna av kostnaderna för köpfodermedel redovisas i tabellerna på föregående och denna sida.

Kostnader för foder till äggproduktionen utanför jordbruket. Beräkningarna har utförts enligt samma principer som tidigare (om beräkningsmetoderna se Kungl. Maj:ts prop. 1947: 280, s. 134—136).

Sammandrag av kostnader för köpfoder, milj. kr

	1950/51	1954/55	1955/56		
			Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956
Kraftfoder	214,53	301,83	172,50	323,95	354,88
Fabriksavfall	21,17	28,91	22,64	34,96	40,68
Animaliskt foder m. m.	39,24	58,31	62,63	62,00	62,00
Summa	**274,94**	**389,05**	**257,77**	**420,91**	**457,56**
Index	100,0	141,5	93,8	153,1	166,4
Avgår kostnader för foder till äggproduktionen utanför jordbruket	24,67	23,23	21,89	23,67	23,72
Nettosumma	**250,27**	**365,82**	**235,88**	**397,24**	**433,84**
Index	100,0	146,2	94,3	158,7	173,3

Mjölkfrakter

I föreliggande beräkningar har beaktats de volymförändringar, som redovisats på intäktssidan.

I vårkalkylen 1955 räknades ej med någon höjning av fraktkostnaderna per ton mjölk på grund av lönehöjningarna 1955, beroende på att fraktavtalen i regel är bundna på ett år och höjningarnas storlek alltså ej blir kända omedelbart. Avtalen löper ut vid olika tider på året. I höstkalkylen 1955 beaktades en viss höjning, som då var känd. Vid den nu utförda omräkningen förelåg statistik över de genomsnittliga fraktkostnaderna för ytterligare 4 månader. Statistiken visade en höjning av frakttaxorna med 8,8 procent under september—november 1955 jämfört med motsvarande månader 1954. Denna höjning syntes ej stå i samband med minskade kvantiteter. Vid given körsträcka och bestämt antal framkörningar till gårdar är transportersättningen per kg mjölk fast, så länge inte den transporterade mjölkkvantiteten sjunker under 90 procent av den kvantitet, som förutsatts i avtalen. Kvantitetsjämförelsen avser ett helt år. Justeringar i avtalen på grund av minskade kvantiteter torde enligt uppgifter knappast ha förekommit. Det har vid den nu företagna revideringen räknats med att enhetskostnaderna från den 1 januari 1956 skulle komma att stiga med 4 procent på grund av lönehöjningar och andra kostnadsstegringar inom lasttrafikbranschen samt att denna kostnadsstegring skulle inträffa successivt efter hand som nya avtal träffades. Den genomsnittliga ökningen för 1955/56 har fastställts till 2,7 procent. Fraktkostnaden per ton mjölk och de beräknade totalkostnaderna framgår av följande tablå.

År	Fraktkostnad per ton, kr	Beräknad mjölkkvantitet med betald frakt, milj. kg	Fraktkostnader för mjölk, milj. kr
Vårkalkylen 1955			
1950/51	16,58	3 824	63,40
1951/52	18,33	3 641	66,75
1952/53	19,17	3 640	69,78
1953/54	19,40	3 573	69,32
1954/55	20,21	3 526	71,26
1955/56	20,21	3 561	71,96
Reviderad beräkning våren 1956			
1954/55	20,28	3 434	69,64
1955/56	21,33	3 347	71,39

Mjölkkontroll

Antal assistenter. I höstkalkylen 1955 räknades med 890 assistenter. Antalet har nu korrigerats till 885.

Löner. Uppgörelse om kontrollassistenternas löner under kontrollåret 1955/56 träffades den 21 februari 1956. Lönehöjningen blev, oavsett anställningstiden, 4 procent och utgår för hela kontrollåret, alltså fr. o. m. den 1 november 1955.

Maskinlegor

Kostnaderna har liksom i tidigare kalkylberäkningar framskrivits enligt utvecklingen av avtalslön för motorkunnig traktorförare.

Sammanfattning av kostnaderna

Enligt den nu reviderade beräkningen uppgår jordbrukets totala kostnader till respektive 4 967,4, 4 897,3 och 4 828,6 milj. kr vid en minskning av arbetsvolymen med respektive 3,5, 4,0 och 4,5 procent per år. Dessa kostnadsbelopp är respektive 155,6, 153,1 och 150,7 milj. kr större än motsvarande belopp enligt höstkalkylen.

Sammanfattning av inkomst- och kostnadsberäkningarna

Enligt prisöverenskommelsen våren 1952 beräknades av det dåvarande underskottet för 1952/53 (avrundat nedåt med 1,8 milj. kr) 55 milj. kr hänföra sig till ökade räntekostnader på grund av höjning av jordvärdena för jordbruksfastigheter enligt 1952 års fastighetstaxering ävensom ökade värden på kreaturs- och förrådskapital. Av denna räntekostnadsökning skulle 1/5 eller 11 milj. kr beaktas vid prissättningen för 1952/53, medan återstående del eller 44 milj. kr successivt skulle intäckas med 1/4 under vart och ett av de följande fyra åren.

I enlighet härmed skall de i kalkylen angivna underskotten minskas med 33 milj. kr för 1953/54, 22 milj. kr för 1954/55 och 11 milj. kr för 1955/56.

För nämnda år har de sålunda justerade underskotten i avrundade tal ställts samman i följande tablå.

Alternativ minskning av arbetsvolymen, %	Underskott, milj. kr 1953/54	1954/55	1955/56 Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956
3,5	— 121	— 510	— 199	— 441	— 522
4,0	— 85	— 459	— 135	— 377	— 457
4,5	— 49	— 409	— 73	— 315	— 392

Sammanfattning av inkomst- och kostnadsberäkningarna

	1950/51	1954/55	1955/56 Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956
Kostnader (inkl. arbetskostnader), milj. kr					
Alt. I (3,5 %)	3 466,7	4 732,0	4 605,6	4 811,8	4 967,4
» II (4,0 %)		4 677,8	4 538,0	4 744,2	4 897,3
» III (4,5 %)		4 624,5	4 471,7	4 677,9	4 828,6
Kostnadsindex					
Alt. I (3,5 %)	100,00	136,50	132,85	138,80	143,29
» II (4,0 %)		134,94	130,90	136,85	141,27
» III (4,5 %)		133,40	128,99	134,94	139,29
Inkomster, milj. kr	3 264,4	3 912,5	4 115,9	4 067,5	4 132,1
Avgår överskott 1950/51 enligt kalkyl med 1938/39 som basår, milj. kr	8,4	—	—	—	—
Basinkomst, framskriven medelst kostnadsindex, milj. kr					
Alt. I (3,5 %)	3 256,0	4 444,4	4 325,6	4 519,3	4 665,5
» II (4,0 %)		4 393,6	4 262,1	4 455,8	4 599,8
» III (4,5 %)		4 343,5	4 199,9	4 393,6	4,535,3

	1950/51	1954/55	1955/56 Vår-kalkylen 1955	Höst-kalkylen 1955	Vår-kalkylen 1956
Kalkylmässigt underskott, milj. kr					
Alt. I (3,5 %)	—	— 531,9	— 209,7	— 451,8	— 533,4
» II (4,0 %)	—	— 481,1	— 146,2	— 388,3	— 467,7
» III (4,5 %)	—	— 431,0	— 84,0	— 326,1	— 403,2

Anm. Alternativen I—III motsvarar en årlig minskning av arbetsvolymen fr. o. m. basåret med resp. 3,5, 4,0 och 4,5 procent.

Sammandrag av jordbrukets inkomster åren 1950/51, 1954/55 och 1955/56, milj. kr

	1950/51	1954/55	1955/56			Värdeförändring vårkalkyl 1955—vårkalkyl 1956 beroende på förändring av (milj. kr)		
			Vår-kalkylen 1955	Höst-kalkylen 1955	Vår-kalkylen 1956	kvantiteter	priser	summa
Brödsäd	213,5	451,3	385,6	300,6	292,6	— 101,6	+ 8,6	— 93,0
Övrig spannmål	31,8	42,3	69,7	33,4	33,2	— 39,5	+ 3,0	— 36,5
Potatis och sockerbetor ..	268,6	321,1	335,1	310,8	313,5	— 46,3	+ 24,7	— 21,6
Olje- och spånadsväxter ..	193,2	141,2	119,9	120,0	119,5	+ 0,1	— 0,5	— 0,4
Köksväxter och tobak ..	43,1	44,1	46,2	55,6	55,6	— 1,2	+ 10,6	+ 9,4
Summa vegetabiliska produkter	**750,2**	**1 000,0**	**956,5**	**820,4**	**814,4**	**— 188,5**	**+ 46,4**	**— 142,1**
Index	100,0	133,3	127,5	109,4	108,6			
Mjölk och mejeriprodukter	1 465,4	1 545,4	1 676,8	1 702,7	1 761,2	— 78,8	+ 163,2	+ 84,4
Ägg och slaktfjäderfä	205,2	236,7	253,4	261,2	261,2	—	+ 7,8	+ 7,8
Slaktdjur	882,6	1 222,2	1 252,2	1 278,0	1 290,1	— 36,2	+ 74,1	+ 37,9
Övrigt	7,7	4,3	4,9	4,4	4,4	— 0,7	+ 0,2	— 0,5
Summa animaliska produkter	**2 560,9**	**3 008,6**	**3 187,3**	**3 246,3**	**3 316,9**	**— 115,7**	**+ 245,3**	**+ 129,6**
Index	100,0	117,5	124,5	126,8	129,5			
Samtliga inkomster	**3 311,1**	**4 008,6**	**4 143,8**	**4 066,7**	**4 131,3**	**— 304,2**	**+ 291,7**	**— 12,5**
Index	100,0	121,1	125,1	122,8	124,8			
Förändringar i kreaturskapitalet	— 46,7	— 96,1	— 27,9	— 99,2	— 99,2	— 71,3	—	— 71,3
Till förfogande stående statliga medel	—	—	—	100,0	100,0	—	+ 100,0	+ 100,0
Summa	**3 264,4**	**3 912,5**	**4 115,9**	**4 067,5**	**4 132,1**	**— 375,5**	**+ 391,7**	**+ 16,2**
Index	100,0	119,9	126,1	124,6	126,6			

Översikt över jordbrukets inkomster

	1950/51			1955/56		
				Vårkalkylen 1955		
	Kvant. milj. kg	Pris öre/kg	Värde milj. kr	Kvant. milj. kg	Pris öre/kg	Värde milj. kr
Höstvete	322	30,00	96,6	375	40,60	152,2
Vårvete	215	33,15	71,3	403	42,25	170,3
Råg	159	28,70	45,6	178	35,45	63,1
Korn	56	29,67	16,6	122	34,00	41,5
Havre	31	27,38	8,5	57	30,00	17,1
Kokärter	14,0	47,78	6,7	17,9	62,00	11,1
Potatis, mat-	750	17,76	133,2	750	20,57	154,2
Potatis, fabriks-	197	8,25	16,3	290	10,60	30,7
Sockerbetor	1 978	6,02	119,1	1 925	7,80	150,2
Oljeväxter	—	—	188,2	—	—	115,0
Spånadsväxter	—	—	5,0	—	—	4,9
Köksväxter	—	—	42,1	—	—	45,0
Tobak	0,3	295	1,0	0,3	400	1,2
Mejerimjölk	3 858	30,25	1 167,1	3 587	38,69	1 387,8
K-mjölk utanför mejeri	138	36,60	50,5	104	51,21	53,3
K-mjölk till hemmaförbrukning	496	33,42	165,8	403	45,56	183,6
Lantsmörmjölk	55	21,15	11,6	32	22,20	7,1
Producent- och kontantbidrag för mjölk	—	—	70,4	—	—	45,0
Ägg	68,9	272	187,4	75,2	305	229,4
Slakt av fjäderfä	—	—	17,8	—	—	24,0
Storboskap	88,7	286	253,7	90,3		
Kalv, större	23,4	371	86,8	21,1		
Kalv, mindre	13,4	295	39,5	11,3	381	1 242,8
Häst	11,8	151	17,8	10,5		
Svin	169,8	281	477,1	[1] 192,6		
Får	2,3	334	7,7	2,0	470	9,4
Militärhästar	—	—	1,3	—	—	1,5
Ull	0,49	940	4,6	0,4	600	2,4
Export av levande djur	—	—	1,8	—	—	1,0
Summa inkomster	—	—	3 311,1	—	—	4 143,8
Index	—	—	100,0	—	—	125,1
Förändringar i kreaturskapitalet	—	—	— 46,7	—	—	— 27,9
Till förfogande stående statliga medel	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	3 264,4	—	—	4 115,9
Index	—	—	100,0	—	—	126,1

[1] Siffrorna enligt den nya undersökningen om hemslakten.

åren 1950/51 och 1955/56

Höstkalkylen 1955			Vårkalkylen 1956			Värdeförändring vårkalkyl 1955—vårkalkyl 1956 beroende på förändring av (milj. kr)		
Kvant. milj. kg	Pris öre/kg	Värde milj. kr	Kvant. milj. kg	Pris öre/kg	Värde milj. kr	kvantiteter	priser	summa
380	41,35	157,1	367	41,66	152,9	— 3,2	+ 3,9	+ 0,7
219	42,93	94,0	224	43,22	96,8	— 75,7	+ 2,2	— 73,5
131	37,75	49,5	114	37,62	42,9	— 22,7	+ 2,5	— 20,2
62	36,00	22,3	62	35,00	21,7	— 20,4	+ 0,6	— 19,8
18	35,00	6,3	18	36,00	6,5	— 11,7	+ 1,1	— 10,6
6,0	80,00	4,8	6,0	84,00	5,0	— 7,4	+ 1,3	— 6,1
680	25,18	171.2	665	26,00	172,9	— 17,4	+ 36,1	+ 18,7
210	10,67	22,4	210	10,67	22,4	— 8,4	+ 0,1	— 8,3
1 667	7,03	117,2	1 663	7,11	118,2	— 20,5	— 11,5	— 32,0
—	—	114,8	—	—	114,3	— 0,7	—	— 0,7
—	—	5,2	—	—	5,2	+ 0,8	— 0,5	+ 0,3
—	—	54,3	—	—	54,3	— 1,2	+ 10,5	+ 9,3
0,3	425	1,3	0,3	425	1,3	— 1,0	+ 0,1	+ 0,1
3 249	42,71	1 387,7	3 386	42,71	1 446,2	— 77,8	+136,2	+ 58,4
104	53,08	55,2	104	53,08	55,2	—	+ 1,9	+ 1,9
403	51,51	207,6	403	51,51	207,6	—	+ 24,0	+ 24,0
32	25,62	8,2	32	25,62	8,2	—	+ 1,1	+ 1,1
—	—	44,0	—	—	44,0	— 1,0	—	— 1,9
75,2	315	237,2	75,2	315	237,2	—	+ 7,8	+ 7,8
—	—	24,0	—	—	24,0	—	—	—
94,0			97,5					
21,0			21,0					
11,4	407	1 278,0	11,4	405	1 290,1	— 36,2	+ 74,1	+ 37,9
11,6			11,6					
[1]174,0			175,2					
2,0			2,0					
—	—	1,5	—	—	1,5	—	—	—
0,32	643	2,1	0,32	643	2,1	— 0,5	+ 0,2	— 0,3
—	—	0,8	—	—	0,8	— 0,2	—	— 0,2
—	—	**4 066,7**	—	—	**4 131,8**	**—304,2**	**+ 291,7**	**— 12,5**
—	—	122,8	—	—	124,8			
—	—	— 99,2	—	—	— 99,2	— 71,3	—	— 71,3
—	—	100,0	—	—	100,0	—	+100,0	+100,0
—	—	**4 067,5**	—	—	**4 132,1**	**—375,5**	**+ 391,7**	**+ 16,2**
—	—	124,6	—	—	126,6			

Jordbrukets kostnader (exkl. arbetskostnader) åren 1950/51, 1954/55 och 1955/56, milj. kr

	1950/51	1954/55	1955/56			Värdeförändring vårkalkyl 1955—vårkalkyl 1956 beroende på förändring av		
			Vårkalkylen 1955	Höstkalkylen 1955	Vårkalkylen 1956	kvantiteter	priser	summa
Kapitalkostnader								
Grundförbättringar	18,5	27,3	25,9	28,4	29,2	—	+ 3,3	+ 3,3
Ekonomibyggnader	162,4	201,0	197,7	206,2	208,9	—	+ 11,2	+ 11,2
Maskiner o. redskap	272,6	423,0	434,9	448,1	455,3	— 1,0	+ 21,4	+ 20,4
Elektricitet	43,8	80,1	87,5	87,5	93,3	—	+ 5,8	+ 5,8
Räntekostnader	302,2	438,8	421,3	453,2	453,2	— 8,7	+ 40,6	+ 31,9
Summa kapitalkostnader	799,5	1 170,2	1 167,3	1 223,4	1 239,9	— 9,7	+ 82,3	+ 72,6
Index	100,0	146,4	146,0	153,0	155,1			
Kostnader för förnödenheter								
Driv- och smörjmedel	80,3	106,8	115,7	113,9	115,5	— 1,8	+ 1,6	— 0,2
Handelsgödselmedel och kalk	188,4	263,9	262,2	255,0	255,0	— 7,2	+ 0,0	— 7,2
Köpfodermedel	250,3	365,8	235,9	397,2	433,8	..	..	+197,9
Diverse förnödenheter	42,6	50,8	50,5	54,0	54,0	— 0,4	+ 3,9	+ 3,5
Summa förnödenheter	561,6	787,3	664,3	820,1	858,3	..	..	+194,0
Index	100,0	140,2	118,3	146,0	152,8			
Frakter m. m.								
Frakter	86,3	100,5	101,8	98,4	103,5	— 4,3	+ 6,0	+ 1,7
Mjölkkontroll	6,2	7,9	7,2	7,9	8,2	— 0,0	+ 1,0	+ 1,0
Seminkostnader	5,4	9,2	9,8	10,1	10,1	+ 0,3	—	+ 0,3
Maskinlegor	7,4	9,4	8,8	9,8	10,3	—	+ 1,5	+ 1,5
Torkningskostnader för brödsäd	3,2	11,4	6,3	2,0	2,0	— 4,3	—	— 4,3
Summa frakter m. m.	108,5	138,4	133,9	128,2	134,1	— 8,3	+ 8,5	+ 0,2
Index	100,0	127,6	123,4	118,2	123,6			
Summa kostnader exklusive arbetskostnader	1 469,6	2 095,9	1 965,5	2 171,7	2 232,3	..	..	+266,8
Index	100,0	142,6	133,7	147,8	151,9			

B. En totalkalkyl per den 1 september 1956

Volymer. Det produktionsår (1 september—31 augusti), för vilket totalkalkylen vanligen uppgöres, får anses centrerat kring den 1 mars, som är produktionsårets mittpunkt. Föreliggande kalkyl har däremot centrerats kring den 1 september 1956, vilket innebär, att volymerna för de poster, i fråga om vilka utvecklingsgången ansetts kunna bedömas, skrivits fram sex månader längre än i beräkningarna för året 1955/56. Dylik framskrivning har gjorts i fråga om arbete, maskiner och redskap, elektricitet samt driv- och smörjmedel på kostnadssidan. På intäktssidan har genomgående räknats med samma volymer som i vårkalkylen 1955 (normkalkylen) för

Sammanfattning av beräkningarna rörande jordbrukets inkomster och kostnader

(Vanlig kalkylmetod)

	1950/51		1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Kostnader, milj kr	3 466,7	Alt. I 3,5 %	4 025,7	4 271,6	4 509,8	4 858,0
		» II 4,0 %	4 013,2	4 246,0	4 466,3	4 781,2
		» III 4,5 %	4 000,8	4 220,4	4 423,1	4 706,1
Kostnadsindex	100,0	Alt. I 3,5 %	116,12	123,22	130,09	140,13
		» II 4,0 %	115,76	122,48	128,83	137,92
		» III 4,5 %	115,41	121,74	127,59	135,75
Inkomster, milj. kr.....	3 264,4		3 780,7	4 053,4	3 915,1	4 470,1
Avgår överskott 1950/51 enligt kalkyl med 1938/39 som basår, milj. kr.....	8.4		—	—	—	—
Basinkomst, framskriven medelst levnadskostnadsindex, milj. kr	3 256,0	Alt. I 3,5 %	3 780,9	4 012,0	4 235,7	4 562,6
		» II 4,0 %	3 769,1	3 987,9	4 194,7	4 490,7
		» III 4,5 %	3 757,7	3 963,9	4 154,3	4 420,0
Kalkylmässigt underskott (—) eller överskott (+), milj. kr	—	Alt. I 3,5 %	— 0,2	+ 41,4	— 320,6	— 92,5
		» II 4,5 %	+ 11,6	+ 65,5	— 279,6	— 20,6
		» III 4,0 %	+ 23,0	+ 89,5	— 259,2	+ 50,1

år 1955/56. Eftersom produktionen har förutsatts vara oförändrad gentemot nämnda vårkalkyl, har även volymerna för köpfoder och handelsgödsel hållits oförändrade. De räntekrävande kapitalbeloppen har korrigerats med hänsyn till de omnämnda framskrivningarna av kapitalkostnaderna samt övriga kostnadsförändringar, vilka påverkar behovet av driftskapital.

Priser och löner. På intäktssidan har genomgående räknats med de priser, som ansetts gälla efter prisöverenskommelsen i november 1955 fram till den 1 september 1956. På kostnadssidan har likaså i princip räknats med priser och löner per den 1 september 1956. Detta innebär t. ex. i fråga om arbetskostnader, att den lönenivå, som beräknats gälla efter 1956 års avtal, tillämpats för hela det kring den 1 september 1956 centrerade produktionsåret. De nya lönernas inverkan på kostnaderna i jordbruket har beaktats till den del arbetslöner direkt utgör en faktor i kostnadsberäkningarna. Detta gäller arbetskostnaderna för det egentliga jordbruksarbetet samt arbetsandelen i kostnaderna för grundförbättringar, byggnader, mjölkfrakter, maskinlegor, mjölkkontroll och maskinreparationer. I fråga om de sistnämnda kostnaderna har förutsatts, att verkstadstaxorna skulle komma att höjas med 2 procent på grund av ökade arbetskostnader. S. k. konsekvensprisstegringar, som eventuellt kan komma att inträffa efter hand på grund av lönestegringar (t. ex. i form av prisstegringar på maskiner, kraftfoder, handelsgödsel, växtskyddsmedel etc.) har — i likhet med de principer som brukar tillämpas i totalkalkylen — ej beaktats.

Lönehöjningarna såväl som vissa andra kostnadshöjande faktorer antages komma att medföra ökade förädlingskostnader vid mejerier och slakterier. På grund av att någon genomgripande omräkning ej verkställts på intäktssidan, har dessa kostnadshöjningar ej införts i kalkylen. I fråga om mejerikostnaderna har gjorts en summarisk överslagsberäkning. Kostnads-

Sammandrag av jordbrukets inkomster åren 1950/51—1952/53, 1954 och 1956, milj. kr

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Brödsäd	213,5	249,4	438,4	451,3	385,6
Övrig spannmål	31,8	39,1	68,6	42,3	78,2
Potatis och sockerbetor	268,6	279,8	282,0	321,1	375,9
Olje- och spånadsväxter	193,2	200,5	218,7	141,2	119,9
Köksväxter och tobak	43,1	56,8	45,2	44,1	48,5
Summa vegetabiliska produkter	**750,2**	**825,6**	**1 052,9**	**1 000,0**	**1 008,1**
Index	100,0	110,1	140,3	133,3	134,4
Mjölk och mejeriprodukter	1 465,4	1 630,5	1 651,2	1 574,4	1 884,3
Ägg och slaktfjäderfä	205,2	224,1	239,0	227,9	264,6
Slaktdjur	882,6	1 172,0	1 140,9	1 147,1	1 335,9
Övrigt	7,7	4,1	4,3	4,5	5,1
Summa animaliska produkter	**2 560,9**	**3 030,7**	**3 035,4**	**2 953,9**	**3 489,9**
Index	100,0	118,3	118,5	115,3	136,3
Samtliga inkomster	**3 311,1**	**3 856,3**	**4 088,3**	**3 953,9**	**4 498,0**
Index	100,0	116,5	123,5	119,4	135,8
Förändringar i kreaturskapitalet	— 46,7	— 75,6	— 34,9	— 38,8	— 27,9
Summa	**3 264,4**	**3 780,7**	**4 053,4**	**3 915,1**	**4 470,1**
Index	100,0	115,8	124,2	119,9	136,9

ökningen till följd av höjda löner för helt år räknat skulle komma att röra sig om 4,3 milj. kr. Kostnadsökningen beroende på andra faktorer har beräknats till 2,7 milj. kr. Även vid slakterierna väntas förädlingskostnaderna öka. Sålunda beräknas lönehöjningarna medföra en kostnadsökning för helt år med cirka 3,8 milj. kr, vartill kan komma ytterligare vissa kostnadsökningar. Å andra sidan har här lika litet som i den omräknade kalkylen för innevarande produktionsår beaktats en höjning av priserna på biprodukter vid slakten, vilka för 1955/56 uppskattats till cirka 5 milj. kr (jfr under avsnitt A).

Den i föreliggande kalkyl tillämpade principen kan sägas innebära framskrivning av normkalkylen för 1955/56 sex månader med tillämpande av priser och löner vid en fix tidpunkt. I nämnda hänseende får kalkylen därigenom anses utgöra en motsvarighet till de kalkyler per den 1 september 1956 som grundats på den jordbruksekonomiska undersökningen (bilaga 6).

De här redovisade beräkningarna av jordbrukets totala inkomster och kostnader har kompletterats med uppgifter för *kalenderåret 1954*, d. v. s. det senaste år, för vilket mera utförliga uppgifter belysande jordbrukets ekonomiska läge finns tillgängliga i bl. a. den jordbruksekonomiska undersökningen. Beräkningarna för 1954 är utförda med ledning av löpande månadsstatistik på de punkter dylik förelegat. På övriga punkter har beräkningarna utförts genom interpolation av uppgifter för regleringsåren 1953/54 och 1954/55. I regel har man härvid fört 2/3 av 1953/54 års och 1/3 av 1954/55 års inkomster respektive kostnader till kalenderåret 1954. Det kan nämnas, att samma beräkningssätt tillämpas av jordbruksnämnden vid de undersökningar av jordbrukets produktionsvolym och jordbrukets bidrag

Jordbrukets kostnader (exkl. arbetskostnader) åren 1950/51—1952/53, 1954 och 1956, milj. kr

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Kapitalkostnader					
Grundförbättringar	18,5	22,9	24,5	25,6	29,7
Ekonomibyggnader	162,4	189,5	194,6	196,3	211,6
Maskiner och redskap	272,6	322,5	362,7	404,9	474,6
Elektricitet	43,8	56,9	62,5	75,6	103,0
Räntekostnader	302,2	327,8	402,8	422,4	475,2
Summa kapitalkostnader	**799,5**	**919,6**	**1 047,1**	**1 124,8**	**1 294,1**
Index	100,0	115,0	131,0	140,7	161,9
Kostnader för förnödenheter					
Driv- och smörjmedel	80,3	93,0	98,1	102,7	120,0
Handelsgödselmedel och kalk	188,4	206,7	237,2	258,1	265,0
Köpfodermedel	250,3	240,1	227,2	303,5	250,0
Diverse förnödenheter	42,6	49,7	51,1	51,0	54,6
Summa förnödenheter	**561,6**	**589,5**	**613,6**	**715,3**	**689,6**
Index	100,0	105,0	109,3	127,4	122,8
Frakter m. m.					
Frakter	86,3	94,2	99,1	99,2	105,4
Mjölkkontroll	6,2	7,9	6,9	7,4	8,2
Seminkostnader	5,4	6,3	7,2	8,5	9,8
Maskinlegor	7,4	8,2	8,4	8,9	10,3
Torkningskostnader för brödsäd	3,2	2,6	8,2	11,4	6,3
Summa frakter m. m.	**108,5**	**119,2**	**129,8**	**135,4**	**140,0**
Index	100,0	109,9	119,6	124,8	129,0
Summa kostnader exkl. arbetskostnader	**1 469,6**	**1 628,3**	**1 790,5**	**1 975,5**	**2 123,7**
Index	100,0	110,8	121,8	134,4	144,5

till bruttonationalprodukten, som årligen verkställts för nationalbudgetdelegationens och konjunkturinstitutets räkning.

Efter justering av överskotten respektive underskotten med hänsyn till räntekostnadsberäkningen (jfr den omräknade kalkylen för 1955/56), erhålles följande slutresultat.

Alternativ minskning av arbetsvolymen, %	Överskott (+) respektive underskott (−), milj. kr 1951/52	1952/53	1953/54	1954	1954/55	Per den 1 september 1956
3,5	− 0	+ 87	− 121	− 292	− 510	− 86
4,0	+ 12	+ 111	− 85	− 251	− 459	− 15
4,5	+ 23	+ 135	− 49	− 210	− 409	+ 56

C. Alternativ kalkylberäkning per den 1 september 1956 [1]

Jordbrukets inkomster och kostnader har i det följande beräknats under förutsättning att ersättningen för jordbrukets egen arbetskraft har stigit relativt sett lika mycket som industriarbetarlönerna i de lägsta dyrortsgrupperna sedan 1950/51. Beräkningen av arbetskostnadsposten redovisas separat här nedan.

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Kostnader, 4 % alt.	3 466,7	3 936,0	4 192,8	4 420,5	4 721,7
Kostnadsindex	100,0	113,5	120,9	127,5	136,2
Inkomster	3 264,4	3 780,7	4 053,4	3 915,1	4 470,1
Avgår överskott 1950/51 enligt kalkyl med 1938/39 som basår	8,4	—	—	—	—
Basinkomst, framskriven medelst kostnadsindex, milj. kr.	3 256,0	3 695,6	3 936,5	4 151,4	4 434,7
Kalkylmässigt underskott (−) eller överskott (+), milj. kr. (vid 4 % alt.)	—	+ 85,1	+ 116,9	− 236,3	+ 35,4
Justering med hänsyn till räntekostnadsberäkningen	—	—	+ 45,8	+ 29,0	+ 6,0
Kalkylmässigt underskott (−) eller överskott (+), milj. kr. (vid 4 % alt.)	—	+ 85,1	+ 162,7	− 207,3	+ 41,4

Beräkning av arbetarkostnadsposten

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	Per den 1 september 1956
Procentuell fördelning av arbetskraften					
Egen arbetskraft	78	79	80	81	84
Lejd »	22	21	20	19	16
Arbetsvolym i milj. manstimmar enligt 4 % — alt.					
Egen arbetskraft	758,54	737,54	717,00	687,63	652,75
Lejd »	213,95	196,05	179,25	161,30	124,33
Totalt	**972,49**	**933,59**	**896,25**	**848,93**	**777,08**
Arbetsförtjänst per timme					
Egen:[2] öre	205,36	244,99	266,56	286,68	332,89
indextal	100,0	119,3	129,8	139,6	162,1
Lejd:[3] öre	205,36	255,46	273,97	293,65	341,90
indextal	100,0	124,4	133,4	143,0	166,5
Arbetskostnad, milj. kr					
Egen	1 557,7	1 806,9	1 911,2	1 971,3	2 172,9
Lejd	439,4	500,8	491,1	473,7	425,1
Totalt	**1 997,1**	**2 307,7**	**2 402,3**	**2 445,0**	**2 598,0**

[1] Den metod, som här tillämpas vid beräkningen av arbetskostnadsposten, har icke godtagits av herrar Grabö, Holmström och Åstrand.

[2] Här har räknats med lantarbetarlön år 1950/51 och därefter med samma relativa löneökning för jordbrukets egen arbetskraft som för industriarbetare enligt socialstyrelsens lönestatistik och beräkningar för den 1 september 1956 avseende dyrort 2 och 3 (tidigare 1, 2 och 3) och timlön inklusive övertids- och skifttillägg, semesterlön, sjuklön m. m. Indextalen har hämtats från bilaga 6.

[3] Lantarbetarlön.

D. En prognos för den genomsnittliga produktionen under 1956/57—1958/59

Vid beräkningen av den genomsnittliga produktionen för den kommande treårsperioden har utgångspunkten varit den normkalkyl, som upprättades av kalkylsakkunniga våren 1955 för regleringsåret 1955/56. Detta innebär, att man för den kommande treårsperioden i många fall har tagit upp lika stor produktion, som antogs i normkalkylen 1955 för 1955/56. I vissa fall har man emellertid beaktat de förändringar, som pågår på längre sikt. Vidare har man i möjligaste mån tagit hänsyn till det aktuella läge, som blivit en följd av bl. a. 1955 års svaga skördeutfall. I det följande lämnas några kortfattade kommentarer till vissa viktigare poster.

Arealer. Det har icke ansetts nödvändigt att upprätta en fullständig tabell över arealfördelningen. Sålunda har ingen uppskattning gjorts för foderväxter o. dyl. Anledningen härtill är, att den animalieproduktion, som räknas med i det följande, totalt sett skiljer sig så pass litet från normberäkningen för år 1955/56, att de foderkvantiteter (inklusive importerat foder), som upptagits i samma beräkning, bör väl svara mot produktionen i fråga. Det kan tilläggas, att om hela arealen odlad jord antages vara i stort sett oförändrad under de närmaste åren, kommer — sedan avdrag gjorts för handelsgrödornas uppskattade arealer — den totala arealen för foderväxter (inklusive potatis) att uppgå till 2 740 000 hektar för treårsperioden mot 2 757 000 hektar för 1955/56 enligt normkalkylen våren 1955. Härvid har hänsyn icke tagits till den minskning i den totala åkerarealen, som tidigare har utgjort cirka 1 000 hektar per år. Arealen för brödsäd har upptagits till 533 000 hektar, vilket innebär en ökning med 20 000 hektar jämfört med normkalkylen för 1955/56. Hänsyn har härvid tagits till den betydande ökningen av sådden hösten 1955. Följande tablå visar arealerna för höstvete och höstråg efter sedvanligt avdrag för normal utvintring. För kokärter har räknats med en areal av 15 000 hektar, vilket är 1 000 hektar mera än i normkalkylen men drygt 1 000 hektar mindre än den faktiska arealen för samma år. För sockerbetor har räknats med en areal av 50 000 hektar mot 55 000 hektar enligt normkalkylen. Arealerna för olje- och spånadsväxter har upptagits till 100 000 respektive 4 000 hektar, d. v. s. samma areal som antogs i normkalkylen för 1955/56. Arealen för köksväxter har höjts med 1 000 hektar till 10 000 hektar.

Arealer av brödsäd, hektar

	1956/57	1956/57—1958/59 (prognos)
Höstvete [1]	250 900	220 000
Höstråg [1]	118 500	110 000
Vårvete	—	200 000
Vårråg	—	3 000
Summa		533 000

[1] Avdragen för normal utvintring utgör för vete 8 procent, för råg 4 procent.

Hektarskördar. Vid upprättandet av normkalkylen för 1955/56 företogs ingen höjning av de hektarskördar, som hade använts vid beräkningen av normkalkylen för 1954/55. Med hänsyn härtill och till att man bör räkna med ytterligare två års sekulär skördestegring (från 1955/56 till mitten

Översikt över de i volymberäkningarna använda kvantiteterna av vissa viktigare jordbruksprodukter åren 1950/51, 1954, 1955/56 och 1956/57—1958/59

	Kvantiteterna upptagna i	1950/51	1954	1955/56	1956/57—1958/59
Höstvete	milj. kg	322	496	367	484
Vårvete	»	215	328	224	350
Råg	»	159	226	114	193
Korn	»	56	57	62	122
Havre	»	31	30	18	57
Kokärter	»	14,0	18,0	6,0	19,2
Potatis, mat-	»	750	665	665	665
» , fabriks-	»	197	228	210	270
Sockerbetor	»	1 978	1 848	1 663	1 750
Höstraps	»	110,5	132,4	116,4	111,2
Höstrybs	»	6,3	29.0	28,1	27,6
Vårraps	»	68,0	6,3	2,6	8,8
Vårrybs	»	6,4	1,2	0,9	2,4
Vitsenap	»	6,4	9,4	8,1	7,7
Oljelin	»	46,5	2,2	0,6	2,0
Köksväxter	areal, hektar	9 834	8 455	10 400	10 000
Tobak	milj. kg	0,3	0,3	0,3	0,3
Mejerimjölk	»	3 858	3 565	3 386	3 526
K-mjölk utanför mejeri	»	138	113	104	94
K-mjölk till hemmaförbrukning	»	496	431	403	372
Lantsmörmjölk	»	55	39	32	26
Ägg	»	68,9	71,0	75,2	78,0
Storboskap	»	88,7	90,3	97,5	88,2
Större kalv	»	23,4	22,7	21,0	20,3
Mindre kalv	»	13,4	11,6	11,4	10,9
Häst	»	11,8	11,0	11,6	10,5
Svin	»	169,8	188,3	175,2	195,0
Får	»	2,3	1,9	2,0	2,0
Ull	»	0,49	0,38	0,32	0,30

av treårsperioden, d. v. s. 1957/58) har det ansetts motiverat att höja normskördarna för vissa handelsgrödor. Hektarskördarna för höstvete har höjts med 100 kg/ha och för höstraps och höstrybs med 50 kg/ha. Hektarskördarna för vårraps har däremot sänkts med 100 och för oljelin med 200 kg/ha. Avkastningen per hektar för övriga grödor har upptagits oförändrad.

Mjölkproduktionen. En nyligen uppgjord prognos över mjölkproduktionen under innevarande år tyder på att produktionen blir drygt 100 milj. kg större än vad som antogs av kalkylsakkunniga hösten 1955. I den föreliggande kalkylen har koantalet för 1955/56 dock hållits oförändrat eller 1 436 000 kor. Medelkoantalet för 1956/57—1958/59 beräknas från denna nivå öka med knappt 1 procent eller 14 000 till 1 450 000 kor.

Avkastningen per ko har beräknats med utgångspunkt från produktionen under kalenderåret 1954 (närmast tidigare år, då produktionen icke nämnvärt var påverkad av onormala väderleksförhållanden). Den genomsnittliga avkastningen under treårsperioden beräknas öka med 1,8 procent jämfört med 1954. Man har därvid förutsatt en årlig produktionsökning med 0,5 procent sedan utgångsåret. Under nämnda förutsättningar har den totala mjölkproduktionen beräknats till 4 228 milj. kg, vilket är 3 procent mindre än under år 1954, då den uppgick till 4 351 milj. kg.

Kött- och fläskproduktionen. Slakten av storboskap och kalv under den kommande treårsperioden har beräknats bli något mindre än vad man antog i normkalkylen för 1955/56. Slakten av övriga djurslag har antagits bli i stort sett av samma omfattning, som man förutsatte i normkalkylen. För svin har slakten avrundats uppåt. (De ny uppgifterna om hemslakten har använts i förevarande beräkningar.)

Förändringar i kreaturskapitalet. En fortsatt minskning av häststammen har beräknats bli värdemässigt kompenserad genom ökningen i koantalet.

Övriga poster. Se tabellerna på föregående och denna sida.

I tabellerna redovisas dels prognosuppgifterna för den genomsnittliga produktionen under 1956/57—1958/59, ävensom uppgifterna för 1950/51, 1954 och 1955/56, dels den tänkta utvecklingen av produktionsvolymen från 1950/51 fram t. o. m. genomsnittet under den kommande treårsperioden. Volymberäkningarna innefattar även produktionen enligt den kalkyl, som framräknats per den 1 september 1956. Volymerna har angivits i nu gällande priser.

Sammandrag av jordbrukets produktionsvolym räknad i nu gällande priser, milj. kr

	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54	1954	1954/55	1955/56	Per den 1 september 1956	1956/57–1958/59
Brödsäd	277,9	193,5	329,2	425,2	420,1	420,1	284,0	385,6	412,8
Övrig spannmål	42,6	41,9	67,7	71,0	45,9	45,9	38,2	78,2	79,3
Potatis och sockerbetor[1]	365,0	356,2	341,4	383,2	337,4	337,4	312,8	375,9	338,0
Olje- och spånadsväxter	178,4	194,5	168,8	81,9	136,8	136,8	120,1	119,9	121,0
Köksväxter och tobak	52,9	49,6	45,4	47,8	45,6	45,6	47,1	48,5	53,7
Summa vegetabiliska produkter	**916,8**	**835,7**	**952,5**	**1 009,1**	**985,8**	**985,8**	**797,2**	**1 008,1**	**1 004,8**
Index	100,0	91,2	103,9	110,1	107,5	107,5	87,0	110,0	109,6
Mjölk- och mejeriprodukter[2]	2 013,9	1 919,9	1 905,0	1 863,9	1 847,6	1 789,2	1 743,7	1 840,3	1 790,5
Ägg och slaktfjäderfä	243,2	238,0	243,5	246,3	250,7	259,2	264,6	264,6	273,6
Slaktdjur	1 266,9	1 343,1	1 325,8	1 303,6	1 330,2	1 378,8	1 299,6	1 335,9	1 330,7
Övrigt	5,9	4,8	5,0	4,8	4,6	4,5	4,4	5,1	4,4
Summa animaliska produkter	**3 529,9**	**3 505,8**	**3 479,3**	**3 418,6**	**3 433,1**	**3 431,7**	**3 312,3**	**3 445,9**	**3 399,2**
Index	100,0	99,3	98,6	96,8	97,3	97,2	93,8	97,6	96,3
Samtliga inkomster	**4 446,7**	**4 341,5**	**4 431,8**	**4 427,7**	**4 418,9**	**4 417,5**	**4 109,5**	**4 454,0**	**4 404,0**
Index	100,0	97,6	99,7	99,6	99,4	99,3	92,4	100,2	99,0
Förändringar i kreaturskapitalet	— 54,6	— 89,6	— 34,9	— 10,1	— 38,8	— 96,1	— 99,2	— 27,9	—
Summa	**4 392,1**	**4 251,9**	**4 396,9**	**4 417,6**	**4 380,1**	**4 321,4**	**4 010,3**	**4 426,1**	**4 404,0**
Index	100,0	96,8	100,1	100,6	99,7	98,4	91,3	100,8	100,3

[1] Vid beräkningen för sockerbetor har hänsyn tagits till förändringar i sockerhalten.
[2] Vid beräkningen av mjölkproduktionen har hänsyn tagits till förändringar i mjölkens fetthalt.

Bilaga 6

PM

med beräkningar för bedömning av erforderliga mittpriser på jordbruksprodukter i samband med övergång till nytt prissättningssystem

Resultat från slättbygdsjordbruk som underlag för den prispolitiska bedömningen

av *Sven Holmström*[1]

De inkomstjämförelser, som tidigare gjorts av jordbruksprisutredningen och fullföljts under förhandlingarna våren 1956 om detaljutformningen av prissättningssystemet, ger ej direkta upplysningar om de intäkter från jordbruket, vilka erfordras för att möjliggöra den åsyftade inkomstlikställigheten. Än mindre ger inkomstjämförelserna anvisning om vilka mittpriser, som kommer att erfordras för enskilda produkter. Mittpriserna måste i stället efter hand beräknas med hjälp av kompletterande kalkyler. Med andra ord: Sambandet mellan inkomster och produktpriser måste klarläggas.

I princip kan detta tänkas ske så, att erforderliga inkomster insätts i »jordbrukskalkyler» av ena eller andra slaget, varigenom erforderliga generella justeringar av i beräkningen tillämpade priser kan fastställas.

I. Principiella synpunkter enligt jordbruksprisutredningen samt regeringens och riksdagens ställningstagande

1. *Jordbruksprisutredningens uttalande.* Utredningen har i kap. 6 behandlat frågan om »förhållandena i de mera utpräglade jordbruksbygderna som underlag för prisstödets avvägning». På s. 117—118 sammanfattar utredningen sina synpunkter och förslag i denna fråga.

»Utredningen har däremot övervägt frågan om man icke vid prisstödets avvägning skulle kunna anknyta till förhållandena vid jordbruk i slättbygderna. Vid dessa jordbruk utgör jordbruksproduktionen den helt dominerande inkomstkällan för jordbrukaren med familj. Enligt deklarationsundersökningen är jordbruksprodukternas andel i jordbrukarnas kontanta inkomster i slättbygderna 90 procent, medan i övriga områden motsvarande siffra är omkring 60 procent. Vidare har det av den föregående redogörelsen framgått, att den övervägande delen av jordbruksproduktionen faller inom slättbygderna.

När det gäller att finna underlag för generella prispolitiska bedömningar ligger det enligt utredningens uppfattning nära till hands att utgå från förhållandena vid en grupp jordbruk, som är någorlunda homogen till sin karaktär och där innehavarna har sin huvudsakliga utkomst av jordbruket. Man undviker då de svårigheter, som måste uppstå, om man i detta sammanhang även tar med jordbruk, där en mycket betydande del av inkomsten hänför sig till skogsnäringen. Priserna på skogsprodukter uppvisar stora svängningar beroende på förändringarna på utlandsmarknaden. Låter man de aktuella skogsintäkterna påverka resultaten i de typjordbrukskalkyler,

[1] Avdelning III författad av I. Lindström. Avdelning IV författad av H. Johnsson och I. Lindström.

som användes för jordbrukspolitiska bedömningar, innebär detta, att kalkylerna kommer att uppvisa betydande variationer i inkomstförhållandena. Dessa variationer hänför sig emellertid till ett helt annat område än den egentliga jordbruksproduktionen.

Jordbruket inom slättbygdsområdet är i stort sett av den homogena karaktär som nyss nämnts och lämpar sig från nu anförda synpunkter väl som underlag för de bedömningar, som måste göras i samband med prisavvägningen. Typjordbrukskalkyler, som upprättas för detta område, kommer att få en mera konkret och entydig innebörd än kalkyler för skogs- och dalbygderna. Som förut nämnts, bör det vidare betraktas som en fördel, att det generella prisstödet avväges med utgång från förhållandena vid jordbruk, vilkas innehavare har sin huvudsakliga försörjning av jordbruket och vilka ligger i områden, som svarar för den övervägande delen av jordbruksproduktionen. Det bör framhållas, att det sagda icke innebär, att man, om man tar slättbygdsområdet till underlag vid prisbedömningar, kommer att utgå från jordbruk med högre inkomstläge än vad som eljest skulle vara fallet. Som framgår av tidigare redovisade uppgifter, ligger den totala inkomstnivån för jordbruk i storleksgruppen 10—20 ha i skogsbygderna snarare något högre än inkomsterna för jordbruk i denna storleksgrupp i slättbygderna. Däremot uppvisar förstnämnda jordbruk på grund av svängningarna i skogskonjunkturerna större årliga inkomstvariationer än jordbruken i slättbygderna.

På grund av ovan anförda skäl anser utredningen, att man vid avvägningen av jordbruksstödet bör utgå från förhållandena vid jordbruk i storleksgruppen 10—20 ha i slättbygderna.»

Utredningen har alltså rekommenderat att »förhållandena» — vilket torde kunna utläsas »produktionsförhållandena» — vid jordbruk med 10—20 ha åker i slättbygderna[1] tages som utgångspunkt vid bedömningar i frågor beträffande prissättningen.

2. *Propositionen.* Departementschefen har i princip anslutit sig till utredningen och understrukit, att man genom att lägga slättbygdsjordbruken som grund ej torde utgå från jordbruk med i stort sett annat genomsnittligt inkomstläge, än vad som vore fallet, om man i stället utginge från inkomstläget vid samtliga basjordbruk i genomsnitt. Det betonas dock, att inkomsterna har varierat särskilt starkt i skogsbygderna och att man därför även framdeles bör studera inkomstutvecklingen inom samtliga områden (Kungl. Maj:ts prop. 1955: 198, s. 56—57).

»Mot utredningens förslag, att den allmänna prisavvägningen framdeles skall ske med utgångspunkt från förhållandena i storleksgruppen 10—20 hektar i slättbygderna har jag i princip intet att invända. Det torde vara en fördel, att man vid den allmänna prisavvägningen utgår från jordbruk, som är förhållandevis enhetliga till sin karaktär och vilkas brukare har sin huvudsakliga utkomst av jordbruket. Man undviker då de svårigheter, som uppstår, om man i föreliggande sammanhang även medtager jordbruk, där en betydande del av inkomsten härrör från skogsnäringen och inkomsten sålunda i väsentlig grad påverkas av svängningar i priserna på skogsprodukter. Emellertid innebär denna min ståndpunkt icke, att man vid prispolitiska bedömningar bör bortse från hur inkomstförhållandena utvecklas vid basjordbruken i skogsbygderna. Utredningen har påvisat, att inkomstnivån i skogsbygderna under perioden 1946/47—1952/53 i genomsnitt har motsvarat inkomstnivån vid jordbruk i slättbygderna, dock att inkomsterna i skogs-

[1] I fortsättningen användes här — i syfte att förenkla — begreppet »basjordbruk» för att överhuvudtaget beteckna jordbruk inom storleksgruppen 10—20 hektar, som ingår i jordbruksekonomiska undersökningen, i fortsättningen förkortat JEU.

bygderna har varierat betydligt mera än i slättbygderna. Det finnes sålunda skäl antaga, att man om förhållandena vid basjordbruken i slättbygderna tages till utgångspunkt för den allmänna prisavvägningen, icke kommer att utgå från jordbruk med ett i stort sett annat genomsnittligt inkomstläge än vad som skulle ha varit fallet, därest hänsyn även tagits till förhållandena vid basjordbruken i skogsbygderna. Man bör dock självfallet även framdeles ha uppmärksamheten riktad på huruvida denna inkomstlikhet under en följd av år genomsnittligt kommer att föreligga.»

3. *Riksdagen* har efter en relativt ingående argumentering godtagit vad som i denna fråga anförts i propositionen och sålunda även godkänt jordbruksprisutredningens förslag (JoU 1955: 39, s. 18—19).

»Jordbruksprisutredningens undersökningar visar, att inkomsterna vid basjordbruken i slättbygderna i genomsnitt under ett antal år har legat ungefär i nivå med inkomsterna vid ifrågavarande jordbruk i övriga delar av landet. Inkomsterna i slättbygderna uppvisar dock mindre årliga variationer än inkomsterna i övriga områden.

Som skäl för att taga förhållandena i slättbygderna till utgångspunkt för den allmänna prisavvägningen kan först och främst anföras, att man i sådant fall utgår från jordbruk, som är förhållandevis enhetliga till sin karaktär och vilkas brukare erhåller sin huvudsakliga inkomst från jordbruket. Utgår man i stället från jordbruk, där en betydande del av inkomsten hänför sig till skogsnäringen, kommer beräkningarna att uppvisa betydande variationer i inkomstförhållandena, hänförliga till ett annat område än den egentliga jordbruksproduktionen. Vid en årlig prissättning skulle detta leda till att fluktuationerna i de internationella priserna på skogsprodukter ständigt skulle påverka prissättningen på jordbruksvaror. Detta har varit anledningen till att jordbruksprisutredningen vid utformningen av ett prissättningssystem med rörliga importavgifter har rekommenderat att slättbygdskalkylerna skall få en central ställning. Även vid det föreslagna prissättningssystemet skall man i första hand utgå från förhållandena i slättbygderna, exempelvis när enligt givna regler en revision av systemet påkallas under löpande prissättningsperiod. Utskottet anser sig kunna tillstyrka propositionens förslag i denna del men vill samtidigt starkt understryka departementschefens uttalande, att man även framdeles bör ha uppmärksamheten riktad på huruvida likställighet i inkomsthänseende i genomsnitt under ett antal år kommer att föreligga mellan basjordbruken i slättbygderna och i övriga områden. Det är således enligt utskottets mening angeläget, att vid den periodiska översynen av prissättningssystemet uppgifter även föreligger om inkomstutvecklingen vid basjordbruken i skogsbygderna. Om så anses påkallat, bör därvid hänsyn få tagas till förhållandena i dessa bygder.»

II. Beräkningsprinciper

Principiella synpunkter. Av jordbruksprisutredningens uttalande såväl som av vad som anförts i den fortsatta behandlingen inom regering och riksdag torde framgå, att inkomstjämförelserna för jordbrukarnas del i *princip* skall avse arbetsinkomster från såväl jordbruk som skogsbruk. Detta torde vara ofrånkomligt redan på grund av att inget större område förekommer med renodlat jordbruk. En utgallring av kombinerade jordbruk/skogsbruk i materialet från den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU) skulle resultera i ett så starkt begränsat material, att detta av representativitetsskäl ej kunde tillämpas.

Vad här anförts gäller själva inkomstjämförelserna. Dessa bör i första hand omfatta hela den verksamhet basjordbrukaren bedriver inom lantbruksföretaget. Vid prisreglerande åtgärder på jordbrukets område påverkas däremot endast den del av inkomsterna, som härrör från jordbruksdriften. Detta måste givetvis beaktas vid planeringen av de beräkningar, i vilka man söker fånga sambandet mellan produktpriser och inkomstutveckling. *Om man vid fastställandet av mittpriserna avser att förändra jordbrukarnas arbetsinkomster i ena eller andra riktningen, bör effektens storlek (effekten på arbetsinkomsten) mätas med hänsyn till den del av arbetsinsatsen, som göres i jordbruksproduktionen.* Effekten kan lämpligen ej slås ut på hela arbetstiden, om lantbrukaren gör en del av sin arbetsinsats i skogen. Det synes med andra ord vara önskvärt att vid mätningen av effekten av olika prisreglerande åtgärder på jordbrukets område renodla jordbruksproduktionen (så gott detta låter sig göra). Detta är den princip, som tillämpats vid totalkalkylens användning, och samma princip går igen i typjordbrukskalkylerna, i vilka skogsbruket ej ingår. Vid inkomstregistreringar i efterhand bör däremot hela lantbruksföretaget beaktas.

Det är uppenbart, att här anförda synpunkter lättare kan tillgodoses i en slättbygdskalkyl, där t. ex. omkring 90 procent av arbetstiden gäller jordbruket, än i en kalkyl för gårdar med mera omfattande skogsbruk.

När typjordbrukskalkylerna beröres i detta sammanhang, kan det vara skäl att erinra om att deras användning i samband med nu aktuella problem blir av annan karaktär än om de skulle tillämpas för fortlöpande prisbedömningar. Därför har frågan om kalkyler med fasta respektive rörliga volymer, som ingående behandlats i den fristående bilagan till jordbruksprisutredningen (SOU 1955: 5), f. n. saknat aktualitet.

Principbeslutet torde få uppfattas så, att de mittpriser på olika produkter, vilka fastställes vid systemets igångsättande — och vilka givetvis även bör i det närmaste sammanfalla med de verkliga producentpriserna omedelbart efter den 1 september 1956 — skall medge eller möjliggöra den åsyftade inkomstlikställigheten. Huvudproblemet kan alltså anses vara att så noggrant som möjligt fastställa den genomsnittliga mittprisnivå, som under de vid angivna tidpunkt i övrigt rådande villkoren (bl. a. produktionsvolymer samt volymer och priser för olika produktionsmedel) är erforderlig för att målsättningen i fråga om basjordbrukarnas inkomster skall kunna infrias.

Det är uppenbart, att det första målet för utredningsarbetet på nuvarande stadium är att fastställa den s. k. paritetsinkomsten, d. v. s. den inkomst, som enligt målsättningen avses bli förverkligad för basjordbrukare i slättbygderna efter prissystemets igångsättande.

Sambandet mellan angivna paritetsinkomst[1] för basjordbrukare och erforderliga produktpriser kan emellertid — som inledningsvis påpekats — ej klarläggas med mindre än att paritetsinkomsten efter vissa justeringar för inkomster från annat håll än det egentliga jordbruket (skog, övrigt) insättes i kalkyler, i vilka produktionsvillkoren omkring den 1 september 1956 beaktas. Vilka de viktigaste faktorerna i de samlade villkoren för produktionen är, har i det föregående redan omnämnts; produktionsvolymer för olika produkter, volymer för olika produktionsmedel samt priser på olika produktionsmedel.

Att fastställa dessa volymer kan anges som det andra målet för det nu aktuella utredningsarbetet.

[1] = årsförtjänst för industriarbetare.

I princip förefaller det alltså som om både paritetsinkomsten och produktionsvillkoren i jordbruket borde avse den 1 september 1956. Det torde vara skäl i att något närmare söka utreda vad som i detta hänseende är praktiskt möjligt.

Paritetsinkomsten den 1 september 1956. I enlighet med riksdagens beslut skall paritetsinkomsten avse inkomsterna i medeltal för vissa industriarbetare. Med hjälp av den löpande lönestatistiken kan de anställdas inkomster med relativt god säkerhet — åtminstone i efterhand — fastställas för en viss tidpunkt. På grund av den för tidigare år kända utvecklingen under olika enskilda år efter avslutandet av löneavtalen är det även möjligt att — under förutsättning av viss genomsnittlig lönejustering enligt avtalen — göra prognos för en viss tidpunkt under 1956. Paritetsinkomsten per den 1 september 1956 har alltså nöjaktigt kunnat fastställas.

Även utvecklingen av jordbrukarnas inkomster kan för förfluten tid beräknas — ehuru med annat material som underlag. Så snart det gäller prognoser är emellertid beräkningen här osäkrare. De löneanställdas genomsnittliga inkomstutveckling bestämmes av avtalslöner och löneglidningar, medan utvecklingen av jordbrukarnas inkomster är beroende av ett flertal faktorer, vilkas verkan är svår att fixera (väderlek och skördeutfall, produktpriser, priser på produktionsmedel, produktionsinriktningen, ändringar i produktionstekniken o. s. v.).

I de föreliggande beräkningarna är huvudintresset att söka fastställa basjordbrukarnas sannolika arbetsinkomst vid ett visst tillfälle och vid oförändrade produktpriser samt att med hjälp av denna beräkning söka fixera den genomsnittliga prisförändring på jordbruksprodukter, som är förenlig med eller är ett villkor för uppnåendet av paritetsinkomsten. Det är följaktligen för jordbrukarnas del produktionsvillkoren den 1 september 1956, som man i första hand bör söka fixera.

Jordbrukarnas produktionsvillkor den 1 september 1956. I princip torde det vara klart, att mittprisberäkningen borde grundas på de produktionsvillkor, som är karakteristiska för basjordbruk inom slättbygdsområdena den 1 september 1956. Med produktionsvillkor avses bl. a. de förut nämnda faktorerna; produktionsvolym, volymer och priser för olika produktionsmedel, produktionens inriktning etc.

I praktiken är det emellertid ej möjligt att anknyta inkomstläget för jordbrukare till produktionsresultaten eller produktionsvillkoren under en viss dag. För löneanställda kan inkomsten direkt avgöras från dag till dag (eller från månad till månad). För jordbrukarna synes det däremot vara så, att knappast någon enskild åtgärd som vidtages eller insats som göres i jordbruksdriften, kan bevisas ge ett visst inkomstresultat. Resultaten av samtliga insatser under en viss tid kommer i stället fram som ett årsresultat.[1]

Man kan alltså för jordbrukets del i praktiken ej fixera volymer, som ligger till grund för intäkter och kostnader, vilka är karakteristiska för någon viss dag. Det närmaste man kan komma är volymer karakteristiska för ett år. Problemet synes praktiskt böra lösas så, att beräkningarna grundas på volymer, som anses normala för ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956, d. v. s. ett år som omfattar tiden 1 mars 1956—28 februari 1957.

[1] Man kan för jordbrukets del knappast periodisera för kortare tid än ett år, enär det kräver *minst* ett år, innan resultaten av ett visst års växtodling kan värderas. Strängt taget kräves mera än ett år, enär tiden mellan sådd och slutgiltig realisation av skörden ofta är längre.

Prismaterialet för kostnadsberäkningarna. Det ekonomiska resultatet och därmed även de erforderliga mittpriserna på jordbrukets produkter beror inte endast på de insatta volymerna utan även på priserna på olika produktionsmedel. De priser, som tillämpas vid kostnadsberäkningen, bör så nära som möjligt motsvara prisläget vid eller närmast efter det nya prissystemets start. Då beräkningarna kommer att avslutas under februari 1956, kan givetvis det principiella önskemålet ej tillgodoses. I stället får i beräkningarna tillämpas senaste vid beräkningstillfället kända priser. Det är f. n. ej möjligt att avgöra, vilken effekt detta kan ha i fråga om beräkningsresultaten. Prishöjningar synes pågå på maskin- och serviceområdena. Några större förändringar i kostnadsläget fram till den 1 september 1956 beroende på varupriser torde dock knappast kunna förväntas.

Av större betydelse blir löneutvecklingen efter 1956 års löneuppgörelser för såväl lantarbetare som arbetare inom byggnads- och verkstadsfacken, livsmedelsarbetare m. fl. Lantarbetarlönernas utveckling slår igenom i de aktuella kalkylerna för lejd arbetskraft i det egentliga jordbruksarbetet samt för s. k. medhjälpande familjemedlemmar. Lantarbetarlönerna påverkar även kostnadsutvecklingen för byggnader och fältanläggningar (täckdiken m. m.). Byggnadsarbetarnas respektive verkstadsarbetarnas löner påverkar byggnads- och maskinkostnaderna. (Löneutvecklingen för livsmedelsarbetarna påverkar ej de föreliggande kalkylerna, ehuru de i realiteten påverkar de priser jordbrukarna framdeles kommer att kunna få ut för sina produkter.)

I de föreliggande kostnadsberäkningarna har löneutvecklingen beaktats med hänsyn till den höjning, som för tillfället kan anses sannolik fram till den 1 september 1956.

Volymerna i föreliggande typkalkyler. De typkalkyler, som presenterats av jordbruksprisutredningen[1] har utförts dels med volymer avseende treårsmedeltal (1950/51, 1951/52 och 1952/53), dels med volymer för år 1952/53. Treårsmedeltal skulle tillämpas i kalkyl med rörliga volymer, medan 1952/53 års volymer förordades som utgångsläge i fastvolymkalkylen.

Det förefaller uppenbart, att ingen av dessa volymer utan vidare kan tillämpas i de nu aktuella beräkningarna, enär det nu gäller att så noggrant som möjligt fånga läget vid normalskörd under ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956. Det bör med andra ord undersökas, huruvida belägg finnes för tillämpandet av andra volymer, som uttryck för »normalvolymer den 1 september 1956» än de i jordbruksprisutredningen beräknade volymerna för åren 1950/51—1952/53. Det torde därför vara önskvärt att söka beräkna volymer även med utgång från JEU 1954. Härvid torde emellertid vissa svårigheter uppstå.

Inom den reviderade JEU arbetar man med redovisning per kalenderår, under det att tidigare års redovisning huvudsakligen avser budgetår. Övergången till kalenderår medför vissa komplikationer, som torde störa jämförbarheten, oavsett om det gäller inkomst- eller volymjämförelser.

Troligen störes intäkterna av animalieproduktionen mindre än vegetabilieintäkterna. Likväl må erinras om att animalieproduktionen under ett bokföringsår nu blir beroende av två skördeår mot i budgetåret endast ett års vinterfoder. Som exempel kan anföras att animalieproduktionen kalenderåret 1954 blir beroende av vinterfoder av 1953 års grödor under cirka 4 månader, sommarbete av 1954 års grödor cirka 5 månader samt vinterfoder av 1954 års grödor cirka 3 månader. Vid kalenderårets början och slut har inneliggande foderlager inventerats och värderats.

[1] SOU 1955: 5.

I fråga om vegetabilieprodukter för direkt avsalu har vid tillämpning av budgetår skörden ett visst år kommit att praktiskt taget i sin helhet avyttras under ett och samma bokföringsår. Så blir det ej, då kalenderåret är bokföringsår. Spannmål ligger delvis otröskad, potatis och köksväxter ligger delvis lagrade i stukor o. s. v. vid kalenderårets början. Vid övergången till kalenderårsredovisningen torde störningar således ej helt kunna undvikas.

Troligen kan av andra skäl mer betydande störningar vara att påräkna på kostnadssidan. Där innebär nämligen övergången till den nya given inom JEU principiella justeringar — både i form av nya principer för kostnadsberäkningen (t. ex. övergång till avskrivning enligt återanskaffningsvärdeprincipen) och i form av grundligare inventeringar än tidigare.

I fråga om kostnader för avskrivning och underhåll av maskiner och redskap spelar båda de nyss angivna faktorerna betydande roll. Det torde vara nödvändigt att justera volymerna för de tidigare åren med utgång från dels de säkrare siffrorna för 1954, dels den på annat material grundade kännedomen om förändringen i maskinparkens storlek under de berörda åren.

Byggnadskostnaderna har redan i den av jordbruksprisutredningen upprättade typjordbrukskalkylen grundats på normaltal från statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader (SFL). Då emellertid inom JEU för år 1954 tillämpats resultat från en särskild inventering av byggnadsbeståndet vid räkenskapsgårdarna, bör 1954 års volymer enligt JEU tillämpas även för tidigare år.

Även räntekostnaderna för driftstillgångarna har påverkats genom de nya inventerings- och avskrivningsprinciperna. Justering bakåt i tiden bör övervägas.

Några beräkningstekniska problem. Beräkningarna har gjorts för gårdar inom storleksgruppen III (10—20 hektar). De volymberäkningar för åren 1950/51—1952/53, som gjordes i samband med jordbruksprisutredningens arbete och redovisas i bilaga 1 till utredningens betänkande, avsåg gårdar med 15,0 hektar åker. Medelarealen åker för basjordbruk är något lägre. Av beräkningstekniska skäl har nu volymberäkningarna även för år 1954 gjorts för gårdar med 15,0 hektar åker. Härigenom har en allmän omräkning av volymerna för de tidigare åren kunnat undvikas. Vid resultatberäkningen för ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956 har volymerna omräknats till att motsvara verkliga arealer enligt 1951 års jordbruksräkning.

Av vissa skäl vore det önskvärt att kunna grunda beräkningarna på bokföringsuppgifter från identiska gårdar, d. v. s. gårdar, som deltar i JEU under samtliga jämförelseår eller i varje fall mer än ett år, så att förändringar betingade av utbyte av gårdar ej kunde påverka resultaten. Detta har emellertid ej varit möjligt att realisera.

De i jordbruksprisutredningen redan befintliga volymerna för åren 1950/51, 1951/52 och 1952/53 avser medeltal för samtliga i JEU under respektive år deltagande gårdar. Volymerna för de nämnda åren skall nu jämföras med volymer för 1954. Det är uppenbart, att denna jämförelse ej blir av värde, om den skall göras med ett för år 1954 starkt reducerat material. En omräkning av volymerna till att omfatta endast gårdar, som deltagit samtliga de fyra bokföringsåren, skulle självfallet medföra en ytterligare utgallring av gårdar för åren 1952/53 och 1954. Materialet skulle bli alltför litet. Desutom skulle dylika räknearbeten ej ha kunnat medhinnas inom erforderlig tid.

Beräkningarna måste på grund av tidsschemat i första hand inriktas på slättbygdsområdena. Beräkningar för skogsbygdsområdena torde böra göras senare efter hand som tiden medger detta. Beräkningarna utföres och re-

sultaten redovisas såväl för de fyra enskilda slättbygdsområdena som för hela slättbygdsområdet.[1] På motsvarande sätt förfares vid en eventuell senare beräkning för skogsbygdsområdena.

I avsikt att förbättra möjligheterna att överblicka resultaten har beräkningar utförts efter samma principer som för prognosåret[2] även för de tidigare åren, d. v. s. för de år, vilkas resultat legat som grund för volymbedömningen för prognosåret (1950/51, 1952/53 och 1954). Ehuru bokföringsresultaten för år 1951/52 på grund av störningar i vegetabilieproduktionen ej medtagits som grund för den nämnda volymbedömningen har resultatberäkning jämväl utförts för år 1951/52.

Sammanfattning. I följande punkter lämnas ett sammandrag i fråga om beräkningsmetoderna.

1. *Beräkning av paritetsinkomst.* »Paritetsinkomsten» för basjordbrukare i slättbygdsområdena under prognosåret (egentligen den 1 september 1956) fastställes. Den sökta inkomsten (per år) har ansetts böra sammanfalla med inkomsterna i genomsnitt hos industriarbetare inom de nuvarande två lägsta dyrortsgrupperna, sammanvägda med åkerarealerna inom de olika områdena. Lönestatistik och avtal avser timförtjänster. Årsinkomster beräknas med utgång från timförtjänster och genomsnittlig årsarbetstid. Den på senaste kända lönestatistiska uppgifter beräknade årsförtjänsten framskrives med hänsyn till avtalsändringarna till den 1 september 1956. Den paritetsinkomst, man på så sätt erhåller, tages som utgångsläge, enär det är inkomstnivån motsvarande löneläget den 1 september 1956, som sökes.

2. *Beräkning av jordbruksdriftens andel av paritetsinkomsten.* Den så beräknade paritetsinkomsten för prognosåret avser i princip brukarens totala arbetsinkomst. Den kan därför ej direkt sättas in som kostnadsfaktor i resultatberäkningar för slättbygdernas basjordbruk, enär dessa beräkningar avser endast själva jordbruksproduktionen (ej skogen eller andra verksamhetsgrenar).

Paritetsinkomsten enligt punkt 1 bör därför reduceras för

a) brukarens inkomst från skogen,

b) brukarens inkomst från körslor m. m.,

c) brukarens inkomst från annan verksamhet.

3. *Samtliga kostnader* vid basjordbruket i slättbygderna — även arbets- och räntekostnader — beräknas.

Arbetskostnaderna består av följande komponenter.

a) Beräknad erforderlig arbetsinkomst från jordbruket för brukaren (erhålles enligt punkt 2).

b) Beräknad ersättning till familjemedlemmar, andra än brukaren, för deras arbetsinsats i jordbruket (all tid reducerad till fullgoda manstimmar samt timförtjänster enligt lantarbetaravtal med tillägg för semesterersättning, övertidsersättningar m. m. på samma sätt som i totalkalkylen).

c) Kostnader för anställda arbetare.

Vid kostnadsberäkningen för arbete enligt punkt 3 b och 3 c tillämpas för hela det kring den 1 september 1956 centrerade produktionsåret de årsförtjänster, som kan antagas motsvara timförtjänster omkring den 1 september 1956, enär man egentligen söker mittpriser erforderliga vid den kostnadsnivå, som gäller vid systemets start (jfr punkt 1).

[1] Gss = Götalands södra slättbygder
Gmb = » mellanbygder
Gns = » norra slättbygder
Ss = Svealands slättbygder
Slb = hela slättbygdsområdet

[2] Med »prognosåret» avses i fortsättningen ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956.

Volymerna på kostnadssidan bör för samtliga de poster, i fråga om vilka en utvecklingstendens kan konstateras i grundmaterialet från JEU framskrivas till den 1 september 1956. Detta gäller följande poster.

Manuellt arbete, övriga familjemedlemmar
Manuellt arbete, lejd arbetskraft
Draghästar, avskrivning
Traktorer, avskrivning
Traktorer, underhåll
Övriga lösa inventarier, avskrivning
Övriga lösa inventarier, underhåll
Elström
Bränn- och smörjoljor

I övrigt grundas beräkningen på medelvolymer för åren 1950/51, 1952/53 och 1954. År 1951/52 uteslutes på grund av störningar i vegetabilieproduktionen.

4. Intäkterna beräknas med utgång från »normalvolymer» för ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956 (prognosåret) samt priser enligt jordbruksprisavtalet i november 1955. På grund av den betydande stabilitet, som av JEU att döma föreligger i fråga om produktionsvolymen, tillämpas på intäktssidan genomgående som normalvolymer medeltalen för åren 1950/51, 1952/53 och 1954.

5. Intäkter och kostnader jämföres. Differenserna ger anvisning om vilka justeringar av intäktsbeloppen, som skulle erfordras för att fullständigt utjämna eller balansera kalkylerna. Dessa differenser bör även anges i procent av de vid rådande produktprisläge beräknade intäktsbeloppen.

III. Beräkning av paritetsinkomst (= årsinkomst för industriarbetare)

1. *Beräknade årsförtjänster.* De i det följande redovisade årsförtjänsterna har beräknats på följande sätt.

a) Primärmaterialet har erhållits från socialstyrelsens lönestatistik.

b) Timförtjänsterna avser s. k. »Genomsnittlig timförtjänst c», vilken innefattar dels förtjänster på ordinarie tid, dels övertids- och skifttillägg, dels semesterlön och semesterersättning samt värdet av vissa anställningsförmåner.

c) Timförtjänsterna inom de nuvarande dyrortsgrupperna 2 och 3 (tidigare t. o. m. 1953 dyrortsgrupperna 1, 2 och 3) har sammanvägts med arealen åker inom varje dyrortsgrupp enligt 1951 års jordbruksräkning.[1]

d) Senaste kända och av socialstyrelsen publicerade uppgifter avser de genomsnittliga timförtjänsterna under kalenderåret 1954. Uppgifterna i socialstyrelsens kvartalsstatistik är av indexmässig karaktär och innefattar ej samtliga de poster, som ingår i »Genomsnittlig timförtjänst c». En framskrivning av 1954 års timförtjänster för åren 1955 och 1956 har dock gjorts med ledning av kvartalsstatistiken och de övriga uppgifter, som är kända rörande löneutvecklingen under 1955 och den sannolika utvecklingen för 1956.

Ökningen av de faktiska genomsnittsförtjänsterna för industriarbetare från kalenderåret 1954 till kalenderåret 1955 har därvid som ett genomsnitt beräknats till 8,5 procent. För 1956 har vidare, med utgång från årets avtal mellan organisationerna på arbetsmarknaden antagits, att ökningen i de

[1] De tidigare ortsgrupperna 1, 2 och 3 har lika stor andel av rikets åkerareal (areal på brukningsdelar över 2 hektar) som de nuvarande ortsgrupperna 2 och 3, nämligen 89.1 procent.

genomsnittliga timförtjänsterna från kalenderåret 1955 till den 1 september 1956 kommer att uppgå till cirka 7 procent.

Ökningen av timförtjänsterna har vidare förutsatts bli procentuellt lika inom såväl ortsgrupperna 2 och 3 som hela riket.

Beträffande antagandena om timförtjänsternas storlek under 1955 och 1956 må vidare anföras.

De faktiska timförtjänsterna har under de senaste åren redan under våren (enligt socialstyrelsens majrapporter) överstigit den enligt avtalen beräknade löneökningen med mer än 1 procent. Över sommaren (maj—augusti) har den fortsatta ökningen varit obetydlig. Under hösten har löneglidningen sedan fortsatt. I följande tablå har en sammanställning gjorts för 1953/54, 1954/55 och 1955/56, som visar dels den beräknade löneökningen (med november som bas) dels ökningen i de faktiska timförtjänsterna mellan kalenderårsgenomsnitten samt för perioderna maj—maj, november—maj, maj—augusti och augusti—november.

År	Beräknat resultat av avtalsrörelsen i procent	Faktisk ökning av timförtjänsterna i procent				
		Mellan kalenderårsgenomsnitten	Kvartalsstatistiken I nov. — maj	II maj — aug.	III aug. — nov.	IV maj — maj
1953/54	2,0	4,4	3,2	0,2	1,5	4,0
1954/55	4,8[1]	8,5[2]	4,9[3]	0,2[3]	1,6[3]	7,7[3]
1955/56	4,0 (3,7)[2]					

[1] Helgdagsersättningen inräknad med 1 procent. — [2] Preliminära tal. — [3] Helgdagsersättningen ej inräknad.

1954/55. Inom Landsorganisationen beräknade man att avtalsrörelsen 1954/55 skulle komma att ge 4,8 procents löneökning för manliga industriarbetare.[1] I denna siffra hade då inräknats helgdagsersättningen med 1,0 procent. Den faktiska ökningen av förtjänsterna har dock, som framgår av föregående tablå, liksom för tidigare år blivit avsevärt större. Utgår man från kvartalsstatistiken skulle — beroende på vilka kvartal som utvecklingen mätes på — de faktiska förtjänsterna ha ökats med 7,7—7,8 procent. I detta tal ingår dock ej helgdagsersättningen. Den totala ökningen av genomsnittsförtjänsten från 1954 till 1955 skulle — med helgdagsersättningen inräknad — för hela riket uppgå till närmare 9 procent.

Inom Svenska arbetsgivareföreningen har vidare en beräkning gjorts, där de faktiska timförtjänserna för kalenderåret 1954 satts i relation till de faktiska timförtjänsterna för 2:a kvartalet 1955 (maj) — inklusive helgdagsersättningen. Helgdagsersättningen för 2:a kvartalet har därvid normaliserats till att motsvara en fjärdedel av alla helgdagar för 1955. Räknat på så sätt uppgår ökningen i timförtjänsterna för egentliga industriarbetare till 8,3 procent. Förtjänsterna under maj 1955 torde dock ligga något under genomsnittet för hela kalenderåret 1955, enär löneglidningen fortsatte under hela året.

Ifrån såväl socialstyrelsen som arbetsgivareföreningen bedömes därför den totala ökningen av timförtjänsterna mellan 1954 och 1955 försiktigt till cirka 9 procent. Ifrån LO:s sida uppskattar man motsvarande ökning till cirka 8 procent. I denna PM har ökningen av de genomsnittliga timförtjänsterna för industriarbetare från kalenderåret 1954 till kalenderåret 1955 beräknats uppgå till 8,5 procent. (Det kan nämnas, att en förändring av tim-

[1] Det ekonomiska läget vid årsskiftet 1955/56; jan. 1956. (Ingår i LO-serien Information och Argument.)

förtjänsten med 1 procent för åren 1954—1955 motsvarar cirka 100 kr på årsförtjänsten.) Den procentuella utvecklingen inom dyrorterna 2 och 3 har vidare antagits följa riksgenomsnittet, vilket också i stort sett varit fallet under tidigare år.

1955/56. Inkomstjämförelsen skall i princip avse läget vid det nya prissystemets ikraftträdande, d. v. s. den 1 september 1956. En sannolik årsförtjänst för industriarbetare måste då också beräknas för denna tidpunkt. Det avtal, som träffats mellan parterna på arbetsmarknaden för år 1956, ger en genomsnittlig löneökning för LO-grupperna om cirka 4 procent (generellt 3,7 procent, dock lägst 16 öre/tim.). Detta procenttal torde dock närmast avse en ökning i förhållande till förtjänsterna under sista kvartalet 1955 (november). Förtjänsterna under denna period ligger dock över genomsnittet för hela kalenderåret 1955. Enär det är de genomsnittliga förtjänsterna för kalenderåret 1955, som utgör basen för framskrivningarna, blir därför löneökningen något större än 4 procent. Man torde kunna utgå ifrån att årsgenomsnittet för timförtjänsterna ligger mellan förtjänstsiffrorna enligt kvartalsstatistiken för maj och november. Löneglidningen mellan maj—november har för såväl 1954 som 1955 uppgått till cirka 1,7 procent. Den procentuella höjningen av timförtjänsterna enligt årets löneuppgörelse räknat från kalenderårsgenomsnittet för 1955 i stället för november 1955 torde därför uppgå till cirka 5 procent i stället för 4.

Utöver denna löneökning tillkommer den eventuella löneglidningen fram till den 1 september 1956. Resultaten för föregående år visar, att löneglidningen för industriarbetare uppgått till inemot 1 procent per kvartal. Antar man att utvecklingen blir densamma 1956, skulle industriarbetarnas faktiska genomsnittsförtjänster den 1 september 1956 överstiga genomsnittet för kalenderåret 1955 med cirka 7 procent.[1]

e) Årsförtjänsterna har sedan beräknats som produkterna av de för varje år sammanvägda timförtjänsterna inom dyrorterna 2 och 3 och en viss årsarbetstid. (Den genomsnittliga årsarbetstiden för industriarbetare har fr. o. m. 1953 antagits uppgå till 2 240 timmar.[2])

f) De på ovan angivet sätt beräknade tim- och årsförtjänsterna för åren 1950—56 framgår av följande tablå.

De beräknade årsförtjänsterna för industriarbetare avser i princip endast arbetsinkomster från huvudarbetsgivaren. Eventuella biinkomster har ej kommit med. Dessutom torde i den officiella lönestatistiken anställningsförmånernas värde vara för lågt uppskattade.

2. *Jämförelse med taxeringsstatistiken.* För att få en jämförelse med de sammanräknade nettoinkomster, som redovisas i den officiella taxeringsstatistiken, har en särskild bearbetning av primärmaterialet i denna statistik gjorts av statistiska centralbyrån. Bearbetningen avser år 1954 och omfattar manliga arbetare över 18 år sysselsatta i industri och hantverk (exklusive byggnadsverksamhet). De sammanräknade nettoinkomsterna (medeltal och median) för dessa arbetare har redovisats dels per inkomsttagare (individen), dels per taxeringsenhet (makarna jämte minderåriga barn), dels för olika dyrortsgrupper.

Den sammanräknade nettoinkomsten per inkomsttagare för angivna grupper uppgår i medeltal år 1954 till 7 807 kr i dyrort 2 och 8 854 i dyrort 3. Väger man samman dessa siffror med åkerarealen i respektive dyr-

[1] Skattningen av detta tal har skett i samråd med lönestatistiker inom SAF och LO.

[2] Årsarbetstiden har erhållits med utgång från 8 timmars arbetsdag och 300 arbetsdagar per år. Från denna summa har avdrag gjorts för semester och 4 procent annan frånvaro i arbetet. Tillägg har gjorts med cirka 3 procent för övertid (enligt socialstyrelsens statistik).

Genomsnittliga tim- och årsförtjänster för manliga industriarbetare inom dyrorterna 2 och 3 (före 1953 1, 2 och 3)

År	Med arealen åkerjord sammanvägd genomsnittlig timförtjänst i ortsgrupperna 2 och 3 (tidigare 1, 2 och 3), öre	Beräknad genomsnittlig årsförtjänst, kr [1]
1950	250	5 720
1951	303	6 933
1952	359	8 128
1953	376	8 422
1954	398	8 915
1955	432	9 677
1 september 1956	462	10 349

[1] Årsförtjänster för budgetår (1/7—30/6) har sedan beräknats som enkla medeltal av två på varandra följande kalenderår.

ortsgrupp, erhålles 8 349 kr, som sedan kan jämföras med den i tidigare tablå angivna årsförtjänsten för 1954 om 8 915 kr. *Dessa båda tal är dock ej direkt jämförbara.* De i tablån redovisade årsförtjänsterna avser enbart arbetare i den egentliga industrin, medan den sammanräknade nettoinkomsten enligt taxeringsstatistiken förutom arbetare inom den egentliga industrin även omfattar televerkets, statens järnvägars och försvarsväsendets verkstäder. I den sammanräknade nettoinkomsten inräknas vidare eventuella biinkomster. Avdrag har dessutom gjorts för intäkternas förvärvande (resor etc.) och i förekommande fall för underskott på förvärvskälla.

Det som dock främst torde medverka till att den sammanräknade nettoinkomsten för 1954 blir lägre än den i tablån redovisade årsförtjänsten är ett relativt stort antal inkomsttagare i låga inkomstklasser. Dessa inkomsttagare torde utgöras av nyanställd, avgående eller tillfällig arbetskraft. Största antalet inkomsttagare finnes inom dyrort 2 i inkomstklassen 8 000—8 999 kr och i dyrort 3 inom gränserna 9 000—9 999 kr. Medianerna ligger också cirka 200 kr högre än medeltalen.

Med utgång från de anförda synpunkterna torde därför de i tablån redovisade årsförtjänsterna vara ett bättre mått på industriarbetarnas arbetsförtjänster än de medeltal för den sammanräknade nettoinkomsten, som kan erhållas från taxeringsstatistiken.

IV. Beräkningar angående basjordbrukarnas inkomster från skog jämte andra förvärvskällor utanför jordbruket inom slättbygdsområdena

1. *Skogsinkomsterna.* Med utgång från 1954 års värden på intäkter och kostnader i skogsbruket (uppdelade på olika kostnads- och intäktsslag) har brukarens arbetsinkomst i skogen beräknats vid ett uttag av 100 procent av tillväxten för åren 1950/51, 1951/52, 1952/53, 1954 samt prognosåret. Effekten av eventuell rationalisering av skogsarbetet har ej kunnat beaktas.

Vid beräkningarna tillämpade prisindexserier (1954 = 100)

	Timmer	Massaved sulfit	Massaved sulfat	Brännved	Huggarelön	Lantarbetarelön	Dragkraft hästar	Dragkraft traktorer
1950/51	92	106	124	110	73	69	75	97
1951/52	128	160	191	130	100	85	95	103
1952/53	100	86	92	100	100	95	98	104
1954	100	100	100	100	100	100	100	100
1/9 1956	100	122	124	105	114	118	108	100

Arbetsinkomst från skogen. Gss. Storleksgrupp III. Kr per gård

	Arbetsersättning	Driftsledning	Saldo[1]	Ränteanspråk taxeringsvärde	Ränteanspråk marknadsvärde	Värde av underavverkning	Arbetsinkomst taxeringsvärde	Arbetsinkomst marknadsvärde
1950/51	36	5	56	20	25	42	119	114
1951/52	45	6	90	21	29	68	188	180
1952/53	50	7	31	21	31	23	90	80
1954	52	7	30	22	37	23	90	75
1/9 1956	62	8	21	24	42	16	83	65

Arbetsinkomst från skogen. Gmb. Storleksgrupp III. Kr per gård

	Arbetsersättning	Driftsledning	Saldo[1]	Ränteanspråk taxeringsvärde	Ränteanspråk marknadsvärde	Värde av underavverkning	Arbetsinkomst taxeringsvärde	Arbetsinkomst marknadsvärde
1950/51	172	36	635	152	193	295	986	945
1951/52	213	46	924	156	214	429	1 456	1 398
1952/53	237	49	425	157	232	197	751	675
1954	250	51	430	160	266	200	771	665
1/9 1956	294	59	400	177	310	186	762	629

Arbetsinkomst från skogen. Gns. Storleksgrupp III. Kr per gård

	Arbetsersättning	Driftsledning	Saldo[1]	Ränteanspråk taxeringsvärde	Ränteanspråk marknadsvärde	Värde av underavverkning	Arbetsinkomst taxeringsvärde	Arbetsinkomst marknadsvärde
1950/51	212	35	669	158	201	254	1 012	969
1951/52	263	45	993	163	223	376	1 514	1 454
1952/53	292	49	484	163	241	183	845	767
1954	308	51	487	167	277	185	864	754
1/9 1956	363	60	455	185	323	172	865	727

Arbetsinkomst från skogen. SS. Storleksgrupp III. Kr per gård

	Arbetsersättning	Driftsledning	Saldo[1]	Ränteanspråk taxeringsvärde	Ränteanspråk marknadsvärde	Värde av överavverkning	Arbetsinkomst taxeringsvärde	Arbetsinkomst marknadsvärde
1950/51	476	86	2 312	279	354	219	2 376	2 301
1951/52	590	110	3 480	287	393	329	3 564	3 458
1952/53	655	118	1 849	289	428	175	2 158	2 019
1954	693	123	1 909	295	490	181	2 249	2 054
1/9 1956	814	143	1 909	326	571	181	2 359	2 114

[1] Saldot = totala intäkter — totala kostnader exkl. räntekostnader.

Sammandrag över arbetsinkomst från skogen 1950/51—1. 9. 1956. Storleksgrupp III. Kr per gård. (100-procentigt uttag)

	Taxeringsvärdemetoden					Marknadsvärdemetoden				
	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb[1]	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb[1]
1950/51	119	986	1 012	2 376	1 292	114	945	969	2 301	1 246
1951/52	188	1 456	1 514	3 564	1 933	180	1 398	1 454	3 458	1 868
1952/53	90	751	845	2 158	1 118	80	675	767	2 019	1 033
1954	90	771	864	2 249	1 158	75	665	754	2 054	1 038
1/9 1956.....	83	762	865	2 359	1 191	65	629	727	2 114	1 041

[1] Arbetsinkomsten inom resp. område har för Slb sammanvägts med åkerarealens fördelning enligt 1951 års jordbruksräkning.

Skogsmarksinnehav för gårdar i JEU i storleksgrupp III. Hektar skogsmark per gård

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
1950/51	1,1	11,3	6,4	16,2	9,7
1951/52	1,4	9,2	6,8	15,7	9,3
1952/53	1,5	8,8	6,9	14,1	8,7
1954.....	1,6	10,6	8,7	15,7	10,1
1/9 1956 (Medeltal av 1950/51, 1952/53 och 1954)	1,4	10,2	7,3	15,3	9,5

Den för de olika åren i ovanstående tabeller redovisade arbetsinkomsten från skogen vid 100-procentigt uttag gäller för ett skogsmarksinnehav av samma storlek som 1954 års. Beaktas skillnader i skogsmarksinnehav mellan olika år på så sätt att arbetsinkomsten antages proportionell mot arealen skogsmark, erhålles de i följande tabell redovisade värdena.

Brukarens arbetsinkomst från skogen vid 100-procentigt uttag, sedan skillnader i skogsmarksinnehavet mellan olika år beaktats. Storleksgrupp III. Kr per gård

	Taxeringsvärdemetoden					Marknadsvärdemetoden				
	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
1950/51	82	1 051	744	2 452	1 251	78	1 007	713	2 374	1 207
1951/52	165	1 264	1 183	3 564	1 797	158	1 213	1 136	3 458	1 737
1952/53	84	623	670	1 938	970	75	560	608	1 813	896
1954.....	90	771	864	2 249	1 158	75	665	754	2 054	1 038
1/9 1956.....	73	733	726	2 299	1 125	57	605	610	2 060	985

2. *Beräknad arbetsersättning till brukaren för körslor utanför den egna brukningsdelen samt för nyanläggningar m. m. inom det egna lantbruket*

Brukarens arbetsinkomst i lantbruket sammansättes av tre olika delar, nämligen

a) arbetsinkomst i jordbruket
b) » i skogen
c) beräknad arbetsersättning till brukaren för manuellt arbete med körslor utanför den egna brukningsdelen samt för manuellt arbete med nyanläggningar av olika slag och underhållsarbete på bostäder inom det egna lantbruket.

Vad beträffar punkten c) redovisas i JEU själva saldot för körslor under arbetsinkomsten i jordbruket, vilket kan synas något egendomligt men står

i samband med att värdet av dragarbetet och inventarieslitaget är svårt att rätt bestämma. I detta saldo ingår kostnad för brukarens arbete beräknad som produkten av antalet timmar och den aktuella lantarbetarlönen. Följaktligen skall brukaren påföras denna kostnad som arbetsinkomst.

De timmar, som brukaren arbetat med olika nyanläggningar i det egna lantbruket, har som kostnad (enligt aktuell lantarbetarlön) påförts de olika specialkontona. Brukaren skall följaktligen påföras denna kostnad som arbetsinkomst.

Antalet timmar för brukaren i genomsnitt per gård i JEU (grupp III) för körslor och nyanläggningar är kända enligt den äldre områdesindelningen t. o. m. 1952/53 och enligt den nya indelningen för 1952/53 och 1954. De framgår av följande tablå.

Sammanlagt antal timmar, som utförts av brukaren i körslor utanför det egna lantbruket och vid nyanläggningar inom det egna lantbruket

	Äldre produktionsområdesindelning			
	Ssl	Smb	Msl	Slb
1950/51	21	16	62	45
1951/52	14	31	75	56
1952/53	12	28	60	45

	Nyare produktionsområdesindelning				
	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
1952/53	12	28	55	73	45
1954	17	58	76	82	61

Någon tydlig trendmässig förändring i antalet timmar för hela slättbygdsområdet under åren 1950/51—1952/53 föreligger ej. Däremot har antalet timmar ökats från 1952/53 till 1954. Då man ej med säkerhet kan avgöra om denna ökning är verklig eller blott ett resultat av en förbättrad redovisning i JEU för 1954, har i föreliggande PM för framskrivningen till prognosåret räknats med de timmar, som redovisas för 1954. Vid beräkningarna för tidigare år har det antal timmar, som redovisats för respektive år använts.

Brukarens eget arbete för underhåll av bostäder inom det egna lantbruket har i JEU t. o. m. 1952/53 ingått i de kostnader, som påförts själva jordbruket. Denna kostnad för eget arbete har följaktligen påförts brukaren som arbetsersättning och inräknats i brukarens arbetsinkomst från jordbruket. Fr. o. m. 1954 har allt underhållsarbete på bostäder utfört av gårdens eget folk förts på bostadens konto och belastar ej jordbruket som kostnad. Den arbetsersättning, som brukaren redovisningstekniskt skall tillgodoräknas för detta arbete, bör därför ej föras under arbetsinkomsten från jordbruket utan ingå tillsammans med beräknad arbetsersättning för körslor och nyanläggningar.

Antalet timmar för detta underhållsarbete är dock kända enbart för 1954. Då ingenting säkert är känt om utvecklingstendenserna, har samma antal timmar därför antagits utgå under hela perioden 1950/51—1. 9. 1956.

Antal timmar som brukaren utfört i underhållsarbete på bostäder i eget lantbruk 1954

Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
26	25	32	22	25

Den sammanlagda arbetsersättning som brukaren skall påföras för de arbetstimmar, som han haft i körslor, nyanläggningar och underhållsarbe-

te på bostäder, har erhållits som produkten av antalet timmar och respektive års lantarbetarlön.

Den sålunda beräknade arbetsersättningen för de olika åren framgår av följande tablå.

Beräknad arbetsersättning åt brukaren för timredovisat manuellt arbete med körslor utanför egen skog samt för nyanläggningar av olika slag och underhållsarbete på bostäder i eget lantbruk. Kr per gård
(slättbygdsområdena)

År	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
1950/51	94	82	170	182	136
1951/52	99	139	238	263	192
1952/53	105	146	239	261	194
1954	125	242	314	303	251
1 september 1956	147	284	369	356	295

3. *Brukarens inkomst av »annan verksamhet»*. Brukarens inkomst av annan verksamhet har i JEU t. o. m. bokföringsåret 1952/53 varit ofullständigt redovisad och svår att skilja från övriga familjemedlemmars inkomster utanför lantbruket. I JEU för 1954 föreligger däremot en i det närmaste fullständig redovisning. I denna brukarens inkomst av annan verksamhet ingår samtliga inkomster, som brukaren haft utanför lantbruket (i den mån de redovisas) utom körslor, som ingår i lantbruket. Pensioner, sjukersättning samt ersättning för militärtjänst har ej medtagits.

Inkomster från försäljning av sten och grus etc. har ej medräknats, enär dessa inkomster kan anses som kapitalrealisation. För inget av slättbygdsområdena översteg inkomsterna i medeltal per gård 1954 av sådana försäljningar 20 kr.

Brukarens inkomst av annan verksamhet 1954 fördelad på olika inkomstkällor. Kr per gård

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
Timredovisat arbete (timförtjänst à 2.91)	58	70	207	215	147
Vinst å arbete utom lantbruket	2	28	234	54	86
Vinst å annan förvärvsverksamhet	1	6	61	19	24
Ej tidsredovisat arbete (arvoden, ackordsersättning etc.)	141	431	114	193	205
Summa	202	535	616	481	462

Den genomsnittliga summan per gård för slättbygderna år 1954 — 462 kr — är den senaste kända.

Då någon säker redovisning, som förut nämnts, ej föreligger för åren 1950/51—1952/53 och volymen ej heller är känd för 1955 och 1956, har för hela perioden 1950—1956 räknats med 1954 års volym. Inkomstsumman för de olika åren har beräknats med utgång från 1954 års värden och med ledning av utvecklingen för industriarbetarnas förtjänster. Förfarandet får betraktas som en grov schablon, som fått göras, enär man ej med säkerhet kan avgöra, hur utvecklingen varit för dessa inkomster utanför det egna lantbruket under perioden i fråga.[1] De sålunda beräknade inkomsterna av annan verksamhet framgår av följande tablå.

[1] Det må framhållas, att i de värden för brukarens arbets- och totalinkomst, som redovisas i bilaga 3 till SOU 1954: 39, endast inräknats brukarens ersättning för timredovisat arbete utanför det egna lantbruket.

Brukarens inkomst av annan verksamhet. Kr per gård

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
1950/51	142	376	432	338	324
1951/52	170	450	518	405	389
1952/53	189	501	577	451	433
1954	202	535	616	481	462
1 september 1956	234	621	715	558	536

V. Beräkning av volymer[1] för prognosåret, centrerade kring den 1 september 1956

I avsnitt II har anförts, att de aktuella beräkningarna för mittprisbedömningen i princip bör grundas på volymer för det s. k. prognosåret, centrerade kring den 1 september 1956 vid basjordbruk inom slättbygdsområdena. I nämnda avsnitt anföres även en del principiella synpunkter på volymberäkningarna.

I samband med jordbruksprisutredningens arbete (jfr bilaga 1 till utredningens betänkande, SOU 1955: 5) utfördes volymberäkningar för åren 1950/51, 1951/52 och 1952/53. Dessa volymberäkningar gjordes genomgående med utgång från värden genom division med priser. Någan kvantitetsredovisning motsvarande intäkter och kostnader har tidigare ej förekommit i JEU. I den reviderade JEU redovisas däremot kvantiteter för varor, vilkas kvaliteter och beskaffenhet i övrigt är sådan, att kvantitetsredovisningen kan anses vara meningsfylld. Vid beräkning av intäkts- eller kostnadssummor med utgång från kvantiteter är det emellertid nödvändigt att arbeta med prisserier, som hänför sig till bestämd kvalitet samt till ett bestämt produktionsled (pris vid gården, vid »avsättningsort», vid prisort etc.). På annat sätt kan användbara prisserier ej åstadkommas. Det är emellertid ingalunda säkert och inte ens troligt, att intäkter respektive kostnader vid räkenskapsgårdarna hänför sig till just de medelkvaliteter, som prisserierna avser. Det är ej heller troligt, att jordbrukarnas affärstransaktioner (försäljning av produkter respektive inköp av förnödenheter) sker vid de punkter i distributionsleden, som prisnoteringarna avser. Vad kvalitetsfrågan beträffar kan matpotatis anföras som exempel. Priset avser medeltal för hela landet samt för olika sorter och kvaliteter av tidigpotatis såväl som potatis skördad på hösten. Tidigpotatisens andel av den totala matpotatisförsäljningen är olika inom olika områden. Även genomsnittskvaliteten torde vara olika för olika områden. Det kan därför ej förväntas, att de verkliga kvantiteterna skall överensstämma med de kvantiteter, som erhålles med utgång från värden och priser.

Det är emellertid uppenbart, att de kvantiteter, som för ett visst år insättes i beräkningarna, vid multiplikation med tillgängliga à-priser för samma år skall ge intäkts- respektive kostnadssummor överensstämmande med de verkliga. I regel måste därför tillämpas värdeberäknade kvantiteter för de varor, vilka över huvud taget kan kvantitetsberäknas (jfr SOU 1955: 5, s. 16—19). Kvantitetsredovisningen i JEU är däremot — under förutsättning att den är fullständig — av intresse t. ex. för studium av här berörda samband. Den har därtill tvivelsutan stort värde vid granskningen av primäruppgifterna.

I särskild tabellbilaga till denna PM har sammanställts resultaten av dels

[1] I den följande framställningen förekommer uttrycken volymer och kvantiteter. Volymer kan avse både värden i konstant prisläge (värdevolymer) och viktsmängder, medan uttrycket kvantiteter användes endast då det är fråga om viktsmängder.

tidigare till jordbruksprisutredningen utförda volymberäkningar för åren 1950/51—1952/53, dels nu gjorda volymberäkningar för 1954. Vidare har för år 1954 införts kvantiteter för viktigare produkter enligt direkta kvantitetsredovisningar i JEU.

De föreliggande beräkningarna avser de fyra förutnämnda slättbygdsområdena.

Gss = Götalands södra slättbygder
Gmb = » mellanbygder
Gns = » norra slättbygder
Ss = Svealands slättbygder

Områdessiffrorna har även sammanvägts med åkerarealerna inom storleksgrupp III (10—20 hektar) i de olika områdena enligt 1951 års jordbruksräkning till medeltal för hela slättbygdsområdet — i det följande samt i tabellerna betecknat Slb.

Årsmedeltal har beräknats såväl för enskilda områden som för Slb avseende dels åren 1950/51—1952/53, dels åren 1950/51—1954, dels åren 1950/51, 1952/53 och 1954.

Medeltalsberäkningen för de sist nämnda åren har gjorts, emedan det ansetts befogat att vid bedömningen av de volymer, vilka skall läggas som grund för mittprisberäkningarna utesluta siffrorna för år 1951/52. Orsaken härtill är den onormalt låga produktionen av vete under nämnda år (svartrostangrepp). Det har övervägts, huruvida vetekvantiteterna för år 1951/52 kunde normaliseras. En normalisering är emellertid vansklig, emedan en del av de verkligen skördade kvantiteterna vete 1951 på grund av rostskadorna användes till foder.

I samband med jordbruksprisutredningen beräknades produktionsvärdet i 1952/53 års prisläge (värdevolymer) för de tre åren 1950/51—1952/53. Vidare beräknades relativa tal för värdevolymerna (varje års värde i procent av treårsmedeltalen). I samband med föreliggande utredningar har relativtal beräknats även för 1954 — dock endast för slättbygdsområdena. Relativtalen återges i följande tablå för *samtliga växtprodukter*.

	1950/51	1951/52	1952/53	1954
Grupp III (10—20 hektar)				
Slättbygderna	106	94	100	99
Skogsbygderna	102	93	105	.
Grupp IV (20—30 hektar)				
Slättbygderna	103	94	103	.
Skogsbygderna	105	91	104	.

Som synes var volymerna för växtprodukter påfallande låga 1951/52. I fråga om *djurprodukterna* var relationstalen annorlunda.

	1950/51	1951/52	1952/53	1954
Grupp III (10—20 hektar)				
Slättbygderna	101	101	98	103
Skogsbygderna	101	99	100	.
Grupp IV (20—30 hektar)				
Slättbygderna	100	101	99	.
Skogsbygderna	102	100	98	.

På grund av djurprodukternas stora relativa betydelse i de ifrågavarande storleksgrupperna erhålles en betydande utjämning i *totalvolymerna* 1951/52, vilket framgår av följande relativtal.

	1950/51	1951/52	1952/53	1954
Grupp III (10—20 hektar)				
Slättbygderna	102	99	99	102
Skogsbygderna	101	98	101	.
Grupp IV (20—30 hektar)				
Slättbygderna	101	98	101	.
Skogsbygderna	102	99	99	.

I de beräkningar för prognosåret, som nu är aktuella, är emellertid inte endast totalvolymerna utan även fördelningen av stort intresse. Med hänsyn härtill har, som förut nämnts, siffrorna för 1951/52 uteslutits vid volymbedömningen.

I den reviderade JEU är uppdelningen av intäkter och kostnader avsevärt mera detaljerad än tidigare. Då det nu framför allt har varit angeläget att kunna jämföra 1954 års volymer med volymerna för de tre tidigare bokföringsåren, har det varit nödvändigt att så långt möjligt söka erhålla jämförbara siffror för 1954. Den längre gående specificeringen 1954 har därför ej genomgående kunnat utnyttjas.

I det följande lämnas vissa kommentarer till volymberäkningarna i den särskilda tabellbilagan till förevarande bilaga 6.

Intäkter

Brödspannmål. Kvantitetsberäkningarna för brödspannmål redovisas på första sidan i tabellbilagan.

De besvärliga skördeförhållandena 1954 torde ha medfört, att en del av brödsäden detta år fått avyttras till priser, som understigit priset för normalkvalitet. Detta torde vara orsaken till de skillnader, som för det nämnda året föreligger mellan å ena sidan kvantiteter beräknade med utgång från värderedovisning och å andra sidan redovisade kvantiteter. De redovisade kvantiteterna är genomgående något större än de med utgång från värden beräknade. De av regnskador betingade kvalitetsavdragen har reducerat likviderna och vid kvantitetsberäkning genom division med priser för normalkvantitet har erhållits lägre kvantiteter än de verkliga. Det förefaller i varje fall troligt, att de genomgående avvikelserna i samma riktning helt eller delvis står i samband med kvalitetsnedsättning. Med anledning härav har för brödspannmål den längre fram redovisade beräkningen för prognosåret grundats på medeltal, vari redovisade kvantiteter för 1954 ingår i stället för de med utgång från värden beräknade.

I tabellbilagan redovisas för brödspannmål liksom för övriga kvantitetsberäknade intäktsposter endast medeltal beräknade med utgång från värderedovisning. I följande tablå jämföres treårsmedeltal av kvantiteter (åren 1950/51, 1952/53 och 1954), vilka beräknats dels med utgång från värden för samtliga år, dels med utgång från värden de två första åren samt med redovisade kvantiteter för 1954.

Av sammanfattningen beträffande all brödspannmål i tabellbilagan framgår, att brödspannmålskvantiteterna år 1951/52 för hela Slb-området var 26 procent lägre än fyraårsmedeltalet. Detta torde till stor del stå i samband med svartrostskadorna på veteskörden. Även rågskörden var emellertid av annan anledning (ovanligt liten areal och låg hektarskörd) liten 1951. Som förut anförts har på grund av de ovanligt låga brödspannmålskvantiteterna siffrorna för år 1951/52 ej medtagits vid volymbedömningen.

Övrig spannmål. I tabellbilagan fördelas övrig spannmål på havre, korn och ärter. I 1954 års JEU redovisas även blandsäd separat. Blandsäden har fördelats med lika kvantiteter på havre och korn för att erhålla siffror, som är jämförbara med de tidigare årens.

Kvantiteter, kg per gård, medeltal för åren 1950/51, 1952/53 och 1954

		Beräknade med utgång från värden för samtliga år	Beräknade med utgång från värden 1950/51 och 1952/53 samt kvantitetsredovisning 1954	Differens b — a
		a	b	c
Höstvete	Gss	1 871	1 890	19
	Gmb	1 667	1 713	46
	Gns	2 660	2 719	59
	Ss	2 562	2 614	52
	Slb	2 270	2 317	47
Vårvete	Gss	2 051	2 121	70
	Gmb	251	263	12
	Gns	798	816	18
	Ss	1 742	1 798	56
	Slb	1 222	1 261	39
Råg	Gss	17 81	1 846	65
	Gmb	2 311	2 327	16
	Gns	1 028	1 032	4
	Ss	398	404	6
	Slb	1 230	1 249	19

Intäktsredovisningen för »övrig spannmål» i JEU omfattar försålda kvantiteter, eventuell förbrukning till eget hushåll samt lagerförändring. Utfodrade kvantiteter ingår ej.[1] I och med övergången till bokslut för kalenderår är lagerhållningen vid bokföringsårets början och slut normalt av helt annan storleksordning än tidigare, då bokföringsåret slutade den 30 juni. Härigenom kan även skillnaderna i in- och utgående lager bli betydande. Om lagren är så mycket mindre vid årets slut än vid dess början, att lagerminskningen överstiger eventuell försäljning, framkommer negativa tal för intäkter och kvantiteter. Så har i fråga om havre (efter förut omnämnd fördelning av blandsäden på korn och havre) blivit fallet inom tre områden 1954. De negativa värdena har överförts till kostnadssidan (inköpta fodermedel), och vid medeltalsberäkningen har alltså kvantiteten varit 0 i samtliga de fall, där negativa tal förekommit.

In- och utgående balans har värderats i samma pris. Härvid har använts det pris som värdena dividerats med för att erhålla kvantiteter.

Potatis. Intäkterna av potatis har tidigare i JEU ej särredovisats för mat- respektive fabrikspotatis. En ungefärlig fördelning har vid tidigare volymberäkningar gjorts med stöd av bl. a. förädlingsindustriernas belägenhet och potatisodlingens omfattning inom områdena. De sålunda tidigare tillämpade relationstalen har varit följande.

	Fabrikspotatis	Matpotatis
För Gss	33	67
» Gmb	73	27

I 1954 års JEU redovisas intäkter och kvantiteter separat för mat- respektive fabrikspotatis. De med utgång från värderedovisning beräknade kvantiteterna ger följande relationstal (avrundade).

	Fabrikspotatis	Matpotatis
För Gss	15	85
» Gmb	50	50

[1] Värdet av dessa kvantiteter framkommer som slutprodukter från djurproduktionen.

Det finnes givetvis ingen garanti för att 1954 års fördelning är normal. Fördelningen varierar från år till år bl. a. med storleken av de kvantiteter, som finner avsättning till stärkelsefabriker och bränneriер. Med all sannolikhet är dock den kända fördelningen för 1954 bättre överensstämmande med verkligheten än den för åtskilliga år sedan beräknade fördelningen. Fördelningen enligt JEU 1954 har nu tillämpats även för tidigare år.

Avvikelserna mellan kvantiteter beräknade med utgång från värderedovisning respektive kvantitetsredovisning är särskilt i fråga om matpotatis betydande. Kvantitetsredovisningen ger genomgående lägre siffror än beräkningen med utgång från intäktsredovisningen.

Sockerbetor. Kvantitetsberäkningen med utgång från värderedovisning har gjorts genom division med priser för betor med 17,5 procent socker. De så beräknade kvantiteterna stämmer för 1954 relativt väl med de redovisade. Sockerhalten 1954 var för hela odlingsområdet 17,02 procent. Skillnaden i värdeberäknade respektive redovisade kvantiteter går i den riktning, som kunde förväntas för de olika områdena.

Vall- och rotfruktsfröer. På grund av att posten omfattar flera olika varor kan kvantiteter ej beräknas. Värdevolymerna företer stora variationer för de olika åren, vilket delvis torde stå i samband med utbyte av gårdar. Härtill kommer att avkastningen från fröodlingar är ojämn.

Höstraps och -rybs. Kvantiteterna inom enskilda områden har växlat starkt från år till år, vilket är naturligt med hänsyn till de senare årens förskjutning av odlingen. För hela Slb-området sker emellertid en avsevärd utjämning.

Vårraps och -rybs samt övriga våroljeväxter. För dessa oljefröer är kvantiteterna mycket ojämna. Utvecklingen för hela Slb-området återspeglar den starka nedgången i arealerna av våroljeväxter under senare år.

Linhalm, hampa. För 1954 har fördelning ej gjorts på linhalm respektive hampa. Vid kvantitetsberäkningen har för Gmb-området hela intäkten från linhalm och hampa förts på posten hampa. För övriga områden (egentligen endast Gss) har hela intäkten hänförts till linhalm, enär hampodling numera endast förekommer på Gotland.

Övriga handelsväxter. Posten torde för år 1954 representera praktiskt taget endast köksväxter. Den starka nedgången av volymerna inom Gss år 1954 är anmärkningsvärd. Det är möjligt, att nedgången till någon del kan förklaras, genom att fördelningen på olika varor gjorts med större precision 1954 än tidigare (jfr den stora volymökningen för oljeväxter inom Gss 1954). Vidare kan erinras om att skörden av konservärter, som är av stor relativ betydelse inom Gss, var ovanligt dålig 1954 (endast 2/3 av normalskörd). Samma gäller i fråga om vissa andra köksväxter. Dessutom förelåg viss nedgång i arealen fältmässigt odlade köksväxter. Nedgången torde dock till stor del stå i samband med utbyte av gårdar.

Grovfoder. Posten omfattar lagerförändringar och försäljning av hö, halm, ensilage, foderrotfrukter, betmassa etc. samt intäkter i form av betesersättningar. I princip gäller vad som sagts i fråga om posten övrig spannmål.

Diverse. I denna post ingår i bokföringen skördeskadeersättningar år 1954. I tabellbilagan redovisas dessa ersättningar separat inom parentes. Dessa belopp inkluderas ej i medeltalen. Det förefaller tveksamt, huruvida skördeskadeersättningarna bör beaktas vid volymbedömningen för prognosåret. Det kan i sammanhanget erinras om att inverkan av kvalitetsskador på brödsäd elimineratS vid volymberäkningen. Skadorna på foderskörden 1954 torde i relativt liten omfattning ha påverkat volymerna för animalieproduktionen under kalenderåret. Däremot har mjölkproduktionen under hösten 1954 påverkats i sänkande riktning av den kalla och regniga väderleken.

Hästar, djurvärde. Denna post innefattar i princip värdet av producerade föl, tillväxtvärde samt eventuella realisationsvinster, som vid minskning av hästbeståndet uppstår, om försäljningarna under året ägt rum till priser, som i genomsnitt överstigit ingående inventeringsvärden. Liksom för tidigare år har även för 1954 normala avskrivningar av hästbeståndet påförts kostnadssidan och ej salderats mot producerat djurvärde. Volymen visar oavbruten nedgång.

Hästar, dragarbete. Posten omfattar alla körslor med »gårdens» hästar, som debiterats andra verksamhetsgrenar (skogen, nyanläggningar, körslor utanför lantbruket). Det höga värdet för Ss 1954 torde stå i samband med de av stormfällning betingade omfattande skogsdrivningarna.

Nötkreatur, djurvärde. Samtliga siffror avser netto, d. v. s. saldot mellan totala intäkter (produktionsvärde, realisationsvinster)[1] och avskrivningskostnader jämte djurförluster (döda djur). Tidigare har djurförlusterna förts på kostnadssidan. De tidigare årens volymer har nu omräknats till att motsvara 1954 års redovisningssystem.

Mjölk. Vid jordbruk, där producentbidrag utgår, kan det genomsnittliga mjölkpriset avvika väsentligt från priset vid gårdar utan producentbidrag inom samma mejeriområde. Då producentbidrag emellertid principiellt utgår endast vid gårdar med mindre än 10 hektar åker, torde dylika bidrag praktiskt taget icke förekomma vid de gårdar, kalkylerna gäller.

Däremot har det varit nödvändigt att i samband med kvantitetsberäkningarna närmare granska verkningarna av vissa andra bidrag, nämligen dels de s. k. clearingtilläggen, som utgick under tiden september 1951—februari 1952, dels leveranstilläggen, som vid sistnämnda tillfälle avlöste clearingtilläggen.

Clearingtilläggen utgick efter samma normer till alla mjölkproducenter inom ett och samma område och medförde sålunda ej någon prisdifferentiering med hänsyn till leveransernas storlek. Det har följaktligen ej behövt göras några särskilda beräkningar med hänsyn till clearingtilläggen. Vid kvantitetsberäkningen har alltså kunnat tillämpas genomsnittspriserna inom varje område även för den tid, clearingbidraget utgick.

Leveranstilläggen infördes fr. o. m. 1 mars 1952. De utgick då med 5 öre/kg för den del av årsleveransen, som låg mellan 4 000 och 10 000 kg. Leveranstilläggen uppgick alltså maximalt till 300 kr per år och brukningsenhet. Bidraget minskades ej vid större leveranser utan utgick med 300 kr per år till alla mjölkleverantörer med en årsleverans från 10 000 kg och uppåt.

Leveranstillägg utbetalades första gången i november 1952 (för den del av produktionsåret 1951/52 som avsåg tiden fr. o. m. mars 1952) och utgick då med 150 kr till jordbruk med fullt bidrag. Teoretiskt skulle en del av bidraget för produktionsåret 1951/52 redovisas under bokföringsåret 1951/52 (månaderna mars—juni 1952). På grund av att utbetalningen gjordes först i november 1952, kom dock nämnda bidrag att i JEU helt föras på bokföringsåret 1952/53. Vidare får observeras, att leveranstillägget för produktionsåret 1952/53 ej kommit att bokföras på motsvarande räkenskapsår utan först på hösten 1953. Orsaken är densamma som här påpekats beträffande leveranstillägget för år 1951/52. Leveranstillägget för 1953/54 utbetalades i november 1954 och har i den reviderade JEU påförts kalenderåret 1954.

I samband med den tidigare till jordbruksprisutredningen företagna volymberäkningen anfördes med hänsyn till den genomsnittligt levererade mjölkkvantiteten inom storleksgrupp III, att leveranstillägg sannolikt hade utgått med maximalt belopp till det stora flertalet mjölkproducerande går-

[1] Jfr hästar, djurvärde.

dar inom gruppen. Vid nämnda volymberäkning förenklades problemet så till vida, att alla typkalkylgårdarna förutsattes ha fullt leveranstillägg. Beräkningstekniskt förfors så, att förut nämnda belopp (150 kr), motsvarande fullt leveranstillägg utbetalat under bokföringsåret 1952/53, drogs från de totala intäkterna av mjölk. Därefter beräknades kvantiteterna med utgång från restsumman och de genomsnittliga priserna i de olika områdena.

För år 1954 har leveranstilläggen särredovisats i JEU. De har i genomsnitt uppgått till följande belopp.

Inom	Gss-området	285 kr/gård
	Gmb	276 » »
	Gns	284 » »
	Ss	237 » »

Det fel i volymberäkningen för år 1952/53, som uppstått genom förut berörda antaganden, är alltså obetydligt. Följaktligen har ej ansetts nödvändigt att justera tidigare volymberäkning för år 1952/53.

Fr. o. m. den 1 september 1954 gäller nya regler för leveranstilläggen. Dessa utgår med 3 öre/kg upp till 10 000 kg årsleverans och kvarstår sedan med oförändrat totalbelopp (300 kr) upp till en årsleverans av 25 000 kg. Därefter avtrappas tillägget med 6 öre/kg överskjutande mjölkleverans och bortfaller sålunda helt vid 30 000 kg. Leveranstillägg under 30 kr utbetalas ej. Denna omläggning av reglerna för leveranstilläggen påverkar ej beräkningarna för 1954, enär redovisning, som förut nämnts, finnes i JEU. Däremot måste övervägas, huruvida 1954 års belopp kan införas oförändrade vid framskrivningen för prognosåret.

Den avgörande förändringen är avtrappningen av leveranstillägget för kvantiteter överskjutande 25 000 kg årlig mejerileverans. Genomsnittsleveranserna 1954 ligger för basjordbruken i samtliga områden mellan 20 000 och 25 000 kg. Med hänsyn härtill torde en del gårdar ha större årsleveranser än 25 000 kg, varför bidragen i realiteten genomsnittligt blir något lägre än de för 1954 redovisade. Särskilda beräkningar kunde givetvis göras med utgång från kvantitetsuppgifter från de enskilda bokföringsgårdarna. Med hänsyn till att korrigeringen sannolikt skulle bli obetydlig, föreslås att leveranstilläggen för prognosåret upptages till samma belopp per gård som för 1954. Inom vissa skördeskadade områden har leveransbidraget dubblerats för år 1955/56. Detta tillfälliga bidrag, som avser att kompensera för en onormalt låg skörd, har ej ansetts böra medtagas i intäktsberäkningen för prognosåret, enär denna grundas på normala kvantiteter.

Svin, djurvärde. Vid volymberäkningen för de tidigare åren har tillsetts, att de s. k. svinpremierna under produktionsåret 1951/52 ej fått påverka volymerna (jfr SOU 1955: 5, s. 67).

Ägg. Vid den tidigare volymberäkningen fördelades summa intäkter av ägg och fjäderfäkött skönsmässigt med 90 procent på ägg och 10 procent på slaktdjur. För år 1954 finnes fördelning i bokföringsresultaten. Det framgår av detta nya material, att intäktssiffrorna för fjäderfäkött 1954 i ett par områden är negativa. Detta innebär, att kostnaderna för inköp av kycklingar och unghöns överstiger försäljningsvärdena för slakthöns och annat fjäderfäkött — d. v. s. rekryteringskostnaderna är i dessa fall större än produktionsvärdena för fjäderfän. De negativa talen för fjäderfä djurvärde har salderats mot intäkterna av ägg år 1954 och den skönsmässiga uppdelningen på ägg respektive fjäderfä djurvärde för tidigare år har frångåtts. Följaktligen förekommer nu endast en intäktspost från fjäderfäskötseln.

Trädgården. Siffrorna för 1954 torde ej helt motsvara tidigare redovisning.

År 1954 redovisas nämligen endast jordbrukarhushållens egen konsumtion av trädgårdsprodukter under denna post. Värdet av försålda produkter ingår nu i intäktsposten övriga handelsväxter.

Ersättning för inventarier (maskinhyror) har stigit starkt under 1954, vilket synes förklarligt med hänsyn till att basjordbrukarna under åren 1953 och 1954 ökat sitt traktorantal med cirka 50 procent (gäller för basjordbruken i genomsnitt i slättbygder — Slb — och skogsbygder — Skb). Det förefaller troligt, att det ökade traktorantalet medför mera arbete utanför jordbruket än tidigare.

Ersättningar för uthyrning av maskiner avser liksom intäkter av dragarbete prestationer till skogsbruket, nyanläggningar och verksamhetsgrenar utanför den egna gården.

K o s t n a d e r

I samband med jordbruksprisutredningen angavs samtliga poster på kostnadssidan i värdevolymer med undantag för arbetsinsatsen, som angavs i timmar. Beträffande allmänna synpunkter på volymberäkningarna på kostnadssidan hänvisas till SOU 1955: 5, s. 68 och följande. Kommentarerna göres här liksom för intäkterna kortfattade.

Mejeriavfall. Vid volymjämförelserna har för mejeriavfall förutsatts samma priser under de fyra åren. Detta innebär, att kostnadssummorna för de olika åren angetts utan omräkning. Vissa prisändringar torde ha förekommit men dessa är ej kända.

Betmassa. Relationstalen för volymerna är ytterst olika för olika år inom områden med liten sockerbetsodling. Detta står troligen i samband med utbyte av gårdar i JEU.

Utsäde. Vid föregående volymberäkningar till jordbruksprisutredningen användes i fråga om utsäde en prisindex, vilken representerade endast spannmål. Genom 1954 års mera omfattande specificering har framkommit, att kostnaderna för utsäde till betydande del hänför sig till vallfrö. Därför har nu beräknats en ny prisindex, varvid prisutvecklingen för vallfröer även beaktats. Med hjälp av denna index har volymberäkningen även för de tidigare åren korrigerats. Delindex för spannmål respektive vallfrö jämte vägd index visas i följande tablå.

	1950/51	1951/52	1952/53	1954
Spannmål (vikt 75)	71,9	75,8	100,0	107,0
Vallfrö (vikt 25)	82,4	87,9	100,0	91,3
Vägd index	74,5	78,8	100,0	103,1

Handelsgödsel. I tidigare volymberäkning gjordes en ungefärlig fördelning på N-, P- och K-haltiga gödselmedel samt kalk enligt vissa försäljningsuppgifter från Gödsel- och kalkindustriernas samarbetsdelegation (GKS).

Då man numera enligt redovisningen för 1954 känner handelsgödselförbrukningens fördelning på olika slag av gödselmedel respektive kalk inom olika områden, har denna fördelning ansetts böra tillämpas även för tidigare år. En omräkning av volymerna har sålunda gjorts. Härvid har även utspaltats en fjärde grupp av handelsgödselmedel, som omfattar blandgödselmedel jämte s. k. spårämnen.

Ekonomibyggnader. En särskild inventering av byggnadsbeståndet vid räkenskapsgårdarna har utförts genom JEU:s försorg. Inventeringen avsåg byggnadsbeståndet 1954. Med utgång från denna inventering har inom JEU gjorts en beräkning av byggnadskostnaderna 1954.

I föregående volymberäkning (jfr SOU 1955: 5, s. 74 och följande) in-

sattes i avvaktan på den nu genomförda inventeringen värden grundade på en tidigare byggnadsinventering utförd av nuvarande statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader (SFL). I föreliggande beräkningar har den nya inventeringen vid räkenskapsgårdarna och den härpå grundade kostnadsberäkningen tillämpats. Den för år 1954 funna kostnadsvolymen har förutsatts gälla för samtliga de år, vilka föreliggande volymberäkningar gäller. Härav följer, att i tabellbilagan redovisas endast en volymuppgift för varje område.

I den av JEU utförda kostnadsberäkningen inkluderas även kostnader motsvarande arbetsinsatser för underhållsarbete av gårdens ordinarie arbetsstyrka. Då emellertid denna del av arbetskostnaderna tidigare redovisats som ordinarie arbete i jordbruket och en reducering av arbetskostnaderna för byggnadsunderhållets andel svårligen skulle kunna göras, har i stället byggnadskostnaderna för 1954 reducerats för kostnader hänförliga till underhållsarbete utfört av gårdens folk. Arbetskostnaden i fråga har sålunda även för 1954 överförts till kostnadsposten arbetskostnader.

Vad här sagts om kostnader för underhållsarbete på byggnader utfört av gårdens ordinarie arbetskraft gäller även i fråga om andra underhållsarbeten (traktorer, övriga lösa inventarier, diken, vägar, broar och stenröjning).

Traktorer. På grund av ändrade värderingsprinciper är de för år 1954 redovisade avskrivningskostnaderna ej jämförbara med motsvarande kostnader för tidigare år. Dessutom har avskrivningskostnaderna ej redovisats separat. Därför har avskrivningskostnaderna för tidigare år beräknats med utgång från kostnadsberäkningen för år 1954. Tillbakaskrivningen har kunnat grundas på kända siffror (traktorinventeringar i juni 1951 och 1952 samt i oktober 1954) angående förändringen i traktorantalet vid samtliga jordbruk inom storleksgruppen 10—20 hektar (hela riket).

Underhållskostnaderna har för tidigare år ej särredovisats. Det har därför varit nödvändigt att även i fråga om dessa göra tillbakaskrivning från 1954.

Övriga lösa inventarier. Av samma skäl som tidigare anförts i fråga om traktorer har avskrivningskostnaderna även för övriga lösa inventarier skrivits tillbaka med utgång från de kända kostnaderna 1954. Denna tillbakaskrivning har ej liksom för traktorerna kunnat grundas på maskinparkens förändring inom storleksgrupp III — man har här fått göra omräkningen bakåt i tiden med index för maskinparkens utveckling i hela jordbruket.

Beträffande underhållskostnader för »övriga lösa inventarier» har icke förelegat full säkerhet för att dessa under tidigare år varit helt rensade från underhållskostnader för traktorer. Av detta skäl har även beträffande dessa underhållskostnader gjorts tillbakaskrivning från år 1954.

Diken. I fråga om avskrivningskostnader har för samtliga år tillämpats 1954 års volymer. Underlag för beräkning av volymer för tidigare år (på sätt som skett för maskiner) saknas.

I fråga om underhållskostnader har funnits uppgifter ur JEU för samtliga år med undantag för 1950/51. Vid framskrivningen för prognosåret har räknats med treårsmedeltal för åren 1951/52, 1952/53 och 1954.

Vägar och broar. Denna post innefattar kostnaderna för vägar och broar — till huvudsaklig del inom brukningsdelarna. Kostnaderna för skogsvägar ingår ej, enär dessa belastar skogsbruket. Uppgifter saknas för 1950/51. Under åren därefter har en betydande ökning av kostnadsvolymen inträffat, troligen delvis på grund av ökade anspråk på vägar och broar genom traktoriseringen.

Vid framskrivningen för prognosåret har 1954 års volym tillämpats oförändrad.

Diverse för husdjuren. På grund av den fullständigare specificeringen i 1954 års bokföring har det nu varit möjligt att bättre än tidigare överblicka kostnadspostens sammansättning. Det har då ansetts önskvärt att beräkna en ny index för omräkningen till konstant prisnivå (värdevolymer). Följaktligen är de tidigare beräknade volymerna något justerade.

Trädgården. I tidigare volymberäkning förekommer en kostnadspost benämnd trädgården. Då det visat sig, att hithörande kostnader huvudsakligen avsett fröer, har de nu lagts till posten utsäde.

Bränn- och smörjoljor m. m. I denna post har nu inlagts den i föregående volymberäkning separat redovisade posten »Annat lyse samt bränsle».

Försäkringar. Som värdevolymer redovisas varje års aktuella kostnad utan indexomräkning.

Allmänna omkostnader visar minskad volym. Detta torde stå i samband med den efter hand förbättrade specificeringen i kostnadsredovisningen, som gjort det möjligt att i allt större omfattning överföra kostnadsposter till specialkonton. Omräkningen till värdevolymer har gjorts med konsumentprisindex.

Personbilar. De angivna volymerna för olika år ger ej besked om utvecklingen, enär redovisningsprinciperna varit olika. Tidigare har den del av bilkostnaden, som tillåtits belasta jordbruket, varit maximerad. Fr. o. m. 1954 införes i räkenskaperna kostnader grundade på anteckningar om personbilarnas användning för jordbruket. På grund härav har medeltal för kostnadsvolymen ej beräknats. Vid framskrivningen för prognosåret har de för 1954 redovisade personbilskostnaderna upptagits oförändrade.

Djurförluster, som tidigare redovisats bland kostnaderna, har nu salderats på intäktssidan.

Maskinhyror m. m. Denna post på kostnadssidan har sin ungefärliga motsvarighet i posten »Ersättning för inventarier» på intäktssidan. En skillnad gäller dock. Medan intäktsposten till mycket stor del torde gälla maskinuthyrning till andra jordbrukare, innefattar kostnadsposten även ersättningar till maskinhållare, som ej bedriver jordbruk. Båda posterna företer stark och likartad volymökning men eftersom verkningarna härav på det ekonomiska slutresultatet till stor del tar ut varandra, har volymförändringarna ej beaktats vid framskrivningen för prognosåret.

Frakter. I enlighet med strävandena att i den reviderade JEU så långt möjligt särredovisa olika poster, har fraktkostnader för produkter och förnödenheter år 1954 samlats på ett särskilt konto. För tidigare år torde fraktkostnaderna däremot vara fördelade på olika kostnadsposter — bl. a. på kraftfoder, handelsgödsel, diverse för växtodlingen, diverse för husdjuren etc. Att frilägga fraktkostnaderna för de tidigare åren är ej möjligt. Då det ej heller varit möjligt att fördela de särredovisade fraktkostnaderna 1954 på olika konton, torde vid framskrivningen för prognosåret lämpligen förfaras så, att fraktkostnadsvolymen 1954 upptages till en tredjedel. Härigenom elimineras det fel, som eljest uppstår genom att fraktkostnaderna för åren 1950/51 och 1952/53 ingått i andra kostnadsposter och sålunda även påverkat treårsmedeltalen för dessa.

Manuellt arbete. Brukarens arbetsinsats visar ingen säker utvecklingstendens under den aktuella perioden. Nedgången i arbetsinsatsen ligger i stället — vilket kunde förväntas — på medhjälpande familjemedlemmar och framförallt lejd arbetskraft. Beträffande framskrivningen för prognosåret lämnas redogörelse i annat avsnitt.

Vid framskrivningen för prognosåret har utvecklingsgången beaktats för följande kostnadsposter.

Manuellt arbete, övriga familjemedlemmar
» » , lejd arbetskraft
Draghästar, avskrivning
Traktorer, »
» , underhåll
Övriga lösa inv., avskrivning
» » » , underhåll
Elström
Bränn- och smörjoljor

Förteckningen över kostnadsposter, vilkas volymutveckling beaktats i samband med framskrivningen för prognosåret, gäller som synes de poster, vilkas utveckling i första hand står i samband med den s. k. arbetsrationaliseringen. I fråga om övriga poster föreligger i regel inte någon markerad utvecklingsgång. Undantag är kostnader för maskinhyror m. m., vilkas ökning dock till stor del motväges av ökning i intäktsposten »Ersättning för inventarier».

VI. Beräkning av intäkter och kostnader för prognosåret[1] (framskrivning)

1. *Volymframskrivningar.* På intäktssidan har ej gjorts några framskrivningar av volymerna, enär de senare årens volymer ej ger anvisning om någon utvecklingstendens. På kostnadssidan har däremot gjorts framskrivningar för ett antal poster, vilkas volymförändringar under senare år ger besked om en sådan tendens. Vilka dessa poster är har omnämnts i föregående avsnitt.

Vid beräkningarna angående volymutvecklingen har använts vanlig regressionsmetodik. Härvid har volymerna för bokföringsåren 1950/51, 1951/52 och 1952/53 antagits centrerade till den 1 januari respektive år och för kalenderåret 1954 till den 1 juli samt slutligen för det sökta prognosåret till den 1 september 1956.

På grund av de få observationerna kan resultaten av regressionsberäkningarna bli orimliga för framskrivningsåret. Där så uppenbart varit fallet, har resultaten av regressionsberäkningen korrigerats. Dylik korrigering har dock företagits endast i fråga om kostnadsposterna hästar (avskrivning) samt driv- och smörjmedel.

I det följande belyses verkningarna av volymframskrivningarna för olika poster. Samtliga siffror avser 15,0 hektar åker och har i princip beräknats med utgång från priser och löner den 1 september 1956.

A. Kostnadsposter med ökande volymer, kr per gård

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) *Medeltal 1950/51—1954*					
Traktorer, avskrivning	277	212	296	229	252
» , underhåll	216	151	101	98	131
Övr. lösa inv., avskrivning	1 486	1 350	1 331	1 475	1 411
» » » , underhåll	747	617	415	415	519
Elström	236	213	247	251	239
Bränn- och smörjoljor	527	455	322	460	434
Summa	3 489	2 998	2 712	2 928	2 986

[1] Prognosåret = ett produktionsår centrerat kring den 1 september 1956.

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
b) *Med utgång från regressionsberäkningar uppskattade värden för prognosåret*					
Traktorer, avskrivning	501	378	534	412	454
» , underhåll	390	271	181	175	237
Övr. lösa inv., avskrivn.	1 729	1 573	1 548	1 719	1 643
» » » , underhåll	870	729	480	480	605
Elström	257	270	317	357	309
Bränn- och smörjoljor	733	733	537	611	640
Summa	4 480	3 954	3 597	3 754	3 888
c) b—a	991	956	885	826	902

B. Kostnadsposter med minskande volymer, kr per gård

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) *Medeltal 1950/51—1954*					
Manuellt arbete	8 432	7 763	5 473	5 885	6 639
Hästar, avskrivning	120	136	95	77	103
Summa	8 552	7 899	5 568	5 962	6 742
b) *Med utgång från regressionsberäkningar uppskattade värden för prognosåret*					
Manuellt arbete	5 432	6 716	4 073	3 193	4 588
Hästar, avskrivning	34	45	95	77	67
Summa	5 466	6 761	4 168	3 270	4 655
c) a—b	3 086	1 138	1 400	2 692	2 087

C. Skillnad mellan regressionsberäknade förändringar från medeltalen för 1950/51—1954 till den 1 september 1956; samtliga värden i princip avseende priser och löner den 1 september 1956

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Ändring för poster med ökande volym	991	956	885	826	902
b) Ändring för poster med minskade volym	3 086	1 138	1 400	2 692	2 087
c) Differens, b—a	2 095	182	515	1 866	1 185

2. *Priser.* Vilka priser, som användes för intäktsberäkningarna, är i princip likgiltigt. Det har emellertid ansetts mest praktiskt att utgå från de priser, som anses gälla enligt jordbruksprisavtalet i november 1955. Beräkningsresultaten ger då anvisning om vilka genomsnittliga prisjusteringar i ena eller andra riktningen, som kan erfordras.

Vad kostnadsframskrivningen beträffar har i avdelning II i denna PM förts en principdiskussion, som utmynnar i att beräkningen av kostnaderna så långt möjligt bör anknytas till den pris- och lönenivå, som kan förväntas vara rådande den 1 september 1956. I fråga om lönerna har gjorts framskrivningar (jfr avd. III beträffande den s. k. paritetsinkomsten, d. v. s. industriarbetarnas årsförtjänster). Framskrivningen av lantarbetarlönen redovisas längre fram i denna avdelning.

I fråga om priserna på olika förnödenheter har det emellertid ej varit

Beräkning av intäkter vid jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar. med utgång från prisnivån omkring den 1 september 1956 (genomsnittspriser för tiden 15/11 55—1/9 56) samt ett medeltal av producerade kvantiteter under åren 1950/51, 1952/53 och 1954. Såväl kvantiteter som beräknade intäkter hänför sig till medelarealen inom respektive område enligt 1951 års jordbruksräkning

Intäktsposter	Priser, öre/kg respektive prisindex för prognosåret (1952/53 = 100)	Kvantitet, värdevolym (= kr)	Gss		Gmb		Gns		Ss		Slb	
			Kvantitet eller värdevolym i 1952/53 års prisnivå Kg respektive kr per gård a	Beräknade intäkter prognosåret Kr per gård b	a	b	a	b	a	b	a	b
Växtprodukter												
Höstvete	41,35	kg	1 845	763	1 686	697	2 658	1 099	2 628	1 087	2 289	947
Vårvete	42,93	»	2 070	889	259	111	798	343	1 808	776	1 246	535
Råg	37,75	»	1 802	681	2 290	864	1 009	381	406	153	1 231	466
S:a brödspannmål		»	5 717	2 333	4 235	1 672	4 465	1 823	4 842	2 016	4 769	1 948
Havre	35,00	»	156	55	136	48	481	168	1 303	456	617	216
Korn	36,00	»	558	201	90	32	213	77	228	82	254	91
Ärter (vicker)	80,00	»	90	72	144	115	260	208	318	254	223	178
S:a övrig spannmål		»	804	328	369	195	954	453	1 849	792	1 095	485
Matpotatis	26,00	»	5 858	1 523	4 208	1 094	2 326	605	1 980	515	3 265	849
Fabrikspotatis	10,93	»	1 025	112	4 056	443	3	0	3	0	1 069	117
S:a potatis		»	6 883	1 635	8 264	1 537	2 329	605	1 983	515	4 334	966
Sockerbetor	7,85	»	49 430	3 880	26 497	2 080	1 448	114	0	—	15 160	1 190
Vall- o. rotfruktsfröer	112,7	kr	99	112	99	112	95	107	135	152	110	124
Höstraps o. -rybs	72,62	kg	1 110	806	1 072	778	368	267	309	224	636	462
Vårraps o. -rybs	66,50	»	28	19	8	5	17	11	74	49	36	24
Senap	54,00	»	114	62	6	3	12	6	2	1	26	14
Linfrö	67,00	»	181	121	25	17	43	29	81	54	77	52
Hampfrö	70,00	»	—	—	2	1	—	—	—	—	0	—
S:a oljeväxter		»	1 433	1 008	1 112	804	438	313	468	328	775	552
Linhalm	25,00	»	298	75	—	—	44	11	17	4	72	18
Hampa	13,00	»	—	—	150	20	—	—	29	4	42	5
S:a spånadsväxter		»	298	75	150	20	44	11	46	8	114	23

Intäktsposter	Priser, öre/kg respektive prisindex för prognosåret (1952/53 = 100)	Kvantitet, värdevolym (= kr)	Gss		Gmb		Gns		Ss		Slb	
			Kvantitet eller värdevolm i 1952/53 års prisnivå Kg respektive kr per gård a	Beräknade intäkter prognosåret Kr per gård b	a	b	a	b	a	b	a	b
Övriga handelsväxter	125,8	kr	601	756	280	352	12	15	32	40	185	233
Grovfoder	152,4	»	44	67	43	66	31	47	96	146	57	87
Diverse	·	»	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
S:a växtprodukter			—	10 194	—	6 839	—	3 489	—	3 998	—	5 609
Djurprodukter												
Hästar, djurvärde	116,1	»	102	118	127	147	104	121	46	53	90	104
dragarbete	106,8	»	20	21	85	91	116	124	285	304	147	157
Nötkreatur, djurvärde	121,7	»	2 921	3 555	3 072	3 739	2 115	2 574	1 723	2 097	2 341	2 849
mjölk	[1]	kg	24 366	9 761	22 551	8 969	23 142	9 493	20 634	8 681	22 412	9 161
leveranstillägg	·	kr	—	278	—	272	—	278	—	238	—	263
diverse	·	»	60	60	10	10	22	22	25	25	28	27
Svin, djurvärde	387,0	kg	2 729	10 561	1 857	7 187	1 168	4 520	608	2 353	1 419	5 489
Får, (getter), ull- o. djurvärde	117,6	kr	7	8	76	89	10	12	27	32	30	35
Fjäderfä, ägg	320,0	kg	663	2 122	516	1 651	324	1 037	224	717	395	1 263
Kreatursgödsel	·	kr	10	10	1	1	1	1	1	1	3	3
S:a djurprodukter			—	26 494	—	22 156	—	18 182	—	14 501	—	19 351
Övriga intäkter												
Trädgård	125,8	»	74	93	202	254	63	79	47	59	90	113
Ersättning för inventarier (maskinhyror)	104,8	»	152	159	184	193	185	194	178	187	179	185
Efterlikvider investerade i ekon. fören.	·		104	104	105	105	112	112	80	80	99	99
Diverse	·	»	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
S:a övriga intäkter			—	356	—	552	—	386	—	326	—	397
S:a intäkter			—	**37 044**	—	**29 547**	—	**22 057**	—	**18 825**	—	**25 357**

[1] Gss: 40,06; Gmb: 39,77; Gns: 41,02; Ss: 42,07 öre/kg.

Beräkning av de kostnader vid jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar, vilka ansluter sig till kostnadsnivån omkring den 1 september 1956. Kostnaderna hänför sig till medelarealen vid jordbruk i storleksgrupp III enligt 1951 års jordbruksräkning. Volymer: i regel medeltal av volymerna åren 1950/51, 1952/53 och 1954—i vissa fall framskrivningar enligt texten

Kostnadsposter	Prisindex för prognosåret med 1952/53 = 100	Gss		Gmb		Gns		Ss		Slb	
		Kostnader i 1952/53 års prisnivå kr/gård	Beräknade kostnader prognosåret kr/gård	Kostnader i 1952/53 års prisnivå kr/gård	Beräknade kostnader prognosåret kr/gård	Kostnader i 1952/53 års prisnivå kr/gård	Beräknade kostnader prognosåret kr/gård	Kostnader i 1952/53 års prisnivå kr/gård	Beräknade kostnader prognosåret kr/gård	Kostnader i 1952/53 års prisnivå kr/gård	Beräknade kostnader prognosåret kr/gård
Varuförbrukning											
Kraftfoder	100,3	5 170	5 186	3 052	3 061	1 792	1 797	840	843	2 369	2 376
Mejeriavfall	100,0	849	849	786	786	587	587	399	399	616	616
Betmassa	97,0	154	149	75	73	3	3	—	—	45	44
Övriga fodermedel	[1]	305	359	151	164	46	72	87	135	129	160
S:a fodermedel	—	—	6 543	—	4 084	—	2 459	—	1 377	—	3 196
Utsäde	100,9	999	1 008	724	731	457	461	450	454	612	618
Handelsgödsel											
kvävehaltig	[2]	1 143	1 066	765	714	390	376	387	373	608	573
fosforhaltig	94,4	624	589	753	711	460	434	317	299	507	479
kalihaltig	121,6	167	203	306	372	114	139	69	84	151	184
övriga gödselmedel	94,9	100	95	32	30	40	38	63	60	57	54
Kalk	[3]	61	62	20	20	54	54	48	48	45	45
Strömedel	115,7	56	65	59	68	28	32	13	15	35	40
S:a varuförbrukning			9 631		6 730		3 993		2 710		5 189
Avskrivning o. underhåll											
Draghästar	113,4	29	33	39	44	82	93	68	77	58	66
Ekonomibyggnader	107,4	1 437	1 543	1 455	1 563	1 481	1 591	1 538	1 652	1 486	1 596
Traktorer											
avskrivning	94,6	517	489	394	373	552	522	437	413	474	448
underhåll	113,0	337	381	237	268	156	176	156	176	207	234
Övriga inventarier											
avskrivning	100,5	1 679	1 687	1 540	548	1 506	1 514	1 719	1 728	1 615	1 623
underhåll	113,0	752	850	635	718	416	470	427	483	529	598
Dikning											
avskrivning	114,7	149	171	116	133	125	143	83	95	114	131
underhåll	109,9	44	48	47	52	35	38	63	60	48	53
Vägar o. broar	100,4	86	86	87	87	73	73	94	94	85	85
Stenröjning	110,6	3	3	4	4	4	4	5	6	4	4
S:a avskrivning o. underhåll	—	—	5 291	—	790	—	4 624	—	4 793	—	4 838

Övriga kostnader											
Div. för husdjuren	105,8	625	661	545	577	496	525	474	501	523	553
» » växtodl.	83,8	638	535	407	341	232	194	264	221	355	297
Elström	109,3	229	250	243	266	284	310	329	360	280	306
Bränn- o. smörjoljor	97,7	732	715	730	721	558	526	628	614	647	632
Försäkringar	100,0	323	323	292	292	182	182	201	201	238	238
Allm. omkostnader	107,0	214	229	185	198	138	148	154	165	167	179
Personbil	—	418	418	306	306	351	351	230	230	314	314
Maskinlegor m. m.	110,6	421	466	279	309	194	215	146	161	238	263
Frakter	110,6	65	72	69	76	23	25	30	33	43	48
S:a övr. kostnader	—	—	3 669	—	3 086	—	2 476	—	2 486	—	2 830
Arbetskostnader											
Brukaren	[4]342	2 640	9 029	2 691	9 203	2 683	9 176	2 382	8 146	2 577	8 813
Övr. manuellt arbete	[4]342	—	4 941	—	6 159	—	3 711	—	2 992	—	4 224
S:a arbetskostnader	—	—	13 970	—	15 362	—	12 887	—	11 138	—	13 037
S:a kostn. exkl. räntor	—	—	32 561	—	29 968	—	23 980	—	21 127	—	25 894
I jordbruket inv. kapital		1954 års prisnivå		1954 års prisnivå		1954 års prisnivå		1954 års prisnivå		1954 års prisnivå	
Fastigheten											
rest.-taxeringsvärde	—	—	39 449	—	17 394	—	12 498	—	10 708	—	17 892
» -markn.v.(1,75 × tax.-v.)	—	—	69 036	—	30 439	—	21 872	—	18 739	—	31 311
Driftskapital											
husdjur	—	16 521	16 521	14 848	14 848	13 160	13 160	10 482	10 482	13 260	13 260
traktorer	[5]129,6	4 453	5 771	3 576	4 634	3 733	4 838	4 459	5 779	4 069	5 273
övr. inventarier	[5]110 3	12 544	13 836	11 387	12 560	12 429	13 709	12 757	14 071	12 331	13 601
invest. i ekon. fören.	—	2 178	2 178	1 534	1 534	1 706	1 706	2 037	2 037	1 864	1 864
rörelsemedel	—	—	9 768	—	8 990	—	7 194	—	6 338	—	7 768
S:a kapital, alt. tax.v.	—	—	87 523	—	59 960	—	53 105	—	49 415	—	59 658
S:a kapital, alt. markn.v.	—	—	117 110	—	73 005	—	62 479	—	57 446	—	73 077
Räntekostnader											
Alt. taxeringsvärde	4,36 %	—	3 816	—	2 614	—	2 315	—	2 154	—	2 601
» marknadsvärde	4,36 %	—	5 106	—	3 183	—	2 724	—	2 505	—	3 186
S:a kostnader exkl. brukarens arb.ersättn.											
Alt. taxeringsvärde	—	—	27 348	—	23 379	—	17 119	—	15 135	—	19 682
» marknadsvärde	—	—	28 638	—	23 948	—	17 528	—	15 486	—	20 267

[1] Index för övriga fodermedel 117,6 108,6 155,6 155,6 123,9
[2] » » kvävehaltiga gödselmedel 93,3 93,3 96,3 96,3 94,2
[3] » » kalk 101,2 100,6 100,6 100,6 100,8
[4] Beräknad genomsnittlig timlön för lantarbetare 1956, öre
[5] Index för prognosåret med 1954 = 100

möjligt att göra några beräkningar eller överväganden beträffande den sannolika utvecklingen. På grund av otillräcklig tid har det ej heller varit möjligt att granska hela det prismaterial, som fraktiskt föreligger. I flera fall (t. ex. priser på maskiner och redskap) har framskrivningen hittills måst grundas på de priser, som var kända vid justeringen av totalkalkylen hösten 1955 (i regel oktober—november-priser). Det förefaller emellertid som om en grundligare granskning av prismaterialet ej skulle ha resulterat i några justeringar av större betydelse.

Vid framskrivningen av sådana kostnadsposter, i vilka arbetskostnader direkt ingår som en betydande andel, har lönestegringen beaktats med hänsyn till löneavtalen 1956. Detta gäller

byggnader, avskrivning och underhåll (+ 4 procent på arbetskostnadsandelen)

täckdiken, avskrivning (+ 5 procent på arbetskostnadsandelen)

traktorer, underhåll, samt övriga lösa inventarier, underhåll (+ 2 procent på verkstadstaxorna)

maskinhyror (+ 5 procent på arbetskostnadsandelen).

Även vissa andra kostnadsposter kommer att direkt påverkas av lönehöjningar, exempelvis diverse för växtodlingen (genom servicepersonalens löner inom bekämpningsföretagen), frakter, vägar och broar etc. Då emellertid kännedom saknas om arbetskostnadernas andel i dessa kostnader, har nu liksom vid tidigare framskrivningar endast materialkostnadernas utveckling beaktats.

3. *Löner.* Den väntade löneutvecklingens inverkan på den s. k. paritetsinkomsten behandlas i avd. III. För framskrivningen av arbetskostnaderna måste emellertid den sannolika genomsnittliga lantarbetarlönen omkring den 1 september 1956 beräknas. En beräkning har gjorts med utgång från genomsnittlig timlön för ordinarie tid för samtliga manliga lantarbetare över 18 år enligt 1956 års löneavtal enligt följande.

	Öre/tim
a) Timlön för ordinarie tid den 1 september 1956	310,72
b) Övertidsprocent 1,9	—
c) Övertidsersättning beräknad enligt löneavtalet 1956	2,68
d) Semesterersättning, 6,4 procent på ordinarie timlön	19,89
e) Sön- och helgdagstillägg för djurskötare	2,05
f) Summa kalkylerad timlön inklusive tillägg	335,34
g) Försäkringskostnad, 1,98 procent på timlön inklusive tillägg	6,64
h) Total kostnad per timme för arbetsgivaren	341,98

Jordbrukarnas merkostnader för lantarbetarbostäder. Jordbruksprisutredningen har uttalat, att jordbrukarnas merkostnader för lantarbetarbostäder (skillnaden mellan beräknade kostnader för bostäderna och de hyror arbetarna erlägger) bör beaktas vid beräkning av arbetskostnaderna i jordbruket för arbete utfört av lejd arbetskraft och s. k. medhjälpande familjemedlemmar (jfr SOU 1955: 5, s. 87). En undersökning, som nu kunnat göras med hjälp av uppgifter från JEU för år 1954 ger emellertid vid handen, att dylika kostnader endast i undantagsfall förekommer vid basjordbruken. Därför har något tillägg till förut angivna timkostnader ej gjorts.

Den sammanlagda kostnaden per arbetstimme i jordbruket omkring den 1 september 1956 har alltså beräknats till 342 öre.

4. *Beräkning av räntekostnader.* Volym- och prisutveckling beaktas för traktorer jämte övriga lösa inventarier. I övrigt hålles 1954 års kapitalvärden oförändrade för s. k. driftskapital bortsett från rörelsemedel. I fråga

om rörelsemedel har gjorts den vanliga konventionella beräkningen med förutsättning, att rörelsemedlen utgör 30 procent av driftskostnaderna exklusive räntor.

Fastighetskapitalet räknas enligt dels taxeringsvärden, dels marknadsvärden. Vid alternativet marknadsvärden har gjorts antagandet, att den s. k. köpeskillingskoefficienten, som under år 1954 uppgick till 1,66, under hösten 1956 stigit till 1,75.

Räntesatser. I avvaktan på definitivt ställningstagande till frågan om vägning av räntesatser i JEU har nu liksom i jordbruksprisutredningens bilaga 1 (jfr SOU 1955: 5, s. 78) tills vidare i princip räknats med de räntesatser, som tillämpas i jordbrukskalkylen. Metoden innebär, att det i jordbruksdriften investerade kapitalet delas i tre lika stora delar. På den första av dessa tillämpas den effektiva hypoteksräntan på utestående lån, på den andra delen samma ränta med tillägg av 0,5 procentenheter samt på den tredje delen räntan på borgens- och växellån. De sålunda tillämpade räntesatserna är följande.

Hypoteksränta	3,33	procent
Hypoteksränta + 0,5 procent	3,83	»
Ränta på borgens- och växellån	5,93	»
Medelränta	4,36	»

Framskrivningstabeller. I tabellerna på s. 110°—113° visas framskrivningsberäkningarna för intäkter och kostnader under prognosåret.

VII. Beräkningsprinciperna tillämpade för tidigare år — resultatredovisning för samtliga år

För bedömningen av de i avdelning VI redovisade resultaten har det ansetts vara av intresse att på alla de punkter detta är möjligt utföra beräkningar över jordbrukarnas arbetsinkomster vid slättbygdsjordbruk (storleksgrupp III) enligt de beräkningsmetoder, som tillämpats för prognosåret. Som framgått av det föregående grundas beräkningarna för prognosåret på de värderingsprinciper i fråga om avskrivnings- och räntekostnader, vilka tillämpas i JEU år 1954 och vilka delvis väsentligt avviker från de tidigare tillämpade värderingsprinciperna. Förändringarna gäller i första hand traktorer, övriga lösa inventarier samt byggnader. De ändrade redovisningsprinciperna påverkar direkt avskrivnings- och räntekostnaderna. På grund av olikheter i kostnadsposternas gruppering har det ej varit möjligt att särskilja underhållskostnaderna ur de i JEU redovisade kostnaderna för de tidigare åren. Vid beräkningen för åren bakåt i tiden har därför även underhållskostnaderna måst beräknas med utgång från 1954 års kostnader och tillbakaskrivning med hänsyn till maskinparkens storlek för de tidigare åren.

I fråga om de räntekrävande investeringarna i maskiner och redskap (maskinkapitalet) har även gjorts tillbakaskrivning från 1954. För byggnader räknas med samma volym under alla åren (1950/51—1952/53 samt 1954 och prognosåret), grundad på inventering vid JEU-gårdarna 1954. Även förut grundades byggnadskostnaderna på standardtal i fråga om byggnadsbeståndet — men dessa tal var andra än de nu tillämpade.

En annan punkt, på vilken 1954 års bokföringsmaterial avviker från de tidigare årens, är redovisningen av arbetsinkomster utanför lantbruket — d. v. s. utanför den egna gården. I de av jordbruksprisutredningen fram-

lagda inkomstsiffrorna ingår s. k. »övriga inkomster» endast till den del de varit tidredovisade. I de nu verkställda beräkningarna har dessa inkomster medtagits i sin helhet för samtliga år, ehuru de för åren 1950/51, 1951/52 och 1952/53 endast kunnat schablonmässigt beräknas (jfr avd. IV).

I de följande tabellerna 1—5 redovisas resultatberäkningen för jordbruket åren 1950/51—prognosåret.

I tabellerna 6—11 redovisas arbetsinkomsterna för åren 1950/51—1952/53 enligt nu företagna beräkningar samt de arbetsinkomster, som för slättbygdernas del utgjort underlag för jordbruksprisutredningens rikssiffror. Eftersom jordbruksprisutredningen arbetat med den äldre områdesindelningen och de nu företagna beräkningarna avser de nya områdena, kan en direkt jämförelse ej göras för samtliga områden. Däremot kan siffrorna för hela slättbygdsområdet, Slb, jämföras enligt jordbruksprisutredningens respektive nu utförda beräkningar. Jordbruksprisutredningens resultat för de enskilda produktionsområdena (äldre indelning) har nämligen nu sammanvägts med åkerarealens fördelning enligt 1951 års jordbruksräkning. I följande översikt redovisas den nya respektive den äldre områdesindelningen.

Äldre områden			Ny områdesindelning
Ssl,	Södra Sveriges slättbygder	= Gss,	Götalands södra slättbygder
Smb,	Sydsvenska mellanbygden	= Gmb,	Götalands mellanbygder minskat med Öland och Gotland
Msl,	Mellersta Sveriges slättbygder	= Gns,	Götalands norra slättbygder + Ss, Svealands slättbygder + Öland och Gotland

Av tablån framgår, att Ssl och Gss är direkt jämförbara, att Smb och Gmb ej är direkt jämförbara, men att förändringen, som består i att Öland och Gotland lagts till Smb-området, ej torde göra jämförelsen helt meningslös samt att Msl, som innefattar Gns och Ss + Öland och Gotland, ej direkt kan jämföras med något av de nya områdena.

I tabellerna 12—15 redovisas beräknade arbetsinkomster för åren 1954 och prognosåret.

Tabell 1. Resultatberäkning för jordbruket 1950/51

		Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a)	Intäkter	28 318	22 351	15 928	13 473	18 776
b)	Kostnader exklusive ränte- och arbetskostnader	13 520	10 642	7 425	6 723	9 005
c)	Fastighetskapital, marknadsvärde	46 918	25 062	18 248	12 484	23 066
d)	» taxeringsvärde	25 361	13 547	9 864	6 748	12 468
e)	Driftskapital	33 065	30 235	27 821	26 449	28 851
f)	Summa kapital, alt. marknadsvärde	79 983	55 297	46 069	38 933	51 917
g)	» » » taxeringsvärde	58 426	43 782	37 685	33 197	41 319
h)	Räntekostnad, » marknadsvärde	2 983	2 063	1 718	1 452	1 937
i)	» » taxeringsvärde	2 179	1 633	1 406	1 238	1 541
j)	Arbetskostnader exklusive brukarens arbetsersättning	5 262	4 610	3 386	3 660	4 084
	Summa kostnader exklusive brukarens arbetsersättning,					
k)	alt. marknadsvärde	21 765	17 315	12 529	11 835	15 026
l)	» taxeringsvärde	20 961	16 885	12 217	11 621	14 630
	Beräknad arbetsersättning till brukaren,					
m)	alt. marknadsvärde	6 553	5 036	3 399	1 638	3 750
n)	» taxeringsvärde	7 357	5 466	3 711	1 852	4 146

Tabell 2. Resultatberäkning för jordbruket 1951/52

		Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a)	Intäkter	32 438	25 185	18 102	15 988	21 560
b)	Kostnader exklusive ränte- och arbetskostnader	15 214	11 833	8 593	7 714	10 216
c)	Fastighetskapital, marknadsvärde	54 611	27 332	18 724	13 275	25 352
d)	» taxeringsvärde	39 862	11 950	13 667	9 690	18 505
e)	Driftskapital	39 351	35 277	32 734	31 521	34 094
f)	Summa kapital, alt. marknadsvärde	93 962	62 609	51 458	44 796	59 446
g)	» » » taxeringsvärde	79 213	55 227	46 401	41 211	52 599
h)	Räntekostnad, » marknadsvärde	3 608	2 404	1 976	1 720	2 283
i)	» » taxeringsvärde	3 042	2 121	1 782	1 583	2 020
j)	Arbetskostnader exklusive brukarens arbetsersättning	5 518	4 851	3 415	4 328	4 410
	Summa kostnader exklusive brukarens arbetsersättning,					
k)	alt. marknadsvärde	24 340	19 088	13 984	13 762	16 909
l)	» taxeringsvärde	23 774	18 805	13 790	13 625	16 646
	Beräknad arbetsersättning till brukaren,					
m)	alt. marknadsvärde	8 098	6 097	4 118	2 226	4 651
n)	» taxeringsvärde	8 664	6 380	4 312	2 363	4 914

Tabell 3. Resultatberäkning för jordbruket 1952/53

		Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a)	Intäkter	33 993	26 322	19 701	16 674	22 751
b)	Kostnader exklusive ränte- och arbetskostnader	17 158	13 162	9 788	8 845	11 554
c)	Fastighetskapital, marknadsvärde	56 731	28 019	19 848	14 915	26 733
d)	» taxeringsvärde	38 332	18 932	13 411	10 078	18 063
e)	Driftskapital	43 272	37 674	34 454	33 368	36 405
f)	Summa kapital, alt. marknadsvärde	100003	65 693	54 302	48 283	63 138
g)	» » » taxeringsvärde	81 604	56 606	47 865	43 446	54 468
h)	Räntekostnad, » marknadsvärde	3 860	2 536	2 096	1 864	2 437
i)	» » » taxeringsvärde	3 150	2 185	1 848	1 677	2 102
j)	Arbetskostnader exklusive brukarens arbetsersättning	6 199	5 704	3 988	4 664	4 980
	Summa kostnader exklusive brukarens arbetsersättning,					
k)	alt. marknadsvärde	27 217	21 402	15 872	15 373	18 977
l)	» taxeringsvärde	26 507	21 051	15 624	15 186	18 642
	Beräknad arbetsersättning till brukaren,					
m)	alt. marknadsvärde	6 776	4 920	3 829	1 301	3 774
n)	» taxeringsvärde	7 486	5 271	4 077	1 488	4 109

Tabell 4. Resultatberäkning för jordbruket 1954

		Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a)	Intäkter	32 089	26 565	20 582	18 641	23 342
b)	Kostnader exklusive ränte- och arbetskostnader	17 600	13 885	10 503	9 565	12 224
c)	Fastighetskapital, marknadsvärde	65 485	28 874	20 747	17 775	29 701
d)	» taxeringsvärde	39 449	17 394	12 498	10 708	17 892
e)	Driftskapital	44 876	39 471	37 602	35 656	38 696
f)	Summa kapital, alt. marknadsvärde	110361	68 345	58 349	53 431	68 397
g)	» » » taxeringsvärde	84 325	56 865	50 100	46 364	56 588
h)	Räntekostnad, » marknadsvärde	4 348	2 693	2 299	2 105	2 695
i)	» » taxeringsvärde	3 322	2 240	1 974	1 827	2 230
j)	Arbetskostnader exklusive brukarens arbetsersättning	5 413	5 793	3 815	3 429	4 409
	Summa kostnader exklusive brukarens arbetsersättning,					
k)	alt. marknadsvärde	27 361	22 371	16 617	15 099	19 328
l)	» taxeringsvärde	26 335	21 918	16 292	14 821	18 863
	Beräknad arbetsersättning till brukaren,					
m)	alt. marknadsvärde	4 734	4 190	3 961	3 540	4 012
n)	» taxeringsvärde	5 756	4 643	4 288	3 818	4 477

Tabell 5. Resultatberäkning för jordbruket under prognosåret (1/3 1956—28/2 1957)

		Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a)	Intäkter	37 044	29 547	22 057	18 825	25 357
b)	Kostnader exklusive ränte- och arbetskostnader	18 591	14 606	11 093	9 989	12 857
c)	Fastighetskapital, marknadsvärde	69 036	30 439	21 872	18 739	31 311
d)	» taxeringsvärde	39 449	17 394	12 498	10 708	17 892
e)	Driftskapital	48 074	42 566	40 607	38 707	41 766
f)	Summa kapital, alt. marknadsvärde	117110	73 005	62 479	57 446	73 077
g)	» » » taxeringsvärde	87 523	59 960	53 105	49 415	59 658
h)	Räntekostnad, » marknadsvärde	5 106	3 183	2 724	2 505	3 186
i)	» » taxeringsvärde	3 816	2 614	2 315	2 154	2 601
j)	Arbetskostnader exklusive brukarens arbetsersättning	4 941	6 159	3 711	2 992	4 224
	Summa kostnader exklusive brukarens arbetsersättning,					
k)	alt. marknadsvärde	28 638	23 948	17 528	15 486	20 267
l)	» taxeringsvärde	27 348	23 379	17 119	15 135	19 682
	Beräknad arbetsersättning till brukaren,					
m)	alt. marknadsvärde	8 406	5 599	4 529	3 339	5 090
n)	» taxeringsvärde	9 696	6 168	4 938	3 690	5 675

Tabell 6. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1950/51, marknadsvärdemetoden

		Ssl	Smb	Msl		Slb
		Gss	Gmb	Gns	Ss	
a)	Arbetsinkomst från skogsbruket	78	1 007	713	2 374	1 207
b)	Arbetsinkomst från körslor	94	82	170	182	136
c)	Arbetsinkomst från övrigt	142	376	432	338	324
d)	Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	314	1 465	1 315	2 894	1 667
e)	Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	6 013	4 862	5 012	3 433	4 660
f)	Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	6 553	5 036	3 399	1 638	3 750
g)	Summa arbetsinkomst (f + d)	6 867	6 501	4 714	4 532	5 417
h)	Arbetsinkomst enligt jordbruksprisutredningen.	6 864	5 742	4 211		4 695

[1] Medeltal av årsförtjänst för industriarbetare 1950 och 1951.

Tabell 7. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1950/51, taxeringsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	82	1 051	744	2 452	1 251
b) Arbetsinkomst från körslor	94	82	170	182	136
c) Arbetsinkomst från övrigt	142	376	432	338	324
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	318	1 509	1 346	2 972	1 711
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	6 009	4 818	4 981	3 355	4 616
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	7 357	5 466	3 711	1 852	4 146
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	7 675	6 975	5 057	4 824	5 857

[1] Medeltal av årsförtjänst för industriarbetare 1950 och 1951.

Tabell 8. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1951/52, marknadsvärdemetoden

	Ssl	Smb	Msl		Slb
	Gss	Gmb	Gns	Ss	
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	158	1 213	1 136	3 458	1 737
b) Arbetsinkomst från körslor	99	139	238	263	192
c) Arbetsinkomst från övrigt	170	450	518	405	389
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	427	1 802	1 892	4 126	2 318
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	7 104	5 729	5 639	3 405	5 213
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	8 098	6 097	4 118	2 226	4 651
g Summa arbetsinkomst (f + d)	8 525	7 899	6 010	6 352	6 969
h) Arbetsinkomst enligt jordbruksprisutredningen.	9 410	8 712	5 548		6 446

[1] Medeltal av årsförtjänst för industriarbetare 1951 och 1952.

Tabell 9. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1951/52, taxeringsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	165	1 264	1 183	3 564	1 797
b) Arbetsinkomst från körslor	99	139	238	263	192
c) Arbetsinkomst från övrigt	170	450	518	405	389
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	434	1 853	1 939	4 232	2 378
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	7 097	5 678	5 592	3 299	5 153
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	8 664	6 380	4 312	2 363	4 914
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	9 098	8 233	6 251	6 595	7 292

[1] Medeltal av årsförtjänst för industriarbetare 1951 och 1952.

Tabell 10. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1952/53, marknadsvärdemetoden

	Ssl	Smb	Msl		Slb
	Gss	Gmb	Gns	Ss	
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	75	560	608	1 813	896
b) Arbetsinkomst från körslor	105	146	239	261	194
c) Arbetsinkomst från övrigt	189	501	577	451	433
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	369	1 207	1 424	2 525	1 523
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	7 906	7 068	6 851	5 750	6 752
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	6 776	4 920	3 829	1 301	3 774
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	7 145	6 127	5 253	3 826	5 297
h) Arbetsinkomst enligt jordbruksprisutredningen.	7 728	7 214	4 229		5 088

[1] Medeltal av årsförtjänst för industriarbetare 1952 och 1953.

Tabell 11. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1952/53, taxeringsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	84	623	670	1 938	970
b) Arbetsinkomst från körslor	105	146	239	261	194
c) Arbetsinkomst från övrigt	189	501	577	451	433
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	378	1 270	1 486	2 650	1 597
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	7 897	7 005	6 789	5 625	6 678
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	7 486	5 271	4 077	1 488	4 109
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	7 864	6 541	5 563	4 138	5 706

[1] Medeltal av årsförtjänst för industriarbetare 1952 och 1953.

Tabell 12. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1954, marknadsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	75	665	754	2 054	1 038
b) Arbetsinkomst från körslor	125	242	314	303	251
c) Arbetsinkomst från övrigt	202	535	616	481	462
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	402	1 442	1 684	2 838	1 751
e) Paritetsinkomst — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	8 513	7 473	7 231	6 077	7 164
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	4 734	4 190	3 961	3 540	4 012
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	5 136	5 632	5 645	6 378	5 763

Tabell 13. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

1954, taxeringsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	90	771	864	2 249	1 158
b) Arbetsinkomst från körslor	125	242	314	303	251
c) Arbetsinkomst från övrigt	202	535	616	481	462
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	417	1 548	1 794	3 033	1 871
e) Paritetsinkomst — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	8 498	7 367	7 121	5 882	7 044
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	5 756	4 643	4 288	3 818	4 477
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	6 173	6 191	6 082	6 851	6 348

Tabell 14. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

Prognosåret 1/3 1956—28/2 1957, marknadsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	57	605	610	2 060	985
b) Arbetsinkomst från körslor	147	284	369	356	295
c) Arbetsinkomst från övrigt	234	621	715	558	536
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	438	1 510	1 694	2 974	1 816
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	9 911	8 839	8 655	7 375	8 533
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	8 406	5 599	4 529	3 339	5 090
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	8 844	7 109	6 223	6 313	6 906

[1] Beräknad årsförtjänst för industriarbetare enligt förutsatt lönenivå omkring den 1 september 1956.

Tabell 15. Sammandragstabell över jordbrukarnas arbetsinkomster inom Slb, storleksgrupp III, kr/gård

Prognosåret 1/3 1956—28/2 1957, taxeringsvärdemetoden

	Gss	Gmb	Gns	Ss	Slb
a) Arbetsinkomst från skogsbruket	73	733	726	2 299	1 125
b) Arbetsinkomst från körslor	147	284	369	356	295
c) Arbetsinkomst från övrigt	234	621	715	558	536
d) Summa arbetsinkomst exklusive jordbruket	454	1 638	1 810	3 213	1 956
e) Paritetsinkomst[1] — d = erforderlig arbetsinkomst från jordbruket	9 895	8 711	8 539	7 136	8 393
f) Beräknad arbetsinkomst från jordbruket	9 696	6 168	4 938	3 690	5 675
g) Summa arbetsinkomst (f + d)	10 150	7 806	6 748	6 903	7 631

[1] Beräknad årsförtjänst för industriarbetare enligt förutsatt lönenivå omkring den 1 september 1956.

Tabell 16. Sammanfattning för hela slättbygdsområdet, Slb, samtliga år, kr

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	1/9 1956
Beräknad årsförtjänst för industriarbetare	6 327	7 531	8 275	8 915	10 349
Beräknade inkomster för jordbrukare i slättbygdsområdena					
a) Marknadsvärdesmetoden					
Arbetsinkomst					
från jordbruket+naturaförmåner[1]	4 000	4 901	3 924	4 012	5 240
från skogen, 100 procent uttag	1 207	1 737	896	1 038	985
av körslor m. m.	136	192	194	251	295
Inkomster av annan verksamhet	324	389	433	462	536
S:a arbetsinkomster	5 667	7 219	5 447	5 763	7 056
1/3 av differensen mellan totala ränteanspråk i lantbruket och verkliga gäldräntor, arrenden och undantag	384	498	554	646	788
S:a beräknade inkomster i lantbruket	**6 051**	**7 717**	**6 001**	**6 409**	**7 844**
b) Taxeringsvärdesmetoden					
Arbetsinkomst					
från jordbruket+naturaförmåner[1]	4 396	5 164	4 259	4 477	5 825
från skogen	1 251	1 797	970	1 158	1 125
av körslor m. m.	136	192	194	251	295
Inkomst av annan verksamhet	324	389	433	462	536
S:a arbetsinkomster	6 107	7 542	5 856	6 348	7 781
1/3 av differensen mellan totala ränteanspråk i lantbruket och verkliga gäldräntor, arrenden och undantag	237	388	414	451	543
S:a beräknade inkomster i lantbruket	**6 344**	**7 930**	**6 270**	**6 799**	**8 324**

[1] Omräknade för tidigare år enligt de värderingsnormer som tillämpats i JEU för 1954, vilket medfört uppjustering av inkomstsummorna med 250 kr 1950/51 och 1951/52 samt 150 kr 1952/53.

Tabell 17. Skillnader mellan beräknade årsförtjänster för industriarbetare respektive basjordbrukare i slättbygderna, kr

	1950/51	1951/52	1952/53	1954	1/9 1956
Belopp med vilket de beräknade inkomsterna i lantbruket överskrider (+) respektive underskrider (—) industriarbetarnas beräknade årsförtjänster					
a) Marknadsvärdemetoden	— 276	+ 186	— 2 274	— 2 506	— 2 505
b) Taxeringsvärdemetoden	+ 17	+ 399	— 2 005	— 2 116	— 2 025
Totala intäkter (produktionsvärde) i själva jordbruket	19 026	21 810	22 901	23 342	25 507
Ovanstående differenser i procent av intäkterna i själva jordbruket					
a) Marknadsvärdemetoden	— 1,5	+ 0,9	— 9,9	— 10,7	— 9,8
b) Taxeringsvärdemetoden	+ 0,1	+ 1,8	— 8,8	— 9,1	— 7,9

Tabellbilaga till bilaga 6

Intäkter respektive kostnader: Kvantiteter eller värdevolymer i 1952/53 års prisnivå vid gårdar med 15,0 hektar åker beräknade med utgång från JEU budgetåren 1950/51—1952/53 samt kalenderåret 1954

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Höstvete	Abs. tal	Gss	kg	2 570	1 170	1 641	1 401	1 794	1 695	1 871	1 458
		Gmb		1 457	491	1 503	2 041	1 150	1 373	1 667	2 180
		Gns		2 737	1 761	2 518	2 726	2 339	2 435	2 660	2 902
		Ss		2 227	1 573	2 151	3 307	1 984	2 315	2 562	3 463
		Slb		2 260	1 317	2 018	2 533	1 865	2 032	2 270	2 673
	Rel. tal	Gss		152	69	97	83		100		
		Gmb		106	36	109	149		100		
		Gns		112	72	103	112		100		
		Ss		96	68	93	143		100		
		Slb		111	65	99	125		100		
Vårvete	Abs. tal	Gss	kg	2 326	999	1 565	2 263	1 630	1 788	2 051	2 473
		Gmb		368	136	204	180	236	222	251	216
		Gns		1 029	711	871	495	870	777	798	547
		Ss		1 342	1 834	2 110	1 775	1 762	1 765	1 742	1 942
		Slb		1 225	1 014	1 267	1 174	1 169	1 170	1 222	1 290
	Rel. tal	Gss		130	56	87	127		100		
		Gmb		165	61	92	81		100		
		Gns		133	92	112	64		100		
		Ss		76	104	120	101		100		
		Slb		105	87	108	100		100		
Råg	Abs. tal	Gss	kg	1 174	1 447	2 016	2 153	1 546	1 698	1 781	2 348
		Gmb		1 955	2 010	3 065	1 913	2 343	2 236	2 311	1 962
		Gns		990	448	969	1 124	802	883	1 028	1 136
		Ss		352	244	338	503	311	359	398	524
		Slb		1 018	897	1 400	1 272	1 105	1 147	1 230	1 328
	Rel. tal	Gss		69	85	119	127		100		
		Gmb		87	90	137	86		100		
		Gns		112	51	109	127		100		
		Ss		98	68	94	140		100		
		Slb		89	78	122	111		100		
Summa brödspannmål	Abs. tal	Gss	kg	6 070	3 616	5 222	5 817	4 970	5 181	5 703	6 279
		Gmb		3 780	2 637	4 772	4 134	3 729	3 831	4 229	4 358
		Gns		4 756	2 920	4 358	4 345	4 011	4 095	4 486	4 585
		Ss		3 921	3 651	4 599	5 585	4 057	4 439	4 702	5 929
		Slb		4 503	3 229	4 684	4 980	4 138	4 349	4 722	5 291
	Rel. tal	Gss		117	70	101	112		100		
		Gmb		99	69	125	108		100		
		Gns		116	71	106	106		100		
		Ss		88	82	103	126		100		
		Slb		104	74	108	115		100		

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Havre[1]	Abs. tal	Gss	kg	172	197	309	(– 672)	226	170	160	(– 788)
		Gmb		44	374	369	(– 125)	262	197	138	(– 128)
		Gns		800	1 023	675	(– 633)	833	625	492	(– 705)
		Ss		1 140	1 705	1 365	1 384	1 403	1 399	1 296	1 410
		Slb		637	962	774	463	791	709	625	472
	Rel. tal	Gss		101	116	182	0		100		
		Gmb		22	190	187	0		100		
		Gns		128	164	108	0		100		
		Ss		81	122	97	99		100		
		Slb		90	136	109	65		100		
Korn	Abs. tal	Gss	kg	597	697	1 092	28	795	604	572	32
		Gmb		24	201	198	52	141	118	91	43
		Gns		70	89	58	527	72	186	218	543
		Ss		99	149	119	463	122	208	227	506
		Slb		165	243	295	313	234	254	257	330
	Rel. tal	Gss		99	116	181	5		100		
		Gmb		20	169	166	44		100		
		Gns		38	48	31	284		100		
		Ss		48	72	57	223		100		
		Slb		65	96	116	123		100		
Ärter	Abs. tal	Gss	kg	46	53	163	66	87	82	92	33
		Gmb		201	53	61	176	105	123	146	70
		Gns		370	389	371	58	377	297	266	15
		Ss		322	376	310	316	336	331	316	331
		Slb		259	251	246	171	252	232	225	136
	Rel. tal	Gss		56	65	199	80		100		
		Gmb		163	43	50	143		100		
		Gns		125	131	125	20		100		
		Ss		97	114	94	95		100		
		Slb		112	108	106	74		100		
Summa övrig spannmål	Abs. tal	Gss	kg	815	947	1 564	94	1 108	855	824	65
		Gmb		269	628	628	228	508	438	375	113
		Gns		1 240	1 501	1 104	585	1 282	1 108	976	558
		Ss		1 561	2 230	1 794	2 163	1 861	1 937	1 839	2 247
		Slb		1 061	1 456	1 315	947	1 277	1 195	1 107	938
	Rel. tal	Gss		95	111	183	11		100		
		Gmb		61	143	143	52		100		
		Gns		112	135	100	53		100		
		Ss		81	115	93	112		100		
		Slb		89	122	110	79		100		
Matpotatis	Abs. tal	Gss	kg	5 118	6 611	7 296	5 591	6 342	6 154	6 002	5 230
		Gmb		4 206	5 204	4 402	4 220	4 604	4 508	4 276	3 874
		Gns		1 537	2 022	2 367	3 223	1 975	2 290	2 379	2 738
		Ss		1 706	1 669	1 621	2 580	1 665	1 894	1 969	1 743
		Slb		2 816	3 419	3 446	3 653	3 227	3 334	3 305	3 100
	Rel. tal	Gss		83	107	119	91		100		
		Gmb		93	115	98	94		100		
		Gns		67	88	103	141		100		
		Ss		90	88	86	136		100		
		Slb		84	103	103	110		100		

[1] Negativa tal har överförts till kostnadssidan.

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Fabrikspotatis	Abs. tal	Gss	kg	906	1 167	1 293	951	1 122	1 079	1 050	900
		Gmb		4 200	5 216	4 407	3 759	4 608	4 396	4 122	3 345
		Gns		—	—	—	19	—	5	6	—
		Ss		—	—	—	9	—	2	3	—
		Slb		1 071	1 337	1 185	992	1 198	1 146	1 082	885
	Rel. tal	Gss		84	108	120	88		100		
		Gmb		96	119	100	86		100		
		Gns		—	—	—	.		.		
		Ss		—	—	—	.		.		
		Slb		93	117	103	87		100		
Summa potatis	Abs. tal	Gss	kg	6 024	7 778	8 589	6 542	7 464	7 233	7 052	6 130
		Gmb		8 406	10 420	8 809	7 979	9 212	8 904	8 398	7 219
		Gns		1 537	2 022	2 367	3 242	1 975	2 292	2 382	2 738
		Ss		1 706	1 669	1 621	2 589	1 665	1 896	1 972	1 743
		Slb		3 887	4 756	4 631	4 642	4 425	4 479	4 387	3 985
	Rel. tal	Gss		83	108	119	90		100		
		Gmb		94	117	99	90		100		
		Gns		67	88	103	141		100		
		Ss		90	88	86	137		100		
		Slb		87	106	103	104		100		
Sockerbetor	Abs. tal	Gss	kg	61 300	56 428	44 659	45 978	54 129	52 091	50 646	47 434
		Gmb		28 812	26 456	22 549	29 415	25 939	26 808	26 925	28 574
		Gns		2 311	1 808	1 012	1 121	1 710	1 563	1 481	1 205
		Ss		0	—	—	—	—	—	0	—
		Slb		17 904	16 381	13 199	14 950	15 828	15 608	15 351	15 055
	Rel. tal	Gss		118	108	86	88		100		
		Gmb		107	99	84	110		100		
		Gns		148	116	65	72		100		
		Ss		—	—	—	—		—		
		Slb		115	105	85	96		100		
Vall- och rotfruktsfrön	Abs. tal	Gss	kr	262	165	29	12	152	117	101	
		Gmb		139	76	39	126	85	95	101	
		Gns		175	114	112	5	134	102	97	
		Ss		194	104	143	66	147	127	134	
		Slb		189	112	92	53	131	112	111	
	Rel. tal	Gss		224	141	25	10		100		
		Gmb		146	80	41	133		100		
		Gns		172	112	110	5		100		
		Ss		153	82	113	52		100		
		Slb		169	100	82	47		100		
Höstraps och -rybs	Abs. tal	Gss	kg	1 486	1 497	593	1 332	1 192	1 227	1 137	1 198
		Gmb		1 048	1 472	1 200	1 020	1 240	1 185	1 089	919
		Gns		174	300	657	297	377	357	376	283
		Ss		170	169	282	469	207	273	307	421
		Slb		598	725	637	697	654	665	644	632
	Rel. tal	Gss		121	122	48	109		100		
		Gmb		88	124	101	86		100		
		Gns		49	84	184	83		100		
		Ss		62	62	103	172		100		
		Slb		90	109	96	105		100		

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Vårraps och -rybs	Abs. tal	Gss	kg	29	31	12	46	24	29	29	
		Gmb		24	33	—	—	19	14	8	
		Gns		31	136	13	7	60	47	17	
		Ss		89	131	104	28	108	88	74	
		Slb		49	93	40	20	61	50	36	
	Rel. tal	Gss		98	105	41	156		100		
		Gmb		168	232	—	—		100		
		Gns		66	291	28	15		100		
		Ss		101	149	118	32		100		
		Slb		98	186	80	40		100		
Senap	Abs. tal	Gss	kg	44	171	249	59	155	131	117	
		Gmb		7	—	11	—	6	5	6	
		Gns		5	19	31	—	18	14	12	
		Ss		—	—	—	7	—	2	2	
		Slb		11	36	56	13	34	29	26	
	Rel. tal	Gss		34	131	190	45		100		
		Gmb		156	—	244	—		100		
		Gns		36	138	225	—		100		
		Ss		—	—	—	—		—		
		Slb		38	124	193	45		100		
Linfrö	Abs. tal	Gss	kg	404	140	98	54	214	174	185	
		Gmb		39	11	37	—	29	22	25	
		Gns		77	79	40	14	65	52	44	
		Ss		176	196	67	—	146	110	81	
		Slb		161	114	59	14	111	87	78	
	Rel. tal	Gss		232	80	56	31		100		
		Gmb		179	51	170	—		100		
		Gns		147	150	76	27		100		
		Ss		160	178	61	—		100		
		Slb		185	131	68	16		100		
Hampfrö	Abs. tal	Gss	kg	0	—	—	—	—	—	—	
		Gmb		5	—	—	—	2	1	2	
		Gns		—	—	—	—	—	—	—	
		Ss		1	—	—	—	0	0	0	
		Slb		1	—	—	—	0	0	0	
Summa oljeväxter	Abs. tal	Gss	kg	1 963	1 839	952	1 491	1 585	1 561	1 469	
		Gmb		1 123	1 516	1 248	1 020	1 296	1 227	1 130	
		Gns		285	534	741	318	520	470	448	
		Ss		437	496	453	504	461	473	465	
		Slb		820	969	792	743	860	831	785	
	Rel. tal	Gss		126	118	61	96		100		
		Gmb		92	124	102	83		100		
		Gns		61	114	158	68		100		
		Ss		92	105	96	106		100		
		Slb		99	117	95	89		100		
Övriga intäkter, diverse	Abs. tal	Gss	kr	—	5	1	—	2	2	0	
		Gmb		—	5	1	—	2	2	0	
		Gns		0	6	2	—	3	2	1	
		Ss		0	2	1	—	1	1	0	
		Slb		—	4	1	—	2	2	0	

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Linhalm	Abs. tal	Gss	kg	523	483	230	163	412	350	305	
		Gmb		—	—	—	—	—	—	—	
		Gns		136	—	—	—	45	34	45	
		Ss		51	13	—	—	21	16	17	
		Slb		148	91	41	29	93	78	73	
	Rel. tal	Gss		150	138	66	47		100		
		Gmb		—	—	—	—		—		
		Gns		—	—	—	—		—		
		Ss		—	—	—	—		—		
		Slb		190	117	53	37		100		
Hampa	Abs. tal	Gss	kg	—	—	—	—	—	—	—	
		Gmb		116	121	87	253	108	144	152	
		Gns		—	—	—	—	—	—	—	
		Ss		27	50	60	—	46	34	29	
		Slb		34	43	39	55	39	42	43	
	Rel. tal	Gss		—	—	—	—		—		
		Gmb		81	84	60	176		100		
		Gns		—	—	—	—		—		
		Ss		79	146	175	—		100		
		Slb		81	102	93	131		100		
Summa spånadsmaterial	Abs. tal	Gss	kg	523	483	230	163	412	350	305	
		Gmb		116	121	87	253	108	144	152	
		Gns		136	—	—	—	45	34	45	
		Ss		78	63	60	—	67	50	46	
		Slb		182	134	80	84	132	120	115	
	Rel. tal	Gss		150	138	66	47		100		
		Gmb		81	84	60	176		100		
		Gns		—	—	—	—		—		
		Ss		156	126	120	—		100		
		Slb		151	112	67	70		100		
Övriga handelsväxter	Abs. tal	Gss	kr	864	686	706	279	752	634	616	
		Gmb		308	225	251	296	261	270	285	
		Gns		20	5	7	9	11	10	12	
		Ss		20	9	5	70	11	26	32	
		Slb		234	177	185	140	199	184	187	
	Rel. tal	Gss		137	108	112	44		100		
		Gmb		114	83	93	110		100		
		Gns		195	49	68	88		100		
		Ss		77	35	19	269		100		
		Slb		127	96	101	76		100		
Grovfoder[1]	Abs. tal	Gss	kr	61	38	74	(– 114)	57	43	45	
		Gmb		65	75	67	(– 64)	69	52	44	
		Gns		42	36	50	4	43	33	32	
		Ss		63	61	78	144	67	87	95	
		Slb		57	53	67	49	59	57	58	
	Rel. tal	Gss		142	88	172	0		100		
		Gmb		125	144	129	0		100		
		Gns		127	109	152	12		100		
		Ss		73	71	90	166		100		
		Slb		100	93	118	86		100		

[1] Negativa tal har överförts till kostnadssidan.

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Växtprodukter, diverse[1]	Abs. tal	Gss	kr	—	—	—	(– 15)	—	0	0	
		Gmb		0	—	2	(3)	1	1	1	
		Gns		0	7	3	(73)	3	3	1	
		Ss		—	—	2	(57)	1	1	1	
		Slb		0	2	2	(39)	1	1	1	
Hästar, djurvärde och diverse	Abs. tal	Gss	kr	172	85	74	68	110	100	105	
		Gmb		230	167	100	58	166	139	129	
		Gns		134	146	108	76	129	116	106	
		Ss		67	57	44	28	56	49	46	
		Slb		139	110	79	55	109	96	91	
	Rel. tal	Gss		172	85	74	68		100		
		Gmb		165	120	72	42		100		
		Gns		116	126	93	66		100		
		Ss		137	116	90	57		100		
		Slb		145	115	82	57		100		
Hästar, dragarbete	Abs. tal	Gss	kr	20	11	10	33	14	19	21	
		Gmb		87	79	53	119	73	85	86	
		Gns		105	119	64	187	96	119	119	
		Ss		252	276	194	[2] 403	241	281	283	
		Slb		135	143	95	217	125	148	149	
	Rel. tal	Gss		108	59	54	178		100		
		Gmb		103	93	63	141		100		
		Gns		88	100	54	157		100		
		Ss		90	98	69	143		100		
		Slb		91	97	64	147		100		
Leveransbidrag för mjölk	Abs. tal	Gss	kr			150	285				
		Gmb				150	276				
		Gns				150	284				
		Ss				150	237				
Nötkreatur, djurvärde	Abs. tal	Gss	kr	2 955	2 959	3 129	2 894	3 014	2 984	2 993	
		Gmb		3 203	2 844	2 969	3 193	3 005	3 052	3 122	
		Gns		2 193	2 081	1 959	2 336	2 077	2 142	2 163	
		Ss		1 665	1 738	1 654	1 823	1 686	1 720	1 714	
		Slb		2 372	2 289	2 286	2 450	2 316	2 349	2 370	
	Rel. tal	Gss		99	99	105	96		100		
		Gmb		105	93	97	103		100		
		Gns		102	97	91	108		100		
		Ss		97	101	96	105		100		
		Slb		101	97	97	103		100		
Nötkreatur, mjölk	Abs. tal	Gss	kg	25 029	23 532	25 266	24 600	24 609	24 607	24 965	24 444
		Gmb		24 559	22 406	22 424	21 763	23 130	22 788	22 915	22 454
		Gns		24 439	22 720	23 221	23 351	23 460	23 433	23 670	23 918
		Ss		21 180	20 922	19 855	20 528	20 652	20 621	20 521	20 914
		Slb		23 481	22 198	22 292	22 289	22 657	22 565	22 687	22 692
	Rel. tal	Gss		102	96	103	100		100		
		Gmb		108	98	98	96		100		
		Gns		104	97	99	100		100		
		Ss		103	101	96	100		100		
		Slb		104	98	99	99		100		

[1] Diverseposten för år 1954 utgöres med undantag för Gss av skördeskadeersättningar. Dessa har uteslutits vid beräkning av medeltal och medtages alltså ej heller i framskrivningsberäkningarna för prognosåret.

[2] Höjningen står delvis i samband med onormal skogsavverkning och omfattande skogsdrivningar på grund av stormfällning.

Intäktsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning							Beräknade med utgång från kvantitetsredovisning 1954
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954	
Nötkreatur o. svin, diverse	Abs. tal	Gss	kr	46	38	79	59	54	56	61	
		Gmb		16	16	14	1	15	12	10	
		Gns		32	46	19	18	32	29	23	
		Ss		32	20	35	10	29	24	25	
		Slb		31	29	34	19	31	28	28	
	Rel. tal	Gss		82	68	141	105		100		
		Gmb		133	133	117	8		100		
		Gns		110	159	66	62		100		
		Ss		133	83	146	42		100		
		Slb		111	104	121	68		100		
Svin, djurvärde	Abs. tal	Gss	kg	2 689	2 988	2 858	2 840	2 845	2 844	2 796	2 407
		Gmb		1 886	2 023	1 876	1 899	1 928	1 921	1 887	1 799
		Gns		1 064	1 223	1 168	1 352	1 152	1 202	1 195	1 015
		Ss		573	663	636	607	624	620	605	570
		Slb		1 370	1 527	1 448	1 489	1 448	1 459	1 436	1 287
	Rel. tal	Gss		95	105	101	100		100		
		Gmb		98	105	98	99		100		
		Gns		89	102	97	112		100		
		Ss		92	107	102	98		100		
		Slb		94	105	99	102		100		
Ägg	Abs. tal	Gss	kg	704	664	738	595	702	675	679	
		Gmb		508	504	485	580	499	519	524	
		Gns		370	310	288	335	323	326	331	
		Ss		208	207	195	266	203	219	223	
		Slb		406	381	381	412	389	395	399	
	Rel. tal	Gss		104	98	109	88		100		
		Gmb		98	97	94	112		100		
		Gns		114	95	88	103		100		
		Ss		95	95	89	121		100		
		Slb		103	96	96	104		100		
Får och getter, djurvärde samt ull	Abs. tal	Gss	kr	0	11	9	12	7	8	7	
		Gmb		53	29	30	147	37	65	77	
		Gns		17	10	7	6	11	10	10	
		Ss		34	45	34	13	38	32	27	
		Slb		27	26	21	40	25	29	30	
	Rel. tal	Gss		0	138	113	150		100		
		Gmb		82	45	46	226		100		
		Gns		170	100	70	60		100		
		Ss		108	143	108	41		100		
		Slb		93	90	72	138		100		
Trädgård	Abs. tal	Gss	kr	96	90	80	52	89	80	76	
		Gmb		431	172	126	59	243	197	205	
		Gns		80	68	71	42	73	65	64	
		Ss		60	32	51	30	48	43	47	
		Slb		152	82	78	43	104	89	91	
	Rel. tal	Gss		120	113	100	65		100		
		Gmb		219	87	64	30		100		
		Gns		123	105	109	65		100		
		Ss		140	74	119	70		100		
		Slb		171	92	88	48		100		

Intäkts- och kostnadsposter		Område	Kvantitet (kg) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Intäktsposter:										
Ersättning för inventarier	Abs. tal	Gss	kr	37	60	164	266	87	132	156
		Gmb		176	105	157	228	146	167	187
		Gns		95	131	166	305	131	174	189
		Ss		114	125	146	271	128	164	177
		Slb		108	111	157	270	125	162	179
	Rel. tal	Gss		28	45	124	202		100	
		Gmb		105	63	94	137		100	
		Gns		55	75	95	175		100	
		Ss		70	76	89	165		100	
		Slb		67	69	97	167		100	
Kreatursgödsel	Abs. tal	Gss	kr	15	31	7	9	18	16	10
		Gmb		0	2	2	1	1	1	1
		Gns		0	1	1	1	1	1	1
		Ss		0	2	3	1	2	2	1
		Slb		3	7	3	2	4	4	3
Efterlikvider, som investerats i ekonomiska föreningar	Abs. tal	Gss		[1]	[1]	[1]	313	—	78	104
		Gmb					315	—	79	105
		Gns					337	—	84	112
		Ss					241	—	60	80
		Slb					296	—	74	99
Kostnadsposter:										
Kraftfoder	Abs. tal	Gss	kr	5 549	4 846	5 263	5 080	5 219	5 185	5 297
		Gmb		3 228	3 010	3 166	2 909	3 135	3 078	3 101
		Gns		1 745	1 623	1 742	2 013	1 703	1 781	1 833
		Ss		848	653	721	937	741	790	835
		Slb		2 452	2 180	2 343	2 400	2 325	2 344	2 398
	Rel. tal	Gss		107	93	102	198		100	
		Gmb		105	98	103	95		100	
		Gns		98	91	98	113		100	
		Ss		107	83	91	119		100	
		Slb		105	93	100	102		100	
Mejeriavfall	Abs. tal	Gss	kr	893	821	862	854	859	858	870
		Gmb		856	819	803	739	826	804	799
		Gns		514	533	613	672	553	583	600
		Ss		383	420	468	340	424	403	397
		Slb		612	609	650	608	624	620	624
	Rel. tal	Gss		104	96	101	100		100	
		Gmb		106	102	100	92		100	
		Gns		88	91	105	115		100	
		Ss		95	104	116	84		100	
		Slb		99	98	105	98		100	
Betmassa	Abs. tal	Gss	kr	164	174	145	164	161	162	158
		Gmb		78	101	76	73	85	82	76
		Gns		0	6	0	9	2	4	3
		Ss		—	2	—	—	1	0	—
		Slb		46	55	43	48	48	48	46
	Rel. tal	Gss		101	107	90	101		100	
		Gmb		95	123	93	89		100	
		Gns		.	.	.	.		100	
		Ss		.	.	.	.		100	
		Slb		96	115	90	100		100	

[1] För bokföringsåren före år 1954 har dessa intäkter varit fördelade på olika intäktsposter.

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Övriga fodermedel	Abs. tal	Gss	kr	330	233	341	265	301	292	312
		Gmb		200	147	87	173	145	152	153
		Gns		42	87	58	42	62	57	47
		Ss		83	88	103	75	91	87	87
		Slb		142	127	130	121	133	130	131
	Rel. tal	Gss		113	80	117	91		100	
		Gmb		132	97	57	114		100	
		Gns		74	153	102	74		100	
		Ss		95	101	118	86		100	
		Slb		109	98	100	93		100	
Summa fodermedel	Abs. tal	Gss	kr	6 936	6 074	6 611	6 483	6 540	6 526	6 677
		Gmb		4 362	4 077	4 132	3 894	4 190	4 116	4 129
		Gns		2 301	2 249	2 413	2 736	2 321	2 425	2 483
		Ss		1 314	1 163	1 292	1 352	1 256	1 280	1 319
		Slb		3 252	2 971	3 167	3 199	3 130	3 147	3 206
	Rel. tal	Gss		106	93	101	99		100	
		Gmb		106	99	100	95		100	
		Gns		95	93	100	113		100	
		Ss		103	91	101	106		100	
		Slb		103	94	101	102		100	
Utsäde[1]	Abs. tal	Gss	kr	1 033	1 167	993	1 046	1 064	1 060	1 024
		Gmb		817	783	700	692	767	748	736
		Gns		430	476	505	466	470	469	467
		Ss		364	395	550	431	436	435	448
		Slb		600	640	650	608	630	625	619
	Rel. tal	Gss		97	110	94	99		100	
		Gmb		109	105	94	93		100	
		Gns		92	101	108	99		100	
		Ss		84	91	126	99		100	
		Slb		96	102	104	97		100	
Kvävehaltiga gödselmedel	Abs. tal	Gss	kr	1 082	1 201	1 165	1 267	1 149	1 179	1 171
		Gmb		689	751	753	890	731	771	777
		Gns		342	382	408	447	377	395	399
		Ss		324	362	366	464	351	379	385
		Slb		544	603	605	696	584	612	615
	Rel. tal	Gss		92	102	99	107		100	
		Gmb		89	97	98	115		100	
		Gns		87	97	103	113		100	
		Ss		86	96	97	122		100	
		Slb		89	99	99	114		100	
Fosforsyrahaltiga gödselmedel	Abs. tal	Gss	kr	591	654	635	691	627	643	639
		Gmb		678	737	741	876	719	758	765
		Gns		405	452	480	528	446	466	471
		Ss		264	297	300	381	287	311	315
		Slb		450	498	504	583	484	509	513
	Rel. tal	Gss		92	102	99	107		100	
		Gmb		89	97	98	116		100	
		Gns		87	97	103	113		100	
		Ss		85	95	96	122		100	
		Slb		88	98	99	115		100	

[1] För åren 1950/51—1952/53 har i kostnaderna för utsäde inkluderats de kostnader, som vid föregående volymberäkning redovisats på trädgården. Dessa torde nämligen till största delen utgöras av kostnader för inköpt frö.

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Kalihaltiga gödselmedel	Abs. tal	Gss	kr	158	175	171	185	168	172	171
		Gmb		276	300	302	356	293	309	311
		Gns		100	112	119	131	110	116	117
		Ss		58	65	66	84	63	68	69
		Slb		134	148	150	174	144	152	153
	Rel. tal	Gss		92	102	99	108		100	
		Gmb		89	97	98	115		100	
		Gns		86	97	103	113		100	
		Ss		85	96	97	124		100	
		Slb		88	97	99	114		100	
Övriga gödselmedel	Abs. tal	Gss	kr	95	105	100	110	100	103	102
		Gmb		33	35	35	42	31	36	33
		Gns		35	40	42	46	39	41	41
		Ss		53	60	60	76	58	62	63
		Slb		51	57	57	67	55	58	58
	Rel. tal	Gss		92	102	97	107		100	
		Gmb		92	97	97	117		100	
		Gns		85	98	102	112		100	
		Ss		85	97	97	123		100	
		Slb		88	98	98	116		100	
Kalk	Abs. tal	Gss	kr	57	63	62	67	61	62	62
		Gmb		17	20	20	23	19	20	20
		Gns		48	52	55	61	52	54	55
		Ss		40	45	46	59	44	48	48
		Slb		40	45	46	53	44	46	46
	Rel. tal	Gss		92	102	100	108		100	
		Gmb		85	100	100	115		100	
		Gns		89	96	102	113		100	
		Ss		83	94	96	123		100	
		Slb		87	98	100	115		100	
Strömedel	Abs. tal	Gss	kr	56	88	56	59	67	65	57
		Gmb		81	57	44	54	61	59	60
		Gns		39	28	26	23	31	29	29
		Ss		20	12	8	10	13	13	13
		Slb		45	40	29	32	38	37	35
	Rel. tal	Gss		86	135	86	91		100	
		Gmb		137	97	75	92		100	
		Gns		134	97	90	79		100	
		Ss		154	92	62	77		100	
		Slb		122	108	78	86		100	
Summa varuförbrukning	Abs. tal	Gss	kr	10 008	9 527	9 793	9 908	9 776	9 809	9 903
		Gmb		6 953	6 760	6 727	6 827	6 813	6 817	6 836
		Gns		3 700	3 791	4 048	4 438	3 846	3 994	4 062
		Ss		2 437	2 399	2 688	2 857	2 508	2 595	2 661
		Slb		5 118	5 001	5 208	5 412	5 109	5 185	5 246
	Rel. tal	Gss		102	97	100	101		100	
		Gmb		102	99	99	100		100	
		Gns		93	95	101	111		100	
		Ss		94	92	104	110		100	
		Slb		99	96	100	104		100	

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51-52/53	Medeltal 1950/51-1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Draghästar, avskrivning	Abs. tal	Gss	kr	153	120	100	52	124	106	102
		Gmb		164	125	128	64	139	120	119
		Gns		80	88	81	86	83	84	82
		Ss		60	69	65	79	65	68	68
		Slb		105	95	89	73	96	91	89
	Rel. tal	Gss		144	113	94	49		100	
		Gmb		137	104	107	53		100	
		Gns		95	105	96	102		100	
		Ss		88	101	96	116		100	
		Slb		115	104	98	80		100	
Ekonomibyggnader	Abs. tal	Gss	kr				1 551			
		Gmb					1 545			
		Gns					1 604			
		Ss					1 712			
		Slb					1 618			
Traktorer, avskrivning	Abs. tal	Gss	kr	201	254	312	404	256	293	306
		Gmb		154	194	238	308	195	224	233
		Gns		215	271	333	431	273	313	326
		Ss		166	210	258	334	211	242	253
		Slb		183	231	284	367	232	266	278
	Rel. tal	Gss		69	87	106	138		100	
		Gmb		69	87	106	138		100	
		Gns		69	87	106	138		100	
		Ss		69	87	107	138		100	
		Slb		69	87	107	138		100	
Traktorer, underhåll	Abs. tal	Gss	kr	131	165	203	264	166	191	199
		Gmb		92	116	142	185	117	134	140
		Gns		61	77	95	123	78	89	93
		Ss		59	75	92	120	75	87	90
		Slb		80	101	124	161	101	116	122
	Rel. tal	Gss		69	86	106	138		100	
		Gmb		69	87	106	138		100	
		Gns		69	87	107	138		100	
		Ss		68	86	106	138		100	
		Slb		69	87	107	139		100	
Övriga lösa inventarier, avskrivning	Abs. tal	Gss	kr	1 374	1 446	1 508	1 586	1 443	1 479	1 489
		Gmb		1 248	1 314	1 370	1 441	1 311	1 343	1 353
		Gns		1 230	1 295	1 350	1 420	1 292	1 324	1 333
		Ss		1 364	1 436	1 497	1 575	1 432	1 468	1 479
		Slb		1 305	1 374	1 432	1 506	1 370	1 404	1 414
	Rel. tal	Gss		93	98	102	107		100	
		Gmb		93	98	102	107		100	
		Gns		93	98	102	107		100	
		Ss		93	98	102	107		100	
		Slb		93	98	102	107		100	

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Övriga lösa inventarier, underhåll	Abs. tal	Gss	kr	614	646	674	708	645	661	665
		Gmb		507	534	557	586	533	546	550
		Gns		341	359	374	393	358	367	369
		Ss		341	359	374	393	358	367	369
		Slb		426	449	468	492	448	459	461
	Rel. tal	Gss		93	98	102	107		100	
		Gmb		93	98	102	107		100	
		Gns		93	98	102	107		100	
		Ss		93	98	102	107		100	
		Slb		93	98	102	107		100	
Diken, avskrivning	Abs. tal	Gss	kr				153			
		Gmb					118			
		Gns					128			
		Ss					83			
		Slb					115			
Diken, underhåll[1]	Abs. tal	Gss	kr	.	36	49	50		45	
		Gmb		.	28	40	77		48	
		Gns		.	36	32	39		36	
		Ss		.	46	51	92		63	
		Slb			38	43	67		49	
	Rel. tal	Gss			80	109	111		100	
		Gmb			58	83	160		100	
		Gns			100	89	108		100	
		Ss			73	81	146		100	
		Slb			78	88	137		100	
Vägar och broar[1]	Abs. tal	Gss	kr	.	28	66	88		61	
		Gmb		.	22	29	88		46	
		Gns		.	30	29	75		45	
		Ss		.	27	38	93		53	
		Slb			27	39	86		51	
	Rel. tal	Gss			46	108	144		100	
		Gmb			48	63	191		100	
		Gns			67	64	167		100	
		Ss			51	72	175		100	
		Slb			53	76	169		100	
Stenröjning[1]	Abs. tal	Gss	kr	.	4	0	2		3	
		Gmb		.	5	8	—		4	
		Gns		.	1	2	10		4	
		Ss		.	2	9	5		5	
		Slb			3	5	5		4	
Diverse för husdjuren	Abs. tal	Gss	kr	580	541	621	720	581	615	640
		Gmb		544	445	472	645	487	527	554
		Gns		475	429	484	562	463	488	507
		Ss		454	406	464	494	441	455	471
		Slb		502	445	499	586	482	508	529
	Rel. tal	Gss		94	88	101	117		100	
		Gmb		103	84	90	122		100	
		Gns		97	88	99	115		100	
		Ss		100	89	102	109		100	
		Slb		99	88	98	115		100	

[1] Då uppgifter saknas för 1950/51, har medeltal beräknats för treårsperioden 1951/52—1954.

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51-52/53	Medeltal 1950/51-1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Diverse för växtodlingen	Abs. tal	Gss	kr	640	598	621	700	620	640	654
		Gmb		463	345	438	341	415	397	414
		Gns		237	197	255	219	230	227	237
		Ss		236	273	272	281	260	266	263
		Slb		358	327	366	353	350	351	359
	Rel. tal	Gss		100	93	97	109		100	
		Gmb		117	87	110	86		100	
		Gns		104	87	112	96		100	
		Ss		89	103	102	106		100	
		Slb		102	93	104	101		100	
Elström	Abs. tal	Gss	kr	208	201	240	216	216	216	221
		Gmb		186	165	209	220	187	195	205
		Gns		201	204	252	248	219	226	234
		Ss		197	199	253	272	216	230	241
		Slb		198	193	241	244	211	219	228
	Rel. tal	Gss		96	93	111	100		100	
		Gmb		95	85	107	113		100	
		Gns		89	90	112	110		100	
		Ss		86	87	110	118		100	
		Slb		90	88	110	111		100	
Bränn- och smörjoljor m. m.	Abs. tal	Gss	kr	458	479	545	672	494	589	558
		Gmb		333	369	512	652	405	466	499
		Gns		254	256	363	448	291	330	355
		Ss		405	405	537	538	449	471	493
		Slb		358	370	486	563	405	444	469
	Rel. tal	Gss		85	89	101	125		100	
		Gmb		71	79	110	140		100	
		Gns		77	78	110	136		100	
		Ss		86	86	114	114		100	
		Slb		81	83	109	127		100	
Försäkringar	Abs. tal	Gss	kr	308	299	338	346	315	323	331
		Gmb		280	283	310	301	291	294	297
		Gns		177	185	181	200	181	186	186
		Ss		176	181	196	229	184	196	200
		Slb		223	225	242	258	230	237	241
	Rel. tal	Gss		95	93	105	107		100	
		Gmb		95	96	105	102		100	
		Gns		95	99	97	108		100	
		Ss		90	92	100	117		100	
		Slb		94	95	102	109		100	
Allmänna omkostnader	Abs. tal	Gss	kr	276	222	210	171	236	220	219
		Gmb		255	196	173	135	208	190	188
		Gns		153	143	151	120	149	142	141
		Ss		172	140	153	133	155	150	153
		Slb		204	168	167	137	179	169	169
	Rel. tal	Gss		125	101	95	78		100	
		Gmb		134	103	91	71		100	
		Gns		108	101	106	85		100	
		Ss		115	93	102	89		100	
		Slb		121	99	99	81		100	

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51-52/53	Medeltal 1950/51-1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Personbilar[1]	Abs. tal	Gss	kr	.	148	152	428			
		Gmb		.	103	112	311			
		Gns		.	83	106	359			
		Ss		.	82	97	229			
		Slb		.	99	113	318			
	Rel. tal	Gss								
		Gmb								
		Gns								
		Ss								
		Slb								
Maskinhyror m. m.	Abs. tal	Gss	kr	54	358	522	716	311	413	431
		Gmb		78	200	313	458	197	262	283
		Gns		132	172	234	228	179	192	198
		Ss		94	141	141	199	125	144	145
		Slb		94	201	272	356	189	231	241
	Rel. tal	Gss		13	87	126	173		100	
		Gmb		30	76	119	175		100	
		Gns		69	90	122	119		100	
		Ss		65	98	98	138		100	
		Slb		41	87	118	154		100	
Frakter[2]	Abs. tal	Gss	kr				200			67
		Gmb					210			70
		Gns					72			24
		Ss					89			30
		Slb					131			44
Manuellt arbete, brukaren[3]	Abs. tal	Gss	mt	2 613	2 716	2 819	2 670	2 716	2 705	2 701
		Gmb		2 704	2 831	2 814	2 588	2 783	2 734	2 702
		Gns		2 803	2 765	2 739	2 670	2 769	2 744	2 737
		Ss		2 228	2 446	2 500	2 303	2 391	2 369	2 344
		Slb		2 555	2 664	2 690	2 530	2 636	2 609	2 591
	Rel. tal	Gss		97	100	104	99		100	
		Gmb		99	104	103	95		100	
		Gns		102	101	100	97		100	
		Ss		94	103	106	97		100	
		Slb		98	102	103	97		100	
Manuellt arbete, övriga familjemedlemmar	Abs. tal	Gss	mt	1 133	1 141	1 234	1 131	1 169	1 160	1 166
		Gmb		1 237	1 205	1 320	1 464	1 254	1 307	1 340
		Gns		1 169	1 059	1 177	1 068	1 135	1 118	1 138
		Ss		1 412	1 466	1 412	997	1 430	1 322	1 274
		Slb		1 258	1 241	1 297	1 141	1 266	1 235	1 232
	Rel. tal	Gss		98	98	106	98		100	
		Gmb		95	92	101	112		100	
		Gns		105	95	105	96		100	
		Ss		107	111	107	75		100	
		Slb		102	100	105	93		100	

[1] Medeltal av personbilskostnaderna under de olika åren har ej beräknats, då dessa kostnader under åren 1951/52 och 1952/53 varit föremål för maximering.

[2] Vid medeltalsberäkningen har fraktkostnaderna för åren 1950/51 och 1952/53 upptagits till noll, då kostnaderna för frakter ingår i andra kostnadsposter dessa år (jfr text).

[3] Brukarens arbetstid har ej beräknats med utgång från värderedovisning då verklig timredovisning föreligger i JEU.

Kostnadsposter		Område	Kvantitet (mt) el. värdevolymer (kr)	Beräknade med utgång från värderedovisning						
				1950/51	1951/52	1952/53	1954	Medeltal 1950/51–52/53	Medeltal 1950/51–1954	Medeltal 1950/51, 1952/53 och 1954
Manuellt arbete, lejd arbetskraft	Abs. tal	Gss	mt	1 562	1 138	1 076	775	1 259	1 138	1 138
		Gmb		1 106	782	788	559	894	809	818
		Gns		563	350	306	273	406	373	381
		Ss		408	270	274	175	317	282	286
		Slb		809	559	538	393	636	575	580
	Rel. tal	Gss		137	100	95	68		100	
		Gmb		137	97	97	69		100	
		Gns		151	94	82	73		100	
		Ss		145	96	97	62		100	
		Slb		143	96	93	68		100	
Manuellt arbete, familjen (inklusive brukaren)	Abs. tal	Gss	mt	3 746	3 857	4 053	3 801	3 885	3 864	3 867
		Gmb		3 941	4 036	4 134	4 052	4 037	4 041	4 042
		Gns		3 972	3 824	3 916	3 738	3 904	3 863	3 875
		Ss		3 640	3 912	3 912	3 300	3 821	3 691	3 617
		Slb		3 813	3 905	3 986	3 671	3 902	3 844	3 823
	Rel. tal	Gss		97	100	105	98		100	
		Gmb		98	100	102	100		100	
		Gns		103	99	101	97		100	
		Ss		99	106	106	89		100	
		Slb		99	102	104	95		100	
Manuellt arbete, totalt	Abs. tal	Gss	mt	5 308	4 995	5 129	4 576	5 144	5 002	5 004
		Gmb		5 047	4 818	4 922	4 611	4 929	4 850	4 860
		Gns		4 535	4 174	4 222	4 011	4 310	4 236	4 256
		Ss		4 048	4 182	4 186	3 475	4 139	3 973	3 903
		Slb		4 622	4 464	4 525	4 063	4 537	4 419	4 403
	Rel. tal	Gss		106	100	103	91		100	
		Gmb		104	99	101	95		100	
		Gns		107	99	100	95		100	
		Ss		102	105	105	87		100	
		Slb		104	101	102	92		100	

Bilaga 7

Till statens jordbruksnämnd

Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, får härmed till statens jordbruksnämnd överlämna förslag till prisreglerande åtgärder under konsumtionsåret 1956/57 inom föreningens verksamhetsområde.

Därjämte framlägges resultat av företagna beräkningar över kostnaderna för beredskapslagring m. m. under konsumtionsåren 1955/56 och 1956/57 samt vidare en uppskattning av kostnaderna för avlastning av innevarande års brödsädsöverskott.

Innan föreningen övergår till huvudfrågan, får föreningen i likhet med vad tidigare skett lämna en översikt av marknadsförhållandena utomlands.

Marknadsöversikt

Karakteristiska drag i det nuvarande världsläget för vete är liksom tidigare under en följd av år den ökade produktionen, de stora övergångslagren i de främsta exportländerna samt en prisutveckling, som på grund av reglerande åtgärder av olika slag icke är ett uttryck för proportionen mellan tillgång och efterfrågan. Världsproduktionen beräknas sålunda i jämförelse med genomsnittet under 1940-talet ha stigit med mer än 20 procent. Övergångslagren har ökat ytterligare. I följande sammanställning redovisas lagren den 1 augusti 1955 i de fyra största spannmålsexporterande länderna samt till jämförelse motsvarande uppgifter för 1953 och 1954 och genomsnittet under 1948—1952. Uppgifterna har hämtats ur publikationen »Corn Trade News».

Övergångslager av vete den 1 augusti, 1 000 ton

	1955	1954	1953	Medeltal 1948—1952
USA	27 780	24 580	15 210	8 590
Kanada	13 100	15 990	9 610	3 760
Argentina	2 340	2 260	3 090	660
Australien	3 190	3 240	980	1 620
Summa	46 410	46 070	28 890	14 630

Totalt och för USA var övergångslagren den 1 augusti 1955 de största, som någonsin redovisats.

Världshandeln med vete har under produktionsåret 1954/55 stigit med cirka 7 procent jämfört med året dessförinnan, vilket sammanhänger med den till följd av den svaga skörden i Europa ökade efterfrågan därifrån. I övrigt har under de senaste åren på grund av en ökad självförsörjning världshandeln tenderat att stagnera efter en sedan förkrigstiden mycket stark stegring. Därjämte har en förskjutning skett i andelsförhållandet mellan exportländerna. Sålunda har USA:s och Kanadas andelar sjunkit i samma mån som främst Argentina, Australien och Frankrike fått ökad betydelse som exportländer.

Såsom inledningsvis framhållits, har prisutvecklingen icke följt en linje, som motsvarar förhållandet mellan tillgång och efterfrågan. Detta samman-

hänger med att man från berörda länders sida i den inre ekonomiska stabilitetens intresse hållit utbuden tillbaka. Detta gäller framför allt de nordamerikanska exportländerna. Vid sidan av denna mera fasta exportmarknad uppträder i konkurrens med varandra de mindre exportländerna, vars utbud karakteriseras av betydande prisvariationer. Den största konkurrensen på denna de små exportländernas marknad har vårt land haft att möta från Frankrike, vars exportkvantiteter stigit från 546 000 ton 1952/1953 till 1 099 000 ton 1953/1954 och 2 400 000 ton 1954/1955. I jämförelse härmed var vår egen export vid samma tid ganska ringa, nämligen respektive 136 000, 446 000 och 250 000 ton.

Prissättningen på det franska vetet präglas av stora variationer och vid ett och samma tillfälle kan betydande prisskillnader noteras vid försäljning till olika europeiska marknader.

Till belysande av förhållandet mellan de båda marknaderna har i följande tablå sammanförts Liverpool-börsens prisnoteringar avseende nordamerikanskt och franskt vete.

Cifnoteringar för vete på Liverpool-börsen omräknade i kronor per deciton

		Manitoba nr 2	Franskt vete
1954	Januari	42: 12	35: 71
	Februari	42: 46	35: 89
	Mars	42: 47	34: 08
	April	41: 95	—
	Maj	41: 66	—
	Juni	41: 27	35: 53
	Juli	40: 28	32 :63
	Augusti	40: 09	32: 81
	September	40: 44	34: 26
	Oktober	40: 47	32: 26
	November	42: 14	31: —
	December	42: 78	36: 98
1955	Januari	43: 95	38: 06
	Februari	43: 83	—
	Mars	42: 54	34: 89
	April	42: 50	33: 88
	Maj	43: 29	33: 51
	Juni	43: 53	34: 96
	Juli	44: 51	35: 14
	Augusti	43: 29	32: 26
	September	43: 29	32: 83
	Oktober	42: 72	32: 92
	November	43: 57	33: 11
	December	43: 81	35: 21
1956	Januari	43: 88	36: 59
	Februari	42: 94	36: 76

Det finnes intet, som tyder på en ändring i det labila läge, som på grund av trycket från överskottslagren sätter sin prägel på världsmarknaden för vete. Under senaste tiden har en prishöjning givit sig till känna. Denna har

sin grund i de utvintringsskador, som drabbat stora delar av Europa och som bl. a. haft till följd, att Frankrike dragit sig tillbaka från marknaden.

Det internationella veteavtalet (IWA), vars syfte är att tillförsäkra importländer tillgång till vete och exportländer vetemarknader till skäliga och stabila priser, utlöper den 31 juli 1956. Frågan om dess förnyelse behandlas f. n. vid en konferens i Genève, vid vilken Sverige är representerat. Vid konferensens öppnande förklarades från brittisk sida, att Storbritannien ej önskade deltaga i ett nytt veteavtal. Som skäl härför angavs bl. a., att man icke inom avtalets ram sökte taga itu med överskottsproblemet. Det är uppenbart, att ett eventuellt nytt avtal, i vilket liksom i det löpande avtalet Storbritannien ej medverkar, är ett stabiliseringsinstrument med mycket begränsad verkan. Särskilt blir detta fallet, om övriga importländer endast inskriver en mindre del av sitt importbehov i avtalet.

På den internationella rågmarknaden ägde under större delen av år 1955 ett prisfall rum och rågpriset låg i allmänhet under priset på korn. Mot slutet av år 1955 skedde dock en återhämtning. Det är emellertid att märka, att råg endast i norra Europa räknas som brödsäd och i övriga delar av världen användes som fodersäd. Odlingen är förhållandevis liten och prisfluktuationerna mycket stora. Till belysande av prisutvecklingen har i följande sammanställning angivits prisnoteringar för argentinsk och kanadensisk råg samt USA-råg.

Importpriser på råg i kronor per deciton cif svensk hamn
(genomsnittspriser och avrundade till hela kronor)

		Argentinsk råg	Canada W. No. 2	Canada W. No. 3	USA råg
1954	januari—mars	27: —	—	—	—
	april—juni	28: —	—	25: —	—
	juli—september	32: —	39: —	29: —	—
	oktober—december	37: —	36: —	35: —	34: —
1955	januari—mars	36: —	35: —	34: —	33: —
	april—juni	31: —	32: —	30: —	30: —
	juli—september	32: —	30: —	29: —	28: —
	oktober—december	32: —	33: —	30: —	30: —
1956	januari—mars	34: —	37: —	—	33: —

Fodersädspriserna har i stort sett fallit under år 1955. Till denna utveckling har bl. a. bidragit majsöverskottet i USA ävensom den omständigheten, att stora kvantiteter brödsäd, särskilt från USA och Frankrike, kommit till användning för foderändamål.

För utvecklingen på särskilt den europeiska spannmålsmarknaden är läget på fraktmarknaden en betydelsefull faktor. Jämte kol är spannmålen det för fraktsatserna utslagsgivande fraktslaget. Sedan det första kvartalet 1954 och intill slutet av år 1955 har fraktsatserna nästan fördubblats. Detta har medfört, att vissa prisfall på transoceanskt vete ej kommit till fullt uttryck i de europeiska importpriserna.

Brödsädsregleringen

Nuvarande prisregleringssystem

Brödsädsregleringen har under nu löpande konsumtionsår i stort sett samma utformning som under närmast föregående år. Regleringsverksamheten grundas sålunda på ett inlösenförfarande, innebärande att såväl od-

lare som spannmålshandlare och kvarnar har rätt att för inlösen den 1 april 1956 till föreningen hembjuda då kvarvarande brödsäd till priser svarande mot fastställda grundpriser, vilka för vete är 42 kronor per deciton och för råg 37 kronor per deciton. Dessa priser avser vara av normalkvalitet vid leverans till följande prisorter: Gävle, Stockholm, Norrköping, Kalmar, Karlshamn, Åhus, Ystad, Trelleborg, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Halmstad, Falkenberg och Göteborg. I prisorten Norrköping innefattas även den närbelägna kvarnplatsen Djurön. I fråga om vete är även Kristianstad prisort, varjämte vid inlösen av brödsäd på Gotland prissättningen grundas på priser basis Visby, som med 50 öre per deciton understiger fastställda prisortspriser. Med anledning av 1955 års svaga brödsädsskörd erfordrades icke en förnyelse av det under konsumtionsåret 1954/55 tillämpade prisstödet i form av avtal mellan föreningen, å ena, samt handels- och kvarnföretagen, å andra sidan, om upprätthållande av vissa lägsta priser.

Ansvaret för avlastning av uppkommande brödsädsöverskott åvilar föreningen Svensk spannmålshandel, som för fullgörande av denna verksamhet förfogar över influtna förmalningsavgiftsmedel. Liksom föregående år utgår förmalningsavgiften med 5 kronor per deciton råg och vete, som användes för tillverkning av mjöl, och för vete som användes för tillverkning av gryn, flingor och liknande produkter.

Utrikeshandeln är förbehållen föreningen och dess medlemmar. I rådande marknadsläge, då prisnivån utomlands understiger den inhemska nivån, utbetalar föreningen exportbidrag vid utförsel av brödsäd och produkter därav med belopp, som svarar mot skillnaden mellan de två prisnivåerna. Vidare har föreningen möjlighet att, när så befinnes lämpligt, överföra en del av brödsädsöverskottet till fodermedelsmarknaden, varvid spannmålshandeln gottgöres skillnaden i pris mellan fullgod brödsäd och fodervara. För att förhindra att brödsäd, för vilken dylik prisskillnad utbetalats, kommer till användning för annat än foderändamål, skall varan denatureras.

Under nu löpande verksamhetsår har föreningen på grund av rådande kreditrestriktioner beretts möjlighet att medverka vid finansiering av spannmålshandlarnas och kvarnindustriens inköp av brödsäd. Detta sker på så sätt, att föreningen under vissa betingelser till enhetliga priser verkställer inköp av kvarngill brödsäd hos handeln och industrien. Då den inköpta spannmålen disponeras, återköpes den till samma priser, som gällde vid föreningens inköp. För det i spannmålen nedlagda kapitalet betingar sig föreningen en årlig ränta av 6 procent.

I överensstämmelse med vad som anförts i propositionen 1955: 180 utbetalade föreningen till kvarnarna ersättning för sänkning av prisnivån för 1955 års skörd för den del av lagret, som översteg viss grundkvantitet.

Föreningen avser att efter i huvudsak samma grunder reglera eventuell prisskillnad vid övergången till regleringsåret 1956/57.

Prisregleringssystemet fr. o. m. 1956/57

Enligt de av riksdagen hösten 1955 godkända riktlinjerna för prissättningen på jordbrukets produkter skall såsom grundprincip gälla, att en viss anpassning till prisutvecklingen på den internationella marknaden skall åstadkommas genom ett system med inom vissa gränser fasta importavgifter. För brödsädens del har man, på grund av att jordbrukarnas utbud är koncentrerade till några få månader, släppt tanken på en kontinuerlig anpassning efter prisnivån på världsmarknaden.

Förutom det primära stödet — inom vissa gränser fasta importavgifter — skall sålunda även i fortsättningen genom föreningen lämnas inlösengaranti. Inlösenpriset skall fastställas av föreningen, strax innan ny skörd kommer

i marknaden. Vid sin bedömning har föreningen att taga hänsyn till det väntade skördeutfallet, förhållandena på den internationella marknaden samt tillgången på förmalningsavgiftsmedel. Dessa medel skall räcka till för att täcka kostnaden för avlastning av det verkliga överskottet, d. v. s. det överskott som uppstår, om någon import ej äger rum. I överensstämmelse med riktlinjerna för det nya regleringssystemet skall föreningens ensamrätt till utrikeshandeln upphöra och möjlighet öppnas för en inom vissa gränser fri import. Även för den ökning av överskottet, som svarar mot eventuell import, måste föreningen bära kostnaderna.

Till stöd för inlösenpriserna bör, när så erfordras, införas bestämmelse om inmalningstvång.

Regleringsinstrumenten i det nya systemet är sålunda desamma som de, vilka nu tillämpas, frånsett att den kvantitativa regleringen, som åstadkommes genom föreningens ensamrätt till utrikeshandeln, ersatts av ett inmalningstvång.

Vad gäller föreningens inlösen av brödsäd synes den i överensstämmelse med vad nu är fallet böra ske per den 1 april.

I propositionen avseende det nya regleringssystemet har frågan om prisorter ej tagits upp till behandling. Föreningen finner det lämpligast, att prisorterna tills vidare är desamma som under föregående år. Visserligen har tidigare i olika sammanhang uttalats, att prisorter skall vara de större kvarnplatserna vid kusten, och då flera av de nuvarande prisorterna icke är kvarnplatser, skulle ur denna synpunkt en reducering vara motiverad. Sådant det nya systemet är uppbyggt och avsett att fungera, har inlösenpriserna i mindre grad inverkan på prisbildningen fram till inlösendagen. Före inlösendagen bör vad som åtgår av brödsäd för inhemsk konsumtion ha undantagits av industrien. Vad som återstår för inlösen är rent överskott, som skall avlastas av föreningen i huvudsak genom export. Med anledning härav finner föreningen det motiverat att bibehålla såsom prisorter även de orter, som icke är kvarnplatser men som samtliga är goda exporthamnar.

I sitt yttrande över jordbruksprisutredningens förslag framhöll föreningen, att tillämpningen av det nya systemet kunde för föreningen medföra stora ekonomiska risker, om icke inmalningstvång omedelbart infördes vid sjunkande priser. Med utgångspunkt från förutsättningen av en relativt obunden import uttalade föreningen sålunda följande.

> »Sjunker priset under ett pris motsvarande inlösenpriset, måste förlust uppstå, dels genom själva prisrelationerna, dels genom en mot importen svarande ökning av exportöverskottet. Det torde möta stora svårigheter att, innan ny skörd marknadsföres, inom ramen av prisgränserna och importavgifterna åstadkomma en så säker bedömning av utvecklingen av den inhemska produktionen och utvecklingen på världsmarknaden, att ett inlösenpris kan fastställas, som står i sådan relation till världsmarknadspris eller inhemskt foderpris, att kostnadstäckning under alla förhållanden kan erhållas ur förmalningsavgiftsmedlen vid överskottets avlastning. Riskerna för en felbedömning är stora och föreningen nödgas till följd härav vid sin prissättning räkna med en betydande säkerhetsmarginal, vilken emellertid i sin tur skulle motverka brödsädsregleringens syfte.»

Föreningen vill på nytt understryka detta uttalande och samtidigt framhålla att, för att förhindra en för föreningen förlustbringande import, ett inmalningstvång, som omedelbart införes, är den enda säkra vägen. Av denna grund vill föreningen ifrågasätta, om icke ett lämpligt avpassat in-

malningstvång genast borde införas vid det nya systemets ikraftträdande. Skulle man föredraga att ej vidtaga en sådan åtgärd, förrän behovet är klarlagt, kan den situationen uppstå, att mycket stora poster brödsäd redan kan ha införts i landet eller kontraherats för import. För att systemet skall kunna fungera, måste det stå klart, att inmalningstvång omedelbart kommer att införas, så snart det med hänsyn till importen synes behövligt, även om härigenom importerade eller för import kontraherade varor ej skulle komma till användning i den svenska industrien.

Av flera skäl finner föreningen det nödvändigt, att föreskrift utfärdas om att avslutade utlandsaffärer skall registreras hos föreningen. Särskilt må framhållas, att denna registreringsskyldighet motiveras, vad gäller importaffärer, av behovet av kontrollåtgärder för att förhindra att importerad brödsäd blir föremål för inlösen eller försäljes till kvarn under föregivande av att varan ej är importvara.

Föreningen förutsätter, att formerna för registreringsförfarandet ävensom övriga kontrollåtgärder, som berör föreningens verksamhetsområde, blir föremål för överläggningar mellan statens jordbruksnämnd och föreningen. Föreskrifter avseende här ifrågavarande åtgärder synes kunna lämnas inom ramen för gällande författning om spannmålshandlares och kvarnars uppgiftsskyldighet.

F. n. gäller, att vid höjning av inlösenpriset särskild prishöjningsavgift skall utgå för övergångslager av brödsäd hos kvarnar och spannmålshandlare (SFS 1953: 375). Det har ej klart framgått, om prishöjningsavgift även i fortsättningen skall utgå. Enligt föreningens mening talar övervägande skäl härför. Företagen skulle nämligen, om något tvång till överlåtelse ej skulle föreligga, vid en väntad prishöjning kunna tillgodogöra sig prisstegringsvinster för en större kvantitet än som motsvarar ett normalt övergångslager. En dylik prishöjning kan inträffa i samband med en höjning av importavgiften vid övergång till en ny avtalsperiod, eller under löpande avtalsperiod, då en omprövning av importavgifter och prisgränser sker enligt prissättningssystemets spärregler. Den kan också inträffa inom ramen för prisgränserna och dessa spärregler.

Som konsekvens av att prishöjningsavgiften består, bör viss kompensation lämnas vid sänkning av prisnivån. Då statsmedel ej står till förfogande, måste eventuell ersättning bestridas av föreningen Svensk spannmålshandel, som i konsekvens härmed bör erhålla de prishöjningsavgifter, som inflyter vid en höjning av prisnivån.

Föreningen har i det föregående inriktat sig på att framlägga sina synpunkter på de regleringstekniska spörsmålen på brödsädsområdet vid införandet av det nya prissättningssystemet. Däremot finner föreningen i detta sammanhang icke anledning upptaga till behandling frågorna om avvägningen av importavgifter, förmalningsavgift, mittpriser och prisgränser, beträffande vilka frågor avgörande träffats vid förhandlingar mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation.

Till sist vill föreningen framhålla nödvändigheten av att föreningen, liksom f. n. är fallet, även under nästkommande konsumtionsår beredes möjlighet att enligt samma grunder medverka till finansieringen av spannmålshandlarnas och kvarnindustriens inköp av brödsäd och att för ändamålet erforderliga krediter ställes till föreningens förfogande. Föreningen vill även förutskicka, att dess medverkan kan komma att behöva få större omfattning än under detta konsumtionsår, om förhoppningarna om en god skörd infrias.

Kostnader för avlastning av 1955 års brödsädsöverskott

Enligt en av föreningen företagen prognos, grundad på senaste uppgifter om leveranser av brödsäd från odlare, skulle saluöverskottet av 1955 års skörd uppgå till 706 000 ton, varav vete 596 000 ton och råg 110 000 ton. Vidare räknas med en import av durumvete o. d. med 5 000 ton samt en lagerminskning av 64 000 ton vete och 35 000 ton råg. Sålunda skulle för inhemsk konsumtion och export återstå 665 000 ton vete och 145 000 ton råg. För förmalning, utsäde, svinn och sådan utfodring, för vilken kostnaden icke belastar föreningen, beräknas åtgå 580 000 ton vete och 170 000 ton råg. För råg föreligger sålunda ett underskott på 25 000 ton, varav hittills 17 000 ton importerats. Vidare har av veteöverskottet avlastats genom export cirka 55 000 ton, varav 30 000 ton avser utsäde. Resterande överskott utgör sålunda 30 000 ton vete.

Föreningens kostnader, motsvarande skillnaden mellan inhemskt pris och det pris, som erhålles vid export av hela veteöverskottet, beräknas till 9 miljoner kronor. Vidare torde föreningens kostnader för lagring, frakter, administration m. m. kunna uppskattas till 1 miljon kronor. Totalt skulle alltså enligt denna beräkning föreningens kostnader för här ifrågavarande verksamhet uppgå till 10 miljoner kronor.

Förmalningsavgiftsmedlen avseende förmalningen under verksamhetsåret 1955/56 beräknas uppgå till 34 miljoner kronor. Därjämte disponerar föreningen över influtna införselavgifter, beräknade till 2 miljoner kronor.

Enligt här företagen beräkning skulle alltså, sedan kostnaderna för konsumtionsåret 1955/56 blivit täckta, erhållas ett överskott av 26 miljoner kronor att tillföras spannmålshandelns konjunkturutjämningsfond, vilken då skulle komma att uppgå till 36 miljoner kronor.

Att man detta år kan räkna med en så stor besparing av förmalningsavgiftsmedel sammanhänger med att 1955 års svaga skörd medfört, att föreningen haft att avsätta endast ett ringa brödsädsöverskott på utlandsmarknaden, vilket dessutom på grund av gynnsamma förhållanden kunnat ske till relativt låga genomsnittskostnader. Sålunda har en betydande del av exporten avsett utsädesvara, som endast krävt obetydliga tillskott från föreningen. På grund av nämnda förhållanden har föreningen erhållit en reserv, varigenom skapats en nödvändig förutsättning för utjämning av kostnadsdifferenser mellan olika år i föreningens fortsatta marknadsreglerande verksamhet.

Beredskapslagringen och kostnaderna härför m. m.

I föreningens uppgifter ingår att i den omfattning och på de villkor, som avtalats med jordbruksnämnden, handha beredskapslagring av brödsäd, majs och oljekraftfoder. För de med beredskapslagringen förenade kostnaderna erhåller föreningen ersättning av särskilda anslagsmedel. Beredskapslagret förutsättes för brödsäd uppgå till 300 000 ton, för majs till 15 000 ton och för oljekraftfoder till 65 000 ton.

Beredskapslagret får efter medgivande från jordbruksnämnden i varje särskilt fall tagas i anspråk under fredstid för att fylla ut ett försörjningsbehov, när brist uppstår på den svenska marknaden till följd av felslagen skörd eller av annan anledning. Möjlighet finnes även i undantagsfall för föreningen att låna ur beredskapslagret för att fullgöra exportförsäljningar, som beräknas kunna täckas in av kommande överskott. En bottenkvantitet för brödsäd av 150 000 ton får dock icke underskridas.

På grund av 1955 års svaga skörd har med jordbruksnämndens medgi-

vande försäljning skett till kvarn ur beredskapslagret av råg och vete. Vidare har därur för foderändamål försålts vissa kvantiteter spannmål av låg kvalitet. Föreningen räknar med att vid utgången av innevarande verksamhetsår beredskapslagret av brödsäd skall vara nere i bottenkvantiteten 150 000 ton.

I överensstämmelse med beslut av 1955 års riksdag utbetalar föreningen fraktbidrag vid försäljning av fodersäd och vissa fodermedel till Västerbottens och Norrbottens län. Föreningen utgår ifrån att sådant bidrag skall lämnas även under verksamhetsåret 1956/57 och har därför medtagit det i sina kostnadsberäkningar.

Enligt nu företagen beräkning, varav specifikation bifogas (bilaga A), uppskattas kostnaderna för den del av föreningens verksamhet, som skall bekostas av statsmedel, för verksamhetsåret 1955/56 till 28,0 miljoner kronor. Härav avser 14,3 miljoner kronor kostnader för nedskrivning av beredskapslagret. Beloppet motsvarar behållningen på de medel, vilka tidigare reserverats eller anvisats för täckande av kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet och vilka föreningen enligt riksdagens beslut skall äga taga i anspråk för att täcka angivna kostnader i föreningens verksamhet.

Av återstående belopp hänför sig 12,7 miljoner kronor till övriga kostnader för beredskapslagerhållningen. Detta belopp motsvaras av ett för budgetåret 1955/56 beviljat förslagsanslag av 12,4 miljoner kronor, ingående i förslagsanslaget Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet.

För täckande av resterande i kalkylen upptagna belopp, 1 miljon kronor, avseende fraktbidrag till övre Norrland, har medel anslagits inom ramen för reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

För verksamhetsåret 1956/57 har föreningen i enlighet med härvid fogad sammanställning (bilaga B) uppskattat kostnaderna för den del av verksamheten, som skall bekostas av statsmedel, till 14,1 miljoner kronor, varav 13,1 miljoner kronor avser kostnader för beredskapslagring av brödsäd, majs och oljekraftfoder och 1 miljon kronor fraktbidrag till övre Norrland. Vid beräkningen har föreningen utgått ifrån att beredskapslagret av brödsäd under det kommande året kommer att kompletteras intill 250 000 ton.

I årets statsverksproposition har i överensstämmelse med föreningens skrivelse till jordbruksnämnden den 26 augusti 1955 kostnaderna för beredskapslagringen av spannmål och fodermedel för verksamhetsåret 1956/57 upptagits till 12,6 miljoner kronor. Den nu företagna beräkningen har sålunda givit ett resultat, som med 0,5 miljoner kronor överstiger detta belopp. Denna skillnad, som sammanhänger med en större lagerökning under 1956/57 — vilken i sin tur beror på en större lagerminskning under 1955/56 än vad man tidigare räknat med — består dels av en kostnadsökning för omsättning av lagret med 1,5 miljoner kronor, dels av en kostnadsminskning för lagring och räntor med 1,0 miljon kronor.

Vidare har i jämförelse med tidigare beräkning kostnaderna för fraktbidrag till övre Norrland sänkts från 1 250 000 kronor till 1 000 000 kronor.

I anledning av vad nu anförts får föreningen Svensk spannmålshandel hemställa, att statens jordbruksnämnd vid avgivandet av förslag till Kungl. Maj:t rörande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1956/57 måtte föreslå, att regleringsanordningarna beträffande brödsäd utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad föreningen förordat samt att medel anvisas för täckande av föreningens kostnader enligt anförda beräkningar.

Vidare hemställes, att föreningen beredes möjlighet att vid behov medverka vid finansieringen av brödsädsinköpen.

I handläggningen av detta ärende har vid styrelsesammanträde den 23 mars 1956 deltagit styrelseledamöterna herrar Frisell, Du Rietz, Nilsson, Sjögren och Anderson samt som suppleanter för herrar Forsman och Janson herrar Stenrup och Nils Larsson. Vidare har styrelseledamoten herr Hagander under hand meddelat sin anslutning till de i denna skrivelse framförda synpunkterna.

Stockholm den 23 mars 1956.

SVENSK SPANNMÅLSHANDEL

Ekonomisk förening

G. Frisell *Fritz Tryggveson*

Bilaga A till bilaga 7

Beräkning av kostnader för beredskapslagring av brödsäd och fodermedel samt fraktbidrag för fodersäd och fodermedel till Norrland under verksamhetsåret 1955/56

		1/8 1955	31/7 1956
A. Kostnader för beredskapslagring			
Lagringens omfattning:	Brödsäd	210 000 ton	150 000 ton
	Oljekraftfoder	65 000 »	65 000 »
	Majs	15 000 »	15 000 »

			Kronor
1. Lagerhyror			2 800 000
2. Kostnader för omsättning:	Brödsäd	2 000 000	
	Oljekraftfoder	600 000	
	Majs.....	135 000	2 735 000
3. Ränta å kapital bundet i beredskapslager			5 000 000
4. Varukostnader			1 745 000
5. Nedskrivning av beredskapslagret			14 250 000
6. Administrations-, kontroll- och kontorskostnader			480 000
B. Fraktbidrag för fodersäd och fodermedel till Norrland			1 000 000
			Kronor **28 010 000**

Bilaga B till bilaga 7

Beräkning av kostnader för beredskapslagring av brödsäd och fodermedel samt fraktbidrag för fodersäd och fodermedel till Norrland under verksamhetsåret 1956/57

		1/8 1956	31/7 1957
A. Kostnader för beredskapslagring			
Lagringens omfattning:	Brödsäd	150 000 ton	250 000 ton
	Oljekraftfoder	65 000 »	65 000 »
	Majs	15 000 »	15 000 »

			Kronor
1. Lagerhyror			2 650 000
2. Kostnader för omsättning:	Brödsäd	3 500 000	
	Oljekraftfoder	600 000	
	Majs.....	135 000	4 235 000
3. Ränta å kapital bundet i beredskapslager			5 200 000
4. Varukostnader			525 000
5. Administrations-, kontroll- och kontorskostnader			485 000
B. Fraktbidrag för fodersäd och fodermedel till Norrland			1 000 000
			Kronor **14 095 000**

Bilaga 8

PM

angående fettvaruregleringens ekonomiska resultat

I det följande lämnas dels en detaljerad uppställning angående uppbörd av regleringsavgifter och utbetalning av regleringsbidrag, dels en liknande uppställning angående fettvaruclearingkassans inkomster och utgifter. Båda uppställningarna anger det faktiska resultatet av regleringsverksamheten

Tab. 1. Uppbörd av regleringsavgifter och utbetalning av regleringsbidrag m. m.

	Regleringsavgifter, kronor	Utbetalning av regleringsbidrag m. m., kronor	Nettobehållning, kronor
Budgetåret 1954/55			
Regleringsavgifter för import enligt tillstånd, utfärdade av Svensk fettimport	7 663 579: 83		
Regleringsavgifter enligt licenser, utfärdade av statens jordbruksnämnd	18 838: 58		
Regleringsavgifter för leveranser inom landet från oljefabriker	80 509 917: 49		
Efterregleringsavgifter	627 618: 92		
Regleringsbidrag till den tekniska industrien m. fl.		26 052 429: 34	
Fiskkonservfabriker		660 662: 83	
Exportbidrag		3 506 010: 86	
Svinnersättning till raffinaderier		612 711: 57	
Restitution av för mycket inbetalad regleringsavgift		41 036: 89	
	88 819 954: 82	**30 872 851: 49**	**57 947 103: 33**
Budgetåret 1955/56			
a) Faktiska inkomster och utgifter under tiden 1/7 1955—29/2 1956			
Regleringsavgifter för import enligt tillstånd, utfärdade av Svensk fettimport	6 249 021: 40		
Regleringsavgifter enligt licenser, utfärdade av statens jordbruksnämnd	15 161: 62		
Regleringsavgifter för leveranser inom landet från oljefabriker	62 172 389: 38		
Efterregleringsavgifter	92 071: 16		
Regleringsbidrag till den tekniska industrien m. fl.		16 567 895: 87	
Fiskkonservfabriker		500 047: 11	
Exportbidrag		2 107 556: 10	
Svinnersättning till raffinaderier		437 280: 26	
Restitution av för mycket inbetalad regleringsavgift		15 536: 65	
	68 528 643: 56	19 628 315: 99	48 900 327: 57
b) Beräknade inkomster och utgifter under tiden 1/3—30/6 1956	29 000 000: 00	8 000 000: 00	21 000 000: 00
	97 528 643: 56	**27 628 315: 99**	**69 900 327: 57**
Budgetåret 1956/57			
Beräknat belopp	**70 000 000: 00**	**21 000 000: 00**	**49 000 000: 00**

under budgetåret 1954/55, ett beräknat resultat av verksamheten under innevarande budgetår samt en prognos för budgetåret 1956/57.

Vad först angår den förstnämnda uppställningen må anföras, att jordbruksnämnden i fjolårets regleringsskrivelse hade beräknat nettointäkterna av regleringsavgifterna under budgetåret 1954/55 till 54 miljoner kronor. Såsom framgår av tabell 1 uppgick nettointäkterna till 57,9 miljoner kronor. I 1956 års statsverksproposition har — med stöd av en av jordbruksnämnden den 18 november 1955 till riksräkenskapsverket avlåten skrivelse — de beräknade nettointäkterna under innevarande budgetår angivits till 62 miljoner kronor och under nästkommande budgetår till 54 miljoner kronor. Regleringsavgifterna har under innevarande budgetår i genomsnitt varit högre än tidigare beroende på att världsmarknadspriserna på fettvaror legat på en lägre nivå än tidigare. De i statsverkspropositionen angivna, beräknade inkomstbeloppen synes därför komma att överskridas under innevarande budgetår. Redan vid utgången av februari månad 1956 hade sålunda regleringsverksamheten givit ett netto på 48,9 miljoner kronor och vid budgetårets slut kan nettointäkterna beräknas ha stigit till cirka 70 miljoner kronor.

Vid de beräkningar, som låg till grund för den av jordbruksnämnden i nyssnämnda skrivelse till riksräkenskapsverket angivna nettointäkten av 54 miljoner kronor för budgetåret 1956/57, hade nämnden utgått från att priset på margarin skulle sänkas med 45 öre per kilogram, vilket motsvarar

Tab. 2. Fettvaruclearingkassans ekonomiska verksamhet

Kassans ställning den 1 juli 1955		
Tillgångar	Kronor	Kronor
A. Innestående medel	23 521 099: 17	
B. Upplupna räntor	348 673: 36	23 869 772: 53
C. Fordringar, beräknade		
1953 års skörd av oljefrö		
Karlshamns oljefabriker, resterande överskott		2 075 280: 58
1954 års skörd av oljefrö		
1. Karlshamns oljefabriker	32 323 195: 20	
2. Kalmar oljefabrik	6 119 829: 28	
3. Sveriges oljeväxtintressenter	3 350 000: 00	
4. Riksförbundet Lin och hampa	438 389: 49	
5. Fordran för exporterat fodermjöl	809 182: 60	43 040 596: 57
6. Beräknat överskott		21 250 000: 00
7. Lager av vitaminoljor		100 000: 00
Summa tillgångar		**90 335 649: 68**
Skulder		
Ianspråktaget belopp av det särskilda anslag om 50 000 000 kronor, som anvisats å kapitalbudgeten för förskottering av medel för inlösen av oljefrö		31 300 000: 00
Beräknat underskott vid export av olja och foder		2 650 000: 00
Summa skulder		**33 950 000: 00**
Sammandrag		
Tillgångar		90 335 649: 68
Skulder		33 950 000: 00
Summa behållning den 1 juli 1955		**56 385 649: 68**

en med 54 öre reducerad regleringsavgift. Nämnden hade vidare utgått från att regleringsavgiften skulle reduceras med 25 öre per kilogram motsvarande den av jordbruksprisutredningen föreslagna importavgiften, samt från att restitution respektive regleringsbidrag ej skulle lämnas för denna avgift. Enligt det förslag, varom uppgörelse nu träffats, skall den tidigare föreslagna sänkningen av margarinpriset genomföras. Importavgiften föreslås höjd till 30 öre per kilogram, vilket medför en ytterligare minskning av regleringsavgiften med 5 öre. Denna minskning beräknas påverka nettointäkterna med 3 miljoner kronor. Vidare har föreslagits, att den tekniska industrien skall erhålla full restitution av importavgiften. På inhemskt slakterifett utgår emellertid ej importavgift, varför regleringsavgiftsmedel måste tagas i anspråk för utbetalande av regleringsbidrag för sådant fett även med belopp motsvarande importavgiften, vilket beräknas minska nettointäkten med drygt 2 miljoner kronor. De nu föreslagna ändringarna i det tidigare framlagda förslaget, vilka föranleder en sänkning av nettointäkterna med sammanlagt 5 miljoner kronor, innebär att nämnden för budgetåret 1956/57 beräknar nettointäkten av regleringsavgifterna till 49 miljoner kronor. Nämnden vill liksom tidigare understryka, att de här gjorda beräkningarna är mycket osäkra med hänsyn till svårigheterna att i förväg bedöma prisutvecklingen på världsmarknaden.

I fråga om uppställningen angående fettclearingkassans inkomster och utgifter må anföras följande. Kassans tillgångar den 1 juli 1955 hade i fjolårets regleringsskrivelse beräknats till 69,4 miljoner kronor. Av skilda anledningar stannar emellertid den verkliga behållningen i clearingkassan sistnämnda dag vid 56,4 miljoner kronor, d. v. s. i runt tal 13 miljoner kronor mindre än tidigare beräknats. Rörande denna differens må följande anföras. Tillgångarna i clearingkassan vid ingången av budgetåret 1954/55 har i verkligheten visat sig uppgå till 38,5 miljoner kronor och icke såsom i fjolårets regleringsskrivelse angivits till 42,1 miljoner kronor. Denna differens sammanhänger med en vid tidpunkten för regleringsskrivelsens avgivande ännu icke avräknad försäljning av rapsolja till Jugoslavien. För budgetåret 1954/55 hade beräknats en försäljning av inhemsk olja på den svenska marknaden av 32 000 ton. Den verkliga försäljningen stannade vid något över 29 000 ton, vilket påverkat clearingkassans beräknade intäkter i negativ riktning med cirka 3,9 miljoner kronor. Självkostnaden för oljan har med hänsyn till lägre medelfetthalt i frövaran, långsammare omsättning av oljan och därmed ökade lagringskostnader m. m. visat sig bli 10 öre per kilogram högre än beräknat, vilket för 29 000 ton medfört en minskad nettointäkt av 2,9 miljoner kronor. Slutligen har under budgetåret 1954/55 avsatts vissa kvantiteter rapsolja på export härrörande från tidigare års skördar. Denna exportförsäljning har på grund av marknadsprisernas nedgång medfört en opåräknad förlust för clearingkassan av cirka 2,6 miljoner kronor.

Vad angår clearingkassans verksamhet efter den 1 juli 1955 må anföras, att kassan för tiden till ingången av regleringsåret 1956/57, då det nya regleringssystemet införes, beräknas erhålla ett nettotillskott av drygt 28 miljoner kronor. Av detta belopp beräknas något mer än 19 miljoner kronor inflyta under budgetåret 1955/56 och resten under budgetåret 1956/57. Vid utgången av budgetåret 1955/56 beräknas sålunda kassans tillgångar uppgå till cirka 76 miljoner kronor.

Under budgetåret 1956/57 skall vissa belopp av clearingkassans medel tagas i anspråk. Sålunda skall enligt statsmakternas beslut i samband med det nya prisregleringssystemets införande ett belopp av 10 miljoner kronor överföras till oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond. Vidare skall enligt den nu träffade överenskommelsen ett belopp av 5 miljoner kronor över-

Tab. 3. Fettvaruclearingkassans ekonomiska verksamhet

	Inkomstsida			Utgiftssida		
	1/7 1955—29/2 1956 (Faktiska)	1/3 1956—30/6 1956 (Beräknade)	Summa	1/7 1955—29/2 1956 (Faktiska)	1/3 1956—30/6 1956 (Beräknade)	Summa
Innestående medel den 1/7 1955	—	—	23 521 099,17	—	—	—
A. *Importerade fettvaror*						
Lager av vitaminoljor	—	100 000,00	100 000,00	—	—	—
B. *Svenska oljeväxtprodukter*						
1. *Raps- och senapsolja*						
Resterande överskott på olja för svenska marknaden av 1953 års skörd	2 075 280,58	—	2 075 280,58	—	—	—
Återbetalning av förskott till inlösen av oljefrö av 1954 års skörd	41 726 013,70	—	41 726 013,70	—	—	—
Nettoöverskott på 1954 års skörd	12 100 000,00	3 125 000,00	15 225 000,00	—	—	—
Förskott till inlösen av oljefrö av 1955 års skörd	—	—	—	41 100 316,27	—	41 100 316,27
Återbetalning av förskott till inlösen av oljefrö av 1955 års skörd	9 157 682,22	31 942 634,05	41 100 316,27	—	—	—
Beräknat nettoöverskott på 1955 års skörd	—	23 000 000,00	23 000 000,00	—	—	—
Efterreglering vid ändring av clearingpriser	97 776,44	—	97 776,44	36 258,42	—	36 258,42
Förskott till inlösen av fodermjöl	2 100 827,22	507 127,07	2 607 954,29	2 607 954,29	—	2 607 954,29
2. *Linolja*						
Återbetalning av resterande förskott på 1954 års skörd av linfrö	438 389.49	—	438 389,49	—	—	—
Förskott till inlösen av 1955 års skörd	—	—	—	1 000 000,00	—	1 000 000,00
Återbetalning av förskott på 1955 års skörd	78 613,31	550 000,00	628 613,31	—	—	—
C. *Diverse*						
Clearingavgifter och bidrag m. m	6 313,82	—	6 313,82	1 253,47	—	1 253,47
Räntor	676 587,57	500 000,00	1 176 587,57	—	—	—
Överföring till anslag för inlösen av oljefrö	—	—	—	31 300 000,00	—	31 300 000,00
	68 457 484,35	**59 724 761,12**	**151 703 344,64**	**76 045 782,45**	—	**76 045 782,45**

Tab. 3 (forts.)

Kassans ställning den 30 juni 1956

Innestående medel den 30 juni 1955	23 521 099,17
Faktiska inkomster den 1 juli 1955—29 februari 1956	68 457 484,35
Beräknade inkomster den 1 mars—30 juni 1956	59 724 761,12
	151 703 344,64
Faktiska utgifter den 1 juli 1955—29 februari 1956	76 045 782,45
Beräknade utgifter den 1 mars—30 juni 1956	—
	76 045 782,45
Beräknade tillgångar den 30 juni 1956	75 657 562,19

Kassans ställning den 30 juni 1957

Beräknade tillgångar den 30 juni 1956	75 657 562,19
Beräknade inkomster den 1 juli 1956—30 juni 1957	9 300 000,00
	84 957 562,19
Beräknade löpande utgifter den 1 juli 1956—30 juni 1957	200 000,00
Oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond	10 000 000,00
Regleringsfonden för socker	5 000 000,00
D:o räntefritt lån 15 000 000,00	
Svenska mejeriernas riksförening. Bidrag på ca 33,3 milj. kr här avrundat till	33 400 000,00
	48 600 000,00
Beräknade tillgångar den 30 juni 1957	36 357 562,19

föras till regleringsfonden för socker samt cirka 33,3 miljoner kronor ställas till Svenska mejeriernas riksförenings förfogande såsom kompensation för en till den 1 juli 1957 uppskjuten prishöjning på konsumtionsmjölk. Dessutom har förutsatts, att ett räntefritt lån om högst 15 miljoner kronor under vissa i uppgörelsen angivna villkor skall ställas till regleringsfondens för socker förfogande under den treårsperiod uppgörelsen avser.

Bilaga 9

PM
angående den internationella marknadsutvecklingen för viktigare jordbruksprodukter

av *Harald Håkansson*

Här föreliggande framställning är ett sammandrag av utförliga promemorior med rikhaltigt tabellmaterial rörande produktion, handel och priser för några av de viktigare varorna i internationell livsmedelshandel. Av tekniska skäl har det ej varit möjligt att här medtaga de diagram och övriga grafiska uppställningar, som utarbetats. Likaså har redogörelser för några mindre viktiga varuområden ej medtagits här. Hela materialet finnes tillgängligt på statens jordbruksnämnd och Sveriges lantbruksförbund.

I promemorian anförda uppgifter är hämtade dels från internationella organisationer, främst FAO och OEEC, dels från officiella utländska statistiska publikationer. Prisuppgifterna baserar sig så gott som uteslutande på utländska börsnoteringar eller fortlöpande publicerade marknadsnoteringar. Undantag gäller för de fall, då priserna avser enstaka, särskilt angivna avslut.

Smör

Produktion och handel. Världsproduktionen av smör uppgick år 1954 till 4 339 000 ton och understeg därmed produktionen före kriget med 144 000 ton. Mellan åren 1952 och 1953 ökade produktionen med 287 000 ton eller 7,3 procent. Ökningen fortsatte från 1953 till 1954, ehuru i avstannande takt, och utgjorde mellan dessa år 103 000 ton eller 2,4 procent. För år 1955 föreligger ännu inga fullständiga uppgifter. Av nu tillgängligt material torde man emellertid kunna sluta sig till att produktionen i Europa detta år totalt sett legat något under siffrorna för år 1954, vilket förklaras av en sannolikt tillfällig försämring av produktionsbetingelserna. Däremot synes produktionsökningen inom övriga områden ha fortsatt i minst samma takt som under närmast föregående år.

Stegringen i produktionen under de senaste åren motsvaras icke av någon ökning i handeln. Åren omedelbart före kriget omsattes i internationell handel cirka 600 000 ton eller 13 à 14 procent av världsproduktionen. En jämförelse mellan förkrigsnivån och år 1954 visar en nedgång i dessa tal till cirka 400 000 ton eller 9 procent. Uppgången i produktionen har sålunda främst medfört ökad självförsörjning i importländerna med åtföljande ökade avsättningssvårigheter för de exporterande länderna.

Storbritanniens och Västtysklands (Tyska Rikets) betydelse som importörer av smör har i jämförelse med förkrigstiden starkt avtagit. Omedelbart före kriget utgjorde dessa båda länders import 80 respektive 12,5 procent av omsättningen i internationell handel. Motsvarande tal år 1954 var 70 respektive 3 procent. Före kriget låg Storbritanniens import vid cirka 490 000 ton men begränsade sig såväl år 1953 som år 1954 till 287 000 ton

och år 1955 till 315 000 ton. Ökningen av importen det sistnämnda året beror dels på ökad konsumtion, dels på viss nedgång i den inhemska produktionen. Tyska Rikets import av smör uppgick före det andra världskriget till 78 000 ton. Åren 1953 och 1954 importerade Västtyskland 9 000 respektive 14 000 ton. Huvudsakligen till följd av försämrade inhemska produktionsbetingelser steg den västtyska importen under år 1955 till drygt 33 000 ton. I viss utsträckning kompenserades nedgången i de båda ländernas import genom Sovjetunionens och övriga Österuropas temporära framträdande som importörer av större kvantiteter smör åren 1953 och 1954, vilket hade stor betydelse ur prisstabiliseringssynpunkt. Österuropas totala smörimport under 1953 och 1954 uppgick till cirka 47 000 respektive 57 000 ton. Därefter har öststaternas smörimport åter starkt minskat.

Världens främsta exportörer av smör såväl före som efter kriget har bland europeiska länder varit Danmark och Nederländerna samt bland transoceana stater Nya Zeeland och Australien. Under vissa år har Sverige intagit platsen näst efter dessa som smörexportör. Främsta exportland har omväxlande varit Danmark och Nya Zeeland. Dessa länders utförsel under senare år har varit av ungefär samma storleksordning som före kriget i absoluta tal räknat men deras andel av världsexporten har ökat från cirka 50 till 65 à 70 procent.

Enligt det tidigare gällande dansk-engelska långtidsavtalet för smör hade Danmark åtagit sig att leverera 75 procent av sin totala export till den engelska marknaden. I och med att långtidsavtalet den 30 september 1955 utlöpte, fick Danmark fria händer att disponera över hela sitt exportöverskott. Detta ledde omedelbart till ökad dansk aktivitet på de s. k. tredjelandsmarknaderna, där som regel bättre priser kan utvinnas. På grund av import- och marknadsregleringar av olika slag ligger nämligen prisnivån på dessa marknader i allmänhet högre än på de fria marknaderna sådana som den engelska. Denna tendens att så långt möjligt söka avsättning för sitt exportöverskott på smör på importreglerade marknader med deras bättre priser gäller även för Nederländernas vidkommande. Samtidigt som den holländska smörexporten till Storbritannien under 1955 såväl relativt som absolut sett gick ned, steg exporten till Västtyskland med nära det dubbla. — Nya Zeelands export är huvudsakligen inriktad på Storbritannien.

Marknadsregleringar. Den fria internationella marknaden för smör är starkt begränsad. Det aktuella liberaliseringsläget i ett antal länder samt utgående tullar eller avgifter framgår av efterföljande sammanställning.

Endast Storbritannien och ett par andra relativt obetydliga marknader är fria från kvantitativa importregleringar. På dessa marknader avsättes 65—70 procent av världens smörexport. Importrestriktioner och andra marknadsreglerande åtgärder i flertalet importländer gör läget labilt för de drygt 100 000 ton smör, som normalt årligen måste finna avsättning på dessa marknader.

Den internationella smörmarknaden störes emellertid icke endast av importbegränsande åtgärder av olika slag. Flertalet exportländer förfogar därjämte över möjligheter till differentiering av exportpriserna eller till exportsubventionering, varigenom exportpriserna smidigt kan anpassas till konkurrensförhållandena på respektive importmarknad. I synnerhet under perioder med större avsättningssvårigheter kan dylika åtgärder medföra betydande avvikelser från den normala prisbildningen.

I vissa länder har upprättats speciella utjämningsfonder för mejeriprodukter, över vilka differentiering av exportpriserna kan äga rum. Dessa fonder administreras i vissa fall såsom halvstatliga organ i samarbete med

Land	Liberaliseringsläge [1]	Tull eller avgift, procent	Land	Liberaliseringsläge [1]	Tull eller avgift, procent
Belgien-Luxemburg	R	15	Schweiz	RS	25
Danmark	R	0	Storbritannien	F	4
Frankrike	RS	0	Turkiet	R	50
Grekland	F	96	Västtyskland	RS	25
Italien	F	30	Österrike	R	18
Nederländerna	R	15	USA	R	13
Norge	R	50	Östeuropa	S	..

[1] R = Kvantitativa restriktioner.
S = Statshandel.
F = Frilistat.

förekommande producent- eller exportorganisationer. I andra fall bedrives verksamheten enbart av ifrågavarande exportorgan. Fonderna tillföres i allmänhet medel genom exportavgifter, som kan uttagas på vissa marknader, genom producentavgifter eller genom båda dessa slag av avgifter i förening.

Huvudsakligen i sådana länder, där staten lämnar stöd åt producenterna genom ett garanti- eller stödprissystem, förekommer exportsubventionering genom tillskjutande av budgetmedel, i vissa fall i kombination med ianspråktagande av producentavgifter. Härvid sker exporten ofta i statlig regi.

Prisutvecklingen. Som världsmarknadspriset på smör, vilket utgör det pris, varmed det svenska smöret efter den 1 september i år i första hand torde få konkurrera, synes kunna anges det pris, som under normala förhållanden utbildas på de fria importmarknaderna. På grund av sin dominans är härvid främst den brittiska marknaden av betydelse. De danska exportpriserna på Storbritannien kan därför antagas under normala förhållanden ge en god bild av prisutvecklingen på den internationella smörmarknaden. Därvid bör dock observeras, att den engelska smörmarknaden hösten 1955 befann sig i ett omställningsskede mellan statshandel och privat import. I och med att det dansk-brittiska långtidsavtalet upphörde och den engelska importhandeln överfördes på privata händer, blev det möjligt för de danska smörexportörerna att till fullo utnyttja det rådande marknadsläget i Storbritannien. En stegring i konsumtionen från 6 200 ton per vecka under första halvåret 1955 till i genomsnitt 6 800 ton per vecka under hösten samma år jämte en nedgång i lagren i augusti-september medverkade till att de danska exportörerna kunde uppnå priser, som betydligt översteg dem, som betalats under långtidsavtalet. Från långtidsavtalets fobpris på 4,74 sv.kr/kg i september 1955 steg genomsnittspriset i oktober till 5,61 sv.kr/kg för att kulminera i december med 6,20 sv.kr/kg. Efter hand som balansen återvunnits mellan tillgång och efterfrågan, har priset undan för undan fallit. Från början av februari till slutet av mars låg priset sålunda vid 5,35 sv. kr/kg fob. Efter att under en kortare tid kring månadsskiftet mars—april har noterats i 5,05 sv.kr/kg, har det danska exportpriset till Storbritannien sedermera kraftigt fallit och ligger fr. o. m. andra veckan i april vid 4,77 sv.kr/kg fob.

De utomeuropeiska smörproducerande länderna — främst Nya Zeeland och Australien — avsätter som antytts sina exportöverskott huvudsakligen på Storbritannien och endast i mindre utsträckning på den europeiska kontinenten. De flerstädes på kontinenten ogynnsamma produktionsbetingelserna under år 1955 i förening med den gångna vinterns starka kyla har emellertid medfört, att vissa andra europeiska länder än Storbritannien i re-

lativt stor omfattning täckt sitt importbehov från utomeuropeiska marknader. Vissa noteringar på Västtyskland kan härvid ge en uppfattning om de priser, som uttagits vid dessa försäljningar. Ny-zeeländskt smör har sålunda under hösten 1955 — våren 1956 försålts till ett pris av 5,32 sv.kr/kg fritt gränsen oförtullat. För smör från Sydafrikanska Unionen har under november—december 1955 uttagits 5,24 sv.kr/kg och slutligen har ungerskt smör exporterats till Västtyskland till ett pris av 5,28 sv.kr/kg fritt gränsen oförtullat. Det må erinras om att det här rörde sig om försäljningar under vinterhalvåret, då priserna normalt ligger icke obetydligt högre än under sommarmånaderna med dess högproduktion.

Under vissa perioder har också avsevärt lägre exportpriser förekommit i den internationella handeln. För att vinna avsättning för ett tillfälligt exportöverskott av omkring 10 000 ton accepterade Frankrike föregående år mycket låga exportpriser vid försäljningar bl. a. till Västtyskland och Storbritannien. Vidare har Förenta Staterna från sina överskottslager under 1955—1956 exporterat smör till den europeiska marknaden — bl. a. till Västtyskland, Frankrike och Finland — till priser, som betydligt understiger de på denna marknad vanligen förekommande.

Ost

Produktion och handel. Produktionen av ost i de viktigaste produktionsländerna kan före kriget beräknas ha uppgått till cirka 1 490 000 ton. Siffrorna för år 1954 visar en ökning i produktionen på 770 000 ton, eller mer än 50 procent. Större delen av ökningen faller på Förenta Staterna, som nära nog fördubblade sin produktion. Föreliggande preliminära siffror för år 1955 tyder vad avser Europa på ytterligare uppgång i produktionen. Tillverkningen i såväl Nya Zeeland som Australien visar däremot någon nedgång, medan för Förenta Staterna redovisas fortsatt ökade produktionssiffror.

Världshandeln med ost låg såväl år 1953 som år 1954 vid cirka 370 000 ton och översteg därmed förkrigstalet med 90 000 ton. För de två europeiska huvudproducentländerna, Danmark och Nederländerna, redovisas år 1955 en minskning i exporten, trots en ökning i dessa länders produktion. Även exporten från Nya Zeeland — världens främste ostexportör — nedgick samma år.

De båda främsta importörerna av ost är Storbritannien och Västtyskland. En fortlöpande — ehuru avtagande — minskning av den engelska importen av ost kan konstateras mellan åren 1953 och 1955. År 1953 uppgick den brittiska importen till 148 000 ton, varmed den nådde samma storlek som omedelbart före kriget. Importen stannade år 1954 vid 134 000 ton och gick påföljande år ned till 131 000 ton. Det höga importtalet år 1953 beror främst på att man fyllde på de statliga lagren inför en förväntad uppgång i konsumtionen, när ransoneringen av ost upphörde i maj 1954. Av Storbritanniens totala ostimport kommer cirka 80 procent från Australien och Nya Zeeland, medan Danmark och Nederländerna tillsammans svarar för endast cirka 13 procent.

Den västtyska importen av ost har sedan 1953 stigit med cirka 5 000 ton per år eller från 53 000 ton år 1953 till 64 000 ton år 1955.

Västtyskland är Danmarks och Nederländernas främsta exportmarknad. Av Danmarks totalexport åren 1954 och 1955, 60 000 respektive 52 000 ton, avsattes 22 000 respektive 21 000 ton på denna marknad. Av den holländska totalexporten under samma år, 92 000 respektive 89 000 ton, gick 34 000

respektive 36 000 ton till Västtyskland. Av den västtyska totalimporten svarade under de nämnda åren Danmark och Nederländerna sammanlagt för 94 respektive 89 procent.

Marknadsregleringar. Osten har i betydligt större omfattning än smöret befriats från kvantitativa importregleringar, ehuru i många fall betydande tullar eller avgifter uttages vid importen. Det aktuella läget i dessa avseenden framgår av följande sammanställning.

Land	Liberaliseringsläge [1]	Tull eller avgift, procent	Land	Liberaliseringsläge [1]	Tull eller avgift, procent
Belgien-Luxemburg	F	15	Schweiz	F	8
Danmark	F	4	Storbritannien	F	15
Frankrike	S	15	Västtyskland	F	30
Italien	F	25	Österrike	F	20
Nederländerna	F	15	USA	R	min. 15
Norge	R	25	Kanada	F	12

[1] F = Frilistat.
S = Statshandel.
R = Kvantitativa restriktioner.

Liksom beträffande smöret föreligger i vissa exportländer möjligheter att differentiera och subventionera exportpriserna med hänsyn till läget på importmarknaden, varvid i stort sett samma tillvägagångssätt tillämpas som förut angivits för smör.

Prisutvecklingen. I förhållande till den köpkraftiga efterfrågan på ost ligger utbudet i internationell handel högt, varför priserna i denna handel genomgående är låga.

Storbritannien är som nämnts den dominerande importmarknaden för ost. Med hänsyn till Australiens och Nya Zeelands ställning som huvudleverantörer till den brittiska marknaden har denna marknad för Europas ostexportländer icke samma betydelse som den har beträffande smöret. För ostens vidkommande kan i stället de danska och holländska exportpriserna på Västtyskland, huvudavnämaren för det europeiska exportöverskottet, betraktas som normgivande för den europeiska prisutvecklingen.

Det genomsnittliga exportpriset på Västtyskland, uttryckt i svenska kronor fritt gränsen, för dansk 45-procentig samsøost — den med svensk herrgårdsost närmast jämförbara danska osttypen — varierade år 1954 mellan 2,55 kr/kg i maj, 2,74 kr/kg i februari och 2,93 kr/kg i november. Högsta månadsgenomsnittspriset år 1955 noterades i februari med 3,11 kr/kg, lägsta i juli med 2,66 kr/kg, varefter priset ånyo steg till 2,94 kr/kg i november. De två första månaderna innevarande år låg noteringen vid 2,81 kr/kg.

Det danska exportpriset för samsøost på Sverige ligger genomgående högre än det på Västtyskland noterade. Detta beror på att i det danska priset på Sverige f. n. ingår en dansk exportavgift av 30 sv. öre/kg.

Det holländska exportpriset på Sverige för 40-procentig edamerost är i stort sett detsamma, som uttages vid export på Västtyskland. Från 2,85 kr/kg cif svensk hamn i februari 1954 gick priset ned till 2,58 kr/kg i juni, varefter det åter steg till 3,25 kr/kg i november. De högsta priserna 1955 noterades i januari och oktober med 3,14 respektive 3,21 kr/kg, det lägsta i juni med 2,73 kr/kg. I januari innevarande år låg priset vid 2,96 kr/kg, medan priset i februari låg något högre.

Ägg

Produktion och handel. Världsproduktionen av ägg har jämfört med tiden före kriget ökat betydligt kraftigare än den internationella handeln. Detta innebär, att den stegrade efterfrågan i ökad grad tillgodosetts av inhemsk produktion. Världsproduktionen har under senare år legat kring 9 miljoner ton, medan världshandeln endast utgjort 3—4 procent härav.

De främsta exportländerna, både före och efter kriget, har varit Danmark och Nederländerna, vilka vardera exporterat över 100 000 ton ägg per år. De senaste åren har öststaterna, speciellt Jugoslavien och Polen, kunnat öka sin export, även om exporten från det sistnämnda landet ännu ligger långt under förkrigsnivån.

De största importländerna är Storbritannien och Västtyskland, som tillsammans svarar för omkring 60 procent av världsimporten. Emellertid har Storbritanniens äggimport år 1955 jämfört med år 1938 sjunkit med nära 70 procent till 59 000 ton, medan den västtyska importen under samma tid ökat med nära 90 procent till 174 000 ton. Västtyskland har alltså överflyglat Storbritannien som det främsta importlandet.

Anledningen till den starkt reducerade importen till Storbritannien, vilken främst sker från Danmark och samväldesländerna, är att den engelska produktionen — stödd av subsidier i form av statsgaranterade priser — ständigt stigit. Självförsörjningsgraden, som åren 1952 och 1953 var 75 procent, utgjorde år 1954 80 procent och år 1955 85 procent.

Samtidigt som den västtyska importen ökat, har den inhemska produktionen av ägg stigit, ehuru i långt mindre omfattning än importen. Produktionen ökade under perioden 1952—1954 från 300 000 till 342 000 ton. Intill februari 1956 har några producentbidrag liknande dem, som lämnas i Storbritannien icke utgått. Enligt en då tillkommen förordning skall emellertid de tyska äggproducenterna efter vissa grunder tillföras sådana bidrag. Härigenom förväntas den inhemska produktionen väsentligt komma att öka.

Marknadsregleringar. I följande sammanställning lämnas en översikt över kvantitativa regleringar, utgående tullar eller avgifter i vissa västeuropeiska länder.

Land	Liberaliseringsläge [1]	Tull eller avgift, procent	Land	Liberaliseringsläge [1]	Tull eller avgift, procent
Belgien-Luxemburg	R	5	Storbritannien	F	3
Danmark	R	0	Turkiet	R	30
Frankrike	F	20	Västtyskland	F $^{16}/_{2}$—$^{31}/_{8}$	15
Grekland	F	0		$^{1}/_{9}$—$^{15}/_{2}$	5
Italien	F	0	Österrike	F	14
Schweiz	F	5			

[1] R = Kvantitativa restriktioner.
F = Frilistat.

Importen av ägg är i de större producent- och exportländerna föremål för kvantitativ reglering, medan i importländerna införselregleringarna avskaffats. Frilistningen i vissa av dessa senare länder gäller emellertid i några fall icke utan begränsningar. Bestämmelser om köp av viss kvantitet ägg av inhemsk produktion som villkor för importtillstånd begränsar i ett av dessa länder frilistningens verkningar. I ett annat gör valutaregleringen importfrilistningen helt illusorisk.

Förutom skydd för den inhemska produktionen genom kvantitativ importreglering eller tullar utgår i vissa länder bidrag till producenterna i

någon form. Vidare föreligger i några länder möjligheter att stödja exporten genom medel från utjämningsfonder eller genom statliga bidrag.

Prisutvecklingen. Sedan numera Storbritanniens roll som ledande importland övertagits av Västtyskland, synes de priser, som erhålles vid export till detta land, kunna anses som normgivande för prisbildningen på en fri europeisk marknad. För svenskt vidkommande är därvid främst de danska exportpriserna på Västtyskland av intresse. Priserna ligger på grund av svängningarna i produktionen som regel högst i november—januari, lägst under sommarmånaderna. Det högsta genomsnittspriset, uttryckt i svenska kronor, noterades 1954 i november med 4,02 kr/kg, det lägsta i juni med 2,46 kr/kg. Det genomsnittliga exportpriset låg i maj 1955 vid 2,51 kr/kg och steg därefter till 4,54 kr/kg i november. De två första månaderna innevarande år var det genomsnittliga månadspriset 2,74 respektive 3,03 kr/kg. Den internationella äggmarknaden karakteriseras av ständiga, ofta dagligen förekommande prisfluktuationer. Betydande avvikelser från de här angivna månatliga genomsnittspriserna förekommer. I december 1955 låg sålunda det lägsta exportpriset icke mindre än 70 öre/kg under genomsnittspriset för månaden, 4,05 kr.

Kött och fläsk

Produktion och handel. Världsproduktionen av kött av nötkreatur, får och lamm samt svin har ökat betydligt sedan före kriget totalt sett. Räknat per capita är dock ökningen mindre betydande. Störst är den i Nordamerika, där produktionen under år 1954 låg 56 procent över förkrigsnivån, minst i Sydamerika, där uppgången begränsar sig till 13 procent och där speciella förhållanden hämmat utvecklingen. I Europa exklusive Sovjetunionen var motsvarande ökning 23 procent. Större delen av produktionsökningen har absorberats av respektive hemmamarknader, dels beroende på växande befolkning, dels på grund av konsumtionsökning, som möjliggjorts genom stegrad köpkraft. I Europa är det främst de stora exportländerna Danmark (40 procent ökning år 1954 jämfört med förkrigsgenomsnittet), Irland (35 procent), Nederländerna (32 procent) samt importlandet Storbritannien (33 procent), som ökat produktionen.

Världshandeln, som år 1954 uppgick till cirka 2 400 000 ton eller omkring 5 procent av världsproduktionen, har emellertid ej ökat i samma omfattning som produktionen. Först under år 1953 var världshandeln något större än förkrigsgenomsnittet.

Det utan jämförelse största importlandet är Storbritannien, som utgör den enda kontinuerliga importmarknaden av betydelse, medan importen till andra länder ständigt fluktuerar. Storbritanniens totala import år 1954 av nötkött, fläsk, bacon, kött- och fläskkonserver (exklusive biprodukter) uppgick till 1 096 000 ton. Storbritannien täcker sin import av nötkött huvudsakligen från Nya Zeeland, Australien, Argentina och Irland. Omkring hälften kommer från samväldesländerna. I fråga om får- och lammkött är samväldesleveranserna betydligt mer dominerande. De främsta exportörerna är Nya Zeeland, Australien och Argentina. Importen av fläsk (bacon) sker däremot huvudsakligen från europeiska länder, främst Danmark, Nederländerna och Polen.

Av mera sporadisk natur är emellertid handeln med Österuropa. Under år 1954 importerade öststaterna betydande kvantiteter av särskilt nötkött såväl från Västeuropa som från transoceana marknader, vilket verkade stödjande på utlandspriserna under en relativt lång tid. Importen till öststaterna har emellertid varit av betydligt mindre omfattning sedan 1955.

Bland övriga mera betydande importländer märkes Västtyskland och Italien. Det förstnämnda landet importerar främst levande storboskap samt periodvis fläsk. Till följd av ökad svinproduktion i Västtyskland var under år 1955 importen av levande svin och fläsk mycket begränsad.

Bland de europeiska exportländerna uppvisar Danmark och Irland ständigt ökade utförselsiffror. Som nytt exportland har Frankrike tillkommit. Exporten av kött från Australien och Nya Zeeland har ökat jämfört med tiden före kriget. Däremot har de senaste åren en markant tillbakagång av exporten från Argentina inträffat, vilket torde ha sin grund dels i en näringspolitik, där tyngdpunkten i produktionen lagts på industrien, medan jordbruket eftersatts, dels i att landet under ett par år lidit av svår torka.

Marknadsregleringar. Den internationella handeln med kött och fläsk präglas av förhållandevis stor labilitet. Kött- och fläskproduktionen är nämligen föremål för olika former av statligt stöd i praktiskt taget alla länder. Då detta stöd som regel direkt påverkar export- och importpolitiken, följer härav, att den internationella marknaden, som är mycket begränsad, omedelbart registrerar även förhållandevis små ändringar i utbuden. Följande tablå visar det aktuella liberaliseringsläget för kött och fläsk.

Land	Liberaliseringsläge [1]		Tull eller avgift, procent	
	Kött	Fläsk	Kött	Fläsk
Belgien-Luxemburg	R	R	12	12
Danmark	R	R	0	0
Frankrike	R	R	0	0
Grekland	F	F	21	24
Italien	F	F	33	33
Nederländerna	R	R	12	12
Norge	R	R	29	28
Schweiz	R	R	[2] 14	[2] 25
Storbritannien	F	RS	0	10
Turkiet	R	R	70	70
Västtyskland	RS	RS	20	16
Österrike	R	R	0	0

[1] R = Kvantitativa restriktioner.
S = Statshandel.
F = Frilistat.
[2] Tullsatsen varierar med hänsyn till kvalitet.

Såsom framgår av tablån är i Europa praktiskt taget endast den engelska marknaden för närvarande helt öppen för import av kött. Importen av fläsk (bacon) kommer fr. o. m. oktober 1956 också att bli fri efter att under en följd av år ha legat i statlig regi. Italien och Grekland tillämpar visserligen också i princip en fri licensgivning men dessa marknader är dock av relativt ringa betydelse.

Det osäkerhetsmoment för den internationella handeln med kött och fläsk, som finnes på grund av dessa importregleringar, understrykes ytterligare av det förhållandet, att man i en rad länder på exportsidan tillämpar olika former av prisutjämning och prisstöd vid försäljning till utlandet. Detta gäller dock främst för de mindre och medelstora exportörerna. Medan formerna för prisstödet på de inhemska marknaderna i regel är noggrant utformade, är systemen för finansieringen av exportöverskotten i regel icke lika preciserade. I länder med sporadiska överskott synes myndigheterna ofta bedöma frågan om exportsubventionering från fall till fall,

varvid erforderliga prisutjämningar sker med anlitande av budgetmedel. I något fall har en särskild fond bildats genom uttagande av en omsättningsskatt på allt kött. Sjunker de inhemska priserna under fastställda minimigränser, användes fondmedlen till uppköp av överskottskvantiteterna på marknaden för export. I andra exportländer finnes utjämnings- eller prisstabiliseringsfonder — ofta i direkt anslutning till export- och importorgan av monopolkaraktär — vilka kan anlitas för subventionering av exporten. Ett till sin konstruktion helt annat system med i princip samma verkan, vilket ävenledes förekommer, är att tillämpa s. k. multipla växelkurser. Detta innebär, att — om man vid ett tillfälle är angelägen om att exportera t. ex. kött till ett visst land — man helt enkelt fastställer en särskilt fördelaktig kurs för affären i fråga för att på så sätt möjliggöra tillräckligt lockande priser.

Prisutvecklingen. Konsumtionen av kött och fläsk är påfallande känslig för förändringar i köpkraften. Den allmänna inkomstförbättring, som under de senaste åren skett i ett flertal länder, har därför medfört, att efterfrågan på detta varuområde i stort sett hållit jämna steg med produktionsökningen. Ett markant undantag utgör fläskmarknaden i Förenta Staterna, där priserna varit mycket tryckta. Mot slutet av år 1955 nåddes den lägsta nivån sedan krigsslutet.

Tidigare har framhållits, att den internationella handeln med kött och fläsk är av en relativt sett mycket begränsad omfattning. Då Storbritannien, som till huvudsaklig del täcker sitt importbehov av kött från transoceana länder, är den enda fria importmarknaden av betydelse, blir särskilt i Västeuropa priserna känsliga även för små ändringar i marknadsläget där. Direkta jämförelser mellan olika prisnoteringar försvåras i särskilt hög grad i fråga om kött och fläsk av olikheter i kvaliteterna. Därför må här endast ett par prisuppgifter anföras. Den danska exportprisnoteringen i Köpenhamn för färskt nötkött, motsvarande svensk ko klass I, har under det senaste året legat mellan 2,50 och 2,80 sv. kr/kg. Den största delen av den danska köttexporten sker i form av levande djur till Västtyskland och denna marknad har under det gångna året varit en säker avnämare.

Köttet från de transoceana överskottsområdena levereras i kylt eller fryst tillstånd. Svårigheterna i kvalitetsbestämningen gör, att priserna icke alltid är direkt jämförbara med exempelvis de danska noteringarna. Priserna för transoceant kött ligger dock genomgående betydligt lägre än närmast motsvarande västeuropeiska noteringar och emellanåt förekommer utbud av stora partier till mycket låga priser. Vad gäller får- och lammkött är priserna från Nya Zeeland, Australien och Argentina genomgående mycket låga. Under det senaste året har det offererade priset på fårkött från dessa länder, motsvarande svenskt fårkött klass I och högre, legat mellan 1,75 och 2,00 kr/kg fritt oförtullat Stockholm.

Fläskpriset visar under den senaste tvåårsperioden betydligt större prisvariationer i internationell handel än köttpriset. Detta gäller icke minst för London-noteringen på danskt bacon, som varierat mellan 3,14 (april 1955) och 4,68 (sept./okt. 1955) sv. kr/kg. Detta pris motsvarar dock ej det danska exportpriset, vilket alltjämt är ett inom ramen för det till den 30 september i år gällande dansk-brittiska långtidsavtalet reglerat pris. Vid månadsskiftet februari/mars 1956 var detta danska exportpris 4,35 sv. kr/kg.

Vete

Produktion och handel. Världsproduktionen av vete har inom FAO beräknats till inemot 200 miljoner ton. Denna kvantitet överstiger med 20 respektive 25 procent såväl förkrigstidens produktion, cirka 166 miljoner ton (1935/39), som genomsnittet under de fem första efterkrigsåren 1945—1949, vilket uppgick till 160 miljoner ton. Den största produktionsökningen jämfört med förkrigstiden redovisas i Nordamerika, där emellertid 1955 års skörd, 39,5 miljoner ton, låg långt under rekordskörden år 1953 på 49,2 miljoner ton. Genomsnittsskörden 1935/39 i detta område utgjorde 29,6 miljoner ton.

I Västeuropa sjönk veteproduktionen från 43,5 miljoner ton i genomsnitt under nyssnämnda förkrigsperiod till 34,4 miljoner ton under den första femårsperioden efter kriget. Skörden år 1955, beräknad till drygt 48 miljoner ton, visar den starka utveckling, som därefter skett i vår världsdel. Även övriga produktionsområden i Asien, Sydamerika och Oceanien har bidragit till produktionsökningen i världen.

Den stigande produktionen inom de viktigaste importområdena, ett därav följande minskat importbehov i dessa områden samt en alltför långsam anpassning av produktionen till den begränsade efterfrågan har lett till uppkomsten av enorma överskottslager i de stora veteexportländerna, främst Förenta Staterna och Kanada. Vetelagren i de fyra främsta veteexporterande länderna beräknas den 1 augusti 1956 uppgå till cirka 44 miljoner ton, vilket i det närmaste motsvarar två års omsättning på vetets världsmarknad. Denna marknad har visserligen, jämfört med förkrigstiden, en 50 procent större omfattning men visar sedan några år tillbaka, utöver vissa av skördeförhållandena betingade växlingar i importbehovet, inga tecken på expansion. Snarare synes produktionsökningen i de viktigare importområdena göra sig alltmer gällande (d. v. s. en ökad självförsörjning). Karakteristiskt är för övrigt, att dollarländerna Förenta Staterna och Kanada, som under efterkrigsperioden fram till 1952/53 svarade för mer än tre fjärdedelar av omsättningen på den internationella vetemarknaden, under de senaste åren ej kunnat hålla denna position. Deras andel har sjunkit till drygt 50 procent av den totala omsättningen. I stället har Argentina, Australien och Frankrike samt i mindre grad länder såsom Uruguay, Turkiet och Sverige fått ökad betydelse som exportörer.

Marknadsregleringar. Mer än 96 procent av den totala världsproduktionen av vete beräknas i dag vara föremål för någon form av nationellt prisstöd. Då vidare praktiskt taget all internationell handel med vete försiggår under inflytande av en eller annan form av prisreglering på export- eller importsidan, finnes icke någon i egentlig mening fri världsmarknad för vete.

Som exempel på de skiftande former för prisstödjande åtgärder, som förekommer i olika länder, må följande nämnas:

a) *Fasta producentpriser* tillämpas i bl. a. Finland, Norge, Frankrike, Schweiz, Turkiet och Uruguay.

I Frankrike, det f. n. viktigaste veteexportlandet i Europa, är den till inlösen berättigade kvantiteten vete av 1955 års skörd bestämd till 7,4 miljoner ton. För 6,8 miljoner ton eller 92 procent gäller ett inlösenpris av 3 400 francs (cirka 50,50 kr/dt) eller samma pris som för 1954 års skörd. För återstående 8 procent erhåller producenterna världsmarknadspriset, beräknat till cirka 30 kr/dt. Liksom fallet är för de flesta veteexportländerna nödvändiggör den höga inhemska prisnivån i Frankrike subventionering av exporten. Större delen av subventionerna utbetalas av staten men därjämte upptages av producenterna en avgift, varigenom ytterligare prisutjämnings-

medel erhålles. Denna avgift utgjorde i fjol i genomsnitt cirka 3 kr/dt levererad kvantitet. Statssubventionerna för vete har de senaste åren uppskattats till belopp på 225—450 miljoner kronor.

b) Olika former av *garanterade minimipriser* förekommer i Förenta Staterna, Kanada, Australien och Argentina.

I *Förenta Staterna* är stödpriset för 1956 års skörd tills vidare bestämt till 76 procent av det s. k. paritetspriset. Stödpriset har därigenom sänkts från $ 2,08 till $ 1,81 per bushel (från cirka 39,60 till 34,45 kr/dt). Skillnaden mellan garantipriset till odlarna och exportpriset täckes helt av statsmedel.

I *Kanada* ombesörjer Canadian Wheat Board all handel med vete och utbetalar för allt vete, som produceras på en bestämd areal, $ 1,40 per bushel (26,70 kr/dt). Priset baseras på nr 1 Northern Manitoba. Skulle Wheat Board uppnå ett högre pris vid export, får odlarna sedan en efterbetalning. Skulle däremot exportförluster uppstå, svarar staten för dessa.

Även i *Australien* finns ett Wheat Board, som ombesörjer så gott som all handel med vete och till odlarna utbetalar ett på produktionskostnaderna baserat pris, som sommaren 1955 utgjorde cirka 27 kr/dt. Eventuellt överskott vid exportförsäljningarna utbetalas i efterhand. Genom exportavgifter erhålles medel till en stabiliseringsfond, ur vilken vid fallande världsmarknadspriser exportstöd lämnas för en kvantitet om högst 100 miljoner bushels (2,7 miljoner ton) per år.

Argentina har tidigare genom det statliga monopolorganet IAPI garanterat ett minimipris av 50 pesos/dt (cirka 51,75 kr/dt) basis nr 2 halvhårt vete levererat till hamn. Efter regimskiftet har avräkningspriset höjts, varjämte omräkningskurserna förbättrats, allt i avsikt att göra odlingen räntablare.

c) *Riktpriser.* I importländerna Holland och Belgien anger regeringen s. k. riktpriser för bestämda kvaliteter. Riktpriserna kan vid behov stödjas genom importkontroll, stödköp och inmalningstvång.

d) *Prisskillnadsersättning* tillämpas endast i Storbritannien, som är världens största importland för vete. Jordbrukarna garanteras ett bestämt pris och får kontant ersättning av staten, därest det pris, till vilket de kunnat sälja vetet till kvarnarna, understigit detta garantipris.

e) Inom vissa gränser *garanterade priser* förekommer i Västtyskland. Priserna inom landet varierar således mellan bestämda gränser beroende på leveransort och tidpunkt för leveranserna. För att skydda den inhemska produktionen utnyttjar det statliga importorganet en sträng kvantitativ importreglering, varjämte priset på importerat vete såväl som på annan spannmål genom importavgifter (Abschöpfungsbeträge) bringas i nivå med hemmamarknadspriset.

Prisutvecklingen. Under trycket av de väldiga överskottslagren i de transoceana länderna ligger världsmarknadspriset för vete i dag förhållandevis lågt. Den stora skillnaden mellan utbud och efterfrågan gör, att marknadsläget präglas av stor osäkerhet med risk för ytterligare prisfall. Samtidigt fortsätter produktionsökningen i importområdena, där prisnivån i skydd av importregleringar ligger betydligt över världsmarknadspriset. I Förenta Staterna överväger man f. n. vissa åtgärder, som syftar till en begränsning av produktionen av vete, medan man inom andra överskottsområden söker att på olika sätt stimulera till fortsatt produktionsökning. Även om den totala effekten skulle bli en nedgång i skördekvantiteterna i exportländerna, kommer likväl de ingående vetelagren att dominera marknadsläget under den närmaste treårsperioden, såvida icke skörden blir mycket dålig inom viktigare producent- och konsumentländer. Det förhållandet att dessa överskottslager praktiskt taget uteslutande ägs eller kontrolleras av statliga myndigheter, får emellertid anses vara en garanti för att våldsamma eller plötsliga

prisfall på världsmarknaden icke skall behöva förekomma. Hitintills har också såväl Förenta Staterna som Kanada visat prov på en försiktig exportpolitik och anpassat utbuden till efterfrågeläget på de olika importmarknaderna. Ett osäkerhetsmoment finnes emellertid i de länder, som saknar ekonomiska eller materiella resurser till upplagring eller säsongmässig utjämning av exporten. Dessa länder utbjuder ofta hela eller större delen av exportöverskottet för försäljning under en begränsad period, varvid ofta mycket låga priser kan noteras.

Trots den visade återhållsamheten i utbuden har likväl de nordamerikanska exportpriserna under de senaste tre åren med begränsade avbrott visat en fortlöpande sjunkande tendens. Under den senaste treårsperioden har börsnoteringen för Manitoba I, vilket vete ligger till grund för noteringarna inom det internationella veteavtalet, sjunkit med cirka 50 cents per bushel, d. v. s. omkring 30 procent.

Samtidigt som de transoceana fob-priserna sjunkit, har vetepriset på de europeiska importmarknaderna under motsvarande period likväl legat relativt oförändrat genomsnittligt sett. Prisnedgången för Manitoba I på de europeiska importmarknaderna rör sig endast om några procent. Detta beror främst på utvecklingen av fraktkostnaderna, som har ett icke oväsentligt inflytande på vetepriset på de europeiska marknaderna. Sedan första kvartalet 1954 har fraktsatserna stigit mycket kraftigt och i flera fall fördubblats. Fraktkostnaderna från amerikanska golfen till europeiska kontinenten var i januari 1954 36,75 kr/ton och i januari 1956 73,70 kr/ton. Motsvarande tal för La Plata-frakterna är 50,35 och 93,60 kr/ton. Under vissa tider har därför i stället det franska vetepriset varit normerande för prisbildningen på de europeiska vetemarknaderna. Det franska vetet har de senaste åren exporterats i omedelbar anslutning till skörden och då till mycket låga priser. Under höstmånaderna har stora kvantiteter sålts till priser motsvarande 32,50—34,00 kr/dt fritt svensk hamn.

Införselavgifter på jordbruksregleringens område

(Tecknet . är utsatt i uppgiftskolumnerna för varugrupper, där inflytande avgiftsmedel beräknas icke överstiga 10 000 kronor)

Avgiftsbelagda importvaror	Avgiftsmedel, som influtit 1/7 1954—30/6 1955 (med avdrag för restitutioner) 1 000 kronor	Avgiftsmedel, som beräknas inflyta 1/7 1955—30/6 1956 (med avdrag för restitutioner) 1 000 kronor	Avgiftsmedel, som beräknas inflyta 1/7 1956—30/6 1957 (med avdrag för restitutioner) 1 000 kronor	Beräkningar och förslag för tiden 1/9 1956—31/8 1957			
				Uppskattad import Ton	Införselavgift (fast eller fast inom prisgränser) enligt jordbruksnämndens förslag Kronor per 100 kilogram	Avgiftsmedel, som beräknas inflyta för importen (med avdrag för restitutioner) 1 000 kronor	Förslag rörande avgiftsmedlens användning
1	2	3	4	5	6	7	8
Brödsäd samt mjöl och gryn därav:							Till föreningen Svensk spannmålshandel för prisreglering för brödsäd.
vete	1 065	3 900	900	10 000 (1/8 1956—31/7 1957: 11 000)	7: —	700 (1/8 1956—31/7 1957: 770)	
råg			.	.	.	.	
övriga slag			.	.	.	.	
Ärter och bönor (för människoföda) samt hampfrö:							Reserveras tills vidare hos jordbruksnämnden.
bönor	10	375	500	2 500	20: —	500	
övriga slag	—	—	—	.	.	.	
Fodermedel (samt malt):							För prisregleringarna för ägg, slaktvaror, mjölk och mejeriprodukter (genom Sveriges export- och importförening för ägg, föreningen Svensk kötthandel och Svenska mejeriernas riksförening), majs- och kliavgifterna i första hand för äggprisregleringen.
korn, havre, sorghum (även i form av mjöl o. d.) och sockersnitsel	4 046	2 500	5 000	20 000	5: —	1 000	
kli				35 000	5: —	1 750	
majs				40 000	rörliga avgifter	1 600	
oljekraftfoder				120 000		3 600	
övriga (bl. a. malt o melass)				.	.	.	
Summa	4 046	2 500	5 000			7 950	

1	2	3	4	5	6	7	8
Potatis:							Till Sveriges stärkelseproducenters förening för prisreglering för potatis.
matpotatis, inkommande 16/1—30/6	2 168	3 200	2 000	50 000	5: —	2 500	
andra slag			.	.	.	.	
Stärkelse och stärkelseprodukter:							Till Sveriges stärkelseproducenters förening för prisregleringen på fabrikspotatisområdet.
vete- och risstärkelse	268	1 500	1 400	250	27: —	68	
majsstärkelse samt manioka- och arrowrot				2 750	35: —	963	
glykos, dextrin, appreturmedel o. d.				1 700	45: —	[1] 1 640	
övriga slag (potatismjöl etc.)			550	.	.	.	
Summa	268	1 500	1 950			1 671	
Socker m. m.:							Till en hos jordbruksnämnden inrättad regleringsfond att användas för pristillägg m. m. på sockerregleringens område.
råsocker	[2] —	[2] 2 400	10 320	30 000 (1/5 1956—30/4 1957: 50 000)	24: —	7 200 (1/5 1956—30/4 1957: 12 000)	
sockerraffinad (även sockerkulör)	[2] —	300	11 000	36 200	32: —	[1] 11 374	
sirap	[2] —	[2] .	30	4 000	28: —	1 120	
sockerbetor	[2] —	[2] .	600	40 000	1: 50	600	
Summa	—	2 700	21 950			20 294 (1/5 1956—30/4 1957: 25 094)	
Fettråvaror och fettvaror	[3] —	[3] —	11 100	60 000 (räknat i olja)	30: —	[1] 14 700	Till föreningen Sveriges oljeväxtintressenter för regleringsbidrag och för täckande av förluster i samband med inlösen av svenskt oljefrö.

[1] Restitutioner avdragna: stärkelse 125 000 kronor, socker 210 000 kronor och fettvaror 3 380 000 kronor.
[2] Avgift för import i maj 1956 (10 000 ton råsocker); i övrigt ingen avgift; vinster på sockerimporten uppstår hos Svenska sockerfabriksaktiebolaget.
[3] Ingen införselavgift; i stället högre regleringsavgift.

1	2	3	4	5	6	7	8
Mjölk och mejeriprodukter:							
hårdost och dessertost			3 350	4 800	60: —	2 880	Till Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för prisreglering på mejeriområdet.
mesost.....	3 678	4 700	10	50	20: —	10	
övriga slag (mjölk, grädde, smör, smältost, glass m. m.)			.	.	.	.	
Summa	3 678	4 700	3 360			2 890	
Slakterivaror (samt slaktdjur; ej fjäderfä):							Till föreningen Svensk kötthandel för prisregleringen för kött och fläsk m. m.
kalvkött (ostyckat).....	[1] .	[1] .	1 000	1 000	100: —	1 000	
annat nötkött (ostyckat) ..	[1] .	[1] .	10 500	15 000	75: —	11 250	
fläsk (ostyckat)	[1] .	[1] .	3 300	4 000	83: —	3 320	
hästkött (ostyckat).....	[1] .	[1] .	300	500	55: —	275	
charkuterivaror, organ, styckningsdetaljer (bl. a. salt hästkött) och köttkonserver	1 723	1 800	4 300	4 000	118: —	4 720	
övriga slag (levande djur, fårkött m. m.).....	[1] .	[1] .	.	.	.	.	
Summa	1 723	1 800	19 400			20 565	
Ägg och äggprodukter m. m.:							
fjäderfäkött	40	70	190	(1,05 miljoner kronor)	20 procent	210	Till Sveriges export- och importförening för ägg för prisregleringen för ägg och äggprodukter.
ägg och övriga slag	.	.	.	.	.	.	
Summa för samtliga avgifter	**12 998**	**20 745**	**66 350**	—	—	**71 980**	

[1] Ingen införselavgift; importvinster uppstår hos föreningen Svensk kötthandel.

Bilaga 11

Redogörelse för aktuella, av jordbruksnämnden lämnade medgivanden till regleringsföreningar att använda avgiftsmedel m. m. till forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet

Regleringsförening	Medel, som har fått anlitas	Ändamål
Svenska mejerier-nas riksförening	500 000 kronor av utjämnings-avgifter för ost för ettvart av åren 1955 och 1956	Konsumtionsbefrämjande reklam för ost
	90 000 kronor av riksföreningens kassa för regleringsändamål	Upplysnings- och försöksverksamhet på mejerihanteringens område regleringsåret 1954/55 (Motsvarande medgivande övervägs för regleringsåret 1955/56)
Svensk kötthandel, förening u. p. a.	20 000 kronor av »affärsvinster»	Vissa utfodringsförsök med svin under regleringsåret 1955/56, i syfte att utröna lämpligaste kvaliteten på exportfläsk
	10 000 kronor av »regleringsmedel»	Försöksverksamhet i fråga om köttproduktionen på försöksgården Brödalt under år 1955
	7 414 kronor (utan angivande av medlens art)	Vissa undersökningar på Wiad år 1956 angående tillväxthastighet och köttkvalitet hos stutar
Sveriges oljeväxt-intressenter, förening u. p. a.	Intill 100 000 kronor (på samma sätt som övriga utgifter för inlösen av 1955 års skörd)	Undersökningar av 1955 års oljeväxtskörd för förberedande av individuell fetthaltsbetalning för oljeväxtfrö av 1956 års skörd
	15 000 kronor (utan angivande av medlens art)	Försök vid statens husdjursförsök med rapsmjöl och senapsmjöl (anvisat hösten 1955)
	50 000 kronor (utan angivande av medlens art)	Upprätthållande av Sveriges utsädesförenings förädlingsverksamhet med oljeväxter i oförändrad omfattning under år 1956
	70 000 kronor av arealavgiftsmedel	Anslag för år 1956 till Sveriges oljeväxtodlares centralförening för försöksverksamhet med avseende å oljeväxter
	[Anvisande av 75 000 kronor i mars 1956 *begärt* av lantbrukshögskolan med statens lantbruksförsök	Växtföljdsförsök inom de delar av landet, där oljeväxtodlingen har stor omfattning]
Sveriges stärkelse-producenters förening u. p. a.	2 procent av på visst sätt beräknat årsöverskott (= belopp i storleksordningen 2 000 à 3 000 kronor per år)	Årlig avsättning till upplysningsfond, att disponeras efter föreningsstyrelsens bestämmande

TABELLBILAGA

Tab. 1. Vissa jordbruksnäringen berörande prisindextal

År och månad	Jordbruksnämndens producentprisindex[1] (1954/55 = 100)											
	Marknadsförd produktion						Totalproduktion					
	Nominell producentprisindex[2]			Reell producentprisindex[3]			Nominell producentprisindex[2]			Reell producentprisindex[3]		
	Vegetabilier	Animalier	Summa	Vegetabilier	Animalier	Summa	Vegetabilier	Animalier	Summa	Vegetabilier	Animalier	Summa
1950/51	80,7	83,0	82,4	94,6	97,4	96,7	80,6	83,2	82,6	94,5	97,6	97,0
1951/52	94,9	95,5	95,4	99,0	99,6	99,5	94,4	95,4	95,1	98,5	99,5	99,3
1952/53	115,9	100,7	104,4	118,0	102,6	106,2	114,4	100,2	103,4	116,4	102,0	105,2
1953/54	106,8	97,9	100,0	108,2	99,2	101,4	105,5	97,6	99,4	106,9	98,9	100,7
1954/55	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1953/54 Sept.	102,1	98,4	99,3	104,2	100,4	101,3	100,3	98,1	98,6	102,3	100,1	100,6
Okt.	103,0	98,2	99,4	105,1	100,1	101,4	101,4	97,9	98,7	103,5	99,9	100,7
Nov.	103,5	98,7	99,9	105,6	100,7	101,9	101,9	98,4	99,2	104,0	100,4	101,2
Dec.	103,6	98,4	99,6	105,8	100,4	101,7	101,9	97,9	98,8	104,0	99,9	100,8
Jan.	104,1	97,8	99,3	106,3	99,8	101,4	102,4	97,4	98,5	104,5	99,4	100,5
Febr.	105,3	98,0	99,8	107,5	100,0	101,8	103,8	97,6	99,0	106,0	99,6	101,1
Mars	105,9	98,4	100,3	107,2	99,6	101,4	104,5	98,2	99,6	105,7	99,3	100,8
April	106,2	98,2	100,1	107,5	99,2	101,2	104,7	97,9	99,4	106,0	99,0	100,6
Maj	107,6	97,1	99,7	108,9	98,2	100,8	105,5	96,8	98,8	106,7	97,9	99,9
Juni	107,0	97,2	99,6	107,7	97,7	100,2	105,6	96,9	98,9	106,3	97,4	99,5
Juli	106,1	97,5	99,6	106,9	98,2	100,3	104,4	97,3	98,9	105,2	98,0	99,7
Augusti	107,5	97,5	99,9	108,4	98,2	100,7	106,2	97,4	99,4	107,1	98,1	100,2
1954/55 Sept.	95,1	97,8	97,1	96,0	98,7	98,0	94,6	97,6	96,9	95,5	98,5	97,8
Okt.	96,7	97,6	97,4	97,8	98,7	98,4	96,5	97,4	97,2	97,6	98,4	98,2
Nov.	96,9	97,7	97,5	98,0	98,8	98,6	96,4	97,6	97,3	97,5	98,6	98,4
Dec.	97,2	98,0	97,8	97,9	98,8	98,6	96,6	97,8	97,5	97,3	98,5	98,2
Jan.	97,1	98,6	98,2	98,1	99,5	99,2	96,3	98,6	98,0	97,3	99,5	99,0
Febr.	97,2	98,8	98,4	98,0	99,6	98,2	96,3	98,7	98,1	97,1	99,4	98,9
Mars	97,3	99,5	98,9	97,9	100,0	99,5	96,3	99,3	98,6	96,9	99,9	99,2
April	98,0	102,6	101,4	97,7	102,3	101,2	97,1	102,9	101,6	96,9	102,6	101,3
Maj	97,5	101,9	100,8	97,0	101,3	100,3	96,5	102,0	100,8	96,0	101,5	100,2
Juni	98,9	102,7	101,8	98,2	102,0	101,0	98,3	102,9	101,8	97,6	102,1	101,1
Juli	114,9	102,5	105,5	112,7	100,4	103,4	118,6	102,6	106,3	116,3	100,6	104,2
Augusti	113,2	102,3	105,0	110,7	100,0	102,6	116,4	102,6	105,8	113,9	100,3	103,4
1955/56 Sept.	102,7	104,4	104,0	99,9	101,5	101,1	105,0	104,8	104,9	102,2	101,9	102,0
Okt.	96,4	105,3	103,2	92,9	101,4	99,3	97,0	105,8	103,7	93,4	101,8	99,9
Nov.	96,0	110,2	106,7	91,6	105,1	101,8	96,2	110,8	107,4	91,9	105,8	102,6
Dec.	96,1	113,1	109,0	91,4	107,5	103,6	96,4	113,9	109,9	91,6	108,3	104,4
Jan.	95,9	113,8	109,5	91,2	108,2	104,1	95,9	114,5	110,2	91,2	108,8	104,8
Febr.	97,0	114,2	110,0	92,0	108,4	104,4	97,1	114,9	110,8	92,2	109,0	105,1

[1] Preliminär. Som vikter har använts 1954/55 års produktion av följande varuslag (av talen inom parentes anger det första den marknadsförda och det sista den totala produktionen, milj. kg): höstvete (480, 496), vårvete (317, 328), råg (218, 226), matpotatis (490, 665), fabrikspotatis (228, 228), sockerbetor (1 848, 1 848), höstraps (132, 132), höstrybs (29, 29), vårraps (6, 6), vårrybs (1, 1), vitsenap (9, 9) — mejeriprodukter: k-mjölk, 3 %-ig (919,0, 919,0), k-mjölk, 3,5 %-ig (57,2, 57,2), tunn grädde (24,3, 24,3), tjock grädde (19,8, 19,8), Sveciaost (33,4, 36,6), Herrgårdsost (13,4, 14,6), smör (72,6, 88,2), k-mjölk försåld utanför mejeri (109, 109), k-mjölk till hemmaförbrukning (—, 420), ägg (56,5, 73,5), storboskap (96,7, 96,7), större kalv (23,0, 24,0), mindre kalv (10,9, 11,7), häst (11,3, 11,3), får (1,7, 1,9) och svin (176,4, 191,9). — [2] Icke korrigerad för ändringar i penningvärdet. — [3] Ändringar i penningvärdet beaktade med användning av socialstyrelsens konsumentprisindex (se nästa sida); reell producentprisindex = $100 \times \frac{\text{nominell producentprisindex}}{\text{konsumentprisindex}}$. Vid användning av producentprisindex i samband med den s. k. 6-procentregeln skall penningvärdets förändringar beaktas enligt särskilda regler.

Tab. 1 (forts.). **Vissa jordbruksnäringen berörande prisindextal**

År och månad	Socialstyrelsens konsumentprisindex	Socialstyrelsens index för livsmedel		Prisförändringar sedan år 1935 på vissa varor enligt socialstyrelsens prisstatistik							Kommerskollegii partiprisindex för			
		Konsumentprisindex	Allm. konsumtionsprisindex	Mjöl	Bröd	Potatis	Mjölk[1]	Mejerismör[2]	Nötkött, stek	Färskt sidfläsk[3]	Anim. livsmedel	Veget. livsmedel	Fodermedel	Gödselmedel
1935	.	.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1936	.	.	102	102	101	107	102	98	108	110	104	101	105	102
1937	.	.	106	110	107	111	107	111	107	111	108	107	117	102
1938	.	.	110	114	109	113	112	116	110	124	113	104	112	105
1939	.	.	113	113	113	119	117	122	120	128	120	105	114	106
1940	.	.	127	118	130	157	127	138	129	144	140	131	148	135
1941	.	.	151	121	141	142	139	161	171	188	176	157	164	146
1942	.	.	164	125	139	202	134	170	182	198	186	181	175	213
1943	.	.	162	127	138	160	134	170	185	213	194	187	175	229
1944	.	.	157	126	137	162	135	170	177	218	194	189	176	224
1945	.	.	155	123	137	175	135	170	177	212	190	185	180	218
1946	.	.	158	133	139	196	137	170	179	220	191	182	182	179
1947	.	.	164	146	145	209	151	191	173	218	203	196	191	157
1948	.	.	176	179	156	198	156	194	185	229	217	208	198	158
1949	100	100	178	182	161	187	155	205	221	207	219	205	201	162
1950	101	102	181	182	162	227	155	209	234	196	222	218	214	168
1951	117	119	212	217	189	286	175	241	264	247	252	262	272	195
1952	126	134	240	270	215	304	189	250	311	307	292	286	294	222
1953	128	137	242	283	220	296	189	257	353	274	296	294	283	210
1954	129	137	.	274	218	328	189	258	344	291	292	305	285	197
1955	133	144	.	271	227	404	216	265	382	322	312	298	305	198
1954 januari	..	..	242	275	219	289	189	258	339	286	295	299	269	201
februari	.	..	242	275	219	297	189	258	336	291	294	302	274	205
mars	129	137	245	278	219	307	189	258	338	285	295	305	282	205
april	..	..	248	278	219	318	189	258	342	284	293	310	282	205
maj	..	..	248	279	219	339	189	258	359	284	289	312	285	205
juni	130	138	247	279	219	352	189	258	364	285	288	321	286	197
juli	129	137	..	279	219	330	189	258	371	286	288	317	285	189
augusti	129	137	..	273	216	359	189	258	365	287	289	309	285	189
september	129	136	..	272	217	332	189	258	351	294	293	297	282	189
oktober	129	136	..	267	217	339	190	258	328	303	292	295	286	194
november	129	136	..	267	218	337	190	258	315	304	292	295	299	195
december	129	137	..	267	218	335	189	258	318	302	293	296	307	194
1955 januari	129	137	..	267	219	340	189	258	321	304	295	298	307	194
februari	129	137	..	267	219	348	189	258	324	311	298	297	310	200
mars	130	137	..	267	219	355	189	258	331	307	299	297	311	200
april	131	140	..	275	219	362	212	258	357	311	303	298	302	200
maj	131	141	..	275	230	369	213	261	387	312	303	299	304	200
juni	131	142	..	275	231	375	213	261	399	312	307	302	304	193
juli	133	147	..	275	232	370	212	261	420	313	307	320	304	194
augusti	133	146	..	276	232	638	212	261	416	324	309	299	296	193
september	134	148	..	276	232	489	226	261	415	329	317	292	296	195
oktober	135	148	..	268	232	416	227	261	402	337	321	291	307	202
november	137	151	..	267	231	394	254	291	398	351	336	289	309	200
december	137	152	..	267	232	393	254	291	409	358	348	290	312	201
1956 januari	137	151	..	267	232	399	254	291	418	363	349	291	316	201

[1] Indextalen baseras fr. o. m. dec. 1941 på priset för standardiserad mjölk. — [2] Runmärkt mejerismör fr. o. m. maj 1953. — [3] Fr. o. m. mars 1943 följer indextalen priset för salt sidfläsk.

Tab. 2. Priser i Sverige

År och månad	Kronor per 100 kilogram									
	Höstvete[1]	Vårvete[1]	Råg[1]	Vetemjöl[2]	Rågsikt[2]	Matärter, gula[3]	Matpotatis[4]	Fabrikspotatis[5]	Sockerbetor[6]	Strösocker[7]
1934	16,97	..	15,69	26,99	23,51	26,99	6,02	3,30	2,25	29,21
1935	16,69	..	15,59	29,80	25,08	25,33	8,28	3,25	2,25	29,09
1936	17,01	..	15,92	30,61	25,86	21,21	8,53	3,31	2,25	29,79
1937	19,60	..	18,29	32,56	29,11	20,79	9,02	3,76	2,55	30,89
1938	18,85	..	17,27	33,84	29,43	19,90	8,66	4,37	2,70	31,03
1939	17,99	..	17,29	33,82	28,58	27,81	9,03	4,60	2,70	31,64
1940	23,30	..	23,29	34,49	29,83	43,19	13,67	4,81	3,10	35,88
1941	26,09	..	26,09	34,50	30,50	50,97	13,66	5,75	4,10	39,88
1942	26,55	28,09	26,09	34,50	30,50	47,78	21,73	6,45	4,50	45,46
1943	26,07	27,52	25,07	37,00	28,50	42,78	13,80	7,58	4,50	47,52
1944	26,70	28,70	25,70	36,60	28,50	37,36	16,18	7,58	4,50	47,52
1945	26,80	28,80	25,80	35,83	28,17	35,33	16,97	7,65	4,65	47,52
1946	26,59	28,70	26,04	38,61	31,66	36,08	17,87	7,83	4,65	47,52
1947	27,47	30,06	27,47	43,00	36,17	39,08	18,64	8,02	5,00	60,04
1948	28,99	32,90	28,99	48,27	40,86	43,85	17,49	8,77	5,30	62,44
1949	30,01	35,01	30,01	49,42	42,80	44,82	16,48	9,33	5,30	63,27
1950	30,85	34,94	30,39	48,14	43,07	47,28	22,05	9,27	5,55	64,53
1951	35,86	38,32	34,59	53,70	47,98	54,58	25,84	9,52	6,25	79,08
1952	48,48	50,43	45,28	69,42	62,73	64,03	26,04	11,33	7,35	91,90
1953	52,06	53,15	48,92	76,66	69,75	61,65	22,44	12,58	7,35	93,25
1954	47,01	47,01	44,24	74,75	68,02	60,72	26,20	11,65	7,20	89,17
1955	43,19	43,19	38,69	73,05	67,04	78,03	36,39	11,21	7,00	88,00
1954 januari	48,70	48,70	47,20	74,75	68,52	59,00	21,05	11,75	—	91,00
februari	49,00	49,00	47,50	74,75	68,52	—	22,50	12,00	—	91,00
mars	49,30	49,30	47,80	75,75	69,52	—	23,00	12,00	—	91,00
april	49,60	49,60	48,10	75,75	69,52	—	23,77	12,00	—	91,00
maj	49,90	49,90	48,40	75,75	69,52	—	26,46	12,00	—	89,00
juni	50,00	50,00	48,50	75,75	69,52	—	42,40	12,00	—	89,00
juli	50,00	50,00	48,50	75,75	69,52	—	33,31	12,00	—	88,00
augusti	50,00	50,00	48,50	73,75	65,52	—	26,55	12,00	—	88,00
september	41,65	41,65	36,66	73,75	65,52	58,00	23,55	12,00	—	88,00
oktober	42,29	42,29	37,29	73,75	66,43	61,00	24,00	10,50	7,20	88,00
november	43,14	43,14	38,14	73,75	66,59	62,60	23,85	10,75	7,20	88,00
december	43,57	43,57	38,57	73,75	67,52	63,00	24,00	10,75	7,20	88,00
1955 januari	44,03	44,03	39,04	73,75	67,52	63,88	24,46	11,00	—	88,00
februari	44,27	44,27	39,27	73,75	67,52	—	24,54	11,25	—	88,00
mars	44,51	44,51	39,51	73,75	67,52	—	24,65	11,25	—	88,00
april	44,75	44,75	39,75	73,75	67,52	—	25,45	11,25	—	88,00
maj	44,75	44,75	39,75	73,75	67,52	—	—	11,25	—	88,00
juni	44,75	44,75	39,75	73,75	67,52	—	—	11,25	—	88,00
juli	44,75	44,75	39,75	73,75	67,52	—	83,08	11,25	—	88,00
augusti	44,75	44,75	39,75	73,75	67,52	—	51,82	11,25	—	88,00
september	40,00	40,00	36,36	72,83	67,02	72,25	37,63	11,25	—	88,00
oktober	40,23	40,23	36,78	71,25	65,75	79,63	—	11,00	7,00	88,00
november	40,58	40,58	37,18	71,25	65,75	85,00	27,53	11,25	7,00	88,00
december	40,90	40,90	37,36	71,25	65,75	89,38	28,38	11,25	7,00	88,00
1956 januari	41,23	41,23	37,49	70,25	64,75	92,50	29,00	11,50	—	88,00

Anm. Uppgifter med medieval stil avser priser under månader, då någon nämnvärd försäljning ej ägt rum. Dessa priser har ej medtagits vid beräkning av årsmedelpriser.

[1] Medelpris till producent på kustorter (exkl. förmalningsavgift). Under tiden 16 okt. 1940—aug. 1954 av staten fastställda priser, därefter medeltal av Lantbruksförbundets noteringar, eller om sådana ej finnes, gällande inlösenpris. — [2] Prisuppgifter från kvarnar, grundpris fritt kvarn till detaljist. Fr. o. m. okt. 1949 pris å bagerivetemjöl resp. rågsikt 00. — [3] Medeltal av producentpriser i mell. Sverige. — [4] Engrospris i Stockholm på prima välsorterad vara. — [5] Av staten fastställt producentpris vid 17,5 % stärkelsehalt och 70 kg hektolitervikt. — [6] Av staten fastställt grundpris till producent vid 16 % sockerhalt. Tillägg för varje tiondels proc. högre sockerhalt med 1/160 av grundpriset. — [7] Partipris i Skåne exkl. grosshandelsrabatt.

Tab. 2 (forts.). **Priser i Sverige**

År och månad	Kronor per 100 kilogram								
	Korn[1]	Havre, vit[1]	Vallhö[2]	Höst-sädshalm[2]	Majs[3]	Vete-kli[3]	Kraft-foder-blandning[3]	Lin-frö-mjöl[3]	Melass[4]
1934	12,71	11,83	7,47	2,50	13,01	11,76	15,10	17,31	8,25
1935	13,13	12,15	7,22	2,35	15,51	12,85	17,33	17,90	8,67
1936	13,75	12,77	6,27	2,42	15,93	13,70	18,23	18,03	9,40
1937	18,22	15,58	6,37	3,40	16,33	14,38	19,11	19,24	9,61
1938	15,81	13,62	5,97	3,04	16,83	13,90	19,45	20,43	10,00
1939	14,55	13,03	6,43	2,81	18,61	13,39	21,41	22,32	10,27
1940	22,71	20,41	14,57	5,12	18,50	16,89	23,50	24,00	11,38
1941	24,90	22,40	20,90	6,70	23,71	16,50	25,13	24,00	12,94
1942	24,50	20,75	15,30	5,48	25.33	16,78	30,92	.	16,00
1943	23,08	18,83	11,60	3,55	25,00	18,08	32,84	34,00	16,00
1944	23,24	19,03	10,88	3,00	25,00	18,50	32,87	34,00	15,67
1945	22,63	19,03	9,35	3,01	25,00	19,00	33,82	34,00	14,00
1946	22,63	19,03	8,54	2,83	25,00	19,00	35,04	34,17	14,00
1947	24,68	20,03	14,83	3,20	25,12	19,67	36,00	36,00	14,00
1948	27,00	21,52	15,81	4,03	26,30	21,41	36,05	36,05	15,11
1949	25,79	22,21	13,08	3,03	27,22	22,15	36,15	36,40	20,21
1950	25,09	23,42	11,33	3,13	29,01	25,49	38,98	40,61	21,88
1951	33,47	31,90	13,41	5,06	34,74	32,55	47,67	53,35	27,00
1952	35,99	33,87	15,11	5,61	43,44	37,10	50,35	56,42	33,13
1953	30.96	28,06	13,76	5,25	48,14	36,90	51,09	57,19	32,72
1954	31,50	29,93	13,57	5,50	50,07	36,53	51,71	58,75	27,66
1955	35,52	35,51	17,26	7,08	48,36	39,47	52,53	64,11	26,18
1954 januari	27,11	24,52	13,00	4,75	50,13	33,72	51,92	58,13	28,75
februari	28,84	26,20	13,06	5,00	50,29	34,44	52,02	58,13	28,67
mars	31,22	29,13	13,30	5,45	50,55	35,53	51,90	58,13	28,58
april	31,04	29,51	13,56	5,69	50,64	36,33	51,37	58,12	28,46
maj	32,23	30,69	—	—	51,36	36,52	51,06	58,12	28,42
juni	—	—	—	—	50,33	36,62	51,37	58,08	28,33
juli	—	—	—	—	49,34	36,67	51,42	58,09	28,30
augusti	—	—	—	—	49,46	36,50	51,42	58,13	28,40
september	30,20	28,14	—	—	49,92	36,48	51,81	58.23	27,50
oktober	32,18	31,06	13,92	—	50,00	37,04	51,90	59,39	25,45
november	34,75	34,41	14,00	6,00	49.27	38,17	52,10	60,46	25,50
december	35,92	35,75	14,13	6,13	49,60	40,32	52,19	61,97	25,50
1955 januari	35,63	35,44	14.25	6.25	49,20	41,29	52,29	63,43	25,48
februari	36,15	35.83	14.13	6 38	49,19	42,48	52.76	64,99	25,54
mars	37.32	36,89	13,90	6,50	49,18	42,24	52.87	65,06	25,67
april	36,40	35,65	13,38	6,31	48.94	39,37	51,93	64,72	25,59
maj	36,41	35,82	12,85	6,00	49.20	39.06	52,61	64.36	25,67
juni	—	—	—	—	49.38	39.02	52,62	64.20	25.67
juli	—	—	—	—	49.38	39.06	52.62	64.20	25,67
augusti	—	—	—	—	49,34	39,37	52,77	63 80	25,74
september	33.98	33,79	—	—	47,69	39,01	52.33	63.50	—
oktober	34,53	34.83	22,00	8.00	46,96	38,00	52,52	63.54	—
november	34.56	35,39	22.80	8.35	46,23	37,42	52,54	63,65	—
december	34,73	35,91	24,75	8,88	45,67	37,31	52,54	63,83	30,56
1956 januari	35,16	36,20	26,50	9,35	45,42	38,03	52,61	63.83	30,54

[1] Medelpris till producent på flera orter för foderkorn och -havre. Under tiden 16 okt. 1940—juli 1949 av staten fastställda priser. — [2] Pris till producent för pressad vara på stationer i mell. Sverige. — [3] Pris till förbrukare på kustorter. — [4] Pris på vissa orter till annan förbrukare än sockerbetsodlare. Fr. o. m. 17 okt. 1949 inkl. fathyra.

Tab. 2 (forts.). **Priser i Sverige**

År och månad	Öre per kilogram													
	Mejerimjölk[1]	Konsumtionsmjölk[2]	Smör, svensk riksnotering[3]	Margarin[2]	Ost, svecia[4]		Ägg[6]	Avräkningspriser[7]						Smågrisar[9]
					Helfet	Halvfet[5]		Storboskap[8]	Större kalv kl. I	Mindre kalv kl. I	Svin	Får (lamm) kl. I	Häst kl. I	
1934	..	21,0	230	141	125	86	99	.	.	.	.	.	.	61
1935	..	21,0	223	135	131	94	114	94	137	83	110	.	.	112
1936	..	22,0	221	133	137	104	127	96	144	88	118	149	46	124
1937	..	23,0	257	148	124	87	138	96	160	93	122	159	44	114
1938	..	24,0	269	160	131	89	136	97	160	92	135	162	44	144
1939	..	25,0	288	165	152	110	138	114	178	101	135	192	52	127
1940	16,5	27,2	325	224	168	127	163	127	203	109	158	224	69	132
1941	20,7	30,0	385	300	200	149	220	176	266	143	195	282	104	190
1942	23,0	28,8	405	300	—	159	261	194	282	164	207	331	122	214
1943	22,9	29,1	405	300	—	165	281	195	279	153	234	356	132	230
1944	23,1	29,2	405	293	—	165	295	193	282	139	233	343	119	252
1945	23,3	29,2	405	270	—	190	293	182	278	134	226	307	99	239
1946	23,9	29,5	405	270	—	189	295	181	315	165	240	306	109	245
1947	25,7	32,6	455	286	—	212	311	185	321	169	247	346	142	276
1948	28,1	33,6	455	300	—	229	320	213	364	222	257	413	141	289
1949	28,5	33,6	486	269	—	230	264	247	392	247	254	395	172	285
1950	29,1	33,6	495	260	253	146	259	272	395	264	253	320	138	276
1951	31,4	37,8	570	354	312	235	292	294	452	304	306	410	188	303
1952	34,4	40,8	587	384	369	299	315	340	517	361	356	449	230	410
1953	34,7	40,8	603	398	391	321	306	394	563	371	323	471	248	381
1954	34,5	40,9	605	385	386	314	291	361	602	391	328	477	250	334
1955	35,8	46,5	616	395	402	324	303	375	600	381	360	525	266	365
1954 januari ..	35,4	40,9	605	385	395	325	250	384	627	402	318	490	232	400
februari ..	35,3	40,9	605	385	395	325	264	379	627	370	320	498	235	393
mars	35,2	40,9	605	385	395	325	290	375	639	361	320	501	260	370
april	35,0	40,9	605	385	395	325	265	373	635	357	320	501	269	363
maj	34,4	40,9	605	385	395	325	246	373	580	357	321	476	269	310
juni	33,5	40,8	605	385	395	325	255	367	553	357	326	456	269	327
juli	33,3	40,8	605	385	375	300	304	367	527	357	330	456	267	300
augusti ..	33,5	40,8	605	385	375	300	350	360	536	368	330	459	257	319
september	34,2	40,8	605	385	375	300	350	351	598	413	330	462	254	322
oktober ..	35,2	41,0	605	385	375	300	325	338	634	450	335	475	246	300
november	35,5	40,9	605	385	380	305	321	331	618	454	342	472	227	300
december	35,4	40,8	605	385	385	310	272	339	646	450	345	472	218	300
1955 januari ..	35,1	40,7	605	385	385	310	270	342	656	407	345	481	233	300
februari ..	35,1	40,8	605	385	385	310	257	352	655	370	347	510	263	300
mars	35,1	40,8	605	385	385	310	273	360	655	366	347	570	280	302
april	35,4	45,7	605	398	385	310	298	372	622	373	349	573	281	337
maj	34,9	45,8	605	399	395	318	260	388	551	380	349	588	382	350
juni	34,0	45,8	605	399	405	325	273	397	543	380	350	614	296	368
juli	33,7	45,7	605	399	405	325	294	390	533	361	352	574	301	389
augusti ..	34,2	45,7	605	399	405	325	332	376	529	335	363	485	256	375
september	36,3	48,7	605	399	415	335	350	375	560	351	367	473	253	401
oktober ..	37,4	48,8	605	399	415	335	350	375	595	388	374	464	252	400
november	40,3	54,7	658	399	422	342	350	385	641	426	388	481	233	414
december	41,7	54,7	680	399	425	345	329	393	666	430	394	488	256	440
1956 januari ..		54,8	680	399	425	345	295	415	682	402	392	488	300	449

[1] Medelavräkningspris till producent för 3,5 %-ig mjölk, fritt mejeri, vid ett skummjölksvärde av 4,5 öre/kg (2,0 öre/kg juli 1939—dec. 1941). Exkl. efterlikvider och producentbidrag samt fr. o. m. mars 1952 exkl. leveranstillägg. Efterlikviderna har utgjort följande belopp i öre/kg: 0,31 år 1942, 0,40 år 1943, 0,41 år 1944, 0,55 åren 1945 och 1946, 0,63 år 1947, 0,59 år 1948, 0,82 år 1949, 0,62 år 1950, 0,85 år 1951, 1,06 år 1952, 1,10 år 1953 och 0,64 år 1954. För åren före 1942 saknas motsvarande uppgifter. — [2] Detaljpris i städer och tätorter t. o. m. juni 1954, därefter även på landsbygden. För mjölk öre/l. — [3] Fr. o. m. maj 1953 runmärkt saltat smör. Under tiden 1 maj—26 nov. 1953 50 öre lägre pris å omärkt smör, under tiden 27 nov. 1953—21 jan. 1954 70 öre, under tiden 22 jan.—30 sept. 1954 50 öre samt fr. o. m. 1 okt. 1954 20 öre lägre pris. — [4] Avräkningspris till mejeri. — [5] Partipris på mager (27 +) ost 1941—1944. — [6] Svensk äggnotering, pris till producent i södra Sverige. Åren 1941—1948 tidvis statliga normalpriser. — [7] Ovägda medeltal av avräkningspriser till producenter vid större slakteriföreningar i Svea- och Götaland. Slaktad vikt. — [8] Ovägt medeltal av priser för kor kl. I och II. — [9] Ovägt medeltal av producentprisnoteringar för prima griskullar i kl. I med en medelvikt av 17 kg/st.

Tab. 2 (forts.). **Priser i Sverige**

År och månad	Kronor per 100 kilogram								Öre per liter		
	Handelsgödsel[1]								Drivmedel[2]		
	Chilesalpeter	Kalksalpeter	Kalkkväve, 18 %[3]	Ammoniumsulfat	Kalkammonsalpeter[4]	Superfosfat, 19—20 %[5]	Thomasfosfat	Kalisalt, 40 %[6]	Bensin	Motorbränn-olja	Motorfotogen
1934	..	..	..	..	..	..	..	..	26,5	9,5	9,8
1935	17,75	16,50	17,25	16,00	15,75	7,64	7,40	11,04	27,0	9,5	9,8
1936	17,35	16,35	17,21	16,00	15,75	7,25	7,25	13,13	26,1	10,3	9,8
1937	17,13	16,20	16,88	16,00	15,25	7,20	7,20	12,73	25,2	11,2	11,7
1938	17,58	16,88	16,98	16,00	15,75	7,38	6,95	12,64	26,0	11,2	12,2
1939	17,39	16,61	16,89	16,03	15,95	7,48	6,95	13,25	28,4	11,7	12,7
1940	19,16	17,30	20,48	16,87	16,75	10,69	8,40	15,69	51,6	18,1	20,6
1941	20,75	20,69	22,11	21,57	21,50	10,99	9,80	16,02	91,2	45,1	46,0
1942	21,00	21,53	23,53	22,97	22,31	13,47	12,32	17,96	106,5	85,0	85,0
1943	21,00	24,42	25,06	25,08	24,08	15,98	14,88	20,05	111,0	111,0	111,0
1944	21,00	24,28	25,06	25,08	24,08	15,56	14,76	20,00	102,0	102,0	102,0
1945	23,00	23,73	24,60	24,78	23,78	14,85	15,18	19,80	96,5	78,6	89,0
1946	19,00	22,63	22,45	23,38	20,39	13,48	14,27	19,86	40,9	14,5	15,5
1947	23,00	22,36	22,03	24,03	18,28	12,42	13,52	19,88	37,4	14,8	16,1
1948	23,00	22,61	24,23	26,50	19,28	12,37	13,39	20,27	61,3	17,9	18,3
1949	23,47	22,27	24,82	27,03	19,72	12,92	13,39	20,65	69,4	17,4	18,6
1950	27,38	21,74	24,44	27,00	19,72	13,18	13,35	20,13	72,8	19,8	22,0
1951	35,89	23,18	29,35	30,76	·	15,50	15,42	18,77	55,6	23,1	24,7
1952	41,40	25,23	35,05	36,41	31,72	17,19	16,67	17,60	56,2	23,2	25,5
1953	36,19	25,42	33,08	34,74	31,24	16,52	14,58	17,25	56,7	22,7	24,7
1954	30,86	24,92	33,43	32,42	30,49	16,10	13,52	17,10	58,0	21,8	24,0
1955	29,18	24,25	32,80	33,28	30,48	16,40	13,40	21,43	60,0	21,8	23,7
1954 januari	33,25	25,30	34,45	31,70	30,45	16,10	13,70	17,10	58,0	22,0	24,0
februari	34,15	26,00	35,30	32,55	31,30	16,60	14,20	17,70	58,0	22,1	24,0
mars	34,15	26,00	35,30	32,55	31,30	16,60	14,20	17,70	57,4	22,5	23,8
april	34,15	26,00	35,30	32,55	31,30	16,60	14,20	17,70	56,0	22,2	23,8
maj	34,15	26,00	35,30	32,55	31,30	16,60	14,20	17,70	56,0	22,0	24,0
juni	34,15	26,00	31,85	32,55	31,30	15,60	12,90	16,50	56,0	22,0	24,0
juli	27,30	23,60	31,85	—	29,40	15,60	12,90	16,50	59,0	21,5	24,0
augusti	27,30	23,60	31,85	—	29,40	15,60	12,90	16,50	59,0	21,5	24,0
september	27,30	23,60	31,85	—	29,40	15,60	12,90	16,50	59,0	21,5	24,0
oktober	28,15	24,30	32,70	32,45	30,25	16,10	13,40	17,10	59,0	21,5	24,0
november	28,15	24,30	32,70	32,45	30,25	16,10	13,40	17,10	59,0	21,5	24,0
december	28,15	24,30	32,70	32,45	30,25	16,10	13,40	17,10	59,0	21,5	24,0
1955 januari	28,15	24,30	32,70	32,45	30,25	16,10	13,40	17,10	59,0	21,5	24,0
februari	29,00	25,00	33,55	33,30	31,10	16,60	13,90	21,95	59,0	21,5	24,0
mars	29,00	25,00	33,55	33,30	31,10	16,60	13,90	21,95	59,0	21,5	24,0
april	29,00	25,00	33,55	33,30	31,10	16,60	13,90	21,95	59,0	21,5	24,0
maj	29,00	25,00	33,55	33,30	31,10	16,60	13,90	21,95	60,0	22,0	23,5
juni	29,00	25,00	31,95	33,30	31,10	15,95	12,90	20,80	60,0	22,0	23,5
juli	29,00	23,20	31,95	32,90	29,50	15,95	12,90	20,80	60,0	22,0	23,5
augusti	29,00	23,20	31,95	32,90	29,50	15,95	12,90	20,80	60,0	22,0	23,5
september	29,00	23,20	31,95	32,90	29,50	15,95	12,90	20,80	60,9	22,0	23,5
oktober	30,00	24,05	32,95	33,90	30,50	16,85	13,40	21,65	61,0	22,0	23,5
november	30,00	24,05	32,95	33,90	30,50	16,85	13,40	21,65	61,0	22,0	23,5
december	30,00	24,05	32,95	33,90	30,50	16,85	13,40	21,65	61,0	22,0	23,5
1956 januari	30.00	24.05	32.95	33.90	30,50	16,85	13,40	21,65	61,0	22,5	24,0

[1] Brutto för netto, fritt tariffhamn i Stockholmsdistriktet. För chilesalpeter fritt importhamn fr. o. m. juli 1949. För kvävegödsel kontantpris, för superfosfat, thomasfosfat och kalisalt tidigare kreditpris; fr. o. m. juni 1952 kontantpris. — [2] Pris till förbrukare i 0-zon (Stockholm och Goteborg med omnejder, Malmöhus län). — [3] Fr. o. m. jan. 1954 pris å 20 %-ig vara. — [4] T. o. m. juni 1951 pris å 15,5 %-ig vara, därefter 20,5 %-ig vara. — [5] Juli 1942—juni 1946 15 %-ig superfosfat. — [6] Fr. o. m. jan. 1955 48/52 %-ig vara.

Tab. 3. Jordbrukares leveranser samt lager hos handelskvarnar och Sv. Spannmåls AB m. fl. av vete och råg, i ton

År och månad	Jordbrukares leveranser av[1]			Lager av vete[2]		Lager av råg[2]	
	Höstvete	Vårvete	Råg	Handelskvarnar[3]	Övriga lager (ej hos odlare)	Handelskvarnar[3]	Övriga lager (ej hos odlare)
1934	..	..	..	86 771	143 361	42 239	47 328
1935	..	..	..	90 656	121 571	39 045	53 441
1936	..	..	..	89 373	75 143	45 926	6 287
1937	..	..	..	89 985	65 070	30 167	18 743
1938	..	..	..	87 084	168 057	30 344	35 073
1939	..	..	..	116 085	248 150	30 241	46 755
1940	..	..	..	82 570	172 261	42 466	45 789
1941	..	..	..	47 407	[4] 67 752	32 477	[4] 49 386
1942	..	..	..	117 442	111 988	52 000	137 161
1943	295 000	122 000	319 300	100 273	221 636	52 345	200 350
1944	315 500	77 800	253 900	109 833	180 073	44 548	162 514
1945	351 500	68 600	174 200	100 729	108 436	34 931	43 267
1946	421 238	94 513	176 626	121 144	129 755	44 774	46 023
1947	173 382	154 527	106 301	95 554	77 241	34 991	48 025
1948	308 718	199 024	208 140	145 414	234 904	31 175	120 563
1949	361 337	221 919	217 333	146 823	337 839	44 717	142 933
1950	343 203	240 041	171 595	139 035	305 542	38 811	100 004
1951	187 686	166 908	100 858	150 896	262 887	35 868	50 197
1952	351 946	215 729	208 309	149 914	536 309	45 330	139 923
1953	440 182	398 278	242 634	143 191	604 151	50 428	214 533
1954	474 818	334 639	231 504	148 349	470 955	42 650	149 248
1955	387 062	263 660	122 817	135 571	372 456	48 018	72 614
1954 januari	16 609	20 564	7 345	134 163	554 956	44 730	213 961
februari	9 867	12 047	6 236	121 021	526 245	40 096	218 338
mars	9 149	10 618	3 316	113 467	460 331	37 329	197 504
april	7 446	8 296	2 728	117 113	340 218	35 354	172 189
maj	14 085	16 154	5 375	134 860	286 372	35 562	156 354
juni	1 371	1 421	471	133 004	223 608	32 791	150 408
juli	335	181	158	125 871	180 018	31 814	132 907
augusti	187	137	652	89 071	117 054	27 760	103 762
september	[5] 263 618	[5] 114 874	[5] 157 307	144 271	381 969	36 802	215 955
oktober	89 014	86 817	30 478	150 588	472 409	39 221	193 618
november	44 104	41 372	9 757	152 684	492 885	40 728	175 096
december	19 033	22 158	7 681	148 349	470 955	42 650	149 248
1955 januari	24 802	20 498	7 914	147 389	464 921	43 145	135 252
februari	15 552	14 104	4 321	132 006	435 215	47 330	113 816
mars	24 250	23 798	5 383	128 004	406 377	44 327	84 818
april	7 675	8 298	1 371	125 428	346 060	40 188	74 438
maj	2 220	4 730	965	119 720	312 866	37 472	70 174
juni	2 457	2 883	286	111 186	278 294	33 860	63 207
juli	474	566	154	100 998	226 681	35 285	58 753
augusti	182	137	121	87 424	201 403	32 309	55 011
september	[5] 236 342	[5] 125 093	[5] 85 865	122 354	432 947	44 855	106 023
oktober	39 443	33 362	8 164	141 621	419 311	46 384	90 016
november	18 434	16 271	5 111	142 469	400 741	48 443	81 299
december	15 231	13 920	3 162	135 571	372 456	48 018	72 614

[1] Leveranser till handelskvarnar och spannmålshandlare. — [2] Lager av inhemsk och utländsk spannmål. Sista dagen resp. år och månad. Lagersiffror 31 aug. inkluderar leveranser av ny skörd. — [3] Före sept. 1940 lager vid större kvarnar. — [4] Lager hos Sv. spannmåls AB t. o. m. 31 dec. 1954, därefter hos Sv. Spannmålshandel. Fr. o. m. 1 jan. 1941 även lager hos spannmåls- och utsädeshandlare. — [5] Inkl. leveranser av ny skörd under augusti.

Tab. 4. Förmalning av vete, råg och havre samt import och export av vete och råg, i ton

År och månad	Förmalning av[1]			Import av		Export av	
	Vete	Råg	Havre	Vete (stat. nr 177)	Råg (stat. nr 176)	Vete (stat. nr 177)	Råg (stat. nr 176)
1934	408 803	120 547	39 808	45 861	925	24 048	75 454
1935	411 795	125 675	41 306	42 602	1 152	122 346	31 035
1936	415 268	128 798	40 062	48 714	5 365	91 281	27 556
1937	424 214	134 516	46 653	50 349	2 728	29 384	27
1938	419 956	129 120	43 006	54 349	7 520	39 105	20
1939	429 986	141 421	48 522	39 130	2 633	9 191	13
1940	495 286	141 904	54 480	34 095	60 246	123	2 465
1941	448 568	199 928	39 993	40	368	26 536	4 707
1942	251 917	178 481	57 775	86 044	13 330	45	3 007
1943	272 105	213 733	92 623	7 599	1 407	4 610	401
1944	345 324	226 090	61 917	16 761	1	45 502	40 233
1945	504 038	166 294	50 112	43 438	7	25 697	112 380
1946	462 749	145 997	47 711	36 399	987	4 336	6 153
1947	435 551	113 624	70 420	81 231	4 614	16 793	3 557
1948	369 771	157 207	61 123	132 468	34 883	13 484	219
1949	437 832	174 134	44 834	906	8 761	3 197	104
1950	484 636	141 675	43 285	75 986	221	168 507	66 547
1951	522 365	139 456	33 673	208 954	19 893	19 833	17 694
1952	498 383	144 981	35 899	334 830	50 600	62 129	32
1953	467 486	135 160	32 592	46 996	6	263 317	12 647
1954	498 588	134 369	30 421	4 997	4 389	380 418	113 840
1955	503 477	130 419	28 686	41 533	36 573	161 462	15 351
1954 januari	38 804	11 216	2 077	247	—	70 474	1 265
februari	47 827	12 218	2 846	1 928	—	30 610	874
mars	44 942	10 062	3 806	1 546	6	59 770	9 942
april	34 577	9 730	2 124	282	—	48 642	11 598
maj	39 051	10 816	2 483	—	—	21 929	5 622
juni	28 907	9 353	2 764	—	—	24 603	5 685
juli	16 460	5 727	675	—	—	39 201	6 642
augusti	54 037	14 714	2 015	—	1	27 447	10 588
september	52 372	13 406	2 574	—	8	19 251	19 402
oktober	54 432	14 142	3 412	—	1 015	27 041	22 422
november	47 982	12 291	3 260	—	2 390	2 789	11 424
december	39 197	10 694	2 385	994	970	8 658	8 602
1955 januari	36 774	10 593	1 869	5	2 409	10 222	5 564
februari	45 526	11 151	1 603	—	13 772	30 283	5 511
mars	42 777	10 962	2 788	2 190	1 661	29 246	3 062
april	38 503	9 192	2 775	5 291	1 063	28 019	243
maj	40 858	11 220	2 538	1 792	3 165	8 373	—
juni	36 876	10 479	2 834	1 481	1 344	19 741	—
juli	20 650	6 971	1 189	—	4 978	24 630	885
augusti	53 428	13 505	1 615	—	1 203	9 655	68
september	53 607	12 205	3 516	274	3 179	596	16
oktober	49 340	12 432	2 840	4 401	—	106	4
november	46 802	11 041	2 966	14 379	2 505	436	—
december	38 336	10 668	2 153	11 720	1 295	155	—

Anm. Import- och exportuppgifterna för 1955 samt månadssiffrorna preliminära.

[1] Förmalning av inhemsk och utländsk spannmål vid handelskvarnar. Före sept. 1940 handels- och löneförmalning vid större kvarnar. Denna understeg 1940/41 den totala handelsförmalningen med 1,5 % för vete och 4 % för råg.

Tab. 5. Försäljning och lager av socker och sirap, import av socker samt försäljning av oljekraftfoder, kli och melass, i ton

År och månad	Försäljning		Lager av socker och sirap omräknade i råsocker	Import av socker (stat. nr 283–287)	Försäljning		
	Socker	Sirap			Oljekraftfoder	Vete- och rågkli	Melass[1]
1938	275 080	20 711	360 000	11 392	..	..	..
1939	333 208	21 783	305 500	6 796	..	..	..
1940	275 159	24 494	291 900	5 656	..	..	..
1941	252 172	19 570	309 800	18	133 223	115 549	17 381
1942	262 637	23 380	262 900	757	110 864	93 860	4 505
1943	240 404	20 579	275 500	10 637	122 427	122 914	24 317
1944	244 805	20 661	273 100	14 596	164 228	130 938	52 124
1945	267 508	22 736	260 600	2 634	173 090	129 020	40 092
1946	246 439	22 460	266 300	5 259	167 831	164 609	47 797
1947	239 829	23 016	247 529	16 828	182 331	248 244	36 459
1948	276 947	24 772	291 028	61 132	176 337	174 380	43 372
1949	295 202	25 718	259 699	53 860	183 469	239 680	63 319
1950	342 129	26 010	294 804	106 118	216 586	221 065	61 751
1951	300 359	24 523	309 328	66 356	145 336	216 218	76 554
1952	299 637	23 986	275 968	65 073	[1]149 519	196 011	60 706
1953	294 069	23 055	352 592	103 308	[2]168 000	[2]190 100	55 980
1954	310 456	23 732	319 122	8 328	[3]170 200	[3]162 700	67 815
1955	297 011	24 032	283 551	78 969	[4]195 900	[4]184 500	78 243
1954 januari	20 656	1 963	352 740	5 143	..	..	3 504
februari	19 793	1 775	331 861	1 323	..	..	3 371
mars	25 036	1 994	304 259	219	..	..	5 666
april	28 832	2 414	271 603	77	..	..	4 039
maj	16 464	1 386	253 123	111	..	..	1 151
juni	23 329	1 736	227 201	114	..	..	1 148
juli	28 419	1 643	195 772	101	..	..	338
augusti	46 600	2 245	144 776	77	..	..	441
september	32 654	1 861	109 218	344	..	..	740
oktober	31 254	2 189	146 706	121	..	..	9 253
november	20 573	2 498	253 397	109	..	..	21 180
december	16 846	2 028	319 122	589	..	..	16 984
1955 januari	20 586	2 073	304 316	5 246	..	..	5 581
februari	28 516	2 396	279 018	10 079	..	..	4 925
mars	18 983	1 439	259 085	2 268	..	..	7 311
april	28 747	2 487	241 028	109	..	..	6 530
maj	14 507	1 165	229 894	135	..	..	1 892
juni	22 003	1 638	215 607	21 313	..	..	1 073
juli	23 287	1 764	189 321	11 264	..	..	1 033
augusti	38 148	2 260	148 356	3 128	..	..	3 103
september	30 883	1 753	117 731	4 028	..	..	1 680
oktober	28 485	2 268	129 014	2 602	..	..	2 712
november	20 556	2 208	217 933	14 351	..	..	17 445
december	22 310	2 581	283 551	4 446	..	..	24 958

[1] För foderändamål. — [2] Juli 1952—juni 1953. — [3] Juli 1953—juni 1954. — [4] Juli 1954—juni 1955.

Tab. 6. Inhemsk försäljning, import och export av vissa fodermedel, i ton

År och månad	Inhemsk försäljning av oljekraftfoder från fabrik	Import av oljekraftfoder (stat. nr 359—365, 369 och 370)	Import av annat kreatursfoder (stat. nr 366—68 och 371—72)	Export av oljekraft- o. a. kreatursfoder (stat. nr 361, 363, 366:1—372)	Import av majs (stat. nr 171)	Import av kli (stat. nr 191—194)
1934	52 869	190 128	8 234	51 574	107 186	38 158
1935	59 919	200 420	4 802	61 238	43 009	8 775
1936	65 109	158 630	5 444	74 560	76 043	10 199
1937	77 287	223 060	8 508	65 362	185 239	48 607
1938	73 999	251 559	7 495	69 702	172 088	49 115
1939	75 524	166 866	6 150	42 575	42 369	12 936
1940	91 326	141 933	7 162	2 349	49 065	14 025
1941	23 782	94 700	7 158	119	3 878	30 727
1942	44 449	117 502	1 856	198	13 335	6 303
1943	43 032	88 988	2 149	1 687	9 940	50
1944	55 351	137 016	628	5 226	5 887	—
1945	67 934	92 668	459	10 468	9 073	—
1946	35 091	90 575	10 187	10 890	85 557	90 941
1947	36 316	149 860	9 749	16	40 505	149 672
1948	51 404	155 713	8 208	5 037	67 972	113 463
1949	81 703	87 148	7 561	535	116 288	96 527
1950	88 279	131 769	11 738	8 381	113 903	94 320
1951	100 335	123 112	23 485	3 187	89 246	127 442
1952	82 011	27 371	8 737	34 095	101 612	49 000
1953	91 664	68 454	17 895	35 397	39 804	63 510
1954	99 982	116 682	30 018	51 811	51 550	22 256
1955	96 681	136 074	51 352	11 031	38 896	73 603
1954 januari	5 305	7 645	2 649	4 509	14 585	1 905
februari	7 850	8 893	1 294	2 507	3 291	—
mars	10 838	12 242	4 328	11 312	98	9
april	9 966	11 641	1 748	3 947	1 750	1 040
maj	7 213	8 733	1 090	2 985	1 217	572
juni	6 026	9 681	561	3 585	5 573	1 775
juli	3 300	12 150	1 298	848	3 283	2 321
augusti	9 464	13 434	569	1 749	553	1 974
september	8 978	6 012	1 342	5 761	3 202	630
oktober	10 116	5 267	3 034	5 973	5 765	465
november	8 656	4 550	4 767	4 402	8 796	6 781
december	12 270	16 781	7 203	4 232	3 436	4 953
1955 januari	9 745	9 690	5 439	2 011	6 456	7 265
februari	8 885	12 339	1 172	654	4 356	5 217
mars	11 898	6 304	3 436	731	3 825	6 601
april	12 286	6 606	2 569	1 389	2 331	3 975
maj	8 315	4 844	852	616	2 905	3 347
juni	6 460	10 762	908	3 147	2 444	4 915
juli	3 291	10 441	1 494	764	1 426	5 918
augusti	6 340	12 602	1 171	30	3 657	6 571
september	6 550	17 225	2 217	60	1 716	9 379
oktober	6 748	9 530	6 122	310	1 798	7 137
november	8 841	18 510	14 395	656	5 128	7 793
december	7 322	17 385	11 039	660	2 854	6 062

Anm. Import- och exportuppgifterna för 1955 samt månadssiffrorna preliminära.

Tab. 7. Invägning av mjölk samt försäljning av mjölk och grädde, i ton

År och månad	Vid mejerier invägd mjölk				Mejeriproduktion av	
	Total kvantitet	Därav			Konsumtionsgrädde	
		Använd för produktberedning	Försåld som konsumtionsmjölk[1]	Försåld grädde (omräknad till mjölk) samt svinn	Tjock	Tunn
1934	2 498 378	1 854 670	352 247	291 461	20 130	10 523
1935	2 550 916	1 875 422	376 433	299 061	20 630	10 155
1936	2 720 166	2 008 586	408 014	303 566	21 697	10 235
1937	2 847 223	2 115 010	434 246	297 967	22 000	10 162
1938	3 032 241	2 277 819	459 023	295 399	22 623	9 918
1939	3 205 688	2 395 153	494 367	316 168	23 524	9 990
1940	2 988 933	2 202 644	519 500	266 789	18 801	11 985
1941	2 659 251	1 940 169	610 512	122 850	776	25 168
1942	2 517 931	1 740 033	855 273	63 421	116	10 282
1943	2 852 031	1 963 235	963 192	72 381	48	11 397
1944	3 107 561	2 183 544	940 625	138 213	—	30 141
1945	3 375 019	2 421 439	939 628	170 025	—	38 831
1946	3 520 348	2 564 015	939 908	183 730	—	45 589
1947	3 422 935	2 449 500	954 365	189 848	—	46 880
1948	3 361 485	2 359 026	978 588	195 247	—	48 379
1949	3 679 434	2 662 618	965 229	226 477	5 021	43 335
1950	3 912 727	2 860 730	943 277	290 653	14 336	32 748
1951	3 805 941	2 797 369	931 709	261 971	13 131	29 096
1952	3 626 839	2 602 998	938 264	273 003	14 665	27 569
1953	3 661 584	2 600 536	957 620	290 781	16 665	26 236
1954	3 565 379	2 483 719	964 613	306 433	18 823	24 909
1955	3 398 512	2 306 608	978 025	305 318	19 694	23 743
1954 januari	255 015	166 793	76 845	26 377	1 634	2 080
februari	236 825	152 312	74 881	24 122	1 487	1 880
mars	283 263	185 159	86 072	27 948	1 741	2 060
april	311 639	214 848	81 651	29 520	1 839	2 115
maj	354 744	259 049	83 965	25 813	1 477	2 140
juni	389 329	300 097	79 632	24 775	1 425	2 192
juli	364 159	276 778	76 184	26 057	1 526	2 283
augusti	351 300	265 342	78 499	22 776	1 294	2 083
september	306 809	220 339	81 701	21 742	1 251	2 007
oktober	252 331	164 497	82 524	23 295	1 481	2 023
november	222 682	136 204	81 005	23 607	1 556	1 957
december	237 283	142 301	81 654	30 401	2 112	2 089
1955 januari	245 770	156 703	77 744	26 620	1 766	1 960
februari	227 775	139 079	76 632	26 296	1 741	1 823
mars	265 578	165 397	87 282	29 151	1 916	2 084
april	297 286	202 005	80 768	29 227	1 922	2 040
maj	336 775	242 428	81 353	26 965	1 760	2 002
juni	377 677	288 289	80 793	23 878	1 455	2 030
juli	364 804	276 568	78 007	24 670	1 489	2 096
augusti	320 869	226 268	86 658	23 605	1 355	2 166
september	273 629	185 977	84 212	21 108	1 291	1 908
oktober	240 509	153 523	83 138	22 616	1 487	1 889
november	217 027	131 361	80 766	22 787	1 515	1 838
december	230 813	139 010	80 672	28 395	1 997	1 907

[1] Fr. o. m. nov. 1941 standardiserad till 3 % fetthalt samt fr. o. m. jan. 1952 även 3·5 % fetthalt.

Tab. 8. Mejerimjölkens medelfetthalt, antal mjölkleverantörer, medelinvägning per leverantör samt produktion av smör, ost och torrmjölk

År och månad	Den invägda mjölkens medelfetthalt, procent	Mejerileverantörer, antal [1]	Mjölkinvägning i medeltal per leverantör, kg	Mejeriproduktion av		Produktion av torrmjölk	
				Smör, ton	Ost, ton	Fet, ton	Mager, ton
1934	3,42	..	..	62 509	31 105	..	..
1935	3,43	..	..	63 452	31 669	..	..
1936	3,45	..	..	67 168	37 759	..	..
1937	3,50	..	..	73 247	35 443	..	..
1938	3,52	..	..	80 103	36 524	..	..
1939	3,53	..	..	83 735	43 653	..	..
1940	3,54	209 412	14 273	80 760	35 328	..	..
1941	3,55	220 283	12 072	77 687	22 383	..	..
1942	3,59	229 278	10 982	71 926	14 991	1 054	191
1943	3,56	236 860	12 041	79 263	21 296	3 924	440
1944	3,58	245 910	12 637	87 304	29 924	3 485	546
1945	3,59	252 735	13 354	94 058	38 102	7 083	756
1946	3,63	255 431	13 782	99 622	44 412	8 412	1 587
1947	3,64	253 776	13 488	94 954	47 690	7 248	3 358
1948	3,62	249 683	13 463	89 687	51 695	7 189	3 920
1949	3,65	251 999	14 601	98 051	65 515	10 999	3 980
1950	3,70	255 935	15 288	108 571	51 517	5 476	3 546
1951	3,73	253 341	15 023	106 288	54 435	5 035	3 034
1952	3,75	247 870	14 632	93 585	59 975	8 565	4 126
1953	3,75	244 236	14 992	97 892	54 302	4 998	6 566
1954	3,77	238 168	14 970	92 577	55 268	5 103	6 628
1955	3,76	229 847	14 786	84 186	54 103	4 213	6 322
1954 januari	3,77	238 683	1 068	6 171	3 499	454	203
februari	3,76	236 511	1 001	5 723	3 060	411	117
mars	3,72	238 074	1 189	6 844	4 054	496	166
april	3,68	238 457	1 306	7 699	5 350	524	547
maj	3,66	239 318	1 482	9 155	5 823	504	893
juni	3,75	241 207	1 614	10 789	7 637	501	1 415
juli	3,76	240 195	1 516	10 199	6 596	396	1 136
augusti	3,76	239 059	1 469	9 832	5 766	417	982
september	3,82	239 044	1 283	8 522	4 666	345	581
oktober	3,90	236 656	1 066	6 657	2 896	337	245
november	3,93	233 553	953	5 549	2 545	347	130
december	3,85	231 997	1 023	5 437	3 376	371	213
1955 januari	3,79	230 806	1 065	5 694	3 423	482	192
februari	3,74	229 032	995	5 120	3 043	323	172
mars	3,75	235 137	1 154	6 334	3 075	260	439
april	3,71	229 891	1 293	7 143	5 238	439	568
maj	3,67	231 455	1 455	8 351	5 966	342	826
juni	3,72	232 087	1 627	10 021	7 690	419	1 438
juli	3,69	231 828	1 574	9 630	7 047	342	1 128
augusti	3,69	230 765	1 390	8 272	4 973	494	439
september	3,84	229 952	1 190	7 141	3 958	326	336
oktober	3,91	228 384	1 053	6 135	3 043	180	265
november	3,91	225 715	962	5 144	2 849	344	173
december	3,88	224 456	1 028	5 201	3 798	262	346

[1] Årssiffrorna är medeltal av månadssiffror, vägda med mjölkinvägningen per leverantör och månad.

Tab. 9. Försäljning av smör, margarin, konstister och kokosfett, matolja och ost samt partihandelns inköp av svenska ägg, i ton

År och månad	Smör från mejeri		Margarin från fabrik		Konstister och kokosfett från fabrik[1]	Bageri- och matolja[2]	Ost[3]	Partihandelns inköp av svenska ägg[4]
	Total kvantitet	Därav av leverantörer återtaget	Hushålls-	Bageri-				
1934	39 430	..	52 831		2 085	..	31 295	..
1935	43 681	7 937	55 201		2 915	..	33 395	..
1936	48 153	9 180	56 125		3 700	1 232	35 864	..
1937	49 098	10 198	58 815		4 731	1 313	37 353	..
1938	51 534	11 246	58 407		6 303	1 523	39 423	27 570
1939	54 319	12 274	51 475	8 047	3 794	1 901	42 866	28 025
1940	74 002	13 580	29 468	9 519	1 064	1 405	38 073	26 658
1941	76 184	10 859	17 531	7 987	9	1 179	23 500	18 960
1942	67 785	11 519	34 631	5 374	0	1 426	15 357	10 538
1943	76 044	12 257	30 930	5 449	—	1 306	19 788	11 767
1944	92 483	13 897	29 126	8 125	—	1 475	29 943	17 205
1945	90 345	13 343	30 424	12 277	—	1 541	33 681	22 397
1946	101 076	13 028	13 694	9 650	—	1 381	45 100	27 440
1947	98 723	14 023	20 771	9 754	—	1 577	49 168	26 875
1948	88 633	14 639	35 315	12 772	—	1 684	54 321	31 176
1949	93 928	16 356	46 316	22 164	—	2 238	56 520	37 679
1950	95 100	17 317	54 950	25 831	—	2 761	53 036	42 845
1951	80 811	16 672	63 350	20 519	500	2 719	53 033	40 969
1952	82 133	16 841	70 593	21 777	1 754	2 364	59 538	41 219
1953	83 453	16 927	69 620	21 682	1 087	..	52 753	40 462
1954	81 199	16 210	70 353	23 743	1 159	4 181	55 044	39 880
1955	76 604	15 229	74 620	25 310	1 061	5 264	55 364	39 925
1954 januari	6 203	1 227	5 075	1 502	88	302	4 044	4 024
februari	6 184	1 186	5 513	1 699	75	309	3 686	3 147
mars	6 636	1 266	6 284	1 997	76	364	3 840	3 496
april	6 781	1 350	6 104	1 833	79	339	3 527	3 190
maj	6 606	1 298	5 595	1 941	67	314	3 685	3 499
juni	6 750	1 403	5 663	2 169	66	396	3 421	3 593
juli	7 095	1 551	5 263	2 120	67	343	7 443	3 077
augusti	7 118	1 444	5 777	2 285	67	377	5 901	2 919
september	6 884	1 413	6 175	2 218	73	349	5 755	2 894
oktober	6 917	1 381	5 890	1 997	77	365	4 904	2 695
november	6 704	1 279	6 337	2 101	140	364	5 084	3 309
december	7 321	1 412	6 677	1 881	284	359	3 727	4 037
1955 januari	6 358	1 186	5 286	1 667	84	351	4 281	4 278
februari	6 037	1 133	5 701	1 842	75	342	3 995	3 403
mars	6 501	1 245	6 932	2 234	93	416	4 657	3 218
april	6 505	1 281	6 008	1 849	75	378	4 026	2 917
maj	6 613	1 290	6 193	2 109	68	383	4 512	3 677
juni	6 566	1 303	6 455	2 316	57	532	4 571	3 440
juli	6 207	1 374	4 631	2 112	36	462	4 398	3 223
augusti	6 788	1 351	5 547	2 532	49	506	5 538	3 285
september	6 907	1 339	6 332	2 487	59	504	4 986	3 043
oktober	6 543	1 298	6 212	2 000	69	461	5 017	2 699
november	5 692	1 181	7 396	2 104	159	498	5 251	3 076
december	5 887	1 248	7 927	2 058	237	431	4 134	3 666

[1] Fr. o. m. sept. 1953 avser statistiken endast konsumentförpackningar. — [2] Inkl. import (stat. nr 262). — [3] Försäljning från mejeri med tillägg för import och avdrag för export (stat. nr 69—70). — [4] För tiden 24 sept. 1941—31 dec. 1945 (ransoneringstiden) enligt rapporter från auktoriserade partihandlare, för övrig tid enligt rapporter från flertalet större partihandelsföretag. Inköp enligt sistnämnda rapporter uppräknade till totalsiffror i och för jämförbarhet med ransoneringstidens siffror. Uppgifterna före år 1951 ej direkt jämförbara med senare år.

Tab. 10. Import och export av smör, margarin, ost och ägg samt export av torrmjölk, i ton

År och månad	Smör (stat. nr 68:1 o. 2)		Margarin (stat. nr 274)		Ost (stat. nr 69 o. 70)		Torrmjölk (stat. nr 65)	Ägg (stat. nr 71)	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Export	Import	Export
1934	2	23 220	648	121	564	93	0	0	3 128
1935	608	20 262	11	181	1 134	124	—	77	3 095
1936	188	19 068	1	173	1 600	234	0	987	2 606
1937	0	23 535	2	146	1 088	350	—	1 187	4 117
1938	1	28 555	2	189	1 223	616	—	35	5 365
1939	4	26 172	55	110	1 803	343	53	736	5 465
1940	560	9 833	0	3	497	160	77	1 261	2 721
1941	—	1 836	—	461	449	1	91	2 336	0
1942	0	—	0	0	305	0	0	499	—
1943	1	—	—	—	269	—	—	253	0
1944	229	—	—	—	223	0	10	493	0
1945	202	605	—	3 612	680	2 207	1 957	730	0
1946	416	2	0	357	1 551	536	3 110	4 397	161
1947	1 088	1	1	121	2 875	134	3 737	1 741	1
1948	3	1	0	1 468	2 607	69	3 113	1 856	1
1949	4	1 618	0	38	3 528	2 828	5 216	0	5 413
1950	—	14 368	—	2	1 324	6 531	5 343	0	12 408
1951	1	26 406	—	5	1 827	2 009	4 041	0	8 980
1952	0	13 039	0	0	4 428	1 839	6 851	0	8 603
1953	0	13 468	2 895	5	2 622	4 694	4 176	0	6 837
1954	—	13 092	—	41	4 716	4 690	2 344	0	7 641
1955	—	3 693	0	132	5 212	3 069	1 360	1	9 789
1954 januari	—	1 874	—	0	130	164	208	0	1 717
februari	—	545	—	—	273	437	330	—	668
mars	—	359	—	3	411	258	243	—	615
april	—	324	—	2	361	187	312	0	389
maj	—	838	0	—	302	364	96	0	163
juni	—	1 385	—	2	265	478	140	0	573
juli	—	3 312	—	3	330	447	110	0	537
augusti	0	886	—	13	373	326	215	0	204
september	—	769	—	6	469	538	160	—	454
oktober	—	1 156	—	1	482	624	209	0	368
november	—	757	—	10	900	385	166	—	645
december	—	887	—	0	414	503	153	—	1 308
1955 januari	—	61	—	11	246	241	199	0	1 905
februari	—	113	—	12	353	340	163	—	1 419
mars	—	42	0	5	548	379	126	—	430
april	—	266	—	10	397	250	94	0	156
maj	—	710	—	11	365	259	67	0	761
juni	—	790	—	—	455	230	168	0	377
juli	—	235	—	11	259	248	70	0	919
augusti	—	577	—	11	319	225	97	0	645
september	—	511	—	12	549	291	70	0	824
oktober	—	173	—	24	480	198	148	0	514
november	—	7	—	13	839	207	71	0	416
december	—	207	—	10	401	198	92	0	1 422

Anm. Import- och exportuppgifterna för 1955 samt månadssiffrorna preliminära.

Tab. 11. Vid slakthus, kontrollslakterier och köttbesiktningsbyråer undersökta slaktdjur m. m.

År och månad	Betäckta suggor i Svea- och Götaland, antal[1]	Tjänstbara galtar i Svea- och Götaland, antal[1]	Antal besiktigade hela och till hela omräknade halva kroppar[2]			
			Storboskap	Kalv		Svin
				större	mindre	
1934	255 886	4 682	258 295	407 182	253 759,5	1 424 688
1935	264 271	4 240	274 675	414 141,5	287 700	1 270 852,5
1936	284 044	4 156	302 503	440 738	354 234	1 324 497
1937	258 967	3 931	347 406	466 605	413 007	1 480 022
1938	272 789	3 778	375 469,5	502 228,5	437 859	1 478 927
1939	282 702	3 747	397 069	519 013	467 212	1 608 873,5
1940	214 291	3 407	540 108	505 579,5	515 670	1 487 631
1941	192 403	2 876	550 661	401 003	506 747	1 049 460
1942	167 453	2 525	234 453,5	212 355,5	424 966	596 673,5
1943	190 672	2 511	283 994	221 920,5	588 012	719 183,5
1944	182 368	2 504	348 600	255 852,5	640 198,5	1 064 267,5
1945	184 294	2 580	345 365	256 728	570 627,5	960 948
1946	178 266	2 612	391 455,5	372 634	598 369	1 053 842
1947	195 122	2 657	491 497	364 292,5	644 390,5	1 036 980
1948	202 596	2 762	342 351,5	300 409	634 873	1 158 104
1949	224 595	3 060	353 190	341 328,5	630 006,5	1 535 682
1950	225 908	3 163	366 248	401 681	546 603	1 825 144,5
1951	206 023	3 084	456 060	401 959,5	550 009,5	1 813 167
1952	225 958	3 044	432 248	370 170,5	545 934,5	1 912 615
1953	237 020	3 149	394 561,5	357 958	473 656	2 063 491
1954	.	.	420 136	373 462	501 149	2 308 825,5
1955	270 175	4 524	548 245	382 689,5	510 058	2 294 106
1954 januari	24 201	3 332	31 874	20 474,5	43 746	158 215
februari	27 795	4 316	28 047,5	22 589,5	39 993,5	168 842
mars	30 549	4 483	35 849	31 224	55 898	211 236,5
april	26 380	4 426	33 629,5	37 244,5	60 629	182 967
maj	25 318	4 361	35 743,5	37 046	47 806	186 392,5
juni	24 029	4 372	30 800	43 322,5	41 269,5	187 718
juli	22 594	4 361	30 645,5	36 136	33 419	189 626,5
augusti	22 290	4 394	39 263	34 365	27 156,5	196 632
september	20 985	4 419	37 557,5	31 238	29 606,5	193 123,5
oktober	21 752	4 443	43 173	28 931,5	35 486	187 856,5
november	25 523	4 485	40 713,5	25 542,5	42 377	205 774
december	27 093	4 578	32 840	25 348	43 762	240 422
1955 januari	24 625	4 643	36 104,5	21 900,5	44 081,5	196 890,5
februari	21 321	4 551	32 460,5	22 717,5	38 915	183 583
mars	22 900	4 560	38 990,5	30 900	55 330	215 303
april	23 993	4 635	33 333,5	31 716	61 557,5	190 733,5
maj	24 187	4 593	37 811	39 534,5	50 089,5	190 679,5
juni	22 898	4 534	38 253,5	45 927	43 044	195 983,5
juli	19 653	4 430	34 275,5	40 050,5	33 140	182 411
augusti	18 546	4 420	55 832,5	41 989	34 131	190 986,5
september	18 836	4 415	62 093,5	34 232,5	32 208	178 992
oktober	21 304	4 445	64 056	27 990,5	35 038,5	190 258
november	25 938	4 504	65 504,5	23 665	43 420,5	181 531,5
december	25 974	4 560	49 544,5	22 066,5	39 012,5	196 754

[1] Fr. o. m. febr. 1954 har en omläggning av insamlingsmetoden företagits, varigenom en fullständigare redovisning erhållits — de nya uppgifterna är icke direkt jämförbara med de tidigare. Uppgifter inkommer numera även för Norrland. — [2] Månadssummorna preliminära.

Tab. 12. Besiktigade och icke besiktigade marknadsförda kvantiteter kött och fläsk, i ton

Tid	Storboskap	Större kalv	Mindre kalv	Svin	Får och getter	Häst	Samtliga
1937/39	88 700	32 300	10 500	118 200	2 700	11 000	263 400
1940	109 800	30 500	11 500	114 200	1 700	13 600	281 300
1941	102 900	22 600	11 200	82 500	1 800	13 500	234 500
1942	45 972	11 249	9 205	45 337	1 623	6 540	119 926
1943	56 708	11 780	12 592	65 498	2 920	7 630	157 128
1944	69 871	13 480	13 668	95 652	3 476	9 370	205 517
1945	69 535	13 368	11 794	83 296	3 412	9 869	191 274
1946	79 379	19 592	12 598	91 325	3 352	12 777	219 023
1947	97 100	19 040	13 295	93 310	3 268	16 729	242 742
1948	69 355	15 461	13 068	101 056	2 533	11 011	212 484
1949	73 885	17 890	13 091	132 257	2 369	13 446	252 938
1950	80 553	22 265	11 492	147 224	2 193	12 244	275 971
1951	100 007	22 782	11 766	147 278	1 952	13 163	296 948
1952	95 053	21 039	11 666	154 805	2 023	12 470	297 056
1953	87 658	20 505	10 213	157 203	1 795	12 585	289 959
1954	90 247	21 726	10 759	170 435	1 758	11 044	305 969
1955	111 807	22 827	10 785	170 158	1 707	12 663	329 947
1949 1 kv.	16 719	3 284	3 596	28 784	195	3 104	55 682
2 »	15 559	4 840	3 836	35 038	302	2 491	62 066
3 »	20 007	5 244	2 581	30 106	646	2 841	61 425
4 »	21 600	4 522	3 078	38 329	1 226	5 010	73 765
1950 1 kv.	18 202	4 251	2 907	37 112	240	3 670	66 382
2 »	18 639	6 795	3 225	38 917	273	2 308	70 157
3 »	20 851	6 238	2 396	33 385	607	1 856	65 333
4 »	22 861	4 981	2 964	37 810	1 073	4 410	74 099
1951 1 kv.	21 567	4 308	3 232	36 947	197	2 835	69 086
2 »	22 452	6 517	3 500	38 251	200	2 463	73 383
3 »	22 950	6 541	2 245	33 118	519	2 116	67 489
4 »	33 038	5 416	2 789	38 962	1 036	5 749	86 990
1952 1 kv.	24 658	4 229	3 138	35 426	214	3 540	71 205
2 »	20 723	6 016	3 419	39 183	254	2 645	72 240
3 »	24 398	6 240	2 228	37 093	641	2 268	72 868
4 »	25 274	4 554	2 881	43 103	914	4 017	80 743
1953 1 kv.	22 981	4 049	3 178	42 842	218	3 464	76 732
2 »	18 290	5 034	2 430	34 548	149	2 456	62 907
3 »	23 446	6 923	2 015	39 453	629	2 454	74 920
4 »	22 941	4 499	2 590	40 360	799	4 211	75 400
1954 1 kv.	21 491	4 143	2 948	40 786	184	2 744	72 296
2 »	21 488	6 486	3 346	42 027	214	2 422	75 983
3 »	22 825	6 173	1 936	41 802	562	1 893	75 191
4 »	24 443	4 924	2 529	45 820	798	3 985	82 499
1955 1 kv.	22 850	4 372	2 885	43 834	166	2 906	77 013
2 »	23 018	6 709	3 361	42 912	195	2 335	78 530
3 »	30 747	7 192	2 132	40 810	544	2 117	83 542
4 »	35 192	4 554	2 407	42 602	802	5 305	90 862

Anm. För åren 1937—1941 enligt beräkningar inom 1942 års jordbrukskommitté, för tiden 1942—juni 1949 i huvudsak enligt ransoneringsstatistiken, därefter enligt beräkningar med ledning av bl. a. antalet besiktigade djur.

Tab. 13. Import och export av nötkött och fläsk samt import av får- och hästkött, i ton

År och månad	Nötkött (stat. nr 19)		Fårkött (stat. nr 15 o. 16)	Hästkött (stat. nr 17 o. 18)	Fläsk (stat. nr 24—26)	
	Import	Export	Import	Import	Import	Export
1934	434	38	656	215	1 523	19 097
1935	1 356	36	934	505	3 724	13 214
1936	1 553	48	673	964	3 098	12 704
1937	1 272	999	606	841	1 717	13 609
1938	1 158	184	602	791	2 198	13 295
1939	1 428	157	602	960	2 829	13 939
1940	54	543	190	457	1 239	4 386
1941	33	0	—	—	3 886	960
1942	6	—	—	—	4 736	—
1943	4	—	0	—	4 566	—
1944	2 023	—	0	—	6 465	—
1945	6 521	0	1	648	3 004	44
1946	8 679	0	43	1 143	995	0
1947	5 467	0	843	3 702	1 076	0
1948	5 628	0	503	1 127	882	1
1949	10 066	1	221	1 814	2 183	229
1950	17 006	0	27	1 447	5 115	569
1951	11 993	1 693	—	998	3 270	411
1952	2 709	456	13	694	110	150
1953	10 666	—	1	1 211	3 248	9 005
1954	16 204	1 608	144	2 826	10 296	4 335
1955	6 861	4 208	8	1 744	4 497	3 429
1954 januari	2 955	—	17	89	1 411	246
februari	1 089	—	5	236	96	292
mars	2 345	—	122	286	518	416
april	444	0	—	155	217	450
maj	769	—	—	207	289	732
juni	536	18	—	129	2	382
juli	255	416	—	128	0	578
augusti	162	—	—	296	—	626
september	388	489	—	302	289	350
oktober	1 893	538	—	464	1 990	15
november	2 093	152	—	175	3 220	247
december	3 270	—	—	359	2 256	1
1955 januari	932	—	4	384	127	7
februari	1 242	—	4	237	1	45
mars	1 379	—	—	232	—	29
april	1 821	—	—	99	0	27
maj	1 038	—	—	191	24	73
juni	389	—	—	195	0	654
juli	61	—	—	178	0	93
augusti	—	897	—	22	—	1 037
september	—	30	—	56	—	1 048
oktober	—	1 142	—	64	64	240
november	—	1 309	—	75	1 228	167
december	0	742	—	11	3 054	8

Anm. Import- och exportuppgifterna för 1955 samt månadssiffrorna preliminära.

Innehållsförteckning

Propositionen ... 1
Författningsförslag ... 4
Förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. ... 4
Förordning angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. ... 10
Förordning angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m. 14
Förordning om upphävande av förordningen den 11 juni 1937 (nr 369) angående utförselbevis för råg och vete ... 21
Förordning angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m. 22
Förordning angående mjölkavgift m. m. ... 25
Förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete ... 28
Förordning om ändring i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift ... 29
Förordning angående ändring i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost ... 31
Förordning angående avgift å majs m. m. ... 32
Förordning angående tillverkningen av potatismjöl ... 35
Förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 30 juni 1944 (nr 459) angående avgift för smör som användes för framställning av grädde m. m. 36
Förordning om klassificering av kött ... 37
Utdrag ur statsrådsprotokollet den 13 april 1956 ... 41
Översikt av det för regleringsåret 1955/56 fastställda systemet för prissättningen på jordbruksprodukter ... 42
Överläggningar mellan jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer om det nya prissättningssystemet ... 46
Jordbruksbefolkningens inkomstläge ... 47
Jordbruksnämnden ... 47
Departementschefen ... 72
Det svenska jordbruket och utlandsmarknaderna ... 75
Jordbruksnämnden ... 75
Departementschefen ... 89
Sammanfattning av förhandlingsresultatet ... 91
Jordbruksnämnden ... 91
Departementschefen ... 107
Brödsäd m. m. ... 109
Jordbruksnämnden ... 109
Departementschefen ... 120
Fodersäd och andra fodermedel m. m. ... 123
Jordbruksnämnden ... 123
Departementschefen ... 127
Diverse vegetabilieprodukter ... 129
Jordbruksnämnden ... 129
Departementschefen ... 130
Potatis och potatisprodukter ... 130
Matpotatis ... 130
Jordbruksnämnden ... 130
Departementschefen ... 135

Fabrikspotatis ... 137
Jordbruksnämnden ... 137
Departementschefen ... 145
Potatisprodukter m. m. ... 148
Jordbruksnämnden ... 148
Departementschefen ... 161
Oljeväxter och fettvaror (utom mejeriprodukter) ... 168
Jordbruksnämnden ... 168
Departementschefen ... 178
Mjölk och mejeriprodukter m. m. ... 183
Jordbruksnämnden ... 183
Departementschefen ... 194
Kött och fläsk m. m. ... 201
Jordbruksnämnden ... 201
Departementschefen ... 209
Ägg m. m. ... 214
Jordbruksnämnden ... 214
Departementschefen ... 219
Stödet åt lin- och hampodlingen under regleringsåret 1956/57 ... 222
Jordbruksnämnden ... 222
Departementschefen ... 223
Författningsfrågor ... 224
Jordbruksnämnden ... 224
Departementschefen ... 230
Anslagsfrågor m. m. ... 235
Jordbruksnämnden ... 235
Departementschefen ... 238
Beräkningar och förslag för budgetåret 1956/57 i fråga om vissa avgiftsmedel, m. m. 240
Jordbruksnämnden ... 240
Departementschefen ... 242
Departementschefens hemställan ... 245

Bilagor

1. PM med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område ... 1*
2. PM angående produktionsutvecklingen på jordbrukets område ... 15*
3. PM med redogörelser för priser på jordbruksprodukter samt på vissa förnödenheter för jordbrukets behov ... 32*
4. PM angående jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter år 1954 ... 39*
5. PM med totalkalkyler över jordbrukets inkomster och kostnader ... 57*
6. PM med beräkningar för bedömning av erforderliga mittpriser på jordbruksprodukter i samband med övergång till nytt prissättningssystem ... 82*
7. Skrivelse från Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, till statens jordbruksnämnd angående de prisreglerande åtgärderna under konsumtionsåret 1956/57 inom föreningens verksamhetsområde, m. m. ... 139*
8. PM angående fettvaruregleringens ekonomiska resultat ... 149*
9. PM angående den internationella marknadsutvecklingen för viktigare jordbruksprodukter ... 154*
10. Införselavgifter på jordbruksregleringens område ... 166*
11. Redogörelse för aktuella, av jordbruksnämnden lämnade medgivanden till regleringsföreningar att använda avgiftsmedel m. m. till forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet ... 169*

Tabellbilaga ... 173*

560586 Stockholm 1956. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag